

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 48

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

54. évfolyam

2011. február 15.

Közleményszám

Tartalom

Oldal

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

465. plenáris ülés, 2010. szeptember 15–16.

2011/C 48/01

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió Duna-régió stratégiája ... 1

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

465. plenáris ülés, 2010. szeptember 15–16.

2011/C 48/02

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió Duna-régió stratégiája ... 2

2011/C 48/03

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A legális bevándorlás szerepe a demográfiai kihívások fényében (feltárási vélemény) 6

HU

Ár:
8 EUR

(folytatás a túloldalon)

Közléményszám	Tartalom (folytatás)	Oldal
2011/C 48/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld munkahelyek	14
2011/C 48/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közösségi trópusi tonhalhalászflootta helyzete és kihívásai (feltáró vélemény)	21
2011/C 48/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egy európai közlekedésbiztonsági térség felé – A 2020-ig terjedő időszakra szóló stratégiai közúti közlekedésbiztonsági iránymutatások (vélemény az Európai Parlament felkérésére)	27
2011/C 48/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Finanszírozási struktúrák kis- és középvállalkozások számára a jelenlegi pénzügyi helyzet kontextusában (saját kezdeményezésű vélemény)	33
2011/C 48/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A válság után – Új pénzügyi rendszer a belső piacon (saját kezdeményezésű vélemény)	38
2011/C 48/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Kreativitás és vállalkozói szellem – A válságból kivezető utak (saját kezdeményezésű vélemény)	45
2011/C 48/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Uniós válasz a globális gazdasági hatalom súlyponteltolódására (saját kezdeményezésű vélemény)	51
2011/C 48/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Gazdasági fellendülés – Helyzetfelmérés és gyakorlati intézkedések (saját kezdeményezésű vélemény)	57
2011/C 48/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható fejlődésről szóló, 2012-ben tartandó világsszintű csúcstalálkozó előkészítése (saját kezdeményezésű vélemény)	65
2011/C 48/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A részvételen alapuló köz-magán társulások modelljeinek javítása az EU 27 tagállamában az e-szolgáltatások általános kiépítése terén (saját kezdeményezésű vélemény)	72
2011/C 48/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A válság kezeléséhez szükséges általános érdekű szolgáltatások (saját kezdeményezésű vélemény)	77
2011/C 48/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió új energiapolitikája – Alkalmazás, hatékonyság és a polgárok iránti szolidaritás (saját kezdeményezésű vélemény)	81
2011/C 48/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU és Kanada közötti kapcsolatok (saját kezdeményezésű vélemény)	87
2011/C 48/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fogyatékkal élők helyzete a földközi-tengeri térségbeli partnerországokban	94
2011/C 48/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU többnyelvűségi politikája (kiegészítő vélemény)	102

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

465. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. SZEPTEMBER 15–16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió Duna-régió stratégiája

(2011/C 48/01)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott plenáris ülésén (a 2010. szeptember 16-i ülésnapon) 151 szavazattal 22 ellenében, 28 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi állásfoglalást.

1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság határozottan elítél minden, a romákkal vagy más etnikai kisebbségi csoportokkal szemben alkalmazott megkülönböztető intézkedést.

2. Az EGSZB mindig is az Európai Unióban élő összes személy alapvető jogainak védelmében munkálkodott, és mindig is fellépett a nemzeti kisebbségekkel szembeni bárminemű diszkrimináció, illetve a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése megerősítette az ilyen fellépések szabályozási és politikai keretét, valamint végrehajtási eszközeit.

3. Az EGSZB egyébiránt mindig is határozottan támogatta minden közösségi polgár és azok családtagjai szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz fűződő jogát, a közösségi jognak megfelelően.

4. Az EGSZB mindig is aktív társadalmi beilleszkedési politikákat sürgetett a kisebbségek és a migránsok, illetve különösen a romák érdekében.

5. Az EGSZB egyébiránt ki kívánja fejezni elköteleződését a jogállamiság elve mellett, mely szerint bármilyen cselekménnyel

kapcsolatos felelősség, ideértve az esetleges bűncselekményeket is, mindig egyéni kell, hogy maradjon.

6. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a romák beilleszkedésével kapcsolatos problémák mindenekelőtt tagállami szinten tapasztalhatók, mindazonáltal az új Szerződést alapul véve hangsúlyozza az Európai Unió felelősségét, és azt, hogy olyan uniós szintű választ kell találni, amely nemcsak figyelembe veszi a roma népesség sajátosságait, de egyenlő bánásmódot is biztosít az Unió egész területén.

7. Az EGSZB aktívan kiáll a roma népesség, valamint más kisebbségi és migráns csoportok gazdasági és társadalmi beilleszkedése mellett, és azt javasolja az Európai Unió többi intézményének, hogy átfogó és meggyőző stratégiát alakítsanak ki a tagállamokkal szemben annak érdekében, hogy megvalósulhasson az EU valamennyi polgára számára közös jogokon és kötelességeken alapuló valódi integráció. Egy ilyen stratégiát részvételi alapon kell kidolgozni, a roma közösségek bevonása mellett, és olyan alapokkal kell alátámasztani, amelyek következetesek és megfelelnek e komoly kihívásnak.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális
Bizottság elnöke

Mario SEPI

az Európai Gazdasági és Szociális
Bizottság főtitkára

Martin WESTLAKE

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

465. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. SZEPTEMBER 15–16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió Duna-régió stratégiája

(2011/C 48/02)

Előadó: BARABÁS Miklós

Társelőadó: Mihai MANOLIU

2010. február 26-án Maroš Šefčovič, az Európai Bizottság alelnöke feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban:

Az Európai Unió Duna-régió stratégiája.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2010. július 20-án elfogadta véleményét. (Előadó: Barabás Miklós, társelőadó: Mihai Manoliu.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15.–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) 123 szavazattal 2 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB-nek ez a véleménye azt tekinti elsődleges feladatának, hogy az Európai Bizottság által felkínált lehetőséggel élve az európai szervezett civil társadalom azon gyakorlati, konkrét javaslatait fogalmazza meg, melyek hozzájárulást jelentenek a kidolgozás alatt álló Duna-stratégia⁽¹⁾ (a továbbiakban: DS) akciótervéhez. Az EGSZB reméli, hogy ajánlásai megfelelően tükrözik, hogy saját maga és az európai szervezett civil társadalom egyaránt elkötelezett a stratégia iránt, és nagymértékben támogatja azt. Az EGSZB azt várja a jövőbeli stratégiától, hogy valódi hozzájárulást nyújtson valamennyi polgár élet- és munkakörülményeinek javításához a Duna-régióban, amelyet Európa egyfajta tükrének tekint.

1.2 Politikai szinten a tervezett Duna-stratégia:

1.2.1 legyen nyitott, befogadó jellegű, érzékeny a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontokra, vegye figyelembe a civil szervezetek javaslatait, építsen tapasztalataikra;

1.2.2 az érintett kérdések összetettsége és egymástól való kölcsönös függősége miatt csak akkor lehet eredményes, ha következetesen alkalmazza az integrált megközelítés elvét az ágazati szempontok helyett, és ha hangsúlyozza, hogy a megfelelő érdekeltek célkitűzéseinek teljesülniük kell;

1.2.3 figyelembe veszi és ösztönözni próbálja a kooperációt a nem katonai biztonság, az ún. „soft security” területén, így például a természeti katasztrófák esetén együttműködő sürgősségi szolgálatok, a munkavállalók, vállalkozások stb. mobilitása vagy az ökológiai balesetek kezelésére szolgáló készenléti tervek kidolgozása terén;

1.2.4 járuljon hozzá a Lisszaboni Szerződés által kínált lehetőségek mind teljesebb kiaknázásához, így a részvételi demokrácia elvének következetes alkalmazásához;

1.2.5 alkalmas eszköz kell hogy legyen arra, hogy

a. makroregionális fejlesztési politikaként érdemben járuljon hozzá az európai integrációs folyamat elmélyítéséhez, mindelelőtt az (intelligens, fenntartható és inkluzív) „Európa 2020” program keretében,

⁽¹⁾ A jövőendő Duna-stratégia a következő uniós tagállamokra terjed majd ki: Németország, Ausztria, Magyarország, Szlovákia, Cseh Köztársaság, Szlovénia, Bulgária és Románia, továbbá az alábbi Unióon kívüli államokra is: Horvátország, Szerbia, Ukrajna, Moldova, Bosznia–Hercegovina, Montenegró.

b. hozzá közelebb a térség hat Unión kívüli országát az Európai Unióhoz, segítve integrációs törekvéseiket;

1.2.6 fejezze ki az Európai Unió makroregionális szintű politikáját és abban a szervezett civil társadalom aktív, alkotó szerepét és hozzájárulását;

1.2.7 járuljon hozzá a régióban már létező és különböző szinteken és területeken működő együttműködési rendszerek tevékenységének összehangolásához, hatékonyabbá tételéhez és az átfedések kiküszöböléséhez;

1.2.8 irányítási rendszere (governance) világos, egyszerű és áttekinthető, a szervezett civil társadalom szempontjából alulról építkező legyen; a végzett munka értékelésére éves konferenciákon kerüljön sor;

1.2.9 megvalósítását a folyamat-jelleg jellemezze, mely a végrehajtás során rugalmasságot és időközönkénti felülvizsgálatot is feltételez, és ha lehetséges, további pénzügyi erőforrások ráfordítását teszi lehetővé;

1.2.10 céljai legyenek reálisak és az eredményes megvalósítás érdekében fogalmazzon meg prioritásokat; megvalósításukhoz készüljön akcióterv, mely kifejezésre juttatja, hogy a siker fontos feltétele minden szereplő aktív bevonása és részvétele a partnerség elvének alkalmazásával;

1.2.11 eredményei legyenek láthatóak és kézzelfoghatóak a társadalom, az állampolgárok számára, azaz eredményezzen jobb munka- és életkörülményeket a polgárok, köztük a fiatalok számára;

1.2.12 juttassa kifejezésre a szociális és civil párbeszéd fontosságát;

1.2.13 ismerje el a Duna-térségen belül érvényesülő kapcsolatok és összeköttetések fontosságát;

1.2.14 vegye figyelembe az EU balti-tengeri térségre vonatkozó stratégiája végrehajtásának tapasztalatait.

1.3 Gyakorlati, civil társadalmi szintű javaslatok a tervezett Duna-stratégia akciótervéhez:

1.3.1 alakuljon meg a régió civil szervezeteinek hálózata (Dunai Civil Társadalmi Fórum), mely többek között közös fellépést és projekteket tesz lehetővé; a hálózat tagjai évente találkozzanak a régió más-más országában;

1.3.2 legyenek olyan programok (találkozók, fesztiválok, látogatások, kiállítások, vásárok stb.), melyek erősítik a Duna

menti népek összetartozásának eszméjét, regionális tudat kialakítását a kulturális sokszínűség fenntartásával, különös tekintettel a fiatalokra; e cél elérését egy regionális kulturális folyóirat is segíti;

1.3.3 évente más-más helyszínen kerüljön megrendezésre a Duna-hét, mely alkalmas fórum lehet a DS-sel kapcsolatos időszervi kérdések megvitatására, az eredmények bemutatására;

1.3.4 ahhoz, hogy mind az EU-ban, mind a szomszédos nem uniós országoknál biztosítsuk a polgárok és a szervezett civil társadalom tartós támogatását, a DS-hez kapcsolódóan hatékony és folyamatos kommunikációs stratégiára van szükség;

1.3.5 a DS programjainak kialakításánál kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű, a társadalom peremére szorult csoportokra, mindenekelőtt a romákra;

1.3.6 erősödjön a régióban a szereplők közötti rendszeres kapcsolat és együttműködés, a szociális és civil párbeszéd; ezekben a folyamatokban fontos szerepet játszhatnak a nemzeti szinten működő gazdasági és szociális tanácsok;

1.3.7 a Duna-térség együttműködésének, illetve gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának fontos eszköze lehet egy, a társadalmi és gazdasági szereplőket bevonó Dunai Üzleti Fórum (Danube Business Forum) létrehozása. A régió munkaadói szervezeteinek lehetőséget kell kapniuk a Fórum szervezését célzó finanszírozási programokhoz való hozzáférésre, és ösztönözi kell őket az ezekben való részvételle;

1.3.8 az emberek közötti kapcsolatok erősítését segítse a szabad mozgás előtt álló akadályok további csökkentése, illetve megszüntetése, a méltányos munka és méltányos bér elvének alkalmazása;

1.3.9 az információs társadalom eredményeit és szolgáltatásait fel kell használni a Duna-stratégia végrehajtása érdekében;

1.3.10 alakuljon egy olyan nemzetközi kutatócsoport, mely feladatának tekinti a Duna-stratégia kérdéseinek tudományos elemzését, vizsgálatát; munkáját ösztöndíjprogram is segíti;

1.3.11 meg kell vizsgálni, hogy az Európai Unió különböző tematikus évei és programjai hogyan kapcsolhatók a Duna-stratégiához;

1.3.12 támogatni kell azokat a kezdeményezéseket, melyek a régióban használt nyelvek oktatását tekintik feladatuknak;

1.3.13 az EGSZB hozzon létre a Duna-stratégiával foglalkozó, folyamatosan működő megfigyelőközpontot vagy tanulmányozócsoporthoz;

1.3.14 a Duna-stratégiában, illetve annak akciótervében foglaltak végrehajtását és nyomon követését egy részben civil szervezeti képviselőkből álló irányítóbizottság végezze, mely megállapításairól éves jelentést készít;

1.3.15 a DS elfogadásával párhuzamosan az Európai Bizottság támogasson néhány bevezető (pilot) projektet, melyek alkalmasak tesztelésre, kezdeti tapasztalatok szerzésére;

1.3.16 a DS és az annak akciótervében foglaltak megvalósításának finanszírozása különböző források igénybevételével történjen: az EU (elsősorban a strukturális alapok) mellett a térségbeli országok saját forrásai, magánforrások és a nemzetközi pénzügyi intézetek jöhetnek elsősorban számításba. Hozzájárulásukra számítva javasoljuk egy külön pénzügyi alap létrehozását.

1.3.17 Az EGSZB úgy tekint a tervek szerint 2011 első felében, az EU magyar elnöksége idején elfogadásra kerülő Duna-stratégiára, mint egy dinamikus, versenyképes és virágzó Duna-régió megteremtésének meghatározó eszközére.

2. A Duna-stratégia irányvonala

2.1. A DS kialakításához fontos meghatározni azt az elméleti vázlat, mely alátámasztja a Duna menti együttműködés stratégiáját és az annak megvalósítását szolgáló akcióprogramot.

2.2. Így a DS kialakításánál figyelembe kell venni:

— a gazdasági, társadalmi és területi kohézió szempontjait;

— a folyó közlekedésben (különös tekintettel a Dunát érintő VII. számú páneurópai közlekedési folyosóra), szállításban és infrastruktúrában betöltött szerepét és a gazdasági tevékenységek ehhez kapcsolódó általános fejlesztési lehetőségét; azt, hogy támogatni kell a hajózóutak fenntartását szolgáló intézkedéseket, ahol azokra a szállításhoz szükség van, valamint hogy el kell hárítani a 18. sz. TEN-T elsőbbségi projektben említett hajózási akadályokat (ezzel kapcsolatban a Nemzetközi Dunavédelmi Bizottság (ICPDR) égisze alatt megfogalmazott közös nyilatkozatban foglaltakat irányadónak kellene tekinteni, és végre kellene hajtani); folytatni kell az intermodális szállítási projekteket (konténerterminálok kialakítása a kikötőkben), illetve a kiegészítő jellegű közúti szállítási projekteket a Duna térségében (az áruszállítási forgalomra jelentős hatást gyakorló hidak); emellett az olyan projektek végrehajtásának szükségességét, amelyeknek

jelentős hatásuk lenne a fejlődésre – ilyen például a Duna-Bukarest csatorna, amely hasznára válna az európai gazdaságnak;

— a Dunát, mint ivóvíz- és energiaforrást, valamint megőrzendő természeti környezetet – a fő elem a fenntartható fejlődés; az energia-infrastruktúrához kapcsolódó projekteket – így például a vízerőművek építését – támogatni kell;

— a térségben az innováció, a kutatás és az oktatás szerepét;

— a Duna menti turizmus igényét és a vidékfejlesztési lehetőségeket; az utóbbi tekintetében fontolóra kell venni olyan projektek finanszírozását, amelyek tevékenységeket ösztönöznek a jelentős mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező országokban; a gabonarakodók építését célzó infrastrukturális projektek finanszírozása hozzájárulna a helyi mezőgazdaságban rejlő lehetőségek kiaknázásához, különösen a nagy gazdálkodási hagyományokkal rendelkező országokban;

— a folyó szerepét egy közös „Duna-tudat és identitás” kialakításában, melyben elsődleges szerepet játszik a kultúrák közötti párbeszéd és szolidaritás – a régió uniós és nem uniós államai között is; ez regionális kiegészítője egy, az egész Európai Unióra vonatkozó Európa-tudat formálásának;

— azt, hogy a közlekedés intenzitása csak a környezeti szempontok figyelembevételével növelhető;

— azt, hogy szükség van egy olyan konfliktusmegoldási potenciálra, amely kezelni tudja a régióban történelmileg kialakult feszültségeket.

2.3. A szerteágazó és sokszor egymással is versenyre kelő értékek és érdekek miatt fontos az integrált, közös alapelveken nyugvó DS kialakítása, mely a gazdasági racionalitások mellett figyelembe veszi a társadalmi igényeket és tényezőket, beleértve a civil társadalom szempontjait és hozzájárulását.

2.4. Egy sikeres DS, mely gazdasági, területi és társadalmi kohézióra épít, egy dinamikus, versenyképes és virágzó Duna-régió megteremtését jelenti.

3. Háttér

3.1 Az Európai Tanács 2009. június 18.–19-i ülésén felkérte az Európai Bizottságot, hogy 2010 év vége előtt dolgozza ki a Duna-régióra vonatkozó európai stratégiát. Az előkészítő munka részeként sokan mondtak véleményt, többek között az Európai Bizottság által meghirdetett nyílt konzultáció keretében.

3.2 Az EGSZB egyértelműen és határozottan támogatja az Európai Unió új, makroregionális politikai koncepcióját, s ennek részeként a DS megalkotását. Az EGSZB kész ennek a stratégiának kidolgozásában és megvalósításában az európai szervezett civil társadalom intézményes képviselőjeként aktív, kezdeményező szerepet játszani.

3.3 Az EGSZB-nek a Duna-térség kérdései iránti érdeklődése és elkötelezettsége nem új keletű. Az elmúlt évek során számos olyan dokumentumot fogadott el, melyek különböző szakterületeket, így a közlekedést vagy a környezetvédelmet érintették.

Ezek egyértelműen bizonyítják, hogy miért tekinti az EGSZB fontosnak a Duna-régiót és támogatja egy DS megalkotását.

3.4 Megjegyzendő, hogy az Európai Unió legutóbbi bővítéseivel az EU földrajzi középpontja jól érzékelhetően keletre tolódott, miközben gazdasági súlypontja változatlanul Nyugat-Európában maradt. A DS meghatározó elemét jelentő gazdasági, területi és társadalmi kohézió, a megvalósítást szolgáló gyakorlati elképzelések alkalmas hozzájárulást jelentenek e fenti aránytalanságok megszüntetésére.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A legális bevándorlás szerepe a demográfiai kihívások fényében (feltáró vélemény)

(2011/C 48/03)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

2010. február 16-án kelt levelében a jövődő belga elnökség nevében Joëlle Milquet miniszterelnök-helyettes és foglalkoztatási, esélyegyenlőségi, illetve bevándorlás- és menekültügyi miniszter az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban:

A legális bevándorlás szerepe a demográfiai kihívások fényében.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 115 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB szerint holisztikus megközelítésre van szükség a demográfiai kihívások kezeléséhez, azaz számos gazdasági, társadalmi és politikai kérdésben kell intézkedéseket hozni. A legális bevándorlás a jelenlegi demográfiai helyzetre adott uniós válaszok egyike.

1.2 Az európaiak belső mobilitása alacsony szinten van, kisebb mértékű, mint a harmadik országokból származók bevándorlása. Az EGSZB szerint elő kell segíteni az európai munkaerő belső mobilitását, és fel kell számolni az annak útjában álló akadályokat.

1.3 Az EGSZB támogatja az Európa 2020 stratégiát, melynek célja, hogy a nők és az idősebb munkavállalók nagyobb részvételével, illetve a bevándorlók hatékonyabb munkaerő-piaci integrációjával 75 %-osra nőjön a foglalkoztatás a 20 és 64 év közötti lakosság körében.

1.4 A közös bevándorláspolitikában közép- és hosszú távú stratégiai megközelítést kell alkalmazni, figyelembe véve az összes alábbi szempontot: demográfiai helyzet, a munkaerőpiacok alakulása, integráció, kulturális sokszínűség, alapjogok, egyenlő bánásmód, diszkriminációmentesség és együttműködés a származási országokkal.

1.5 Az új bevándorlók befogadása a tagállamok döntési hatáskörébe tartozik. Közös politikával és nagymértékben harmonizált jogszabályokkal az EU jelentős hozzáadott értéket teremthet ehhez.

1.6 Egyes nemzeti eltérések ellenére az Uniónak és a tagállamoknak olyan rugalmasan kialakított jogszabályokra van szükségük, amelyek törvényes és átlátható módon mind a magasan képzett munkaerő, mind az alacsonyabb képzettségű

igénylő tevékenységeket végző munkavállalók számára lehetővé teszik a gazdasági migrációt.

1.7 Az aktuális demográfiai kihívásokból kiindulva az EGSZB szerint módosítani kell a hatályban levő irányelveket, és új jogi eszközöket kell kidolgozni.

1.8 A Lisszaboni Szerződés elfogadásával hatályba lépett az Alapjogi Charta is, melynek révén az EU kiegyensúlyozottabb megközelítést alkalmazhat a bevándorlással kapcsolatos jogszabályokban, és jobban tekintettel lehet az emberi jogokra.

1.9 Európában mégis egyre nagyobb méreteket ölt az intolerancia, a rasszizmus, illetve a bevándorlók és a kisebbségekkel szembeni idegengyűlölet. Fontos, hogy a politikusok, a társadalomban fontos szerepet betöltő személyek és a hírközlési médiumok felelősségteljesen, valamint megfelelő politikai és szociális példamutatással lépjenek fel az ilyen viselkedésmódok megelőzése érdekében. Fontos továbbá, hogy az uniós intézmények határozottan lépjenek fel ebben a kérdésben, illetve hogy a civil szervezetek aktívan részt vegyenek az ilyen ideológiák és viselkedésminták elleni küzdelemben.

1.10 A diszkriminációmentesség elvére épülve a bevándorlással kapcsolatos európai jogszabályoknak garantálniuk kell az egyenlő bánásmódot.

1.11 A származási országokkal folytatott együttműködés keretében nem szabad kizárólag az illegális bevándorlás elleni küzdelemre, a visszatérésre és a határellenőrzésre koncentrálni, hanem valamennyi érintett fél érdekeit szem előtt kell tartani a megállapodásokban: alapvető jogainak tiszteletben tartása érdekében egyrészt a bevándorlót, másrészt a származási országot annak érdekében, hogy a bevándorlás kedvezően hasson gazdasági és szociális fejlődésére, harmadrészt pedig a befogadó európai társadalmakéit is.

1.12 A közös bevándorláspolitikának magában kellene foglalnia a beilleszkedést is, amely a bevándorlók és a befogadó társadalom közötti kölcsönös elfogadásra épülő kétirányú társadalmi folyamat. Ezt a folyamatot az Unión belül helyes nemzeti, regionális és helyi szintű irányítással kell támogatni. A közös európai megközelítés komoly hozzáadott értékkel bír, hiszen a beilleszkedést összekapcsolja a Szerződésben lefektetett értékekkel és elvekkel, az egyenlő bánásmód és a diszkriminációmentesség elvével, az Alapjogi Chartával, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményrel és az Európa 2020 stratégiával.

1.13 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy kérje fel feltáró vélemény kidolgozására a munkavállalási célú bevándorlás kezelésével foglalkozó párbeszéd európai fórumának létrehozása tárgyában.

2. Az Európai Unió lakossága

2.1 Az EU népessége valamivel **500 millió fő** alatt van.⁽¹⁾ Az elmúlt tíz évben növekedés volt tapasztalható, és a népességszám több mint 18 millióval emelkedett.⁽²⁾

2.2 Ugyanakkor nagy különbségek figyelhetők meg nemzeti szinten: egyes országokban fogy a népesség. Ez különösen igaz Magyarországra, Lengyelországra, Bulgáriára és Romániára. A többi tagállamban vagy nem változik a népesség száma, vagy növekszik. Utóbbi a helyzet elsősorban Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban és az Egyesült Királyságban. Néhány tagállamban jelentős regionális eltérések is vannak.

2.3 A **természetes népszaporulat** több mint 3 millió új európaival gyarapította az EU népességét.⁽³⁾ Az abszolút értékben legnagyobb természetes szaporulatot produkáló országok Franciaország, az Egyesült Királyság, Spanyolország és Hollandia, bár egyéb országok is mutatnak kedvező értékeket. A legnagyobb negatív természetes szaporulatot produkáló országok Németország, Bulgária, Románia és Magyarország.

2.4 **Az EU népessége öregszik.** A 15 évnél fiatalabbak népességbeli aránya az 1998-as 17,7 %-ról 2008-ra 15,7 %-ra esett vissza.

2.5 A 65 évnél idősebbek aránya az EU népességében pedig az 1998-as 15,3 %-ról 2008-ra 17 %-ra emelkedett. Ez az arány némileg csökkent Írországban és Luxemburgban, ugyanakkor közel 20 %-ot ér el Németországban és Olaszországban, és Görögországban is meghaladja a 18,5 %-ot.

2.6 Az **eltartottak népességbeli aránya**⁽⁴⁾ az EU-ban gyakorlatilag nem változott az elmúlt tíz évben: az 1998-as

49,2 %-hoz képest 2008-ban 48,6 % volt. Ez az érték Dániában, Németországban, Görögországban, Olaszországban és Hollandiában növekedett ezekben az években, Franciaországban és Finnországban nem változott, a többi uniós országban pedig csökkent, azokban az országokban jelentősen, ahol a gyermekek és fiatalok aránya a leginkább visszaesett.

2.7 A **termékenység** egy nőre eső **szintetikus mutatója**⁽⁵⁾ 2006-ban 1,53 gyermek volt, amely 1999 és 2008 között valamennyi uniós országban növekedett. A szám azonban sok tagállamban kevesebb, mint 1,5 gyermek/nő, és egyedül Franciaországban éri el a 2 gyermek/nő értéket.

2.8 Az európai népesség körében nő a **születéskor várható élettartam**. Ez a nők esetében átlagosan több mint 82 év, a férfiaknál pedig 76 év.

2.9 A **csecsemőhalandóság**⁽⁶⁾ a tagállamok túlnyomó többségében **csökkenő tendenciát mutat**. 2006-ban 1 000 élve születésre kevesebb, mint 5 elhalálozás jutott uniós szinten.

3. Bevándorlás az Európai Unióba

3.1 Európa a nemzetközi bevándorlási hullámok kis részének célállomása. Lakosságának egy részét évek óta számos bevándorló háttérrel rendelkező személy teszi ki.

3.2 A Szerződésben, következésképpen az EGSZB véleményeiben is, a bevándorlás kifejezés olyan személyekre vonatkozik, akik harmadik országok állampolgárai.

3.3 Az 1999–2008-as időszakra vetítve az EU népességnövekedésének elsősorú oka a bevándorlás. A nettó bevándorlás mintegy 15 millió fővel gyarapította az EU népességét.⁽⁷⁾ Negatív értéket csak Bulgária, Lettország, Litvánia, Lengyelország és Románia mutat. Több országban is enyhe többlet van, a legmagasabb bevándorlási egyenleggel pedig Németország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország és az Egyesült Királyság rendelkezik. 1999 és 2008 között a **tagállamok többségében pozitív volt a bevándorlási egyenleg**. Ez alól kivétel Bulgária (- 215 600), Lettország (- 24 700), Litvánia (- 88 100), Lengyelország (- 566 100) és Románia (- 594 700).

3.4 A **migrációs áramlások növelik az EU népességét**. Az elmúlt tíz évben a bevándorlás áll a népességnövekedés több mint 80 %-ának a hátterében.

⁽¹⁾ Hozzávetőleges Eurostat-adat 2009. január 1-jére vonatkozóan.

⁽²⁾ Az Eurostat 1999–2009-es időszakra vonatkozó, minden év január 1-jei adataiból kiindulva.

⁽³⁾ Az Eurostat 1999–2008-as időszakra vonatkozó adataiból kiindulva (születések mínusz elhalálozások).

⁽⁴⁾ A 15 évnél fiatalabbak és a 65 évnél idősebbek számának összege osztva a 15 és 64 év közötti népesség számával.

⁽⁵⁾ Az adott évben az egy nőre eső gyermekek számának átlaga. A szám a koronkénti termékenységi mutatók összegeiből adódik.

⁽⁶⁾ A csecsemőhalandóság az 1 éves kor alatti halálozások számát mutatja.

⁽⁷⁾ A következő egyenlettel számolva: Bevándorlási egyenleg = 2009-es népesség mínusz 1999-es népesség mínusz az 1999–2008-as időszakban mért természetes szaporulat.

3.5 Egyes uniós országokban (Olaszországban, Máltán, Ausztriában és Portugáliában) a bevándorlási egyenleg meghaladta az időszak átlagnépességének 4 %-át; sőt valahol a 10 %-át is: Cipruson 11,64 %, Spanyolországban 12,62 %, Írországban 10,66 % és Luxemburgban 11,08 %. A másik véglet, ahol a nettó migráció miatt csökken a népesség. Ezek az értékek a népesség 0,75 %-os veszteségétől (Lettország) egészen a 2,62 %-os csökkenéséig terjednek (Románia).

3.6 2008-ban a külföldiek száma (ideértve az európaiakat és a harmadik országok polgárait) majdnem elérte a 31 millió főt. Németországban él a legtöbb külföldi (több mint 7 millió), ezt követi Spanyolország (5,3 millió), az Egyesült Királyság (4 millió), Franciaország (3,7 millió) és Olaszország (3,4 millió). 2009-ben – Németország kivételével – mindegyikükben emelkedtek ezek a számok. Görögországban és Belgiumban közel egymillió külföldi él, Írországban, Hollandiában, Ausztriában és Svédországban is több mint félmillió.

3.7 2009 negyedik negyedében⁽⁸⁾ mintegy **11 millió európai lakott más tagállamban**. Ezek közül 2,5 millióan éltek Németországban, 1,8 millióan az Egyesült Királyságban, 1,6 millióan Spanyolországban, 1,2 millióan Franciaországban és 1,1 millióan Olaszországban. Ennél kevesebben pedig Belgiumban (642 900), Írországban (350 500), Luxemburgban (191 000), Ausztriában (322 200), Hollandiában (272 100), Görögországban (142 500) és Svédországban (185 700).

3.8 2005 negyedik negyedétől több mint 2,7 millióval nőtt azoknak a száma, akik egy uniós tagállam állampolgáraiént egy másik tagállamban laknak. Ennek a belső mozgásnak a legfőbb célországai Olaszország, az Egyesült Királyság és Spanyolország, ahol ez a szám több mint 1,7 millió.

3.9 **2009-ben** a külföldiek számának növekedése egymillió alá **esett**, elérve a 2006-os szintet.

4. Az Európai Unió népességének jövője

4.1 Az Eurostat demográfiai előrejelzései szerint **2018-ban az EU népessége 495 millió és 511 millió fő között lesz**, attól függően, hogy ezekben az években lesz-e bevándorlás, illetve ha igen, milyen mértékű.

4.2 **A harmadik országok polgárainak bevándorlását figyelembe véve az előrejelzések szerint az EU népessége 2020-ra eléri az 514 milliót, 2030-ban pedig az 520 milliót.** Ez az előrejelzés abból indul ki, hogy minden évben valamivel kevesebb, mint 1,5 milliós nettó bevándorlással lehet számolni.

4.3 **Ennek eredményeként 2020-ra a népességnövekedés, a bevándorlással együtt, előreláthatóan eléri a 14 milliót.** Ebből 5,3 millió Spanyolországban jelentkezik majd, 4 millió

az Egyesült Királyságban, 1,4 millió Olaszországban, 1,3 millió Franciaországban, közel 1 millió Írországban és mintegy félmillió Svédországban, Belgiumban és Portugáliában. A másik oldalon pedig több mint 660 ezer fővel csökken majd a lakosság Romániában, 530 ezerrel Németországban, 419 ezerrel Bulgáriában és több mint 100 ezerrel Lengyelországban, Magyarországon, Litvániában és Lettországon.

4.4 **2020-ra** az EU népessége a 2008-as szinthez képest mintegy 845 ezer fővel nő a 0–14 évesek körében és 2,8 millióval csökken a 15–64 évesek körében, valamint 18,1 millióval nő a 65 évesnél idősebbek korcsoportjában. A 20 és 59 év közötti népesség is csökkenni fog, 4,7 millióval. Az EU várható népességnövekedése tehát alapvetően a 65 év felettiek sávjában következik be, aminek következtében még **jelentősebb demográfiai öregedés** áll be úgy, hogy ennek a korcsoportnak a lakosságon belüli aránya a 20 %-ot is eléri majd.

5. Az Európai Unió munkaerőpiaca

5.1 Egyéb gazdasági, társadalmi és politikai tényezők mellett, melyekre nem terjed ki ez a vélemény, foglalkozni kell a demográfiai szempontnak a munkaerőpiacokra gyakorolt hatásával.

5.2 Az 1998–2008-as időszakban az életkoránál fogva potenciálisan aktív népesség 12,1 millióval nőtt, a 20–59 éves korosztály pedig valamivel kevesebb mint 12 millióval.

5.3 **2009-ben az EU-ban közel 218 millió foglalkoztatott volt**, 3,8 millióval kevesebb, mint az azt megelőző évben. Több mint 24 millió embernek (11 %) volt időszakos munkája. Az átlagos nyugdíjba-vonulási életkor 61,4 év volt.

5.4 2009 negyedik negyedében **5,8 millió európai dolgozott más tagállamban**. Ezek közül 1,4 millióan dolgoztak Németországban, 1,1 millióan az Egyesült Királyságban, 820 ezren Spanyolországban, 650 ezren Olaszországban, 540 ezren Franciaországban, 280 ezren Belgiumban, 190 ezren Írországban, 180 ezren Ausztriában, 150 ezren Hollandiában és 125 ezren Svédországban.

5.5 1998 és 2008 között az EU-15-ön belül valamennyi korcsoportban **nőtt az aktivitási ráta**, de különböző megoszlással: 1 %-kal a 15–19 évesek körében és 10 %-kal a 60–64 éveseknél. A férfiak aktivitási szintje gyakorlatilag nem változott, kivéve az 50–70 évesek csoportját, amelyen belül nőtt; a legjobban – 10 ponttal – a 60–65 évesek körében. A női aktivitási ráta valamennyi korcsoportban emelkedett, különösen a 30–65 évesek körében, azon belül is a legnagyobb mértékben – több mint 10 ponttal – az 50–65 évesek csoportjában.

⁽⁸⁾ Az Európai Munkaerő-felmérés (European Labour Force Survey) adatai szerint.

5.6 Az elmúlt 10 évben jelentősen nőtt a nők munkaerőpiaci jelenléte, de a **nők foglalkoztatási szintje még így is alatta van a férfiakénak**.

5.7 2020-ban a potenciálisan aktív népesség 361 millió fő lesz, ebből körülbelül **238 millióan lesznek valóban aktívak**,⁽⁹⁾ 123 millió főst táborba képezve a keresőtevékenységgel nem rendelkezőkből. Így a 20–64 éves korosztályra vonatkozóan várhatóan 74,2 %-os lesz az aktivitási ráta, ami némileg alatta van a 2008-as szintnek. Ez a demográfiai szerkezet változásaira vezethető vissza.

5.8 Ami a munkanélküliségi rátát illeti, ⁽¹⁰⁾ **2020-ban 221,5 millió foglalkoztatottal lehet számolni**, ami 69,3 %-os foglalkoztatási rátát feltételez a 20–64 évesek körében.

5.9 Az **Európa 2020 stratégia** ⁽¹¹⁾ **célja** viszont az, hogy a nők és az idősebb munkavállalók nagyobb részvételével, illetve a bevándorlók hatékonyabb munkaerőpiaci integrációjával **75 %-osra nőjön a foglalkoztatás a 20 és 64 év közötti lakosság körében**.

5.10 **További** 17,5 millió foglalkoztatottal számolhatunk 2020-ban, amennyiben sikerül elérni a 20–64 éves korosztály számára kitűzött 75 %-os foglalkoztatási rátát. De még így is 76 millióan maradnak keresőtevékenység nélkül ebben a korcsoportban, bár ebben a számban már benne vannak a betegek és fogyatékkal élők, akik egyébként sem lennének munkaképes állapotban.

5.11 Jelentős különbségek vannak a különböző uniós tagállamok között a foglalkoztatási rátát illetően. 2009-ben az értékek a Máltán legalacsonyabb 60 % és a Hollandiára jellemző legmagasabb, közel 80 % között mozognak. Vannak országok, amelyek már most túllépik a 75 %-os célkitűzést. Ezért az EU-n belüli népesség belső vándorlásához vezethet a foglalkoztatási ráta növekedése az alacsony – az uniós átlag alatti – (és ezek vannak többségben az EU-n belül), illetve az uniós átlagot meghaladó, de a 75 %-os célszám alatti értékekkel rendelkező országokban.

5.12 A foglalkoztatási ráta növekedésének egyik oka a **népesség képzettségi szintjének növekedése**. 2008-ban a 15–64 éves korcsoportban a diplomások foglalkoztatási szintje 84 %-os volt, szemben a középfokú végzettséggel rendelkezők 71 %-os, illetve az ennél alacsonyabb iskolai végzettségűek 48 %-os értékével. A diplomások egyértelműen felette voltak a 66 %-os átlagnak is. A magasabb képzettségi szint a termelékenység növekedésének tényezője is lehet, és hozzájárul a magasan képzett munkavállalók iránti növekvő kereslet egyensúlyban tartásához.

5.13 A jelenlegi **gazdasági válság** idején a munkaerőpiacok nem képesek munkát kínálni a teljes munkaképes korú népességnek (európaiaknak és bevándorlóknak), a munkanélküliség pedig 10 % körül mozog. A **munkanélküliség** 2010 februárjában 23,01 millió munkaképes korú embert érintett az EU-ban, 3,1 millióval többet, mint 2009 ezen időszakában.

5.14 **Felgyorsul a népesség előregedése**. A hatvanas évek demográfiai robbanása korosztályának nyugdíjba vonulásával csökkenni fog az EU aktív népessége, a 60 év felettiek száma pedig kétszer olyan gyorsan emelkedik majd, mint 2007 előtt, azaz a korábbi évi egymillió helyett mintegy kétmillióval.

5.15 Az Európai Bizottság szerint ⁽¹²⁾ 2020-tól annnyival komolyabb lesz a munkaerőhiány, hogy Európa nehezen tudja majd fenntartani gazdasági tevékenységének és foglalkoztatásának szintjét, olyan helyzetet teremtve, amely több évtizedre is elhúzódhat.

5.16 Egyes tagállamok megkönnyítik az idősebbek számára, hogy aktívak maradjanak a munkaerőpiacon, közelítve a valós nyugdíjkorhatárt a törvényben meghatározott korhatárhoz. Ennek keretében törvényi reformokra kerül sor a nyugdíjkorhatár 65 éven túli kitolására, ahogy az az Európai Bizottság zöld könyvében is szerepel. ⁽¹³⁾

6. A bevándorlás szerepe ebben a demográfiai helyzetben

6.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság szerint **holisztikus megközelítésre van szükség a demográfiai kihívások kezeléséhez**, azaz számos gazdasági, társadalmi és politikai kérdésben kell intézkedéseket hozni. Az EU-nak intézkedéseket kell hoznia többek között a foglalkoztatás- és oktatáspolitikára, a munkaerőpiacok javítása, a nyugdíjrendszerek, a munkaadók és a munkavállalók közötti mediáció és az aktív családpolitikák terén.

6.2 **A bevándorláspolitikát részét képezi azoknak a politikai döntéseknek**, amelyeket az EU-nak meg kell hoznia ezen a téren.

6.3 Az EGSZB hangsúlyozza a Felipe González elnöksége alatt működő vitacsoportnak az **Európa 2030** című dokumentumban ⁽¹⁴⁾ olvasható következtetéseit, amelyek szerint „az Európai Unió előtt álló demográfiai problémán csak két, egymást kiegészítő fellépéssel lehet úrrá lenni: egyrészt növelni kell a munkaerőpiaci részvételt, másrészt kiegyensúlyozott, méltányos és proaktív bevándorlási politikát kell folytatni. [...] A migráns munkaerő igénybevétele [...] egyike azoknak az eszközöknek, melyek segítségével kezelni lehet Európa jövőbeli munkaerő- és készséghiányát, ezért a bevándorlás tekintetében az EU-nak proaktív megközelítést kell kialakítania.”

⁽⁹⁾ Becsült érték a 2007. negyedik negyedévi és a 2008. első negyedévi átlagos foglalkoztatási ráták alapján.

⁽¹⁰⁾ Lásd a 9. lábjegyzetet.

⁽¹¹⁾ COM(2010) 2020 végleges.

⁽¹²⁾ COM(2009) 674 végleges.

⁽¹³⁾ COM(2010) 365 végleges.

⁽¹⁴⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/hu_web.pdf.

6.4 Az EGSZB számos véleményt fogadott el annak érdekében, hogy az EU-nak olyan közös bevándorláspolitikája legyen, melynek révén legális és átlátható eljárások segítségével újonnan érkező emberek vihetik véghez Európában bevándorlási projektjüket.

6.5 A nemzetközi bevándorlási áramlatok egy része számára Európa jelenti az úti célt, mivel a viszonylagos gazdasági jólét és a politikai stabilitás egyes bevándorlók szemében vonzó keretfeltételeket jelent arra, hogy itt próbáljanak boldogulni.

6.6 Az EU-nak figyelembe kell vennie, hogy sok bevándorló rendelkezik komoly vállalkozó szellemmel, sokan alapítanak céget Európában, és elősegítik új munkahelyek létrejöttét is.

6.7 **A gazdasági célú belső mobilitás az EU-ban alacsonyabb szintű, mint a bevándorlás.** Az utóbbi években a lengyelek és a románok élnek leginkább az EU-n belüli szabad mozgás jogával. Az EGSZB szerint az EU-nak támogatnia és könnyítenie kell az európaiak gazdasági célú mobilitását. Ehhez meg kell erősíteni az EURES hálózatot, és el kell ismerni a diplomákat és a szakképesítéseket.

7. A közös bevándorláspolitiká

7.1 **A közös bevándorláspolitiká kialakítása számos nehézségbe ütközik.** Javult az együttműködés a jogszerűtlen bevándorlás és az emberkereskedelem elleni küzdelemben, sor került néhány megállapodás megkötésére Unión kívüli országokkal, az integráció terén pedig elfogadtak egy európai megközelítést, de az új gazdasági bevándorlók befogadására vonatkozó jogszabályokkal, valamint a bevándorlók belépési és tartózkodási feltételeivel és a bevándorlók jogaival kapcsolatban csak csekély előrelépést könyvelhetünk el.

7.2 A közös bevándorláspolitiká kidolgozása során figyelembe kell venni, hogy minden tagállamnak megvannak a maga sajátosságai (munkaerőpiac, jogrendszer, történelmi kapcsolatok harmadik országokkal stb.).

7.3 A befogadásra vonatkozó közös jogalkotás a bevándorló munkavállalók szakmai kategóriáira vonatkozó különféle irányelvek révén alakul ki.

7.4 Az európai vállalkozások fejleszteni kívánják a magasan képzett bevándorló munkavállalók nemzetközi szintű felvételét. Ezzel a céllal fogadta el az EU a Kék kártya irányelvet,⁽¹⁵⁾ amelyet – kisebb módosítási javaslatokkal – támogatott az EGSZB.

7.5 Más szakmai tevékenységekkel azonban egyelőre semmilyen közös jogszabály nem foglalkozik, holott a jövőben az EU számos bevándorló munkavállalót fogad majd csekély vagy közepes képzettséget igénylő tevékenységek végzésére.

⁽¹⁵⁾ A Tanács 2009/50/EK irányelve (2009. május 25.) a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről

7.6 A stockholmi programhoz történő hozzájárulásának keretében az Európai Bizottság egy, a munkavállalási célú migrációval foglalkozó európai platform létrehozását javasolta, amelyben részt vennének a szociális partnerek, de a Tanács nem fogadta el ezt a javaslatot. **Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság kikérné a véleményét e platform létrehozásának hasznosságával kapcsolatban.**

8. Jogszabályok

8.1 Már két éve megvitatás alatt áll az Európai Bizottság egy, a bevándorlók jogaival foglalkozó **keretirányelve**,⁽¹⁶⁾ amely egy közös eljárást is tartalmaz. Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy ezt az irányelvet még a belga elnökség idején elfogadják.

8.2 Július 13-án az Európai Bizottság **két új jogszabályjavaslatot** fogadott el: az egyik az idényjellegű bevándorló munkavállalókra,⁽¹⁷⁾ a másik pedig azokra a bevándorló munkavállalókra vonatkozik, akik ideiglenesen egy másik tagállamba települnek át.⁽¹⁸⁾ Az EGSZB megvizsgálja majd a javaslatokban alkalmazott megközelítést, és ki fogja dolgozni az erről szóló véleményeket.

8.3 **A családegyesítési jogról szóló 2003/86/EK irányelv** minimalista jellege lehetővé teszi, hogy egyes tagállamok jogszabályaikban ne garantálják a családegyesítéshez való jog teljes körű gyakorlását. Ezt az irányelvet módosítani kell oly módon, hogy a befogadó országban történő egy évi törvényes tartózkodás után a bevándorlók kérelmezhessek a hatóságoktól a családegyesítést, hogy érvényesíthessék a családi élethez fűződő alapvető jogukat. Az EGSZB szerint fontos, hogy a családegyesítés révén a bevándorló munkavállalókhoz csatlakozó házastársak és élettársak, valamint a törvényben előírt életkort elérő gyermekek is munkavállalási engedélyt kaphassanak. Az Európai Bizottság októberben zöld könyvet tesz közzé.

8.4 **A diákokra vonatkozó irányelv**⁽¹⁹⁾ évek óta érvényben van. Az EGSZB helyesnek tartaná, ha azok a személyek, akik ennek az irányelvnek az alapján tartózkodási engedéllyel rendelkeznek, az engedély lejártakor gyorsított eljárással, a korábbi tartózkodási engedély meghosszabbításával igényelhetnék munkavállalási engedélyt. Az Európai Bizottság 2011-ben jelentést készít az irányelv alkalmazásáról.

8.5 **A kutatókra vonatkozó irányelv**⁽²⁰⁾ szintén érvényben van. Az EGSZB úgy véli, hogy gyorsított eljárást kell kidolgozni annak érdekében, hogy miután kutatási projektjük befejeződik, az érintett személyek megkaphassák a munkavállalásra feljogosító kék kártyát. Az Európai Bizottság 2012-ben jelentést készít az irányelv alkalmazásáról.

⁽¹⁶⁾ COM(2007) 638 végleges.

⁽¹⁷⁾ COM(2010) 379 végleges.

⁽¹⁸⁾ COM(2010) 378 végleges.

⁽¹⁹⁾ A Tanács 2004/114/EK irányelve.

⁽²⁰⁾ A Tanács 2005/71/EK irányelve.

8.6 Meg kell oldani az egyik legjelentősebb problémát is, amellyel sok bevándorló és vállalat kerül szembe Európában: **az oktatási és szakmai képzések elismerését.**

8.7 Az EGSZB szerint annak érdekében, hogy a bevándorlásra nagyrészt törvényes és átlátható módon kerüljön sor, a befogadásra vonatkozó jogszabályoknak a mikrovállalkozásokban és a családi körben folytatott munkatevékenységet is tekintetbe kell venniük. Ezért az EGSZB egy másik véleményben ⁽²¹⁾ **ideiglenes jellegű, munkakeresésre feljogosító belépési és tartózkodási engedély** alkalmazását javasolta, amelynek időtartama hat hónap lenne.

8.8 Tekintettel az Alapjogi Chartára, az EU-nak mindenki számára biztosítania kell **az emberi jogok védelmét** az uniós és a tagállami jogrendszerek keretén belül.

8.9 **Az emberi jogok egyetemesek**, visszavonhatatlanok, és jogállásától függetlenül mindenki az oltalmuk alatt áll. Az EGSZB ezért saját kezdeményezésű véleményt ⁽²²⁾ dolgozott ki, amelyben azt javasolta, hogy az EU bevándorlásra és határookra vonatkozó politikái és jogszabályai kellően tartsák tiszteletben az emberi jogokat.

8.10 A bevándorlással kapcsolatos uniós jogszabályoknak **garantálniuk kell a megkülönböztetés elvének tilalmán alapuló egyenlő bánásmódot** (a Charta 21. cikke), és tiszteletben kell tartaniuk a Charta 15. cikkének (3) bekezdését is, amely kimondja, hogy „harmadik országok azon állampolgárait, akik a tagállamok területén való munkavállalásra engedéllyel rendelkeznek, az uniós polgárokkal azonos munkafeltételek illetik meg”.

8.11 A munkahelyi egyenlő bánásmód a munkafeltételekre, a bérekre, az elbocsátásra, a munkahelyi egészségre és biztonságra, valamint a szakszervezeti és sztrájkjogokra vonatkozik. Az egyenlő bánásmód más alapvető szociális jogokat is érint, amilyen az egészségügyi ellátás, a nyugdíjjogosultság, a munkanélküliséggel szembeni védelem és a képzés.

8.12 Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy Európában fokozódik a rasszizmus, az idegengyűlölet és az intolerancia. Kedvezően értékeli az Alapjogi Ügynökség tevékenységét.

8.13 Az EGSZB úgy véli, hogy a migráció egy része ideiglenes és egyes esetekben körkörös, jelentős része viszont a tapasztalatok tanúsága szerint állandó vagy hosszú távú, ezért az uniós politikáknak és jogszabályoknak mindig támogatniuk kell az emberi jogok tiszteletben tartását, a bevándorlók jogi helyzetének biztonságát, az integrációt és a családdegyszítést.

8.14 Az EU és a tagállamok a származási országokkal olyan **körkörös bevándorlási rendszereket** dolgozhatnak ki, amelyek átlátható eljárások révén megkönnyítik a bevándorlást. Az EGSZB támogatja az egyes származási országokkal létrehozott **mobilitási partnerségeket**, azt javasolja azonban, hogy kiegyensúlyozott megállapodásokat kössenek, amelyek valamennyi fél – a bevándorlók, a származási országok és az EU – számára kedvezőek.

8.15 A körkörös bevándorlási rendszer csak akkor lehet működőképes, ha a közösségi jogszabályok nagyon rugalmas, rövid lejáratú, visszatérési intézkedésekkel párosuló engedélyeket bocsátanak ki, amelyek garantálják a későbbi évek során történő munkavállalás lehetőségét is. Ily módon számos bevándorló fordul majd a legális lehetőségek felé, és nem fog illegális körülmények között Európában maradni a tartózkodási engedély lejárta után.

8.16 Az EGSZB azt javasolja, hogy gyakrabban adjanak 3–9 hónapos ideiglenes engedélyeket, amelyek 3, 4 és 5 évre meghosszabbíthatók. Az ilyen eljárásokhoz pénzügyi és logisztikai forrásokra, valamint a munkaadók és a származási és befogadó országok hatóságai, illetve a szakszervezetek közötti együttműködésre van szükség.

8.17 Az EGSZB arra figyelmeztet, hogy a körkörös bevándorlás megnehezíti a társadalmi beilleszkedést és az integrációt, továbbá nem kedvez annak, hogy a munkavállalók stabil kapcsolatokat alakítsanak ki a vállalatokkal, és hogy szakszervezetekhez csatlakozzanak. A képzést szintén megnehezíti.

8.18 Az ideiglenes befogadással kapcsolatos eljárások között **képzési és a szakképzettség elismerésére vonatkozó megállapodások** is szerepelhetnek, így az Európában dolgozó ideiglenes bevándorlók fejleszthetnék szakmai ismereteiket, és visszatérésük után könnyebben juthatnának munkalehetőséghez.

8.19 Azok a bevándorlók, akik a **huzamos tartózkodási engedélyről szóló irányelv** ⁽²³⁾ keretében állandó tartózkodási engedéllyel rendelkeznek, elvesztik ezt a jogállásukat, ha 12 hónapig távol vannak a befogadó országtól.

8.20 A bevándorlók mobilitásának, valamint a származási országban történő vállalkozási és munkaügyi kezdeményezéseknek a megkönnyítése érdekében az uniós bevándorlási jogszabályoknak lehetővé kellene tenniük az állandó tartózkodási jog huzamos időn át (legalább három évig) történő megőrzését és azt, hogy a visszatérés ne jelentse az európai munkavállalási és tartózkodási engedély elvesztését.

⁽²¹⁾ HL C 80., 2002.4.3., 37. o.

⁽²²⁾ HL C 128., 2010.5.18., 29. o.

⁽²³⁾ A Tanács 2003/109/EK irányelve (2003. november 25.) a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról.

8.21 Szükség van az EU-ban szerzett **nyugdíjjogosultság** garantálására, ezért a származási országokkal kölcsönösségi egyezményeket kell kötni, és ratifikálni kell az ILO 157. sz. egyezményét.

8.22 Az EGSZB azt javasolja, hogy az EU tagállamai ratifikálják az ILO 97. és 143. sz., a bevándorló munkavállalókra vonatkozó egyezményeit. Ezenkívül az EU tagállamainak alá kell írniuk a valamennyi migráns munkavállaló és családtagjaik jogainak védelméről szóló nemzetközi egyezményt, ⁽²⁴⁾ ahogyan ezt saját kezdeményezésű véleményében ⁽²⁵⁾ az EGSZB javasolta.

9. A származási országokkal való együttműködés

9.1 Az EGSZB azt javasolta, ⁽²⁶⁾ hogy a külpolitika területén az EU támogassa egy, a migrációra vonatkozó nemzetközi jogi keret létrehozását.

9.2 Az EU már számos szomszédsági és társulási eszköz aláírója. Az EGSZB úgy véli, hogy ezekben a megállapodásokban meg kell erősíteni a migrációval és a mobilitással foglalkozó fejezetet. Kiemelt feladat, hogy mobilitásra vonatkozó megállapodásokat léptessünk életbe az EU és azon szomszédos országok között, amelyekkel az EU már gazdasági és politikai együttműködést folytat.

9.3 Az EGSZB két olyan véleményt ⁽²⁷⁾ fogadott el, amelyekben azt javasolja, hogy az Európába irányuló bevándorlás segítse elő a származási országok gazdasági és társadalmi fejlődését.

9.4 A **származási országban történő képzés** megkönnyítheti a bevándorláspolitikai alkalmazását, és elősegítheti, hogy a bevándorlás kezelése során tekintetbe vegyék az európai vállalkozások szakmai igényeit.

9.5 Az EGSZB azt javasolja, hogy az EU kössön megállapodásokat a származási országokkal a származási országokban szerzett szakképzettségek és képzés elismerésének megkönnyítésére.

9.6 Tanulmányozni kell annak a lehetőségét, hogy az EU és a tagállamok finanszírozzák a származási országokban tartott képzési programokat, és így hozzájáruljanak a minőségi képzés struktúráinak fejlesztéséhez. Az e programok keretében szerzett képesítéseket európai képesítésként kell elismerni. Ezekhez a képzési programokhoz a munkavállalási és tartózkodási engedély megszerzésére irányuló gyorsított eljárásnak kell társulnia.

10. Az integrációs politikák

10.1 Az Európa 2020 stratégia céljai között az integráció is szerepel. Az **integráció a kölcsönös alkalmazkodásról szóló**

kétirányú társadalmi folyamat, amely a személyek és csoportok közti komplex társadalmi kapcsolatok keretében folyik. Az integrációs folyamatok lassan fejlődnek a társadalmi struktúrákban (a családokban, az iskolákban és egyetemeken, a városnegyedekben és a falvakban, a munkahelyeken, a szakszervezeteknél, a vállalatoknál, a vallási, kulturális és sportintézményeknél stb.).

10.2 Az Európai Bizottság és az EGSZB közti együttműködés eredményeképpen létrejött az **Európai Integrációs Fórum**, hogy a civil társadalom és a bevándorlók szervezetei részére lehetővé tegye az EU integrációs politikáiban történő részvételt.

10.3 Az EGSZB több véleményt dolgozott ki az integrációs politikák ösztönzése céljából, és **állandó csoportot** állított fel az integráció előmozdítása, valamint a civil szervezetekkel és az említett fórummal fenntartott kapcsolatok szorosabbra fűzése érdekében.

10.4 **Integráció és szociális menetrend** címmel az EGSZB új saját kezdeményezésű véleményt ⁽²⁸⁾ fogadott el annak érdekében, hogy az Európa 2020 stratégia, az új európai szociálpolitikai menetrend nagyobb nyomatókat adjon az integráció célkitűzésének, több figyelmet fordítva a bevándorlás társadalmi következményeire, a bevándorlók foglalkoztatási helyzetére, a társadalmi befogadásra, a nemek közötti egyenlőségre, a szegénységre, az oktatásra és a képzésre, az egészségügyre, a szociális védelemre és a megkülönböztetés elleni küzdelemre.

10.5 Az EU spanyol elnöksége feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az EGSZB-t **A bevándorló munkavállalók integrációja** kérdésről. A vélemény ⁽²⁹⁾ azt vizsgálja, hogy az integráció szempontjából milyen jelentősége van a foglalkoztatásnak, valamint az egyenlő munkafeltételeknek, az esélyegyenlőségnek és az egyenlő bánásmódnak. Ajánlásokat is megfogalmaz az uniós és tagállami hatóságok, illetve a szociális partnerek részére.

10.6 A 2010. április 15–16-án Zaragozában tartott miniszeri konferencia **új integrációs menetrend** kidolgozására kérte az Európai Bizottságot. Az EGSZB **Az integrációból eredő új kihívások** című tájékoztató jelentés kidolgozásával járul hozzá a munkához, és ebben azt javasolja, hogy az új menetrend erősítse meg a bevándorló eredetű személyek polgári szerepvállalását és a demokratikus folyamatban való részvételét.

10.7 A kétirányú megközelítés új kötelezettségvállalásokat igényel a kormányok részéről az iránt, hogy a tagállami törvények megkönnyítsék az állampolgárság megszerzését az ezt kérelmező bevándorlók számára, és hogy az eljárások átláthatóak legyenek.

⁽²⁴⁾ 1990. december 18-i, 45/158. sz. határozatában elfogadta az Egyesült Nemzetek Közgyűlése.

⁽²⁵⁾ HL C 302., 2004.12.7., 49. o.

⁽²⁶⁾ HL C 44., 2008.2.16., 91. o.

⁽²⁷⁾ HL C 120., 2008.5.16., 82. o. és HL C 44., 2008.2.16., 91. o.

⁽²⁸⁾ HL C 347 2010.12.18., 19. o.

⁽²⁹⁾ HL C 354 2010.12.28., 16. o.

10.8 Az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét ⁽³⁰⁾ dolgozott ki az alkotmány szerződést kidolgozó konvent részére annak érdekében, hogy adják meg az **európai polgárságot** azoknak a harmadik országokból származó személyeknek, akik hosszú távú tartózkodási engedéllyel rendelkeznek.

10.9 A demográfiai kihívással párhuzamosan az EU-nak és a tagállamoknak egy másik jelentős politikai és társadalmi kihívással is meg kell birkóznuk – az új polgárok egyenlő jogok és kötelezettségek melletti integrációjáról van szó. Ennek érdekében az állampolgársággal és európai polgársággal kapcsolatos jogoknak a bevándorló eredetű személyekre is ki kell terjedniük, akik jelentős etnikai, vallási és kulturális sokszínűséggel ajándékozzák meg Európát.

11. A rendezetlen jogállású bevándorlók

11.1 Az EGSZB emlékeztetni szeretne arra, hogy az EU-ban több százezer rendezetlen jogállású személy él, aki az informális

gazdaságban dolgozik, be nem jelentett állásban, és aki „láthatatlan” a hivatalos társadalomban, és nem élvezheti az alapvető jogokat.

11.2 Az Európa 2030 vitacsoport által kidolgozott dokumentum kijelenti, hogy „a rendezetlen jogállású bevándorlók jogait az egész EU-ban össze kell hangolni”. Az EGSZB egyetért ezzel a javaslattal.

11.3 Amint az EGSZB más véleményekben is ⁽³¹⁾ javasolta, az Európai Unió Tanácsa által az Európai Bevándorlási és Munkügyi Paktum ⁽³²⁾ keretében tett kötelezettségvállalás alapján meg kell könnyíteni a rendezetlen jogállású bevándorlók személyes helyzetének rendezését, figyelembe véve szakmai és személyes beilleszkedésüket.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽³⁰⁾ Saját kezdeményezésű vélemény, HL C 208., 2003.9.3., 76. o.

⁽³¹⁾ HL C 354 2010.12.28., 16. o.

⁽³²⁾ Az EU Tanácsa, 13440/08, 2008. szeptember 24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld munkahelyek

(2011/C 48/04)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

2010. június 7-i levelében Joëlle MILQUET miniszterelnök-helyettes, egyben a bevándorláspolitikáért és menekültügyért felelős munka- és esélyegyenlőség-ügyi miniszter az EU Tanácsának belga elnöksége nevében, az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikkével összhangban felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban:

Zöld munkahelyek

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 16-i ülésnapon) 142 szavazattal 3 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Javaslatok és ajánlások

1.1 Mivel az üvegházhatású gázok csökkentésével kapcsolatban valamennyi szektortól jelentős hozzájárulást várunk, az EGSZB először is arra mutat rá, hogy helyesebb lenne „zöldebbé változtatandó munkahelyekről” (*greening jobs*), mint „zöld munkahelyekről” (*green jobs*) beszélni.

1.2 Gyakran előfordul, hogy az Európai Unió nagyra törő célokat tűz ki, ugyanakkor nem jelöli meg az ezek eléréséhez szükséges eszközöket és forrásokat. A „zöldebbé változtatandó munkahelyekkel” kapcsolatban is sok hangzatos kijelentésre került sor, de kevés konkrét kezdeményezést tettek. Az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak és a Parlamentnek európai tervet kellene kidolgoznia a zöld munkahelyek előmozdítása érdekében, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nagyon kedvezően fogadja a belga elnökség kezdeményezését, amely egyik kiemelt prioritásként jelölte meg ezt a témát. Ez rendkívül fontos válasz az egész Európát sújtó foglalkoztatási válságra.

1.3 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy az ESZA-bizottságban folyamatban levő adatelemzés és a Foglalkoztatási Főigazgatóságnál éppen kidolgozás alatt álló munkadokumentum alapján készítsen külön közleményt A *zöldebbé változtatandó munkahelyek előmozdítása* tárgyban. E témának olyan nagy a stratégiai jelentősége, hogy széles körű, alapos vitát érdemel.

1.4 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az Európai Unió meghatározó mértékben hozzá tud járulni közös eszközök és célok meghatározásához, valamint a csekélyebb gazdasági és technológiai potenciállal rendelkező tagállamok abban történő támogatásához, hogy a többi tagállammal együtt elérjék a kitűzött célokat. Valamennyi uniós politikának előtérbe kellene helyeznie a zöldebb munkahelyek létrehozását (mainstreaming).

1.5 A strukturális és kohéziós alapok erre a célra történő igénybevétele – amint meghatározzák, milyen konkrét feltételekkel használhatók fel és vihetők át – minden bizonnyal segíthet az óriási pénzügyi szükségletek fedezésében. Egy ezzel

kapcsolatos világos politika elősegítené a zöld munkahelyekre vonatkozó perspektívák konkrétabbá tételét. A következő pénzügyi tervnek (2014–2020) figyelembe kell vennie ezt a sürgető igényt, és a különféle strukturális alapokon belül rendelkezésre álló forrásokat – globális megközelítés szerint – adaptálnia kell, előnyben részesítve a programok hatékonyságát és eredményességét.

1.6 Az Európai Szociális Alapra (ESZA) lényeges szerep hárulhat. Az Európa 2020 stratégia támogatása érdekében, amelynek egyik célja az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”, az ESZA szerepét újra meg kell határozni, és felhasználásának – az eddigieknél nagyobb mértékben – konkrét és az új stratégiával összhangban levő prioritásokra kell irányulnia. Ez év júniusában az ESZA-bizottság véleményt tett közzé az ESZA jövőjéről, amely hangsúlyozza annak szükségességét, hogy az Alap igénybevétele a foglalkoztatás bővítésére irányuljon, és külön megemlíti a zöld munkahelyeket. Az EGSZB nem tartja feltétlenül szükségesnek, hogy az Alapot bővítsék egy, a zöld munkahelyekkel kapcsolatos hatodik pillérrel, hanem úgy véli, hogy a forrásokat inkább az összes olyan tevékenységre kellene fordítani, amelyek elősegíthetik a szénlábnym csökkenését.

1.7 A szakmai átképzést támogató programokkal kapcsolatos pénzügyi szükségletek kielégítésében hasznos eszköz lehet az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap (EGAA), amelynek javítani kellene a hozzáférhetőségét – jelenleg ez a legalább 500 alkalmazottat foglalkoztató vállalkozásokra korlátozódik, de ezt a számot 50-re kellene csökkenteni.

1.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a foglalkoztatással és a készségekkel foglalkozó ágazati tanácsok támogatást érdemlő, kiváló kezdeményezések. Ezeknek a tanácsoknak „meghatározó módon alá kellene támasztaniuk a szerkezetátalakítások irányítási folyamatát, és mindenekelőtt előre kellene jelezniük, hogy miként alakulnak a foglalkoztatás és készségek iránti igények, illetve miként lehet a készségeket a kínálatához és a kereslethez igazítani.” Az ágazati tanácsoknak olyan kezdeményezések eredményeire kellene támaszkodniuk, amilyen az európai képesítési

keretrendszer (EQF), az európai kreditíviteli és -gyűjtési rendszer (ECTS), az európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszer (ECVET), a szakképzés európai minőségbiztosítási referenciakerete (EQARF) vagy az Europass, és elő kellene segíteniük ezek továbbfejlesztését ⁽¹⁾.

1.9 Egy európai állami alap létrehozása – az energiahatékonyság növelésére irányuló kezdeményezések támogatásával már kiváló munkát végző EFB irányításával, valamint a Polgármesterek Szövetségének keretében megvalósuló beruházásokhoz nyújtott pénzügyi hozzájárulások révén – az egyik válasz lehetne azokra a jelenleg szinte megoldhatatlan problémákra, amelyek a piacokon történő tőkéhez jutás óriási nehézségeiből adódnak.

1.10 Az EGSZB szükségesnek tartja egy új, a környezetvédelemre és a társadalmi fenntarthatóságra irányuló „Marshall-terv” bevezetését egy olyan jellegű fejlődés érdekében, amely összeegyeztethető bolygónk azon képességével, hogy entrópiájának szintjét, azaz „öregedését” minél inkább változatlanul tartsa. Egy rendkívüli európai tervből kiderülne, mennyire radikálisak azok a változások, amelyeket sürgősen végre kell hajtunk ahhoz, hogy növekedést érjünk el: olyan növekedést, amely tekintettel van a környezetre, fenntartható és lehetővé teszi az előrelépést a szerződéses célkitűzése tekintetében. Ezáltal hozzájárulhatunk a GDP-n túlmutató jelzőszámok keresését célzó munkához is.

1.11 Nagyon fontos, hogy a polgárokkal megértessük – többek között korrekt, tárgyyszerű tájékoztatás segítségével – a fenntartható gazdaságpolitika szükségességét. Jó példa a polgárok tájékoztatásának elősegítésére a Life+ program, amelyet az EGSZB szeretne meghosszabbítani a legközelebbi, 2014–2020-as pénzügyi terv időszakára.

1.12 A régi fejlődési modellből az újba való átmenet kezelése kétségtelenül a legjelentősebb feladat; megvalósításába európai, nemzeti és helyi szinten be kell vonni a hatóságokat és a szociális partnereket. A szövetségek közötti és az ágazati szociális párbeszéd keretében konkrét projekteket kellene kidolgozni, felkészülve a változások által a különféle érintett ágazatok termelési rendszereire gyakorolt hatásokra. Vállalati szinten folyamatos párbeszédet kell kialakítani a szociális partnerek között, és a szakmai követelményekkel, a szakképzettség javításával és a jövőbeli tendenciák előrejelzésével kapcsolatos világos célok alapján kell eljárni. Alapos hatáselemzési politikára van szükség az európai és tagállami jogszabályokkal összefüggő energetikai és éghajlat-változási tervek értékelésével kapcsolatban.

1.13 A csekély kibocsátással járó tevékenységek fejlesztésére irányuló politikáknak köszönhetően sok új munkalehetőség adódik majd, ugyanakkor az is lehetséges, hogy az ilyen politikák következtében az átmenet során számos munkahely megszűnik. Idejekorán megfelelő eszközökről kell gondoskodni a jövedelmek támogatására és az átképzésre. A szociális part-

nerek és a helyi önkormányzatok jelentős szerepet játszanak ezzel kapcsolatban. Ezenkívül fontos a K+F támogatása annak érdekében, hogy kiderüljön, merre tart a technikai fejlődés, és hol alakulnak ki új foglalkoztatási területek.

1.14 A költségvetési politikák – olykor drasztikusan – csökkentették az ösztönzőket és a pénzügyi támogatásokat, ami – például Spanyolországban a szélenergia és a fényelektromosság szektorában – a foglalkoztatottak számának csökkenésével járt. Kíváncsinos lenne, ha az állami beruházások és a jogi keret stabil maradna; a változások előreláthatóak lennének, és lehetőleg nemzetközi szinten egyeztetnék őket, hogy a magánvállalkozások stabil tervezési tevékenységet folytathassanak.

1.15 Továbbra is a fejlesztés és a kutatás az a stratégiai tengely, amely az Európai Unió növekedési stratégiájának alapjául szolgál. Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó Európa 2020 stratégia újjáéleszti azt a célkitűzést, amelynek értelmében az éves GDP legalább 3 %-át a K+F-be kell beruházni.

1.16 Az ETS értékesítéséből származó összegek legalább 50 %-át az energiahatékonyság javítására és a zöld gazdaság támogatására kellene befektetni. A kibocsátásokért leginkább felelős vállalatoktól azokhoz kellene forrásokat irányítani, amelyek elősegítik az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkenését. Azoknak a szektoroknak a számára, amelyekre nem terjed ki az ETS – ilyen például a közúti és a tengeri közlekedés –, más intézkedéseket kell kidolgozni.

1.17 A zöld munkahelyek támogatását – az EGSZB szívesebben használja a „fenntartható munkahelyek egy fenntartható gazdaság szolgálatában” fogalmát – az ETS modellje alapján, ösztönző és büntető intézkedések vegyítésével kell végezni, amelyek feltehetően biztosítanák a szükséges forrásokat, a már szinte kiürült állami kincstárak további megterhelése nélkül. A finanszírozásnak ez az eleme létfontosságú, és megköveteli az összes érintett fél közreműködését, hiszen sem az EU 2020 stratégia, sem pedig a támogatási programok nem lesznek működőképesek akkor, ha a tagállamok nem rendelkeznek költségvetési mozgástérrel. Azok a vállalatok, amelyek vállalják, hogy javítják a munkahelyek minőségét, és hogy fenntarthatóbb módon termelnek, segítséget és támogatást érdemelnek. Világos, szilárd jogi keretre van szükségük, lehetőleg nemzetközileg egyeztetett szabályokkal. Az európai szabadság problémájának gyors, megegyezésen alapuló megoldása vitathatatlanul a helyes irányba tett lépés lenne.

1.18 Az állami forrásokat mindenekelőtt azon munkanélküliek támogatására kellene fordítani, akik úgynevezett *black job*-okban dolgoztak, azaz olyan munkahelyeken, amelyekre magas üvegházhatásúgáz-kibocsátás és környezetszennyezés jellemző. A források jelentős hányadát megfelelő tanfolyamok révén történő, az egész életen át tartó tanulás koncepciójával összhangban levő szakképzésre kell fordítani.

⁽¹⁾ HL C 347 2010.12.18., 1. o.

1.19 Az EGSZB célszerűnek tartaná az „ESZAK” modell alkalmazását, amely lehetővé tette egy ugyanolyan jelentős – a széntől a kőolajhoz történő – átmenet kezelését, természetesen az azóta bekövetkezett fejleményeket figyelembe kellene venni. Ez a modell erőteljesen bevonta a szociális partnereket, akiknek – amint az EGSZB ismételten megerősíti – vezető szerepet kell játszaniuk a várt radikális változásokban, valamint a fenntartható támogatási tervekben.

1.20 Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a nők egyenlő esélyekhez jussanak az oktatás és a képzés terén, a fizetések és a képesítések szintjeivel kapcsolatban is. Mindenekelőtt a zöld gazdasággal kapcsolatos általános iskolai oktatással és a környezetvédelmi neveléssel kell foglalkozni, a szociális párbeszédnek pedig vezető szerepet kell játszania a zöld gazdasággal kapcsolatos, egész életen át tartó tanulásban.

1.21 Például a megújuló energiák területén az adminisztratív feladatokat végző nők aránya lényegében megegyezik ugyan a férfiakéval, de a szakmaibb jellegű munkák, valamint a technikai tevékenységek (üzembe helyezés, karbantartás) esetében minímális a nők aránya.

1.22 Egyik véleményében az EGSZB kiemelte azt a szerepet, amely az oktatásra és képzésre hárul egy alacsony szén-dioxid kibocsátású társadalomban, és együttműködési jegyzőkönyvet írt alá a Carlo Collodi nemzeti alapítvánnyal a Pinocchio projektről, amelynek célja a fabábu figurájának az európai energetikai és környezetvédelmi kampányokban történő felhasználása.⁽²⁾

1.23 A képzéseket az iskoláknak és a munkaügyi hatóságoknak kell szervezniük.

1.24 Az összes érintett szereplő közötti szorosabb együttműködés révén meg kell szüntetni a szakmai igények és a képzési ajánlatok közötti szakadékot. Állandó, az egész területet átfogó tanácsok keretében a szociális partnerek szakképzési szakértőinek, a munkaügyi hatóságoknak és a területi önkormányzatok képviselőinek közösen kellene munkálkodniuk a szakmai és képzési szükségletek idejében történő meghatározásán.

1.25 Egy, a szakképesítések elismerésére szolgáló európai rendszer további ösztönzést jelenthetne a fiatalok számára, hogy fenntarthatóbb tevékenységek felé orientálódjanak, és megnyitná egy olyan európai munkaerőpiac perspektíváját, amelyben a mobilitáshoz való jog ténylegesen is érvényesül – ez ugyanis a legszembetűnőbb példa egy olyan jogra, amely az oktatási és képzési rendszerek nem megfelelő volta és összehangolásának hiánya miatt a gyakorlatban nincs biztosítva. Az ESCO projekt (Készségek, szakképzettségek és foglalkozások európai osztályozása) lényeges eszköz lesz a kínálat és a kereslet összehangolásában, különösen az úgynevezett „új munkakörök” esetében. Ugyanígy kedvező lenne az (Európán belüli mobilitást elősegítő) EURES hálózat bevonása is

1.26 A vállalatoknak és a szakszervezeteknek az a feladatuk, hogy iránymutatásokat adjanak a képzési tevékenységekhez, és

folyamatosan együttműködjenek a minél jobb eredmények érdekében. Számos európai országban ez az együttműködés egymással folyamatosan együttműködő bilaterálisan irányított intézetek és különféle szakképzési intézetek révén intézményes formát ölt. Ezeket a példákat a tudást a három prioritás közé soroló Európa 2020 stratégia egy külön programja révén terjeszteni kellene.

1.27 A szociális és civil párbeszédre is hárul szerep. A civil társadalom bevonása nélkül egyetlen ilyen nagyszabású program sem valósítható meg. A szociális partnerek tartósan azon munkálkodhatnak, hogy valamennyi munkahelyet „zöldebbé” tegyék. A kereskedelmi megállapodások energiahatékonysági és –takarékosági célkitűzéseket is magukban foglalhatnak, hogy a ténylegesen elért megtakarítások egy részét kollektív jutalmak formájában szétosszák. Az Egyesült Királyságban és más országokban már akad erre néhány példa.

1.28 Ha azt akarjuk, hogy az egész társadalom a fenntartható gazdaság felé fejlődjék, akkor világos célokra van szükség, gondoskodni kell az információk terjesztéséről, valamint az alapvető társadalmi és politikai kohézióról, és meg kell egyezni a felhasználandó eszközökről. Az Unióra rendkívül jelentős szerep hárulhat támogató jellegű jogszabályok kidolgozása révén, amilyenekből az éghajlat-változási csomag áll, de különösen olyan formában, hogy következetes módszert javasol a nemzeti és helyi szinten alkalmazandó párbeszédre és vitára. Az energia és a környezetvédelem terén egyre szükségesebbé válik egy közös politika szerepének megerősítése. Az EGSZB már korábban kifejezte támogatását egyfajta „európai energetikai közszolgáltatás”⁽³⁾ iránt. Tekintettel a jelentős nehézségekre, kívánatos lenne, ha az energia területén a tagállamok első lépésként megerősítenék együttműködésüket. Például azzal kezdenék ezt, hogy összekapcsolják a hálózatokat, és fokozatosan elterjesztik az intelligens hálózatokat, amelyek értékes segítséget nyújthatnak az energiaszektor kezelésével kapcsolatos problémák megoldásához. Az EGSZB, az olasz nemzeti gazdasági és munkaügyi tanács (CNEL), valamint a francia és a spanyol gszt-k jelenleg közös javaslat kidolgozásán dolgoznak e témával kapcsolatban. A megújuló energiák növekvő mértékű alkalmazásához a hálózatok kiépítése mellett elsősorban a tárolás kérdését kell megoldani.

1.29 A polgárokat meg kell győzni a számukra javasolt változás jelentőségéről, amely az energiák és a források ugyanolyan rendkívüli mobilizálását teszi szükségessé, mint amilyen az a kor, amelyben most élünk. Ehhez társul annak szükségessége, hogy fokozatosan elhagyjunk bizonyos fogyasztási és fejlődési modelleket, és helyettük ésszerűbb, a természetet jobban kímélő és humánusabb mintákat válasszunk.

1.30 Alapvető szerepet játszik a polgárok és az egyesületek tájékoztatása és bevonása. Az egyértelmű és átlátható célkitűzésekkel kísért megfelelő tájékoztatás kiváló eredményekhez vezethet.

⁽²⁾ HL C 277., 2009.11.17., 15–19. o.

⁽³⁾ HL C 175., 2009.07.28., 43. o., HL C 128., 2010.05.18., 65–68. o., HL C 306., 2009.12.16., 51–55. o.

1.31 Az alkalmazkodási intézkedéseknek nemcsak az egyénekre, munkavállalókra és vezetőkre kell irányulniuk, hanem a vállalatokra és a hatóságokra is. Többet kell elérnünk – kevessebbel. Az energia területén ez azt jelenti, hogy csökkenteni kell az energaintenzitást (az egységnyi GDP előállításához felhasznált energiát), és folyamatosan javítani kell az EROEI-t (a felhasznált energiához viszonyított energiamegtérülést).

1.32 Fontos szerep hárul a vállalati egyesületekre, különösen területi szinten az információk és egy fenntartható vállalati kultúra terjesztésében. A fenntartható és integrált energetikai körzetek kiépítéséhez, amellyel kapcsolatban jelentős szinergiák alakíthatók ki például a kapcsolt energiatermelésben, az egyesületek koordináló tevékenységére és támogatására van szükség, valamint arra, hogy együttműködjenek a vállalatokkal és a hatóságokkal.

1.33 A geotermikus energia példája roppant tanulságos. Svédországban a geotermikus energia és az ezt elősegítő szabályozás fejlődése a vállalati szféra meghatározó hozzájárulásának és a hatóságok azon bölcs döntésének volt köszönhető, amely a hőszivattyúk széles körű alkalmazásának támogatására vonatkozott. Lombardia példája is hasonló, amelynek jogszabályai arra ösztönzik a vállalkozásokat, hogy környezetbarát és igen nagy EROEI-t garantáló zárt rendszereket alkalmazzanak.

1.34 A zöld munkahelyek kialakításában a mezőgazdaság is jelentős szerepet játszik. A decentralizált energiatermelés, a biomassza alkalmazása, valamint a biocidek és peszticidek alkalmazásának csökkentése alkotja az ágazat előtt álló fő kihívásokat.

1.35 Szilárd jogi keret, a civil társadalom jelentős bevonása, a tőke és a szellemi erőforrások páratlan mobilizálása, a kutatás és a fejlesztés támogatása, világos programok az alacsony széndioxid-kibocsátású társadalomhoz vezető átmenet, továbbá az ehhez kapcsolódó oktatás és képzés támogatására, a városokon belüli és kívüli mobilitásra irányuló környezetbarát politikák támogatása, egy fenntartható gazdaságra irányuló, uniós forrásból megfelelően finanszírozott rendkívüli terv, valamint egy újfajta növekedés feltételeinek megteremtése – ezek egy olyan európai kezdeményezés sarokkövei, amely a fenntartható gazdaság és az olyan zöld munkahelyek támogatására és előmozdítására irányul, amelyek megfelelnek a jó munkával szemben támasztott, az Európai Tanács által 2007 márciusában már megfogalmazott európai kritériumoknak.

2. Bevezetés

2.1 A belga elnökség felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot (EGSZB), hogy írjon véleményt az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátású gazdaságra való áttérést elősegítő munkaügyi szakpolitikák előmozdításáról, mivel ezt a kérdést az Európai Unió belga elnöksége által kitűzött prioritások közé kívánja emelni.

2.2 Az EGSZB már elfogadott egy véleményt hasonló témában ⁽⁴⁾ *Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához* címmel; jelen vélemény pedig az előző kiegészítése és pontosítása.

2.3 A közvéleményben immáron széles körben tudatosult az, hogy elkerülhetetlen a fejlődési modell alapvető megváltoztatása.

2.4 Ahhoz, hogy megfeleljünk

— az energiahatékonysági programok,

— az éghajlatváltozás,

— a rendelkezésre álló szénhidrogének fokozatos csökkenése,

— az energiafüggetlenség növelésének kényszere,

— az elavult és környezetszennyező villanyerőművek fokozatos lecserélésének kényszere,

— a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóság

által támasztott kihívásoknak, hosszú távú stratégiai programot kell kidolgozni, amely együttesen kezeli a mostani korszakalkotó változás során felmerülő problémákat.

2.5 A munkaerőpiacot erőteljesen fogják érinteni e szakpolitikák hatásai. A leginkább érintett ágazatok, úgy mint az építőipar, a szállítás, az energia és a hálózatok, termelési modelljeik gyökeres átalakítására fognak kényszerülni.

2.6 E változások az alkalmazkodással, az átképzéssel és a szakmai és területi mobilitással kapcsolatos komoly nehézségekkel fognak járni, különösen a magas üvegházhatásúgáz-kibocsátással járó energiaforrásoktól (például kőolajtól, széntől) leginkább függő országok esetében, melyeknek alapvetően energiaigényes (például cement- vagy alumínium-) iparában a meglévő gyárak gazdasági fennmaradása leginkább a megfizethető árú energiahordozók meglétéhez kötődik.

2.7 A várakozások szerint Európában 2030-ra több mint egymillióval több munkahely lesz, bár ezeket az előrejelzéseket frissíteni kell, figyelembe véve az államháztartási hiányok stabilizálásával elfoglalt politikáknak a növekedésre gyakorolt negatív hatását, mely a gazdasági fellendülést is hátráltatja. Ez idáig a zöld munkahelyek növekedését – főként energetikai téren – a megújuló (főként a fény-, földhő- és szél-) energiákat támogató politikák biztosították a gépkocsigyártásban pedig a hibrid-, elektromos és gázmeghajtású autókát előnyben részesítő politikák.

⁽⁴⁾ Vö. az EGSZB 2010. július 14-én keltezett és a 2010. július 14–15-i plenáris ülésen elfogadott véleményével a következő témában: „Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához”, előadó: Edgardo Maria IOZIA.

2.8 Az új építkezések és a felújítások terén adott ösztönzők igen fontos szerepet játszottak egy olyan fenntartható ipar kifejlesztésében, mely mára határozott elképzeléssel rendelkezik a jövőbeli kötelezettségvállalásokról, de arról is, hogy milyen foglalkoztatási lehetőségek rejljenek a köz- és magántulajdonú lakóépületpark felújításában, a közigazgatási és szolgáltatási célú középületek, az irodák és az ipari tevékenységnek helyet adó épületek energiahatékonnyá tételében.

2.9 Újfajta versenyképességet kell keresni és támogatni. Innovatív és környezetkímélőbb termékek, tisztább termelési folyamatok és szerényebb fogyasztás a fejlődés és haladás új korszakának kulcsai. Európa továbbra is főszerepet kíván játszani a nullakibocsátású gazdaság felé való áttérésben, ehhez pedig segítenie kell az ipart és különösen a piacon való fennmaradás tekintetében leginkább veszélyeztetett kkv-kat versenyképességük megőrzésében. A Small Business Act gyakorlatba való átültetésére van szükség, különösen az innováció terén.

2.10 A vállalatok és a dolgozók igényeit és szükségleteit kell elsősorban figyelembe venni (bottom-up), nem pedig a felülről történő kézivezérlés politikáihoz nyúlni (top-down). Az Európai Bizottságnak is határozottabban kellene ebbe az irányba elmozdulni, hogy az uniós stratégiákban is kiemelt figyelmet szenteljenek a fenti igényeknek. Általános célul azt kell kitűzni, hogy létrejörjenek azok a feltételek, amelyek elősegítik az új, fenntartható, a környezetre tekintettel levő, de eközben a foglalkoztatást és a további haladás lehetőségeit is előmozdító növekedést.

2.11 A harmadik országokkal fenntartott két- és többoldalú kapcsolatok során, különösen Kína, India és Brazília vonatkozásában, indokolt lenne információs és csereprogramokat létrehozni a követett vagy követendő bevált gyakorlatokról.

3. Fenntartható gazdaság, a zöld munkahelyek elősegítése

3.1 Európának akkor maradnak kedvező kilátásai a világgazdaságban, ha képes a megújuló energiaforrások fejlesztése terén megőrizni vezető szerepét, melyet az ázsiai gazdaságok, élükön Kínával és Tajvannal már veszélyeztetnek. Az új amerikai vezetésnek szándékában áll országuk lemaradását behozni, hogy az energetikai ágazatban eszközölt jelentős beruházásokkal megerősítse hatalmas potenciálját. A Mexikói-öbölben a Deepwater Horizon platform által nemrégiben okozott ökológiai katasztrófa, mely a sors iróniája folytán éppen a Föld napján következett be, meggyorsítja a fenntartható gazdaságra való áttérést célzó döntéseket.

3.2 Óriási szakmai feladat lesz az éghajlati és környezeti kihívásokkal szembenézni. E szakpolitikák potenciálisan valamennyi ágazatot és tevékenységet érintik. Hatalmas tervezési és egyeztetési munka vár ránk, a prioritások kijelölése és a szükséges pénzeszközök felkutatása mellett. Leginkább azonban olyan jó szakpolitikára van szükség, mely megfelelő műszaki kapacitást és színvonalas humán erőforrásokat tudhat maga mögött.

3.3 A munkaerőpiacnak is szembe kell néznie a fenti változás jelentette kihívással, hogy a változó helyzethez igazodva képes legyen az elavult tevékenységeket végző dolgozók áthelyezésére és az újonnan szükségessé váló szakmákra való felkészülésre.

3.4 Az állami munkaügyi szolgálatoknak minden igyekeztükkel azon kell lenniük, hogy megbirkózzanak a munkavállalók százazreit érintő átmenettel. Minőségi, a nőknek és férfiaknak egyenlő lehetőségeket kínáló szakképzési programokra van szükség. A közszolgálatoknak alapvető szerepük lesz abban, hogy biztosítsák a képzés minőségét, az esélyegyenlőséget és a munkaerőpiacra való bejutást.

3.5 A magánvállalkozásoknak ugyanilyen mélységben el kell kötelezniük magukat amelle, hogy támogassák az energiaforrások gyanánt elsősorban szénhidrogéneket felhasználó gazdaságról az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátású és fenntartható gazdaságra való áttéréshez szükséges technológiai ugrást.

3.6 Különösen a kkv-k szorulnak majd támogatásra és segítségre. A bankrendszer jó szándéka ellenére is egyre nehezebb és drágább a hitelhez való jutás, a tőkepiac jelenlegi helyzete pedig korántsem vetíti előre azt, hogy rövid távon hitelbőség állna be.

3.7 A zöld gazdaságban létrehozott munkahelyeknek a dolog természetéből adódóan minőségi és megfelelő jövedelmet biztosító munkahelyeknek kell. Hogyan biztosítsuk azt, hogy ez bekövetkezzen? Ahhoz, hogy a fenti forgatókönyv valósággá váljon, a szociális partnerek és a hatóságok között a nézetek folyamatos és állandó ütköztetésére van szükség. Az adóztatás eszközének használata például segíthet egy olyan rendszer egyensúlyának a fenntartásában, mely a jelenlegi energiaforrások birtoklói részéről megnyilvánuló elkeseredett versennyel kénytelen számolni, hiszen ez utóbbiak nem hajlandók piacaikról és nyereségükről lemondani.

3.8 Az áttérés teljes költségét nem lehet a végtermék árában megjelentetni, de az sem járható út, hogy az adózás szintjére hárítsuk át az egész terhet. Legalább ezen a téren szükségesnek mutatkozik a tagállamok közötti adóharmonizáció. Az euró nemrégiben tapasztalt válsága ismét rámutatott az adórendszerek és adóterhek megerősített harmonizációjának szükségességére.

4. Az Unió szerepe: a strukturális alapok

4.1 Az Európai Bizottság Foglalkoztatási Főigazgatósága (DGEMPL) több gondolatébresztő értékelést adott az EGSZB által feltett kérdésekre. Ezeket foglaljuk alább össze.

4.2 A strukturális alapokról szóló általános rendelet 3. cikke a Közösség prioritásai között említi a fenntartható fejlődést is, valamint arra ösztönzi a tagállamokat, hogy programjaikba vegyék bele a növekedést, a versenyképességet, a foglalkoztatást és a társadalmi befogadást a környezet minőségének védelme és javítása mellett.

4.3 Az ESZA rendelet 3. cikke rámutat, hogy az ESZA feladatai közé tartozik a dolgozók, a vállalatok és a vállalatvezetők alkalmazkodási képességét növelő kezdeményezések támogatása, a szakképzések és a szaktudások fejlesztésének és a környezetkímélő technológiák elterjesztésének kiemelt segítése mellett.

4.4 A zöld munkahelyek és a szaktudások fejlesztése terén az ESZA részéről megvalósuló nagyszámú intézkedést nem lehet számszerűsíteni, mivel (az ESZA rendelet 2. cikke értelmében) ezek nem tartoznak a prioritások közé és nem képeznek költségkategóriát sem. A zöld munkahely fogalmának túlzottan is általános jellegével számolva (hiszen minden munkát ki lehet „zöldíteni”) az EGSZB nem tartja lényegesnek a zöld munkahelyek még egy, hatodik sajátos kategóriájának felállítását, hanem sokkal inkább a szakmai alkalmazkodást és átképzést célzó programokra vonatkozó útmutatások megerősítését kéri.

4.5 Az európai alapoknak egy „európai Marshall-tervhez” hasonlóan megvalósuló beavatkozása érdekében nehezen képzelhető el a jelenlegi pénzügyi terv keretén belül a meglévő operatív programok módosítása. A következő tervezési periódusra lehetne sajátos intézkedéseket előirányozni, melyek az Európa 2020 stratégia keretén belül saját intézkedési területükre irányítanák a különböző strukturális alapokat (az ERFA és a strukturális alapok az infrastruktúrák és a lakásügy kapcsán, illetve az ESZA a szakmai képzésre és a szaktudás megújítására vonatkozó programok támogatása céljából).

4.6 A következő pénzügyi tervezési időszak (2014–2020) az ESZA stratégiájának sajátos prioritásként megjelölheti a zölddebbé változtatandó munkahelyeket is a fenntartható fejlődés horizontális elvén túl, a vonatkozó projektek végrehajtásának határozottabb előmozdítása és jobb nyomon követése érdekében. Nem biztos azonban, hogy ez a leghatékonyabb választás. Az EGSZB szerint átfogó módon minden olyan intézkedés támogatandó, amely a környezeti terhelés és a széndioxid-lábnyom csökkentésére irányul. Szükség van minden termelő tevékenység hozzájárulására, valamint a köz- és magánszféra szolgáltatásai részéről jövő beavatkozásra ahhoz, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátásokat csökkentsük, és az emberi eredetű szennyezést a fenntarthatósági szintre vigyük vissza.

4.7 Az Európai Bizottság aktívan kiveszi a részét az Unió által vállalt kötelezettségekkel egybecsengő kutatási és fejlesztési tevékenységekből. A DG EMPL nemrégiben az „ESZA és a fenntartható fejlődés” című tanulmánnyal párhuzamosan kérdőívet küldött szét a zöld szakismeretekhez és zölddebbé változtatandó munkahelyekhez kötődő – ESZA-finanszírozással megvalósuló – projektekért felelős önkormányzatoknak. Ezeket a dokumentumokat az ESZA-bizottság fogja terjeszteni és megvitatni. Az EGSZB jónak tartaná, ha ezeket az Európai Bizottság olyan ad hoc közleményben hozná nyilvánosságra és ismertetné meg széles körben, amely az Európai Bizottságnak a zöld munkahelyekről szóló, a DG EMPL által most kidolgozás alatt álló munkadokumentumában megjelenő eredményeket is figyelembe veszi. Ez a közlemény a „zöld munkahelyek elősegítéséhez” kapcsolódó különböző lehetőségeket kell, hogy megvizsgálja a

következő pénzügyi tervezési időszakban meghozandó néhány döntés előkészítése érdekében.

5. Fekete és zöld munkahelyek egymással szemben

5.1 Az átállás számos munkahely megszűnésével fog járni. Az Unió új szociális piacgazdasága nem tekinthet el attól, hogy válaszokat adjon a változások szele által elsodort dolgozóknak. Szakmai átképzési programok, jövedelemkiegészítő intézkedések, a területi mobilitás támogatása – csak néhány a meghozandó kezdeményezések közül. Az európai szintű, ágazatközi, ágazati, nemzeti és területi szintű szociális párbeszéd a változások időben történő kezelésére kell, hogy összpontosítson a befogadó fejlődés modellje érdekében.

5.2 A közös és ambiciózus célokat kitűző munkaügyi kapcsolatok szövetkezeti és részvételi modelljére van szükség ahhoz, hogy megerősítsük, illetve társadalmi és környezeti szempontból fenntarthatóbbá tegyük a gazdasági rendszert.

5.3 Az új munkahelyek mellett azonban főként a régi munkahelyeket kell átalakítani és mindegyiket egy kicsit „zöldebbé”, azaz fenntarthatóbbá tenni. Minden vállalatnál és minden a köz- és magánszférához kötődő munkahelyen energiahatékonysági programokat kell beindítani. A visszafogottabb fogyasztáshoz vezető újfajta tudatosság egyéb célokra szabadít majd fel forrásokat. A mérhető célkitűzésekre vonatkozó szakszervezeti megállapodások és az ezekből származó nyereségnek a vállalatok és a munkavállalók közötti megosztása lehet az a rendszer, mely az energiatakarékosság fontosságát széles körben képes tudatosítani.

6. Városi és városon kívüli mobilitás

6.1 Az üvegházhatású gázkibocsátások csökkentésére irányuló politikával összhangban a tömegközlekedést kell előnyben részesíteni: a villamost, autóbust és metrót városon belül, illetve a vasutat a városokon kívül. A személyautó – főleg városi – használatáról való leszoktatás növelni fogja a munkaerő-szükségletet a tömegközlekedésben, melyet eközben egyre környezetkímélőbbé kell tenni. Az európai fővárosokban már most közlekednek „zöld hidrogénnel”, illetve alacsony kibocsátású szénhidrogénnel (metánnal) működő, vagy éppen elektromos autóbuszok. A hatóságokra nagy felelősség hárul a tiszta közlekedési módok elterjesztésében, ezért a környezetbarát módokat előnyben részesítő közbeszerzési pályázatokat kell kiírniuk.

6.2 A mobilitási menedzserekkel kapcsolatban egyes vállalatoknál végzett kísérletek némely esetben jelentős eredménnyel jártak, és ezeket a tapasztalatokat tovább kell terjeszteni, illetve egyre hatékonyabbá kell tenni. El kellene gondolkodni a „zöld menedzser” fogalmának bevezetésén is, akinek feladata a vállalatok által okozott környezeti terhelés és káros kibocsátások csökkentése lenne nemcsak a termelési ciklus során, hanem például az irodákban, a megtermelt javak szállítása folyamán, illetve a nyersanyagok vagy félkész termékek beszerzésénél, amikor is lehetséges szerint a földrajzi közelséget kell előnyben részesíteni.

6.3 Az Európai Bizottság által javasolt új digitális menetrend is komolyan hozzájárulhat a zöld növekedéshez, a zöld gazdasághoz és a munkahelyek zöldebbé tételéhez. A távmunka sok esetben segítené a munkahelyek zöldebbé tételében, hiszen jelentősen csökkenti az otthon és a munkahely közötti utazás okozta energiafelhasználást. Az európai szociális partnerek már régebben tető alá hoztak egy keretmegállapodást e téren. Az európai szociális partnerek már régebben kifejtették e téren véleményüket, de a jelek szerint különösebb eredmény nélkül. Az Európai Bizottságnak hathatósan kellene támogatnia a távmunkát, annak terjedését elősegítő kezdeményezések révén. A kibocsátások csökkentését célzó intézkedések keretében a távmunkával kapcsolatos fejleményekről és bevált gyakorlatokról szóló információs kampányokat, konferenciákat és tanulmányokat kell szervezni, illetve összeállítani. Amennyiben el szeretnénk érni, hogy a mai technológiáknak köszönhetően számos tevékenység esetében a munkavállaló otthon dolgoz-

hasson, illetve hogy a munkavégzés ne annyira a mennyiségre, mint inkább a minőségre törekedjen, akkor foglalkozni kellene az ilyen munkavállalók sajátos munkakörülményeivel.

7. A civil társadalom és a zöld munkahelyek elősegítése

7.1 Kétségtelen, hogy a civil társadalomra különlegesen nagy szerep hárul az előttünk tornyosuló hatalmas kihívással szembeni sikeres helytállásban. Az EGSZB meggyőződése szerint, ha a hatóságok – kezdve az Európai Unióval – nem tesznek meg minden tőlük telhetőt a szociális partnerek bevonása érdekében, hogy azok aktív és javaslattevő szerepet kapjanak, részt vegyenek a kezdeményezésekben és projektekben, illetve a fenntartható gazdaság érdekében kifejtett erőfeszítések során is támogatást kapjanak, akkor az eredmények el fognak maradni a várakozásoktól, Európa pedig végleg lekési a csatlakozást a korszerű haladás vonatához.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közösségi trópusi tonhalhalászflootta helyzete és kihívásai (feltárási vélemény)

(2011/C 48/05)

Előadó: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

2010. január 20-án az Európai Unió spanyol elnöksége úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A közösségi trópusi tonhalhalászflootta helyzete és kihívásai (feltárási vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 118 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós rendszer támasztotta magas szintű szociális, egészségügyi, élelmiszer-biztonsági, környezetvédelmi, jogi, tengeri hajózásbiztonsági, helyes kormányzási és ellenőrzési elvárások az erőforrások ésszerű és fenntartható kiaknázásának kiváló példái.

1.2 Ugyanakkor ezeknek az elveknek az alkalmazása megnöveli azon termékek költségeit, amelyeknek olyan más országok termékeivel kell versenyezniük, amelyek mindezen területeken kevésbé szigorú rendszert alkalmaznak. Az EU-nak továbbra is törekednie kell arra, hogy mindezeket a szempontokat a világ többi flottája is figyelembe vegye: azaz úgy legyen egységes a szabályozás, hogy a többi piaci szereplő is a szigorúbb európai előírásokhoz igazodjon.

1.3 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az uniós trópusi tonhalhalászati ágazat előtt álló legfontosabb kihívás az, hogy a harmadik országok által támasztott tisztességtelen versenyben és a maga az Unió által létrehozott szigorú jogi keretben fenn tudjon maradni.

1.4 Nemzetközi szinten az Unió előtt álló kihívás az, hogy stabil, valamint szabad, de tisztességes versenyt előmozdító jogszabályokat alkalmazzon. Olyan integrált és minden szempontból koherens európai politikát kell kidolgozni, melynek révén gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból is megőrizhető az európai trópusi tonhalhalászati ágazat versenyképessége és fenntarthatósága, amint azt az 1992-ben Rio de Janeiróban aláírt Biológiai Sokféleség Egyezmény előírja.

1.5 A kalóztevékenységet illetően az EGSZB azt kéri, hogy a tagállamok és a Tanács tegye meg a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy az Indiai-óceánon folytatott kalóztevékenységek elleni küzdelmet célzó „Atalanta” művelet megbízatása kifejezetten magában foglalja a tonhalhalászflootta védelmét.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy a halászati partnerségi megállapodások fenntartása alapvetően fontos a közösségi trópusi tonhalhalászflootta tevékenységeinek folytatásához. Emellett sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a közösségi flotta igényeinek megfelelően bővítse ki a tonhalhalászati megállapodások hálózatát, és sürgősen vizsgálja meg, hogy a halászati partnerségi megállapodások kizárólagossági záradéka alól lehet-e kivételt tenni, hogy a közösségi flotta is szerezhessen halászati magánengedélyeket, amennyiben a rendelkezésre álló legmegbízhatóbb tudományos adatok alapján az állományok állapota ezt lehetővé teszi.

1.7 Annak elérése érdekében, hogy az erőforrásokkal az egész világon megfelelően gazdálkodjanak, elengedhetetlen, hogy az EU a regionális halászati szervezetekben vezető szerepet vállaljon a felelősségteljes és fenntartható halászat elveinek előmozdítására. Az EGSZB szerint fokozni kell az erre tett uniós erőfeszítéseket.

1.8 Az AKCS és GSP+ preferenciarendszerek fenntartása – olyan változtatások nélkül, mint például a Pápua Új-Guineának és a Fidzsi-szigeteknek nemrégiben biztosított derogáció a származási szabályok alól, amely felborítja a tonhalvilágpiac egyensúlyát – elengedhetetlen az európai ágazat és annak harmadik országokban való befektetései fennmaradásának biztosításához. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai tonhalágazatban esetlegesen előforduló zavarokra való felkészülés érdekében elemezni és szükség esetén alkalmazni kell az Európai Közösség és a csendes-óceáni államok közötti átmeneti partnerségi megállapodásban foglalt felügyeleti és védintézkedéseket.

1.9 Az uniós ágazat versenyképességének fenntartásához alapvető a feldolgozott tonhaltermékekre kivetett európai vámok fenntartása. Az EGSZB úgy véli, hogy mind a WTO keretein belül, mind az EU harmadik országokkal folytatott kereskedelmi tárgyalásai során törekedni kell a lehető legmagasabb szintű védelem biztosítására.

1.10 Mindezek fényében az EGSZB úgy véli, hogy az uniós intézményeknek fenn kell tartaniuk a közösségi preferencia elvét. Ugyanakkor úgy véli, hogy a közösségi flotta által a feldolgozóiparnak szállított trópusi tonhalra járó kompenzációs támogatást vissza kellene állítani az eredeti szintre, azaz az uniós referenciaár 93 %-ára, mivel az az utóbbi években jelentősen, a termelési ár 87 %-áig leértékelődött.

2. A közösségi trópusi tonhalhalászflotta jelenlegi helyzete

2.1 A tonhalhalászat a XX. század közepén kezdett fejlődni Európában – Spanyolországban és Franciaországban –, a belső piacot ellátó konzervipar növekvő keresletét kielégítendő. Kezdetben ez csak a germon (*Thunnus alalunga*) part menti halászatát jelentette. Idővel, amint a halászati technológiák fejlődtek, a halászterületek dél felé terjeszkedtek, ahol már trópusi tonhalfajokra halásztak: sárgaúszójú tonhalra (*Thunnus albacares*), csikoshasú tonhalra (*Katsuwonus pelamis*) és kisebb mértékben nagyszemű tonhalra (*Thunnus obesus*). Megkezdődött a halászat a Franciaországhoz, Spanyolországhoz és Portugáliához közeli vizeken. A későbbiekben, a 60-as és a 70-es években Afrika nyugati partjai felé vették az irányt; a 80-as és 90-es években az Indiai-óceán és a Csendes-óceán keleti része, a XXI. század elején pedig a Csendes-óceán nyugati része is a halászterületek közé került.

2.2 Az Unió kerítőhálós halászflottája nyílt tengeri és szelektív trópusi tonhalhalászatot folytat. Célja a három fő óceán trópusi sávjában koncentráltó tonhalrajok halászata. A fogások a nyílt tengeren, illetve harmadik országok kizárólagos gazdasági övezeteiben történnek.

2.3 A tápértékük miatt igen kedvelt tonhalfélék a világ számos országában az alapvető élelmiszerek közé tartoznak, világkereskedelmük jelentős, és a halászatban, a feldolgozásban és az értékesítésben részt vevő országok fontos jövedelemforrását jelentik.

2.4 Elsősorban ezek miatt a körülmények miatt a tonhalhalászat bizonyos országokban igen fontos gazdasági tevékenység. Napjainkban a világon a trópusi tonhalfélékből – valamennyi fogási technikát figyelembe véve – több mint 4 millió tonnát halásznak, ebből a kerítőhálós halászat részesedése 2 millió tonna. Ezeknek a fajoknak a populációival általában ésszerűen gazdálkodnak, a regionális halászati szervezetek minden óceán tekintetében megfelelő gazdálkodási programot működtetnek.

2.5 Az uniós flotta 54 fagyasztóval felszerelt kerítőhálós tonhalhalászó hajóval rendelkezik (34 spanyol és 20 francia), amelyekkel összesen évi mintegy 400 000 tonna halat fognak ki, ami a globális fogások közel 10 %-a.

2.6 E hajók nagy része nemzetközi vizeken tevékenykedik az EU és harmadik országok közti 13 halászati társulási megállapodásnak megfelelően (6 az Atlanti-, 4 az Indiai- és 3 a Csendes-óceán térségében).

2.7 A világon mintegy 30 ország kb. 580 trópusi tonhalhalászatra szakosodott hajóval rendelkezik, melyek összkapacitása 650 000 bruttó regisztertonna.⁽¹⁾ Az európai kerítőhálós halászflotta 97 500 bruttó tonnás kapacitásával a világ hajóinak 9 %-át, kerítőhálós tonhalhalászati kapacitásának pedig 15 %-át képviseli.

2.8 A trópusi tonhalak fő halászterülete a Csendes-óceán, ez adja az összes fogás 67 %-át, ezt követi az Indiai-óceán 22 %-kal, majd az Atlanti-óceán 11 %-kal.

2.9 A trópusi tonhalfogásokat négy külön regionális halászati szervezet kezeli:

2.9.1 Az ICCAT (az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottság) az Atlanti-óceán és az azzal határos tengerek, például a Földközi-tenger területét fedi le. 1969-ben alapították.

2.9.2 Az IOTC (Indiai-óceáni Tonhalbizottság) az Indiai-óceán térségét fedi le. 1997-ben alapították.

2.9.3 Az IATTC (Amerikaközi Trópusitonhal-bizottság) a Csendes-óceán keleti körzetét (az Amerikához közeli térséget) fedi le. 1949-ben alapították.

2.9.4 A WCPFC (Nyugat- és Közép-csendes-óceáni Halászati Bizottság) a Csendes-óceán nyugati és középső körzetét fedi le (Óceánia és Ázsia térségét). 2004-ben alapították.

2.10 A közösségi flotta számos különféle adminisztratív ellenőrzésnek van alávetve, melyeket különféle tagállami minisztériumok és az Európai Bizottság különféle főigazgatóságai végeznek. Ahhoz, hogy egy hajó egy uniós tagállam lobogója alatt hajózhasson és értékesíthesse a termékeit, meg kell felelnie mindazon adminisztratív követelményeknek, amelyek szükségesek a tonnatartalommal, a héjazattal, a gépekkel, a hűtőberendezésekkel, a legénységgel, a hajózhatósággal, a tengeri segítségnyújtással, a munkahelyi biztonsággal és egészséggel, az egészségügyi nyilvántartással kapcsolatos tanúsítások, valamint különféle halászati engedélyek (különleges, illetve azokban az országokban érvényes, ahol tevékenykednek) megszerzéséhez, valamint alá kell vetniük magukat műholdas megfigyelésnek, fedélzeti megfigyelők általi ellenőrzésnek, fedélzeti elektronikus naplóval történő fogásellenőrzésnek, értékesítési ellenőrzéseknek stb. Az említett tanúsítások, engedélyk és jóváhagyások érvényességének megőrzéséhez napi szintű ellenőrzésre, éves megújításra és rendszeres felülvizsgálatra van szükség, amelyek a világ egyetlen más flottáját sem terhelik ilyen mértékben. Mindezen követelmények jelentősen növelik az európai flották működési költségeit.

⁽¹⁾ Angolul „Gross Tonnage”: a hajók űrtartalmának mértéke.

2.11 Emellett a közösségi kerítőhálós tonhalhalászflootta a harmadik országok flottáival ellentétben a közös halászati politika előírásait is köteles betartani. A felelősségteljes halászon, a regionális halászati szervezetek ajánlásain, valamint a higiéniai, hajózási, biztonsági, környezetvédelmi és a munkavállalók szociális védelmével kapcsolatos előírások betartásán alapuló közös halászati politika elveinek tiszteletben tartása jelentős költségeket ró a közösségi hajóüzemeltetőkre, és csökkenti az olyan harmadik országok hajóival szembeni versenyképességet, ahol nincsenek ilyen követelmények, vagy nem ennyire szigorúak.

2.12 Az utóbbi években az európai flottának ezenkívül még az Indiai-óceánon folytatott kalóztevékenységek is egyre több problémát okoztak. Ez a helyzet, amellet hogy félelmet és bizonytalanságot kelt a legális vállalkozási tevékenységet folytató tonhalhalászahajók legénységében, kevesebb fogást, valamint magasabb működési költségeket eredményez, mivel a hajók fedélzetén biztonsági szolgálatot kell fenntartani.

2.13 A trópusi tonhalak első számú felhasználója a konzervipar, amely a halfeldolgozás terén világszerte tekinthető. Európában évi 800 000 tonna trópusitonhal-konzerv fogy, melynek több mint a fele harmadik országokból származó import, ezzel Európa a világ első számú piaca.

3. Az európai trópusi tonhalhalászflootta fejlődése

3.1 Az európai trópusi tonhalhalászflootta az elmúlt ötven év során a trópusi tonhalakat feldolgozó európai ágazattal párhuzamosan fejlődött.

3.2 A tonhal volt az első halászati termék, amelynél a feldolgozó ágazat védelme érdekében teljesen megszüntették a közösségi vámot. Az akkori EGK kompenzációs támogatást vezetett be, mely szerint az üzemeltetőnek kifizették az értékesítési ár és az évente meghatározott referenciaár 93 %-a közti különbözetet. Ez az arány később 87 %-ra csökkent, így az európai üzemeltetők az utóbbi években már nem is kaptak támogatást, ezért a rendszer mára teljesen elvesztette hatékonyságát.

3.3 Az uniós flotta és feldolgozóipar az EU kereskedelmi politikája keretében hosszú évek óta hozzájárul harmadik országok gazdasági fejlődéséhez. Ezzel kapcsolatban a yaoundéi, a loméi és a cotonoui egyezmény stabil keretet teremtett az AKCS-országok és az EU közti kereskedelem számára. Hasonlóképpen a GSP+ is ösztönözte az EU, valamint közép-amerikai és az Andok Közösséghez tartozó partnerei közti kereskedelmet.

3.4 A gazdasági partnerségi megállapodások rendszere keretében az AKCS-országok exportált trópusitonhal-termékeikkel (egész, filé és konzerv) szabadon, 0 %-os vámtarifa mellett hozzáférhetnek az európai piacokhoz. Ezek a feltételek lehetővé

tették, hogy az európai tonhalfeldolgozó ipar Elefántcsontparton, Ghánában, Madagaszkáron, a Seychelle-szigeteken és Mauritiuson közvetlen, Kenyában és Szenegálban pedig közvetett befektetéseket valósítson meg. Ezek a befektetések 40 000 munkahely létrejöttéhez járultak hozzá ezekben az országokban, és elősegítették a technológiaátadást.

3.5 Hasonlóképpen a GSP+-t (általános preferenciarendszert) az EU azért hozta létre, hogy kedvező kereskedelmi feltételeket kínáljon közép- és dél-amerikai országoknak is, a halászati termékekre csökkentett, 0 %-os vámtarifát alkalmazva. Az európai befektetések olyan országokba irányultak, mint Ecuador, El Salvador, Guatemala, Brazília (általános vagy harmadik országokra vonatkozó GSP, a konzervekre kivetett 24 %-os vámmal), valamint Chile (az EU-val kötött szabadkereskedelmi megállapodás révén), közvetetten pedig Kolumbiába és Venezuelába, hozzájárulva a közvetlenül a tonhalágazatban meglévő 50 000 munkahely megtartásához.

3.6 E megállapodásoknak köszönhetően az európai vállalkozások hajóik egy részét átadták afrikai, amerikai és óceániai harmadik országoknak, így ezek a hajók azon országok lobbója alatt hajóznak, amelyeket az EU az Unió preferenciális partnereinek tekint, és amelyek vállalataival fúziókat javasol vagy vegyes társaságok alapítását.

3.7 A közösségi trópusi tonhalhalászflootta által kifogott 400 000 tonna hal egy részét ezekben a harmadik országokban épített üzemekben rakodják ki és dolgozzák fel, ez a kikötőkben számos munkahelyet jelent, ezek a hajók kikötői illetéket fizetnek a halak ki- vagy átrakodásáért, e harmadik országok különböző kikötőiben töltik fel kimerült készleteiket, és jelentősen hozzájárulnak az illető országok fejlődéséhez.

3.8 A tonhalágazat egészét tekintve, a flotta és a feldolgozóipar együtt fejlődött, így jött létre – az európai ágazati szereplőket összekötő közös érdekek nagy számának köszönhetően – az egyetlen transznacionális szakmaközi struktúrával rendelkező európai halászati ágazat. Az európai tonhalágazat, mint korábban is említettük, az EU iránymutatásait követve egy sor beruházást végzett és gazdasági tevékenységet generált harmadik országokban, mégpedig olyanokban, amelyek az EU preferenciarendszereinek kedvezményezettjei.

4. A közösségi trópusi tonhalhalászflootta előtt álló kihívások

4.1 Az európai tonhalhalászflootta és feldolgozóipar előtt álló első számú kihívása az olyan versenytársakkal szembeni egyenlőtlen verseny, amelyek növekedési célkitűzésüket az európai piacra alapozzák, amely a világ (az EU és harmadik országok) trópusitonhal-konzerv-fogyasztásának 50 %-át képviseli.

4.2 A világ tonhalkonzerv-gyártása mintegy 1 600 000 tonna, ebből az EU termelése 330 000 tonna körül van. ⁽²⁾

4.3 Az európai tonhalhalászflotta fő versenytársai az ázsiai kerítőhálós tonhalhalászflották, amelyek a világ leggazdagabb halássterületén, a trópusitonhal-fogások több mint 60 %-át adó Csendes-óceánon halásznak. Ezek a flották elsősorban a legnagyobb trópusitonhal-feldolgozó térséget, a Thaiföld, a Fülöp-szigetek és Indonézia által alkotott háromszöget látják el. Termékeik, bár rosszabb minőségűek, árban felettebb versenyképesek az európai piacon, ahol a 24 %-os vám ellenére már 35 %-os a részesedésük.

4.4 Emellett a tonhalfeldolgozó ágazat is azzal (a flottákkal kapcsolatban már vázolthoz hasonló) problémával küzd, hogy veszít versenyképességéből a sem az AKCS, sem a GSP+ csoportba nem tartozó harmadik országokkal szemben. Az esetek többségében az olcsóbb nyersanyagbeszerzés, az alacsonyabb adók, a bér- és a munkavállalók szociális védelmével kapcsolatos költségekben jelentkező különbségek, valamint a késztermékek egészségügyi garanciáinak alacsonyabb szintje kétségtelenül olyan szempontok, amelyek csökkentik a termelési költségeket, és így lehetővé teszik, hogy a termékeket az európai termékeknél alacsonyabb áron tudják értékesíteni.

4.5 A világon alapvetően két különböző tonhaltermelési rendszer létezik. Egyrészt az európai flotta vagy a harmadik országokba (AKCS vagy GSP) történő európai befektetések által képviselt rendszer, amely az európai vagy az AKCS/GSP feldolgozóipart látja el, és a legszigorúbb munkabiztonsági, szociális védelmi, élelmiszer-biztonsági, környezetvédelmi előírások, valamint a felelősségteljes halászat szabályainak betartásával működik. A másik, terjedőben lévő rendszert egyes olyan flották alkalmazzák, amelyek nem sokat törődnek a fenntarthatósággal, és sokkal alacsonyabb szintű szociális, munkaügyi és egészségügyi normák szerint működnek.

4.6 Ugyanúgy, ahogy az AKCS- és a GSP-országoktól elvárják, hogy az EU preferenciarendszeréhez való hozzáférés érdekében csatlakozzanak egy sor, az e szempontokat szabályozó nemzetközi egyezményhez, az EU-ba exportáló többi országnak is be kellene tartania ugyanezeket az előírásokat ahhoz, hogy hozzáférhessenek az európai piachoz, igazságos versenyt biztosítva az európai termelőknek és az Unió preferenciális partnereinek.

4.7 Az európai tonhalhalászat fennmaradását ezenkívül a tonhal világpiacának kényes egyensúlyát szabályozó európai jogszabályok módosítása is komolyan veszélyezteti. Ezek a jogszabályok a gazdasági partnerségi megállapodások révén

kulcsszerepet játszanak abban, hogy a befektetések és az európai tonhalágazat fejlődése az EU által kiemelt fontosságú partnerként meghatározott országok felé irányuljanak.

4.8 Erre a fejlesztési keretre, amely különösen hatékonyan bizonyult a tonhalágazat számára, veszélyt jelentenek a WTO-tárgyalások, az EU más országokkal vagy országcsoportokkal szabadkereskedelmi szerződések keretében folytatott esetleges tárgyalásai, valamint a származási szabályok módosítása, amelynek értelmében Pápua Új-Guinea és a Fidzsi-szigetek derogációt kapott e szabályok alól. ⁽³⁾

4.9 Mind a WTO, mind pedig a kétoldalú tárgyalások keretében a tonhalágazat számára a legnagyobb kockázatot a feldolgozott tonhaltermékekre kivetett vám eltörlése jelenti. Az egész fagyasztott tonhal több mint 30 éve vámentességet élvez (0 %), ennek célja az, hogy biztosítsák az európai feldolgozóipar ellátását, így az EU flottája nyílt versenyre kényszerül az európai piacra egész fagyasztott tonhalat behozó más flottákkal. A feldolgozott tonhaltermékek liberalizációjának továbbvitele azonban az európai ipar fokozatos hanyatlásához és a munkahelyek, valamint a gazdasági tevékenység megszűnéséhez vezetne, az alacsonyabb költséggel működő külső versenytársak javára.

4.10 Az, hogy Pápua Új-Guinea és a Fidzsi-szigetek a csendes-óceáni kereskedelmi partnerségi megállapodás keretében a halászati termékekre vonatkozóan derogációt kapott a származási szabályok alól, megváltoztatja a tonhal világpiacának egyensúlyát, ami katasztrofális következményekkel jár az európai, és a többi AKCS- és GSP-ország ipara számára. Mivel Pápua-Új-Guineára és a Fidzsi-szigetekre immár nem vonatkozik az a követelmény, hogy az ott feldolgozott tonhalnak, ahhoz hogy 0 %-os vámtarifa vonatkozzon rá az európai piacon, AKCS-országból vagy az EU-ból kell származnia, arra sarkallja a fő – elsősorban ázsiai – versenytársakat, hogy új feldolgozóüzemet létesítsenek Pápua Új-Guineán.

4.11 Ezzel a kedvezményezett helyzettel az EU előmozdítja a csendes-óceáni tonhalkészletek túlhaladását, pedig az ottani populációk már így is veszélyben vannak. Emellett az európai piachoz 0 %-os vámtarifa mellett hozzáférő vállalkozások elsősorban ázsiaiak, akiket ez a lépés arra ösztönöz, hogy növeljék a konzervgyártási kapacitásukat egy olyan piacon, ahol az árak a túlkínálat miatt nyomottak. A Csendes-óceán nyugati és középső körzetében az európai flotta a Pápua Új-Guinea által vezetett *Forum Fisheries Agency* országainak politikai akarata szerint legfeljebb 4 tonhalhalászhajóval lehet jelen.

⁽³⁾ A Tanács 1528/2007/EK rendelete (2007. december 20.) a gazdasági partnerségi megállapodásokat létrehozó vagy azok létrehozásához vezető megállapodásokban meghatározott, az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok (AKCS-államok) csoportjának egyes tagjaiból származó termékekre vonatkozó szabályozások alkalmazásáról – I. melléklet 4. cikk (3) bekezdés a) pont.

⁽²⁾ FAO 2007.

4.12 Ez a derogáció a többi AKCS- és GSP-ország számára komparatív hátrányt jelent, mivel egyedi előnyt ad Pápua Új-Guineának és a Fidzsi-szigeteknek az olcsó nyersanyagbeszerzés tekintetében: az előbbieknél be kell tartaniuk a származási szabályokat, az utóbbiaknak nem. Ez akár illegális halászatból származó termékek „kifehérítéséhez” is segítséget nyújt.

4.13 Az európai trópusi tonhalhalászflotta számára a halászati szövetségekkel kötött megállapodások hálózatának fenntartása is kihívást jelent. Ez a hálózat nagyon fontos, mivel a világon egyedülálló jogbiztonság és átláthatóság mellett hozzáférést garantál az uniós flottának ezekhez a sokat vándorló halfajokhoz. Mivel a trópusi tonhal vándorlása térben és időben kiszámíthatatlan, a flotta működéséhez a lehető legtöbb halászati megállapodás szükséges a három fő óceán tekintetében.

4.14 Jelenleg az Atlanti-óceán területén tevékenykedő, fagyasztóval felszerelt tonhalhalászhajók túlságosan kevés halászati engedéllyel rendelkeznek, többek között amiatt, hogy az utóbbi években csökkent a megállapodások száma, és különösen az Indiai-óceánon folytatott kalóztevékenységek miatt, ami miatt az itt halászó hajók némelyike az Atlanti-óceánon keres menedéket, ahol minimális biztonsági feltételek mellett lehet halászni. Ezért elengedhetetlennek tartjuk, hogy az EU felkérje a part menti országokat, hogy az összes atlanti halászati partnerségi megállapodásban bővítsék ki az engedélyek kvótáját, amennyiben az állományok állapota a rendelkezésre álló legmegbízhatóbb tudományos adatok alapján lehetővé teszi ezt.

4.15 Mivel ez a bővítés nem csak az EU-tól függ, és így a kívánnál jobban elhúzódó eljárást jelenthet, az EGSZB azt ajánlja, hogy sürgősen vizsgálják meg, hogy a halászati partnerségi megállapodások kizárólagossági záradéka (amely megtiltja, hogy az európai üzemeltetők halászati magánengedélyeket szerezhessenek az ilyen megállapodással rendelkező országban) alól lehet-e derogációt tenni, úgy, hogy a közösségi flotta is szerezhessen halászati magánengedélyeket, amennyiben a rendelkezésre álló legmegbízhatóbb tudományos adatok alapján az állományok állapota ezt lehetővé teszi.

4.16 A trópusi tonhalhalászflotta képviselői úgy vélik, hogy a Tanács 2004-es következtetéseivel összhangban az Uniónak meg kell erősítenie a halászati partnerségi megállapodások jelentőségét a KHP reformjában, és vissza kell térnie ahhoz a politikához, hogy valamennyi óceán legfontosabb országaira kiterjessze a megállapodások hálózatát, új megállapodásokat kötve nevezetesen az alábbi országokkal:

— az Atlanti-óceán partján: Szenegál, Guinea, Sierra Leone, Libéria, Ghána, Egyenlítői-Guinea és Angola.

— az Indiai-óceán partján: Kenya, Tanzánia, a Mozambiki-csatorna Franciaországhoz tartozó szigetei, a Brit Indiai-óceáni Terület és Jemen.

— a Csendes-óceán partján: Ecuador, Kolumbia, Peru, Panama, Costa Rica és regionális megállapodás a *Forum Fisheries Agency*-vel.

4.17 Másrészt az európai trópusi tonhalhalászflotta elengedhetetlennek tartja az uniós jelenléti fenntartását a tonhalágazati regionális halászati szervezetekben, a jelenlegihez hasonlóan (tonhalhalászflottájának magatartása révén) modellként szolgálva a felelősségteljes halászat elveinek tiszteletben tartásához.

4.18 Japánnal és Koreával együtt az EU az egyetlen szerződéses fél, amely tagja a 4 tonhalágazati regionális halászati szervezetnek (ICCAT, IOTC, IATTC, WCPFC), és gondoskodnia kell arról, hogy rendelkezzen az ahhoz szükséges eszközökkel, hogy koherensen és objektívan elő tudja mozdítani a felelősségteljes halászat elveit.

4.19 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak világszerte a lehető legegységesebb és legkoherensebb gazdálkodási rendszert kellene előmozdítania, egyértelmű választ adva egy a trópusi tonhaléhoz hasonló, teljes mértékben globalizált piac helyzetére, a jövőre olyan nemzetközi szervezet létrehozását tűzve ki célul, amely kezeli a globális tonhalhalászattal kapcsolatos horizontális kérdéseket. Ez a globális gazdálkodási rendszer a tonhalágazati regionális halászati szervezetek működését felülvizsgáló kobei folyamatban kezdett formát ölteni.

4.20 Az Indiai-óceánon folytatott kalóztevékenységeket illetően az európai tonhalhalászflotta mély aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy 2009 folyamán és 2010 elején a tonhalhalászhajók elleni kalóztámadások egyre nagyobb területen fordultak elő, egyre távolabb a Szomália felségterületéhez tartozó vizektől, akár 1 000 tengeri mérföldre a szomáliai partoktól, sőt, még a Seychelle-szigetek és más part menti országok (Kenya, Tanzánia) vizein található kizárólagos gazdasági övezetekben is.

4.21 A tonhalhalászflotta különösen ki van téve a kalóztámadások veszélyének. A kereskedelmi hajókkal ellentétben, amelyek állandó mozgásban vannak, a tonhalhalászhajók halászat közben két-három órán keresztül is egy helyben tartózkodnak kivetett hálójával, így nagyobb az esélye, hogy kalózok megtámadják a hajót és feljutnak a fedélzetre. Emellett e hajók alacsony szabadoldal-magassága és a farrámpa megkönnyíti a kalózok fedélzetre jutását.

4.22 Ezért sürgősen módosítani kell az „Atalanta” művelet (a Tanács 2008. november 10-i 2008/851/PESC együttes fellépése a Szomália partjainál tapasztalható kalóztámadásoktól és fegyveres rablásoktól való elrettentéshez és azok visszaszorításához való hozzájárulás céljából folytatott európai uniós katonai

műveletről) mandátumát, hogy az kifejezetten magában foglalja az Indiai-óceánon halászó tonhalhalászflotta védelmét, elkerülendő a zaklatást és a halászhajók eltérítését (pl. a *Playa de Bakio* (2008) vagy az *Alakrana* (2009)).

4.23 Mivel az Atlanti-óceánra vonatkozóan kevés az engedély, valamint a csendes-óceáni regionális halászati szervezetekben hozott kvótaintézkedések miatt az európai tonhalhalászok jelenleg igen nehezen tudják tevékenységüket az Indiai-óceánról más óceánokra áthelyezni. Emellett az üzemeltető szerinti ország és a harmadik országok vállalkozásainak a konzervgyárakban, valamint a flotta által igénybe vett kikö-

tőkben dolgozó számos munkavállalója függ az indiai-óceáni tonhalhalászflotta tevékenységétől, ezért ennek megszüntetése számos munkahely megszűnésével járna nemcsak az EU-ban, hanem a Seychelle-szigeteken, Madagaszkáron, Kenyában, Mauritiuson stb.

4.24 Ezek azok a kihívások, amelyekkel az EU trópusi tonhalhalászflottájának és tonhalfeldolgozó- és tartósítóiparának szembe kell néznie stabilitása és globális fennmaradása tekintetében. Ezek nem jelentenek semmiféle költséget az Európai Halászati Alap (EHA) számára, és kizárólag az EU politikai döntését igénylik.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egy európai közlekedésbiztonsági térség felé – A 2020-ig terjedő időszakra szóló stratégiai közúti közlekedésbiztonsági iránymutatások (vélemény az Európai Parlament felkérésére)

(2011/C 48/06)

Előadó: **Virgilio RANOCCHIARI**

2010. június 2-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Egy európai közlekedésbiztonsági térség felé: a 2020-ig terjedő időszakra szóló stratégiai közúti közlekedésbiztonsági iránymutatások.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2010. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15.–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 128 szavazattal 4 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB ismételten megállapítja, hogy a 3. európai közúti közlekedésbiztonsági cselekvési terv célkitűzése – hogy 2001–2010 között a felére csökkenjen a közúti balesetek halálos áldozatainak száma – még az EU-bővítés hatásától eltekintve is rendkívül ambiciózus volt. A 2008-as hivatalos adatok szerint ugyanis a közúti balesetek halálos áldozatainak számának csökkenése a 27 tagú EU-ban a 2001-es adatokhoz viszonyítva 28,4 % volt. Az Európai Bizottság legújabb adatai ugyanakkor meglepő eredményekről tanúskodnak, melyek szerint 2010-ben több, mint 40 %-kal csökkenhet a közúti balesetek halálos áldozatainak száma.

1.2 Az, hogy a halálos áldozatok számának 50 %-os csökkentését miért nem lehet elérni, az alábbi tényezők együttes hatására vezethető vissza:

1.2.1 a közösségi szint csupán a cselekvési tervért és a megvalósítás irányvonalaíért felelős, az intézkedéseknek a cselekvési terv keretén belüli végrehajtása azonban a különböző tagállami szintek feladata;

1.2.2 a közúti közlekedésbiztonsággal kapcsolatos intézkedések végrehajtása és betartatása tagállamonként eltérő;

1.2.3 a közlekedésbiztonságra vonatkozó statisztikai adatok egységes értelmezése is hiányzik az uniós tagállamok körében;

1.2.4 az elmúlt évtized során az úthasználók elméleti és gyakorlati oktatása felkészítése helyett a szabályok érvényesítése kapott kiemelt hangsúlyt;

1.2.5 nem tűztek ki köztes célokat a tagállamok számára, és nem szenteltek különleges figyelmet a kockázati arány tagállamok közötti eltéréseinek, amelyek pedig országokra szabott menetrendet tennének szükségessé.

1.3 Az EGSZB megállapítja, hogy a „passzív és aktív” biztonsági intézkedések terén az elmúlt évtizedben jelentős javulás volt tapasztalható, ami különösen annak köszönhető, hogy az iparág a személyautókban és a nehézgépjárművekben műszaki biztonsági innovációk széles körét vezette be. A jövőben szigorítani lehetne a biztonsági előírásokat; intézkedéseket kellene hozni arra való tekintettel is, hogy a közelmúltban megjelentek a piacon a nagyon olcsó személyautók, amelyek éppen csak megfelelnek a biztonsági előírásoknak.

1.3.1 Ennél is rosszabb a helyzet az elsősorban Délkelet-Ázsiából importált olcsó mopdek és motorkerékpárok terén, amelyek gyakran nem felelnek meg az európai típus-jóváhagyási előírásoknak. Ez kiemelkedően fontos kérdés, tekintettel arra, hogy a kétkerekű motoros járművek vezetői az autósoknál 18–20-szor nagyobb eséllyel szenvednek komoly sérüléseket a közutakon, ugyanakkor a városi közlekedés zsúfoltsága miatt egyre több ingázó választ ilyen közlekedési eszközt.

1.4 Az elmúlt évtizedben a közúti infrastruktúra biztonságossága terén elért eredményeket tekintve az EGSZB arra a következtetésre jutott, hogy sokkal többet lehetett volna tenni. A legfontosabb előrelépést az alagutak biztonságosságáról szóló tanácsi irányelv jelentette, amely Európa-szerte igen pozitív hatással járt. A vidéki közutakkal és a másodlagos hálózatokkal kapcsolatban azonban, amelyek a közúti balesetek halálos áldozatainak 50 %-áért felelnek, nem figyelhető meg jelentősebb javulás.

1.5 Az EGSZB javasolja a következő tényezők figyelembevételét annak érdekében, hogy a 2020-ig tartó időszakra szóló, 4. európai közúti közlekedésbiztonsági cselekvési terv jobb eredményeket érjen el:

1.5.1 az EU és a tagállamok közötti felelősségmegosztásra való tekintettel határozott politikai vezetésre van szükség;

1.5.2 összehangolt, részletes statisztikai adatok szükségesek a 27 tagú EU közúti közlekedésének biztonságáról;

1.5.3 célokat kell kitűzni a súlyos sérülést elszenvedő útasználókra vonatkozóan, és ki kell alakítani a súlyos sérülés egységes definícióját;

1.5.4 szigorúbb közösségi politikára van szükség a közlekedésbiztonsági intézkedések harmonizációja és szabályozása terén, illetve ehhez kapcsolódóan támogatást kell nyújtani a tagállamok számára annak biztosítása érdekében, hogy jobban és gyorsabban valósítsák meg a közúti közlekedés biztonságával kapcsolatos intézkedéseket, köztük az egész Európára kiterjedő „eCall” rendszer kötelező jellegű kiépítését, amennyiben az önkéntes megközelítés nem működik;

1.5.5 nagyobb figyelmet kell fordítani az útasználók – különösen a fiatalok és az idősek, valamint az egyéb védtelen közlekedők, például a motorkerékpárosok, a kerékpárosok és a gyalogosok – differenciált elméleti és gyakorlati felkészítésére;

1.5.6 a gépjárműparkot kezelő munkaadókat (és különösen a magánszférában működőket) be kellene vonni a jelenlegi és jövőbeli projektekbe például az ingázás során előforduló balesetek csökkentése terén bevált gyakorlatok előmozdítását illetően, hogy ösztönözzék munkavállalóikat a tömegközlekedés használatára, és alakítsanak ki flottabiztonsági politikákat. A kidolgozás alatt álló munkahelyi közlekedésbiztonsági ISO 39001 ennek fontos eszköze lesz;

1.5.7 a védtelen útasználói kategóriák számára uniós jogszabályokra van szükség. Például új típusjóváhagyás szükséges a kétkerekű motorkerékpárokat illetően, amely kiter az ABS vagy CBS kötelező jellegére 150cm³ fölött, valamint az automatikus fényszóró-bekapcsolásra; ezenkívül a vezetői engedélyekről szóló irányelv felülvizsgálatába be kell építeni a műszaki vizsgákat és a kétlépcsős oktatást;

1.5.8 az infrastruktúrafejlesztéssel kapcsolatosan az EGSZB ajánlja, hogy az új cselekvési terv tartalmazza azt a célkitűzést, mely szerint emelni kell a transzeurópai közúthálózat biztonsági szintjét, és a szóban forgó hálózaton kívül eső közutak legalább 25 %-át fel kell fejleszteni a hálózat színvonalára;

1.5.9 a cselekvési tervnek ambiciózus, de realisztikus célokat kell tartalmaznia. Így nem elég egy átfogó célt javasolnia a közúti balesetek halálos áldozatainak számának csökkentésére vonatkozóan, hanem a súlyos sérülteket és a védtelen útasználókat, például a gyalogosokat, a kerékpárosokat és a motorkerékpárosokat illetően is meghatározott célokat kellene kitűznie. Az átfogó célkitűzéssel kapcsolatban az EGSZB rámutat, hogy a kockázati arányok az EU-n belül nagymértékben eltérőek, és ezért határozottan javasolja, hogy 2020-ra a 2010. évi tagállami adatok alapján differenciált célokat tűzzenek ki a balesetek halálos áldozatainak számának csökkentésére vonatkozóan;

1.5.10 az EGSZB szerint a cselekvési tervben meghatározott célok elérésének biztosításához szükséges, hogy az EU évenkénti ellenőrzést végezzen. Ennek érdekében az EGSZB javasolja egy erre a célra szánt Európai Közúti Közlekedésbiztonsági Ügynökség felállítását, amelynek feladata az lenne, hogy kijelölt tagállami közlekedésbiztonsági képviselőkkel együttműködésben figyelemmel kísérje és nyomon kövesse a cselekvési terv megvalósítását.

1.6 Végül, de nem utolsósorban az EU-nak szoros és tartós kapcsolatot kell kialakítania „a közúti közlekedésbiztonsági intézkedések évtizedével” – melyet az ENSZ hirdetett meg –, világszintű vezető pozícióra törekedve ezen a téren.

2. Bevezetés

2.1 2010. április 28-án Brian Simpson, az Európai Parlament Közlekedési és Idegenforgalmi Bizottságának (TRAN) elnöke a Parlament eljárási szabályzatának 124. cikke értelmében egy az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnökének, Mario Sepinek címzett levélben feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az EGSZB-t a közúti közlekedésbiztonság tárgyában.

2.2 Levelében Brian Simpson utalt az Európai Bizottság 2010. március 31-én közzétett új, 2010. évi munkaprogramjára, amelyben szerepel egy „európai közúti közlekedésbiztonsági térség” létrehozását célzó új, közúti közlekedésbiztonsági csomag kidolgozására vonatkozó javaslat.

2.3 Brian Simpson arra kérte az EGSZB-t, hogy vizsgáljon meg néhány alapvető kérdést az elmúlt évtized vonatkozásában: mennyire voltak eredményesek az uniós szintű politikák az útasználók magatartásának megváltoztatásában, a járművek passzív biztonságának fokozásában, valamint a közúti infrastruktúra javításában? Milyen sikerrel hajtották végre a tagállamok ezeket a politikákat? És végezetül: mire lenne szükség ahhoz, hogy létrejöhessen egy mind a 27 tagállamra kiterjedő, tényleges „közúti közlekedésbiztonsági térség”?

2.4 Az Európai Bizottság 2001-ben tette közzé közlekedéspolitikai fehér könyvét, amelyet 2003-ban egy cselekvési terv követett. A mindkét dokumentum azon a célkitűzésen alapult, hogy 2010-re a felére kell csökkenteni a közúti balesetek halálos áldozatainak számát.

2.5 A rendelkezésre álló legújabb, 2008-as adatok a 15 tagú EU-ban (2001-hez képest) 36,8 %-os, a 27 tagú EU-t tekintve pedig 28,4 %-os csökkenést mutattak a közlekedési balesetek halálos áldozatainak számában. Ez jelentős eredmény, azonban sajnos nem éri el az Európai Bizottság 50 %-os célkitűzését. Az Európai Bizottság nemrégiben közzétette 2009-es adatait és 2010-re szóló előrejelzéseit, melyek nincsenek messze az eredeti célkitűzéstől, összességében több, mint 40 %-ra téve a csökkenést.

2.5.1 Az EGSZB szerint ha sikerül elérni ezeket a jelentős eredményeket, akkor ez inkább a legutóbbi közúti közlekedésbiztonsági jogszabályok hatálybalépésének és a járműbiztonság fejlesztésének lesz köszönhető, mintsem az úthasználói magatartás megváltozásának, ezen a téren ugyanis még sok a teendő.

2.6 Ahhoz, hogy tudjuk, milyen intézkedéseket kell tartalmaznia az új stratégiának, mindenképpen tisztázni kell, hogy mely politikák és kezdeményezések jártak eredménnyel az elmúlt évtizedben, és melyek voltak sikertelenek.

2.7 Az Európai Bizottság által az elmúlt tíz évre összeállított cselekvési terv három fő területre koncentrált:

- az egyéni magatartás megváltoztatása, például a biztonsági övek, a gyermekbiztonsági rendszerek és a mobiltelefonok használatát illetően, valamint az ittas vezetés felszámolása,
- a biztonságosabb járművek kifejlesztésére és értékesítésére vonatkozó iparági kezdeményezések támogatása,
- az infrastruktúra javítására vonatkozó intézkedések – például a közutak és az alagutak jobb megtervezése, valamint a modern elsősegély-rendszerek harmonizálása a tagállamok között.

2.8 Az Európai Bizottság 2009 áprilisa és júliusa között nyilvános konzultációkat tartott azzal a céllal, hogy bevonja az európai polgárokat, valamint a nemzeti, regionális és helyi szintű kormányzati szereplőket, továbbá az üzleti és szakmai szektorokat annak feltárásába, hogy melyek azok a legfontosabb közlekedésbiztonsági problémák, amelyekkel a közúti közlekedésbiztonsági cselekvési tervnek 2011 és 2020 között foglalkoznia kell, illetve annak meghatározásába, hogy mely kiemelt intézkedéseket kell meghozni ahhoz, hogy csökkenjen az EU közútjain a halálesetek és súlyos sérülések száma, amely elfogadhatatlanul magas, és nagy költségekkel jár.

2.9 Az EGSZB egyetért a Közlekedési és Idegenforgalmi Bizottsággal abban, hogy egy új közúti közlekedésbiztonsági cselekvési terv elfogadása előtt el kell végezni a korábbi politikák – az Európai Bizottság 2001-es közlekedéspolitikai fehér könyve és 2003-as cselekvési terve – hatékonyságának elemzését.

2.10 Ehhez az elemzéshez fel lehetne használni többek között a közelmúltban összegyűjtött információkat, valamint az elmúlt évek során a témában készült EGSZB-véleményekben kifejtett álláspontokat. Ezek a vélemények egyértelművé teszik, hogy az EGSZB szerint a közúti közlekedés biztonságának javítása a közlekedéspolitika egyik legfontosabb kérdése, amely érdemes arra, hogy még gazdasági megszorítások idején is kiemelt helyet kapjon a tagállamok napirendjén.

2.11 Eközben világszerte fontos eseményeknek lehetünk tanúi. A 2009. novemberben Moszkvában tartott, a közúti

közlekedésbiztonságnak szentelt első világszintű miniszteri konferenciát (*Time for action* [Cselekedni kell]) követően az ENSZ Közgyűlése a 2011–2020 közötti időszakra meghirdette „a közúti közlekedésbiztonsági intézkedések évtizedét”, amelynek célja, hogy világszerte stabilizálódjon, majd pedig csökkenjen a halálos kimenetelű közúti balesetek száma. Napjainkban e valóságos járványban évente több mint egymillió ember veszti életét és mintegy 20 millióan szenvednek súlyos sérüléseket – 90 %-uk alacsony és közepes jövedelmű országokban. Globális szinten az ilyenfajta „pandémia” gazdasági következményeit a különböző országok által termelt GDP 1–3 %-ára becsülik. Európában a társadalomra háruló költségek 2009-ben mintegy 130 milliárd eurót tettek ki.

2.12 A fentiekkel kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy a jelenlegi lendületet kihasználva az EU-nak az új közúti közlekedésbiztonsági cselekvési terv révén lehetősége nyílik arra, hogy világszinten vezető szerephez jusson a közlekedésbiztonság terén. Ezt az esélyt nem szabad elszalasztani.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB-nek rá kell mutatnia arra, hogy az eddigi közlekedésbiztonsági politikák elemzéséhez elengedhetetlen, hogy rendelkezünk a 27 uniós tagállamból származó dokumentált és összehasonlítható mennyiségi és minőségi statisztikai adatokkal. Jelenleg az EU minden tagállamból kap alapvető közlekedésbiztonsági adatokat, de számos ország esetén az információ minősége és részletessége továbbra sem megfelelő, és nem teszi lehetővé az úthasználók, az útkategóriák, az időjárási körülmények és a sérülés súlyossága szerinti megkülönböztetést.

3.2 Tekintettel arra, hogy az elmúlt harminc évben az uniós közutakon megháromszorozódott a forgalom, az EGSZB üdvözlí az EU által elért jelentős előrelépést abba az irányba, hogy 2010-re 50 %-kal csökkenjen a közlekedési balesetek halálos áldozatainak száma. Ez már a 15 tagú EU számára is ambiciózus célkitűzés volt – amint arra a 2003. december 10-én elfogadott, a 2003–2010 közötti közlekedésbiztonságról szóló véleményében az EGSZB rámutatott –, a kibővített Európában pedig még nehezebben érhető el.

3.3 Az EGSZB kiemeli, hogy az EU a közúti balesetek halálos áldozatainak számának csökkenésére vonatkozóan meghatározott ugyan egy igen ambiciózus célt, a súlyos sérülést elszenvedő úthasználókat illetően azonban nem. Pedig a súlyos sérültek száma 2001 és 2008 között a 27 tagú EU-ban csupán 18 %-kal csökkent. Ezért – annak érdekében, hogy drasztikus csökkenést érjünk el az ezen a téren – az Európai Bizottság új cselekvési tervének tartalmaznia kellene ilyen célú intézkedéseket is, amelyeket a tagállamoknak kell majd végrehajtaniuk, amint meggyőzés születik a súlyos és könnyebb sérülések egységes meghatározásáról.

3.4 Azt a kérdést illetően, hogy az elmúlt évtizedben mennyire voltak eredményesek az uniós szintű politikák az úthasználók magatartásának megváltoztatásában, nem szabad elfelejteni, hogy közösségi szinten csupán a cselekvési tervről és a végrehajtásra vonatkozó iránymutatásokról születik döntés. A cselekvési terv intézkedéseinek végrehajtása a szubszidiaritási elvnek megfelelően a tagállamok különböző kormányzati szintjeire hárul.

3.5 Ha az összes tagállam azonos irányvonalak mentén alkalmazná a cselekvési tervben összefoglalt intézkedéseket, akkor kevesebb probléma merülne fel. Sajnos azonban a tapasztalatok szerint ez nem így van, ugyanis továbbra is nagy eltérések figyelhetők meg az egyes uniós tagállamok közlekedésbiztonsági szintje között. A közúti közlekedésbiztonság terén a végrehajtást és az érvényesítést célzó intézkedések országokként eltérőek, és az EGSZB szerint kétségtelen, hogy a szigorúbb közösségi politika hatékonyabb eredményekkel járna.

3.6 Az EGSZB ezért hangsúlyozza az ambiciózusabb harmonizációs és szabályozási program kidolgozásának és végrehajtásának, illetve ahhoz kapcsolódóan a tagállamok részére nyújtott támogatásnak a jelentőségét annak biztosítása érdekében, hogy jobban és gyorsabban valósítsák meg a közlekedésbiztonsági intézkedéseket. A megoldás ezen a téren egy Európai Közúti Közlekedésbiztonsági Ügynökség felállítása lehet.

3.6.1 A közúti közlekedésen kívül ugyanis valamennyi közlekedési módhoz kapcsolódik közlekedésbiztonsági ügynökség. A közúti ügynökség egy viszonylag kicsi, de hatékony végrehajtó szerv kellene hogy legyen, melynek munkáját folyamatosan segítik a tagállamok által kijelölt közúti közlekedésbiztonsági képviselők.

3.6.2 Az EGSZB szerint az ügynökség – kihasználva a már létező szerveket, például az Európai Közúti Közlekedésbiztonsági Megfigyelőközpontot –, hatékonyabban kellene hogy végezze a közúti közlekedésbiztonsággal kapcsolatos végrehajtó munkát. Évről évre ellenőrizhetné például a „vészterhes pontok” térképét, megjelölhetné a veszélyes közutakat, és az eredményekről tájékoztathatná az uniós úthasználókat, ahogyan azt egy korábbi EGSZB-velemény már kérte⁽¹⁾. Az ügynökség az országos és helyi közúti közlekedésbiztonsági csoportosulásokat is támogathatná azáltal, hogy EU-szerte ösztönzi és terjeszti a gyakorlatban bevált módszereket.

3.6.3 Az ügynökség emellett gondoskodhatna arról, hogy a közúti közlekedésbiztonságot beépítsék a többi kapcsolódó politikába, például az oktatásba, az egészségügybe és a környezetvédelembe, és menetrendet dolgozhatna ki rövid és hosszú távú prioritásokkal, amivel orvosolná az előző terv egyik legfontosabb gyengeségét.

3.7 Az úthasználók magatartásának az elmúlt évtizedben tapasztalt megváltozásával kapcsolatosan elmondható, hogy a halálos áldozatok több mint fele közvetlenül magatartásbeli tényezőkből ered. Ilyen például a sebességhatárolás be nem

tartása, a vezetők fiatalsága vagy tapasztalatlansága, illetve az ittas vezetés. Az EGSZB szerint az oktatás, a szabályok érvényesítése és a gyakorlati felkészítés egyformán fontos és kölcsönösen hat egymásra, de legtöbbször mindenki a megfelelő oktatással nyer.

3.8 Az EGSZB rámutat, hogy az elmúlt évtizedre szóló európai bizottsági cselekvési terv három dimenziójának egyike „az egyéni magatartás megváltoztatása” volt. A közúti járművek számának az elmúlt évtized során tapasztalt növekedése miatt meg kellene erősíteni az erre a területre vonatkozó politikákat.

3.9 Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy egyes védtelen úthasználói kategóriák (motorkerékpárosok, kerékpárosok, gyalogosok) aránytalanul nagy kockázatnak vannak kitéve. Az EGSZB az ilyen úthasználói kategóriák magatartásának befolyásolására szolgáló eszközként javasolja a biztonságos közlekedésre való nevelés bővítését, kiegészítve a kétkerekű motoros járművek típusjövahagyására vonatkozó átfogó szabályozási kerettel és a kétkerekű motoros járművek vezetői számára biztosított kétlépcsős képzéssel.

3.10 Ezen túlmenően fontos felismerni, hogy az EU népessége öregszik, és hogy a közlekedésbiztonsági politikának konkrét intézkedésekre – például az intelligens közlekedési rendszerekre, a megfelelően átalakított járművekre és infrastruktúrára, a figyelemfelkeltésre és az oktatásra – kell koncentrálnia.

3.11 A következő évtized tekintetében az EGSZB azt tanácsolja, hogy a politika az úthasználók differenciált elméleti és gyakorlati felkészítését, illetve tudásuk felmérését helyezze középpontba, különös tekintettel a „veszélyeztetett” csoportokra: a fiatal és az idős generációkra, valamint a védtelen úthasználói kategóriákra, például a motorkerékpárosokra, a kerékpárosokra és a gyalogosokra.

3.12 Az EU szintjén a politikát közúti közlekedésbiztonsági cselekvési tervben kell rögzíteni, amely egyértelmű és szigorú, a tagállamok által végrehajtandó javaslatokat tartalmaz. Éves szinten jól meghatározott statisztikai adatokkal is visszajelzést kellene adni az Európai Bizottságnak, ami lehetővé tenné a gyors reagálást. Az Európai Bizottságnak ugyanakkor fel kellene szólítania a tagállamokat, hogy mielőbb hajtsák végre a közúti biztonsággal kapcsolatos hatályos és jövőbeli jogszabályokat.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A sikeres közlekedésbiztonsági politika előtt álló nagy kihívást az uniós, a nemzeti és a helyi szinteken tevékenykedő hatóságok együttműködése jelenti. Miközben a technikai kérdések terén az uniós jogszabályok elfogadásával és végrehajtásával lehet előrelépést elérni, az úthasználók magatartásának megváltoztatását csak nemzeti szinten lehet előmozdítani. Emiatt elengedhetetlennek tűnnek a szigorú uniós iránymutatások és az éves visszajelzések a tagállamoktól az Európai Bizottság felé.

⁽¹⁾ HL C 80., 2004.3.30., 77–80. o.

4.2 Az úthasználók magatartásának megváltoztatásával kapcsolatos uniós politika hatékonyságát illetően az EGSZB megállapítja, hogy a szubszidiaritás elve és a nyomkövetési lehetőségek hiánya miatt az EU politikája nem járt osztatlan sikerrel. A magatartás pozitív befolyásolásának legjobb módja – különösen a fiatal gépjárművezetők és az idős úthasználók esetében – a gyakorlati felkészítés és a folyamatos oktatás. A tagállamok eltérő és néha nem megfelelő módon alkalmazták ezeket az eszközöket.

4.3 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy e magatartástípusokkal kapcsolatosan a következő évtizedben minden tagállamban valamennyi úthasználói kategóriában a gyakorlati felkészítésre és az oktatásra kell helyezni a hangsúlyt. Ilyen intézkedés lehet például a közlekedési alapismeretek kötelező tárgyként való bevezetése az iskolákban, illetve – fakultatív alapon – e tudásanyag folyamatos elmélyítésének ösztönzése.

4.4 A tagállamoknak rendszeres, célzott kampányokat kell kialakítaniuk az úthasználók figyelmének felkeltésére és magatartásának befolyásolására, olyan, biztonsággal kapcsolatos témákkal szólítva meg az úthasználókat, mint az egymás kölcsönös tisztelete, a védőfelszerelések, a sebesség, valamint az alkohollal és a drogokkal kapcsolatos kérdések. Ezzel párhuzamosan a szabályok betartására is hangsúlyt kell helyezni.

4.5 Az új cselekvési tervben kiemelt figyelmet kell fordítani a közlekedésbiztonsági kockázati arányra, amely az egyes európai országokban eltérő mértékű. 2008-ban a magas kockázatú országokban négyszer akkora volt a kockázati arány, mint az alacsony kockázatú országokban. Azokban a tagállamokban, amelyekben a kockázati arány egyértelműen az EU-átlag felett van, magasabb arányú csökkentést kell megcélozni a közúti balesetek halálos áldozatainak és súlyos sérültjeinek számára vonatkozóan, a 2010-es adatok alapján differenciált célokat tűzve ki 2020-ra.

4.6 A „passzív és aktív” biztonság terén az elmúlt évtizedben jelentős javulás volt tapasztalható, ami különösen annak köszönhető, hogy az iparág a személyautók és a nehézgépjárművek vonatkozásában műszaki biztonsági intézkedések széles körét vezette be. Az uniós keretprogramokon belül finanszírozott K+F-projektek előmozdítják az intelligens közlekedési rendszerek technológiáinak további fejlesztését.

4.7 A gazdasági válság miatt új és egyre veszélyesebb jelleggel szembesülünk: nagyon olcsó személyautók jelentek meg a piacon, amelyek éppen csak megfelelnek a minimális biztonsági előírásoknak. A biztonság garantálása és növelése érdekében emelni lehetne a meglévő járműpark biztonsági szintjét, ha az autókat – ahol csak lehet – utólag felszerelnék az új biztonsági berendezésekkel. Nélkülözhetetlenek az időszakos ellenőrzések és az évenkénti felülvizsgálatok. Ennél is rosszabb a helyzet a kétkerekű motoros járműveknél, amelyekkel kapcsolatosan elengedhetetlen a piacfelügyelet és az időszakos ellenőrzés.⁽²⁾ Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak a biztonsági normák emelésével kell reagálnia.

4.8 A fentiekkel összefüggésben új uniós típus-jóváhagyási jogszabályok szükségesek a kétkerekű motorkerékpárokat ille-

tően, amely kitér az ABS vagy CBS kötelező jellegére 150cm³ fölött, és a vezetői engedélyekről szóló irányelv felülvizsgálatába be kell építeni a műszaki vizsgákat és a kétlépcsős oktatást. Az EU-nak ezen túlmenően figyelemfelkeltő kampányokat is támogatnia kellene, biztosítandó a legfontosabb biztonsági előírások betartását.

4.9 A közutak és az útszélek kialakítása jelentős szerepet játszik a balesetekben. Az ezen a területen végzett felmérések szerint a közúti infrastruktúra a balesetek mintegy 30 %-ában játszik szerepet. Itt tehát még nagyarányú fejlődésre van lehetőség. Kiderült, hogy a magasabb fokú biztonság fő akadályai nem csupán pénzügyi korlátokhoz, hanem a probléma iránti érzékenység általános hiányához is kapcsolódnak. A statisztikák szerint gyakran a vidéki közutak a legveszélyesebbek. Az uniós támogatáshoz (TERN: transzeurópai közúthálózat, strukturális alapok) feltételül lehetne szabni a biztonságos utak építését. Mindenesetre alapvetően fontos, hogy a közúti infrastruktúra megtervezésekor, kiépítésekor és karbantartásakor figyelembe vegyék a motorkerékpárosok biztonságát is.

4.10 Az EGSZB megállapítja, hogy az infrastruktúra biztonságosabbá tételére vonatkozóan az elmúlt évtized leghatékonyabb intézkedése a 3. közúti közlekedésbiztonsági cselekvési program egyik javaslata, az alagutak biztonságáról szóló irányelv (2004/54/EK) volt. Az irányelv bevezetése Európaszerte erőteljes hatással járt.

4.11 Az infrastruktúrafejlesztéssel kapcsolatosan az EGSZB ajánlja, hogy az új cselekvési terv tartalmazza azt a célkitűzést, mely szerint emelni kell a transzeurópai közúthálózat biztonsági szintjét, és a szóban forgó hálózaton kívül eső közutak legalább 25 %-át fel kell fejleszteni a hálózat színvonalára. A közúti közlekedés biztonságához jelentős mértékben hozzájárulna egyrészt az infrastruktúra közlekedésbiztonsági kezeléséről szóló irányelv módosításáról szóló tanácsi határozat elfogadása, amely kötelező jellegű műszaki mellékleteket tartalmaz, és hatálya kiterjed a TREN-be nem tartozó utakra is, másrészt pedig a biztonságos városi közúti infrastruktúrára vonatkozó európai iránymutatások elfogadása. Rövid távon az EU-nak ösztönöznie kell a tagállamokat arra, hogy mielőbb bevezessék az infrastruktúrával kapcsolatos irányelv négy intézkedését: a közúti biztonsági hatástanulmányokat, a közúti biztonsági felülvizsgálatot, a hálózati biztonságkezelést és a biztonsági ellenőrzéseket.

4.12 Figyelemmel a közös felelősségvállalásra, az EGSZB meg van győződve arról, hogy egy mind a 27 tagállamra kiterjedő, valódi „közúti közlekedésbiztonsági térség” létrehozásához alapfeltétel a határozott politikai vezető szerep. Az uniós szintű, de a tagállami (nemzeti és regionális szintű) döntéshozóknak is meg kell győződnie a hosszú és rövid távú jogszabályi változások – erőteljes tájékoztató kampányokkal kísért – végrehajtása terén megvalósítandó együttműködés fontosságáról. Az európai közlekedésbiztonságban érintett főbb magánszférabeli szereplők szakértelmének felhasználása támogatottsághoz vezet, emellett költséghatékony megoldás.

⁽²⁾ HL C 354 2010.12.28., 30. o.

4.13 A magánszférában a vállalati járműflottát kezelő munkaadók fontos lépéseket tehetnek a helyes irányba, mivel a munkahelyi kiküldetésekkel és az ingázással járó közlekedés komoly veszélyforrást jelent. A közúti balesetek halálos áldozatainak számának csökkentését célzó intézkedéseknek – a közúti áruszállítási szektoron túlmenően – ki kell terjedniük mindenfajta, a foglalkozás gyakorlásához kapcsolódó járművezetésre.

4.13.1 A magán- és közsférabeli munkaadóknak támogatniuk kellene az ingázás során előforduló koccanások csökkentése terén bevált gyakorlatokat azzal, hogy amikor csak lehet, a tömegközlekedés használatára ösztönzik a munkatársakat, flottabiztonsági iránymutatásokat dolgoznak ki és nyomon követik a flotta biztonsági teljesítményét. Ezen a téren jó példa az Európai Bizottság által társfinanszírozott PRAISE⁽³⁾ projekt, amelynek célja a foglalkozás gyakorlásával kapcsolatos közlekedésbiztonság-menedzsment előmozdítása és a munkaadók ellátása a megfelelő szakismeretekkel. Ez a kérdés az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) számára is érdekes lehet.

4.13.2 Ebben az összefüggésben a munkahelyi közlekedésbiztonság terén új nemzetközi ISO standard (39001) kidolgozása van folyamatban. Bevezetése 2011 végén várható. Az Európai Bizottságnak felhívást kellene intéznie a Közúti Biztonsági Charta összes aláírójához, hogy mielőbb szerezzék meg az ISO 39001 minősítést.

4.14 A „közúti közlekedésbiztonsági térség” további feltételei: több és összehasonlítható statisztikai információ a tagállamokról, évenkénti visszajelzés a tagállamoktól az Európai Bizottság felé, EU-szintű ellenőrzési és nyomonkövetési rendszer kialakítása egy Európai Közlekedésbiztonsági Ügynökség segítségével, az uniós jogszabályok megfelelő és gyors átültetése az összes tagállamban, nagyobb hangsúly fektetése a gyakorlati felkészítésre és a folyamatos oktatásra, valamint kiemelt figyelem fordítása a fiatal és az idős úthasználókra.

4.15 Az EGSZB javasolja, hogy a cselekvési terv tartalmazzon ambiciózus, de realiztikus célokat. Politikai okokból a következő évtizedre kitűzött cél – mint a korábbi is – átfogó kell hogy legyen. A közlekedési balesetek halálos áldozatainak számának csökkentését illetően az EGSZB nem szól hozzá a vitához konkrét százalékos értékek javasolásával, de határozottan ajánlja, hogy a súlyos sérülések csökkentésére, valamint a közúti balesetet és sérüléseket elszenvedő védtelenebb úthasználók, például a gyalogosok, kerékpárosok és motorkerékpárosok számának visszaszorítására vonatkozóan is tűzzenek ki meghatározott célokat.

4.16 Ezen túlmenően az EU-nak – esetleg a Közúti Közlekedésbiztonsági Ügynökségen keresztül – nem csupán hosszú távú, hanem köztes célokat is ki kell tűznie, műszaki segítségnyújtási programot kezdeményezve a balesetek csökkentését célzó nemzeti stratégia kidolgozásában kevésbé jól haladó tagállamok támogatására.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽³⁾ PRAISE: preventing road accidents and injuries for the safety of employees [közúti balesetek és sérülések megelőzése a munkavállalók biztonsága érdekében] (www.etsc.eu/PRAISE.php).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Finanszírozási struktúrák kis- és középvállalkozások számára a jelenlegi pénzügyi helyzet kontextusában (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/07)

Előadó: **Anna Maria DARMANIN**

2009. február 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Finanszírozási struktúrák kis- és középvállalkozások számára a jelenlegi pénzügyi helyzet kontextusában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. július 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) 121 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy erősítse meg a kis- és középvállalkozások (kkv-k) rendelkezésére álló pénzügyi eszközöket annak biztosítása által, hogy a versenyképességi és innovációs program garanciarendszere a jelenlegi finanszírozási időszakot követően is folytatódjon, a strukturális alapok a kkv-k számára közvetlenül elérhető legyenek, és a finanszírozási prioritásokat egyértelműen kijelöljék. A szűkös saját források jelenlegi kontextusában a garanciainstítványok a bankpartnereik számára hasznos csillapító szerepet töltenek be a Bázis II megállapodás keretében. Ebben a kontextusban ösztönözni kellene a kölcsönös garanciainstítványokat.

1.2 Az EGSZB kereskedelmi platformok létrehozását javasolja a mikrovállalkozások és a kkv-k számára. A legtöbb elismert tőzsde túl sok jelentési kötelezettséget és időigényes eljárásokat ír elő a kkv-k jegyzése tekintetében. Ezen túlmenően rendszerint a költség szintje – úgy az alternatív, mint a másodlagos jegyzés esetében – is ellehetetlenítő tényező. Egy európai hálózat által koordinált, regionális miniplatformok létrehozása olyan új eszközök biztosítása, amelynek segítségével új tőkét lehetne előteremteni a kisvállalkozások számára. Ez ösztönözné a további kockázattőke- és informális finanszírozást, valamint megkönnyítené a kis kockázattőke-tulajdonosok számára a kisvállalkozások támogatását.

1.3 A kkv-k – és különösen a mikrovállalkozások – nehezebben jutnak finanszírozási forrásokhoz. A széles körű társadalom számára egyáltalán nem világos, hova tűnt el a bankok megmentésére fordított sok pénz. Lehet, hogy nem időszerű annak megkövetelése, hogy a bankok közvétegyék ezeket a számokat, az EGSZB azonban úgy véli, hogy helyénvalóbb lenne, ha a bankok a megmentésükre szánt pénzügyi források egy egyeztetett hányadát arra különítenék el (*az e forrásokat igénybe vevő országokban*), hogy hitellehetőségeket kínálnak fel a kis- és mikrovállalkozások, különösen pedig az innovatív vállalkozások számára.

1.4 Az EGSZB ösztönzi egy olyan keretrendszer kidolgozását, amely előmozdítja a részvételi és etikai alapon működő mikrofinanszírozási intézmények létrehozását. Ez a kockázat és

a nyereség megosztásán, valamint a stabil finanszírozáson alapuló, a spekulációt elkerülő finanszírozási mód bizonyára gyümölcsöző lehet a kkv-k számára. Az Európai Bizottságnak komolyan meg kellene vizsgálnia az olyan lehetőségeket, mint a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozás. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki zöld könyvet, amely alapul szolgálhat a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozásról szóló európai szintű vitához. Az egyes országok – így az Egyesült Királyság, Franciaország, Luxemburg, Málta, Németország és Olaszország – által tett külön kezdeményezések pozitívak ugyan, de hátráltathatják a pénzügyi szolgáltatási ágazat további integrációját az Unión belül. Ezenkívül az egyedi, koordinálatlan kezdeményezések nem biztos, hogy a legkedvezőbb hatást váltják ki azoknak az eredményeknek a tekintetében, amelyeket egy ilyen típusú finanszírozás elérhet (például a kockázat- és nyereségmegosztást vagy a finanszírozás szociális megközelítését illetően). Az iszlám mikrofinanszírozás ösztönzése új vállalkozói tevékenységek létrejöttéhez is hozzájárulhatna, miközben bizonyos térségekben a szegénység elleni küzdelmet is elősegítené. Ebben az összefüggésben ki kell dolgozni egy, az alternatív finanszírozási módok megtervezését, vizsgálatát és ösztönzését célzó irányelvet, amelynek biztosítása kell, hogy ezek egyenlő eséllyel rendelkezzenek a többi finanszírozási módhoz, például a hagyományos finanszírozáshoz viszonyítva.

1.5 Az EGSZB azt javasolja a tagállamoknak, hogy közvetlenül a kkv-knak folyósítsanak hiteleket, vagy pedig nyújtsanak teljes vagy részleges garanciákat a pénzügyi intézeteknek, hogy a kkv-knak történő hitelnyújtásra ösztönözzék őket. A pénzügyi válság folyamán számos tagállam alkalmazta ezt a gyakorlatot, amelyről bebizonyosodott, hogy megkönnyíti a kkv-k finanszírozáshoz jutását.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az EBA-alapnak közvetlenül a kkv-kba vagy olyan specifikus területeket célzó részalapokon keresztül kellene befektetnie, mint a fiatal vállalkozók alapja, ami szintén ösztönözné a vállalkozói kultúrát. Ezenkívül az EBB forrásait olyan közvetítőknek kellene odaítélni, akik teljes mértékben támogatják a kkv-kat. Az EGSZB azt is javasolja, hogy a kockázatot osszák meg az EBB és a közvetítő bankok között annak érdekében, hogy ez utóbbiakat az EBB-források kkv-kra való fordítására ösztönözzék.

1.7 Az EGSZB a banki finanszírozás különféle típusait ajánlja, ideértve a részvételi, az innovatív és az etikai alapon működő finanszírozást. Az olyan típusú finanszírozás, amelyet a bangladesi Grameen Bank nyújt, csak igen korlátozottan alkalmazható a Bázeli II megállapodás miatt. A pénzügyi intézmények nincsenek abban a helyzetben, hogy elsősorban a problémára és ne csak a megoldásra koncentráljanak: a hitelrendszernek a szociális háttér felmérésén és nem egy előre meghatározott banki eljáráson kell alapulnia. Ezért a Bázeli II megállapodás gyors reformjára van szükség, illetve egy olyan megállapodásra, amely a finanszírozás hagyományos módjától eltérő finanszírozást is figyelembe vesz.

1.8 Az Unión belül egyre több informális befektetői hálózat jön létre. Sajnos azonban ezeket a hálózatokat a jelek szerint nem szabályozzák, és olyan jelentős visszaélésekre kerülhet sor, amelyek elriaszthatják a vállalkozókat e fontos növekedésfinanszírozási eszköz használatától. Ösztönözni kell az informális befektetői hálózatok és hasonló tevékenységek működését támogató jogi keret kidolgozását.

1.9 Az EGSZB adóügyi ösztönzőket sürget a tagállamokban az informális befektetők és hálózataik számára, ideértve a családi befekteteket, mint például a szülőket is. Számos fiatal vállalkozó a család pénzügyi eszközeire van utalva, mivel nem áll rendelkezésre számára más finanszírozási mód. Ezeket a befektetőket adókedvezmények révén jutalmazni és ösztönözni kellene.

2. Bevezetés és háttér

2.1 Az EU tagállamai nagyszabású kihívással szembesültek: a vállalkozói kedv ösztönzésének és fokozásának szükségességével. A 2000. márciusi lisszaboni Európai Tanács ezt célkitűzésként jelölte meg a foglalkoztatás, a gazdasági reform és a társadalmi kohézió előmozdítása érdekében. 2003. január 21-én az Európai Bizottság közzétette a „Vállalkozás Európában” című zöld könyvét. A dokumentum elsősorban azt tárgyalja, hogy kevés európai indít saját vállalkozást, és a jelenlegi vállalkozások nem növekednek folyamatosan.

2.2 A vállalkozói kedv javítása mind gazdasági, mind társadalmi szempontból fontos előnyökkel jár. A vállalkozói kedv nemcsak húzóerőként hat a munkahelyteremtésre, az innováció, a versenyképesség és a növekedés terén, de hozzájárul az egyéni kiteljesedéshez és a társadalmi célkitűzések eléréséhez is. ⁽¹⁾

2.3 A vállalkozói kedv és az országok gazdasági teljesítménye közötti korreláció a vállalkozások fennmaradásának, az innovációnak, a munkahelyteremtésnek, a technológiai fejlődésnek, valamint a termelékenység és az export növekedésének tulajdonítható. Ennélfogva a vállalkozói kedv nemcsak az érintett egyénekre nézve jótékony hatású, hanem egészében tekintve a társadalomra is.

⁽¹⁾ Eurobarométer gyorsfelmérés, az EU (25 tagállam), az Egyesült Államok, Izland és Norvégia vállalkozásairól készült felmérés – elemző jelentés.

2.4 A Centre for Enterprise and Economic Development Research (Vállalkozás- és Gazdaságfejlesztési Kutatóközpont) által végzett felmérés során (az adminisztratív szabályozási követelmények mellett) az induló finanszírozás kérdése volt az egyik leggyakrabban említett probléma azok közül, amelyekkel a fiatal vállalkozók szembesülnek. Mindamellett a válaszadó szakosodott támogatószervezeteknek csak 40 %-a ítélte ezeket a problémákat jelentősebbnek az egyéb kisvállalkozásokra nehezedő pénzügyi kötelezettségeknél. Számos induló vállalkozás küzd nehézségekkel az induló hitel felvételéhez szükséges fedezet előteremtésével, noha ez a fiatal vállalkozóknak jelent nagyobb akadályt, hiszen ők korlátozottabb lehetőségekkel rendelkeznek az e célra felhasználható vagyoni eszközök összegyűjtése tekintetében. Ez a megkötés nyilvánvalóan ágazatról ágazatra és tevékenységről tevékenységre változó mértékben jelent gyakorlati akadályt.

2.5 A jelenlegi gazdasági válság nem kedvez a vállalkozói kedvnek, különösen ha tekintetbe vesszük, hogyan érinti a kkv-kat. Az EGSZB kimerítően foglalkozott a pénzügyi válság kialakulásával és következményeivel, valamint azzal a kritikus szereppel, amelyet a bankrendszer játszott ebben a folyamatban. Az igazság az, hogy a kkv-kat még mindig nagymértékben sújtja a válság, és továbbra is nehézségekkel küzdenek a finanszírozás előteremtése terén.

2.6 A jelenlegi körülmények között azonban – az irányadó hitelkamatok jelentős csökkentése ellenére – a bankhitel továbbra is rendkívül nehezen elérhető az alábbi tényezők miatt:

- a „piaci értéken alapuló árazás” számviteli gyakorlatából (azaz abból a folyamatból, amelynek során a bank csökkenti a mérlegében szereplő értékpapírok értékét, mert a belátható jövőben ilyen értékpapírokra nem mutatkozik kereslet) származó veszteségek;
- az ugyanezen recesszió következtében növekvő rossz vagy kétes ügyfél-adósságállomány;
- a bankközi piacfinanszírozás hiánya: megfigyeléseink szerint ez a jelenség egyelőre még nem állt helyre, a számos kormány által tett beavatkozások ellenére sem;
- az állandó félelem mint tényező: a munkahelyeik miatt aggódo bankárok kevésbé hajlandók kockázatosnak tűnő döntéseket hozni a hitelekkel kapcsolatban.

2.7 Ennélfogva a banktőke korlátozott: olyan meglévő ügyfeleknek juttatnak belőle, akiknek az elvesztését a bank nemigen engedheti meg magának, vagy jó minőségű, rögzített kamatozású eszközökre, például állampapírokra fordítják. Az országok egyre több hitelt vettek fel, hogy tőkét fecskendezhessenek gazdaságaikba, ezáltal megnőtt az államadósság-állomány; ennek eredményeképpen pedig kevesebb pénzeszköz áll rendelkezésre a vállalkozói és fogyasztói hitelezésre.

3. A kkv-k természetének rövid, megfigyelő jellegű áttekintése a hivatalos statisztikákon túl

3.1 A kkv-k több szempontból is különlegesek. Az összes sajátosság felsorolása nem felelne meg a kkv-k dinamikájának. Ugyanakkor érdemes röviden megemlíteni néhány sajátosságot.

3.2 A kkv-k általában családi tulajdonban vannak, és többgenerációs vállalkozások, ahol a család egy fontos, de önmagában gyakran nem elegendő befektetési tényezőt jelent. A kkv-k jellemzően helyhez kötöttek, és ez kiszervezési módszerekre, valamint munkaerő-felvételük módjára is kihat (ez utóbbi gyakran igen megfontolt). A vállalkozás irányítása és tulajdonjoga gyakran egy kézben van, ezenkívül sokszor szoros a kapcsolat a tulajdonosok és a személyzet között (ez mindkét oldalról erősíti a lojalitást). A kkv-k rugalmasak, dinamikusak és gyorsan elfogadják az innovációt. A kkv-kat a kockázatok kerülése jellemzi pénzforgalmuk kezelését illetően, inkább tartalékait használják fel, mielőtt a hitelnyújtó intézetekhez fordulnának, és sok bürokráciával szembesülnek finanszírozási kérelmeik és hitelük folyósítása során.

3.3 Az a felfogás, miszerint a kkv-knak viszonylag kockázatos hitelt nyújtani, részben éppen e vállalkozások saját természetéből adódik: gyakran fiatal vállalkozásokról van szó, amelyek, ha tehetik, elkerülik a hosszadalmas és bürokratikus finanszírozási rendszereket, nem rendelkeznek megfelelő fedezettel, és nagyságukból eredően általában nem alkalmaznak kockázatkezelési eszközöket.

3.4 Érdemes megjegyezni, hogy a kkv-k problémái még erőteljesebben jelentkeznek a mikrovállalkozások esetében.

4. Finanszírozási eszközök

4.1 **Nyilvános jegyzés az elismert értéktőzsdéken** – A tőzsdei bevezetés általában azoknak a már múlttal rendelkező cégeknek alkalmas, amelyek a hivatalos tőzsdei jegyzés útján kívánnak hosszú távú tőkéhez jutni törzsrésztvények vagy adósság (kötvények) formájában. Erre rendszerint a terjeszkedési szakaszt megelőzően vagy akkor kerül sor, ha a vállalkozás tulajdonosai, illetve a kockázati befektetők kiszállási lehetőségeket keresnek. Léteznek másodlagos értékpapírpiacon is, amelyek általában nem megfelelőek a mikrovállalkozások számára, így „ez az út csak a kisvállalkozói ágazat nagyobb vállalkozásai számára lehet járható”. Noha az alternatív tőzsdéken jegyzett cégek általában kisebbek és kevesebb ráfordítással járnak, mint az elsődleges piacon jegyzettek, rájuk is ugyanazok a közzétételi követelmények vonatkoznak. A jegyzés költsége 500 000 eurónál kezdődik.

4.2 **Új finanszírozási források, a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozás** – Európában elterjedően van egy új jelenség, az úgynevezett részvételi és etikai alapú banki finanszírozás, más néven iszlám finanszírozás. Ennek működési módja igen érdekes, és a jelenlegi kontextusban

valószínűleg megfelelő a kkv-k és szükségleteik számára. A rendszer többféle eszközt kínál, amelyek közül számos már nem jelent újdonságot az európai országok számára. Bizonyos jogi – és különösen adóügyi – szabályozások azonban hátráltatják e finanszírozási típus további előretörését. Sajnos számos uniós tagállam (így az Egyesült Királyság, Franciaország, Luxemburg, Málta, Németország és Olaszország) egyéni intézkedéseket tesz, noha ez magában hordozza annak kockázatát, hogy engedélyezési eljárásokkal kapcsolatos problémák merülhetnek fel a belső piacon. Nem kizárt annak a lehetősége sem, hogy a részvételi alapon működő pénzügyi intézmények alternatív jogi eszközöket találnak az uniós piacra történő betöréshez. ⁽²⁾

4.2.1 Ez a kockázat és a nyereség megosztásán, valamint a stabil finanszírozáson alapuló, a spekulációt és bizonyos befektetéstípusokat elkerülő finanszírozási mód bizonyára gyümölcsöző lehet a kkv-k számára.

4.2.2 Különösen új és előretörőben lévő szegmens az úgynevezett iszlám mikrofinanszírozás. A mikrofinanszírozás egy sor, olyan embereknek nyújtott pénzügyi szolgáltatásból áll, akik hagyományos értelemben nem minősülnek hitelképesnek, elsősorban mert nem rendelkeznek megfelelő garanciákkal, amelyek megvédenék a pénzügyi intézményt a veszteség kockázatával szemben.

4.2.3 A mikrofinanszírozás valódi forradalma abban áll, hogy olyanoknak ad esélyt, akiket nem engednek hozzáférni a pénzügyi piachoz, új perspektívákat nyit meg, és lehetőséget biztosít az embereknek, akik végül saját forrásaikból tudják megvalósítani saját projektjeiket és ötleteiket anélkül, hogy ehhez segílyt vagy támogatást kellene igénybe venniük, és függő helyzetbe kerülnének. A mikrofinanszírozás terén világszerte szerzett tapasztalatok mára minden kétséget kizáróan bebizonyították, hogy a szegények is széles körű pénzügyi szolgáltatásokra tartanak igényt, hajlandók viselni ezek költségeit, és teljes mértékben hitelképesek. A mikrofinanszírozás célcsoportját az úgynevezett szegénységi küszöb szélén élő szegények képezik, akiknek van esélyük a tisztességes életminőség elérésére, és akikben van vállalkozói szellem, de nincsen hozzáférésük a formális finanszírozáshoz.

4.2.4 Néhány tanulmány már született a témával kapcsolatban, és egyelőre viszonylag szerény tapasztalattal rendelkezünk e téren, de a jelek szerint ez a finanszírozási típus hatalmas potenciállal rendelkezik egyrészt a szegénység, a pénzügyi és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem tekintetében, másrészt a pénzügyi intézmények ügyfélállományának bővítése és gazdagítása terén az iszlám kulturális szubsztrátummal rendelkező fejlődő országokban. Így bebizonyosodott, hogy a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozás nemcsak a pénzügyi sikert tartja szem előtt, hanem a társadalmi előnyök maximalizálását is, olyan, „egészségesebb” pénzügyi intézmények létrehozása révén, amelyek helyi szinten is hatékony pénzügyi szolgáltatásokat tudnak nyújtani.

⁽²⁾ Lásd: *Islamic Finance in a European Jurisdiction Workshops Report* (Az „Islám finanszírozás az Európai Unió jogkörében” műhelysorozatról készült jelentés). Kiadta a Máltai Igazgatási Intézet, a Máltai Munkavállalói Szövetség és a Máltai Banki Alkalmazottak Szövetsége.

4.3 Állami és uniós finanszírozási rendszerek – Közvetítő szerveiken keresztül, különféle intézkedések (például adóügyi ösztönzők vagy finanszírozási programok, így az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és az Európai Beruházási Alapból nyújtott támogatások) útján a kormányzatok is részt vettek a vállalkozások ösztönzésében.

4.3.1 Bizonyos indulótőke- és magvetőtőke-finanszírozással kapcsolatos kezdeményezések kihasználtsága nem feltétlenül érte el a kívánt szintet.

4.4 Az „üzleti angyalok”, más néven magánbefektetők vagy informális kockázati befektetők nem hagyományos finanszírozási forrásnak minősülnek, és elsősorban a magvető szakasztól a korai növekedési szakaszig nyújtanak törzstőkét a vállalkozásoknak.

5. Új cselekvési keretterv, amely enyhítheti a befektetési és finanszírozási válságot és megkönnyítheti a kkv-k hitelhez jutását

5.1 A jelenlegi gazdasági körülmények között kritikus fontosságú a kisvállalkozói intézkedéscsomag mielőbbi végrehajtása. Az EGSZB üdvözölte ezt az Európai Bizottság által kidolgozott intézkedéscsomagot, de most figyelmeztet arra, hogy a javasolt intézkedések végrehajtása kiemelt fontosságú.

5.1.1 Egy olyan időszakban, amikor a likviditás luxusnak számít a kkv-k körében, a késedelmes fizetésekről szóló irányelv módosítását sürgetjük, biztosítandó, hogy a kkv-knak időben fizessenek minden kereskedelmi tranzakcióért, tiszteletben tartva a 30 napos fizetési határidőt. A végrehajtásnak azonban a gyakorlatban ténylegesen megvalósíthatónak kell lennie, és azt a (mind a magán-, mind a közszférabeli) szállítóknak is be kell tartaniuk.

5.1.2 Minél hamarabb át kell ültetni azt az irányelvet is, amely csökkenti a héa mértékét a helyben nyújtott és munkadíjigényes (elsősorban kkv-k által nyújtott) szolgáltatások esetében. Úgy véljük, hogy egy ilyen irányelv – noha gerjesztett némi vitát – ösztönözné a kkv-k kereskedelmi gyakorlatait, mivel vonzóbbá tenné azokat a végfogasztók számára.

5.2 Az Európai Kereskedelmi Kamara adatai szerint a kkv-k 30 %-a küzd likviditási problémákkal, negyedük azért, mert a bankok megtagadták tőlük a hitelt. Egy olyan időszakban, amikor a bankok intenzív ellenőrzés alatt állnak és rendkívül konzervatív módon viszonyulnak a finanszírozáshoz, a gazdaság számára ártalmas lesz, ha ez a konzervatív rendszer éppen a kkv-kat szemeli ki áldozatul.

5.2.1 Az EBB rendelkezésére álló pénzügyi eszközöknek a gazdaságélénkítési terv keretében való növelése révén az EU növelte a kkv-k rendelkezésére álló banki finanszírozást is. Azonban a kkv-k tapasztalata szerint a banki hitelekhez való hozzáférés még mindig nagyon nehézkes. Ezért habár úgy tűnik, hogy a pénzt a kkv-hitelekre fordították, ezek az összegek valójában nem jutnak el a kkv-khoz. Ezért lényeges, hogy az EBB pénzügyi eszközeinek kezelésére kijelölt közvetítő bankok teljes

mértékben támogassák a kkv-kat. Ha egy közvetítő következetesen elmulasztja eljuttatni ezeket az összegeket a kkv-knak, akkor azt a közvetítőt az EBB-nek le kellene váltania. Véget kell adni annak ösztönzésére, hogy a közvetítő bankok tényleg kölcsönadják a szóban forgó EBB-pénzeket a kkv-knak, az ilyenfajta hitelnyújtás kockázatát meg kellene osztani az EBB és a közvetítő bankok között, hogy ne csak ez utóbbiak viseljék egyedül a kockázatot.

5.3 Különösen az induló vállalkozások számára lehet fontos kérdés a kockázati tőkéhez való hozzáférés. Európában a korai szakaszban nyújtott kockázati tőke piaca csak mintegy 2 milliárd eurót tesz ki évente, ami az egyesült államokbeli hasonló értéknek mindössze 25 %-a körül mozog. Csak minden ötvenedik kkv fordul kockázati tőke-társasághoz finanszírozásért. A kockázati tőke-finanszírozással kapcsolatban sok, könnyen elérhető információ áll rendelkezésre, ám a hagyományos kkv-k igen gyakran nem tudják, hogy ténylegesen hozzáférhetnek a kockázati alapokhoz. Ez összefügg azzal is, hogy az európai vállalkozók konzervatív módon viszonyulnak a kockázathoz, és a jelek szerint szívesebben vesznek igénybe banki szolgáltatásokat, mint kockázati tőkét.

5.4 A közbeszerzési pályázati eljárások fontos lehetőséget jelentenek a kkv-k számára, ám jelenleg éppen ők azok, akik ezen a szinten kevésbé versenyképesek, egyrészt a „komolyabb játékosok” tapasztalata, másrészt a banki garanciákkal kapcsolatos szigorú szabályozás és a pénzügyi forgalomról szóló beszámolási kötelezettségek miatt. A közbeszerzési pályázatok keretében kkv-barátabb kezdeményezéseket kellene bevezetni: például kevesebb, bankgaranciához kötött tőkét kellene előírni, előnyben kellene részesíteni a kkv-k pályázatait, és támogatni kellene a kkv-csoportosulásokat.

5.5 A bürokratikus terhek csökkentése elsődleges prioritás a kkv-k számára, amelyek aránytalan szabályozási és adminisztratív terhet viselnek a nagyobb vállalkozásokhoz képest. Bizonyított tény, hogy a nagyvállalkozások átlagosan 1 eurót költenek alkalmazottanként a szabályozással összefüggő feladatokra, míg ez a kisvállalkozások esetében akár a 10 eurót is elérheti. Az Európai Bizottság jó úton halad a bürokratikus terhek csökkentése irányában, azonban még igen messze vagyunk attól a küszöbötől, amely már érdemben segítené a kkv-kat.

5.6 A fenntartható verseny gazdaságunk jövőjének záloga. A fenntartható elveket követő és környezetbarát gazdaságban tevékenykedő kkv-k számára ezért meg kellene könnyíteni a finanszírozáshoz jutást.

5.7 Az új technológiák terén dolgozó kkv-knak bőseges és széles körű, jótékony hatású uniós finanszírozás áll rendelkezésre. Azonban a hagyományosabb termékeket vagy szolgáltatásokat nyújtó kkv-kat – akár saját tevékenységi területükön belül is – ösztönözni kell az innovatívabb megközelítések alkalmazására. A finanszírozási eszközöket oly módon kell még inkább megerősíteni, hogy ezeket a széles körben elterjedt kkv-tevékenységeket is támogassák.

5.8 Az EGSZB elismeri, hogy a szövetségek, így például az AECS tagjai érdemi segítséget nyújtottak a válság során. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy továbbra is törekedjen kedvező körülmények biztosítására az ilyen szervezetek számára, hogy továbbra is támogathassák a kkv-kat a számukra biztosított finanszírozás ellenében nyújtandó garanciák tekintetében.

5.9 A versenyképességi és innovációs program fontos eszköz volt a kkv-k számára, ezért az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy 2013-on túl is tartsa fenn az e program keretében a kkv-knak biztosított garanciaeszközt.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A válság után – Új pénzügyi rendszer a belső piacon (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/08)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

Társelőadó: **Umberto BURANI**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. február 18-án az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

A válság után: új pénzügyi rendszer a belső piacon.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. július 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) 160 szavazattal 8 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB ezzel a saját kezdeményezésű véleménnyel az európai pénzügyi rendszer lehetséges reformjaira tesz javaslatot, arra, hogy a rendszerszintű kockázatok csökkentése érdekében hogyan kellene szabályozni a pénzügyi rendszert, és az hogyan működhetne jobban. A válság ugyanis még mindig erősödhet, ha nem akadályozzák meg a vad spekulációt, és ha a kormányok nem adják meg a túlságosan is régóta várt válaszokat.

1.2 **A válságot követően milyen legyen a pénzügyi rendszer a belső piacon?** EKB/KBER, kereskedelmi és befektetési bankok, önszégélyező pénztíntézetek és szövetkezeti bankok, etikai alapon működő bankok, biztosítótársaságok, kölcsönös biztosítótársaságok, nyugdíjalapok, befektetési alapok, magántőkealapok, fedezeti alapok, minősítő intézetek, pénzügyi termékek és értékpapírok kibocsátói, forgalmazói és értékesítői; tőzsdék, nem szabályozott piacok; szabályozók, felügyeleti hatóságok, hitelminősítő intézetek: ezek a pénzügyi rendszer fő szereplői, melyek kénytelenek lesznek megváltoztatni piaci viselkedésüket, egy szigorúbb szabályozáshoz igazodni, valamint szervezeti felépítésüket a számukra kijelölt új feladatokhoz hozzáigazítani.

1.3 **A piac nem minden szereplőjét kell általánosságban véve felelősnek tekinteni.** Szerencsére néhány fontos szektort, valamint néhány fontos nemzetközi cégcsoportot nem érintett közvetlenül a válság, mert tevékenységük meglehetősen távol állt a pénzügyi világ világméretű kaszinójától. A biztosítótársaságoknak, szövetkezeti és népbankoknak, takarékpénztáraknak, de még a fő európai és globális bankoknak sem kellett módosítaniuk eredményeiket a pénzügyi veszteségek miatt, vagy segítséget kérni saját kormányaiktól.

1.4 **„A válság oka az erkölcsi nyomor” – az EGSZB egyetért azzal, ahogy T. BAT’A 1932-ben összefoglalta az akkori válságot, és megállapítja, hogy azóta sajnos nem változott semmi!** A munkavállalók és a nyugdíjasok, a vállalat-

kozások, az állampolgárok, a civil társadalom szervezetei, a fogyasztók és a felhasználók mind igen érdekeltek abban, hogy egy hatékony és megbízható pénzügyi rendszerre támaszkodhassanak, amely ésszerű költségekkel működik, amelyre nyugodtan rábízhatják megtakarításaikat, amelyhez támogatásért fordulhatnak egy-egy gazdasági kezdeményezéshez, és amelyet nélkülözhetetlen eszköznek tekinthetnek a gazdasági növekedés és fontos szociális funkciók – például a nyugdíjak, az egészség- és balesetbiztosítások, a kártérítések – védelme szempontjából. A rendkívül súlyos pénzügyi válság egy általános bizalomvesztés nyomán mindezt veszélybe sodorta.

1.5 **A pénzügyi intézmények, de a politikai intézmények, valamint a szabályozó és felügyeleti hatóságok bizalmi tőkéjét újra fel kell építeni,** mivel ezek az intézmények nem tudták elkerülni ezt a katasztrófát, amely mostanáig – az IMF legutóbbi becslései szerint – 2300 milliárd euróba került.

1.6 **A válság mélyen megrázta a közvéleményt.** A pénzügyi válságból következő likviditási válság a reálgazdaságot sújtotta, amelyet rendkívül nagy negatív hatások értek: a munkanélküliség meghaladta a 10 %-ot, Lettorszáiban 22 %-os, Spanyolországban pedig 19 %-os csúcsot ért el; decemberben összesen több mint 23 millió munkanélkülit tartottak nyilván. Ez a szám minden bizonnyal még növekedni fog. Valamennyi állami költségvetés óriási deficitet könyvelt el; az egyensúly helyreállításához a fellendülést támogató intézkedésekre lesz szükség, amelyek azonban semmiképpen sem lesznek a növekedés javára, hanem fékezni fogják a várhatóan „hideginditásnak” – azaz a foglalkoztatásra pozitív kihatások nélkülinek – bizonyuló fellendülést.

1.7 Az elmúlt évek során az EGSZB számos véleményt dolgozott ki, amelyekben olyan, gyakran figyelmen kívül hagyott megoldásokat javasolt, amelyek ellenkező esetben minden bizonnyal segítettek volna elkerülni vagy legalább mérsékelni a válság pusztító hatásait.

1.8 Az EGSZB felszólítja az európai intézményeket, hogy gyorsítsák fel a reformfolyamatot. A De Larosièrebizottság következtetéseinek ismertetése óta mintegy másfél év telt el, és az európai döntéshozatali folyamat még nem jutott el a végső fázisba. A kormányok sajnos gyengítették a reformtervezetet azáltal, hogy kizárták például annak lehetőségét, hogy egy európai hatóság beleavatkozzon a nemzetközi pénzüzetek tevékenységébe.

1.8.1 Az EGSZB kedvezően fogadja az Európai Bizottság közleményét a pénzügyi piac fokozott szabályozását és átláthatóságát célzó jogalkotási kezdeményezésekről. Ezek a jelen vélemény elkészítése közben megfogalmazott javaslatok a kívánt irányba mutatnak. E javaslatok legfontosabb vonatkozásai: a hitelminősítő intézetek felügyeletének erősítése és a felelős társaságirányításról szóló vita megnyitása. A csomagot az ügyvezetők díjazásáról és a juttatásokkal kapcsolatos politikákról szóló beszámolók egészítik ki. Az Európai Bizottság vállalta, hogy hat-kilenc hónapon belül a származtatott termékek piacának működését javító további javaslatokat tesz, valamint megfelelő intézkedéseket hoz a fedezetlen eladásokkal és a mulasztási csereügyletekkel (CDS) kapcsolatban, és javításokat eszközöl a pénzügyi eszközök piacról szóló irányelvben (MiFID) is.

1.8.2 Az EGSZB nagy érdeklődéssel várja a felelősség tárgyában bejelentett egyéb kezdeményezéseket: a betétbiztosítási rendszerekről szóló irányelv és a befektető-kárpótlási rendszerekre vonatkozó irányelv felülvizsgálatát. A piaci visszaélésekről szóló irányelv és a tőkekövetelményekről szóló irányelv (CRD IV) módosulni fog, és előkészítés alatt áll egy új javaslat a lakossági befektetési csomagtermékekről (PRIIP). A szabályozási arbitrázs csökkentése érdekében az Európai Bizottság közleményt fog kiadni a pénzügyi szolgáltatások terén alkalmazandó szankciókról.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy nagyobb erőfeszítéseket kell tenni a válság utáni pénzügyi rendszer kidolgozására, amelynek átláthatónak, társadalmi és etikai szempontból felelősnek, valamint innovatívabbnak kell lennie, amelyet jobban kell ellenőrizni, és amelynek kiegyensúlyozott fejlődést kell mutatnia, összeférhetőnek kell lennie a gazdasági rendszer többi részével, továbbá közép- és hosszú távú értékeremtésre és a fenntartható fejlődés megvalósítására kell irányulnia.

1.10 Több millió ember dolgozik a pénzügyi világban. Túlnyomó részük becsületes ember, aki szakszerűen végzi munkáját és megérdemli mindannyiunk tiszteletét. Egy felelőtlen és gátlástalan kisebbség azonban veszélybe sodorta a munkavállalók egy egész csoportjának hírnevét.

1.11 Az EGSZB azt javasolja, hogy főként a kockázatok azonosítása legyen átláthatóbb. A származékos termékek tőzsdén kívüli piaci ne legyenek nyitottak a kétoldalú kereskedés számára, hanem a kereskedés kizárólag központi partnerrel történjen, amely a teljes kockázati szint alakulásának figyelemmel kísérése által képes korlátozni a túlzott mértékű kockázatnak kitett felek tranzakciókhoz való hozzáférését. A

kereskedésnek egységes platformon vagy legfeljebb egy meghatározott platformcsoporton keresztül kell zajlania, ami javítaná a piacok átláthatóságát.

1.12 A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának a pénzügyi ágazat minden tevékenységében és eljárásában érvényesülnie kell. A megfelelő befektetési tanácsok helyett eddig az eladási mennyiségek álltak középpontban. Ez magában foglalja a magas színvonalú szakmai etikához való visszatérést a megelőző tevékenység révén a helyes magatartásformákra való ösztönzés mellett, valamint a bizonyítottan rossz-hiszeműen eljáró, csalást elkövető, jogilag büntetendő magatartást tanúsító vállalatoknak a szakszervezetek által történő nyílt elítélését és szankcionálását is.

1.13 A nemzeti és európai hatóságok nyíltabb és demokratikusabb irányítása, amely a szabályozó és felügyeleti tevékenységekbe bevonja az érintetteket is. A vállalatirányításban el kell ismerni a munkavállalók, a vállalatok, a fogyasztók és a felhasználók szerepét. Az EGSZB a civil társadalom fokozott bevonását ajánlja a konzultáció és a hatásfelmérés során. Az Európai Bizottságnak a szakértői csoportokkal kapcsolatban nemrégiben meghozott döntései továbbra is kizárólag az ipar képviselőit helyezik előtérbe a fogyasztók és a dolgozók megfelelő mértékű bevonása nélkül. Az EGSZB fáradhatatlanul javasolja a civil társadalom megfelelő súlyú képviseletét az Európai Bizottság által felállított szakértői csoportokban és bizottságokban.

1.14 Olyan vállalatirányítás, amelynél a tisztességességre és az átláthatóságra vonatkozó elvárás érvényes a vállalat vezetőitől kezdve egészen a vállalat részvényeseiig, akiknek tőkéjére meghatározásánál fogva mind ez ideig úgy tekintettek, hogy eredete jogszerű, miközben nagy port felkavaró esetek bizonyították azt, hogy ez nincs mindig így.

1.15 A vállalatvezetők szerepe túlzott mértékben megnőtt, akárcsak az őket megillető aránytalanul magas javadalmazások, amelyek azt követően is megmaradtak, hogy egyes intézményeket a csőd elkerülése végett államosítottak. Szigorú bónuszkorlátozó politikára van szükség, amely a bónusz odaítélését csak meghatározott stabil középtávú és a rendszerátlagnál jobb eredmények esetében teheti lehetővé; olyan ösztönzők kellenek a személyzet számára, amelyek felelős eladásokhoz – nem pedig banktermékekre vonatkozó, a fogyasztói igényeket nem kellően figyelembe vevő kampányokhoz – kapcsolódnak, és javítják a humán tőke minőségét a szakmai hozzájárulás, a vevőkör elégedettsége és a magasabb szakmai színvonal szempontjából.

1.16 Az EGSZB javasolja, hogy a nemzeti felügyeleti hatóságok vezessenek be szigorú és hatékony intézkedéseket, úgy tűnik ugyanis, hogy e hatóságok nincsenek igazán meggyőződve arról, hogy elérkezett az olyan cselekvés ideje, amely nemcsak moralizál, hanem igyekszik a jövőre megőrizni a kockázati profilt, legyen az kifejezett vagy rejtett. Így elkerülhető lett volna számos nagy kockázattal járó művelet, amelyet a haszon és a bónuszok megtöbbszörözése érdekében vállaltak fel.

1.17 **Az EGSZB kéri, hogy az európai jogi szabályozásból töröljék a minősítésre tett utalást a befektetéseknek a bázeli tőkeegyezmény (Bázel II.) szerinti besorolása és a kockázati alapok ehhez kapcsolódó fedezetére vonatkozóan, valamint felszólítja a nemzeti hatóságokat, hogy vizsgálják felül a befektetési politikát.**

1.18 **A tagállamok hitelképességének minősítése kizárólag egy új független európai ügynökségen keresztül történhet.** Egy ország hitelképességének leminősítésére vonatkozó bejelentések, amint az nemrég Görögország és más, nehézségekkel küszködő európai országok esetében történt, komoly problémákat okoztak a piacokon, ami lehetővé tette a spekuláció jelentős mértékű elharapózását az értékpapírok kibocsátása terén, és felnagyította egy súlyos válság képét.

1.19 **A Görögországnak nyújtott támogatás a nemzetközi pénzügyi rendszer védelmét fogja szolgálni,** amely több száz milliárd euróval járult hozzá a görög adósság finanszírozásához, megbízva a világ legjelentősebb kereskedelmi bankjában, amely jelentős, az athéni hivatalos számlákon nem kimutatható finanszírozásokat rejtett el. Csupán a francia bankok (76,45 milliárd) és a német bankok (38,57) 115 milliárd eurónyi kölcsönt vállaltak fel: újfent az európai adófizetőknek kell fizetniük a törvénybe ütköző magatartás miatt. A görög állampolgároknak gazdaságilag és szociálisan is súlyos számlát kell majd állniuk.

1.20 **Az EGSZB úgy véli, hogy az egyes pénzügyi tevékenységek megadóztatásának témáját alaposabban ki kell dolgozni,** különös tekintettel az erőteljesen spekulatív jellegű tevékenységekre. A témával kapcsolatos véleményt nemrég fogadták el.

1.21 **Az EGSZB integrált válságkezelési rendszerek kialakítását javasolja, amelyek hatékony kritériumokat dolgoznak ki a korai riasztásra, a megelőzésre és a válságból való kilábalásra vonatkozóan.** A tagállami hatóságok közötti kölcsönös felelősségvállalást szolgáló megbízható mechanizmusokat kell kialakítani, főként a nagy európai cégcsoportok vonatkozásában; Közép- és Kelet-Európában például a pénzügyi piacok szinte kizárólag nyugat-európai biztosítótársaságok és bankok kezében vannak.

2. Bevezetés

2.1 „A válság oka az erkölcsi nyomor.

Fordulópont a gazdasági válságban? Nem hiszek a spontán fordulópontokban. Az, amit mi gazdasági válságnak hívunk, az csupán az erkölcsi nyomor másik neve.

A valódi ok az erkölcsi nyomor, a gazdasági válság csupán a következmény. Ebben az országban sokan úgy gondolják, hogy

a gazdasági hanyatlásból a pénz jelentheti a kiutat. Én tartok e hiba következményeitől. A jelenlegi helyzetben nem látványos huszárvágásokra vagy fortélyokra van szükség.

Erkölcös hozzáállásra van szükségünk az emberekkel, a munkával és a köztulajdonnal kapcsolatban.

Ne legyen több támogatás a csődbe ment vállalatoknak, ne legyen több adósság, ne lehessen többé odadobni az értékeket a semmiért cserébe, nem lehet tovább kizsákmányolni a munkavállalókat; másképp kellett volna talpra állni a háborút követő időszak szegénységéből, a munkát és a megtakarításokat hatékonyabbá, sokak által óhajtott céllá és tisztességesebbé téve, inkább, mint hogy átadjuk magunkat a lustaságnak és a pazarlásnak. Igazad van, a bizalmi válságot meg kell oldani, mégse fogjuk azt műszaki, pénzügyi vagy hiteleszközökkel megszüntetni. A bizalom személyes kérdés, és csak erkölcsös magatartással és személyes példán keresztül lehet helyreállítani.” Tomáš Bat’a, 1932.

2.2 Semmi sem változott.

2.2.1 Az EGSZB véleményeiben szokatlan idézet arra szolgál, hogy erőteljesebben vezesse fel a témát, mint amennyire azt egy tudományos, de elcsépett válságelemzés tenné, mely a politika, a pénzügyi ellenőrök, a hitelminősítő intézetek, a pénzvilág, sőt a befektetők és a részvényesek tévedéseit taglalná. Minderre már papírhegyeket használtak el: elegendő annyit megjegyezni, a makro- és mikroprudenciális felügyelet már megvalósított, most vizsgált vagy tervezett intézkedései alapján véve érvényesek és ésszerűek, ugyanakkor még hiányzik a piacfelügyelet (bankok, biztosítók, pénzpiacok) és a kifizetési rendszerek közötti szerves és strukturális kapcsolat; ez utóbbiak ugyanis értékes jelzéseket képesek adni – amennyiben megfelelő értelmezéssel párosulnak – mind az eseti megingásokról, mind pedig a rendszerszerű fenyegetésekről. A hatóságoknak meg kell vizsgálniuk egy ilyen keresztezett ellenőrzési rendszer felállításának szükségességét.

2.2.2 A múltbéli helyzettel ellentétben a civil társadalom nem szándékozik csupán a szakemberekre, a szakértőkre és a politikusokra hagyni a pénzügyi rendszer jövőjéről szóló vitát, hanem tevékenyen részt kíván venni egy fenntartható pénzügyi rendszer felépítésében, mivel a meghozott döntések következményei óhatatlanul érintik a dolgozókat, a vállalatokat és az állampolgárokat is. A kezdetben a leginkább veszélyeztetett bankok megmentésére, majd a példátlan likviditási válság által fojtogatott gazdaság számára szükséges oxigén biztosítására fordított közpénzek növelték a költségvetési hiányt és az államadósságot, ezek leszorításához pedig újabb korrekciós műveletekre lesz szükség, nyomukban a polgárok számára hivatlan vendégként megjelenő és ismételten őket sújtó adókkal és illetékekkel.

2.2.3 A válság utáni pénzügyi rendszer nem lehet és ne is legyen többé olyan, amilyenné az elmúlt húsz évben vált. Ehhez le kell mondani azokról a növekedési ütemekről, amelyeket egy rövid távú politika szöktetett az egekbe.

2.2.4 A rendkívül magas nyereség ugyanis a legeltökéltebb vállalatok körében egy még néhány évvel ezelőtt is elképzelhetetlennek tartott koncentrációs hullámot indított el.

2.2.5 Ezeket a vállalat-összevonásokat megkönnyítette a számos országban végbement liberalizáció és magánosítás, de főként az egységes piacra vonatkozó irányelvek adta lendület, ezek ugyanis nem csupán a földrajzi határokat törölték el, hanem az egyes szakterületek közötti elválasztó vonalakat is a kereskedelmi bankok, a befektetési bankok, a pénzügyi vállalatok, értékpapírházak, letétkezelők, kifizetési rendszerek kezelői, biztosítók stb. között.

2.2.6 A kialakult pénzügyi konglomerátumokat erőteljes heterogenitás jellemzi, a szövevényes elágazások, a kölcsönös részvénytulajdon és az aranyrészvények (különösen a korábban állami kézben levő bankok esetében) rendkívül nehézzé, ha nem éppen lehetetlenné teszik a struktúrák fölötti globális felügyeletet. Csak most, a piacokat megrázó vihar után ébredünk rá, hogy transznacionális felügyeleti formákra van szükségünk. A döntéshozatali folyamatok azonban túllontúl lassan haladnak. A nagy hatalommal bíró pénzügyi szervezetek igyekeznek korlátozni a hatóságok szabályozó tevékenységét, sőt némely európai kormányt arra is rábírnak, hogy az ő érveiket támogassák. A de Larosiére jelentés, az ezt követő irányelvek, a Bazel II megállapodások felülvizsgálata, valamint az IASB-normák módosítása csak nagy fáradsággal halad előre, a változásra vonatkozó ígérek jelentős része pedig úgy tűnik, hogy útközben elvész.

2.3 A nyereségesség

2.3.1 Nyereségesség és növekedés

2.3.1.1 A magas nyereségességre mindig úgy tekintettek, mint egy vállalat egészséges működésének bizonyítékára. A nyereségesség a vállalat méreteinek növekedését is elősegítő elem a nyereség visszaforgatása révén. Ha egy 10 % sajáttőkearányos hozammal rendelkező vállalat minden nyereségét visszaforgatja, 10 %-os növekedést érhet el évente, amennyiben azonos szinten tartja az adósságai és a saját tőkéje közötti arányt: ha ennél gyorsabb a növekedése, az azt jelenti, hogy növekszik az adósság súlya, vagy pedig újabb sajáttőkeapporthoz folyamodik.

2.3.1.2 Ebből az következik, hogy a nagyobb nyereséggel működő vállalatok előtt nagyobb növekedési és fejlődési lehetőség nyílnak.

2.3.2 Nyereségesség és kockázat

2.3.2.1 A nyereségesség javítása érdekében gyakran jelentős kockázatokat kell vállalni: ennek kapcsán mondják, hogy a kockázathoz igazított nyereségesség számít igazán. Csak a

kockázathoz igazított nyereségesség képez valódi értéktöbbletet (természetesen a részvényesek számára, ellenben nem szükségképpen a többi érdekelt fél számára is).

2.3.2.2 Ki a döntőbíró a kockázathoz igazított nyereségesség ügyében? Természetesen a pénzpiac.

2.3.2.3 Mire tanított bennünket a válság ebben a vonatkozásban? Hogy bár számos kockázatot a korábbiakhoz képest jobban tud értelmezni és felbecsülni, a piac mégsem képes mindig helyesen számszerűsíteni azokat.

2.3.2.4 Ebből az következik, hogy a nyereségesség és a fejlődés bizonyos modelljei, akár az egyes vállalatok, akár egész gazdaságok esetében, csupán azért tűntek sikeresnek, mert nem mérték fel helyesen a kockázatokat.

2.3.2.5 A válságból azt a legfontosabb leckét kell megtanulnunk, hogy sohasem leszünk képesek minden kockázatot pontosan felbecsülni.

2.3.3 A nyereségesség hajtóereje

2.3.3.1 A nyereségesség két fő hajtóereje, és nem csak a pénzügyi vállalatok esetében, a következő:

— a hatékonyság javítása, melyet a méretgazdaságosság (méretbeli növekedés) és a választékgazdaságosság (a termékek és szolgáltatások skálájának bővülése) tesz lehetővé;

— az újítás: új termékek és szolgáltatások kínálata, melyek esetében a kisebb konkurencia miatt nagyobb a nyereség.

2.3.3.2 Mindezen okokból kifolyólag hosszú ideig az a mondas járta számos pénzpiaci szereplő körében, hogy „ami nagy, az szép”, illetve hogy „jó dolog a pénzügyi innováció”. Kiderült, hogy a fenti tényezőkhez kapcsolódó kockázatokat alulértékelték. Emlékeztessünk ezekre a kockázatokra:

2.3.3.3 Méret – méretgazdaságosság: a legfőbb kockázat a „too big to fail” (túl nagy ahhoz, hogy csődbe mehessen) rendszerszerű kockázata.

2.3.3.4 Széles kínálat – választékgazdaságosság: a legfőbb kockázat is rendszerbeli, de a következő kijelentéssel lehetne összefoglalni: „too interconnected to fail” (túl sokan is összefonódtak ahhoz, hogy csődbe menjen).

2.3.3.5 Pénzügyi innováció: a pénzügyi innováció azt jelenti, hogy új termékeket/szolgáltatásokat vezetnek be új kockázatok kezeléséhez, vagy ismert kockázatok új módon való kezeléséhez. Ha ezek maguktól értetődő tevékenységek lennének, már mások is megpróbálkoztak volna velük. Az ezekkel járó kockázatokat gyakran csak igen hozzávetőlegesen mérik fel.

2.4 A pénzügyi válság gyökerei a pénzügyi innováció rosszul becsült kockázataiban keresendők. Az innováció viszont elengedhetetlenül szükséges a fejlett gazdaságok növekedési rátájának fényében túlzottan is magas jövedelmezőséghez. A probléma okát kell feltárni és nem a hatásait: el kell fogadnunk két számjegyűnél alacsonyabb jövedelmezőségi és növekedési rátákat, amelyekre törekedni korábban nemcsak jogos, hanem kötelező is volt a közvélekedés szerint. Ennek oka abban az ismert tényben keresendő, mely szerint felettébb valószínű, hogy a nagyon magas jövedelmezőség egy olyan gazdaságban, amely már nem tud úgy növekedni, mint 50 évvel ezelőtt, olyan kockázatokat rejt magában, amelyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ha nem mondjuk ki azt, hogy egy fejlett gazdaságban nincs értelme, sőt örültség arra törekedni, hogy a befektetések megtérülése két számjegyű legyen, továbbra is azokat a magokat fogjuk vetni, amelyek következtében már csak egy lépésre voltunk a rendszer összeomlásától.

2.5 A bankok és pénzügyi közvetítők tevékenysége

A pénzügyi rendszer monetáris és pénzügyi tevékenységeket, valamint kockázatokat közvetít. A kockázatközvetítést főként származékos, legtöbbször tőzsdén kívüli (OTC) szerződésekkel végzik. A monetáris politika közvetlenül képes hatni a monetáris és pénzügyi közvetítésre, azonban tehetetlen a származékos termékekkel szemben. A származékos termékek ugyanis csak minimális likviditást mozgatnak meg.

2.6 A származékos termékek kockázata: avagy a kockázatkezelés kockázatai

A származékos termékek voltak a pénzügyi innováció legfontosabb eszközei. A származékos termékek tőzsdén kívüli piacán zajlott a kockázatmegosztás, amelynek keretében az eredetileg egyetlen szereplő által felvállalt kockázatokat számtalan tranzakcióba vitték át és osztották szét. Elméletben ennek a kockázatok eredeti destabilizáló jellemzőinek felaprózódásához és ezáltal meggyengüléséhez kellene vezetnie. Azonban figyelmen kívül hagyták azt, hogy e tranzakciók számos összefonódása a globális kockázat érzetét gyakorlatilag kioltja és a másik oldalon nehezen ellenőrizhető kockázatot eredményez, valamint azt a jelenséget, hogy a szereplők összefonódása már akkora méretet öltött, hogy nem mennek csődbe.

2.7 Egy stabilabb pénzügyi rendszer felé vezető út

Tévedés azt állítani, hogy a pénzügyi innováció negatív jelenség, mivel hozzájárult a válság előfeltételeinek kialakulásához. Azt sem szabad azonban gondolni, hogy mindaz, ami történt, pusztán baleset volt: éppen ellenkezőleg, arra mutat rá, hogy jelenlegi állapotában a rendszer nem elfogadható.

Az integrált kockázatellenőrzési rendszernek három dimenzióból kell állnia: eszközök, piacok és intézmények.

2.7.1 E s z k ö z ö k

Ahelyett, hogy megtiltanánk új eszközök létrehozását, egy regisztrációs mechanizmust kellene alkalmazni, amely meghatá-

rozza, hogy ki élhet az adott eszközzel. A nem regisztrált eszközöket csak minősített szereplők használhatják. A gyógyszerre vonatkozó elvet kellene alkalmazni: egyes gyógyszereket szinte szabadon lehet értékesíteni, másokat csak vényre, míg megint másokat csak meghatározott eladási helyeken.

2.7.2 I n t é z m é n y e k

Nem elegendő a hagyományos mikropudenciális felügyelet, amely egy közvetítő önálló stabilitását hivatott ellenőrizni. A makropudenciális keret létrehozásához két lényeges külső körülményt kell figyelembe venni:

- az összefonódást, azaz hogy a pénzügyi intézmények közös kockázatoknak vannak kitéve, amelyek fokozzák a kockázatok negatív következményeit. Itt két problémára utalunk: arra, amikor egy szereplő túl nagy, ahhoz hogy csődbe menjen, vagy amikor a szereplők túlságosan összefonódtak ahhoz, hogy csődbe menjenek;
- a prociklikusságot, azaz hogy a pénzügyi rendszernek a reálrendszerből adódó kockázatokat kell kezelnie. A valóságban gyakran előfordul, hogy az egyik szereplő dinamikája felerősíti a másikat is, aminek következtében a fellendülés és a válság felerősödik, ahelyett, hogy lecsillapodna.

2.7.2.1 Az úgynevezett árnyékbankrendszeren keresztül nemcsak a fokozott rugalmasságot szolgáló jogos célok, hanem a prudenciális szabályokat megkerülő célok megvalósítására is törekedtek. Ezt a rendszert a szabályozott alanyok, például a bankok az úgynevezett „prudenciális arbitrázsra” használták, más szóval a tőkeáttétel növelésére azzal ellentétben, amennyit a szabályozás funkcionálisan előír. Ezt a rendszert bele kell illeszteni a szabályozási keretbe. A bankoknak nem szabad arra használniuk ezt a rendszert, hogy kibújjanak tőkekötelezettségeik alól.

2.7.3 P i a c o k

A válság egyértelműen rámutatott arra, hogy a pénzügyi piacok nem képesek minden helyzetben egyedül helyreállni és kialakítani az egyensúly új feltételeit. Ezért annak lehetősége, hogy a tranzakciók bőségéből meglehetősen gyorsan likviditáshiányba esnek át, továbbra is fennáll.

2.7.3.1 Amikor az ügyletek kétoldalúan jönnek létre, mint a tőzsdén kívüli ügyletek esetében, egy intézmény csődje az ebből fakadó rendszerszintű kockázattal együtt gyorsan átterjedhet számos másik félre is. A piacok rendszerszintű kockázatának csökkentése érdekében szükséges, hogy egy központi partnerrel végzett kereskedés vegye át a kétoldalú kereskedés helyét; ezen túlmenően a kereskedésnek ugyanazon a platformon, vagy egy meghatározott platformcsoporton keresztül kell megvalósulnia a nagyobb átláthatóság biztosítása érdekében. Valószínű, hogy e feltételek hatására jelentős standardizálódás fog bekövetkezni az ügyletek terén, ami nem egy kedvezőtlen mellékhatás, hanem olyan pozitív következmény, amely javítja a piacok átláthatóságát.

3. Irányítás

3.1 Bár a piacokat is nehéz ellenőrizni, még nehezebb az irányítás ellenőrzése: bár látszólag azt illeti az ellenőrzés joga, aki ténylegesen vagy megállapodások révén a többséget birtokolja, a gyakorlatban a különböző fokú engedékenységet mutató jogrendszerek lehetővé teszik nem világos eredettel rendelkező pénzügyi intézetek létrehozását is. Az általános átláthatósági problémán kívül egy még összetettebb vonatkozása is van a dolognak, nevezetesen rejtett, ismeretlen erők vagy éppen pénzügyi bünszövetkezetek behatolása a pénzvilágba. Ez a kérdéskör kiterjed az állami befektetési alapokra vagy az állami ellenőrzés alatt álló pénzekre, a pénzmosásra, az adóelkerülésre, az adóparadicsomokra, vagy másképp mondva a nem feltétlenül többségben levő „homályos” érdekcsoportokra. Ez a probléma nem csak a nagy csoportokat érinti; talán még inkább kiterjed a – nem feltétlenül nagy méretű – pénzügyi vállalatok és befektetési alapok sokaságára. Az irányelvek szabályokat írnak elő a tőzsdei ügyletekkel kapcsolatos igazgatói és kezelési szerveknél alkalmazható személyekkel kapcsolatos feltételekre vonatkozóan, nem tesznek azonban említést a tőke természetéről és eredetéről, hallgatólagosan feltételezve, hogy az törvényes eredetű. Nem új szabályok bevezetését szorgalmazzuk itt, hanem operatív kapcsolat létesítését a nyomozó hatóságok és a felügyeleti szervek között.

3.2 A nagy csoportok sebezhető pontja éppen a gyöngye irányításban rejlik, melyet a vállalat igazi urává lett menedzserek alkottak meg saját használatukra. A tőkének a piaci szereplők fokozatos integrációja miatt bekövetkezett feloldódása az irányadó részvényesek fokozatos gyöngüléséhez vezetett, akik némely esetben képtelennek bizonyultak egy-egy ellenséges felvásárlási akció megakadályozására. Nemzetközi szinten több jelentős vállalatcsoportot vásárolt fel, majd tett tönkre a konkurencia, ami a valódi gazdaság és a dolgozók számára rendkívül hátrányos következményekkel járt.

3.3 „... a nem is olyan távoli jövőben a társadalom az alapvető gazdasági, társadalmi és politikai intézmények teljesen eltérő rendszerébe szerveződik majd, ahol a főbb társadalmi hiedelmek vagy ideológiák is egészen mások lesznek. Az új rendszerben egy másik csoport vagy osztály – a menedzsereké – lesz az uralkodó vagy vezető osztály.” (James Burnham, *The Managerial Revolution: What is Happening in the World*. New York: John Day Co., 1941). (Magyarul: A „managerek” forradalma, vagy mi történik most a világban. In: Balogh J. (szerk.): *Modern polgári szociológia*. 2. kötet, Budapest, 1965, 7–83.)

3.4 A nagy banki menedzsereknek inkább behódoló politikai hatalom is elősegítette ezt a változást. Még az egyes államok által kényszerűségből megtett mostani bankfelvásárlások során sem volt az államnak elég ereje, hogy valamennyire rendet tegyen a menedzserek és a részvényesek viszonyában. Obama elnök látványos kudarca az AIG vezetőivel szemben, akik 165 millió dollárt zsebeltek be egyenesen az amerikai államkincstár által rendelkezésre bocsátott 170 milliárdból, jól mutatja a menedzserek túlzott – és ez esetben szemtelenül arrogáns – hatalmát. Az Egyesült Államokban a nagy bankok az adófizetők

pénzéből fizetett 787 milliárdos konjunktúracsomagnak köszönhetően álltak talpra. Ezután bónuszokkal halmozták el menedzsereiket (49,5 milliárdnyit csak a Goldman Sachs, a JpMorganChase és a Morgan Stanley esetében). És most ismét a varázslatos bónuszoknak köszönhetően az adókon spórolnak: mivel a jutalombónuszok levonhatók az adóból, a teljes rendszer mintegy 80 milliárdot fog megtakarítani (a Robert Williams LLC számításai szerint). Európában szerényebbek a számadatok, de a Royal Bank of Scotland is 1,3 milliárd fontot osztott szét. Nincs új a nap alatt!

3.5 Az irányítási mechanizmusok alapos átgondolására van szükség a vállalati hatalomnak a részvényesek és a menedzserek közötti újraelosztása által, hogy mindenki a maga fészkebe húzódjon vissza.

3.6 Az érdekelt felek részvétele az irányításban, valamint a fejlettebb gazdasági demokrácia hozzájárulhat a hatalom egyensúlyának újbóli megteremtéséhez és ahhoz, hogy a vállalati stratégiák ne igen rövid távúak, hanem hosszú távúak legyenek, ami egyértelműen előnyös az egész gazdaság számára.

3.7 Tartós és stabil nyereségek, a kockázatokat figyelembe vevő irányítás, prudenciális befektetési politika: ezeknek kellene jellemeznie a pénzügyi rendszer új irányvonalát a két számjegyű növekedési ráták jellemezte meggondolatlan időszakot követően.

4. A hitel: fejlesztési tényező és társadalmi funkció

4.1 A pénzügyi rendszer szerepe pótolhatatlan az erőforrások termelő tevékenység felé történő irányításában, és egyértelműen pozitív hatást fejt ki a társadalomra. A munka, a vállalatok által megtermelt vagyon többek között a bankoktól kapott támogatásnak köszönhetően megvalósítja a jólét és a szolgáltatások újraelosztását a közösség számára. A biztosítótársaságok általi kockázatmentesítés biztonságot és nyugalmat teremt a gazdasági tevékenységhez.

4.2 A társadalmi funkciót azonban nem szabad összekeverni a kockázat „szociális” értékelésével. A bank ugyanolyan gazdálkodó egység, mint az összes többi, és felelősséget kell vállalnia a rá bízott tőkéért: egy olyan bank, amely egy csőd felé tartó gazdálkodó egységet finanszíroz, büntetőjárásnak teszi ki magát, magánszemélyek esetében pedig azzal fogják vádolni, hogy az eladósodásba sodorta ügyfeleit.

4.3 A hitel odaítélésének egyetlen érvényes kritériuma a kockázat szigorú, objektív és felelősségteljes értékelése, amelyhez persze kapcsolódik a rendelkezésre bocsátott tőke társadalmi céljainak felmérése: különbség van olyan hitelgigénylő között, aki a termelést akarja fokozni vagy az elbocsátásokat akarja elkerülni, és aközött, aki a tevékenységét külföldre akarja áthelyezni. Ezek általános érvényű kritériumok, amelyek érvényesek minden banknál, legyen az kicsi vagy nagy, részvénytársaság, szövetkezeti bank vagy takarékpénztár, valamint azoknál az intézményeknél, amelyek „szociálisnak” tekintett funkciókat látnak el, mint a mikrohitel, az etikai vagy társadalmi felelősségvállaláson alapuló hitelezés.

5. Milyen legyen a válság utáni pénzügyi rendszer?

5.1 Majdnem 80 évvel ezelőtt Tomáš Bat'a kijelölte a helyes utat: erőteljes visszatérés a szakmai etikához, az idők során nagyon meggyengült értékek és elvek újrafelfedezése, a befektetők részéről szerényebb, ugyanakkor stabilabb haszonkulcsok elfogadása hosszú távú politikával egybekötve, a pusztán spekulatív jellegű tevékenységek elválasztása, amelyeket a pénzügyi tevékenység többi részétől elkülönítve kell kezelni és jobban kell szabályozni.

5.2 Átlátható pénzügyi rendszer, amely megfelelő mennyiségű információt ad a javasolt műveletekhez kapcsolódó kockázat értelmezéséhez, a revolving hitelkártyáktól kezdve (nemrégiben a legnagyobb kibocsátóknak megtiltották, hogy az uzsora és a pénzmosás elleni törvény megsértése mellett tovább értékesítsék termékeiket) az egyszerű pénzügyi termékeken át az összetettebbekig.

5.3 Társadalmilag felelős pénzügyi rendszer. A rövid távú haszon hajszolása több pénzügyi vállalkozást arra készítetett, hogy a mennyiséget, az értékesítés volumenét részesítse előnyben az ügyfélnek adott szolgáltatás minőségével szemben. Sokan hagyták magukat befolyásolni olyan pénzügyi termékek megvásárlására vonatkozó ajánlatokkal, melyek a betétesek szükségleteinek kielégítésére teljességgel alkalmatlannak bizonyultak. Ezekben az esetekben – ahelyett, hogy hallgattak volna a jó tanácsokra – a józan észt nélkülöző és a szakmai alapelvadásoknak nem megfelelő ügyletek születtek. A jobb eredmények érdekében ezeket az ügyleteket prémiumokért és bónuszokért cserébe folyamatos kereskedelmi nyomásnak tették ki, valamint a zaklatással is párhuzamba állítható nyomást gyakoroltak azokra, akiknek nem sikerült elérni a megkövetelt, egyre magasabb eredményeket. A pénzügyi rendszer esetében is érvényesnek kell lennie a kereskedelmi csalásra és a rejtett hibákra vonatkozó, törvényben lefektetett elvnek.

5.4 Etikailag felelős pénzügyi rendszer. A szakmai szervezeteknek az egészségtelen jelenségek megelőzését célzó kezdeményezésekkel kell előállniuk és fel kell vállalniuk a felelősséget, hogy példaértékű szankciót szabjanak ki azokra a vállalatokra, amelyek igazoltan rosszhiszeműen jártak el, csalást követtek el, büntetőeljárást maga után vonó módon járnak el; az erre vonatkozó állásfoglalások a mai napig nem történtek meg.

5.5 Jobban ellenőrzött és szabályozott pénzügyi rendszer. A pénzügyi rendszer szereplői szaporodnak, miközben a felügyeleti hatóságok kapacitásai csökkennek a tekintetben, hogy szerteágazóan kövessék a piaci változásokat, míg a jogalkotók kapacitása is csökken arra nézve, hogy rendet teremtsenek a piacon, és távol tartsák a nem megfelelő alanyokat, vagy akár a bünszervezeteket. Racionalizálásra, tisztaságra és rendre irányuló erőfeszítésekre van szükség. A pénzügy, amelynek bár követnie kell a fejlett irányítási modelleket, nem teljesen olyan ágazat, mint a többi. Az általa kezelt tőke a betétesek és az ügyfelek bizalma, amely nélkülözhetetlen a tevékenységéhez. Korábban elég volt egy értékpapír AAA minősítése ahhoz, hogy a betétes teljesen nyugodt legyen. A valóság bebizonyította azt, hogy a bizonyosság működési mechanizmusait még távolról sem valósították meg.

5.6 Innovatív pénzügyi rendszer. A gazdaság motorjának továbbra is a piac igényeit jobban kiszolgáló, új pénzügyi eszközök kidolgozásának kell lennie. A tőkeáttételek csökkentése, a kockázatok elleni védelem lehetőségeinek növelése, a jogos mértékű megtérüléssel való megelégedés mellett ez a jövőbe való visszatérés helyes módja. Két lépéssel hátrálni a kalandorságtól, majd három lépést tenni előre a jövőben fenntartható fejlődés felé.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Kreativitás és vállalkozói szellem – A válságból kivezető utak (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/09)

Előadó: **Madi SHARMA**

2010. február 18-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Kreativitás és vállalkozói szellem: a válságból kivezető utak.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. szeptember 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 109 szavazattal 2 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Előszó – „Gyaloghíd”

A pénzügyi válságból való kilábalás, valamint a munkanélküliség, a szegénység, az egyenlőtlenség, a globalizáció és az éghajlatváltozás jelentette kihívások leküzdése érdekében Európának nyitottabbá kell tennie polgárai gondolkodását.

1.1 E vélemény szerint a **Kreativitás és vállalkozói szellem** hozzáadott értéke a válságból kivezető egyik mechanizmus, amely a pozitív, **megoldás-orientált** hozzáállás támogatása és erősítése által a **humán tőkébe** való befektetésre összpontosít.

1.2 A vállalkozói szellem Európában rendszerint a következőket jelenti: vállalkozásindítás, kkv-k, nyereségorientált és szociális vállalkozási ágazatok. **A vállalkozói szellem az egyén azon képességére utal, hogy elképzeléseit meg tudja valósítani**, éppen ezért a társadalmi értékét, különösen e válságterhes időszakban, nem szabad alábecsülni vagy figyelmen kívül hagyni. A vállalkozói szellem magában foglalja a következőket:

- kreativitás, innováció és kockázatvállalás,
- annak képessége, hogy adott célkitűzések érdekében terveket készítsen és projekteket valósítson meg,
- támogatás a mindennapi életben otthon és a társadalomban egyaránt,
- az alkalmazottak esetében munkájuk tágabb összefüggéseinek ismerete,
- a lehetőségek megragadásának képessége,
- társadalmi vagy kereskedelmi tevékenységek létrehozásához szükséges speciálisabb készségek és ismeretek alapja. ⁽¹⁾

2. Következtetés és ajánlások

2.1 E vélemény célja, hogy azonosítsa, miként lehetne értékelni az európai polgárok lehetőségeit, és miként lehet azokat a gyakorlatban alkalmazni. Mindenre kiterjedő megközelítést alkalmaz annak érdekében, hogy kortól, nemtől, fajtól, képességektől vagy szociális körülményektől függetlenül minél több ember számára lehetőségeket teremtsen. Ezzel együtt a *Kreativitást és vállalkozói szellemet* támogató regionális, nemzeti és európai programoknak a társadalmi egyenlőtlenségek kezelése érdekében figyelmet kell fordítaniuk a hátrányos helyzetű csoportokra is.

2.2 A vélemény a következőkre tér ki:

- hogyan lehet megőrizni, egyszersmind közös identitással formálni Európa sokszínűségét,
- hogyan lehet Európát a LEHETŐSÉGEK MEGTEREMTŐJÉVÉ tenni és megerősíteni polgárai pozícióját,
- hogyan teremthető meg a büszkeség, az ambíció és az értékek Európája, amelynek polgárai ezen értékek nagykövetei, és amely eredményeik sikereit ünnepli.

2.3 Az EGSZB felismeri, hogy a pénzügyi válságot követően ösztönözni kell a munkahelyteremtést, és hogy a tagállamokban egészséges és fenntartható gazdaságot kell kialakítani. A nemzetközi versenyképesség elérése érdekében a kiváló minőségű munkaerőhöz kiváló minőségű vállalkozói szellemnek, illetve a köz- és magánszférába történő beruházásoknak kell társulniuk. A vállalkozói szellem e kihívások leküzdésének egyik eszköze, amely a társadalom valamennyi rétege számára a siker valós reményével kecsegtet, miközben hozzásegíti Európát egy dinamikusabb identitás elnyeréséhez.

⁽¹⁾ COM(2005) 548., a melléklet 7. pontja.

2.4 Az EU 2020 stratégia tematikusan a következő prioritási területekre összpontosít:

- tudásalapú növekedés általi értékteremtés;
- az emberek pozíciójának megerősítése a befogadó társadalmakban. Az új készségek megszerzése, a kreativitás és az innováció támogatása, a vállalkozói szellem fejlesztése és a munkahelyek közötti zökkenőmentes átmenet elengedhetetlenül fontos lesz egy olyan világban, amely a nagyobb mértékű alkalmazkodóképességért cserébe több munkahelyet kínál;
- versenyképes, összekapcsolt és környezetbarátabb gazdaság megteremtése.

2.5 A válság új fejlődési, növekedési és irányítási modellek kidolgozását teszi lehetővé. A változáshoz elengedhetetlenek a jobb és koherens keretfeltételek, amelyek lehetőséget nyújtanak a szociális partnerek és a civil társadalom számára, hogy gyakorlati és kézzelfogható mechanizmusokkal járuljanak hozzá a folyamathoz.

2.6 Európa humán tőkéjét gyorsan ki lehetne aknázni egy LEHETŐSÉGEKET TEREMTŐ környezet megteremtésével, amennyiben az alábbi, egyszerű és kivitelezhető ajánlásokat ÁTÜLTETIK A GYAKORLATBA:

10 kulcslépés a változás felé

1. JÖVŐKÉP – egységes európai jövőkép;
2. OKTATÁS – az ambíció előmozdítása;
3. MOBILITÁS – a szervezett tanulás lehetőségeinek kiépítése;
4. KOCKÁZATTUDATOSSÁG – az európai kockázatkerülésének felszámolása;
5. ÖSZTÖNZÉS – a vállalkozói szellem bátorítása;
6. ELSZÁMOLTATHATÓSÁG – az európai projektek esetében;
7. KÖZÖSSÉG – az aktív polgári szerepvállalás támogatása;
8. VÉGREHAJTÁS – a vállalkozókat és kkv-kat érintő politikák végrehajtása;
9. KONZULTÁCIÓ – az érdekelt felek vitafórumának platformja;
10. ELŐMOZDÍTÁS – egy új kultúra előmozdítása a média és nagykövetei révén.

2.7 Az ezekben az ajánlásokban foglaltak teljesítése nem egyetlen érintett fél feladata, hanem valamennyi fél felelőssége. Ebben a gyorsan változó és összetett világban az egyéneknek új kapacitásokra és készségekre van szükségük a kirekesztés elkerüléséhez. A társadalmi párbeszéd előidézheti az EU 2020 céljainak eléréséhez és a fenntartható vállalkozói szellem kialakításához szükséges változást. Európai hagyományt kell teremteni, amely az egyének és a szervezetek számára egyaránt lehetővé teszi a vállalkozó szellem kibontakoztatását.

2.8 Mi a vállalkozói szellembe való befektetés európai értéke?

Ha adok neked egy eurót, és te is adsz nekem egy eurót, mindkettőnknek 1 eurója van.

Ha megosztok veled egy elképzelést, és te is megosztasz velem egy elképzelést, akkor két elképzelésünk van.

A vállalkozói szellem Európában = 500 millió ember + 500 millió elképzelés + 500 millió tevékenység.

Ezekből az elképzelésekből hány vezethetne ki minket a válságból?

3. Európa ma

3.1 2008-ban Európa pénzügyi válságba sodródott, amely az Egyesült Államokból indult ki, de súlyos következményekkel járt a társadalom gazdasági és szociális vetületeire nézve. A válság okai jól dokumentáltak, és abban közép- és hosszú távon Európa az egyik leginkább sújtott szereplő.

3.2 2010-ben az EU-ban több mint 20 millió ember munkanélküli. E kihasználatlan humán tőke nagyobb részét fiatalok, nők, idősebb munkavállalók, migránsok és más kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok alkotják. Egyedül sem a súlyos hiányokkal küzdő közsférának, sem a válság és a globalizáció kihívásaival szembenező nagyvállalatoknak nem áll majd módjában rövid távon létrehozni a hiányzó munkahelyeket. Az EU intenzív növekedésének gyors visszatérését ígérő mítosz nem válhat valóra, hacsak nem áll be változás a strukturális feltételekben, hiszen a munkanélküliség alapvetően strukturális probléma, nem pedig egy a sok gazdasági ciklus közül.

3.3 Az EU-nak a gazdaságra, a fenntartható vállalkozói szellemre, a foglalkoztatási és szociálpolitikára kell összpontosítania. A globalizáció üteme azonban nem fogja bevárni, míg Európa felzárkózik, még akkor sem, ha az mások fejlődéséhez is nagymértékben hozzá tud járulni. Az európai dimenzió a tapasztalatcsere lehetőségének forrása, és egy erősebb európai identitás megteremtésének eszköze mind Európán belül, mind azon túl.

3.4 Európa ma 27 tehetséges, összetartó és termelékeny tagállamból áll. A szomszédos országok elszántan igyekeznek az Unióhoz csatlakozni. Európának sok erőssége van: ilyen a béke, a stabilitás, a sokszínűség, a szabályrendszerek, a jó kormányzás és a szolidaritás. Európa szigorúan tiszteletben tartja a társadalmi értékeket és országai területeit. Gazdasági szempontból Európa egy 500 milliós piac, vállalkozásai pedig jó növekedési potenciált tudhatnak magukénak.

3.5 Most Európán a sor, hogy kollektív erősségeinkből a legtöbbet hozza ki.

4. Vállalkozói szellem – Európa erőssége és a válságból kivezető mechanizmus

4.1 A vállalkozói szellem az anyagi jólét megteremtéséről szól, ami kivezeti Európát a válságból. A Lisszaboni Szerződés elismeri a vállalkozói szellemet és a gazdasági szereplők sokféleségét, így most a fenntartható vállalkozói szellem új formáit kell megtalálni, amelyek a növekedés fontos motorjaként megőrizhetik Európa versenyképességét.

4.2 Ez magában foglalja majd új elképzelések keresését és olyan lendületet ad, amely a jövőre nézve bizalmat, hitelességet és további növekedést biztosít. Az anyagi jólét támogatja majd az oktatásba, a foglalkoztatásba, a készségekbe, a termelékenységbe, az egészségügybe és a szociális feltételekbe való befektetést. Ezeken a területeken a vállalkozói szellem, a kreativitás és az innováció a társadalom előrehaladásának alapvető eszköze.

4.3 Jelentős mennyiségű kutatási, elméleti, empirikus és gyakorlati üzleti tapasztalat mutatja, hogy egyértelmű a kapcsolat a vállalkozói szellem és a növekedés között. ⁽²⁾ Vállalkozói szövetségek, szakszervezeti szövetségek, nemzetközi fejlesztési ügynökségek, a Világbank, az ILO, az OECD és nem kormányzati szervezetek támogatják a vállalkozói szellemnek mint a növekedés, a fejlődés, a szegénység felszámolása és a társadalmi befogadás kulcsfontosságú eszközének előmozdítását. Számos EGSZB-vélemény tartalmaz a vállalkozói szellem társadalmi értékét támogató ajánlást, és sok tagállam rendelkezik bevált gyakorlattal a vállalkozói szellem terén.

4.4 A vállalkozói szellemet világszerte az innováció, a befektetés és a változás eszközeként tekintik, és mint ilyen, nélkülözhetetlen szerepet tölt be a jelenlegi igen bizonytalan gazdasági helyzetből való kilábalásban. E tekintetben a készségeknek és

kompetenciáknak a vállalkozói szellemen keresztül történő elismerése a problémák megoldásának és az új elképzelésekre való építésnek az egyik mechanizmusa.

4.5 Az EU-ban a gazdasági fejlődést mindig erős szociális elkötelezettség egészítette ki. Ezt a vállalkozói tevékenységeknek a mindennapokba történő beépítésével folytatni kell. Ez a nem üzleti területeken a következőket foglalja magában:

- A vállalkozói szellem támogatja a társadalmi befogadást és a szegénység felszámolását, „mivel az innovációelemzés középpontjában a társadalom áll” ⁽³⁾, hiszen az megváltoztatja a társadalom elképzeléseit, gyakorlatait és intézményeit.
- A környezetvédelem a fenntartható energiaforrásokon és az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodáson nyugszik, ez pedig új munkamódszerekhez, a munkahelyek „környezetbarátta tételéhez”, valamint új, „zöld” munkahelyek és technológiák létrehozásához vezet majd.
- Az idegenforgalomnak, a rehabilitációnak és a migrációnak, ideértve a vidéki és kedvezőtlen helyzetű régiók felélesztését is, vállalkozói tevékenységekre lesz szükségük a munkahelyteremtéshez és az infrastrukturális változtatásokhoz, különösen az olyan ágazatok esetében, mint a városrehabilitáció, a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás, a szigeti ⁽⁴⁾ és az agroturizmus.
- Az oktatás a kreativitást arra használja fel, hogy megtalálja a tudás megszerzésére motiváló erőket, hogy biztosíthassa, az emberek minden szinten és korban elkötelezettek legyenek a tanulás iránt.
- Az egészségügyben az új munkamódszereket és technológiákat arra használják fel, hogy optimális környezetet teremtsenek az ellátás, a kutatás, illetve a gyógyszerek és kezelések biztosítása érdekében.
- A demográfiai tendenciák társadalmi kiigazításokat, újító és kreatív megoldásokat igényelnek majd az infrastruktúra, a szolgáltatások, a munka, a család és a szociális védelem kérdésének kezelése érdekében.
- A nem kormányzati szervezetek ágazatai, ideértve a tájékoztató és képzési projekteket is, számos olyan ágazatban hatékonyak és úttörők, ahol új megoldásokra van szükség a társadalmi kihívások leküzdése érdekében.

⁽²⁾ Audretsch, D. B. és R. Thurik (2001), Linking Entrepreneurship to Growth [A vállalkozói szellem és a növekedés kapcsolata], OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing [OECD Kiadó, Tudományos, technológiai és ipari eredmények, 2001/2.]. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ EUCIS-LLL, Barcelona, 2010.

⁽⁴⁾ Bornholme, Dánia.

- A közsférának olyan megoldásokra lesz szüksége, amelyek révén korlátozott költségvetésből tud ugyanolyan vagy még jobb szolgáltatást nyújtani.

4.6 Mindenki tehetséges, kreatív és vállalkozó szellemű, ami felerősödik egy olyan környezetben, amely elősegíti az ilyen tevékenységeket. A sokféleség figyelembevételével mellett alapvető fontossággal bír az egyén középpontba helyezése, mivel a kirekesztés és a diszkrimináció egy lefelé húzó ördögi kör, amely csak súlyosbítja az esélyegyenlőtlenséget: minél kevésbé használhatja ki valaki a lehetőségeit, annál kevésbé lesz motivált, hogy fejlessze magát.⁽⁵⁾ Ez – különösen a jelenlegi Európában – új megoldásokat kínálhat arra, hogyan csökkentsék a képzetlen és munkanélküli emberek nagy számát. Ezenfelül egy sokrétű megközelítés segíthet, hogy kortól, nemtől, fajtól, képességektől vagy szociális körülményektől függetlenül minél több ember számára lehetőséget teremtsenek.

4.7 Kollektív tényezők sora játszik szerepet a sikerre vezető proaktív környezet megteremtésében az élet bármely területén, a válságból való kilábalást is beleértve:

- Egyértelmű JÖVŐKÉP kivitelezhető FELADATTAL és elérhető CÉLOKKAL

- KÖZÖS CÉLLAL/IDENTITÁSSAL rendelkező PROJEKT

- FÓKUSZ és MEGOLDÁSORIENTÁLT HOZZÁÁLLÁS

- olyan VEZETÉS, amely egyszerre mozditja elő az individualitást és az erős közös ÉRTÉKEKET.

5. 10 LÉPÉS: egy megoldásorientált lista létrehozása a lehetőséget teremtő környezet kialakításához

A növekedés nem alakulhat ki légüres térben, csak hasonlóan gondolkodó emberek, hálózatok és érdekelttek segítségével. Végső soron egy társadalmi, munkahelyi és otthoni hagyomány fogja lehetővé tenni az egyének és a szervezetek vállalkozói szellemének kibontakoztatását, ideértve a kisvállalkozásokon keresztül történő munkahelyteremtés előmozdítását és a képzett alkalmazottak létszámának növelését is. Az érdekelt feleknek – a munkáltatóknak, a szakszervezeteknek, a nem kormányzati szervezeteknek, a közsférának és a döntéshozóknak – össze

kell fogniuk annak érdekében, hogy kezeljék a kulturális változást és lehetővé tegyék a vállalkozói kultúra kialakulását, amely MINDENKINEK a javára válik, nemcsak a válságból való kilábalás támogatása, de a bolygó hosszú távú kihívásainak leküzdése érdekében is.

5.1 **Egységes egyértelmű európai jövőképet**⁽⁶⁾ kell közvetíteni, erre irányuló stratégiával és konkrét célkitűzésekkel, aminek része az elszámoltatható, felelős és valóságérzékkel rendelkező politikai vezetés. Az egységes piacot célzó projektet, amely mindenki számára gazdasági jólétet, megnövekedett mobilitást, új készségeket, üzleti lehetőségeket és szélesebb választékot teremt majd, új életre kell keltetni és meg kell erősíteni. A mindenki számára elérhető vállalkozói szellemnek minden szakpolitikai ágazaton át kell ívelnie.

5.2 **A vállalkozói szellem oktatása szerte Európában** mindenfajta tanmenet és az egész életen át tartó tanulás részeként továbbra is valódi elkötelezettséget követel meg a vezetőktől. Az ambíció támogatását, a kreativitás és a vállalkozói szellem jelentőségét megfelelően kell értékelni, és nem szabad összekeverni az üzlettel vagy a nyereségtermeléssel. A kreativitás a hivatalos és informális rendszerekben való tanulás során fejlődik ki. A pedagógusokat teljes mértékben be kell vonni a helyes kommunikáció megvalósítása érdekében. Bár a tanároknak lehetnek ellenérzései a vállalkozói szellem szűken vett értelmezésével szemben – mint például a vállalkozásindítás –, de a tágabb értelemben vett jelentésével, mint az élet egyik kulcskompetenciájával, már feltehetőleg azonosulni tudnak. A tevékenységek és a tanítás fejlesztését célzó „vállalkozói lépcső” alkalmazható annak érdekében, hogy ez a szellemiség megjelenjen az osztályteremben.⁽⁷⁾

5.2.1 A tanároknak úttörő stílusra, kísérletező tanulásra és mechanizmusokra van szükségük ahhoz, hogy a globalizációt tükröző, naprakész kompetenciákat és technológiákat adhasanak át a diákoknak. Figyelembe kell venniük, hogy egyfajta „facilitátor” szerepet töltenek be a tanulók mellett, függetlenségre és kezdeményezőkézségre tanítva őket tanulmányaik során. A hatékony tanárképzés, a bevált gyakorlatok, a hálózatok,⁽⁸⁾ valamint a módszertanok és eszközök cseréje segíthetik a tanárokat abban, hogy valamennyi tanulási stílushoz alkalmazkodni tudjanak. A munkáltatókkal, a szakszervezetekkel és a nem kormányzati szervezetekkel kialakított partnerség is segítheti a tudástranszfert.

⁽⁶⁾ A polgároknak tudniuk kell, hogy:

- Az európai jövőkép: egy Európai Egyesült Államok, amely valamennyi kultúrát és nyelvet tiszteltben tart, illetve nyitott a világra;
- Európa ereje: évszázados polgárháborúk és konfliktusok után egy közös és békés unió létrehozása;
- Az Európai Unió egy olyan, virágzó politikai egységet képvisel, amely az egyének és a kollektív álmok számára egyaránt maximális lehetőségeket biztosít;
- Európainak lenni annyit tesz, hogy közös értékeken osztozunk, amely elsősorban az egyéni (teljesítmény) és a kollektív értékek jó egyége;
- Az uniós polgárság előnye: a kulturális, gazdasági és tudományos értelemben vett európai vetület kihasználása az egyén saját készségeinek és képesítéseinek fejlesztésére a saját és mások jövője érdekében.

⁽⁷⁾ HL C 309., 2006.12.16., 110. o.

⁽⁸⁾ Együttműködés és koherencia a vállalkozói oktatásban, EB, 2010. március.

⁽⁵⁾ Hillman, 1997.

5.3 A szervezett tanulási mobilitás lehetőségei megteremtésének az európaiság természetes velejárójává kell válnia. A tanuláshoz való hozzáférés a társadalmi kohézió, a politikai részvétel és a polgári jogok gyakorlásának kulcsfontosságú meghatározója.⁽⁹⁾ Az EGSZB ambiciózus kezdeményezést bocsáthatna vitára a 21. századi európai oktatási rendszerről az érdekelt felekkel, amit azután javaslatként nyújthatna be az uniós döntéshozók elé.

5.3.1 A tudásháromszög (oktatás, kutatás és innováció) kulcsfontosságú szerepet játszik a jövőbeli növekedés és munkahelyteremtés előmozdításában. Az Erasmusnak, a Leonardónak, a Socratesnek és más programoknak mindenki előtt nyitva kell állniuk, alacsonyabb bejutási küszöbvel, az adminisztratív akadályok csökkentésével, és a részvételre buzdító megfelelő ösztönzők biztosításával. Az EGSZB egy olyan „Europass” bevezetését javasolja, amelyben az Európában végzett valamennyi tanulmányi tevékenységet rögzíteni lehetne.

5.4 A termelékeny társadalom kialakítása érdekében **az európaiak kockázatkerülésének felszámolására** és a „felmért” kockázat kultúrájával társított, megoldásorientált hozzáállásra kell összpontosítani. A kreativitás és az innováció társadalmi hasznát és megtérülését tudatos erőfeszítéssel kell népszerűsíteni, hogy a ma Európában uralkodó, negatív „kudarckultúra” eltűnjön.

5.4.1 Fontolóra kell venni a finanszírozáshoz való hozzáférést célzó innovatív mechanizmusokat. Ilyenek lehetnek a mikrohitel-mechanizmusok (a PROGRESS, az ESZA, a JASMINE, a JEREMIE és a CIP), valamint a hitelszervezeteknek és a közösségi projekteknek nyújtott mikrokölcsönök.⁽¹⁰⁾ Ezek az eszközök nemcsak a vállalkozókat támogathatják, hanem a közösségi és fejlesztési kezdeményezések fenntarthatóságát is, különösen a nem kormányzati szervezetek esetében.

5.4.2 Az innováció támogatását szolgáló meglévő eszközöket ki kell igazítani, hogy tükrözzék az innováció változó természetét (nyitott és felhasználóorientált szolgáltatás-innováció). Az összetettség kezelése és csökkentése, a rendszerek rugalmasságának fokozása, az együttműködés megkönnyítése és a forrásokhoz való gyorsabb hozzáférés mind olyan mechanizmusok, amelyek felgyorsíthatják a tudás piacképes terméké történő átalakítását.

5.5 A nagyvállalatok alkotásra buzdítása és a vállalkozói szellem ösztönzése. Valamennyi munkavállaló kompetenciáját és tehetségét értékelni kell, hiszen a munkavállalókban rengeteg gyakorlati és intellektuális készség rejlik. A kompetenciák és a

szellemi javak azonosítását olyan új eszközök kifejlesztésével kell ösztönözni, amelyek támogatják ezek felismerését.

5.5.1 Jobban elő kell mozdítani és ösztönözni kell a kihegyezési lehetőségeket és a szakmai gyakorlatokat a diákok és a munkanélküliek körében.

5.5.2 Egy spin-off vállalkozások létrehozását szabályozó olyan vállalati keret kialakítását, amelyben a nagyvállalat támogatja és mentorálja az újítókat és piaci lehetőségeket kínál számukra, fel lehetne használni a még nem piacon lévő, regisztrált szabadalmak piacra juttatására. A kapcsolatok fejlesztése és az optimális munkahelyi környezet előmozdítása során mérlegelni kell a társadalmi párbeszéddel foglalkozó bizottságok és szociális partnerek abban való támogatására irányuló intézkedéseket, hogy elvégezzék az EU foglalkoztatási stratégiájával és az EU 2020 stratégiával kapcsolatos hatásvizsgálatokat, vagy azokhoz járuljanak hozzá.

5.6 Értékelni kell az európai projektek hosszú távú célkitűzéseit a befektetés szükségességének alátámasztása érdekében. Ennek során mérlegelni kell a projekt fenntarthatóságát, a sikeres eredmények kereskedelmi forgalomba való bevezetését, és építeni kell a társadalom szélesebb rétegeinek javát szolgáló eredményekre.

5.6.1 Ezek között lehetnek **nemzedékeket összefogó és ágazatközi projektek**, pl. klaszterek, hogy mentorkapcsolatok révén összehozzák a tapasztalatokat és a friss elméket az új készségek, technikák, tudás és hálózatok egymás közötti megosztása érdekében. Az éghajlatváltozás, az energia- és a fosszilis energiaforrás-elégtelenség kihívásainak tudatában lévő zöld vállalkozókkal megvalósított fenntartható gazdasági projektek előmozdítása felhívja majd a figyelmet a környezetvédelemre.

5.7 A közösségi kezdeményezések és az aktív polgári szerepvállalás **előmozdítása** a közösség javát szolgáló és/vagy a közösség által kezdeményezett projektek ösztönzésére európai perspektívával. Itt figyelembe kell venni a sokféleséget, a leginkább kiszolgáltatott helyzetben levőket, és a feladatot a vállalati társadalmi felelősségvállalásra (CSR) irányuló európai önkéntes tanúsítási mechanizmussal, továbbá a közösségi kezdeményezések lehetőségeinek felülvizsgálatával lehetne társítani.

5.8 A politikák végrehajtása iránti erős elkötelezettség alapvető feltétele a vállalkozásindításra kész vállalkozókat támogató környezet kialakításának. Az EU összes vállalkozásának 98 %-a kkv, így a kkv-fejlesztést célzó, hosszú hagyományra visszatekintő uniós keretet fenn kell tartani és javítani kell:⁽¹¹⁾

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF Spanyolország.

⁽¹⁰⁾ www.european-microfinance.org – a vállalkozói szellemen alapuló közösségi és társadalmi befogadási projektek példái.

⁽¹¹⁾ A kkv-kat gyakran tekintik a vállalkozók legnépesebb csoportjának, és az ESZSZ és az UEAPME dokumentumaiban, valamint az EGSZB véleményeiben a növekedésük támogatását célzó számos ajánlás olvasható.

- **Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag és a „Gondolkozz először kicsiben!”** elv továbbra is erős elkötelezettséget kíván meg sok tagállamban, és nem éri el a válság idején szükséges intézkedések szintjét. Foglalkozni kell a kkv-knak az uniós projektekhez és a közbeszerzésekhez való fokozott hozzáféréseivel és a bennük való részvételével, valamint a vállalkozók növekedését támogató, nyitott piacok kérdésével. Az interaktív környezet támogatása megvalósítható inkubátorházak, klaszterek, tudományos és technológiai parkok és egyetemi partnerségek alkalmazásával. Ez magában foglalhatja egy, bármely ágazatban tevékenykedő vállalkozókat célzó egyablakos uniós információforrást is.
- Mérlegelni kell egy **szociális biztonsági** védőháló kialakítását az önfoglalkoztatók számára, amely figyelembe veszi az üzletmenet irányításának egyedi aspektusait, különösen az anyaság, a gyermekgondozás és a vállalkozás felszámolása tekintetében.
- **A Tanácsnak el kell fogadnia az uniós kkv-k társasági státútumát**, ezáltal támogatva az egységes piacot és könnyebbé téve a kkv-k határokon átnyúló működését. Ez az EGSZB-kezdemenyezésként elindított projekt európai identitást teremt az új vállalkozók számára.
- **Az „Erasmus a fiatal vállalkozók számára” elnevezésű program ismertségének növelése és nagyobb mértékű támogatása.**⁽¹²⁾ Megoldásokat kell találni arra, hogy a projekt több fogadó vállalatot vonzzon, és a valós hatás érdekében el kell ismerni azok hozzájárulását. Ez jelenthet egy európai vállalkozói díjat, egy uniós márkajelzést vagy jól ismert eseményeken történő részvételi lehetőséget. A vállalkozói készségeket – nem úgy, mint a munkavállalói készségeket – csak ritkán lehet akkreditáltatni, a társadalom pedig nem ismeri el hozzájárulásuk értékét.

5.9 A szakértelem felhasználása az érdekelt felek – az uniós innováció- és kreativitáskultúra és szellemiség megerősítéséről szóló – platformjának létrehozásával. Az érdekelt felek közötti együttműködés elősegítése összehangolt és átfogó politikai ajánlásokat eredményezhet olyan témákban, mint a tudó-

mányos körök és az ágazatok közötti kapcsolatok javítása, az innováció kereskedelmi és nem kereskedelmi környezetekben, a kutatói mobilitás, a strukturális alapok felhasználása, a globálisan bevált gyakorlatok, és egy sürgős ügyek kezelését szolgáló keret létrehozása. A vállalkozói szellem regionális szintű előmozdítását megkönnyítő civil párbeszéd segíthet a 21. századhoz illő európai vállalkozói profil kialakításában.

5.10 Az új kultúra előmozdítása a média révén nagykövetek és példaképek hálózatával. Elő kell mozdítani egy olyan kultúrát, amely elismeri a vállalkozói gondolkodást és támogatja a vállalkozások elindítását és növekedését, a szociális vállalkozást, a közsférabeli innovációt, a munkahelyi kreativitást, a folyamatos tervezést és az alkalmazotti részvételt célzó kezdeményezéseket. Az új európai vállalkozáskultúra élére szóvivőknek vagy „nagyköveteknek” kell állniuk, akik szót emelnek az ügyért.

6. A válság arra ösztönzi Európát, hogy ne csak felismerje a polgáraiban rejlő potenciált, de elő is mozdítsa a bennük rejlő vállalkozói szellemet és gondolkodást.

6.1 Nem ez a válság az utolsó, amellyel Európának szembe kell még néznie. Annak érdekében, hogy Európa felkészülve várja a jövőbeli kihívásokat, a tíz lépés és a következők felhasználásával lendületet kell adni az előrelépéshez:

- Cselekvési terv
- Európai vállalkozói munkacsoport
- Az érdekelt felek fóruma
- Európai és G20 csúcstalálkozó a vállalkozói szellemről
- Innovatív Európa (Európa 2020).

6.1.1 Az EGSZB az érdekelt felekkel a közeljövőben továbbfejlesztheti ezeket az elgondolásokat.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹²⁾ Enterprise Erasmus program vállalkozóknak, Európai Bizottság, Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Uniós válasz a globális gazdasági hatalom súlyponteltolódására (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/10)

Előadó: **Brian CALLANAN**

2010. február 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Uniós válasz a globális gazdasági hatalom súlyponteltolódására (saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2010. július 20-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 135 szavazattal 4 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és következtetések

1.1 Az európai tagállamok az 1930-as években tapasztaltak óta a legsúlyosabb gazdasági válságot élték át, a fellendülés pedig továbbra sem teljes, stabil és tartós. A második világháború utáni legmélyebb válság következtében áthelyeződtek a súlypontok. Európának ebben az új helyzetben újra kell gondolnia pozícióját és stratégiáit. Mivel Európa kereskedelmének 85 %-a a saját piacán zajlik, az új kihívásokra több választ is az EU-n belül lehet majd megtalálni. A belső kereslet növelése alapvetően fontos egy olyan, fenntartható EU érdekében, amely szembe tud nézni a globális kihívásokkal. Az EGSZB már számos véleményt kidolgozott erről a kérdésről. Jelen vélemény a világszintű gazdasági válságra adott uniós válasz külső dimenzióját, azaz azt vizsgálja, hogy hol lesz Európa új helye a világpiacra. Áttekinti az EU gazdasági teljesítményének változását a világpiacra, valamint Kína és más fejlődő gazdaságok közelmúltbeli felemelkedésének nemzetközi szintű hatásait. Kérdéseket tesz fel, amelyek kiindulási pontként szolgálnak ezeknek a problémáknak az elemzéséhez, valamint az EU és a világ többi része közötti politikai és kereskedelmi kapcsolatokra való hatásuk megvitatásához. Ezen túlmenően közvetíti a civil társadalom ötleteit és elképzeléseit egy olyan szakpolitikai vitához kapcsolódóan, amelynek messzemenő következményei lesznek.

1.2 A globális gazdasági, politikai és kereskedelmi kapcsolatok – a recesszió által még fel is gyorsított – földcsuszamlásszerű változásaira való reagálása során Európa alapvető kihívásokkal szembesül. Ennek során az alábbi intézkedések révén alkalmazkodhat: a növekedés ösztönzése; több és jobb munkahely létrehozása, valamint a gazdaság „kiszöldítése” és innovatívabbá tétele; a 2020-as stratégia 75 %-os foglalkoztatásra vonatkozó célkitűzésének elérése és annak biztosítása, hogy ez kiterjedjen a veszélyeztetett csoportokra (fiatalokra, nőkre, középkorúakra és fogyatékossgal élőkre) is.

1.3 Az európai projekt mindeddig a befelé irányuló vizsgálódásra fordította a legnagyobb energiát: az egységes piac felépítésére, az intézmények rendbetételére, a pénzzel kapcsolatos vitákra, a szerződésekről szóló, véget nem érő tárgyalásokra. Ahhoz, hogy kilábaljon a recesszióból, és sikeresen újraszerve-

ződjön a 21. század kihívásainak való megfelelés érdekében, a következő évtizedben Európának elsősorban kifelé kell tekintenie. Ennek során az EU-nak jobban tekintettel kell lennie és megfelelőbben kell reagálnia azokra a fejleményekre, amelyeket mindenekelőtt az új, az USA és Kína közötti kapcsolat, valamint a fejlődő országok hatalommal bíró csoportjának (pl. a BRIC-országoknak) a befolyása határoz meg.

1.4 Amennyiben minderre képes, akkor – amint José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke rámutat – Európa rendelkezni fog a sikerhez szükséges „forrásokkal, intelligenciával, kritikus kapacitással, történelemmel, humán, intellektuális és kulturális erőforrással”.

1.5 Az Európai Bizottság a munkaprogramjában elkötelezi magát az alábbiak mellett: a kereskedelem és a beruházások nemzetközi áramlása előtt álló akadályok csökkentése; kétoldalú megállapodások elérése; a létező megállapodások jobb betartása; valamint kezdeményezések a kereskedelem megnyitására olyan növekedési területek előtt, mint a csúcstechnológia, a szolgáltatások és a környezetvédelmi szolgáltatások.

1.6 Nyugtalanító az a tendencia, hogy nincs olyan csúcstechnológiai ágazat, amelyben az EU vezető pozíciót foglalna el világszinten, illetve elegendő számú vezető csúcstechnológiai vállalat, mivel Európában, amelynek révén kihasználhatóak lennének a jövő kulcsfontosságú alaptermészeti (Key Enabling Technologies, KET).

1.7 Az EGSZB rámutat néhány olyan kérdés jelentőségére, amelyek nem tartoznak szorosan ennek a protekcionizmus ártalmasságáról és az éghajlatváltozásra való reagálásra szóló véleménynek a tárgyába. Ilyen téma például a vállalkozó szellemű, globálisan gondolkozó induló vállalkozások ösztönzése, az innováció támogatása már megalapozott iparágakban, az Európa számára stratégiai jelentőséggel bíró ágazatok fenntartása, a közszolgáltatások (például az egészségügyi ellátás és az oktatás) exportpotenciáljának vizsgálata, valamint az EU városainak ösztönzése arra, hogy működjenek együtt a világ más városaival.

1.8 A globális visszaesés egyik következménye az volt, hogy a protekcionista politikák vonzereje megnőtt. A Kereskedelmi Világszervezet főigazgatója, Pascal Lamy figyelmeztetett, hogy az országoknak ellen kell állniuk ennek a kísértésnek.

1.9 Külügyi téren mindenképpen szükséges a dohai forduló sikeres lezárása, ez azonban nehéznek tűnik. Eközben az EU új kétoldalú kapcsolatrendszer alakít ki, valamint megállapodásokat köt mind fejlett, mind pedig fejlődő országokkal, amelyek egyre nagyobb befolyást fognak gyakorolni az átfogó kereskedelempolitikákra.

1.10 Az uniós politika további fontos célkitűzései között szerepelnek az alábbiak: a kölcsönösség rögzítése az Uniónak ezekben az új kétoldalú megállapodásaiban, ahol lehet, kiterve az energiabiztonság fokozására; annak biztosítása, hogy a szabályok rugalmasak és a gyakran villámgyorsan változó körülményekhez alakíthatóak legyenek; a nem vámjellegű akadályok megszüntetése a külső határokon túl is; az ILO-előírások szerinti munkaügyi és minőségi normák átláthatósága; valamint szabadkereskedelmi megállapodások a környezetbarát áruk és szolgáltatások kereskedelméről.

1.11 A többoldalú környezetvédelmi megállapodásoknak pontosan kell illeszkedniük a nemzetközi kereskedelmi rendszeren belüli megállapodásokhoz, hogy így kölcsönösen támogassák, ne pedig akadályozzák egymást.

1.12 Az energiabiztonság az EU számára az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívás központi kérdése. Ilyen például a külső ellátási megállapodások tárgyalása (ami a kétoldalú kereskedelmi megállapodások keretében már folyamatban van); az infrastruktúrafejlesztéshez szükséges szakértelem és technológia – például „intelligens hálózatok”, vagy a villamosenergia-termelési technológia nyersanyagként nem fosszilis tüzelőanyagokat felhasználó új generációja – értékesítése; az EU által az alternatív energiaforrások használata terén vállalt jelenlegi 20 %-os célkitűzés elérésének támogatása érdekében fejlesztés alatt álló új technológiák megosztása; a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére ösztönző intézkedések kifejlesztését és végrehajtását célzó szakértelem exportálási lehetőségeinek feltárása.

1.13 Amint a világban egyre több a kölcsönös függés és kapcsolat, a politikaalkotóknak közös gondolkodásmódot kell alkalmazniuk. Az európai egységes piac és az uniós kereskedelempolitika kölcsönös interakciója most minden eddiginél nagyobb jelentőséget kap. Amint annak biztosítása is, hogy az EU-n belüli és az intézmények közötti, valamint a tagállamokkal történő szükséges konzultáció alátámassza és támogassa a rugalmasabb kereskedelempolitika eredményes kialakítását, jóváhagyását és végrehajtását.

1.14 Emberközelibb szinten foglalkozni kell a gazdasági hatalom súlyponteltolódásai által kiváltott félelem és bizonytalanság kezelésével. A szervezett civil társadalomnak lehetősége van arra – és kötelessége is –, hogy átsegítse az embereket, a politikusokat és a gazdaságokat a változáson.

1.15 Az Európai Bizottság új Európa 2020 stratégiája az EU első stratégiai politikai válaszlépése a recesszióra és a globális

gazdasági hatalom súlyponteltolódására. A stratégia sikere a szociális partnerekkel és a civil társadalommal egyeztetett, összehangolt európai választ igényel (idézet José Manuel Barroso-tól az EU 2020 stratégiáról szóló közleményből). A világgazdasági hatalom súlyponteltolódásaira való válaszlépés érdekében az EU-nak támaszkodnia kell az állam és a szervezett civil társadalom közötti partnerségre annak érdekében, hogy magas szintű gazdasági teljesítményt érjen el, és megvalósítsa a társadalmi kohéziót.

1.16 Azonban az Európai Bizottság kevés közvetlen eszközzel rendelkezik az előrelépések befolyásolására, a felelősség pedig nagyrészt a tagállamok kormányainál marad, amelyek szintén fokozott belföldi pénzügyi, politikai és társadalmi nyomás alatt vannak.

2. Bevezetés

2.1 Az európai tagállamok az 1930-as években tapasztaltak óta a legsúlyosabb gazdasági válságot élték át, a felépülés pedig továbbra sem teljes, stabil és tartós (!). A második világháború utáni legmélyebb válság következtében áthelyeződtek a súlypontok. Európának ebben az új helyzetben újra kell gondolnia pozícióját és stratégiáit. Mivel Európa kereskedelmének 85 %-a a saját piacán zajlik, az új kihívásokra több választ is az EU-n belül lehet majd megtalálni. A belső kereslet növelése alapvetően fontos egy olyan, fenntartható EU érdekében, amely szembe tud nézni a globális kihívásokkal. Az EGSZB már számos véleményt kidolgozott erről a kérdéssel. Ez a vélemény a világszintű gazdasági válságra adott uniós válasz külső dimenzióját, azaz azt vizsgálja, hogy hol lesz Európa új helye a világpiacra. Áttekinti az EU gazdasági teljesítményének változását a világpiacra, valamint Kína és más fejlődő gazdaságok közelmúltbeli felemelkedésének nemzetközi szintű hatásait. Kérdéseket tesz fel, amelyek kiindulási pontként szolgálnak ezeknek a problémáknak az elemzéséhez, valamint az EU és a világ többi része közötti politikai és kereskedelmi kapcsolatokra való hatások megvitatásához. Ezen túlmenően közvetíti a civil társadalom ötleteit és elképzeléseit egy olyan szakpolitikai vitához kapcsolódóan, amelynek messzemenő következményei lesznek.

2.2 Európa függ a világgazdaságtól, és jelenleg annak több piacát is uralja, de vajon még meddig? 1800-ban Európában és a hozzá tartozó újvilágbeli területeken élt a világ népességének 12 %-a, és itt termelődött meg az összes jövedelem mintegy 27 %-a. A dominancia csúcspontja 1913-ban volt, amikor a világ népességének 20 %-a élt ezekben a „fejlett” gazdaságokban, a jövedelemnek azonban több mint a fele (50 %-nál is több) ott jött létre. Ma a Föld lakosságának csupán 12 %-a (és a jövőben még kevesebb) él ezekben az országokban, amelyek a világon megtermelt jövedelemből azonban még mindig csaknem 45 %-kal részesednek. (3)

(1) Az Európai Parlament korábbi elnöke, Pat Cox egy a közelmúltban megjelent újságcikkben, melynek címe „Europe must raise its game now and not later” [Európának előbb-utóbb össze kell szednie magát most kell emelnie a tétet]: <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2010/0407/1224267827518.html>

(2) Lásd többek között: A nemzetközi pénzügyi válság és hatása a realgazdaságra (ECO/255), HL C 255 2010.09.22., 10. o.; Az európai gazdasági fellendülés terve (kiegészítő vélemény), HL C 228., 2009.9.22., 149. o.; Az európai gazdasági fellendülés terve, HL C 182/2009., 2009.8.4., 71.o.; A lisszaboni stratégia jövője 2010 után, HL C 128., 2010.5.18., 3. o.

(3) Niall Ferguson történész a Financial Times-ban (2010. április 10.), a középiskolai szintű történelemoktatás megreformálásáról az Egyesült Királyságban.

Az EGSZB véleménye szerint ahhoz, hogy eredményesen kezeljük a világpiacokon jelenleg zajló változások hatását, az uniós politikaalkotóknak nagyobb figyelmet kell fordítaniuk az Európa és a világ többi része közötti kereskedelmi kapcsolatok terén kialakult új helyzetre – különös tekintettel Európa export-teljesítményére –, és jobban mérlegelniük kell őket.

3. Háttér

3.1 Európai kereskedelem

3.1.1 Az európai export összértéke becslések szerint 1,3 billió USD körül lehet. 2008-ban az EU – a tagállamok közti kereskedelmet nem számítva – 16 %-kal vette ki a részét a világ összes exportjából. Ekkor a fő exportpartnerei az Egyesült Államok, Oroszország, Svájc, Kína és Törökország voltak.

3.1.2 Egy olyan globalizálódott világban, amelyben az EU tagországai jelentős piacokon foglalnak el fontos pozíciókat, az európai államközi kapcsolatoknak irányt szabó politikáknak reagálniuk kell a világszintű fejleményekre, például arra a hatásra, amit Kína, India és Brazília mint kereskedelmi partnerek gazdasági súlyának növekedése fejt ki a politikai kapcsolatokra. Hogyan alkalmazkodjon Európa? Vállaljon-e nagyobb szerepet az EU a nemzetközi ügyekben? Vagy éppen ellenkezőleg: fogadja el, hogy egy új globális paradigma van gyors ütemben kialakulóban, amelynek értelmében a legjelentősebb hatalma a Washington és Peking alkotta új „G2”-nek van?

3.1.3 Az Európai Bizottság munkaprogramjában elismeri, hogy a nemzetközi kereskedelem az uniós foglalkoztatás és beruházások növekedésének motorja, és elkötelezi magát az alábbiak mellett: a kereskedelem és a beruházások nemzetközi áramlása előtt álló akadályok csökkentése; kétoldalú megállapodások elérése; a létező megállapodások jobb betartatása; valamint kezdeményezések a kereskedelem megnyitására olyan növekedési területek előtt, mint a csúcstechnológia, a szolgáltatások és a környezetvédelmi szolgáltatások. Kritikus terület lesz az Egyesült Államokkal, Kínával, Japánnal és Oroszországgal fenntartott kétoldalú kapcsolatok javítása.

3.2 Az európai kereskedelem a világ gazdaságban

3.2.1 A recesszió miatt áthelyeződik a globális gazdasági hatalom súlypontja. 2000 és 2007 között a felemelkedőben levő gazdaságok – különösen Kína – kiterjesztették beruházási alapjukat, és immár az élen járnak az elsősorban az export bővülése által vezetett globális fellendülésben (Kína kivitele például 2009 decemberében 17,7 %-kal nőtt). Ugyanebben az időszakban az EU exportteljesítménye egyenetlen volt, és jelentős veszteségeket szenvedett el néhány dinamikus – különösen ázsiai és oroszországi – piacon.

3.2.2 Kínában az egész gazdaság talpra állását az export vezérli, Európában azonban ez nagyrészt csak szándék marad. Az Európai Bizottság szerint az EU kivitele 2010-ben 5 %-kal, 2011-ben pedig 5,1 %-kal fog nőni, amit jelentős mértékben

segít az euró értékcsökkenése a főbb kereskedelmi partnerek valutáihoz képest. Ez azonban nem arra szolgál – és nem is várják tőle –, hogy elősegítse a „nemzeti” gazdasági fellendülést egyes országokban (a nemzetközi kereskedelemről már most is jelentős részt vállaló Németországon és Írországon kívül). ⁽⁴⁾

3.2.3 Az Európai Bizottság egyik jelentése megállapította, hogy az EU gyengén teljesít a csúcstechnológiát képviselő termékek exportja terén, ami megkérdőjelezi, hogy Európa képes-e termékeit a minőség és az innováció élvonalában tartani. ⁽⁵⁾ Az EU teljesítménye a szolgáltatásnyújtás terén is visszaesett, csökkenő piaci részesedést mutatva 2004 és 2006 között. Ez nyugtalanító tendencia, ahogyan az is aggodalomra ad okot, hogy nincs olyan csúcstechnológiai ágazat, amelyben az EU vezető pozíciót foglalna el világszinten, illetve elegendő számú vezető csúcstechnológiai vállalat sincs Európában, amely révén kihasználhatóak lennének a jövő kulcsfontosságú alap-technológiái (Key Enabling Technologies, KET). ⁽⁶⁾

3.2.4 A problémák ellenére az EU a legfontosabb kereskedelmi hatalom a szolgáltatások terén, emellett a legnagyobb áruexportőr és a második legjelentősebb áruimportőr, illetve a világ közvetlen tőkebefektetéseinek egyaránt fontos forrása és célpontja. Európának ezért nagyon fontos, hogy fenntartsa és erősítse pozícióját a világszintű kereskedelemben, de ehhez olyan újfajta gondolkodásmódot kell alkalmaznia, amelynek alapja a korábbtól eltérő és annál sokkal összetettebb világszintű kereskedelmi környezet.

3.2.5 Az EGSZB rávilágít olyan kérdések jelentőségére is, amelyek nem tartoznak szorosan ennek a protekcionizmus ártalmasságáról és az éghajlatváltozásra való reagálásról szóló véleménynek a tárgyába. Ilyen téma például a vállalkozó szellemű, globálisan gondolkozó induló vállalkozások ösztönzése, az innováció támogatása már megalapozott iparágakban, az Európa számára stratégiai jelentőséggel bíró ágazatok fenntartása, a közszolgáltatások (például az egészségügyi ellátás és az oktatás) exportpotenciáljának vizsgálata, valamint az EU városainak ösztönzése arra, hogy működjenek együtt a világ más városaival.

3.3 A gazdasági hatalom és a politika egyensúlyának visszaállítása

3.3.1 A Lehman Brothers (a Wall Street egyik legnagyobb múltú befektetési bankja) csődbe jutása és az azt követő piaci káosz – amelynek keretében a világ gyáripára a második világháború óta legsúlyosabb visszaesését szenvedte el – kirántotta a világgazdaság lába alól a talajt. Az állami beavatkozás megakadályozta, hogy ez áterjedjen az egész világ bankrendszerére; nem volt képes azonban megakadályozni azt, hogy a tőkeáramlás hirtelen és gyors ütemben elapadjon.

⁽⁴⁾ Az EU 2010. tavaszi gazdasági előrejelzése – European Economy, 2010.2. szám.

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság Kereskedelmi Főigazgatósága: „Global Europe – EU performance in the global economy” [Globális Európa – az EU teljesítménye a világgazdaságban], lásd: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/october/tradoc_141196.pdf (2010. február 4.).

⁽⁶⁾ A részletes elemzést lásd a „Kulcsfontosságú alatechnológiák” című (INT/513) EGSZB-véleményben (R/CESE 525/2010).

3.3.2 A kereskedelem azonnal megérezte ennek hatását, hiszen a hitelhez való hozzáférés korlátozott lett, a fogyasztói költségek pedig befagyott, arra kényszerítve a vállalatokat, hogy csökkentsék a termelést. Az alkalmazkodás határozottsága azonban nagymértékben eltérő volt a kereskedelmi blokkok között: Kína állt talpra a leggyorsabban, amiben jelentős szerepe volt a kormány döntésének, amelynek értelmében a fiskális politika segítségével 580 milliárd USD-t pumpáltak a gazdaságba a gyors talpra állás elősegítése érdekében.

3.3.3 2009. márciusban politikai intézkedésekre került sor Pekingben, Londonban, Washingtonban és Frankfurtban is. A G20-as vezetők 1 billió USD támogatást ajánlottak fel az IMF és a Világbank részéről annak érdekében, hogy világszinten ismételjék meg azt, amit az egyes államok korábban tettek. Ezen az ülésen kiderült, hogy új, hatalommal és befolyással rendelkező szereplők „lettek nagykorúak” a globális szinten, ami földcsuszamlásszerű változást jelent a gazdasági kapcsolatok terén, és valószínűleg alapvető hatással jár az EU kereskedelempolitikájára is.

3.3.4 A túlfogyasztó államokat (például az USA-t) arra ösztönlte, hogy fogják vissza a költsékezést, a hitel- és devizatar-talék-többlettel rendelkezőket pedig arra, hogy fokozzák a fogyasztói keresletet. Kiemelték, hogy a világgazdaságnak fenntartható és kiegyensúlyozott utat kell követnie, és hangsúlyozták, hogy az EU-nak saját érdeke, hogy szorosabban együttműködjön a világ többi részével.

3.3.5 Annak ellenére, hogy a közelmúltban újra megindult a növekedés, az óvatosság továbbra is indokolt. A közgazdászok továbbra sem tudják egyértelműen megjósolni, hogy milyen irányt követ majd a jövőben a világgazdaság. Kérdéses, hogy mikor és hogyan kell megszüntetni a fiskális ösztönzőket, milyen hatásuk volt eddig és fenntarthatóak-e hosszú távon. Bár némileg visszatért a növekedés, megfigyelhető a „humán visszaesés” is.⁽⁷⁾ **A magas munkanélküliség miatt a világ vezetői politikai, intellektuális és hazai szinten egyaránt nehezen tudnak kiállni a liberális kereskedelem mellett.**

3.3.6 A hatalom globális súlypontjának eltolódására válaszul az EU döntéshozóinak az alábbi feladatokat kell megoldaniuk: gyors alkalmazkodás a következményekhez, az ehhez szükséges újfajta gondolkodásmód kifejlesztése, közös fellépés összetartóbb, átgondoltabb és talpraesettebb módon, a munkahely-teremtés lehetőségeinek (például a „zöld gazdaságnak”) a támogatása, a vállalatok támogatása a munkaerő megtartásában, a munkahelyüket elvesztők átképzése annak érdekében, hogy alkalmazkodjanak az új lehetőségekhez – amint a korábbi

szerkezetváltások során kiderült, az egyének ilyen jellegű támogatása a legeredményesebb politikai válaszlépés.⁽⁸⁾

4. Két fontos téma

4.1 Protekcionizmus

4.1.1 A globális visszaesés egyik következménye az volt, hogy a protekcionista politikák vonzereje megnőtt. A Kereskedelmi Világszervezet főigazgatója, Pascal Lamy figyelmeztetett, hogy az országoknak ellen kell állniuk ennek a kísértésnek.⁽⁹⁾ Az EU számára a legtöbb haszonnal az átlátható és érvényesíthető szabályok járnak, amelyek méltányos és objektív módon alátámasztják és előmozdítják a versenyszellemű kereskedelmi környezetet. Az EU kereskedelmi biztosa, Karel De Gucht szerint azonban az EU fő kereskedelmi partnerei a jelenlegi gazdasági válság során eddig **280** kereskedelemkorlátozó intézkedést vezettek be. Bizonyos aggályok szerint ezek az intézkedések az általános kereskedelmi keret új és állandó részévé válhatnak.

4.1.2 Jelenleg a kereskedelem előtt álló egyik legfontosabb akadály a kínai renminbi, vagyis a jüan mesterségesen alacsony árfolyama. A kormány így kívánja biztosítani a kínai export jobb versenyképességét. A szabad és méltányos kereskedelem komoly akadály a ezért üdvözlendő a helyzet könnyítését célzó közelmúltbeli lépések. Szükség van azonban a kínai kormány árfolyam-politikájának hosszú távra szóló és tartós megváltoztatására is.

4.1.3 Az ösztönzőcsomagok a kereslet fokozásán keresztül segítik a gazdasági növekedést, de elsődleges céljuk a helyi vállalatok támogatása. Ennek melléktermékeként esetleg nem versenyképes ágazatok is talpon maradhatnak. A verseny és az állami támogatásokra vonatkozó szabályok helyzetbe hozzák az EU-t ahhoz, hogy összehangolja az ennek megelőzése érdekében tett erőfeszítéseket, a teljes mértékben működő egységes piac pedig eleve kizárja az esetlegesen káros protekcionizmust.

4.1.4 Külügyi téren mindenképpen szükséges a dohai forduló sikeres lezárása, ez azonban nehéznek tűnik. Eközben az EU új kétoldalú kapcsolatrendszer alakít ki, valamint megállapodásokat köt mind fejlett, mind pedig fejlődő országokkal, amelyek egyre nagyobb befolyást fognak gyakorolni az átfogó kereskedelempolitikákra.

⁽⁷⁾ „Falling Flat: More Evidence that America is Experiencing a Jobless Recovery” [Elterülve – Újabb bizonyítékok arra, hogy Amerikában munkahelyteremtés nélkül történik a talpra állás] The Economist, lásd: http://www.economist.com/world/united-states/displaystory.cfm?story_id=15473802 (2010. február 6.).

⁽⁸⁾ Lásd például az EGSZB „Az európai gazdasági fellendülés terve” című véleményét (HL C 228., 2009.9.22., 149. o.), amely javasolja, hogy „A gazdaság intelligens átszervezése során ezért a várható demográfiai változások fényében is arra kell törekedni, hogy a foglalkoztatottakat felmondás helyett megtartsuk a vállalatoknál és további képzésben részesítsük őket, hogy a gazdaság megerősödése esetén elegendő számú képzett szakember álljon rendelkezésre. A munkanélküliek támogatását átképzési és a képzettségi szint javítását célzó programokkal kellene összekapcsolni.”

⁽⁹⁾ http://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl101_e.htm „Lamy warns on protectionism” [Pascal Lamy felhívja a figyelmet a protekcionizmus veszélyeire] WTO news.

4.1.5 Az uniós politika további fontos célkitűzései között szerepelnek az alábbiak: a kölcsönösség rögzítése az Uniónak ezekben az új kétoldalú megállapodásaiban, ahol lehet, kitérve az energiabiztonság fokozására; annak biztosítása, hogy a szabályok rugalmasak és a gyakran villámgyorsan változó körülményekhez alakíthatóak legyenek; a nem vámjellegű akadályok megszüntetése a külső határokon túl is; az ILO-előírások szerinti munkaügyi és minőségi normák átláthatósága; valamint szabadkereskedelmi megállapodások a környezetbarát áruk és szolgáltatások kereskedelméről⁽¹⁰⁾.

4.1.6 A Lisszaboni Szerződés elfogadásával az Unió döntéshozatali folyamatai megreformálásra kerülnek; az Európai Parlament együtdöntési jogkör kap például olyan fontos szakpolitikai területeken is, mint a kereskedelem. Fontos, hogy ezeknek az új, a Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bizottság részvételével zajló folyamatoknak a végrehajtási módszere gyorsabb és rugalmasabb reagálást tegyen lehetővé. Ez javítaná az Unió képességét arra, hogy eredményes és koherens választ adjon a kereskedelem akár magas szintű stratégiai igényeire, akár napi szintű kérdéseire.

4.2 Éghajlatváltozás

4.2.1 Immár egyetértés van Európában arról, hogy az éghajlatváltozás azonnali intézkedést követel meg. A globalizáció szembetűnő következménye a kölcsönös függések kialakulása. A kezeletlen éghajlatváltozás a következő generációk számláján fog jelentkezni: megtöri a globalizációt, felhajtja az erőforrások árát, környezeti katasztrófákat idéz elő, és ez különösen a fejlődő országokat sújtja. Az éghajlatváltozás ezért gazdasági kérdés, amelynek jelentős kereskedelmi vetülete is van.

4.2.2 Az EU nemzetközi téren vezető szerepet vállalt abban a törekvésben, hogy a Kiotói Jegyzőkönyv értelmében csökkentsük a globális felmelegedés mértékét. A koppenhágai éghajlat-változási csúcs kimenetele hátrányosan hatott Európa azon erőfeszítéseire, amelyekkel erősíteni próbálta a nemzetközi együttműködést – különösen a felemelkedőben levő gazdaságokkal, amelyek kibocsátása 2020-ra meg fogja haladni a fejlett országokét. Az EU-t az is aggasztja, hogy az éghajlatváltozás jelenlegi szakasza leginkább a világ legszegényebb régióit fogja sújtani. Ezzel kapcsolatosan az EU-nak átfogó, realisztikus és gyakorlatias politikai válaszleépéseket kell tennie, hogy elkerülje, hogy a következő nemzedékek egyébként elkerülhető kedvezőtlen társadalmi és gazdasági következményekkel szembesüljenek.

4.2.3 Az éghajlatváltozásnak az EU kereskedelmi és fejlesztési politikáiba való beépítése költségekkel jár, és megnehezíti egy olyan cél elérését, amely csak akkor valósítható meg, ha más nagy kereskedelmi blokkok is hasonló lépéseket tesznek.⁽¹¹⁾ A többoldalú környezetvédelmi megállapodásoknak pontosan kell illeszkedniük a nemzetközi kereskedelmi rendszeren belüli

megállapodásokhoz, hogy így kölcsönösen támogassák, ne pedig akadályozzák egymást. Okos dolog-e tehát az éltre állni, ha másokat nem kényszerítenek arra, hogy beálljanak a sorba (hiszen nem is lehet)? Hogyan kényszeríthetnénk például Kínát arra, hogy „a fogyasztó fizet” modelljét a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében felváltsa az uniós „a gyártó fizet” elve?⁽¹²⁾ Vagy hogyan lehet megakadályozni a Wall Street arra való törekvését, hogy Washington támogatásával biztosítsa vezető szerepét egy jelentősen kibővített nemzetközi szén-dioxid-kibocsátási piacon?

4.2.4 Az energiabiztonság az EU számára az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívás központi kérdése. Miközben az egyes tagállamok az élen járnak a reagálásban, valódi és jelentős mértékű uniós vetület is létezik, különösen a kereskedelem kapcsán. Ilyen például a külső ellátási megállapodások tárgyalása (ami a kétoldalú kereskedelmi megállapodások keretében már folyamatban van); az infrastruktúrafejlesztéshez szükséges szakértelem és technológia – például „intelligens hálózatok”, vagy a villamosenergia-termelési technológia nyersanyagként nem fosszilis tüzelőanyagokat felhasználó új generációja – értékesítése; az EU által az alternatív energiaforrások használatára terén vállalt jelenlegi 20 %-os célkitűzés elérésének támogatása érdekében fejlesztés alatt álló új technológiák megosztása; a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére ösztönző intézkedések kifejlesztését és végrehajtását célzó szakértelem exportálási lehetőségeinek feltárása.

5. Válasz

5.1 A kihívások kezelése és a lehetőségek kihasználása

5.1.1 Ahhoz, hogy lehetőségeket teremtsünk az európai kereskedelem számára, fontos, hogy őszinték legyünk a kihívások kérdésében, amelyeket a megváltozott globális környezet állít az EU, annak intézményei és tagállamai elé. A Lisszaboni Szerződés által bevezetett intézményi reformokat az EGSZB véleménye szerint még nagyobb együttműködésben és még hatékonyabban kell végrehajtani annak érdekében, hogy megfeleljünk annak a kihívásnak, amely szerint új, innovatív módokat kell találni arra, hogy az EU által az eddigiekben elért eredmények fennmaradjanak, és megvalósuljanak az Unió jövőbeli céljai is.⁽¹³⁾ Az eredményes beavatkozáshoz széles körű, modern ismereteken, éleslátáson és tudáson alapuló holisztikus megközelítés szükséges.

5.1.2 Amint a világban egyre több a kölcsönös függés és kapcsolat, a politikaalkotóknak közös gondolkodásmódot kell alkalmazniuk. Az európai egységes piac és az uniós kereskedelempolitika kölcsönös interakciója most minden eddiginél nagyobb jelentőséget kap. Amint annak biztosítása is, hogy az EU-n belüli és az intézmények közötti, valamint

⁽¹⁰⁾ Jelenleg nincs napirenden, de megfontolandó lenne a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályok vizsgálata is.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB „Munkaadók” csoportja a közelmúltban figyelmeztetett például, hogy „A világszintű szereplők közötti rivális hatalmi központok megnövekedett száma a két- és többoldalú kapcsolatok igen összetett interakcióját eredményezte, ami többek között alacsony szén-dioxid-kibocsátású és energiatakarékos politikákat tesz szükségessé, valamint a nyitott piacoknak a burkolt protekcionizmussal szembeni védelmet kívánja meg.” „A New Phase Ahead: Need for a Political and Economic Impetus” [Új korszak kezdődik – a politikai és gazdasági lendület igénye] 10. o. A kiadvány az alábbi linken érhető el: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.group-1-statements&itemCode=9894>.

⁽¹²⁾ Tisztán logikai alapon valóban nehéz elutasítani a kínai álláspontot: miért fogadná el, hogy megadóztassa olyan termékek előállítását, amelyeket azután fejlett országokban fogyasztanak el, ahol nem terheli azokat semmiféle szén-dioxid-kibocsátással kapcsolatos fogyasztási adó?

⁽¹³⁾ A szükséges innovációra jó példa az, hogy José Manuel Barroso elnök a közelmúltban biztosítási csoportot hozott létre azzal a céllal, hogy megvizsgálják a kutatás és a fejlesztés finanszírozását, amelyben számos különböző főigazgatóság rendelkezik saját, de adott esetben egymással átfedésben levő és/vagy egymást kölcsönösen támogató szereppel, költségvetéssel és felelősségi körrel.

a tagállamokkal történő szükséges konzultáció alátámassza és támogatja a rugalmasabb kereskedelempolitika eredményes kialakítását, jóváhagyását és végrehajtását.

5.1.3 Emberközelibb szinten foglalkozni kell a gazdasági hatalom súlyponteltolódásai által kiváltott félelem és bizonytalanság kezelésével. A szervezett civil társadalomnak lehetősége van arra – és kötelessége is –, hogy átsegítse az embereket, a politikusokat és a gazdaságokat a változáson. A globális erőviszonyok átalakulásának fényében a protekcionista politikák alkalmazása hasonlatos ahhoz a törekvéshez, amellyel Knut király a tenger hullámain próbálta visszatartani. A félelem és a létbizonytalanság kezelésének hatékony módja az, ha támogatjuk az egyéneket, vállalatokat és kormányokat az új körülményekhez való alkalmazkodásban. Az Európában jellemző alacsony születési ráta és elöregedő társadalom számos mély strukturális változást idéz elő, amelyeket kezelni kell.

5.1.3.1 Az EU 2020 stratégia célkitűzéseivel összhangban az a legfontosabb politika, hogy növekedjen a foglalkoztatási ráta. Ennek nyilvánvaló eszköze, hogy megfizethető gyermekfelügyeletet biztosítsanak az erre igényt tartó szülőknek. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy több nő maradhat a munkaerőpiacon. Ezt hosszú ideig tartó és megfelelő juttatással járó szülői szabadsággal kellene ötvözni. Ennek eredményeként a szülőkre nehezedő gazdasági teher csökkenésével a születési ráta várhatóan emelkedni fog.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

5.1.3.2 Megemlítendő még, hogy a munkaerő-kínálat ésszerű bővítését célzó bevándorláspolitikák hiányában az EU-n kívülre exportáló vállalatok komoly dilemmával szembesülnek: fogják vissza a vállalkozás terjeszkedését, vagy telepítsék át tevékenységüket oda, ahol bőven van munkaerő? ⁽¹⁴⁾ Emiatt előrelátó, indokolt és sürgősen szükséges lenne egy átfogó és befogadó jellegű uniós bevándorláspolitikai megfontolása – válaszként az Európa előtt álló demográfiai kihívásokra.

5.1.4 Az Európai Bizottság új Európa 2020 stratégiája az EU első stratégiai politikai válaszlépése a recesszióra és a globális gazdasági hatalom súlyponteltolódására. A stratégia sikere a szociális partnerekkel és a civil társadalommal egyeztetett, összehangolt európai választ igényel (idézet José Manuel Barroso-tól az EU 2020 stratégiáról szóló közleményből). A világgazdasági hatalom súlyponteltolódásaira való válaszlépés érdekében az EU-nak támaszkodnia kell az állam és a szervezett civil társadalom közötti partnerségre annak érdekében, hogy magas szintű gazdasági teljesítményt érjen el, és megvalósítsa a társadalmi kohéziót.

5.1.5 A kezdeményezés azonban számos olyan nehézségbe fog majd ütközni, ami a lisszaboni stratégia kapcsán is felmerült: prioritásai túlságosan sokrétűek lehetnek; a végrehajtás során problémák merülhetnek fel; az Európai Bizottság kevés közvetlen eszközzel rendelkezik az előrelépések befolyásolására; a felelősség nagyrészt a tagállamok kormányainál marad, amelyek szintén fokozott belföldi pénzügyi, politikai és társadalmi nyomás alatt vannak. ⁽¹⁵⁾

⁽¹⁴⁾ Számos vállalat már meghozta a döntést. Azok, amelyek kitelepültek Európából, az EU-ba importált termékekre kivetett vámok alacsony mértékéből is hasznot látnak – ez is egy tényező, amely miatt felvetődik, hogy újra kellene súlyozni az ilyen adó/vámárnyokat.

⁽¹⁵⁾ Európa egyik legkisebb, legnyitottabb és a kereskedelemtől leginkább függő gazdaságaként Írország kísérleti terepnek tekinthető e reakció mikroszintű megfigyeléséhez. A kereskedelem vezette talpra állás támogatása érdekében ugyanis a kormány az alábbiakat ösztönzi: beruházások a harmad- és negyedfokú képzésbe a tudomány, a technológia és az innováció előmozdítása érdekében; világ-szinten versenyképes kutatási rendszer, amely biztosítja az ismeretek közvetítését a kutatóiskolákból a piac felé; az írországi székelyhelyű, nemzetközi kereskedelmet folytató vállalatok versenyképességének fokozása; a CO₂-kibocsátás 20 %-os csökkentése; az éghajlatváltozás hatásaival szembesülő fejlődő országok támogatása.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Gazdasági fellendülés – Helyzetfelmérés és gyakorlati intézkedések (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/11)

Előadó: **Lars NYBERG**

2010. március 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Gazdasági fellendülés: helyzetfelmérés és gyakorlati intézkedések (saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2010. július 20-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 16-i ülésnapon) 146 szavazattal 45 ellenében, 16 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A 2008-as pénzügyi válság és az azt követő gazdasági válság a II. világháború óta nem látott szintet ért el. 2010 elején, amikor már a recesszióból való kilábalás jelei mutatkoztak, államkötvényválság tört ki, ezúttal nem globális, csak európai szinten. Az, hogy az állami költségvetéseket fel kell szabadítani a bankok támogatásával, a diszkrecionális intézkedésekkel, a növekvő munkanélküliséggel és számos országban további megszorító intézkedésekkel járó költségek alól, egyúttal veszélyeztetik a gazdasági növekedést. Ennek ismeretében az EGSZB szerint nemcsak olyan politikai intézkedésekre van szükség, amelyek a gazdasági fellendülést szolgálják, hanem olyanokra is, amelyek megakadályozzák, hogy Európa újból recesszióba süllyedjen.

1.2 2009-ben az EU növekedése negatív, -4,1 %-os volt. A tavaszi államkötvényválság előtt 2010-re 0,7 %-os növekedést prognosztizáltak. A munkanélküliség 2010-ben 10 % körül várható, ehhez hozzájön még a munkaerő-piaci részvétel 2 %-os csökkenése. 2008-ban az átlagos költségvetési hiány 2,3 % volt, ez 2009-re 6,8 %-ra nőtt, 2010-ben pedig a becslések szerint 7,5 %-ra emelkedik. A pénzügyi válság alatt a pénzügyi piac likviditását masszív állami tőkeinjekcióval tartották fenn. A válság előtti lakossági hitelezési boomot azóta jelentős állami hitel-igény váltotta fel. Ugyanakkor a kereslet növeléséhez a magánszektorban továbbra is hitelre van szüksége. A tagállamok gazdasági helyzete igen eltérő. Az államháztartási hiány Görögországban, más mediterrán országokban, az Egyesült Királyságban és Írországban a legmagasabb. A munkanélküliség a balti államokban és Spanyolországban a legnagyobb. Ugyanakkor a balti államoknak szigorú gazdasági intézkedésekkel igen rövid idő alatt sikerült csökkenteniük jelentős államháztartási hiányukat és negatív növekedésüket.

1.3 Bevonulási stratégia

Az elmúlt évtizedekben végbement messzemenő gazdasági változások miatt nem beszélhetünk kivonulási stratégiáról. Új

gazdasági és politikai kezdeményezéseket kell találnunk, hogy útitervet dolgozhassunk ki a kialakuló új társadalom számára – azaz inkább bevonulási stratégiáról kellene beszélni.

1.4 A lakossági fogyasztás elengedhetetlen az összesített kereslethez

A legmagasabb költségvetési hiányok csökkentésével kapcsolatos javaslatoknak az egész európai gazdaságot visszahúzó hatása miatt az önfenntartó növekedés a távolabbi jövő célkitűzése lett. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az összesített keresletnek, és különösen a lakossági fogyasztásnak nagy szerepe van a növekedési folyamat fenntartásában. Ahhoz, hogy érdemi hatást gyakoroljon a növekedésre, a gazdasági támogatásnak az alacsonyabb jövedelmű csoportokat kell megcéloznia. Mivel ők jövedelmük nagyobb részét felélik, kevesebb közpénz tűnik el megnövekedett megtakarításként. Ha a munka és a tőke arányának az utóbbi felé történő, évtizedek óta tartó eltolódása visszafordítható volna, az a jövőbeli növekedés forrása lenne. A befektetések és az export természetesen fontosak, de mivel a GDP mintegy 60 %-át a lakossági fogyasztás teszi ki, ennek fejlesztése alapvető a növekedés szempontjából, különösen a jelenlegi helyzetben.

1.4.1 A megszorító programok hatásainak előzetes felmérése

A nagy munkanélküliség, a megcsappant munkaerő, a mérsékelt bérnövekedés, az állami kiadások csökkentése, az adóemelés és az új megszorító programok mind csökkentik a növekedési lehetőségeket. Ilyen körülmények között az Európai Bizottságnak sürgősen meg kellene becsülnie, hogy mindez milyen gazdaságfékező hatásokkal jár, és javaslatokat kellene tennie a növekedés fenntartását célzó ellenintézkedésekre. A növekedés szükséges a többi gazdaságpolitikai cél eléréséhez. Nem ülhetünk ölbe tett kézzel, várva, hogy a megszorító intézkedések kifejezők korlátozó hatásukat.

1.5 A versenyképesség alakulásának mérése

A folyó fizetési mérleg egyenlegét mind ez idáig nem vették kellően figyelembe a gazdaságpolitikai célok között. Az egyes országokban régóta fennálló deficittek és többletek alapján nyilvánvalóvá vált, hogy a 2010. tavaszi uniós gazdasági válság problémái előbb-utóbb kiütözköznek. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy csökkenteni kell a folyó fizetési mérlegek egyenlegei közötti jelentős különbségeket. A fő célkitűzés így a versenyképesség lesz, melyet a reál fajlagos munkaköltséggel mérnek. Ez a mérőszám a bérek és a termelékenység alakulását mutatja. Az elmúlt tíz év során Írország, Görögország, Olaszország, Spanyolország és Portugália versenyképessége átlagosan 10 %-kal csökkent. Várható volt, hogy költségvetési problémák lépnek fel.

1.5.1 A folyó fizetési mérleg figyelembevétele a Stabilitási és Növekedési Paktumban

Ha egy valutaövezeten belül a bérek és a termelékenység eltérően alakulnak, az egyetlen gyógyír a relatív bérek módosítása vagy a termelékenység növelése a lemaradó országokban. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság az államháztartási hiányhoz és az államadóssághoz hasonlóan vizsgálja meg a folyó fizetési mérlegek egyenlegeit is. Ezt hivatalossá lehet tenni a Stabilitási és Növekedési Paktumot szabályozó rendletek módosításával. A folyó fizetési mérlegeket és a mögöttes okokat, a bérek és a termelékenység alakulását mind a 27 tagállamban alaposan meg kellene vizsgálni, az eurózóna országaiban azonban ehhez több fellépési hatáskörnek kellene társulnia. Ezáltal a reálgazdaság bekerülne a Stabilitási és Növekedési Paktumba.

1.5.2 A lakossági hitelekéről és az államadósság külföldi részéről szóló statisztikák

A lakossági hitelekéről és az államadósság külföldi részéről szóló új statisztikáknak helyet kellene kapniuk a Stabilitási és Növekedési Paktumról szóló vitákban.

1.6 Eredményesebb szabályozási és felügyeleti eljárások a pénzügyi szektorban

A pénzügyi szektort illetően hatékony lehetne, ha a banktőke bizonyos hányada állami maradna, a bankszektor bizonyos mértékű kontrolljának biztosítása érdekében. A pénzügyi szektorral kapcsolatos 2010-es tapasztalatok azt mutatják, hogy a javasolt pénzügyi felülvizsgálat és szabályozás nem elegendő. Különösen a pénzügyi szektor által a görög válság során tanúsított magatartás fényében eredményesebb szabályozási és felügyeleti eljárások szükségesek e magatartás megváltoztatásához és új államadósság-finanszírozási módok kereséséhez.

1.7 Állami infrastruktúra- és energiaberuházások

A befektetéseknek elsősorban a környezetvédelemre és az éghajlatváltozás elleni intézkedésekre kell irányulniuk. Az EGSZB az adóztatást tartja megfelelő eszköznek arra, hogy a piacot a veszélyes kibocsátások csökkentése irányába terelje. Egy olyan időszakban, amikor az üzleti befektetők elmaradnak, az állami szektornak közbe kell lépnie infrastruktúra- és energiaberuházásokkal. A módosított Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében a beruházásokat nem kell figyelembe venni a túlzott-deficit-számítások során.

1.8 Aktív munkaerő-piaci politikák

A munkaerő-piaci politikákat az új munkahelyekhez szükséges új készségek felkutatása köré kellene összpontosítani. Növelni kell az általános iskolázottsági szintet is. Ennek elérésében nagy jelentősége van az EU 2020 stratégiának. A foglalkoztatási arány növelésének nyilvánvaló eszköze a színvonalas gyermekfelügyelet és az elég hosszú ideig tartó és megfelelő juttatással járó szülői szabadság.

1.9 Bevonulási stratégia a családpolitika és a szakismeret-fejlesztés terén

A munkanélküli-támogatásokra való igény csökkenésével felszabaduló közforrásokat családpolitikai és szakismeret-fejlesztési célokra kellene felhasználni. Így lesz a kivonulási politikából bevonulási politika. A szociális ellátórendszereket úgy kell megszervezni, hogy jólétet és foglalkoztatást teremtsenek, bár természetesen a pénzügyi lehetőségek keretein belül maradván.

1.10 Új bevételforrások – a pénzügyi tranzakciók és a szén-dioxid-kibocsátás megadóztatása

A pénzügyi tranzakciókra és a szén-dioxid-kibocsátásra kivetett adó új állami bevételi forrást jelenthet. Sőt, a bevételek növelése mellett az előbbi csökkenti a pénzügyi piacok rövid távú szemléletét, az utóbbi pedig javítja környezetünk minőségét.

1.11 Az EBB bocsáthasson ki eurókötvényeket

Ha az EBB eurókötvényeket, vagy inkább mind a 27 tagállamot lefedve EU-kötvényeket bocsáthatna ki, azzal új tőkét lehetne biztosítani az állami szektor számára anélkül, hogy teljesen a pénzügyi magánszektorra támaszkodnánk. Már előre biztosítani kellene a pénzügyi forrásokat, például a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményektől (IORP), így az EBB hidat képezne a szóban forgó új tőkeforrások és saját beruházásai között. Az eurókötvények akár hosszú távú lakossági megtakarítások eszközei is lehetnek.

2. A jelenlegi helyzet ⁽¹⁾

2.1 A 2008-as pénzügyi válság és az azt követő gazdasági válság a II. világháború óta nem látott szintet ért el. 2010 elején, amikor már a recesszióból való kilábalás jelei mutatkoztak, államadóssággal kapcsolatos válság tört ki, ezúttal nem globális, csak európai szinten. Az, hogy az állami költségvetéseket fel kell szabadítani a bankok és egyéb ágazatok támogatása alól, valamint az egyéb diszkrecionális intézkedések,

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság alábbi dokumentumai alapján: Jelentés az európai gazdasági fellendülés terve végrehajtásának előrehaladásáról, valamint a 2010. februárban közzétett időközi előrejelzés.

a növekvő munkanélküliség és a további megszorító intézkedések költségei számos országban együttvéve veszélyeztetik a gazdasági növekedést. Ennek ismeretében az EGSZB szerint nemcsak olyan politikai intézkedésekre van szükség, amelyek a gazdasági fellendülést szolgálják, hanem inkább olyanokra, amelyek megakadályozzák, hogy Európa újból recesszióba süllyedjen.

2.2 Negatív növekedés

2.2.1 Amikor 2008 decemberében határoztak az európai gazdaságélénkítési tervről, a 2009-re 0 % körüli gazdasági növekedést prognosztizáltak. Ez végül -4,1 % lett. A terv egy túlzottan optimista előrejelzésen alapult, fiskális ösztönzők nélkül azonban a helyzet még rosszabb lett volna.

2.2.2 A tagállamoktól kapott gazdasági támogatás szintje magasabb volt, mint a tervezett, azaz a GDP 1,2 %-a. 2009-ben és 2010-ben pedig elérheti a GDP 2,7 %-át is. A tagállamokban észlelt igények nagyobbak voltak, mint a tervezett támogatás, a növekedés alakulását figyelembe véve az intézkedések mégsem voltak elégségesek.

2.2.3 A gazdasági ösztönzők nem csak az állami költségvetésekből származtak. Az EKB és más központi bankok közel 0 %-ra csökkentették a kamatlábakat, és példátlan szintre növelték a gazdasági rendszer likviditását. Egyes tagállamok emellett nagy összegű közpénzeket fordítottak néhány bank megmentésére. Ezek a fellépések azonban nem akadályozták meg, hogy 2009-ben negatív legyen a növekedés, ami a pénzügyi és gazdasági válság súlyosságát bizonyítja.

2.2.4 A 2010. tavaszi válság előtt 2010-re 0,7 %-os növekedést prognosztizáltak. Ez alacsonyabb, mint fő globális konkurensünké. A pozitív fejlemények között megemlíthetjük, hogy javultak a bizalmi mutatók, a világ más részein erősödött a növekedés, és a világkereskedelem már megközelíti a válság előtti szintet. Negatív fejlemény viszont az, hogy az üzleti befektetések volumene még 2009 negyedik negyedévében is csökkent, az ipari termelés nem mutat markáns növekedést, az utóbbi időkben tapasztalt keresletnövekedés csak a készletek feltöltését szolgálta, a szélsőségesen alacsony kapacitáskihasználási szint nem ösztönöz befektetésre, a bankrendszer helyzete nem enged mozgásteret a befektetések növekedéséhez, és ezt tetézi még az államkötvény-piaci turbulencia.

2.3 Kereskedelem

2008 negyedik negyedévében összeomlott a világkereskedelem. Az előző évben mintegy 20 %-kal növekedett, ekkor azonban

12 %-kal csökkent. A csökkenés az ezt követő negyedévekben is folytatódott. Egy adott negyedévben az előző év hasonló időszaka-hoz viszonyított legjelentősebb esés 30 % körüli volt. 2009 negyedik negyedévében a tendencia megfordult, ekkor 4 %-os növekedést regisztráltak. Az EU-ra vonatkozó adatok szinte teljesen megegyeztek ezekkel. Az Unión belüli kereskedelem némileg erősebben csökkent, mint a külkereskedelem.

2.4 Munkaerőpiac

2.4.1 A munkanélküliségre gyakorolt hatások várhatóan továbbra is emelkedni fognak, mivel ezek a hatások rendszerint a reálgazdasági fejleményekhez képest fáziskéséssel jelentkeznek. 2010 során az Unióban a munkanélküliség 10 % körül várható, ami egy év alatt 3 %-os növekedést jelent, a tagállamok között jelentős különbségekkel.

2.4.2 A munkanélküliség csak az egyik hatás, a csökkent aktivitási ráta egy másik. Ez a munkaerő mintegy 2 %-át jelenti. Ráadásul a munkahelyek megmentése érdekében sokak csökkentett munkaidőben dolgoznak, ami a munkaerő további 1 %-os csökkenésének felel meg. Fellendülés esetén valószínűleg ez az utóbbi hatás normalizálódik legelőször. A növekedésnek elég nagy mértékűnek kell lennie. Ellenkező esetben csak „munkahelyteremtés nélküli növekedésről” beszélhetünk.

2.5 Államháztartási hiányok

2008-ban az átlagos költségvetési hiány a GDP 2,3 %-a volt, ez 2009-re 6,8 %-ra emelkedett, 2010-ben pedig a becslések szerint már 7,5 % lesz. Ezt a hanyatlást nemcsak az aktív támogatási intézkedések okozták, hanem az is, hogy az automatikus stabilizátorok révén nőttek a kiadások és csökkentek az adóbevételek. Az OECD szerint ezek a szociális védelmi intézkedések több munkahelyet mentettek meg Európában, mint más gazdaságokban.

2.6 A pénzügyi piac

2.6.1 A pénzügyi piac helyzete még 2010-ben sem egyértelmű. Nem bizonyított, hogy a befektetések tartósan alacsony szintjé a tartós likviditáshiány, a hitelintézetek kockázatküldése vagy az ipari kereslet hiánya okozza-e.

2.6.2 A tartós gazdasági fellendüléshez szükséges, hogy a hitelpiac az extrém rövid távú tranzakciókról visszatérjen a hosszabb távúakra. Ezzel a kérdéssel a pénzügyi tranzakciók adójáról szóló EGSZB-velemény részletesebben foglalkozik. ⁽²⁾

⁽²⁾ Ld. Pénzügyi tranzakciók adója.

2.6.3 2006-tól kezdődően egészen a pénzügyi válság kitöréséig óriási volt a hitelek iránti lakossági kereslet.⁽³⁾ A magánszemélyek adósságállománya mind az euróövezetben, mind pedig az USA-ban megduplázódott. A lakosság költelezett, és ez egyes országokban jelentős folyófizetésimérleg-hiányt okozott. 2009-ben ez a hitelboom eltűnt, a helyét részben az államadósságok vették át. A államadósságok az elkövetkező években is tetemesek maradnak. Ugyanakkor a fellendülés beindításához növelni kell a magánszektorbeli keresletet. Mindkettőhöz hitelre van szükség.

2.6.4 A részvények értékének drámai csökkenése megrázta a nyugdíjalapokat, amelyek a becslések szerint 2009-ben reálértékben 24 %-os veszteséget könyveltek el.⁽⁴⁾ A nyugdíjasok jövedelemszintje veszélybe került, és ez kihat majd a lakossági kereslet növelésének lehetőségére. A nyugdíjalapokból szerezhető jogosultságok igen hosszú távra szólnak, miközben ezen alapok tőkéjének kihelyezése sokkal rövidebb távú tevékenység. Ezért több hosszú távú pénzügyi eszközre van szükség a pénzügyi piacon, mind a nyugdíjalapok, mind más, nyugdíjjal kapcsolatos intézmények, például a biztosítótársaságok számára.

2.7 Országokénti eltérések/jellegzetességek

2.7.1 A nagy tagállamok közül a legdrámaibb GDP-csökkenést Németországban és az Egyesült Királyságban regisztrálták. A legkisebb tagállamok közül 2009-ben a három balti államban mérték a legjelentősebb esést. Mindez több éven át tartó erős GDP-növekedés után következett be. Ezek alatt az évek alatt a bérek is erőteljesen, a termelékenységet meghaladó mértékben emelkedtek, a balti államok – Litvániával az élen – azonban nagyon gyorsan, bércsökkenéssel reagáltak a válságra. A legjelentősebb bérnövekedést 2009 során Görögországban mérték, ahol ehhez nem társult hasonló mértékű termelékenységnövekedés. 2009-ben kivételnek csak Lengyelország számított 1,7 %-os növekedésével. Ennek oka többek között az állami befektetések és a lakossági fogyasztás növekedése, valamint a meg lehetően jó foglalkoztatási teljesítmény.

2.7.2 2009 során a foglalkoztatási ráta a legjelentősebben szintén a balti államokban csökkent, őket Bulgária és Spanyolország követte. A foglalkoztatási rátát egyetlen tagállamnak sem sikerült fenntartania, bár Németországban a csökkenés csak 0,4 %-os volt. A munkanélküliségi ráta 2009-ben Lettországon volt a legmagasabb (21,7 %), utána Litvánia, Észtország, Spanyolország, Szlovákia és Írország következett.

2.7.3 A 2010-es államkötvénnyválság ideje alatt kiderült, hogy a görög államháztartási hiány a GDP mintegy 13 %-át teszi ki, ami miatt spekulatív támadások indultak az euró ellen. A brit deficit hasonló méreteket öltött. A spanyol államháztartási hiány gyakorlatilag „egyik napról a másikra” tarthatatlan szintre ugrott. Ezekben az országokban, valamint többek között Portugáliában,

Olaszországban és Írországban a jelentős deficitok és az államadósság magas szintje miatt megszorító intézkedéseket hoztak.

3. Gyakorlati kezdeményezések a gazdasági fellendülés érdekében

3.1 Kivonulási helyett bevonulási stratégia kell

3.1.1 Hosszas viták folytak az ún. kivonulási stratégiáról, azaz a gazdaság külön állami támogatásának teljes megvonásáról. Ezt jogi szempontból az a szabály indokolja, hogy a költségvetési hiánynak –3 % alatt kell maradnia, az államadósság pedig nem haladhatja meg a GDP 60 %-át. Amint arra az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégiáról szóló közleményében helyesen rámutatott, „a támogatási intézkedéseket csak azt követően szabad visszavonni, hogy a gazdasági fellendülés önfenntartóvá vált”.⁽⁵⁾ Tekintve, hogy gazdaságaink mennyi bizonytalansággal néznek szembe, nehéz megmondani, mikortól lesz „önfenntartó”. A legmagasabb költségvetési hiányok csökkentésével kapcsolatos javaslatoknak az egész európai gazdaságot visszahúzó hatása miatt az önfenntartó növekedés a távolabbi jövő célkitűzése lett. Ráadásul egy kivonulási stratégia ebben az értelemben azt jelenti, hogy e támogatási intézkedések megszüntetése után visszatérhetünk a válság előtti helyzethez. Ez szóba se jöhet.

3.1.2 Először is a pénzügyi szektor számára számos változás már bevezetés alatt vagy előkészületben van. Remélhetőleg az ágazat egyre átláthatóbbá és válságállóvá válik. Másodsor, a gazdaság más területein is változásra van szükség. Máskülönben biztosan fennáll a veszélye, hogy az elmúlt években tapasztalt problémák újból felmerülnek.

3.1.3 Az elmúlt évtizedekben bekövetkezett gazdasági változások áttekintése révén olyan új gazdasági és politikai kezdeményezéseket kell keresnünk, amelyek kockázatmentesebbé tennék a gazdaságot. Ez nem jelenthet kivonulási stratégiára tett javaslatot, mivel egy ilyen stratégia menetrendjének kidolgozásakor az így kialakuló társadalomról is döntünk, azaz bevonulási stratégiáról hozunk döntést.

3.2 Összesített kereslet

3.2.1 Elméletileg két módon lehet gazdasági növekedést elérni: vagy ugyanazzal a módszerrel többet termelünk, vagy javítjuk a módszert, hogy többet hozzunk ki a meglévő termelési erőforrásokból. A gazdasági helyzettől függ, hogy hová kerül a hangsúly. Boom idején minden erőforrás használatban van, és még nagyobb növekedés csak azzal érhető el, ha innovatív termelési módszerekbe fektetünk be. A 2008 elején kezdődőhöz hasonló recesszió esetén sok a kihasználatlan erőforrás, amelyeket hasznosítani kell. Így a megoldás a kereslet növelése. Sajnos az összesített keresletet már nem ismerik el a gazdasági növekedés valódi motorjaként.

⁽³⁾ Európai Politikai Tanulmányok Központja, 202. sz. dokumentum, 2010. február.

⁽⁴⁾ OECD: *Pensions at a Glance* [A nyugdíjakról dióhéjban], 2009.

⁽⁵⁾ COM(2010) 2020 végleges, 4.1. pont.

3.2.2 Ahhoz, hogy az intézkedések növeljék a keresletet, nemcsak a fogyasztásra és a befektetésre kell közvetlen hatást gyakorolniuk, hanem a fogyasztói és a befektetői bizalmat is növelniük kell. Ahogyan az automatikus stabilizátorok működnek visszaesés idején, fellendülés idején is működhet a megnövekedett bizalom. A bizalom olyannyira növelheti az állami intézkedések hatását, hogy a fellendülés önfenntartóvá válik. Ehhez nemcsak a támogatás mértéke fontos, hanem a célcsoportok is. Az alacsonyabb jövedelmű csoportok jövedelmük nagyobb részét élék fel, mint a tehetősebbek. Ezért minél több támogatás irányul az előbbi csoportra, annál kevesebb tűnik el belőle a növekvő megtakarításokban.

3.2.3 Lehet, hogy az eredeti gazdaságélénkítési terv hatása a vártnál kisebb lesz, ugyanis számos tagállam már korábban megtervezte intézkedéseit, és ezek semmiféle többletösztönzést nem biztosítanak a növekedés számára. 2010 tavaszán az Európai Bizottság – nagyon helyesen – hangsúlyozta, hogy a növekedés fokozását célzó intézkedéseknek szociálisan hatékonyaknak kell lenniük. Az előrejelzések szerint a 2010. évi növekedés alacsonyabb lesz, mint 1,5 %, amely számos közgazdász szerint az EU potenciális növekedési üteme. A munkanélküliség és a költségvetési hiányok azonban még 1,5 %-os szint esetén sem csökkenének elég gyorsan.

3.2.4 Az EGSZB hangsúlyozza az összesített kereslet fontosságát a növekedési folyamat beindításában, és különösen a magánfogyasztás jelentőségére mutat rá.

3.2.5 A beruházások növelése szintén fontos. A felülvizsgált Stabilitási és Növekedési Paktum szerint egy túlzott költségvetési hiány kiigazítása későbbre halasztható, ha a többletkiadásokat befektetésekre fordították. A befektetés azonban nem mindig a növekedés gyorsításának egyetlen eszköze.

3.2.6 Az export fokozása szintén nem elegendő. Az EU kereskedelme főleg a tagállamok között zajlik. A külkereskedelem – azaz a más világgazdasági régiókba történő export – hosszú ideje az EU GDP-jének 10 %-a körül mozog. Az EU által lebonyolított kereskedelem a világkereskedelem egyharmadát teszi ki, az EU-n belüli kereskedelmet nem számítva azonban az EU részesedése 16 %-ra zsugorodik. A kereskedelem fontos szerepet játszik, és egyben a globális versenyképességet is jelzi. Vannak arra utaló jelek, hogy az EU-n kívüli országokba irányuló export növekszik, ami természetesen örvendetes, de most, amikor nincs elegendő befektetés, és romlik a munkaerő-piaci helyzet, sovány vigasz.

3.2.7 Az ILO szerint ⁽⁶⁾, a tőke már több mint tíz éve világszerte egyre inkább előtérbe kerül a munkaerővel szemben. 1999 és 2007 között a profitrészesedés a GDP 37 %-áról 39 %-ra nőtt a 27 tagú EU-ban. 2008 második felében drasztikusan, 36 %-ra csökkent, 2009-ben viszont 37 %-ra nőtt. ⁽⁷⁾

⁽⁶⁾ Később beillesztendő forrás.

⁽⁷⁾ Eurostat, euróövezetre vonatkozó mutatók, 2010/61, 2010. április 30.

Mindez növekvő egyenlőtlenségekre utal a jövedelemelosztás területén.

3.2.8 A GDP legnagyobb részét a magánfogyasztás teszi ki. Ez a részesedés jelentős különbségeket mutat attól függően, hogy az egyes országok politikai rendszerének megfelelően az állami, illetve magánszervek milyen intézkedéseket hoztak. Mindazonáltal a magánfogyasztás GDP-n belüli részesedésében bekövetkező változás a jövedelemelosztással kapcsolatos változásra is utalhat. A fogyasztás a 2000. évi 61 %-ról 2005-ben 60 %-ra, 2008-ban pedig 58 %-ra esett vissza. Ez ugyan csupán csekély változás egy hosszú időszak során, de azt mutatja, hogy az összesített kereslet növelésének eszközeként növelni lehetne a magánfogyasztást, ⁽⁸⁾ ami a jelenlegi gazdasági helyzetben különösen fontos.

3.2.9 2010-ben azonban a magas munkanélküliség és a munkaerő-piaci részvétel csökkenése, amelyekhez nagyon szerény béremelések társulnak, semmiféle emelkedést nem jeleznek a fogyasztás terén, éppen ellenkezőleg. Az állami támogatások csökkentése ezért jelenleg nem megfelelő politika. Ennek a következtetésnek az értelmében a jelenlegi helyzet (2010-ben), amelyet a közkiadások jelentős csökkentése és az adóbevételek növelése jellemez, gazdaságpolitikai szempontból rendkívül problematikusnak nevezhető. Az összesített keresletnek ezek az elkerülhetetlen csökkenései, amelyek a költségvetési megszorításoknak tulajdoníthatók, feltétlenül prociklikus jellegűek abban az értelemben, hogy mérséklék a növekedés lehetőségeit. Az a hatásuk, hogy – elsősorban – az állami szektorban foglalkoztatottaknak csökken a jövedelme, a gazdaság egészére áterjedve mérsékli a keresletet. Így a növekedés nem érheti el a lehetséges mértékét.

3.2.9.1 Az EU számára rendkívül fontos, hogy becslésekkel rendelkezzen arról, hogy az állami költségvetéseknek ezek az új csökkentései milyen korlátozó hatásokkal járhatnak. Drasztikus intézkedéseket hoztak. Az úgyszintén az EU érdekét szolgálná, ha azok az országok, amelyek nincsenek ilyen szélsőségesen nehéz helyzetben, kompenzáló intézkedéseket hoznának, azaz olyanokat, amelyek növelnék az összesített keresletet. Az Európai Bizottságnak, sürgősen fel kell bocsúlnia ezeknek az intézkedéseknek a hatókörét, majd megfelelő javaslatokat kell tennie. Az Európai Bizottság azt tervezi, hogy erre 2010. novemberben, a gazdasági előrejelzésben kerít sort. Ez túl késő. 2010 első negyedévében a növekedés közel állt az előre jelzett 0,7 %-hoz – de ez még a megszorító programok előtt volt. Az nem megoldás, hogy ölbe tett kézzel ülve várjuk, hogy a megszorító intézkedések kifejtsék korlátozó hatásukat.

⁽⁸⁾ A számadatok az Eurostat adatainak alapján kerültek kiszámításra. A tagállamok közti különbségek meglepően nagyok, az említett részesedés Svédországban például 46 %, Görögországban pedig 75 %. Az országok többségében csak kismértékben esett vissza a fogyasztás részesedése, de egyes országok esetében a változások drámaiak voltak. Az Egyesült Királyság esetében nehéz megmagyarázni, miért csökkent 8 év alatt a részesedés 72-ről 60 %-ra.

3.2.9.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a jelenlegi gazdasági helyzet új viták indítását igényli. Az államháztartási hiány 3 %-os korlátozását meg kellene tartani, de emellett meg kell vitatni a deficitok közti jelentős különbségeket, mivel az igen nagy hiánnyal rendelkező országoknak tartósan konszolidálniuk kell a költségvetésüket. A 3 %-os határt betartó (vagy azt kissé meghaladó) országok számára kevésbé szigorú követelményeket kellene szabni. Ahol a hiány még viszonylag alacsony kamatláb mellett finanszírozható, ott érdekünkben áll, hogy ideiglenesen tartózkodjunk a túlságosan korlátozó jellegű költségvetési intézkedésektől. A 2005-ös módosított Stabilitási és Növekedési Paktumot újraolvasva kiderül, hogy ez nagyon is összhangban van az annak idején elvégzett módosításokkal, különös tekintettel az állami beruházásokra és a recessziós nyomás jellemezte időszakokra.

3.3 A folyó fizetési mérleg ismét a politikai napirenden

3.3.1 A gazdaságpolitika fő céljait régóta az árstabilitás, a gazdasági növekedés és a teljes foglalkoztatottság alkotja, alapvetően a gazdaság és a jólét biztosítására törekedve. A költségvetési egyensúly és az államadósság közbülső cél, amely a valódi célok elérésének biztosítását szolgálja. Két céllal hosszú ideje nem foglalkoznak. Az egyik a jövedelmek méltányos elosztása. A másik hiányzó cél a folyó fizetési mérleg egyenlege, melynek jelentősége háttérbe szorult. Ez hiba volt. Egy egységes valutát használó egységes piacon ez a cél alapvető fontosságú.

3.3.2 Ha megvizsgáljuk a folyó fizetési mérleg egyenlegét, azaz a többi országgal szembeni kereskedelmi egyenleget, nyilvánvaló, hogy mi várható az euróövezetben. Görögországban fokozatosan jelentős folyófizetési-mérleg-hiány alakult ki. Németország, Hollandia és Svédország hosszú időn át többlettel rendelkezett. Másrészt a legtöbb földközi-tengeri ország esetében hiány alakult ki, bár a legnagyobb hiány Bulgáriában figyelhető meg.

3.3.3 Rövid távon még a folyó fizetési mérleg jelentős hiánya vagy többlete sem jelent problémát. Problémák akkor alakulnak ki, amikor ezek hosszú éveken át fennmaradnak, vagy ha a behozott tőkét nem megfelelően fektetik be, azaz a termelékenység-növekedési potenciál kiaknázatlan marad. Az euróövezetben Görögország, Portugália, Spanyolország, Olaszország és Írország gyakorlatilag az euró bevezetése óta jelentős deficitet küzd. Az euróövezeten kívül a balti államokban, valamint Bulgáriában nőtt rendkívül magasra a hiány szintje. A nagy deficit csak rendkívül szigorú gazdaságpolitika révén szüntethető meg, amelyet 2009-ben Észtország, Lettország és Litvánia is alkalmazott.

3.3.4 Miután jelezte a tagállamok közötti eltérések mértékét, az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy ezeknek az eltéréseknek a többségét csökkenteni kell. Ezzel kapcsolatban rámutatunk, hogy a központi célt a versenyképesség jelenti. A versenyképesség mércéje a fajlagos munkaerőköltség reálértéken mért alakulása, amely a munkabér és a termelékenység alakulásának összesített hatását tükrözi. Az euróövezetben mindenekelőtt Németország és Ausztria növelte versenyképességét alacsonyabb

reál fajlagos munkaköltség révén. Másrészt viszont 2008 óta a németországi munkabérek gyorsabban emelkednek, mint a termelékenység, ami a versenyképesség csökkenését eredményezte. Az elmúlt évtizedben Írország, Görögország, Olaszország, Spanyolország és Portugália versenyképessége átlagosan 10 %-kal csökkent⁽⁹⁾. Ha a versenyképesség hosszú időn keresztül romlik, az költségvetési problémákhoz vezethet. Idén nyilvánvaló ez a hatás. Az alapvető okra, a versenyképességben bekövetkezett változásokra, nem mutattak rá kellőképpen.

3.3.5 Mivel az árfolyamváltozások már nem tartoznak az euróövezet eszköztárához, a viszonylagos versenyképesség alakulását – más országokhoz képest magasabb árszinttel – a „valódi árfolyamok” alapján kellene értékelni. Ha egy valutaövezeten belül a bérek és a termelékenység eltérően alakulnak, az egyetlen gyógyír a relatív bérek módosítása az országok között vagy befektetések révén a termelékenység növelése a lemaradó országokban. Képtelenség lenne azoktól az országoktól, amelyeknek termelékenysége kedvezően alakul, azt kérni, hogy állítsák meg ezt a folyamatot.

3.3.6 A 2010 tavaszán kitört válság tapasztalatai azt mutatják, hogy az Eurostatnak a tagállamok statisztikai hivatalaira kiterjedő ellenőrzési feladatköröket kellene kapnia. A pontos statisztikai adatok nagy fontosságra tesznek szert, ha a folyó fizetési mérlegek, a bérek és termelékenység alakulására vonatkozó adatok új politikai viták alapjául szolgálnak európai szinten.

3.3.7 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a költségvetési egyensúlyra és az államadósságra vonatkozó célkitűzéseket egészítsék ki a folyó fizetési mérlegre vonatkozó céllal. Egyetlen mutatót alkalmazni azonban nem lehet ebben az esetben. Egyes országok pozitív folyó fizetési mérlegével mindig más országok deficitje áll szemben. Probléma olyankor van, amikor az eltérés túlságosan nagy vagy túlságosan hirtelen alakul ki, vagy amikor az importtőkét nem termelő beruházásokra fordítják.

3.3.8 Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg a folyó fizetési mérlegeket, ahogyan azt az államháztartási hiánnyal és az államadóssággal is tette. Ezt az ötletet most az Európai Bizottság is felvetette gazdasági iránymutatásaiban és egy, a gazdasági fellendülés megszilárdításáról szóló dokumentumban. Ezeket a kérdéseket az a különleges gazdasági irányítási munkacsoport is vizsgálja, amelyet Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke irányít.

⁽⁹⁾ Válság az euróövezetben: mi a teendő? Centre for European Policy Studies (Európai Politikai Tanulmányok Központja), 2010. február.

3.3.9 Az EGSZB azt szeretné, ha ezek a javaslatok nagyobb nyomatókat kapnának. A folyó fizetési mérlegekre vonatkozó új célt ugyanúgy kellene kezelni, mint a Stabilitási és Növekedési Paktumban szereplő két létező célt. A folyó fizetési mérlegeket és ezek alapját, azaz a bérek és a termelékenység alakulását mind a 27 tagállamban alaposan meg kellene vizsgálnia az Európai Bizottságnak. Az euróövezet országaival kapcsolatban jelentősebb cselekvési hatáskörre lenne szüksége azokban az esetekben – mint a költségvetési hiány és az államadósság – amikor ezek a változások kedvezőtlenek. Az uniós intézkedéseknek a politikai változások irányára, nem pedig gyakorlati megvalósítására kellene összpontosítaniuk. A szubszidiaritási elv értelmében ez az aspektus mindig tagállami hatáskörben fog maradni. A Stabilitási és Növekedési Paktumra vonatkozó szabályok egyszerű módosítása révén reálgazdasági, más szóval makrogazdasági elemeket is integrálni lehetne a Paktumba.

3.3.10 A válság megmutatta, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum más aspektusai is fejlesztésre szorulnak. A lakossági hitelekéről és az államadósságban a külföldi kölcsönök részesedéséről szóló statisztikákat a Stabilitási és Növekedési Paktumhoz szükséges egyéb statisztikákkal együtt közzé kellene tenni. Ezek az új adatok korai figyelmeztető rendszerként szolgálhatnának, valamint arra, hogy nyomást lehessen gyakorolni a problémás gazdasági helyzetben lévő országokra.

3.4 Egyéb, egy új európai gazdaság számára kulcsfontosságú területek

3.4.1 Állami pénzügyi támogatás, pénzügyi szabályozás

3.4.1.1 Egész gazdasági szektorok – mindenekelőtt a gépjárműgyártás – számottevő állami támogatásban részesültek annak megelőzése érdekében, hogy a válság katasztrofális következményekkel járjon számukra. A jelenlegi helyzetre való tekintettel nem alkalmazták az állami támogatásokra vonatkozó „szokásos” uniós szabályozást, amely leállította volna ezeket.

3.4.1.2 A leglátványosabb támogatásban a pénzügyi ágazat részesült. Egyes európai országokban és az USA-ban bizonyos bankokat részben államosítottak. Előbb-utóbb minden bizonnyal változik majd ez a politika, de ez talán több évbe is beletelhet. A pénzügyi szektor számára még hosszú távon is a nemzeti pénzügyi politika hatékony eleme lehetne a banktőke egy részének állami kézben tartása a bankszektor bizonyos mértékű kontrolljának biztosítása érdekében.

3.4.1.3 A pénzügyi szektor egyes szereplői, miután soha nem látott támogatást kaptak a kormányoktól, a görög válság idején részt vettek az euróövezeten belül az állami kötvénypiacon végbement spekulatív támadásokban. A pénzügyi piac megpróbálta magához ragadni a döntéshozatali jogkört a politikusoktól. Egy rendkívül súlyos válság kialakulása nyomán a politikusok visszavették ezt a hatáskört. A politikusok hibáztathatók, amiért – a pénzügyi válság és az államkötvényekkel kapcsolatos válság idején egyaránt – csak akkor cselekedtek, miután már kirobbant a súlyos válság. Ez azt mutatja, hogy a szabályozás és a javasolt pénzügyi felülvizsgálat nem elegendő. Eredményesebb szabályokra és eljárási eljárásokra van

szükség a pénzügyi intézmények magatartásának megváltoztatásához és az államadósság-finanszírozás új módszereinek kialakításához.

3.4.2 A gazdaság környezetbaráttá tétele

A befektetéseknek hosszú távon elsősorban a környezetvédelemre és az éghajlatváltozás elleni intézkedésekre kell irányulniuk. Már most meg kell kezdeni a befektetések összetételének módosítását. Az Európai Bizottság szerint nemzetközi versenytársaink részéről erősebbnek tűnik a változtatásra irányuló szándék. A változás kulcsfontosságú, nemcsak környezetvédelmi okok miatt, hanem Európa globális versenyképessége szempontjából is. Így új munkahelyek teremthetők a megszűnők helyett, és a gazdasági fenntarthatóság összekapcsolható a környezetvédelmi és társadalmi fenntarthatósággal. Akárcsak az Európai Bizottság az Átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokra tett javaslatban, az EGSZB is megfelelő eszköznek tartja az adózást arra, hogy a piacot a veszélyes kibocsátások csökkentése irányába terelje.

3.4.3 Infrastruktúra és energia

Egy olyan időszakban, amikor a vállalati befektetések nem elégségesek, az állami szektornak állami beruházásokkal közbe kell lépnie. Erre mind a növekedés ösztönzése miatt szükség van, mind pedig azért, mert az infrastruktúrák és az energia területén rendkívül fontosak a beruházások. Az, hogy a bankszektor újabban nem hajlandó vállalni a vállalkozásoknak való hitelnyújtással járó kockázatot, különösen sújtja a kkv-kat. Az államkötvényekkel kapcsolatos jelenlegi problémák ellenére a legtöbb országban e kötvényeknek továbbra is kedvező a kamatuk, ami előnyös az állami befektetések számára. A módosított Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében a beruházásokat nem kell figyelembe venni a túlzottdeficit-számítások során.

3.4.4 Aktív munkaerő-piaci politikák

Aktív munkaerő-piaci politikát kell folytatni, amely nem korlátozódhat a munkanélküliek pénzügyi támogatására. Számos különféle átképzési programot hoztak létre mind a még állásban lévők, mind a munkanélküliek részére. A Spanyolország–Belgium–Magyarország triós programjában szereplő „oktatás mindenki számára” célkitűzés biztatónak tűnik. A bevonást célzó politika nemcsak azt jelenti, hogy az emberek álláshoz jutnak, hanem azt is elő kell segítenie, hogy aktívabb szerepet játsszanak a társadalomban.

3.4.4.1 Nem elég egyszerűen kitűzni a magasabb foglalkoztatási arány célját, ahogy az EU2020 stratégia teszi. A foglalkoztatási arány javításához néhány alapvető szakpolitikára van szükség.

— Ezek közé tartoznak a szakképzettséggel kapcsolatos politikák. Az egész életen át tartó tanulás elengedhetetlen. Nehéz problémát jelent annak eldöntése, hogy ki fizessen: a társadalom, a munkaadók vagy a munkavállalók? Bizonyos értelemben mind a három félnek hozzá kell járulnia a finanszírozáshoz.

- E politikák alapja az oktatás általános színvonala: Európának növelnie kell az általános tudásszintet.
- A foglalkoztatási arány növelésének nyilvánvaló eszköze a színvonalas és olcsó gyermekfelügyeleti rendszer, olyan szülői szabadsággal együtt, amely elég hosszú ideig tart, és megfelelő összegű juttatással jár ahhoz, hogy ösztönözze a gyermekvállalási kedvet.
- Számos akadály állhat annak útjába, hogy valaki pályázhasson egy állásra. A munkaerő-piaci részvétel arányának növelése érdekében mindegyik hátráltató tényező kiküszöböléséhez egyedi intézkedésre lehet szükség.

3.4.5 Szociálpolitikák

3.4.5.1 A szociális védelemről és a társadalmi befogadásról szóló jelentésében⁽¹⁰⁾ az Európai Bizottság elismeri, hogy a jóléti rendszerek létfontosságú szerepet játszottak a válság szociális és gazdasági hatásainak enyhítésében. A becslések szerint a válság idején a szociális kiadások a tagállamok GDP-jének átlagosan 28 %-áról 31 %-ra emelkedtek. A munkanélküli-támogatásokra irányuló igény csökkenésével felszabaduló közforrásokat családpolitikai és szakismeret-fejlesztési célokra kellene felhasználni. Ez a példa mutatja, hogy egy kilépési stratégia hogyan változhat belépési stratégiává.

3.4.5.2 Az Európai Bizottság szerint fontos a megfelelő jövedelemtámogatás, valamint a munkaerőpiachoz és a minőségi szociális szolgáltatásokhoz történő hozzáférés. Ami a szociális kérdéseket illeti, az EU intézkedései csak kiegészíthetik – még hozzá igen korlátozott mértékben – a tagállamok szociálpolitikáit. Az EU számos eszközt vezetett be annak ösztönzésére, hogy a tagállamok tanuljanak egymástól – ilyen a teljesítményértékelés, a szakértői értékelés és a nyitott koordinációs módszer. Ezek nem hozták meg a várt eredményt. Az EU nem kényszerítheti a tagállamokat a bevált gyakorlatok követésére. A „rossz tanulók” megnevezése azonban alkalmas lehet arra, hogy a közvélemény figyelmét ráirányítsa a különbségekre.

3.4.5.3 A megszorító intézkedéseknek kiegyensúlyozottnak kell lenniük. Nem engedhetjük, hogy a szociális jóléti rendszereket feláldozzák a költségvetési egyensúly oltárán. A válság felfedte a szociális rendszerek fennmaradt hiányosságait. A szociális ellátórendszereket úgy kell megszervezni, hogy jólétet és foglalkoztatást teremtsenek, azonban e rendszerek szintén korlátok között működnek; a pénzügyi lehetőségek határain belül kell maradniuk.

3.4.6 Új jövedelemforrások⁽¹¹⁾

3.4.6.1 Egy, a Lisszabon utáni stratégiáról írott véleményében az EGSZB az állami bevételek új forrásaiként a pénzügyi tranzakciók megadóztatását és a szén-dioxidra kivetendő adót említette meg. Ezek az adók kettős haszonnal járnának: a bevételek növelésén kívül csökkenthetik a pénzügyi piacok rövid távú szemléletét, és javíthatják a környezet állapotát. Jelenleg azért van szükség új finanszírozási forrásokra, hogy csökkenteni lehessen az óriási költségvetési deficitet. A pénzügyi tranzakciók és a szén-dioxid megadóztatása előnyösebb, mint más adók – például a munkabérekre kivetett adó és a héa – emelése, ugyanis ezek az emelések csökkentenék az általános keresletet, ami a jelenlegi helyzetben nem kívánatos.

3.4.6.2 További új állami finanszírozási módszert jelentenek az eurókötvények. Ezzel az eszközzel tőkét lehetne biztosítani az állami szektor számára anélkül, hogy teljesen a pénzügyi magánszektorra támaszkodnánk. Az eurókötvények pénzügyi eszközöket vonzanának közvetlenül a forrástól, például a nyugdíjalapoktól, amelyek hosszú távú kihelyezést keresnek. Az a lehetőség is elképzelhető, hogy az EBB-t megnyitnák a hosszú távú magánkihelyezések előtt, hogy új finanszírozási forrásokat találjanak az EBB számára. Így az EBB hidat képezne a szóban forgó új tőkeforrások és saját beruházásai között. A hosszú távú megtakarítások felhasználásával így hosszú távú állami befektetéseket lehetne eszközölni, például az infrastruktúra területén. Az eurókötvény olyan „konceptió”, amelyet az EU valamennyi tagállamára ki kellene terjeszteni. Ez szintén kettős haszonnal járna – csökkenteni lehetne az államadóssággal szembeni spekulációt is a pénzügyi piacon.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁰⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Javaslat a szociális védelemről és a társadalmi befogadásról szóló 2010. évi közös jelentésre – COM(2010) 25 végleges.

⁽¹¹⁾ Lásd a Pénzügyi tranzakciók adója tárgyú EGSZB-veleményt és Az államadóssággal kapcsolatos válság hatása az EU irányítására című, előkészületben lévő véleményt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható fejlődésről szóló, 2012-ben tartandó világszintű csúcstalálkozó előkészítése (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/12)

Előadó: **Frederic Adrian OSBORN**

2010. február 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A fenntartható fejlődésről szóló, 2012-ben tartandó világszintű csúcstalálkozó előkészítése.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 116 szavazattal 1 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összegzés és ajánlások

1.1 Az EGSZB mint az európai civil társadalom szószólója azt ajánlja, hogy az Európai Unió játsszon vezető szerepet az ENSZ fenntartható fejlődésről rendezendő új csúcstalálkozó-jának előkészületeiben, melyre 2012-ben, Rio de Janeiróban kerül sor.

1.2 Az EU-nak határozottan ki kell állnia amellet, hogy a csúcstalálkozó ambiciózus napirendet tűzzön maga elé, amely világszerte újjáélesztheti és új lendülettel viheti előre mind a kormányok, mind pedig általában véve a civil társadalom fenntartható fejlődésre irányuló tevékenységeit.

1.3 A csúcs során újra fel kell idézni a riói szellemet, és újjá kell éleszteni a riói elveket, valamint az Agenda 21-et mint az összes érdekelt bevonásának és a világ fenntartható pályára állításának eszközeit.

1.4 A csúcstalálkozóznak mérföldkövet kell jelentenie, és határidőt kell szabnia az éghajlatváltozásról és a biológiai sokféleségről folyamatban lévő tárgyalások következő lépéseire vonatkozó döntést és kötelezettségvállalást, valamint a higanyról folyó jelenlegi tárgyalások lezárását illetően, továbbá a fenntarthatóság kérdésének a vállalatirányításba és a helyi és regionális önkormányzatok mandátumába való beépítéséről folytatandó új tárgyalások terén.

1.5 A csúcstalálkozóznak el kell ismernie, és támogatnia kell a Föld Chartát mint a világ minden részén élő egyének, illetve működő szervezetek kötelezettségvállalásának és cselekvésének ösztönzőjét.

1.6 Az EU-nak arra kell felhasználnia a csúcst, hogy a fenntartható fejlődés terén történő előrelépés érdekében életet lehessen saját folyamataiba és struktúráiba, és ugyanakkor a fenntarthatóság érdekében folytatott tevékenység hasonló

megújulását sürgesse az egész világon. Az EGSZB főként a következőket sürgeti:

- a környezetbarát gazdaság különböző oldalainak meghatározása és megvalósítása Európán belül, emellett új csatornák kialakítása és finanszírozása a pénzügyi támogatás, valamint a technológia- és know-how-transzfer terén, segítve a fejlődő országokat a fenntarthatóság felé vezető átalakulásban;
- a fenntartható fejlődés Európán belüli irányításában érvényesítendő különböző szempontok szigorítása;
- a civil társadalom Európa-szerte történő bevonása a riói folyamatba és a riói elgondolás újbóli felkarolása, annak politikai és szélesebb társadalmi támogatásával.

1.7 Ahhoz, hogy előbbre vigyük a környezetbarát gazdaság ügyét, az EU-nak az elkövetkező 12 hónapban az alábbiakat kellene tennie:

- az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának felülvizsgálata és megerősítése, a stratégia fő célkitűzéseinek beépítése az Európa 2020 stratégia végrehajtásába – emellett párhuzamos javaslatok kidolgozása a csúcstalálkozó tárgyalásaihoz, egy, a nemzeti fenntarthatósági stratégiákat támogató és összehangoló erősebb nemzetközi keret kialakítása érdekében;
- a fenntarthatóság terén elért előrehaladást mérő jobb mutatók biztosítása érdekében végzett jelenlegi munka befejezése, és a mutatók konkrét beépítése az Európa 2020 fő nyomonkövetési keretébe – emellett párhuzamos javaslatok kidolgozása a csúcstalálkozó tárgyalásaihoz a fenntartható fejlődés terén történt előrehaladás mérésére és nyomon követésére alkalmas következetesebb és összehangoltabb nemzetközi adatállományok létrehozását és fenntartását illetően;

- a fenntartható fogyasztás és termelés hosszú ideje folyó uniós vizsgálatainak lezárása, és beépítésük az Európa 2020 kiemelt erőforrás-hatékonysági vezérprogramjába – emellett párhuzamos javaslatok kidolgozása a csúcstalálkozó tárgyalásaihoz;
- a környezetvédelmi adók és pénzügyi eszközök (köztük a szén-dioxid-kibocsátások beárazása és kereskedelme) terén meglévő európai tapasztalatok összegyűjtése és beépítése egy, a környezetbarát pénzügyi eszközökre irányuló, egész Európára kiterjedő új kezdeményezésbe – emellett párhuzamos javaslatok tétele ENSZ-iránymutatásokra vagy -kerekre ezen a területen;
- a fenntartható fejlődés szociális dimenziója terén meglévő európai tapasztalatok összegyűjtése, beleértve azt is, hogy milyen lehetőségek vannak új, „zöld” munkahelyek teremtésére a recesszió miatt megszűnő munkahelyek egy része helyett, illetve hogy miként lehet csökkenteni a szociális egyenlőtlenségeket – emellett mindezek beépítése a csúcstalálkozó során a környezetbarát gazdaság szociális oldaláról folytatandó megbeszélésekbe;
- hatékony rendszer létrehozása a fenntartható fejlődés fejlődő országokban történő támogatására, illetve megfelelő pénzügyi és technológiai támogatás nyújtására.

1.8 A fenntartható fejlődés irányításának erősítése érdekében az EU-nak a következőket kellene tennie:

- az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) és az ENSZ Fenntartható Fejlődési Bizottsága (CSD) erősítésének támogatása;
- annak támogatása, hogy a fenntartható fejlődés témakörét bevonják a Világbank, az IMF, a WTO és más illetékes nemzetközi testületek feladatkörébe;
- a nemzeti fenntartható fejlődési stratégiák és az ezek létrehozására, végrehajtására és nyomon követésére szolgáló nemzeti rendszerek, továbbá az olyan rendszerek erősítésének támogatása, mint az EU fenntartható fejlődési stratégiája, amely e munka szupranacionális szintű fokozását és harmonizálását szolgálja – mind Európán belül, mind pedig a nemzetközi tárgyalások során;
- a regionális és helyi fenntartható fejlődési stratégiák és végrehajtási rendszerek erősítésének támogatása, mind Európán belül, mind a nemzetközi tárgyalások során;
- a fenntartható fejlődés mint témakör bevonásának támogatása az üzleti szférára vonatkozó, vállalatirányítást érintő szabályokba és iránymutatásokba, mind Európán belül, mind pedig a nemzetközi tárgyalások során.

1.9 A civil társadalom teljes körű bekapcsolódása és részvétele érdekében az EU-nak a következőket kellene tennie:

- kiállás az érdekeltek ENSZ-folyamatban való teljes körű részvétele mellett;
- együttműködés az EGSZB-vel és a szervezett civil társadalom más képviselőivel a civil társadalomnak az Európában és a tagállamokban zajló előkészítő folyamatokban való teljes körű részvétele érdekében;
- független előkészítő folyamatok támogatása a civil társadalom meghatározott szektorai – például az üzleti szféra, a szakszervezetek, a nem kormányzati szervezetek, a tudományos és oktatási közösségek, a gazdálkodók, a női csoportok és az ifjúság – körében, mind Európán belül, mind pedig a nemzetközi tárgyalások során.

2. Bevezetés és háttér

2.1 2009. december 24-én az ENSZ közgyűlése határozatot fogadott el arról, hogy 2012-ben ENSZ-konferenciát (UNCSD) tartanak a fenntartható fejlődésről. A konferenciára Rio de Janeiróban kerül majd sor, 40 évvel az ENSZ emberi környezetről rendezett stockholmi konferenciája, 20 évvel az ENSZ környezetről és fejlődésről szóló riói konferenciája (UNCED), illetve 10 évvel a fenntartható fejlődésről rendezett johannesburgi világ-szintű csúcstalálkozó (WSSD) után.

2.2 Az ENSZ-közgyűlés határozata szerint a konferenciának három célja lesz:

- a fenntartható fejlődés iránti megújított politikai kötelezettségvállalás biztosítása,
- a fenntartható fejlődésről rendezett főbb csúcstalálkozók konklúzióinak végrehajtása terén eddig elért haladás és a fennmaradt hiányosságok felmérése,
- az új és a kialakulóban lévő kihívások kezelése,

valamint két speciális téma:

- a zöld gazdaság a fenntartható fejlődés és a szegénység felszámolásának összefüggésében,
- a fenntartható fejlődés intézményi kerete.

2.3 Az EGSZB üdvözli a kezdeményezést. Jól látható, hogy a fenntartható fejlődés globális lendülete az utóbbi években megtorpant, és menetrendjének újjáélesztéséhez új ösztönzésre van szükség. Európán belül a fenntartható fejlődés mint a politikák kidolgozásának átfogó kerete terén továbbra is történik némi haladás, de ezt az elmúlt években háttérbe szorították a gazdasági válság hatásai és az, hogy a fellendülésre kellett koncentrálni. Az új riói csúcstalálkozó alkalmat adhat arra, hogy a fenntartható fejlődés ismét a helyére kerüljön, és az Európai Unió és tagállamai fontos hajtóerejévé váljon.

2.4 Az előkészítő bizottságnak (*Preparatory Committee*, PrepCom) három ülését irányozták elő. Az első ülés 2010. május 17–19-én volt, a többire 2011, illetve 2012 során kerül majd sor.

Az első PrepCom-ülésen eljárásokat, folyamatokat és ütemterveket dolgoztak ki a konferenciához, és előzetes megbeszéléseket folytattak az említett fő témákról. Ennek keretében megállapodás született arról, hogy az ENSZ titkárságának néhány központi kérdésben ki kell kérnie a tagállamok, az érintett nemzetközi testületek és fő csoportok véleményét.

2.5 A civil társadalmat a PrepCom-ülésen az ENSZ által elismert 9 fő csoport képviselte. Arra is felkérték őket, hogy tegyék meg saját előkészületeiket és készítsék el hozzájárulásait az előkészítési folyamat további szakaszaihoz és magához a konferenciához. Több fő csoport világossá tette, hogy ki akarják majd használni a 2012-es folyamat adta lehetőséget arra, hogy lefolytassák saját felméréseiket a fenntartható fejlődés folyamatának ágazatukban való előrehaladásáról. Rióban be szeretnék mutatni az elért eredményeket, a lehetőségeket és a nehézségeket, és további elismerést és további támogatást kívánnak szerezni a kormányoktól a folyamatban, emellett ajánlásokat kívánnak tenni a kormányoknak a formális tárgyalások kialakítását és céljait illetően.

2.6 Az Európai Unió az első PrepCom-ülés alkalmával aktívan segítette egy pozitív és kezelhető napirend kialakítását a csúcstalálkozó folyamatához, és tagállamaival együtt jelenleg is folytatja saját aktív előkészítő folyamatát. Az EGSZB örömmel fogadta, hogy az uniós delegáció tagjaként, a civil társadalom képviselőjeként bevonták az első PrepCom-ülés munkájába, és továbbra is aktív szerepet kíván játszani, először e kezdeti vélemény kidolgozása révén, majd pedig az előkészületek során a további munkában (lásd a 7.2. pontot). A jelen vélemény mellett az EGSZB felhívja a figyelmet számos korábbi véleményére is, amelyek kapcsolódnak a csúcstalálkozóhoz és annak célkitűzéseihez (ezek listáját lásd a mellékletben).

3. A jövőkép és az ambíció szintjei

3.1 Az 1992-es riói csúcstalálkozó ambiciózus célokat tűzött ki maga elé, jelentős eredményeket ért el, és világszerte hatékonyan mozgósította a fenntartható fejlődést célzó támogatásokat és intézkedéseket. Ezt úgy sikerült elérni, hogy egy impozáns és ösztönző erejű jövőkép felmutatása mellett tartalmas és konkrét menetrendet állítottak össze, amely elnyerte a nagyközönség támogatását, és megteremtette a politikai szándékot is.

3.2 A fenntarthatóság kihívásának megoldása ma ugyanolyan sürgető, mint valaha, sőt sok szempontból még sürgetőbb, az első PrepCom-ülésen részt vevő kormányok mégis elkeserítően kevés dinamizmust és ambíciót mutattak a kérdésben. Úgy tűnt, néhány kormány inkább arra törekszik, hogy csökkentse a túlzott várakozásokat, mintsem hogy eltökéltséget alakítson ki egy kedvező változás érdekében.

3.3 A civil társadalom ambiciózusabb. Az első PrepCom-ülésen számos különböző érdekelt vett részt, akik konkrét javaslatokat kértek számon a hivatalos küldötteken, és kialakították a

konferencia előkészítését szolgáló saját, párhuzamos folyamatokat. Az EGSZB úgy véli, hogy Európán belül széles skálája létezik az olyan érdekelteknek, akikben megvan az akarat, hogy nyilvánosan szerepet vállaljanak, és fellépjenek a 2012-es folyamat pozitív eredményei érdekében, és képesek is erre. Az EGSZB kéri, hogy az EU és tagállamai maximálisan éljenek ezzel a lehetőséggel, és minden szinten alakítsanak ki nyitott és ambiciózus, több érdekelt bevonásával zajló folyamatot annak érdekében, hogy a különböző érdekeltek tapasztalata teljes mértékben hasznosuljon.

3.4 Ha az éghajlatváltozással és a biológiai sokféleséggel foglalkozó tárgyalások számára határidőhöz kötve ki lehet tűzni azt a célt, hogy érjenek el lényegi megállapodást, kellő időben ahhoz, hogy azt a világ 2012-es riói konferencián részt vevő vezetői jóváhagyhassák, az mindkét folyamat számára hasznos lehet. A céloknak ez a kombinációja az 1992-es riói konferenciát megelőző két évben nagyon hatékonyan ösztönözte az előrelépést. A 2012-es konferencia határidőt jelenthet arra, hogy az éghajlatváltozásról és a biológiai sokféleségről folyamatban lévő tárgyalások következő fontos szakaszukba lépjenek.

3.5 A 2012-es csúcstalálkozó lehetőségét arra is fel lehet használni, hogy felgyorsítsuk a döntéseket a jelenlegi nemzetközi tárgyalásokon a higanyról, illetve a REDD (az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében a fejlődő országokban keletkező kibocsátás csökkentése) folyamatról. Esetleg arra is alkalmas lehet teremteni a csúcstalálkozón, hogy új tárgyalások indítására kerüljön sor a fenntarthatóság kérdéskörének vállalatirányításba való beépítéséről (lásd az alábbi 6.8. pontot) és a fenntarthatóság érdekében történő helyi fellépésekről (6.9. pont).

3.6 Az 1992-es csúcstalálkozón megszületett a földgolyó harmonikus jövőjének új és ösztönző képe, amely kifejezésre jutott a fenntartható fejlődésről folyó új vitában. A 2012-es riói konferenciához a jövőkép új megjelenítésére van szükség. Az EGSZB azt javasolja, hogy ennek érdekében a Föld Chartára koncentráljanak, és a csúcstalálkozót arra használják fel, hogy ez az ösztönző dokumentum formális elismerést kapjon (ahogyan az az UNESCO részéről már megtörtént). A Föld Charta az utóbbi években világszerte egyre növekvő támogatást kap. Ha a Chartát a teljes ENSZ elismerné, az a világ minden részében erősítené érvényességét, és segítené annak az ambiciózus „meg tudjuk tenni!” szellemnek az újjáélesztésében, amely 1992-ben felrázta a világot.

4. A megvalósítás helyzete és a fennmaradt hiányosságok

4.1 Az első ENSZ PrepCom első ülésén megjegyezte, hogy az 1972-es stockholmi konferencia, illetve a fenntartható fejlődésről rendezett 1992-es és 2002-es csúcstalálkozók céljainak végrehajtása terén történt előrehaladás nem meggyőző és egyenetlen. Bár születtek bizonyos eredmények – főként a jövedelemnövekedés, a szegénység csökkentése, valamint az oktatás és a jobb egészség elérhetőbbé válása terén –, elsősorban a fennálló problémák megoldására.

4.2 A szegénység felszámolása, az élelmiszer-biztonság, a jövedelmek egyenlőtlensége, a biológiai sokféleség megőrzése, az éghajlatváltozás elleni küzdelem, az ökoszisztémákra és a halászatra nehezedő nyomás csökkentése, a tiszta vízhez és szennyvízkezeléshez való hozzáférés, valamint a nőknek a nemzetközi szinten egyeztetett célok megvalósításába való teljes mértékű bevonása terén az eredmények régóta elmaradnak a kitűzött céloktól, azt tükrözve, hogy a fenntartható fejlődés céljainak elérésére irányuló megközelítések nem állnak össze egységes egészzé. A fogyasztási szokások és a termelés terén nem történtek nagyobb változások az UNCED óta, noha a globális fenntartható fejlődéshez mélyreható változásokra van szükség.

4.3 A fenntartható fejlődési célok, így a millenniumi fejlesztési célok elérésére irányuló erőfeszítéseket tovább hátráltatták a közelmúltbeli pénzügyi és gazdasági válságok, amelyek hátrányosan érintették a gazdasági teljesítményt, aláásták a nehéz munkával elért eredményeket, és növelték a súlyos szegénységben élők számát.

4.4 Európán belül – akárcsak a fejlett világ más részein – az elmúlt 20 évben néhány környezetvédelmi célkitűzés terén történt ugyan előrelépés, de az erőforrás-felhasználás és a szén-dioxid-kibocsátás kulcsfontosságú kérdései terén még sok a tennivaló, emellett Európának a földgolyó többi részére – az erőforrások kimerítése és a „szennyezésexport” révén – gyakorolt ökológiai hatása továbbra is fenntarthatatlan szinteket ér el. Társadalmi téren a munkanélküliség mértéke, valamint az egyes közösségeken belüli és azok közötti, egyre növekvő egyenlőtlenségek ugyancsak fenntarthatatlan jeleket mutatnak.

4.5 A PrepCom nem jelölt meg egyetlen teljesen új fenntarthatósági kérdést sem, megjegyezte azonban, hogy számos, az 1992-es riói csúcson már azonosított fenntarthatósági kérdés egyre égetőbbé válik, ami a jelen és a közelmúlt pénzügyi és gazdasági, illetve az energiával, a vízzel és az élelmiszerrel kapcsolatos válságaiból is kitűnik. Egyéb problémák – például az éghajlatváltozás vagy a biológiai sokféleség csökkenése – szintén a vártnál fenyegetőbbnek és súlyosabbnak bizonyulnak. A világ népességének folytatódó növekedése csak fokozza az egyéb tényezőkből eredő nyomást.

4.6 A fejlődő világban egyre jobban elválnak egymástól a fellendülőben lévő gazdaságok, illetve a legkevésbé fejlett országok (LDC-országok). Míg az előbbieket további terhelést jelentenek a Föld erőforrásai és szennyezettsége szempontjából, az utóbbiakban a szegénység és a környezet romlása továbbra is a fenntarthatóság kritikus kockázati tényezője. Néhány kivételtől eltekintve a fejlett országok általi segélyezés még mindig messze van a hivatalos fejlesztési segélynek (ODA) azoktól a szintjeitől, amelyek nyújtását a fejlődő országoknak a fenntarthatóbb fejlődés támogatására gyakran megígérték.

4.7 Mindezekkel a kihívásokkal szembeesülve az EU számára a különleges feladatot az jelenti, hogy miként javítsa saját gazdaságainak fenntarthatóságát, és az is, hogy miként mozgósítson

legendő pénzügyi és technikai támogatást a fejlődő országok, különösen az LDC-országok abban történő támogatására, hogy hatékonyabban tudjanak megküzdeni a fenntartható fejlődés terén jelentkező saját problémáikkal. Az EU-nak arra kellene felhasználnia a csúcstalálkozót, hogy életet lehessen saját folyamataiba és struktúráiba, s így előrelépést érjen el ezekben a kérdésekben. Az EGSZB főként a következőket sürgeti:

- a környezetbarát gazdaság különféle vetületeinek meghatározása és megvalósítása Európán belül, a fejlődő országokat a fenntarthatóságra való átállásban segítő pénzügyi támogatást és a technológia, illetve a know-how transzferjét szolgáló új csatornák létrehozása és finanszírozása (5. pont);
- a fenntartható fejlődés Európán belüli irányításában érvényesítendő különböző szempontok szigorítása (6. pont);
- a civil társadalom Európa-szerte történő bevonása a riói folyamatba és a riói elgondolás újbóli felkarolása, annak politikai és szélesebb társadalmi támogatásával (7. pont).

5. A környezetbarát gazdaság a fenntartható fejlődés és a szegénység felszámolásának összefüggésében

5.1 A konferencia egyik fő témája a környezetbarát gazdaság lesz. Még mindig számos különböző vélemény van azzal kapcsolatban, hogy mit is jelent a környezetbarát gazdaság, a tekintetben azonban konszenzus van, hogy a fenntartható fejlődés keretében kell értelmezni. A környezetbarát gazdaság, illetve a gazdaság környezetbaráttá tételének folyamata úgy fogható fel, mint a fejlődés jövőbeli fenntarthatóbb modelljéhez vezető út kiépítésének egyik fontos eszköze.

5.2 A környezetbarát gazdaság azáltal, hogy a természeti erőforrások és az energia felhasználása során a nagyobb hatékonyságot ösztönzi, és a tiszta energia és a tisztább termelés új technológiáit támogatja, új lehetőségeket teremthet a gazdasági növekedésre és a munkahelyteremtésre. Megfelelő nemzeti politikai kereteket kell létrehozni a környezetbarát gazdaságra való átállás elősegítésére, a fenntartható fogyasztási szokások és termelési rendszerek támogatására és annak érdekében, hogy a gazdasági tevékenységet az ökoszisztémák eltartóképességének határain belül tartsuk.

5.3 Az olyan fejlődésnek és változásnak, amely fenntartható, tiszteletben kell tartania a természetes korlátokat, és védenie kell a természeti erőforrásokat és a kulturális örökséget. A fenntartható fejlődés nem jelent azonban stagnálást – éppen ellenkezőleg: folyamatos változást és fejlődést igényel. Az energia területén például az elkövetkező 40 évben nagyarányú változásra lesz szükség a termelési módszerek és a fogyasztás terén, amit a Nemzetközi Energiaügynökségnek a 2050-re szóló technológiai szcenáriókról szóló, nemrégiben közzétett jelentése is jól mutat. Egy másik példa: a vegyipari ágazatban már eddig is sokat tettek a termelési modellek hatékonyabb és fenntarthatóbb irányba való változtatása terén – és azért, hogy ezt a változást kereskedelmi előnyre is váltsák.

5.4 A környezetbarát gazdaság megteremtése érdekében igénybe vehető politikai eszközöket a következő néhány kategóriába sorolhatjuk:

- az árak helyes megállapítása;
- közbeszerzési politikák;
- az ökológiai adóra irányuló reformok;
- közberuházások a fenntartható infrastruktúrába;
- célzott köztámogatás a környezetbarát technológiák kutatására és fejlesztésére;
- a szociális célok gazdaságpolitikával való összeegyeztetését célzó szociális politikák.

5.5 Globális szinten az ENSZ már hozzálátott ezen a téren néhány olyan kezdeményezéshez, amelyekre a 2012-es UNCSDT építeni lehetne. A „környezetbarát gazdaság” kialakítására irányuló kezdeményezése a kormányok támogatását célozza „politikáik, beruházásai és kiadásai átstrukturálásában és új pályára állításában, amelynek során egy sor olyan ágazat felé mozdulnak el, mint a tiszta technológiák, a megújuló energiák, a vízszolgáltatások, a környezetbarát szállítás, a hulladékkezelés, a környezetbarát épületek, illetve a fenntartható mezőgazdaság és erdészet”. Az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség gazdaságtana, illetve a Globális „zöld New Deal” e kezdeményezés fontos projektjei.

5.6 Jelenleg a fejlett országok felelősek a leginkább az éghajlatváltozás problémájáért azáltal, hogy egy főre számítva több üvegházhatású gázt bocsátanak ki. Éppen ezért gazdaságuk alacsonyabb szénkibocsátású modellre való átállítása az ő számukra jelenti a legnagyobb kihívást. Előnyt jelent azonban, hogy rendelkeznek azokkal a fejlett technológiákkal és tőkeforrásokkal, amelyek lehetővé teszik, hogy ha haladéktalanul szembenéznek a kihívással, úttörő szerepet töltsenek be ebben az átalakulásban.

5.7 A fejlődő országok körében megfigyelhető némi aggodalom a tekintetben, hogy a „környezetbarát gazdaság” olyan északi koncepció, amely lassíthatja a fejlődés folyamatát, és protekcionista elemet tartalmazhat. Kulcskérdés annak bemutatása, hogy a fejlődő országok miként profitálnak majd belőle, és hogy miként fog hozzájárulni fejlődésükhöz. Fontos elem lesz majd, hogy a fejlett országok mennyire veszik komolyan a fejlődő országok környezetbarát gazdaságának támogatására vonatkozó kötelezettségvállalásaikat.

5.8 Ahhoz, hogy a globális gazdaság környezetbarátabbá tétele terén 2012-ben jelentős eredmény születhessen, a fejlett országoknak meg kell mutatniuk, hogy saját gazdaságukban ezt a megközelítést alkalmazzák, és hogy készek arra, hogy pénzügyi erőforrások, technológiatranszfer és kapacitásépítés formájában valódi segítséget nyújtsanak a fejlődő világunknak.

5.9 Az EU tett némi előrehaladást a környezetbarát gazdaság területén, de egyelőre nem elegendő. Az EGSZB úgy véli, hogy nem volna elegendő, ha az EU Rióban egyszerűen csak az elmúlt 20 évben elért korlátozott előrehaladására és a 2020-as stratégiának a fenntarthatóság irányába mutató különféle elemeire hivatkozna. Ahhoz, hogy az EU 2012-ben szilárdabb alapokra épülő álláspontot képviselhesen, javasoljuk, hogy a következő 12 hónapban végezze el a következőket:

- az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának felülvizsgálata és megerősítése, a stratégia fő célkitűzéseinek beépítésével az Európa 2020 stratégia végrehajtásába;
- a fenntarthatóság terén elért előrehaladást mérő jobb mutatók biztosítása érdekében végzett jelenlegi munka befejezése, és a mutatók konkrét beépítése az Európa 2020 fő nyomonkövetési keretbe;
- a fenntartható fogyasztás és termelés hosszú ideje folyó uniós vizsgálatainak lezárása, és beépítésük az Európa 2020 kiemelt erőforrás-hatékonysági vezérprogramjának célkitűzései közé;
- a környezetvédelmi adók és pénzügyi eszközök (köztük a szén-dioxid-kibocsátások beárazása és kereskedelme) terén meglévő európai tapasztalatok összegyűjtése, és javaslatok tétele ENSZ-iránymutatásokra vagy -keretekre ezen a területen;
- a fenntartható fejlődés szociális dimenziója terén meglévő európai tapasztalatok összegyűjtése, beleértve azt is, hogy milyen lehetőségek vannak új, „zöld” munkahelyek teremtésére a recesszió miatt megszűnő munkahelyek egy része helyett, illetve hogy miként lehet csökkenteni az egyenlőtlenségeket.

Tagállami szinten hasonló intézkedésekre van szükség. Tekintve az Európában e kérdésekben történt előrelépéseket, az EU jó helyzetben lesz ahhoz, hogy fellépjen a környezetbarát gazdaság egy hasonló elemeket tartalmazó, globális menetrendje érdekében.

5.10 **Pénzügyi téren** egyértelműen több erőfeszítést kell tenni a köz- és magánerőforrások mobilizálására, hogy be lehessen fejezni a millenniumi fejlesztési célok menetrendjében szereplő lezáratlan ügyeket, és haladást lehessen elérni a környezetbarát gazdaság új menetrendjében. Az ODA-val kapcsolatos riói célkitűzések nem teljesültek. A nemzetközi pénzügyi intézményeknek, az UNDP-nek, a WTO-nak, az UNCTAD-nak, valamint a szerte a világon működő pénzügyi, gazdasági és kereskedelmi minisztériumoknak teljes mértékben be kell kapcsolódnuk mind ebbe a mobilizálási programba, mind pedig a környezetbarátabb globális gazdaságra való átállás valamennyi egyéb aspektusába. Az EU-nak koherens és következetes javaslatot kell kidolgoznia a környezetbarátabbá tétel e nemzetközi törekvéseinek céljaira és a támogatás mértékére vonatkozó régi ígérek teljesítésére nézve.

6. A fenntartható fejlődés intézményi kerete

6.1 Széles körben elismert tény, hogy a fenntartható fejlődés nemzetközi szintű irányítása nem túl hatékony, és újjáélesztéséhez jelentős változásokra lesz szükség. A fenntartható fejlődés nemzeti, regionális és helyi szintű irányításának is hasznára válna egy új ösztönzőerő.

6.2 Nemzetközi szinten egyértelműen sürgető szükség van az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) környezetvédelmi hatáskörének erősítésére, valamint annak elérésére, hogy az ENSZ Fenntartható Fejlődési Bizottsága (CSD) vagy e bizottság utódtestülete az eddiginél hatékonyabban terjeszteni tudja a fenntartható fejlődés üzenetét a globális gazdaság különböző ágazataiban és valamennyi nemzetközi intézményben. Az a lehetőség is régóta megvitatás alatt áll, hogy az UNEP-et egy szélesebb mandátummal rendelkező környezetvédelmi világszervezetté bővítsék ki. A szervezetnek erősebb, hiteles és hozzáférhető tudományos alapot kell fenntartania, jobban képesnek kell lennie arra, hogy kreatív módon együttműködjön az ENSZ rendszerének más elemeivel, koordinálja a nagyszámú, különálló többoldalú környezetvédelmi megállapodást, és támogassa a fejlődő országokban és más tagállamokban környezetvédelmi ügyekben történő kapacitásépítést. Emellett nagyobb és biztosabb forrásalapra kell támaszkodnia. 2012 lehet az az alkalom, amikor ezek az elgondolások valóra válnak.

6.3 A fenntartható fejlődésnek emellett nagyobb súlyt és befolyást is kell kapnia az ENSZ rendszerében. Erre az egyik lehetőség az volna, hogyha az ENSZ egyik teljes jogkörű tanácsának rangjára emelnék. Egy másik lehetőség az lehetne, hogy a Fenntartható Fejlődési Bizottságot beolvasszák egy kibővített ENSZ ECOSOC-ba, amely erősebb mandátummal rendelkezne a fenntartható fejlődésnek az ENSZ szerveinél, illetve a Világbanknál és az IMF-nél (Nemzetközi Valutaalapnál) történő elősegítésére. Az ENSZ főtitkára által nemrég létrehozott, éghajlatváltozással és fejlesztéssel foglalkozó új magas szintű munkacsoport munkája révén azonban e téren nagyobb horderejű lehetőségek is felmerülhetnek.

6.4 A további megbeszélések tekintetében az EGSZB azt javasolja, hogy az EU a három alábbi általános célt tartsa szem előtt:

- a fenntartható fejlődés tematikájának beépítése néhány fontos szerv, köztük maga az ENSZ és az ENSZ keretében működő ECOSOC, a Világbank, az IMF, a WTO, valamint a fenntartható fejlődéssel közvetlenebbül foglalkozó szervek, így például a CSD, UNEP, UNDP stb. mandátumába;
- a Fenntartható Fejlődési Bizottság és e bizottság arra irányuló lehetőségeinek erősítése, hogy a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos munkát az ENSZ rendszerén belül koordinálja, elsősorban úgy, hogy olyan státuszt és feladatkört kap, amelynek révén egy asztalhoz tudja ültetni a pénzügyi

és gazdasági minisztériumokat azzal a konkrét feladattal, hogy építsék be a fenntartható fejlődést a globális gazdaság-politikák irányításába;

- az UNEP és e program arra irányuló kapacitásának erősítése, hogy nyomon tudja követni a globális környezetben lezajló kritikus változásokat, és támogatni tudja a hatékony védelmi fellépéseket.

6.5 Arra is szükség van, hogy nemzeti, regionális, helyi és vállalati szinten megerősítsék a fenntartható fejlődés irányítását. A nemzeti szintű, nemzeti szint alatti, illetve helyi szintű fenntartható fejlődési stratégiákat újjá kell éleszteni, vagy újra fel kell lendíteni. A vállalatirányításon belül nagyobb hangsúlyt kell helyezni a fenntartható fejlődésre. Nemzeti fenntartható fejlődési tanácsokat vagy hasonló struktúrákat kell létrehozni, illetve újjáéleszteni, hogy a fenntartható fejlődés nagyobb lendületet kapjon. A civil társadalmat aktívabban be kell vonni a folyamatba. Az EU-n belül az európai fenntartható fejlesztési stratégia keretét határozza meg az említett összes elem fejlesztésére, azonban kialakítása után ezt a stratégiát nem követték elég ambiciózusan. Legfontosabb elemeit újra kell éleszteni, és be kell építeni az Európa 2020-as alapstratégiába, majd pedig szorosan nyomon kell követni.

6.6 Jelentős civil társadalmi csoportok, amelyeknek az ENSZ rendszerében betöltött szerepe az 1992-es riói találkozó révén fontosabbá vált, át fogják tekinteni az ilyen kérdésekben szerzett saját tapasztalataikat, és Rióban példákat hoznak majd fel a bevált gyakorlatokra, arra törekedve, hogy nemzeti és helyi fenntarthatósági stratégiák, vállalati felelősségi kezdeményezések stb. keretében kapjanak elismerést és megerősítést ezekhez.

6.7 Az EGSZB azt javasolja, hogy az EU határozottan érveljen amellett, hogy a civil társadalom és a jelentős csoportok komoly mértékben járuljanak hozzá a 2012-es folyamathoz. A csoportokat arra kellene ösztönözni, hogy mutassák be, mit értek el eddig, és nyújtsanak be javaslatokat arra nézve, hogy miként lehetne erősíteni és megszilárdítani szerepüket.

6.8 Az ipari ágazatban a vállalati társadalmi felelősségvállalás kialakuló keretében rögzíteni kell a fenntarthatósághoz kapcsolódó felelősségi köröket. 2012-ben Rióban tárgyalásokat lehetne kezdeni egy e tárgyban megkötendő új nemzetközi egyezményről.

6.9 A regionális kormányzatok és más nemzeti szint alatti hatóságok egyre fontosabb szerepet játszanak a fenntartható fejlődés számos aspektusának megvalósításában. Számos város és egyéb helyi önkormányzat szerepe is növekszik. Ezeket a fejleményeket rögzíteni is lehetne egy új egyezményben, amely (a szükséges forrásokkal együtt) konkrét mandátumot ad a fenntartható fejlődési menetrend egyes részeinek végrehajtására, hogy a kisszámú élenjárónál tapasztalható ragyogó példák általános napi gyakorlattá válhassanak.

7. Az EU és az EGSZB lehetséges szerepe

7.1 Nem kétséges, hogy az EU kulcsszerepet fog játszani egy 2012-es stratégia kidolgozásában. Meg kell mutatnia a nemzetközi közösségnek, hogy a környezetbarát gazdaságra való átállás miként válik észak és dél hasznára, és elő kell segítenie a fenntartható fejlődés irányítását támogató intézményi változásokat. Az EU-nak és tagállamainak arra is ki kell használniuk a konferencia nyújtotta lehetőséget, hogy felgyorsítsák saját átmennetüket egy környezetbarátabb gazdaságba, és saját köreikben is javítsák a fenntartható fejlődés irányítását és kezelését, illetve a civil társadalom bevonását ezekbe a folyamatokba.

7.2 Az EGSZB kész arra, hogy jelentős szerepet vállaljon a civil társadalmi hozzájárulás kialakításában – mind az európai, mind a nemzetközi folyamat esetében –, illetve arra, hogy elősegítse nagyra törő eredmények létrejöttét. Az erős civil társadalmi szerepvállalás elengedhetetlen ahhoz, hogy kellő lendülettel elegendő nyomást lehessen gyakorolni ahhoz, hogy a riói csúcs jelentős eredményekkel záruljon. Az EGSZB az elkövetkező 12 hónap alatt a következő tevékenységeket szándékozik folytatni:

- további konzultációk szervezése brüsszeli érdekeltekkel a 2012-es riói konferencia célkitűzéseiről, és ha lehetségesnek bizonyul, közös platform létrehozása;
- segítségnyújtás a tagállamokbeli civil társadalmi hozzájárulás biztosításában a fenntartható fejlődéssel foglalkozó nemzeti tanácsok, e tanácsok európai hálózata – az EEAC –, illetve a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok révén;
- több ágazati vizsgálat elvégzése a környezetbarát gazdálkodási megközelítés sikeres alkalmazásához szükséges követelményekről, például olyan kulcságazatokban, mint az energia, a közlekedés, az építőipar, a mezőgazdaság, továbbá az általános gazdaságpolitika terén;
- regionális és kétoldalú állandó delegációk segítségével az európai civil társadalmi hozzájárulások összehasonlítása és összehangolása a világ más részein zajló civil társadalmi megmozdulásokkal.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A részvételen alapuló köz-magán társulások modelljeinek javítása az EU 27 tagállamában az e-szolgáltatások általános kiépítése terén (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/13)

Előadó: **Claudio CAPPELLINI**

2009. július 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A részvételen alapuló köz-magán társulások modelljeinek javítása az EU 27 tagállamában az e-szolgáltatások általános kiépítése terén.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információk társadalom” szekció 2010. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15.–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) 102 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi a digitális menetrendről szóló európai bizottsági közleményt és a belső piaci jelentésben tett javaslatokat, amelyek célja, hogy az egységes digitális piac és szupergyors internetkapcsolatok révén – amelyeknek köszönhetően a polgárok és a kkv-k a vidéki és távol eső területeken is hozzáférhetnek a különböző alkalmazásokhoz – fenntartható gazdasági és szociális előnyöket teremtsenek. Ezen túlmenően az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal, az Európai Parlamenttel és a Régiók Bizottságával abban, hogy több nyomkövetési tevékenységre van szükség annak biztosítása érdekében, hogy 2013-ra mindenki profitálhasson a vezetékes és a vezeték nélküli szélessávú szolgáltatásokból. Minden szinten több befektetésre van szükség, és meg kell vizsgálni azt is, hogy a köz-magán társulások (PPP-k) miképpen járulhatnak hozzá a vidéki és távol eső területek ellátásához, illetve a hálózatok frissítéséhez.

1.2 Az EGSZB támogatja a közös uniós és nemzeti szakpolitikai keretet az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek eléréséhez, és ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre egy *ad hoc* tanácsadó csoportot, amely segítheti a tagállamokat, a tagjelölt országokat és az érdekelt magánszereplőket a vidéki és távol eső területek szélessávú technológiához való hozzáféréseinek jobb nyomon követésében.

1.3 Jelentős piaci hiányosságok tapasztalhatók a távol eső területek megfizethető nagy sebességű szélessávú hálózatokkal való ellátását illetően. Ezért az Európai Bizottságnak az olyan szakpolitikák széles spektrumát kell ösztönöznie, amelyek segítik a nyitott hálózatok állami és magánszektorbeli kezdeményezések révén történő fejlesztését. Az EU-nak teljes mértékben ki kell használnia az e-szolgáltatások fejlesztését az állami és magánszférában, hogy segítse a helyi és regionális szolgáltatások színvonalának javítását az egészségügy, az oktatás, az általános érdekű sürgősségi szolgáltatások, a biztonság és a szociális ellátás terén. A hatóságok részvétele a PPP-kben stratégiai támo-

gatást jelenthet a közzsférabeli információs és kommunikációs technológiai (IKT) szolgáltatásokra specializálódott kkv-k számára, és ösztönözheti a fiatal vállalkozók IKT-jártasságát.

1.4 A távol eső, vidéki és alacsony jövedelmű területeken a strukturális alapok, és ezzel együtt az Európai Beruházási Bank (EBB) és az Európai Beruházási Alap (EBA) eszközeinek segítségével támogatni kellene a magánbefektetőket és a PPP-ket abban, hogy a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévők és a kkv-k számára méltányos áron biztosítsanak hozzáférést az internethez. Az Európai Bizottságnak régiókon és határokon átnyúló kísérleti projektek, valamint egy „e-szolgáltatások mindenkinek” témában megrendezendő európai nap keretében külön programokat és intézkedéseket kellene szentelnie a helyi PPP-k támogatásának és megsokszorozásának.

1.5 Az EGSZB igen fontosnak tartja, hogy szorosabb partnerségek jöjjenek létre az e-közzszolgáltatások állami és privát szolgáltatói között, ami jobb és hatékonyabb szolgáltatást eredményez. Nagyobb átláthatóságra és aktív polgári részvételre van szükség, miközben megmarad az infrastrukturális közberuházások tulajdonjoga, valamint a teljesítmény feletti ellenőrzés joga. A közzszolgáltatásokat gyakran regionális és helyi szinten nyújtják, ahol a kkv-k és szervezeteik egyfelől közvetlen szolgáltatóként, másfelől – ha jelentős pénzügyi forrásokra vagy átfogóbb szakismeretre van szükség – konzorciumi tagként léphetnének partnerségbe az állami szektorral. Az uniós tagállamok egyes régióiban, például a franciaországi Auvergne-ben, illetve az olaszországi Trentino-Alto Adigében és Lombardiában már megfigyelhető ez a folyamat.

1.6 A jó minőségű, vezeték nélküli szélessávú hálózat megfelelő áron való elérése növelheti a hatóságok által biztosított szolgáltatások hozzáférhetőségét és színvonalát, és segítheti a kkv-kat piaci versenyképességük fokozásában. A gyorsabb szélessávú szolgáltatásokhoz való hozzáférés leginkább a távol eső régióknak és közösségeknek jelent előnyt.

1.7 Az EGSZB hangsúlyozza: rendkívüli beruházások szükségesek annak elérésére, hogy minden polgár és fogyasztó általános és nagy sebességű hozzáféréssel rendelkezzen a vonalas és mobil szélessávú alkalmazásokhoz. Egy határozottabb, az uniós versenyszabályoknak megfelelő, uniós szinten kezdeményezett állami támogatási keret segítséget jelenthet ebben, akárcsak a különféle uniós politikák és programok jobb összehangolása, mivel így a szabad fogyasztói választás elősegítené a tervezett célok elérését – azaz azt, hogy minden polgár mindenhol hozzáférhessen az e-szolgáltatásokhoz.

1.8 Az EGSZB egyetért azzal a nézettel, hogy 2013-ra minden háztartásnak megfizethető szélessávú internet-csatlakozással kellene rendelkeznie. A mobil szélessávú lefedettség bővítésére és a szolgáltatások minőségének javítására támogatni kellene és fel kellene használni a digitális hozadékot. A tagállamoknak frissíteniük kell a szélessávú és nagy sebességű lefedettséggel kapcsolatos nemzeti céljaikat, hogy a regionális hatóságokat és a magánszereplőket egy európai nagy sebességű szélessávú stratégia koherens támogatására ösztönözzék. Különösen a regionális hatóságokat, az uniós és/vagy országos tanácsadó testületeket, a kkv-kat, a megfelelő szervezeteket és az egyéb magánszereplőket kellene már kezdettől fogva bevonni az internet jövőjére vonatkozó európai bizottsági kezdeményezésbe.

1.9 Az EGSZB támogatja az olyan PPP-megoldásokat, melyek finanszírozási modellje a vidéki és határokon átnyúló régiókban élő polgárok számára költséghatékony módon és mielőbb szélessávú hozzáférést képes biztosítani. Ilyen értelemben az EGSZB kiemeli, hogy a digitális jártasság – mindenekelőtt a vidéki és távol eső területeken működő kkv-k és fiatal vállalkozók számára – kulcsfontosságú a befogadó digitális társadalom kialakítása szempontjából, különösen ahol az e-szolgáltatásokhoz való hozzáférést illetően digitális kirekesztődés veszélye fenyegeti az időseket, a hátrányos helyzetűeket és az alacsony jövedelműeket. Foglalkozni kell a meglévő hozzáférési gondokkal is.

1.10 Az uniós intézményeknek teljes mértékben ki kellene használniuk az e-szolgáltatások fejlesztését az állami és magánszférában, hogy segítsék a helyi és regionális szolgáltatások színvonalának javítását az egészségügy, az oktatás, az általános érdekű sürgősségi, biztonsági és szélesebb körű szolgáltatások és a szociális ellátás terén.

2. Háttér – általános kontextus

2.1 Az internet lett a XXI. század stratégiai egyik legfontosabb infrastruktúrája, és az egyik központi jelentőségű kötelezettség a szolgáltatások Lisszaboni Szerződésben megfogalmazott egyetemességének EU általi érvényesítése szempontjából. A vidéki és távol eső területeken azonban alig javult a helyzet, és nemigen beszélhetünk az e-szolgáltatások európai piacáról.⁽¹⁾ Mivel a magánszféra nem tűnik érdekeltnek a szolgáltatások iránti igény kielégítésében, és a kormányok önmagukban nem

képesek megfelelni ennek a kihívásnak, az lenne a legjobb megoldás, ha mindkét fél (a magán- és a közszféra is) részt vállalna, és PPP-k formájában osztozna az előnyökön és kockázatokon. Ebben a folyamatban, az e-szolgáltatások kiépítése terén kulcsfontosságú lehet a szervezett civil társadalom aktív részvétele és szerepe a PPP-kben.

2.2 Ez a saját kezdeményezésű vélemény azért készült, hogy körbejárja ezt a kérdést, és előtérbe helyezze az arról szóló vitát, hogy milyen fenntartható megoldások jöhetnek szóba az Európában mindenhol és mindenki által – tehát a legeldugottabb helyeken és a legkiszolgáltatottabb csoportok által is – hozzáférhető e-szolgáltatások kiépítésére.

2.3 Ebből kiindulva a vélemény az alábbi fő célokat tűzi ki:

— az EGSZB, valamint állami és magán érdekvédelmi szervezetek segítségével ki kell elemezni, hogy miként lehet a PPP-ket felhasználni a mindenki számára – legyen szó akár magánszemélyekről, üzleti felhasználókról vagy helyi és regionális önkormányzatokról – hozzáférhető e-szolgáltatások ügyének támogatására,

— hangsúlyozni kell, hogy a kiszolgáltatott csoportok jobb társadalmi befogadásának, illetve a távol eső területek gazdasági integrációjának szempontjából milyen lehetőségeket tartogat az, ha fenntartható és hatékony módon használunk fel PPP-ket arra, hogy elterjesszük az e-szolgáltatásokat Európában,⁽²⁾

— segítséget kell nyújtani az uniós intézményeknek, a politikusoknak, illetve az e-szolgáltatásokkal kapcsolatban PPP-ket létrehozni szándékozó állami és magánszereplőknek a problémák és a lehetséges megoldások feltérképezésében, még hozzá úgy, hogy a civil társadalmi igényekhez viszonyítva hatáselemzést készítsünk az e-szolgáltatások terén tapasztalható keresletről és kínálatról annak érdekében, hogy meg lehessen határozni az idevonatkozó foglalkoztatási és képzettségi követelményeket, illetve azokat az uniós szinten bevált intézkedéseket és programokat, amelyeket át lehetne ültetni nemzeti/regionális szintre.

2.4 Az IKT-k társadalmunk legtöbb területét érintik. Ahogy elmosódnak a határok a telefon, az internet, a televízió, a mobiltelefon és az egyéb kommunikációs szolgáltatások között, úgy mosódnak el a magán- és az állami szektorok között, illetve az uniós és nemzeti politikák között is. A gyakorlatban a nemzeti és regionális politikák nem voltak képesek arra, hogy mindenki számára tényleges hozzáférést biztosítsanak a szóban forgó szolgáltatásokhoz.

⁽¹⁾ „A jövő internetével foglalkozó magán-állami partnerség”, COM(2009) 479 végleges.

⁽²⁾ Az uniós e-szolgáltatásokkal kapcsolatos legfőbb probléma az, hogy nincs közösen elfogadott meghatározásuk. Az e-szolgáltatásokat a köztudatban az IKT-kre szűkítik, olyan szolgáltatásokra gondolva, mint az e-kormányzás, az e-business, az e-egészségügy, a közszolgálati információk, az e-tanulás, az e-befogadás és az e-beszerezés.

2.5 Ezzel összefüggésben Neelie Kroes, a digitális menetrendért felelős új európai biztos nyilvános konzultációt indított, amelynek „eredményeiből látni fogjuk, hogy módosítanunk kell-e az érvényben lévő szabályozáson annak érdekében, hogy minden európai polgár és vállalkozás számára elérhető legyenek az alapvető hírközlési szolgáltatások, egyebek között a gyors internet is. Gondoskodnunk kell arról, hogy mindenki részévé válhasson a digitális társadalomnak.” Ezen túlmenően a nemrég közzétett „Európa 2020”-közlemény megerősíti azt a célkitűzést, hogy a nagy sebességű és szuper-gyors internetre és az interoperábilis alkalmazásokra épülő egységes digitális piac révén fenntartható gazdasági és szociális előnyöket, valamint 2013-ra mindenkinek szélessávú hozzáférést lehessen biztosítani.

2.6 A lisszaboni stratégia már megállapította: szükségünk van arra, hogy hozzáférjünk a modern digitális eszközökhöz (ilyen például az internet vagy a GPS) és az úgynevezett e-szolgáltatásokhoz. Ennek tudatában a közszolgáltatások korszerűsítésekor figyelembe kell venni az alábbiakat:

- színvonalasabb és biztonságosabb szolgáltatások biztosítása a lakosságnak,
- a vállalkozások, különösen a kkv-k arra irányuló kéréseinek teljesítése, hogy kevesebb legyen a papírmunka és növekedjen a hatékonyság,
- az általános érdekű szolgáltatások (köztük a polgári védelem) határokon átnyúló folyamatosságának biztosítása, mivel ez alapvetően fontos a mobilitás fenntartásához Európában és a társadalmi kohézióhoz a tagállamokban.

2.7 A hatályos uniós jogszabályi keret (Egyetemes szolgáltatási irányelv, 2002 ⁽³⁾) előírja, hogy a tagállamoknak polgáraik számára hozzáférést kell biztosítaniuk a helyhez kötött nyilvános telefonhálózathoz, valamint beszéd- és adatátvitelre és a funkcionális internet-hozzáférésre alkalmas nyilvános telefon-szolgáltatásokhoz. A fogyasztók számára hozzáférést kell biztosítani a telefonos tudakozószolgálatokhoz és a telefonkönyvekhez, valamint a nyilvános telefonállomásokhoz, illetve a fogyatékkal élők számára különleges intézkedéseket kell hozni.

2.8 Egy közelmúltbeli európai bizottsági közlemény a PPP-ket lehetőségként említette az európai internethasználat felgyorsítására és az uniós polgárok e-szolgáltatásokkal való ellátására. A PPP-k hozzájárulhatnak ahhoz, hogy egy holisztikusabb megközelítés révén az uniós polgárok jobban ki tudják használni az ismert és a kialakulóban lévő technológiákat. Emellett a PPP-k a nem technikai eredetű akadályok azonosításában is segíthetnének, és stratégiát javasolhatnának azok kezelésére. ⁽⁴⁾ A „köz-magán társulás” (PPP) kifejezés számos alkalmazási terü-

letet felölel, következésképpen a szakirodalomban – például az ENSZ iránymutatásaiban ⁽⁵⁾ vagy az EBB eljárásaiban – különféle definíciói léteznek.

2.9 Az Európai Bizottság az alábbi kérdésekről szervezett nyilvános meghallgatásokat, melyekbe az EGSZB-t is bevonta:

- új generációs hozzáférési hálózatok (NGA),
- a digitális hozadék társadalmi haszonná és gazdasági növekedéssé való átalakításának lehetősége Európában,
- egyetemes szolgáltatási elvek az e-kommunikációban.

2.10 A jövő internetével foglalkozó köz-magán társulásról szóló európai bizottsági közlemény (COM(2009) 479 végleges) célja, hogy létrehozza az „intelligens” társadalom létrehozásához szükséges keretet, és fokozza az európai IKT-ágazat versenyképességét. A jövő internetével foglalkozó – több tagállam és ágazati szereplő által támogatott – köz-magán társulási kezdeményezés (PPP) előkészítéséhez szükség lesz a civil társadalom és a regionális hatóságok szorosabb bevonására.

3. Általános megjegyzések: PPP-k és az e-szolgáltatások kiépítése

3.1 Az élelmiszer- és vízellátáshoz, illetve az oktatásnak, az egészségügyi szolgáltatásoknak, a közlekedésnek és a közhivataloknak a társadalmon belüli biztosításához és az ezekhez való hozzáféréshez hasonlóan garantálni kell, hogy az információs társadalomban minden polgár és vállalkozás (főként az EU vidéki és távol eső területein) egyenlő bánásmódban részesüljön. Ehhez meg kell találni és el kell fogadni a leginkább fenntartható és a leghatékonyabb politikákat.

3.2 Ezt viszont az EU-ban még nem sikerült mindenhol elérni, és még mindig vannak olyan földrajzi térségek és társadalmi csoportok, melyeket a „digitális kirekesztés” veszélye fenyeget. A digitális kirekesztés demográfiai (kor, nem, háztartás típusa stb.), társadalmi-gazdasági (képzettség, munkahely, beosztás, jövedelem stb.), illetve földrajzi (lakóhely, régió, regionális vagy helyi adottságok, geopolitikai tényezők) szempontok függvénye lehet. Az e-szolgáltatások tekintetében a piac kudarca minden esetben más okra vezethető vissza; az okok között szerepelhet a kedvezőtlen földrajzi fekvés, az alacsony népsűrűség, a magas adók vagy mindezek együtt. Mivel ezeken a területeken gyakran nem elegendő a kereslet és kevés lehetőség van üzletkötésre, a magánszereplők gyakran nem is akarnak beruházni.

⁽³⁾ HL L 108., 2002.4.24., 51–77. o.

⁽⁴⁾ Fehér könyv a jövő internetével foglalkozó PPP-ről, 2010. január.

⁽⁵⁾ Guide book on promoting good governance in Public-Private Partnership [Útmutató a jó irányítás támogatásáról a köz-magán társulásokban] – ENSZ, New York és Genf, 2008.

3.3 Mégsem kizárólag a földrajzi okokra visszavezethető kirekesztéssel kellene foglalkozni, hanem a bizonyos felhasználói csoportok korlátozott vásárlóerejéből, illetve kompetenciájából adódó társadalmi kirekesztéssel is. ⁽⁶⁾ Ezért az e-szolgáltatások körét ki kellene bővíteni oly módon, hogy földrajzi, pénzügyi, illetve társadalmi helyzettől függetlenül valamennyi felhasználó számára biztosítva legyen hozzáférhetőségük.

3.4 Rendkívüli politikai erőfeszítésekre és intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy a kiszolgáltatott csoportok és mindenekelőtt a nem városi területek lakói profitálhassanak az eredményekből.

3.5 Az EGSZB számos véleményt és kiemelt ajánlást szentelt az e-szolgáltatásokkal, azok interoperabilitásával és az IKT-infrastrukturákkal kapcsolatos kérdéseknek. ⁽⁷⁾

3.6 Az EGSZB szerint a PPP-k jó eszközei lehetnek az e-szolgáltatások EU-n belüli elterjesztésének. Olyan ígéretes új területről van szó, amely rendkívül fontos tevékenységi köröket ölel fel.

3.7 Elemzések szerint a szóban forgó megközelítés előnyei a következők:

- minőségi javulás a kiszolgáltatott csoportokat célzó e-szolgáltatásokban,
- nagyobb költséghatékonyság, kihasználva a magánszektor innovációit, tapasztalatát és rugalmasságát,
- több beruházás az állami infrastruktúrába több e-szolgáltatás nyújtásához,
- a magánszereplők nagyobb rugalmasságának és a forrásokhoz való hozzáférésnek a fenntarthatósága,
- minőségi javulás a közadások terén,
- nagyobb hatékonyság és jobb összhang az általános érdekű szolgáltatások terén.

⁽⁶⁾ HL C 139., 2001.5.11., 15. o.; HL C 123., 2001.4.25., 53. o.; HL C 108., 2004.4.30., 86. o.

⁽⁷⁾ HL C 77., 2009.3.31., 60. o.; HL C 175., 2009.7.28., 92. o.; HL C 175., 2009.7.28., 8. o.; HL C 317., 2009.12.23., 84. o.; HL C 218., 2009.9.11., 36. o.; HL C 224., 2008.8.30., 50. o.; EGSZB-velemény: „A digitális hozadék társadalmi haszonná és gazdasági növekedéssé való átalakítása”, előadó: Anna Maria Darmanin (TEN/417).

3.8 Ráadásul a sürgős infrastrukturális projektekre irányuló beruházások fontos eszköznek tekinthetők a gazdasági tevékenység fenntartásához, különösen a jelenlegi válságidőszakban, és elősegíthetik a fenntartható gazdasági növekedéshez való visszatérést. A PPP-k hatékonyak lehetnek az infrastrukturális projektek, az általános érdekű, illetve a vállalatokat segítő szolgáltatások megvalósításában, ami egyes uniós régiókban garantálná a helyi fejlődést és a gazdasági fellendülést. ⁽⁸⁾

3.9 Az e-szolgáltatások terén létrehozandó köz-magán társulások kockázatokkal is járnak. Az egyik ilyen kockázat az, hogy nem fednek le távol eső területeket, mivel ezek gyakran veszteséget jelentenek a magánszolgáltatók számára. Ezért valamennyi köz-magán társulás esetében kötelezővé kellene tenni, hogy a távoli területek számára is nyújtsanak ilyen szolgáltatásokat.

4. Az e-szolgáltatások kiépítésének főbb szempontjai

4.1 Jelen vélemény az e-szolgáltatások kiépítésével is foglalkozik, amin az eszközök elterjesztését és az azokhoz való egyenlő, az egész Unióra kiterjedő hozzáférés biztosítását értjük. Ez egyfelől – ahol szükséges – új, intelligens infrastruktúrák létrehozását, másfelől a meglévőket fejlesztését jelenti. Ennek kapcsán több fontos szempont felmerül:

- **Hatékonyság.** Egy infrastruktúra pusztá létezése még nem jelenti feltétlenül azt, hogy az hatékonyan is működik, vagy hogy minden érintett társadalmi csoport számára egyformán hozzáférhető. A legfrissebb példa erre a 112-es segélyhívó szám ismeretéről készült Eurobarométer felmérés. Annak ellenére, hogy a szolgáltatás már húsz uniós országban létezik és működik, nagyon kevesen, a megkérdezetteknek csupán 32 %-a tud róla. ⁽⁹⁾ Javulás érhető el, ha a polgárokat jobban tájékoztatjuk és szorosabban bevonjuk, illetve jobban alkalmazzuk az e-tanulás technológiáit.
- **Vidéki területek.** Továbbra is egyenlőtlenségek figyelhetők meg az EU-n belül az e-szolgáltatásokhoz való hozzáférést illetően. ⁽¹⁰⁾ A vidéki területeken még mindig nagy gondot jelent az IKT-khoz való hozzáférés hiánya. Ezekben a területeken az emberek 23 %-a nem rendelkezik szélessávú hálózati hozzáféréssel. ⁽¹¹⁾

⁽⁸⁾ „A magán- és állami beruházások mobilizálása a gazdasági fellendülés és a hosszú távú szerkezeti változások érdekében: a köz-magán társulások fejlesztése”, COM(2009) 615 végleges.

⁽⁹⁾ Eurobarométer – 285. sz. gyorsfelmérés: A 112-es európai segélyhívó szám, elemző jelentés, 2010. februári 3. szám.

⁽¹⁰⁾ Távközlés: konzultáció jövőbeli univerzális szolgáltatásról a digitális korszakban, IP/10/218, Brüsszel, 2010. március 2. (lásd: http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/library/public_consult/universal_service2010/index_en.htm).

⁽¹¹⁾ „A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek - A vidéki területek jobb hozzáférése a korszerű információs és kommunikációs technológiákhoz”, COM (2009) 103 végleges.

4.2 Egy valóban „nyitott piaci” megközelítés értelmében a PPP-ket kezdettől fogva úgy kellene kialakítani, hogy valamennyi szinten ténylegesen bevonják az uniós/nemzeti/regionális hatóságokat, a szociális partnereket, a szervezett civil társadalom szereplőit, a kkv-k szervezeteit, a fogyasztói szervezeteket és a tágabb értelemben vett érintetteket (üzemeltetőket, értékesítőket, IT-szolgáltatókat, a vertikális és az alkalmazási piac szereplőit stb.).

4.3 Megfelelő első lépést jelenthetnének a már működő uniós strukturális alapok, az EBB/EFA, valamint egyes konkrét programok, például a keretprogram-mechanismusok a jövőbeli (2011–2013-ra vonatkozó) IKT-munkaprogramokban, mintegy 300 eurós költségvetéssel.

4.4 Ennek kapcsán a PPP-k kamatoztathatnák öt európai technológiai platform (ETP) munkáját, miközben ötletcserére kerülhet sor az internettel összefüggő kérdések és a kapcsolódó stratégiai kutatás terén. Az ilyen PPP-knek alapvető jellemzőjük lenne, hogy nyitott, szabványosított, ágazatokat átfogó szolgáltatási platformok jönnének létre.

4.5 Az európai politika szemszögéből nézve az olyan ágazatok, mint az egészségügy, a mobilitás, a környezetvédelem és az energiamenedzsment hasznosíthatják elsőként az újszerű, intelligens – internetalapú – infrastruktúrákat, melyek megkönnyítik majd a több millió felhasználó és fogyasztó által igénybe vett szolgáltatások gyors bevezetését és meghonosítását.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A válság kezeléséhez szükséges általános érdekű szolgáltatások (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/14)

Előadó: **Raymond HENCKS**

2010. március 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A válság kezeléséhez szükséges általános érdekű szolgáltatások.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2010. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 119 szavazattal 11 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A közelmúltbeli pénzügyi, majd gazdasági válság – bár igen különböző mértékben érintette az egyes tagállamokat – hosszú távú hatásokkal jár majd szociális téren: növekszik a munkanélküliség, a munkahelyekkel kapcsolatos bizonytalanság, a kirekesztés és a szegénység; mindez jelenleg már minden hatodik európai polgárt érinti.

1.2 Közel 80 millió ember, vagyis az Európai Unió 16 %-a él a szegénységi küszöb alatt, és küzd súlyos nehézségekkel a munkahelyhez, lakáshoz vagy juttatásokhoz/segélyekhez jutás terén, illetve nehezen fér hozzá alapvető, különösen az egészségügyi ellátással kapcsolatos és szociális szolgáltatásokhoz. A hátrányos helyzetű csoportok (fogyatékkal élők, bevándorlók) mindig jobban megérzik a nehézségeket: többek között megkérdőjeleződnek a társadalmi integráció és a munka terén az elmúlt két évtized során elért eredmények.

1.3 Az erőszak erősödése, az elővárosokban tapasztalható problémák, a bűnözés és a neveletlen viselkedésformák terjedése, valamint a szolidaritás szellemének gyengülése további jelei annak, hogy a pénzügyi és gazdasági válság társadalmi válsággá vált.

1.4 A kismértékű gazdasági fellendülés nem elegendő a társadalmi válság leküzdéséhez. Sőt, a korábbi (1993–1996 illetve 2002–2004 közötti) válságok tapasztalatai alapján a társadalmi következmények még a gazdasági fellendülés után is sokáig jelen vannak.

1.5 A szegénység és a társadalmi kirekesztés növekedése egyre nagyobb igényeket fog támasztani a szociális rendszerekkel szemben, különösen az egészségügy, a lakhatás, az oktatás, az energiaügy, a közlekedés és a kommunikációs eszközök területén.

2. Az általános érdekű szolgáltatások szerepe válság idején

2.1 A jelenlegi válság megerősítette, hogy a modern és hatékony általános érdekű szolgáltatások léte gazdasági stabilizáló hatással bír: több mint 500 000 (állami, magán- vagy vegyes

tulajdonú) vállalkozás nyújt ilyen jellegű szolgáltatásokat. Ezek összesen 64 millió munkavállalót foglalkoztatnak (azaz az EU munkahelyeinek több mint 30 %-át biztosítják), az Unió GDP-jéből pedig 26 %-kal részesednek (lásd az Állami Vállalatok és Általános Érdekű Vállalkozások Európai Központja (CEEP) „A közszolgáltatások feltérképezése” című, 2010 májusában megjelent tanulmányát).

2.2 Az általános érdekű szolgáltatások ezenkívül tompítják a szociális, területi, valamint környezetvédelmi téren bekövetkező legkedvezőtlenebb hatásokat, amennyiben azon a célkitűzésen alapulnak, hogy minden lakos számára biztosítsák az alapvető javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A gazdasági, társadalmi és területi kohézió, valamint a fenntartható fejlődés előmozdításának kulcselemei.

2.3 A történelem során, az európai építkezés keretében, az általános vagy közérdek nevében, a szervezési formák és módok nagyfokú változatossága mellett, a tagállamok a közösségi versenyjogot és a piaci szabályokat kiegészítő, rendszeresen újradefiniálható vagy átdolgozható egyedi rendelkezéseket alakítottak ki, különösen a Lisszaboni Szerződés keretein belül.

2.4 Az általános érdekű szolgáltatásoknak – az európai szociális modellben és a szociális piacgazdaságban elfoglalt kulcsszerepüknek megfelelően – a gazdasági és a társadalmi haladás integrációja és kölcsönhatásai révén

— garantálniuk kell minden lakos számára az alapvető javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést,

— biztosítaniuk kell a gazdasági, társadalmi, területi és kulturális kohéziót,

- ügyelniük kell a szociális beilleszkedésre és igazságosságra, ki kell alakítaniuk a területek, generációk és/vagy társadalmi kategóriák közötti szolidaritást, és elő kell mozdítaniuk a közösség általános érdekét,
- garantálniuk kell minden polgár és lakos számára az egyenlő bánásmódot,
- meg kell teremteniük a fenntartható fejlődés feltételeit.

2.5 A válság megmutatta, hogy a piaci mechanizmusok önmagukban nem képesek garantálni minden polgár számára az egyetemes hozzáférést ezekhez a jogokhoz. Ennek következtében az állami beavatkozás napjainkban nem csupán általánosan elfogadott, de nemzetközi szinten ajánlott is.

3. A költségvetési megszorítások kockázata válság idején

3.1 A pénzügyi és gazdasági válság nyomán egyes tagállamok csak egyre nagyobb nehézségek árán tudják költségvetésüket egyensúlyba hozni, ami veszélyeztetheti azt a képességüket, hogy biztosítsák általános érdekű feladataikat.

3.2 A tagállamok általános érdekű szolgáltatásokra szánt költségvetési keretei ezáltal nagy nyomásnak vannak kitéve, noha az egyes tagállamok igen különböző mértékben képesek az általános érdekű szolgáltatások iránti növekvő kereslet kielégítésére.

3.3 A költségvetési megszorítások csökkentésekhez vezethetnek a juttatások és szociális vívmányok, valamint a szociális védelmi és támogatási rendszerek területén, ami súlyos következményekkel járhat a legsérülékenyebb személyek számára, és visszavetheti azokat az előrelépéseket, amelyeket eddig a szegénység és az egyenlőtlenségek csökkentésében, valamint a társadalmi kohézió javításában sikerült elérni.

3.4 Elengedhetetlennek tűnik, hogy az Európai Bizottság állást foglaljon a finanszírozás szükségességével kapcsolatban – nem csupán rövid távon és a versenyre koncentrálna (állami támogatás), hanem annak érdekében is, hogy biztosítsa az általános érdekű szolgáltatások pénzügyi életképességét és küldetésük teljesítését a Lisszaboni Szerződés követelményei szerint.

3.5 A tagállamoknak ezért az Európai Unió támogatásával ki kell igazítaniuk költségvetésüket, hogy fenntartsák vagy bővítsék általános érdekű szolgáltatásaikat a szociális válság által állított kihívások hatékony megválaszolása érdekében.

3.6 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság az Európai Szociális Alap társfinanszírozásra vonatkozó módozatainak enyhítése által támogatta a tagállamok képzési rendszereit. A társadalmi kohéziós alapot jobban ki kellene használni a

nemzeti gazdaságok szociális dimenziójának a javítására, a szociális különbségek csökkentése és a gazdaságok stabilizálása érdekében.

4. Az Európai Unió szerepe

4.1 A szubszidiaritás elvének megfelelően és a Lisszaboni Szerződésben rögzítettek szerint minden tagállamnak továbbra is szabadon kell – szociális és polgári intézkedésekből kiindulva és azokra hivatkozva – meghatároznia, megszerveznie és finanszíroznia az általános érdekű és alapvető igényeket kielégítő szolgáltatásokat.

4.2 Valamennyi általános érdekű szolgáltatás, ideértve a gazdasági és a nem gazdasági jellegűeket is, természetéből és küldetéséből adódóan hozzájárul az Európai Unió céljainak a végrehajtásához, nevezetesen a polgárok jólétének folyamatos javításához, jogaik védelméhez és azok gyakorlásához.

4.3 Ebből következően az Unió, mely felelős e célok megvalósításáért, a megvalósítás eszközeiért is felelős.

4.4 Az Uniónak tehát – a szubszidiaritás és az arányosság elvének szellemében, a tagállamokkal megosztott kompetencia keretében – ügyelnie kell arra és hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az általános érdekű szolgáltatások hatékonyak, mindenki számára elérhetőek és megfizethetőek, továbbá magas színvonalúak legyenek.

4.5 Az a tény, hogy alapvetően a tagállamok hatáskörébe tartozik az általános érdekű szolgáltatások meghatározása, nem csökkenti az EU hatáskörét abban, hogy a saját szintjén ő maga is meghatározzon általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat, amennyiben erre szükség van az Unió céljainak végrehajtásához.

4.6 Ezért az EGSZB amellet foglalt állást különböző véleményekben, hogy a közösségi intézmények – anélkül, hogy a szolgáltatók státuszával foglalkoznának –, ismerjék el az általános érdekű közösségi szolgáltatások létezését és szükségességét azokon a területeken, ahol az uniós fellépés hatékonyabb választ tud adni saját célkitűzéseire, mint az egyes tagállamok külön intézkedései. Ennek keretében az EGSZB többek között javasolta, hogy tanulmányozzák egy európai általános érdekű energiaszolgáltatás lehetőségét.

5. A közszolgáltatási kötelezettségek és az egyetemes szolgáltatások

5.1 Bár a gazdasági jellegű általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést részben a piaci erőknél és a szabad versenynek kell garantálniuk, az EUMSZ. 14. cikke kötelezi az Európai Uniót és tagállamait, hogy hatásköreiken belül biztosítsák azt, hogy ezek a szolgáltatások küldetésüknek megfelelően működjenek.

5.2 Ezért annak érdekében, hogy a piaci szabályok alkalmazása nehegy oda vezessen, hogy a szolgáltatásnyújtók kizárólag a kifizetődő szolgáltatásokkal foglalkoznak a kevésbé jövedelmező szolgáltatásokat háttérbe szorítva, a sűrűn lakott területeket részesítik előnyben az elszigetelt vagy nehézségekkel küzdő területekkel szemben, illetve a fizetőképesebb fogyasztókat szolgálják ki az egyenlő elbánás elvét sutba dobva, a hálózati iparágak (távközlés, energia, közlekedés, posta) liberalizációja során közösségi szinten két új fogalom jelent meg: a közszolgáltatási kötelezettségek és az egyetemes szolgáltatások fogalma.

5.3 Ez a két fogalom kiegészíti egymást mivel azt célozzák, hogy a szolgáltatások használói egy sor garanciát élvezzenek: egyrészt azokban az ágazatokban, amelyekben egyetemes szolgáltatások kerültek meghatározásra (távközlés, posta, elektromos energia), egy többé-kevésbé kiterjedt szolgáltatási kört megfelelő minőségi normák és megfizethető árak mellett az EU teljes területén biztosítani kell; másrészt pedig az Unió vagy a tagállamok konkrét tényezőket garantálhatnak a közszolgáltatási kötelezettség terén, amik nem csupán a felhasználóknak nyújtott szolgáltatásokra vonatkozhatnak (például a fogyasztóvédelem terén), hanem a biztonság kérdéseire is, többek között az ellátás, az Unió függetlensége, a beruházások hosszú távú tervezése, a környezetvédelem stb. vonatkozásában. Mindkét esetben fennáll a versenyszabályoktól való eltérés lehetősége, amennyiben azok meghiúsítják a fent említett szolgáltatásnyújtást.

5.4 A megfizethető feltételek melletti egyetemes hozzáférés fogalmának a valamennyi általános érdekű szolgáltatásra vonatkozó szabályok egyfajta alapját kellene jelentenie az Európai Unióban, amelyek meghatározzák azokat a minimális követelményeket, amelyeket a tagállamoknak és a helyi hatóságoknak be kell tartaniuk, nem korlátozva általános érdekű feladataikat, hanem finanszírozásuk kiemelt kezelése mellett továbbfejlesztve őket.

5.5 Az egyetemes hozzáférés fogalma tehát nem zárja ki annak lehetőségét, hogy minden tagállam – különösen a közszolgáltatási kötelezettségek terén – a minimális normákon felül garantálja az általános érdekű szolgáltatások más tényezőinek a biztosítását.

6. Szükséges intézkedések

6.1 A Lisszaboni Szerződéssel az Unió előmozdította az alapvető jogokat és érvényesítésük garantálását. Azáltal, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája által az európai polgárookra ruházott összes jog (és nem csupán a gazdasági jellegű általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés joga) konkrét formában alkalmazásra kerül, ennek a dinamizmusnak kell alapul szolgálnia egy szociálisabb jellegű szabályozás közös elvei számára.

6.2 Az általános érdekű szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés joga nem korlátozódhat csupán a hálózati iparágak által nyújtott szolgáltatásokra, hanem mindenre ki kell terjednie, ami a megfelelő minőségű élethez, a társadalmi kapcsolatokhoz és az alapvető jogok garantálásához szükséges.

6.3 Meg kell vizsgálni egyrészt azt, hogy a jelenlegi válság kontextusában és a fenntarthatóság szempontjából a jelenleg

hatályos rendelkezések (a távközlés, a postai vagy az elektromosáram-szolgáltatás terén) elegendőek-e ahhoz, hogy elkerüljük a kínált szolgáltatások minőségének romlását, valamint hogy megelőzzük a kirekesztés, a szociális szakadék és a szegénység jelenségeinek kialakulását; másrészt pedig azt, hogy az új területeken nem kell-e érvényesíteni a Lisszaboni Szerződéshez csatolt (26.) jegyzőkönyv által közös uniós értékeként meghatározott „magas minőségi szintet, magas fokú biztonságot és megfizethetőséget, az egyenlő bánásmódot, valamint az egyetemes hozzáférést és a felhasználói jogok előmozdítását”.

6.4 Tagadhatatlan, hogy a polgárok nagyobb biztonságra vágynak a szakmai előmenetel terén valamint a munkanélküliséggel és a szegénységgel szemben, nagyobb egyenlőséget szeretnének az oktatáshoz és az egész életen át való tanuláshoz, valamint a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén, illetve a globális ökológiai egyensúly jobb védelmét kívánják a jelenlegi és a jövőbeli generációk érdekében.

6.5 Ennek megfelelően a szolgáltatásokhoz fűződő egyetemes jog az alábbiakhoz való hozzáférésre vonatkozhatna:

- a bankszámlához és a fizetési eszközökhöz,
- megfizethető kölcsönökhöz mikrohitelek vagy állami garanciák segítségével,
- a tisztas lakhatáshoz,
- az otthoni ápoláshoz,
- a mobilitáshoz,
- a szociális szolgáltatásokhoz,
- a fogyatékkal élőket stb. célzó különleges intézkedésekhez,
- az energiához,
- valamint a digitális szolgáltatásokhoz (biztonságos módon).

6.6 A válság jelentette aktualitás éppúgy, mint az abból való kilábalás leghatékonyabb eszközének feltárása, valamint ezzel párhuzamosan a Lisszaboni Szerződés (az EUMSZ. 14. cikke, az Alapjogi Charta, a (26.) jegyzőkönyv) végrehajtása arra kell, hogy ösztönözze a közösségi intézményeket, hogy felülvizsgálják, értékeljék és naprakészé tegyék az általános érdekű szolgáltatások szerepét ebben a kontextusban.

6.7 Az EGSZB vita indítását javasolja az összes érintett részvételével és a civil társadalommal az új közszolgáltatási kötelezettségek – azaz az új általános érdekű szolgáltatások – esetleges hasznosságáról azzal a céllal, hogy reagáljon a válságra, valamint összehangolja a kohézió gazdasági, társadalmi és területi – egymástól mindeddig túlságosan elszigetelt – dimenzióját, és kihasználja a közöttük fellépő szinergiákat, továbbá intézkedéseket javasoljon a kiegyensúlyozott fejlődés érdekében.

6.8 A fenti gondolatmenet jegyében az EGSZB amellelt foglal állást, hogy készítsenek jelentést „a közösségi jogokhoz és az általános érdekű szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés előmozdítása” tárgyában, és határozzanak meg új célkitűzéseket

az általános érdekű szolgáltatások számára a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, illetve általánosabban az EU 2020 stratégia keretében, valamint hogy támogassák a fenntartható fejlődést és a zöld gazdaságot.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Unió új energiapolitikája – Alkalmazás, hatékonyság és a polgárok iránti szolidaritás (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/15)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 18-án úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyban:

Az EU új energiapolitikája: alkalmazás, hatékonyság és a polgárok iránti szolidaritás.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2010. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) 44 szavazattal 2 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Erősíteni kell az energia belső piacának működését, különösen az infrastruktúrával, a közbeszerzéssel, a piac megfelelő működésével és a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos szempontokat illetően. Ennek kapcsán az EGSZB kiemeli, hogy az energia belső piacának kialakításához a legfontosabb az energetikai infrastruktúra és a transzeurópai hálózatok fejlesztése.

Mindenekelőtt mechanizmusokat kell kidolgozni az árképzési kritériumok meghatározására annak érdekében, hogy elkerülhetővé váljanak a súlyos és indokolatlan eltérések, amelyek alapjaként gyakran tévesen a fogyasztott energia jellegét, az ellátási forrásokat vagy az elosztási csatornákat említik.

Kritériumokat és eszközöket is ki kellene dolgozni az EU területén folyó energiatermelés ésszerűsítésére. Ennek során ügyelni kell az erőforrások fenntartható használatára, és ki kell használni a földrajzi és éghajlati körülményeket. Így például a megfelelő erőművek optimális működtetéséhez fontos, hogy megállapítsuk, mely időszakokban a legnagyobb a nap, a szél és az árapály ereje.

1.1.1 Az energiapiacok megfelelő működéséhez átláthatóságra van szükség annak érdekében, hogy a piaci szereplők hozzáférjenek az energiahálózatokhoz, és elérjék a fogyasztókat. Ehhez a hatóságoknak meg kell előzniük a kirekesztő magatartást, a túlzott kitermelést és a vállalkozások összejártságát. A versenypolitikának törekednie kell a fogyasztók jólétének biztosítására és helyzetük javítására, nem feledve, hogy garantálni kell az ellátás biztonságát, az energiaszállítást és a végső elosztást is. Az EGSZB utal az egyetemes szolgáltatásról és az általános érdekű szolgáltatásokról szóló véleményeire, amelyekben már határozottan állást foglalt a fogyasztóvédelmet illetően,

kiemelve, hogy egyértelműen meg kell határozni az „egyetemes szolgáltatás” fogalmát annak érdekében, hogy közös szabályokat lehessen lefektetni az általános érdekű szolgáltatások biztosítására vonatkozóan.

1.1.2 A közbeszerzési eljárásokat illetően meg kell akadályozni, hogy az ajánlatkérő hatóságok visszaéljenek hatáskörükkel, és torzán értelmezzék az EUMSZ. 194. cikkének (2) bekezdésében lefektetett szuverén jogokat, ⁽¹⁾ mert ez drágíthatja vagy diszkriminatív feltételekkel nehezítheti a földgázszállítási hálózatokhoz, ⁽²⁾ illetve a határon átnyúló elektromosáram-kereskedelmi hálózatokhoz ⁽³⁾ való hozzáférést. Röviden: az EU-nak mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy megerősítse és tökéletesítse az ipari gáz- és villamosenergia-végfelhasználók által fizetendő árak átláthatóságát biztosító eljárásokat. ⁽⁴⁾

1.1.3 Következésképpen valószínűleg újra fogják gondolni az általános érdekű gazdasági szolgáltatások szerepét a belső piac működésében. A Lisszaboni Szerződés fényében ugyanis e szolgáltatásoknak eredményesebben kell végezniük azokat a feladatokat, amelyeket a nemzeti, regionális vagy helyi hatóságok rájuk ruházhatnak. ⁽⁵⁾ Ez különösen érvényes az energia területére, mivel ott kulcsszerepük van a nagy ipari láncok által nyújtott szolgáltatásoknak.

⁽¹⁾ A nemzetek feletti jogi keretet jelenleg a 2005/51/EK irányelvvel (HL L 257.) és a 2083/2005/EK rendelettel (HL L 333.) módosított 2004. március 31-i 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 134.) határozza meg.

⁽²⁾ A szabad verseny elősegítése érdekében 2011-től alkalmazni kell a 2009. július 13-i 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 211.) feltételeit.

⁽³⁾ 2011-től kezdve a 714/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 211.) feltételei is alkalmazandók lesznek.

⁽⁴⁾ Az 1990. június 29-i 90/377/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 185.), a 2003. június 26-i 2003/54/EK és 2003/55/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvekkel (HL L 176.), valamint a 2007. november 29-i európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslattal (COM(2007) 735 végleges) összhangban.

⁽⁵⁾ Az EUSZ. és az EUMSZ. mellékletét képező, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. sz. jegyzőkönyv kiegészíti az EUMSZ. 14. cikkét, és új alapot biztosít az Európai Bíróság számára a Charta 36. cikkének értelmezéséhez ebben a kérdésben.

1.1.4 Kényes feladat lesz tehát egy olyan jogi keret kialakítása, amely megtalálja az egyensúlyt egyrészt a nemzeti hatóságok számára elismert széles mérlegelési jogkör (lásd az EUSz. és az EUMSZ. mellékletében szereplő 26. sz. jegyzőkönyv 1. cikkét és az EUMSZ. 194. cikkének (2) bekezdését), másrészt a belső piaci szabad verseny között – annál is inkább, mivel az Európai Bíróság a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése előtti ítélkezési gyakorlatában kiemeli, hogy az általános érdekű gazdasági szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása a tagállamok hatáskörébe tartozik ugyan, ⁽⁶⁾ de összhangban kell, hogy legyen a Szerződésekkel, ⁽⁷⁾ és azt is hangsúlyozza, hogy a Szerződések rendelkezéseitől történő – az idevágó hatáskörök belső gyakorlásából eredő – bármilyen eltérést megszorítóan kell értelmezni. ⁽⁸⁾

2. Bevezetés

2.1 Az európai energiaágazatnak az elkövetkező negyven évben számos olyan kihívással kell szembenéznie, amelyek alapvető átalakításokat tesznek szükségessé az energiaellátás, -szállítás és -fogyasztás terén. E feladatok európai szintű teljesítése érdekében az Európai Bizottság jelenleg konzultációt folytat egy új, a 2011–2020 közötti időszakra szóló energetikai stratégia és egy 2050-re vonatkozó cselekvési terv kidolgozásáról. Az EGSZB pedig véleményt dolgoz ki mindkét kezdeményezésről.

2.2 Olyan teljes körű és átfogó európai stratégia kialakításához, amelynek segítségével megválaszolhatók lesznek a jövőbeli kihívások, az Európai Uniónak nyilvánvalóan maradéktalanul élnie kell a Lisszaboni Szerződés által az energia témakörében számára kijelölt új hatáskörökkel, és arra kell ösztönöznie a tagállamokat, hogy kezdjenek kiterjedt együttműködést több olyan területen, amely jogilag nemzeti vagy megosztott hatáskörbe tartozik. Egyes jelenlegi megközelítések (például Jacques Delors javaslata az Európai Energiaközösséget létrehozó új szerződésre) szükségessé tehetik a Szerződések újabb módosításait, sőt akár egy új szerződés kidolgozását is. Jelen véleményben azonban a Lisszaboni Szerződésre és azokra az intézkedésekre szorítkozunk, amelyek szükségesek annak garantálásához, hogy a Lisszaboni Szerződésben meghatározott, megosztott hatásköröket oly módon gyakorolják, amely lehetővé teszi az átfogó megközelítést, tiszteletben tartja a fogyasztói jogokat, és összhangban van az EU és a tagállamok számára kijelölt különféle hatáskörökkel.

2.3 Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 194. cikke ⁽⁹⁾ új alapot biztosít a szupranacionális fellépéshez az energia terén, erre azonban bizonyos korlátozások is vonatkoznak, egyrészt magából az uniós szabályozási keretből

eredően (mivel a korlátozások kifejezetten szerepelnek a hatályos elsődleges és intézményi jogban), másrészt az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: „a Charta”) elismert egyes jogokkal való jövőbeli összekapcsolódás miatt.

2.4 Ennek alapján az EU energiapolitikai célkitűzései (az energiapiac működése, az energiaellátás biztonsága, energiahatékonyság, energiamegtakarítás, új és megújuló energiaforrások feltárása, a hálózatok egymással való összekapcsolása) csak akkor valósulhatnak meg, ha teljes mértékben megfelelnek a belső piac működésének, és összhangban állnak a környezet védelmével (EUMSZ. 194. cikk (1) bekezdés). Ennek érdekében az Európai Bizottság elsősorban az ellátás biztonságával, az energiaforrások fenntartható felhasználásával, valamint az azzal kapcsolatos célkitűzéseket szeretné elérni, hogy a fogyasztók megfizethető, versenyképes áron juthassanak hozzá az energiához – mivel az európai energiapiac integrációja önmagában véve nem cél, hanem lényeges eszköz az említett célok eléréséhez.

2.5 Megemlítendő még, hogy az EU által a jövőben a fenti célok teljesítésére a rendes jogalkotási eljárásnak megfelelően hozott intézkedések nem befolyásolhatják a tagállamok ahhoz fűződő jogát, hogy meghatározzák az energiaforrásaik kiaknázására vonatkozó feltételeket, válasszanak a különböző energiaforrások között, és kialakítsák energiaellátásuk általános szerkezetét (EUMSZ. 194. cikk (2) bekezdés).

2.6 Ez utóbbi rendelkezés, amely kifejezetten megőrzi a tagállamok szuverenitását bizonyos kérdésekben, széles mozgásteret is biztosít számukra az EUMSZ. 2. cikkének (6) bekezdésével összhangban, ⁽¹⁰⁾ nem csorbitva azt a szándékot, hogy fellépéseiket egyfajta „szolidaritási szellem” vezérelje, ahogyan azt az EUMSZ. 194. cikkének fent hivatkozott (1) bekezdése szorgalmazza.

2.7 Mivel az energia területe a megosztott hatáskörök között szerepel (EUMSZ. 4. cikk (2) bekezdés i) pont), valamint abból a célból, hogy – amennyire lehet – megelőzzék a jövőbeli összeütközéseket az EU általános érdeke, a tagállamok nemzeti érdekei, ⁽¹¹⁾ az ágazati vállalkozások egyedi érdekei, továbbá a polgárok, a fogyasztók és a felhasználók érdekei között, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak hivatalosan állást kellene foglalnia ebben a kérdésben.

⁽¹⁰⁾ „Az uniós hatáskörök terjedelmét és gyakorlásának részletes szabályait a Szerződésekben foglalt, az egyes területekre vonatkozó külön rendelkezések állapítják meg.”

⁽¹¹⁾ Különösen összetettnek bizonyulhat a szabályozási rendszerek és az adminisztratív gyakorlatok közötti viszony az EUMSZ. 2. cikke (2) bekezdésének fényében, amely mind az Uniót, mind a tagállamokat felhatalmazza arra, hogy kötelező jellegű határozatokat hozzanak e téren, és elismeri a tagállamok azon jogát, hogy hatáskörüket gyakorolják abban az esetben, ha az Unió nem járt el a sajátjában, vagy úgy döntött, hogy azt nem gyakorolja tovább. Továbbmenve: az EUSz. és az EUMSZ. mellékletét képező (a megosztott hatáskörök gyakorlásáról szóló) 25. sz. Jegyzőkönyv egyetlen cikke megállapítja, hogy „amikor az Unió egy adott területen fellép, a hatáskör e gyakorlása kizárólag azokra az elemekre terjed ki, amelyekre a szóban forgó uniós fellépés vonatkozik, és ennek megfelelően nem terjed ki a terület egészére”.

⁽⁶⁾ Ezért az Európai Bíróság elismerte a tagállamoknak többek között azt a jogát, hogy az egyes vállalkozásokra bízott általános érdekű gazdasági szolgáltatások fogalmát nemzeti szakpolitikai célkitűzéseik függvényében határozzák meg. 1997. október 23-i ítélet, C-159/94 sz. ügy, „Európai Bizottság kontra Franciaország”, Rec. p. I-5815,49. pont.

⁽⁷⁾ Az Európai Bíróság 2000. május 23-i ítélete, C-209/98 sz. ügy, „Sydhavnens Stens”, Rec. p. I-3743,74. pont.

⁽⁸⁾ Az Európai Bíróság 2001. május 17-i ítélete, C-340/99 sz. ügy, „TNT Traco”, Rec. p. I-4109,56–58. pont.

⁽⁹⁾ HL C 83., 2010.3.30., 47. o.

2.8 Az Európai Bizottság terjedelmes javaslatcsomagot tett közzé azzal a céllal, hogy az EU teljesíthesse 2020-ra vállalt kötelezettségeit az éghajlatváltozás elleni küzdelem és a megújuló energia támogatása terén. Ezzel kapcsolatban a Tanács és az Európai Parlament vállalta, hogy 20 %-kal csökkentik az üvegházhatású gázok kibocsátását, 20 %-os kvótát vezetnek be a megújuló energiákra vonatkozóan, és 20 %-kal javítják az energiahatékonyságot. Az Európai Bizottság ezért új általános csoportmentességi rendeletet fogadott el, hogy a megújuló energiaforrásokat és az energiahatékonyságot célzó állami támogatások bizonyos feltételek mellett mentesüljenek a bejelentési kötelezettség alól.

2.9 Az Európai Bizottság 2011–2020 időszakra szóló új energiaügyi stratégiájának kulcsfontosságú témái közé tartoznak – a polgárok mint fogyasztók védelme, az energiaügyi szolgáltatásokhoz és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságban történő foglalkoztatáshoz való hozzáférés mellett – a következők is:

- az energiapiac liberalizálására és az éghajlatváltozás elleni küzdelemre vonatkozó, már elfogadott intézkedéscsomag végrehajtása, valamint az európai stratégiai energiatechnológiai terv (SET-terv),
- az energiaágazat szén-dioxid-kibocsátásának 2050-ig való csökkentésére vonatkozó menetrend,
- technológiai innováció,
- a külpolitika megerősítése és koordinálása,
- az energiaszükségletek csökkentése (energiahatékonysági cselekvési terv), és különösen az energiainfrastruktúra szükséges fejlesztése az energiaellátás és -elosztás biztosítása érdekében az energia belső piacán mutatkozó kereslettel összhangban.

2.10 Az Európai Bizottság javaslatai – melyek némelyike még elfogadásra vár a Tanácsban és az Európai Parlamentben –, valamint a tagállamokban történő végrehajtásuk (például a földgázellátás, a megújuló energiák alkalmazásának szélesebb körű elterjesztése, valamint a közlekedés és az építőipar stb. terén alkalmazott energiahatékonysági intézkedések) az EU 2020 stratégia céljainak megvalósításában rejlő logikát követi.

3. Általános megjegyzések

3.1 Egyrészt azonosítani kell azokat az intézkedéseket, amelyek – a Szerződésekben meghatározott elegendő jogi alap híján – rövid távon szükségesek egy tényleges, a 21. században az EU előtt álló kihívásokkal összhangban levő energiapolitika létrehozásához. Erre vonatkozóan ki kell emelni egyes kezdeményezéseket, mint például Jacques Delors javaslatát az Európai Energiaközösségről szóló új szerződés kidolgozására, amely az

EU-ra ruház át hatásköröket a több és átfogóbb transznacionális energiainfrastruktúra-hálózat létrehozásával, valamint az energia területén működő kutatási, fejlesztési és innovációs közösségi alapok és eszközök létrehozásával és a nemzetközi energiapiacokon megvalósuló együttműködést célzó kereskedelempolitikai eszközök kidolgozásával kapcsolatban. ⁽¹²⁾

3.2 Másrészt az EUMSZ. már említett 194. cikkével kapcsolatban el kell gondolkodni három olyan aspektusról, amelyek tagállami és szupranacionális szinten kihatnak a közpolitikákra, mégpedig a következőkről: az uniós polgárok jogainak védelme és erősítése, a kivételszabályok tagállamokra vonatkozó alkalmazásának koherenciája a szupranacionális energiabiztonságot illetően, valamint a tagállami intézkedések összeegyeztethetősége az energia belső piacának létrehozásával és működésével, különösen a szállítási és elosztási struktúrákat, az energiahálózatok összekapcsolását, a közbeszerzést és a fogyasztói jogokat illetően.

3.3 Az uniós energiapolitika jövőbeli intézkedéseihez szorosabban kapcsolódó jogok elsősorban az Alapjogi Charta IV. címében (Szolidaritás) vannak meghatározva, konkrétan a 36. cikkben (Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés), a 37. cikkben (Környezetvédelem) és a 38. cikkben (A fogyasztók védelme). Meg kellene vizsgálni annak potenciális következményeit, ha valamennyi tagállam ratifikálja az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 14. jegyzőkönyvét, amely a Lisszaboni Szerződéssel együtt megnyitja az utat az EU előtt az egyezményhez való csatlakozáshoz.

3.3.1 Ezek a rendelkezések mindenesetre csak az EU intézményi tevékenységének alapelveit tartalmazzák, de nem ismernek el kifejezetten szubjektív jogokat, ⁽¹³⁾ bár a környezet- és fogyasztóvédelemre vonatkozóan létezik egy szilárd európai jogi keret az egyéni és a közérdekek (*diffuse interests*) védelmére. Ettől függetlenül az EUSz. és az EUMSZ. mellékletében található, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. jegyzőkönyv végrehajtása előreláthatólag javítani fogja a polgárok hozzáférést az egyes energiaforrásokhoz, különös tekintettel a leginkább hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra.

3.3.2 A fent említett okokból kifolyólag jogi feszültségek várhatók az EU és a tagállamok között, mivel nehezen egyeztethető össze egymással az a szupranacionális feladat, hogy liberalizáljuk és/vagy harmonizáljuk az európai energiapiac működésének kulcselemeit, valamint a tagállamoknak az a nemzeti szintű feladata, hogy biztosítsák a szociális jólétet. ⁽¹⁴⁾ Az Európai Bizottság azonban úgy véli, hogy éppen ellenkezőleg: a tagállamok közötti együttműködés növelné a tagállami (energiaellátási) biztonságot.

⁽¹²⁾ Lásd: „Energiaszegénység a liberalizáció és a gazdasági válság kontextusában” (feltáró vélemény), CESE 990/2010.

⁽¹³⁾ Lásd: BENOÎT ROHMER, F., VVAA: Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, Brüsszel, 2006., 312. o. és köv.; valamint LUCCARELLI, A., en VVAA: L'Europa dei diritti. Commento alla Carta dei diritti fondamentali dell'Unione Europea, Bologna, 2002., 251. o. és köv.

⁽¹⁴⁾ Lásd: MOREIRO GONZÁLEZ, C. J.: „El objetivo del bienestar social en el contexto de crisis económica mundial”, Gaceta Jurídica de la UE y de la Competencia, Nueva Época, 11, 5, 2009, 7. o. és köv.

3.3.3 Ez annál is inkább érvényes, mivel a Charta köztudottan csak az általa elismert jogok és szabadságok védelmének minimális szintjét határozza meg,⁽¹⁵⁾ ráadásul egyes tagállamokban csak korlátozott mértékben kerül alkalmazásra.⁽¹⁶⁾ A társadalmi kohéziót a lehető legnagyobb mértékben fenn kell tartani, hogy biztosítani lehessen a szolidaritási jogokat az energiahoz való hozzáférésre vonatkozóan mind a gazdaságilag leghátrányosabb helyzetben lévők, mind a legkiszolgáltatottabb csoportok és a fogyatékkal élők esetében.

3.3.4 Ezenkívül a jelenlegi világméretű gazdasági válságnak a foglalkoztatásra (munkahelyek megszűnése), a bérekre (kiigazítások) és az államnak a szociális szolgáltatások fenntartását illető képességére gyakorolt pusztító hatása miatt fennáll annak veszélye, hogy széles társadalmi csoportok nem férnek hozzá az energiahoz, és így az úgynevezett „energetikai szegénység” felé sodródnak.

3.4 Megoldandó továbbá a koherencia kérdése az egyes tagállamok nemzeti biztonságra irányuló stratégiai és az energiaellátás szupranacionális szintű biztosításának szükségessége között.

3.4.1 Az Európai Unióba irányuló energiaszállítási útvonalak és ellátási források az egész EU, valamint külön-külön az egyes tagállamok ellátásbiztonságát kell, hogy szolgálják. Az ellátásbiztonság a jövőben az energiahordozói összetétel alakulásától, az uniós és az Európai Uniót ellátó harmadik országokbeli termelés fejlődésétől, a tárolói kapacitásokba és az EU-n belüli, illetve kívüli szállítási útvonalakba történő befektetésektől függ majd.

3.4.2 Az EUSz. 4. cikkének (2) bekezdése a nemzeti biztonságot „alapvető állami funkciónak” ismeri el, az egyes tagállamok kizárólagos feladatának tekintve védelmét. Ezért az EU-nak és a tagállamoknak bizonyos területeken össze kell hangolniuk politikáikat és jogszabályaikat, hogy el lehessen érni az EUMSz. 194. cikkének (1) bekezdésében szorgalmazott szinergiákat és egymást kiegészítő hatásokat.

⁽¹⁵⁾ Lásd az Európai Unió Alapjogi Chartájának 51. és 52. cikkét, valamint a tagállamoknak a Chartára vonatkozó 1. számú nyilatkozatát, amely a 2007. december 13-án aláírt Lisszaboni Szerződést elfogadó kormányközi konferencia záróokmányának mellékletét képezi, HL C 83., 2010.3.30., 337. o., valamint az Alapjogi Chartára vonatkozó magyarázatokat, amelyeket a Chartát szerkesztő konvent elnöksége dolgozott ki, és az Európai Konvent Elnöksége aktualizált, HL C 303/2., 2007.12.14., 17. o. és köv.

⁽¹⁶⁾ Lásd az Európai Unió Alapjogi Chartájának Lengyelországra és az Egyesült Királyságra történő alkalmazásáról szóló, az EUSz. és az EUMSz. mellékletében szereplő 30. sz. jegyzőkönyvet, valamint a Lisszaboni Szerződést elfogadó kormányközi konferencia záróokmányának mellékletében a Lengyel Köztársaság 61. és 62. számú nyilatkozatát, továbbá a Cseh Köztársaság 53. számú nyilatkozatát.

3.4.3 Ehhez fel kell deríteni az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége⁽¹⁷⁾ intézményi alapja megerősítésének lehetőségeit. Ilyen lehetőségek például a következők: a bevált gyakorlatok megosztása, a szabályozó hatóságok és a gazdasági szereplők közötti együttműködés támogatása, vélemények kidolgozása a nemzeti szabályozó hatóságok bármely határozatának szupranacionális kötelezettségekkel való konformitásáról, illetve bizonyos körülmények között a legalább két tagállam által egymással megosztott áram- és gázinfrastruktúrák hozzáféréseinek és üzembiztonságának módozatairól és feltételeiről hozott döntés. A tagállamok közötti koordinációnak és együttműködésnek az ügynökség felügyelete alatt kell állnia. Az ügynökség hatáskörének bármiféle kiterjesztése vagy módosítása azonban összhangban kell, hogy legyen azokkal az általános korlátozásokkal, amelyeket az Európai Bíróság juttatott kifejezésre joggyakorlatában, főként a Meroni-ügyben hozott ítéletében.⁽¹⁸⁾

3.4.4 Biztosítani kell annak az energiabiztonságra vonatkozó uniós jogi keretnek a végrehajtását, amelyet az EUSz. említett 4. cikke (2) bekezdésében foglaltak bevezetése előtt dolgoztak ki és fogadtak el, és amely egyrészt tisztán szupranacionális intézkedéseket⁽¹⁹⁾, másrészt közös kül- és biztonságpolitikai intézkedéseket tartalmaz, és magában foglalja a 2010. tavaszi Európai Tanács *ad hoc* álláspontját is az energiaellátás biztonságának garantálásáról.⁽²⁰⁾ Biztosítani kell továbbá, hogy ez a jogi keret összhangban legyen az Európai Energiacharta bizonyos, az energiaszállítási infrastruktúra használatáról és az energiatermékek szállításáról szóló rendelkezéseivel is.⁽²¹⁾

3.4.5 Annak érdekében, hogy közösségi szintű vészhelyzetben az energiaellátás biztosabb, a tagállamok közötti szolidaritás pedig erősebb legyen, és különösen a földrajzi vagy geológiai adottságaik miatt kevésbé kedvező helyzetben lévő tagállamok támogatása céljából a tagállamoknak szupranacionális és transznacionális szinten közös terveket kellene kidolgozniuk megelőző intézkedésekre, illetve vészhelyzetek esetére.

⁽¹⁷⁾ Az ügynökséget az Európai Parlament és a Tanács 2009. július 13-i, 713/2009/EK rendelete hozta létre, HL L 211., 2009.8.14.

⁽¹⁸⁾ Ennek kapcsán meg kell jegyezni, hogy az Európai Bíróság joggyakorlata nem teszi lehetővé, hogy az Európai Bizottság átruházzon jogalkotási vagy végrehajtási hatásköröket, kivéve, ha a Szerződés egyértelműen rendelkezik ezekről (A Meroni-ügyben hozott ítélet, 1959. július 17., 331. o.).

⁽¹⁹⁾ Lásd: pl. az Európai Bizottság „Az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálata: Az Európai Unió cselekvési terve az energiaellátás biztonsága és az energiapolitikai szolidaritás terén” című közleményét (COM(2008) 781 végleges), amely más releváns intézkedések mellett javasolja a tagállamok minimális kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletezési kötelezettségéről szóló 2006/67/EK irányelv módosítását, amely a Tanács 2009. szeptember 14-i, 2009/119/EK irányelvének (HL L 265.) elfogadásához vezetett, valamint a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló 2004/67/EK irányelvet, az „Egy biztonságos, fenntartható és versenyképes európai energiahálózat felé” című zöld könyvet (COM(2008) 782 végleges) stb.

⁽²⁰⁾ Brüsszel, 2010. március 26., Doc. Co EUR 4, CONCL 1.

⁽²¹⁾ A Tanács és a Bizottság 98/181/EK, ESZAK és EURATOM határozata (HL L 69., 1997.9.23.) és a Tanács 2001/595/EK határozata (HL L 209., 2001.7.13.).

Ezeket a terveket rendszeresen aktualizálni kell, és közzé kell tenni. A kohéziós alap és a strukturális alapok a jövőben fontos szerepet játszhatnak az ilyen tervek pénzügyi támogatásában.

3.4.6 Az említett célok jobb biztosításának érdekében mihamarabb olyan intézkedéseket kellene elfogadni az EUMSz. 122., illetve 194. cikke alapján, amelyek bizonyos energiatermékekre vonatkozóan szabályozzák az ellátás biztonságát, ha egy tagállamban súlyos problémák jelentkeznek, valamint amelyek rögzítik a természeti katasztrófák által sújtott vagy rendkívüli helyzetben lévő tagállamoknak szánt pénzügyi eszközök odaítélésekor alkalmazandó eljárást. Ezenkívül meg kellene fontolni az EUMSz. 149. cikkének kiegészítő jogalként való

alkalmazását az említett célok eléréséhez, ha ez – a szupranacionális intézkedések elfogadását indokoló specifikus körülményekre való tekintettel – tanácsosnak tűnik.

3.4.7 Az Európai Unió előtt álló energiaügyi kihívások és célok fényében elengedhetetlennek tűnik egy tényleges „európai energiaügyi közszolgálat” szorgalmazása, amely – tiszteletben tartva a szubszidiaritás elvét – felelős lenne többek között a tagállami energiafogyasztási szokások nyilvántartásának létrehozásáért, az egyes tagállamokban felhasznált energiatípusok feltérképezéséért, az energiafelhasználás és -szállítás okozta balesetek megelőzésére szolgáló intézkedésekért és ebben az összefüggésben a katasztrófavédelem koordinálásáért.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleményéhez

A szekcióvélemény következő pontjait, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, elutasították a Közgyűlés által elfogadott módosító indítványok javára.

1.1. pont – 4. mondat:

„Erősíteni kell az energia belső piacának működését, különösen az infrastruktúrával, a közbeszerzéssel, a piac megfelelő működésével és a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos szempontokat illetően. Ennek kapcsán az EGSZB kiemeli, hogy az energia belső piacának kialakításához a legfontosabb az energetikai infrastruktúra és a transzeurópai hálózatok fejlesztése.

Mindenekelőtt mechanizmusokat kell kidolgozni az árképzési kritériumok meghatározására annak érdekében, hogy elkerülhetővé váljanak a súlyos és indokolatlan eltérések, amelyek alapjaként gyakran tévesen a fogyasztott energia jellegét, az ellátási forrásokat vagy az elosztási csatornákat említik.

Szupranacionális kritériumokat és eszközöket is ki kellene dolgozni az EU területén folyó energiatermelés ésszerűsítésére. Ennek során ügyelni kell az erőforrások fenntartható használatára, és ki kell használni a földrajzi és éghajlati körülményeket. Így például a megfelelő erőművek optimális működtetéséhez fontos, hogy megállapítsuk, mely időszakokban a legnagyobb a nap, a szél és az árapály ereje.”

A szavazás eredménye:

A „szupranacionális” szó törlését 27 szavazattal 17 ellenében, 2 tartózkodás mellett szavazták meg.

1.1.5. pont

„Ennek érdekében fontolóra kellene venni egy olyan rendelet kiadását, amely magában foglalja az Energiafogyasztók Jogainak Európai Chartájában (COM(2007) 386 végleges, CESE 71/2008, előadó: Edgardo Maria Iozia) rögzített jogokat, továbbá az általános érdekű szolgáltatások azon sajátosságait, amelyekre a tagállamok e téren hivatkozhatnak. Ehhez a közszolgáltatási kötelezettségekre vonatkozóan közös minimumnormákat kell megállapítani, amelyeket egyértelmű meghatározás, átláthatóság, tárgyilagosság és diszkriminációmentesség kell, hogy jellemezzen. Ebből az is következik, hogy meg kell különböztetni a polgárok jogait és a tagállamok arra irányuló lehetőségeit, hogy az általános érdekű gazdasági szolgáltatások nyújtásából eredő közszolgáltatási kötelezettségeket vezessenek be, vagy tartsanak fenn.

A rendelet az alábbiak miatt megfelelőbb eszköz, mint az irányelv:

- a rendelet közvetlenül alkalmazható a tagállamok illetékes hatóságaira, az energetikai vállalatokra és a felhasználókra,
- nem igényel hosszú időt a nemzeti jogba való átültetése,
- biztosítja a szabályok és kötelezettségek egyértelműségét és összhangját szerte az EU-ban, továbbá
- közvetlenül meghatározza az uniós intézmények részvételét.”

A szavazás eredménye:

A pont törlését 28 szavazattal 16 ellenében, 2 tartózkodás mellett szavazták meg.

3.4.5. pont

„Annak érdekében, hogy közösségi szintű vészhelyzetben az energiaellátás biztonságosabb, a tagállamok közötti szolidaritás pedig erősebb legyen, és különösen a földrajzi vagy geológiai adottságaik miatt kevésbé kedvező helyzetben lévő tagállamok támogatása céljából a tagállamoknak szupranacionális és transznacionális szinten közös terveket kellene kidolgozniuk megelőző intézkedésekre, illetve vészhelyzetek esetére (például vállalatok közötti üzleti megállapodásokat, terveket a kiviteli növelésére, kompenzációs mechanizmusokat stb.). Ezeket a terveket rendszeresen aktualizálni kell, és közzé kell tenni. A kohéziós alap és a strukturális alapok a jövőben fontos szerepet játszhatnak az ilyen tervek pénzügyi támogatásában.”

A szavazás eredménye:

A zárójeles rész törlését 30 szavazattal 11 ellenében, 3 tartózkodás mellett szavazták meg.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU és Kanada közötti kapcsolatok (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 48/16)

Előadó: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. október 1.-jén úgy határozott, hogy eljárási szabályzatának 29. cikke (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyban:

Az EU és Kanada közötti kapcsolatok.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció véleményét 2010. szeptember 3-án elfogadta.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15.–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai és a kanadai civil társadalmak olyan közös értékeket – többek között gazdasági értékeket – vallanak magukénak, amelyek a 21. században is fenntartják társadalmuk identitását. Közös elvek kialakítása hozzáadott értéket biztosíthat mind az Európai Unió, mind Kanada, következőképpen pedig a nemzetközi közösség egésze számára.

1.2 Ezért Kanadának az EU hivatkozási alapot jelentő partnerévé kell válnia. A jelenlegi kapcsolatok bár megfelelőek, visszafogottnak mondhatók. Ilyen értelemben az EGSZB örömmel üdvözlí az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodásról (CETA) folyó tárgyalások elindítását. E megállapodás nem pusztán az EU és Kanada közötti kapcsolatok jövője szempontjából, de a transzatlanti kapcsolatok szemszögéből is igen ígéretes. Emlékeztetünk arra, hogy Kanada az Egyesült Államokkal és Mexikóval együtt az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Megállapodás (NAFTA) aláírója, és ilyen minőségében korántsem lebecsülendő összeköttetést jelenthet az egyesült államokbeli piachoz.

1.3 Az EGSZB örömmel nyugtázza a legutóbbi, 2010. május 6-án megrendezett EU–Kanada csúcstalálkozó eredményeit. A vízumengedélyekkel kapcsolatos különbségek tekintetében az EGSZB üdvözlí, hogy a vezetők elkötelezték magukat a probléma megoldása mellett, és úgy ítéli meg, hogy a menekültügyi politika felülvizsgálatára irányuló kanadai szándék minden bizonnyal pozitívan fog hozzájárulni annak megkönnyítéséhez, hogy a teljes kölcsönösség keretében az EU minden polgára vízumot kapjon.

1.4 Az EGSZB véleménye szerint a tartományok, szövetségi területek és a civil társadalom részvételére és hozzájárulására vonatkozó különleges eljárásoknak a tárgyalásokba való beillesztése létfontosságú lesz a megállapodás sikeres végrehajtása szempontjából. Az EU szempontjából az egyik legfontosabb kérdés a közbeszerzési piacok megnyitása. A kanadai tartományokban e téren igen jelentős a verseny, ezért az e témáról

szóló tárgyalásokat is azok részvételével kell lefolytatni. A különböző gazdasági-társadalmi szereplők közötti véleménykülönbségek miatt az EGSZB úgy véli, hogy ebben a kérdésben nélkülözhetetlen a szociális partnerek aktív részvétele a tárgyalásokban.

1.5 Az EGSZB támogatja, hogy az Európai Parlament már a tárgyalások során kövesse nyomon a folyamatot, illetve megfelelően tájékozódjon, és ne csak – a Lisszaboni Szerződésben előírtak szerint – a végleges változatot hagyja jóvá és ratifikálja.

1.6 Kíváncsú lenne, hogy amint megkötik a megállapodást, az EU–Kanada közötti együttműködési vegyes bizottság az EU és az USA között működő Transzatlanti Gazdasági Tanácséhoz hasonló szerepet töltsön be többek között azért, hogy az EU és Kanada között előrehaladást érjenek el a jogszabályok harmonizációjában.

1.7 Az EU-nak olyan ambiciózus megállapodást kell kieszközölnie, amely az EU és Kanada közötti kereskedelmi kapcsolatok valamennyi aspektusát felöleli, a közbeszerzési szerződéseket is beleértve. E tekintetben különösen fontos, hogy a szabályozás harmonizálása és a nem kereskedelmi korlátozások megszüntetése révén sürgősen foglalkozzanak a vállalkozások útjában álló valós akadályokkal.

1.8 A környezeti és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos szempontokat is figyelembe kell venni a megállapodásban.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy sem az EU, sem pedig Kanada nem hagyhatja veszni a kapcsolataik szorosabbra fűzésére kínálkozó lehetőséget, amely társadalmak hasznára válna. Ezért helyénvaló lenne, hogy mindkét fél folyamatos párbeszédet tartson fenn a civil társadalmi szervezetek képviselőivel, nemcsak a tárgyalások ideje alatt, hanem a létrejövő megállapodás életbe léptetésének és eredményeinek nyomon követése céljából is, annak folyamatos javítása érdekében.

1.10 Az EGSZB azt javasolja, hogy a megállapodás keretében jöjjön létre egy EU–Kanada civil társadalmi vegyes tanácsadó szerv. Ez a szerv tanácsadói szerepet töltené be a megállapodás elsődleges politikai irányító szerveként megalakuló közös szerv mellett, és véleményeket bocsáthatna ki a megállapodás által felölelt témakörökben a közös szerv által kezdeményezett konzultációkról. A konzultációs szerv a civil társadalom egyéb vegyes konzultációs szerveinek mintájára jöhetne létre, ennek legutóbbi példája az EU és Közép-Amerika között 2010-ben létrejött társulási megállapodásban szereplő konzultatív vegyes bizottság felállítását volt.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) 1996-ban elemezte az Európai Unió és Kanada közötti kapcsolatokat.⁽¹⁾ Azóta egy sor olyan esemény történt, amelyek mostanra megváltoztatták a körülményeket, és ezért indokolják ennek a véleménynek a kidolgozását.

2.2 Az európai és a kanadai civil társadalmak olyan közös értékeket vallanak magukénak, amelyek fenntartják társadalmi identitását a 21. században. A közös elvek kialakítása gazdasági, környezetpolitikai, biztonsági, bevándorlási stb. szempontból egyaránt hozzáadott értéket biztosíthat mind az Európai Unió, mind Kanada, következésképpen pedig a nemzetközi közösség egésze számára. Emellett kívánatos volna szorosabbra fűzni az együttműködést a többoldalú kapcsolatok – például a gazdasági irányítás, az éghajlatváltozás és a konfliktusmegoldás – terén.

2.3 Ebben az összefüggésben gazdaságaik számos szektorban magas fokú komplementaritás tapasztalható, és mindkét fél közös gazdasági értékeken osztozik, amelyek megkönnyítik a megállapodás létrejöttét. Így 2009. május 6-án Prágában csúcstalálkozóra került sor az EU és Kanada között, amelynek legfontosabb eredménye az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodásról (CETA, Comprehensive Economic and Trade Agreement) folyó tárgyalások megindítása volt a két fél között.

2.4 Az EGSZB megleléssel nyugtázza a megállapodásról folyó tárgyalások megindítását, és reméli, hogy ez az EU és Kanada közötti kapcsolatok új, együttműködést ösztönző és mindkét fél javát szolgáló korszakának kezdetét jelzi. Emellett egyértelmű üzenetet közvetít a nemzetközi közösség felé, mely szerint a gazdasági és pénzügyi szempontból válságos időszakban az EU, akárcsak Kanada, elutasítja a protekcionizmust. Másrészt Kanada teljes körű részvétele nélkül a transzatlanti kapcsolatok sem kaphatnának lendületet.

2.5 Érdemes kiemelni, hogy aláírásával ez a megállapodás lesz az első újabb keletű kereskedelmi megállapodás a többségében az OECD-hez tartozó országok együttese között, amelyek egyformán érzékenyek a gazdasági növekedéssel és a munkahelyteremtéssel kapcsolatban. E tekintetben a megállapodás

remélhetőleg szilárd alapokon nyugszik majd gazdasági és társadalmi szempontból, illetve a fenntartható környezeti fejlődés, a civil társadalommal folytatott konzultáció és a kereskedelmi megállapodás végrehajtásának felügyelete szempontjából egyaránt.

3. A kanadai civil társadalom

3.1 A civil társadalommal való konzultáció kanadai rendszere eltér az európai modelltől. A civil társadalom véleményét ad hoc jelleggel a parlamenti bizottságok és a szövetségi minisztériumok egyaránt kikérlik. Ez utóbbi a kanadai parlamenti eljárások keretében kötelező, amelyeknek bizonyítaniuk kell, hogy az adott konzultációra ténylegesen sor került. A civil társadalommal való konzultációnak tartományi szinten is kiterjedt gyakorlata van.

3.2 Kanadában a munkavállalók 26,1 %-a, közel 4,6 millió fő⁽²⁾ tagja valamely szakszervezetnek. Annak ellenére, hogy az elmúlt 10 évben – a munkahelyek számának arányos növekedése következtében – a szakszervezeti tagok száma több mint fél millióval nőtt, a munkavállaló szakszervezeti tagok aránya alig változott: ezen időszakban azonos szinten maradt.

3.3 A Canadian Labour Congress (CLC, Kanadai Munkáügyi Kongresszus)⁽³⁾ a szakszervezeti mozgalom első számú nemzeti képviselője. A kanadai nemzeti szakszervezetek többsége tagja a CLC-nek, amely 12 tartományi és területi szövetségével és 136 munkástanácsával közel három millió szakszervezeti tagot képvisel. Feladata elérni, hogy a bérek és a munkakörülmények elfogadhatóbbakká váljanak; javuljanak az egészséget és a biztonságot szabályozó normák, illetve olyan méltányos adórendszer és szociális programok legyenek érvényben, amelyek magukban foglalják az óvodai szolgáltatásokat, a betegbiztosítást és a nyugdíjakat. Emellett a CLC közbenjár a képzési és a munkahely-teremtési programok javítása érdekében.

3.4 A kanadai munkáltatók első számú szervezete a Canadian Council of Chief Executives (CCCE, a Kanadai Vállalatvezetők Tanácsa).⁽⁴⁾ Ez a tanács a legfontosabb kanadai vállalatok közel 150 megbízott tanácsadójából, illetve valamennyi termelési ágazat kiemelkedő vállalkozóiból áll. A szervezet legfontosabb célja, hogy három szinten (kanadai, észak-amerikai és globális) érvényesítse a vállalati érdekeket. Munkája Kanadában olyan nemzeti kérdésekre összpontosul, mint a monetáris és fiskális politika, a környezet, a verseny, a társasági jog és a törvényhozás. Észak-Amerikában munkáját elsősorban az Egyesült Államok és Kanada közötti kölcsönös gazdasági függésre és az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Megállapodásra (NAFTA, North American Free Trade Agreement) fókuszálja. Globális szinten a nemzetközi adóügyek, a kereskedelem, a befektetések és a fejlesztési politika, valamint a két- és többoldalú kapcsolatok állnak tevékenysége középpontjában.

⁽¹⁾ Az Európai Unió és Kanada közötti kapcsolatokról szóló EXT/142. sz. vélemény, Brüsszel, 1996. november 27.

⁽²⁾ Labour Force Survey 2008, kanadai statisztika.

⁽³⁾ <http://canadianlabour.ca>

⁽⁴⁾ <http://www.ceocouncil.ca/en/>

3.5 A Canadian Federation of Independent Business (a Független Vállalkozások Kanadai Szövetsége) ⁽⁵⁾ is 105 000 tagot számlál nemzeti szinten valamennyi ágazatból. Célja a kkv-k érdekeinek szövetségi, tartományi és területi szintű képviselete. Nemzeti szinten befolyásos szervezet még a Kanadai Kereskedelmi Kamara (The Canadian Chamber of Commerce). ⁽⁶⁾

3.6 A fogyasztóvédelem tekintetében talán a legrepresentatívabb szervezet a Consumers' Association of Canada (a Kanadai Fogyasztók Szövetsége), ⁽⁷⁾ amelynek elsődleges célja a fogyasztók tájékoztatása, ⁽⁸⁾ illetve a fogyasztói üzenetek közvetítése a kormány és a vállalatok felé a fogyasztással kapcsolatos konfliktusok megoldása során.

3.7 Kanadában emellett néhány mezőgazdasági termelői szervezet is működik. Közülük a legnagyobb a több mint 200 000 tagot számláló The Canadian Federation of Agriculture (CFA). ⁽⁹⁾ Az CFA-t 1935-ben alapították azzal a céllal, hogy egységes hangon képviselje a kanadai mezőgazdasági termelők álláspontját. Az CFA a tartományi szervezeteket és a nemzeti termelői csoportokat tömörítő ernyőszervezet, amely a kanadai mezőgazdaság és agrárélelmiszer-ágazat érdekeit képviseli.

3.8 A halászati ágazatot elsősorban a Kanadai Halászati Tanács (Fisheries Council of Canada FCC) ⁽¹⁰⁾ képviseli nemzeti szinten, mintegy 100, a kanadai hal- és tengertermék-termelés zömét feldolgozó tagvállalattal.

4. Új lendületet az EU és Kanada közötti kapcsolatokban: kereskedelmi és politikai kapcsolatok

4.1 Kanada 1,51 billió USD GDP-jével ⁽¹¹⁾ a világ 14. gazdasága. Az ország vezető gazdasági szektora a szolgáltatói ágazat, amely 2008-ban a GDP több mint 69,6 %-át adta, ⁽¹²⁾ és a gazdaságilag aktív kanadai lakosság mintegy háromnegyedét foglalkoztatta. ⁽¹³⁾

4.2 A 2009-re vonatkozó kereskedelmi mérlegben a becslült hiány 34,309 milliárd USD, míg 2008-ban 7,606 milliárd USD többlet keletkezett. A főbb exporttermékek a következők: gépkocsik és alkatrészek, ipari gépek, repülőgépek, távközlési felszerelések, vegyi anyagok, műanyagok és műtrágyák. A 2009.

márciusi EU–Kanada közös munkadokumentum szerint Kanadában minden ötödik munkahely a kereskedelemhez kapcsolódik.

4.3 Az EU és Kanada közötti hivatalos kapcsolat eredete 1959-re nyúlik vissza: ekkor írták alá az atomenergia békés felhasználásáról szóló együttműködési megállapodást. A két fél azóta számos megállapodást és nyilatkozatot írt alá. Az Egyesült Államokkal 1995-ben aláírt új transzatlanti menetrenddel összhangban az 1996. decemberi EU–Kanada csúcstalálkozón politikai nyilatkozatot és cselekvési tervet hagytak jóvá a kétoldalú politikai és gazdasági kapcsolatok fejlesztése, illetve a többoldalú kérdésekben való együttműködés megkönnyítése érdekében. Ebben a tervben ugyancsak szerepelt, hogy a kétoldalú kapcsolatok felülvizsgálata és ösztönzése céljából fél évente csúcstalálkozókat tartanak.

4.4 Kanada és az EU között igen jelentősek a gazdasági kapcsolatok. 2009-ben a két fél közötti árukereskedelem értéke 40,2 milliárd euróra rúgott, ⁽¹⁴⁾ a kereskedelmi szolgáltatások forgalma pedig (a közszolgáltatások kivételével) 18,8 milliárd eurót tett ki. Ráadásul az elmúlt években igen pozitívan alakult a tendencia, hiszen 2000 és 2009 között az EU-ból Kanadába irányuló áruexport 21,1-ről 22,4 milliárd euróra emelkedett, míg azonos időszakban a Kanadából az EU-ba irányuló áruimport 19-ről 17,8 milliárd euróra csökkent. Az EU árukereskedelmi többlete az elmúlt évtizedben tehát 2,1-ről 4,7 milliárd euróra nőtt. Az EU-ból Kanadába irányuló legfontosabb exportcikk a gyógyszerek, motoros járművek és repülőgépmotorok. A Kanadából az EU-ba irányuló exportot elsősorban a repülőgépek, a gyémánt, a vasérc, gyógyszerek és az urán alkotják. 2009-ben a szolgáltatáskereskedelmi többlet szintén az EU-nál jelentkező: összege 2,5 milliárd euró volt.

4.5 Az EU egyik legfőbb gazdasági érdeke a közbeszerzési piac liberalizációja. Míg a kanadai vállalkozások szabadon hozzáférnek az európai közbeszerzési szerződésekhöz, – mivel Kanada és az EU egyaránt aláírták a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) 1994-es közbeszerzési megállapodását (GPA) – az európai vállalkozások nem élveznek hasonló elbánást Kanadában. Az energiaágazat, a környezet, a közlekedés és az egészségügy a tartományok hatáskörébe tartozik. Ezért nyilvánvalóan fontos, hogy a tartományokat is bevonják a tárgyalási folyamatba azért, hogy kielégítő, az EU számára gazdaságilag kedvező megállapodás szülessen. Ez év elején Kanada kereskedelmi megállapodást írt alá az Egyesült Államokkal közbeszerzési piacainak szubregionális szintű megnyitásáról. Kanada e lépéssel az Egyesült Államok által a gazdaság fellendítését célzó „Buy America” elnevezésű protekcionista intézkedésekre reagált. A megállapodásból kitűnik a tartományok szándéka arra vonatkozóan, hogy közbeszerzési piacukat megnyissák a nemzetközi verseny előtt.

⁽⁵⁾ <http://www.cfib.org>

⁽⁶⁾ <http://www.chamber.ca>

⁽⁷⁾ <http://www.consumer.ca>

⁽⁸⁾ Kanadai fogyasztóvédelmi szervezetek még: a Consumers Council of Canada, a Society of Consumer Association Professionals of Canada, az Option consommateurs és az Union des consommateurs.

⁽⁹⁾ <http://www.cfa-fca.ca/pages/home.php>

⁽¹⁰⁾ <http://www.fisheriescouncil.ca/>

⁽¹¹⁾ 2009-re 1,3 a becslült érték, 2008-ban 1,4. FMI. World Economic Outlook Database. 2009. október.

⁽¹²⁾ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ca.html>

⁽¹³⁾ Forrás: Instituto Español de Comercio Exterior – ICEX (Spanyol Külkereskedelmi Intézet).

⁽¹⁴⁾ Forrás: Eurostat.

4.6 Az EU és Kanada közötti kétoldalú kapcsolatok előzményei alapvetően a következő eszközökön alapulnak:

- az 1976-os gazdasági és kereskedelmi együttműködési keretmegállapodás,
- az 1990-es transzatlanti nyilatkozat, amely létrehozta az EU–Kanada csúcstalálkozókat, valamint a miniszteri ülések intézményi keretét,
- az EU és Kanada közötti kapcsolatokról szóló 1996-os cselekvési terv és politikai nyilatkozat, amely három alapvető fejezetet foglal magában: gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, kül- és biztonságpolitika és transznacionális ügyek,
- a 2004-es ottawai csúcstalálkozón került sor a kereskedelem és a befektetések előmozdításáról szóló szerződés tárgyalási keretének jóváhagyására, illetve az új társulási menetrend elfogadására, amely számos, máig kiaknázatlan területen nyitotta meg a kapcsolatokat (nemzetközi koordináció, békemissziókban való közös részvétel, fejlesztési együttműködés, tudományos, igazságügyi és külügyi együttműködés stb.).

4.7 Általánosságban elmondható, hogy a Kanada és az EU közötti kapcsolatok kiválóak. A Kanada és az EU közötti politikai súrlódás legfőbb összetevői az Északi-sarkkal kapcsolatos kérdések, a fókatermékek európai kereskedelmi tilalma és az egyes uniós tagállamokkal szemben támasztott kanadai vízumkövetelmények.

Egyrészt a sarkvidéki hajózható utak közelgő megnyitása felségjogi kérdések sorát veti fel, mivel az övezet kereskedelmi jellegű kihasználásának lehetősége eddig nem volt napirenden. Amellett, hogy ez a régió igen vonzó alternatív kereskedelmi útvonalakat kínál, a vélekedések szerint itt található a világ kőolaj- és gáztartalékának 20 %-a. A többoldalú szabályozás hiányának ügyével középtávon kellene foglalkozni, mielőtt a terület felségjogával kapcsolatban véleménykülönbségek vagy viták üthetnének fel a fejüket. 2009 decemberében az EU Tanácsa három fő célkitűzést szabott meg az EU északi-sarki politikája számára: 1) az Északi-sark védelme és megőrzése lakosságával egyetértésben; 2) az erőforrások fenntartható felhasználásának előmozdítása és 3) az Északi-sark többoldalú kormányzásához való hozzájárulás az ENSZ tengerjogi egyezménye (UNCLOS) alapján.

Másrésztől Kanada vízumkényszert vezetett be Csehország, Románia és Bulgária állampolgáraival szemben az ezen országok állampolgárainak menedékjog iránti kérelmeivel kapcsolatos visszaélésekre hivatkozva. Mivel az EU vízumpolitikája a kölcsönösségen alapul, sürgősen megoldást kell találni még azelőtt, hogy az EU hasonló intézkedések bevezetésére kényszerüljön. Bulgária és Románia igyekszik teljesíteni a Kanada által a vízummentesség megadásához megszabott kritériumokat. Csehországot illetően Kanada még nem állapított meg konkrét feltételeket a vízumkényszer feloldásával kapcsolatban. Kanada

azzal indokolja lépését, hogy nem tud védekezni a menedékjog iránti hamis kérelmekkel szemben. Az ezzel kapcsolatos jogszabályok reformja jelenleg a tervezés fázisában tart, és még további időbe telik, amíg a parlament elé terjesztik.

4.8 E tekintetben az EGSZB örömmel nyugtázza a legutóbbi, 2010. május 6-án megrendezett EU–Kanada csúcstalálkozó eredményeit, ahol a vezetők elkötelezték magukat a probléma megoldása mellett, és úgy ítéli meg, hogy a menekültügyi politika felülvizsgálatára irányuló kanadai szándék minden bizonnyal pozitívan fog hozzájárulni ahhoz, hogy a vízumkérdés az EU minden polgára számára megnyugtatóan rendeződjön.

5. Az EU és Kanada közötti átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás értékelése

5.1 2009. május 6-án a prágai EU–Kanada csúcstalálkozón megállapodás született arról, hogy tárgyalásokat kezdenek egy átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás létrehozásáról.

5.2 A szorosabb gazdasági társulás két fél által közösen elvégzett költség-haszon elemzése azt mutatta, hogy mind az EU, mind pedig Kanada számára előnyösebb volna a vámtarifák eltörlése, a szolgáltatás-kereskedelem liberalizációja, valamint az áruk és a befektetések nem vámjellegű akadályainak felszámolása.

5.3 E jelentés szerint a megállapodás szempontjából a legkedvezőbb területek a következők: az árukereskedelem; az egészségügyi és növény-egészségügyi kérdések; a kereskedelem technikai akadályai; a kereskedelem megkönnyítése; a vámügyi eljárások; a határokon átnyúló szolgáltatás-kereskedelem; a beruházások; a közbeszerzés; a szabályozási együttműködés; a szellemi tulajdonjog; a személyek mozgása; a versenypolitika; az intézményi kötelezettségvállalások és a vitarendezés, illetve a fenntartható fejlődés. A nem kereskedelmi akadályok és a szabályozás kérdése jelentik a tárgyalások legfontosabb napirendi pontjait.

5.4 Az áru- és szolgáltatás-kereskedelem kölcsönös liberalizációjának köszönhetően a kétoldalú kereskedelmi forgalom akár 20 %-kal is megnőhet. Ezenfelül a becslések szerint a fenti jellemzőkkel bíró megállapodás hatálybalépésétől számított hét éven belül az EU reálbevételei 11,6 milliárd euróval, Kanada bevételei pedig 8,2 milliárd euróval fognak növekedni. Az EU Kanadába irányuló összexportja 2014-ig várhatóan 24,3 %-kal, azaz 17 milliárd euróval, a kanadai export pedig 20,6 %-kal, vagyis 8,6 milliárd euróval emelkedik.

5.5 A tanulmány szerint az együttműködés a tudomány és technológia területén is bővíthető egy közös kutatási menetrenddel, elsősorban olyan stratégiai területeken, mint az energia és a környezet; a tiszta szén és a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás; a bioenergia, a villamosenergia-termelés és az intelligens villamosenergia-hálózatok.

5.6 A szorosabb együttműködés más területei a megállapodáson belül a következők lehetnek: biztonság, szociális biztonsági ügyek, együttműködési rendszer a képesítések kölcsönös elismeréséhez, továbbá többek között az Északnyugat-atlanti Halászati Szervezeten belüli együttműködés.

5.7 Kereskedelmi szempontból a vámjellegű tényezők várhatóan nem jelentenek problémaforrást a tárgyalás során. A tárgyalások egy fontos vetülete a jogszabályi harmonizáció, mivel a gazdasági trendnek a szolgáltatások és a külföldi befektetések irányába történő elmozdulása minden eddiginél nagyobb fontossággal ruházza fel a szabályozási keretet. Ennek ellenére a jogalkotási hatásköröknek a szövetségi állam, a tartományok és a területek közötti megosztottsága e tekintetben akadályt gördíthet a megállapodásról szóló tárgyalások útjába.

5.8 Ezért a tartományok kivételes jelleggel közvetlen beavatkozási lehetőséget kaptak a folyamatba, mivel az EU támogatta részvételüket. A tárgyalások felelőse a szövetségi kormány képviselője, ám a megosztott vagy kizárólagos hatáskörök területén véleménykülönbségek merülhetnek fel a tartományok között vagy a szövetségi kormánnyal szemben.

5.9 Kanadának nincs tényleges egységes piaca. Mind a szövetségi kormány, mind a tartományok tisztában vannak egy belső piac kialakításának szükségességével, ám egyelőre csak az erős politikai akarat született meg. A gazdasági világválság mindazonáltal arra sarkallja Kanadát, hogy a lehető leghamarabb megkötse egy olyan megállapodást, amellyel lehetővé válik számára az Egyesült Államokén kívüli külső piacainak diverzifikálása.

5.10 Ami a legkényesebb ágazatokat illeti, az EU és Kanada között kereskedelmi szempontból legvitatottabb kérdést a gépjárműipar jelenti. Ezzel szemben a halászat területén kiválóak a kapcsolatok, ezért ez nem is szerepel a tárgyalások meghatározó témakörei között. Az energia tekintetében az EU diverzifikálni kívánja energiaellátási szolgáltatóit. Az energiáról a tervek szerint külön megállapodást készülnek kötni, ám ez jelenleg még csak pusztá javaslat. Az európai vállalatok számára a Kanadával való tárgyalások során problémás területeknek számít még a légi közlekedés és a bankszektor, illetve a közbeszerzés. A két fél nem ért egyet továbbá a földrajzi jelzések koncepciójában és mezőgazdasági kérdésekben sem.

5.11 Környezetvédelmi szempontból a szövetségi kormánynak és a tartományi kormányoknak még ki kell alakítaniuk közös álláspontjukat, elsősorban az üvegházhatást okozó gáz kibocsátás tekintetében. A tartományok különböző álláspontokat képviselnek: míg Québec, Ontario, Brit Columbia és Manitoba tagjai a nyugati klímakedzmeményezésnek (western climate initiative), és intézkedéseik vannak érvényben az éghajlatváltozás enyhítésére és az ahhoz való alkalmazkodásra, Alberta és Új-Fundland – amelyek gazdasága erősen függ a kőolajtermeléstől – nem támogatja a kezdeményezést. Ez az ügy továbbra is megoldatlan marad, és nem valószínű, hogy a tárgyalás e része köte-

lező erejű megállapodást eredményez; a tárgyalás semmi esetre sem végződhet olyan álláspont elfogadásával, amely az európai vállalatok versenyképességét visszafogó, hátrányos körülményeket teremtené. Kanada viszont kötelezettséget vállalt arra, hogy tiszta energiával kapcsolatos technológiákba ruház be, illetve hogy az atomenergiával kapcsolatban kétoldalú stratégiai együttműködést létesít.

6. A civil társadalom álláspontja az EU és Kanada közötti megállapodással kapcsolatban

6.1 A munkáltatók

6.1.1 Az európai munkáltatók (BUSINESSEUROPE) a következőket kéri: a vámjellegű és nem vámjellegű akadályok teljes körű eltörlése, minden vámtarifaszámra kiterjedően; sokkal szélesebb körű hozzáférés a közbeszerzésekhez minden (országos és az alatti) szinten; szabályozási konvergenciára való kötelezettségvállalás a kiemelt ágazatokban; a szellemi tulajdon jog fokozottabb védelme (ideértve az eredetmegjelölések védelmét, elsősorban az alkoholtartalmú italok esetében); vita rendezési mechanizmus, továbbá nagyobb munkavállalói mobilitás, beleértve a vállalati személyzet és egyes foglalkozásbeli – mint ápolónők vagy ügyvédek – képesítések kölcsönös elismerését.

6.1.2 A megállapodás új üzleti lehetőségeket nyit a hasonló fejlettségi szinten levő és hasonló kereskedelem politikai terveken osztozó két társ között. A jólét szorosan kötődik a kereskedelmi liberalizáció szellemében megvalósuló gazdaságpolitikához és a közvetlen külföldi tőkebefektetés bevonásához. Most minden eddiginél fontosabb a piacok nyitva tartása, mivel az a verseny, az innováció és a növekedés elengedhetetlen ösztönzője.

6.1.3 Az üzleti világ hisz abban, hogy a nemzetközi kereskedelmet alapvetően többoldalú kereskedelmi szabályokkal kell irányítani, ugyanakkor azt is gondolja, hogy még ambiciózusabb kétoldalú megállapodásokkal többet is el lehet érni, gyorsabb haladást lehet megvalósítani a kereskedelmi akadályok – különösen a nem vámjellegű akadályok, illetve a szolgáltatás kereskedelem és a befektetések útjában állók – felszámolása felé.

6.1.4 Egy az EU és Kanada közötti ambiciózus és tartalmas megállapodás kedvező hatással lesz a két fél közötti gazdasági kapcsolatok megerősödésére, amelyek az utóbbi években nemcsak az export, de a szolgáltatói szektor és vállalkozásalapítás más, összetettebb műveletei révén is intenzívebbé váltak.

6.1.5 A megállapodás lendületet fog adni a kétoldalú gazdasági és kereskedelmi forgalom növekedésének. A tárgyalásnak üzleti lehetőségek megteremtéséhez kell vezetnie olyan ágazatokban, ahol a vállalatok a globális piaci versenyben egyértelműen helytállásukról tettek tanúbizonyságot – ilyen az energia-ágazat, főként a megújuló energiák szegmense, az infrastruktúra-kezelés, a pénzügyi szolgáltatások, az építőipar, a környezeti szolgáltatások és technológiák, valamint a távközlés.

6.1.6 Az általános célkitűzés több lehetőség megteremtése kevesebb akadállyal, azaz új üzleti lehetőségek felkínálása a vállalkozásoknak az áru-, szolgáltatás- és tőkeexportot sújtó akadályok felszámolása révén.

6.1.7 A megállapodás döntően hozzá fog járulni az Európai Unió és Kanada gazdaságainak fokozott integrációjához, miközben a kereskedelmi és befektetési forgalom növekedése révén mindkét fél gazdasági élénkülésének kedvez a válság időszakában.

6.1.8 A nemzetközi kereskedelem – mint a világszintű növekedés és fejlődés mozgatója – kiemelkedő szerepet tölthet be és kell hogy betöltsön, ezért elengedhetetlen, hogy a kereskedelem-politika a piacok megnyitása révén az EU gazdaságpolitikájának fontos részét képezze.

6.2 A szakszervezetek

6.2.1 Az európai és nemzetközi szakszervezetek (EPSU, ESZSZ, ITUC) megfogalmazták a munkavállalók jogaira és az ILO alapvető munkaügyi egyezményeinek – 98. sz. (kollektív tárgyalás), 94. sz. (közbeszerzési szerződések szociális záradékai), 138. sz. (minimális életkor) és 29. sz. (kényszermunka) –, továbbá a méltányos munka más összetevőinek teljesítésére vonatkozó ajánlásaikat. Azt kérik, hogy mindkét fél küldjön rendszeres jelentéseket a fenti kötelezettségvállalások végrehajtásának előrehaladásáról. Emlékeztetnek arra, hogy a Kanadai Munkaügyi Kongresszus gyakran emel panaszt az ILO-nál amiatt, hogy kanadai tartományi szinten nem tartják be a munkaügyi egyezményeket. Tény, hogy bár a szövetségi törvények biztosítják a munkavállalók számára a szakszervezetbe tömörülés jogát, a különböző tartományi szabályozások ország-szerte korlátozzák a szakszervezeti jogokat, ami kritikára kész-teti az ILO-t.

6.2.2 Emellett mindkét félnek be kell tartania az OECD-nek a multinacionális vállalatokra vonatkozó előírásait, valamint az ILO-nak a multinacionális vállalatokról és a szociális politikáról szóló háromoldalú nyilatkozatát, továbbá vállalniuk kell, hogy külföldi tőkevonás céljából nem csökkentik a munkaügyi előírásokat.

6.2.3 Az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) kívá-natosnak találná, hogy a megállapodásban egy nyomatékos hangvételű fejezet tárgyalja a fenntartható fejlődést, egy olyan kötelező erejű mechanizmussal, amely garantálja az alapvető munkaügyi egyezmények végrehajtását.

6.2.4 Másrésről az EPSU azt kéri, hogy a megállapodás védje a jelenlegi és jövőbeli közszolgáltatásokat, ehhez azonban nemzeti szabályozást kell garantálni.

6.2.5 A kanadai szakszervezetek részéről a Kanadai Munka-ügyi Kongresszus nagyban támogatja, hogy a közbeszerzést szociális-környezetvédelmi, illetve gazdaságfejlesztési célok elérése érdekében alkalmazzák, és ezért ellenzi, hogy a kormányzati tulajdonban álló vállalatok és a szövetségi szint alatti kormányzatok előtt is megnyissák a közbeszerzéseket.

6.2.6 A Kanadai Munkaügyi Kongresszus nagyon aggódik amiatt, hogy a befektetők és az állam közötti esetleges érdek-el-lentétek fenyegetést jelentenek a közszolgáltatásokra és a belföldi szabályozásra, valamint amiatt is, hogy a szellemi tulaj-donjog túlzott védelme veszéllyel jár, különösen a gyógyszer-árak tekintetében.

6.2.7 Lennie kell egy olyan kötelező érvényű mechaniz-musnak, amelynek révén a két fél munkáltatói és munkavállalói szervezetei cselekvésre szólíthatják fel a kormányokat.

6.2.8 Szükség van egy olyan kereskedelmi és fenntartható fejlődési fórum elindítására, ahol kiegyensúlyozottan konzultál-hatnak a munkavállalókkal, a munkáltatókkal és a civil társa-dalom más érdekelt szervezeteivel. A kanadai munkaügyi szer-vezetek szerint jelenleg részrehajló a konzultációs folyamat, és inkább a vállalatok szempontjait helyezi előtérbe.

6.2.9 Szükségesnek tartanak továbbá hathatós záradékokat a többoldalú környezetvédelmi megállapodások – ideértve a Kiotói Jegyzőkönyv – tiszteletben tartására. E fejezetben vélemé-nyük szerint szerepelnie kell az emberi jogokról – köztük a politikai és polgári jogokról – szóló egyezmények betartására vonatkozó kitételnek, mivel ezek a fenntartható fejlődés szoci-ális vetülete szempontjából igen fontosak.

6.3 Különféle tevékenységek

6.3.1 A mezőgazdasági ágazat azt kéri, hogy az EU tárgyalói tartsák szem előtt az említett terület érzékeny termékeit. Az eredetre vonatkozó előírások tekintetében azt javasolják, hogy a Dél-Koreával kötött megállapodást vegyék mintául. A tejágazat kulcsfontosságú, a megállapodástól pedig azt remélik, hogy új piaci lehetőségeket teremtsen az európai termelők számára. A húsipar tekintetében az EU érdekei defenzívek, kvótákat szor-galmaznak a sertéshús, a baromfi, a tojás és a tojásból származó termékek esetében. Az iparág ugyanakkor offenzív érdekeltségű a gabonafélék, különösen a búza esetében, ezért ellenzik a kanadai kvóta emelését. Ugyanígy helyénvaló lenne, hogy a kanadai kormány értesítse a Kereskedelmi Világszervezetet a kereskedelem útjába esetlegesen akadályokat gördítő szabályo-zásról – ilyen például a dohánytermékek alkotóelemeire vonat-kozó C-32. sz. kanadai törvény – annak érdekében, hogy a kereskedelem technikai akadályait foglalkozó WTO-munka-csoport elemezhesse annak összeegyeztethetőségét.

6.3.2 Az EGSZB az oktatással és képzéssel kapcsolatban emlékeztet arra, hogy az EU és Kanada közötti együttműködés lehetőségét már az 1990. novemberi közös nyilatkozatban is megemlítték. 2006-ban az EU és Kanada a megállapodást kiterjesztette a felsőoktatásra, a képzésre és a fiatalokra a 2006–2013-as időszakban. Ez volt az EU által aláírt első olyan kétoldalú megállapodás, amely a felsőoktatáson kívül is említést tett a fiatalokat érintő együttműködésről. A fenti megállapodás azonban vélhetően nem kapott megfelelő finanszírozást. Az EGSZB azt kéri, hogy a fenti intézkedéseket finanszírozzák megfelelően, és hasonlóképpen nyújtsanak pénzügyi támogatást az EU-ban gyermekekkel és fiatalokkal dolgozó számos szociális munkásnak, akik készek lennének a hasonló kanadai szervezetekkel való tapasztalatcserére és közös tevékenységre.

7. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság álláspontja az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodással kapcsolatban

7.1 Az EGSZB támogatja a kereskedelmi kapcsolatok kiterjesztését és liberalizációját, üdvözlí az EU és Kanada közötti megállapodásról való tárgyalás megkezdését, bár sajnálattal veszi tudomásul a dohai forduló kudarcát, valamint emlékeztet arra, hogy előnyben részesíti a többoldalú megoldást, és elutasítja a kereskedelmi protekcionizmust.

7.2 Az EGSZB támogat minden olyan intézkedést, amelynek célja a kétoldalú kérdésekben még meglévő kevés súrlódási tényező megoldása (hozzáférés az északi-sarki régióhoz, a vízumkérdés, a főtermékek kereskedelme), továbbá emlékeztet e megállapodás fontosságára, amely kedvez az egész észak-amerikai régióval folytatott európai uniós kereskedelemnek a NAFTA keretében. E tekintetben az EGSZB azt javasolja, hogy

garantálják, hogy az Európai Parlament a megállapodásról szóló tárgyalás minden szakaszában megfelelő ellenőrzést gyakorolhasson, megkönnyítve ezzel a végleges változat európai parlamenti jóváhagyását.

7.3 Az EGSZB üdvözlí az EU és Kanada között fennálló kiváló kapcsolatokat, és mindkét felet arra buzdítja, hogy e kapcsolatok segítségével erősítsék meg multilaterális célú szövetségeiket politikai téren, különösen a világméretű gazdaságélénkítést szolgáló határozott fellépések és konkrét intézkedések bevezetésével, illetve más intézkedésekkel, például a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásával, az éghajlatváltozással vagy a közös válságkezeléssel (békemissziók, természeti katasztrófák) kapcsolatban.

7.4 Az EGSZB az európai társadalmi párbeszéd és civil párbeszéd modelljének elkötelezett támogatója. Ezért súlyt helyez a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek meghallgatására, azok bevonására a megállapodásról szóló tárgyalási folyamatba, valamint részvételükre a megállapodás későbbi alkalmazásában.

7.5 Az EGSZB megítélése szerint a készülő megállapodásnak fontolóra kell vennie egy EU–Kanada vegyes tanácsadó bizottság létrehozását, amelyben képviseltetik magukat a civil szervezetek, és amelynek feladata, hogy az EU-nak és Kanadának a megállapodás hatálya alá eső kapcsolataiban gazdasági, szociális és környezeti kérdésekben előmozdítsa a párbeszédet és az együttműködést. Mivel az EGSZB-nek a kanadai oldalon nincs a civil szervezeteket képviselő intézményes megfelelője, azt javasolja, hogy a kanadai civil társadalmi szervezetekkel közösen vizsgálják meg, mi lenne a legjobb mód a fenti tanácsadó bizottság részvételének meghatározására.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fogyatékkal élők helyzete a földközi-tengeri térségbeli partnerországokban

(2011/C 48/17)

Előadó: **Meelis JOOST**

2009. július 16-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A fogyatékkal élők helyzete a földközi-tengeri térségbeli partnerországokban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2010. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15-16-án tartott 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy a földközi-tengeri térség számos partnerországa ratifikálta a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt, és hogy ezáltal megteremtették a fogyatékkal élők életminősége javításának alapját.

1.2 Az EGSZB rámutat arra, hogy a földközi-tengeri térség partnerországaiban a fogyatékkal élőket képviselő civil társadalmi szervezeteket az eddigieknél hatékonyabban kellene bevonni az euromediterrán partnerség keretében folytatott együttműködésbe. Ahhoz, hogy ezek a szervezetek aktívan részt tudjanak venni a civil társadalom fejlődésében, biztosítani kell finanszírozásukat.

1.3 Az EGSZB felkéri a földközi-tengeri térség partnerállamait, hogy az életkörülmények kialakítása során támogassák a „mindenki számára történő tervezés” koncepcióját (*Design for all*), mivel az akadálymentes és felhasználóbarát környezet az idegenforgalmi lehetőségek feltárásához is hozzájárul.

1.4 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot annak biztosítására, hogy a földközi-tengeri partnerországoknak szánt pénzügyi eszközök a fogyatékkal élők civil társadalmi szervezetei előtt is nyitottak legyenek, valamint hogy az európai szomszédságpolitika programjaiból származó eszközök alkalmazása révén ne gördítsenek további akadályokat a fogyatékkal élők társadalmi életben való egyenértékű részvétele elé.

1.5 A földközi-tengeri térség partnerországainak kulturális háttérére tekintettel, és méltatva mindazt, amit a jótékonyági modell révén a fogyatékkal élők életminőségének javítása terén elértek, az EGSZB arra kéri a résztvevőket, hogy tegyenek lépéseket egy jogokon alapuló megközelítés kialakítása irányába, hogy a társadalom felvállalja a fogyatékkal élők jólétével és mindennapi boldogulásával kapcsolatos felelősségét, valamint

hogy olyan környezetet és szolgáltatásokat teremtsen, amelyek minden felhasználó szükségleteinek megfelelnek. Egy ilyen megközelítés összhangban van a fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel.

1.6 A földközi-tengeri térség országainak több figyelmet kellene szentelniük a fogyatékkal élők számára alkalmas képzési formákra, hogy ezáltal minőségi munkahelyeket hozzanak létre, és olyan munkaerőt képezzenek, amely megfelel a piaci követelményeknek. Ezen túlmenően vissza kellene hogy szorítsák a vidéki területek elnéptelenedésének a foglalkoztatási helyzetre és a migrációs hullámokra gyakorolt kedvezőtlen hatásait.

1.7 Abból a statisztikai adatokkal alátámasztott felismerésből kiindulva, amely szerint a fogyatékkal élők a társadalom legalább 10 %-át alkotják, a földközi-tengeri térségbeli partnerországok területén mintegy 25 millió fogyatékkal élő személy élhet. Az EGSZB arra szólítja fel a földközi-tengeri térség döntéshozóit, hogy munkálkodjanak az esélyegyenlőség megteremtésén, és segítsék elő többek között a fogyatékkal élők munkaerő-piaci beilleszkedését.

1.8 A földközi-tengeri partnerországokat minél több olyan kezdeményezésbe be kellene vonni, amely révén javítható a Földközi-tenger partjain elterülő országok közötti összetartás. Ilyenek például az európai tematikus évek ⁽¹⁾, az évente odaítélt „Európa kulturális fővárosa” cím és az a legújabb kezdeményezés, amely szerint minden évben megválasztanak Európa általánosan akadálymentes fővárosát ⁽²⁾.

2. Bevezetés

2.1 Az EGSZB korábbi véleményeiben már megvizsgálta a földközi-tengeri térségbeli partnerországok társadalmi fejlődését. ⁽³⁾

⁽¹⁾ 2010 a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve.

⁽²⁾ HL C 354., 2010.12.28., 8. o

⁽³⁾ REX/251, előadó: Ivan VOLEŠ.

2.2 Az EGSZB azért döntött e saját kezdeményezésű vélemény kidolgozása mellett, hogy jobban tudatosítsa a földközi-tengeri térségben fogyatékkal élő személyek helyzetét, és hogy hozzájáruljon annak javításához. A szociális terület jelenleg nagy globális kihívásokat jelentő, döntő jelentőségű fejlődési szakaszon megy keresztül.

2.3 Az 1995-ben elindított barcelonai folyamat új lendületet adott az EU és a földközi-tengeri szomszédai közötti kapcsolatoknak ⁽⁴⁾, és kijelölte az irányvonalakat a béke övezetének létrehozásához és a régió gazdasági prosperitásához. Tizenöt évvel a barcelonai nyilatkozat elfogadását követően azonban csupán mérsékelt előrehaladást sikerült elérni.

2.4 A 2008-ban létrehozott „Unió a mediterrán térségért” kezdeményezés új lendületet adott az együttműködésnek, amelyet a földközi-tengeri térségbeli partnerek fel tudnak használni a régió kiegyensúlyozott fejlődéséhez. Különleges szerepet tölthetne be ebben az összefüggésben a szociális érdekek fejlesztése, amelyhez a fogyatékkal élők helyzetének javítása is hozzátartozik.

2.5 Az Európai Bizottság partnerségi megállapodások keretében nagyobb hangsúlyt helyezhetne a szociális ágazat fejlesztési szempontjára, valamint nyomatékosabban felhívhatná a figyelmet arra, hogy a társadalmi kohézió javítása sürgősen szükséges.

2.6 2002 októberében Libanonban megkezdődött a fogyatékkal élők arab évtizede, amely 2012-ben zárul. Ennek az évtizednek az elindításában tizenkilenc arab ország és a fogyatékkal élők arab civil társadalmi szervezeteinek részéről több mint száz képviselő vett részt. Az ebből az alkalomból elfogadott nyilatkozat a résztvevő államok szociális miniszterei által folytatott hosszadalmas konzultációs folyamat eredménye.

2.7 A földközi-tengeri térség országai közül sokan ratifikálták a fogyatékkal élők jogairól szóló egyezményt ⁽⁵⁾, amelynek célja a fogyatékkal élők jogainak garantálása és életminőségük javítása. A megállapodás ratifikációs folyamata uniós viszonylatban a megkülönböztetés elleni irányelv tervezetéhez kapcsolódik, amelyről az EGSZB egyik véleményében állást foglalt. Noha az élet különböző területein a megkülönböztetés leküzdésére törekvő irányelvet még nem fogadták el, az elfogadása folyamatban van, az EU pedig ezáltal gyors ütemben halad a fogyatékkal élők jogi védelme felé.

⁽⁴⁾ Jelenleg az „Unió a mediterrán térségért” szervezethez a következő országok tartoznak: az EU 27 tagállama és a földközi-tengeri térség következő országai: Algéria, Marokkó, Tunézia, Törökország, Egyiptom, Izrael, Palesztina, Szíria, Libanon, Jordánia, Horvátország, Albánia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina, Monaco, Mauritánia és Líbia mint megfigyelő állam.

⁽⁵⁾ <http://www.un.org/disabilities>.

2.8 A humán erőforrások fejlesztése terén való együttműködés pozitív eredményeket hozott. Az emberi fejlődés mutatója az 1995. évi 0,694-ről 2007-re 0,739-ra nőtt. ⁽⁶⁾ Mivel a jelenlegi válság negatívan befolyásolja ezt a fejlődést, az esélyegyenlőségnek különösen fontos szerepet kellene kapnia a földközi-tengeri partnerországok szociális és gazdasági fejlődésében.

2.9 A földközi-tengeri térség partnerállamaiban a fogyatékkal élők jogi helyzete és életminősége országonként eltérő. Jelen véleménytervezet célja, hogy az államok figyelmét arra irányítsa, hogy javítani kell a fogyatékkal élők helyzetén és az e területen tevékenykedő civil társadalmi szervezetek hatékonyságán, valamint hogy ezen szervezetek képviselőit az eddigieknél aktívabban be kell vonni az EU és a földközi-tengeri partnerországok közötti rendszeres civil társadalmi együttműködésbe. Egyes országok példája, valamint az ezen országokban végrehajtott vizsgálatok és összegyűjtött adatok világosan mutatják, hogy az említett államok komolyan gondolják a fogyatékkal élők beilleszkedését, és lépéseket tettek annak érdekében, hogy javítsák a társadalmi kohéziót.

3. Társadalmi befogadás és esélyegyenlőség

3.1 A barcelonai folyamat (1995) mögött az a szándék húzódik meg, hogy a Földközi-tenger két oldalának társadalmi-gazdasági fejleményeit összességében nagyobb mértékben harmonizálják. Ennek során azonban nem gondoltak a különböző személycsoportok különleges szükségleteire. Az EU kohéziós politikája bebizonyította, hogy a védelemre szoruló csoportok esélyegyenlőségének támogatása, valamint a társadalmi kohézió javítása az egész társadalomra nézve hasznos.

3.2 Egy közös szabadkereskedelmi térség létrehozásakor különösen fontos, hogy a fogyatékkal élők életkörülményeit és megélhetését egyre inkább közelítsük az EU-ban bevett szokásokhoz. Ennek eléréséhez pedig nemzeti, regionális és helyi szinten hatékonyabban be kell vonni a fogyatékkal élőket a döntéshozatali folyamatokba.

3.3 Az integratív oktatási rendszer, a foglalkoztatáspolitikai, a regionális szinten kiegyensúlyozott fejlődés és a döntéshozatali folyamatokban való részvétel elősegíti a szegénység csökkenését; ezen túlmenően pedig növeli a földközi-tengeri országoknak mint lakóhelynek és munkahelynek a vonzerejét, és a kivándorlás ellen hat. A társadalmi befogadás végül javítja az emberek mobilitását. A fogyatékkal élő gyermekek a földközi-tengeri térség számos partnerországában meg vannak fosztva attól, hogy az oktatásban részt vegyenek, így előttük a munkaképes kor elérését követően a munkaerőpiac is – a benne rejlő lehetőségekkel együtt – túlnyomórészt zárva marad.

⁽⁶⁾ UNDP.

3.4 Az euromediterrán országok legtöbb iskolájában nincs lehetőség fogyatékkal élő gyermekek oktatására. A fogyatékkal élő gyermekek mintegy fele él szüleitől elválasztva, ápolási intézményekben. A fogyatékkal élők nem tudják élvezni a munkaerő-piaci részvételhez való jogukat, noha az euromediterrán országokban külön törvények kerültek elfogadásra, amelyekben kötelezettséget vállaltak arra, hogy támogatják őket és foglalkoztatási lehetőségeket biztosítanak számukra a munkaerőpiacon. A testi fogyatékosággal élők libanoni szövetsége, az LPHU (*Lebanese Physically Handicapped Union*) által 2003-ban elvégzett vizsgálat egyértelművé teszi, hogy azok az intézmények, amelyek a fogyatékkal élőknek szánt állami pénzek nagy részét igénybe veszik, nem biztosítják a fogyatékkal élők számára azt a szükséges oktatást, amellyel beléphetnének a munkaerőpiacra.

A fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény az euromediterrán térségben

3.5 A fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezményt az euromediterrán partnerség következő nem uniós tagállamai ratifikálták: Algéria, Bosznia-Hercegovina, Marokkó, Tunézia, Törökország, Egyiptom, Szíria, Jordánia, Horvátország és Montenegró. Az egyezményt eddig még nem ratifikálta: Izrael, Palesztina, Libanon, Albánia, Mauritánia, Monaco és a megfigyelő tagállam Líbia. Az uniós tagállamok egy része sem ratifikálta még az egyezményt.

3.6 Az egyezmény cikkei a fogyatékkal élők számára az élet számos területén biztosítják a megkülönböztetés elleni védelmet: a munka világában és a közlekedési eszközökhöz, középületekhez és a lakóhelyhez való hozzáférés során. Az egyezmény külön hangsúlyozza, hogy mind a városokban, mind a vidéki területeken biztosítani kell az idevágó szolgáltatásokat és a megfelelő szociális védelmet.

3.7 Az egyezmény nagy hangsúlyt fektet az oktatáshoz való hozzáférésre, a lakóhely szabad megválasztásának jogára, a családi élethez való jogra és a politikai életben való részvételre. Több fejezet foglalkozik a fogyatékkal élő nőkkel és gyermekkel is, két olyan csoporttal, amely a társadalmi kohézió javítása szempontjából nagy jelentőségű az EU és a földközi-tengeri térség közötti együttműködéshez.

3.8 Az egyezmény tulajdonképpen alapszövegéhez tartozik még mellékletként egy nem kötelező érvényű jegyzőkönyv. Az egyezményt aláíró és ratifikáló államok ebben vállalják, hogy megfigyelőközpontot hoznak létre, amelynek célja az egyezmény betartásának felügyelete. A ratifikáció által a tagállamok egyúttal azt is vállalják, hogy jelentést tesznek az Egyesült Nemzetek Szervezetének arról, hogy a fogyatékkal élők helyzete milyen mértékben felel meg az egyezményben foglalt rendelkezéseknek.

3.9 Az egyezmény ratifikációja az első lépés afelé, hogy megváltozzon a társadalom fogyatékkal élőkkel szembeni viselkedése és életkörülményeik, mind az EU tagállamaiban, mind a földközi-tengeri térségbeli partnerállamokban. A földközi-tengeri térség déli államaiban néhány társadalmi csoport – köztük a fogyatékkal élők csoportja – szociális és társadalmi helyzete nem felel meg az egyezmény követelményeinek.

Az esélyegyenlőség szempontja a regionális fejlődésben

3.10 A földközi-tengeri térség partnerállamai közötti regionális együttműködés fontos szerepet tölt be a fogyatékkal élők mindennapi életének javításában. Az eddigieknél hatékonyabban kellene előmozdítani a mobilitási lehetőségeket, az információ-terjesztést, a fogyatékkal élőknek szóló szolgáltatások létrehozását, valamint közös projektek végrehajtását. Az országon belüli regionális kohézió, amely a vidéki területek fenntartható fejlődése, valamint a fogyatékkal élőknek – beleértve a városi területeken kívül őket is – szóló szolgáltatási kínálat révén fejlődik ki, növeli a földközi-tengeri térség partnerországainak versenyképességét.

3.11 A földközi-tengeri partnerországok egymás közötti kapcsolatát és az Euromed-partnerség keretén belüli kapcsolatokat a kölcsönös megértésnek – amelyhez a különböző társadalmi csoportok közötti tolerancia és a megkülönböztetés elleni küzdelem is hozzátartozik – kellene meghatározni.

3.12 A földközi-tengeri térség vidéki területeinek szociális sebezhetősége a szegénységben, a munkanélküliségben, a hiányos infrastruktúrában, a talajdegradációban és a területek folyamatos elnéptelenedésében mutatkozik meg. Az államoknak mindent meg kellene tenniük e hanyatlás megállítására.

A fogyatékkal élőket képviselő civil társadalmi szervezetek és társadalmi szerepük

3.13 Az uniós tagállamok többségében léteznek csúcsszervezetek, amelyekben a fogyatékkal élők szervezetei tömörülnek. Az ilyen csúcsszervezetek létezése segíti a fogyatékkal élők különböző csoportjait abban, hogy jobban megértsék a más fogyatékkal élők szükségleteit, valamint hogy a politikaformálás során egységesen tudjanak fellépni. A földközi-tengeri térség partnerországaiban támogatni kellene a fogyatékkal élők csúcsszervezeteinek létrehozását és megerősítését.

3.14 A földközi-tengeri térség következő partnerállamaiban hoztak létre a fogyatékkal élők számára különböző csúcsszervezeteket: Marokkó, Jordánia, Tunézia, Egyiptom.

3.15 A Handicap International nevű szervezet nonprofit szervezetek számára versenyt hirdetett meg, amelynek célja a fogyatékkal élő személyeknek a tevékenységeikbe történő bevonása.

Tunéziát és Jordániát az Egyesült Nemzetek Szervezetének fejlesztési programjába (UNDP) vonták be. Jordániában az UNDP partnereként az *Al Hussein Society for the Habilitation and Rehabilitation of the Physically Challenged* nevű szervezetet hozták létre, amely a testi fogyatékkal élők szervezete. Célja, hogy informatikai helyiségek speciális számítógépes programokkal, többek között grafikus alkalmazásokkal történő felszerelése révén, valamint digitális ismeretek oktatása révén fogyatékkal élő személyek kihasználhassák az információs technológiákban rejlő lehetőségeket.

3.16 A DPI (*Disabled Peoples International*), a fogyatékkal élők nemzetközi csúcsszervezete, megerősíti honlapján, hogy a szervezetten belül kialakítás alatt van az arab országokat átfogó hatodik régió. A szervezet adatai alapján immár tíz állam jelezte, hogy csatlakozni kíván a szervezethez, az előkészítő munkákat pedig két-három hónapon belül be tudják fejezni.

4. A fogyatékkal élők életminőségének javítása a jótékony-ságnak egy jogokon alapuló megközelítéssel való összekapcsolása révén

4.1 A vallás a kulturális háttér alapján nagyban befolyásolja a földközi-tengeri térségben a fogyatékkal élőkhez való viszonyulást és a fogyatékkal élők társadalmi szerepét. A fogyatékoság okairól alkotott különböző feltételezéseket tudományosan megalapozott információknak kell felváltaniuk, amely a fogyatékoság problematikájának a jogokon alapuló megközelítését szolgálja. A földközi-tengeri térség partnerországaiban a társadalomnak a veleszületett vagy a szerzett fogyatékos-sággal élőkkel szemben tanúsított magatartásában különböző tendenciák érvényesülnek, amely azokat sújtja a leginkább, akik veleszületett, külsőleg látható fogyatékos-sággal rendelkeznek. Ezért nagyon fontos tájékoztatást adni a fogyatékos-ság különböző formáiról, és utalást tenni a fogyatékkal élők kompetenciáira és képességeire.

4.2 Marokkóban például a fogyatékos-ság problémája – kedvezőtlenül feltüntetve – a családok mintegy 25 %-át érinti. Látható fogyatékos-ság esetében jelentősen nehezebb a szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Marokkóban a vallás és a család jelentős szerepére vezethető vissza, hogy a társadalom körében a jótékony-ságon alapuló gondolkodásmód terjedt el. Az a nemes alapelv azonban, amely szerint a segítségre szoruló embereket támogatni kell, önmagában nem elég arra, hogy biztosítsa a boldogulást a különböző fogyatékkal élők vagy krónikus betegségben szenvedők számára.

4.3 A fogyatékkal élők életminőségének jótékony-ság révén történő javítása mellett a szolgáltatási kínálat és az életkörülmények folyamatos javításáról is gondoskodni lehetne. A fogyatékkal élők szervezetei és a civil társadalom további, szociális téren elkötelezett szervezetei – a társadalom egyidejű támogatása mellett – a jótékony-ságot egy jogokon alapuló modellel egészíthetnék sikeresen ki. A fogyatékkal élőknek részt kell venniük azokban a döntéshozatali folyamatokban, amelyek a szociális rendszerek fejlesztésére vonatkoznak. Marokkóban például az a tendencia figyelhető meg, hogy a jótékony-ságon alapuló modell helyét egy jogokon alapuló megközelítés veszi át.

4.4 A földközi-tengeri térség partnerországaiban a marokkói *Handicap International* (HI) szervezet projektjei jó példák arra, hogy az állam vagy egy helyi hatóság az említett modellt alkalmazza. A *Handicap International* szervezet egy nem kormányzati szervezet, amely 1993 óta tevékenykedik Marokkóban. A szociális minisztérium pénzügyi közreműködésével 2004-ben végzett, a fogyatékkal élők – köztük gyermekek és családjuk – helyzetéről szóló felmérésből kiderült, hogy a fogyatékkal élők 70 %-a nem rendelkezik hozzáféréssel az oktatáshoz, valamint hogy a fogyatékkal élő gyermekek csupán 30 %-a vesz részt iskolai oktatásban. Mint kiderült, a központi probléma a szociális szolgáltatások és szakemberek hiánya, valamint az, hogy az iskolai oktatásból való kizárás az esetek 50 %-ában azt vonja maga után, hogy a társadalom kedvezőtlenül ítéli meg a fogyatékkal élő gyermekeket. A vizsgálat következtetéseként a következő ajánlásokat fogalmazták meg:

- A társadalom egészének meg kell változtatnia a fogyatékkal élőkkel szembeni magatartását.
- A 2006–2011-es időszakra kidolgoztak egy Marokkót és Tunéziát is felölelő állami stratégiát, amelynek célja, hogy a fogyatékkal élők helyi központjainak hálózatba szervezése által kiszélesítsék a szolgáltatási kínálatot a régióban.
- A stratégia központi eleme a szolgáltatók képzése volt (például fizioterapeuták hálózatának kiépítése az egészségügyi minisztériummal együttműködésben).
- Minden helyi érdekcsoportot be kell vonni a fogyatékkal élők hálózatának munkájába.
- Az orvosi rehabilitációs intézkedések kiépítése mellett többet kellene tenni az idevágó ismeretek helyi és közösségi alapú (*community-based*) terjesztése érdekében.

4.5 Különösen szem előtt kell tartani a földközi-tengeri térség partnerországai fogyatékkal élő gyermekeit, illetve az ilyen gyermekeket nevelő családok helyzetét. A fogyatékkal élőknek, és a róluk – beleértve a fogyatékkal élő gyermekeket is – gondoskodó családoknak maguknak is közre kellene működniük a szükséges új szolgáltatásokról való döntéshozatali folyamatokban és alkalmas rehabilitációs lehetőségek, valamint egyéb szolgáltatások létrehozásában. A jelenlegi szociális ellátási és rehabilitációs rendszerben a családok a partnerei a helyi közigazgatásnak, a nemzeti hatóságok képviselőinek és a szolgáltatóknak is. A családok tesznek javaslatot a szolgáltatásokra, ők vesznek részt a szolgáltatási kínálat kialakításában, és adnak értékes tanácsot a fogyatékosághoz kapcsolódó valamennyi speciális kérdésben. Fejlett szolgáltatási hálózat hiányában lehetőség van arra, hogy az említett megközelítést a közösségi alapú rehabilitáció (*community-based rehabilitation, CBR*) alapján alkalmazzuk, és a fogyatékkal élők támogatásába informális csoportokat, és az ilyen célokat követő nonprofit egyesületeket (jogi személyeket) vonjunk be.

A szociális és gazdasági fejlődés és a fogyatékkal élők életkörülményeinek javítására tett intézkedések

4.6 A fogyatékkal élők egyedül szisztematikus és folyamatos támogatás révén képesek arra, hogy a mindennapjaik során elboldoguljanak, és hogy jogaikat érvényesítsék. Mivel az egyes földközi-tengeri országok szociális és gazdasági fejlődése eltérő, és mivel a jelenlegi válság csupán szűk teret hagy szolgáltatások kialakítására, a fogyatékkal élőknek maguknak is tevékenyen részt kellene venniük a megoldások keresésében.

4.7 A társadalmi beilleszkedés akkor lesz sikeres, ha gondoskodunk a foglalkoztatási lehetőségekről. Ennek során figyelembe kell venni az első, nyílt munkaerőpiacon való foglalkoztatás lehetőségét, valamint egy védett és támogatott munkavégzést. Az Európai Unióban jogalkotási intézkedések és bevált eljárások révén lehetőség van arra, hogy lépéseket tegyünk a fogyatékkal élők foglalkoztatási helyzetének javítására. A fogyatékkal élők európai éve (2003) alkalmából az EU szociális partnereinek szövetségei közös nyilatkozatban erősítették meg újból a fogyatékkal élők foglalkoztatásának támogatását. E nyilatkozatnak – amelynek középpontjában nem a fogyatékoság, hanem a képességek állnak – a központi gondolata jó segédeszköz ahhoz, hogy a földközi-tengeri partnerországok megtegyék a fogyatékkal élők támogatásához szükséges lépéseket, különösen a szociális vállalkozások keretén belül.

4.8 A földközi-tengeri partnerországokban a fogyatékkal élők munkaerő-piaci integrációját az 1993-ban arab államok között kötött, a fogyatékkal élők foglalkoztatását és rehabilitációját támogató megállapodás is támogathatja. A megállapodás hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a munkakörnyezetet akadálymentesítsék, és hogy lehetővé tegyék a fogyatékkal élők számára a tömegközlekedési eszközök megfelelő használatát. Ezen túlmenően javasolja, hogy vezessenek be a fogyatékkal

élőkre vonatkozó foglalkoztatási kvótát is, amely intézkedést már néhány uniós tagállam is alkalmazza a fogyatékkal élők foglalkoztatási helyzetének javítása érdekében.

4.9 A fogyatékkal élők hozzá kívánnak járulni a társadalomhoz, ehhez azonban olyan megfelelő környezetet kell teremteni, amely jogi alapokon és a társadalomba történő teljes mértékű integráción nyugszik. Fontos továbbá, hogy a fogyatékkal élők szervezeteinek munkáját támogassuk. Az államnak szisztematikus módon kellene az emberekről gondoskodnia, a fogyatékkal élőkről is, akik a társadalom leggyengébb láncszemét képezik.

4.10 A nők általában a magánéletben, családi keretek között, vagy társadalmi intézkedések keretében tevékenyen kiveszik a részüket a fogyatékkal élők életminőségét javító intézkedések végrehajtásában. A nők e téren végzett munkáját el kell ismerni. A szociális intézkedések végrehajtásával ugyanakkor nem lehet egyedül a családokat terhelni. A földközi-tengeri partnerországokban gyakran a fogyatékkal élő gyermeket nevelő családokban a nőkre, vagyis a gyermekek anyjára hárul az ápolási feladatok nagyobb része, amit a vallási meggyőződés és a kulturális sajátosságok is támogatnak.

Az arab világban élők emberi fejlődéséről szóló 2002-es jelentés (*Arab Human Development Report*) ismerteti a földközi-tengeri partnerországokban élő nők és gyermekek, valamint a kisebbségek általános helyzetét. Eszerint 2000-ben a nők mintegy 53 %-a volt analfabéta; ez az érték 2015-ben előreláthatólag még mindig 37 % körül lesz.

4.11 A Handicap International (HI) projektjei jó példák a földközi-tengeri térségben a szociális biztonságra irányuló programra. A Tunéziában megvalósított projektekben, amelyek célja a szociális biztonság és a szolidaritás fejlesztése volt, mind egymással hálózatot alkotó szakemberek, mind a véghasználók – vagyis fogyatékkal élők és családjaik – is részt vettek: „A gyermekek fogyatékoságának megelőzése” elnevezésű projektet 1998–2002 között valósították meg annak érdekében, hogy a rehabilitáció terén tevékenykedő szakemberek képzése és a speciális központok szükséges eszközökkel való ellátása révén javítsanak a fogyatékkal élő gyermekekre vonatkozó szolgáltatási kínálat minőségén. 1998–2003 között egyik saját programjuk keretében létrehoztak két rehabilitációs klinikát, valamint egy rehabilitációs központot, és felépítettek egy technikai segítő műhelyt és két mobil technikai szerelőműhelyt. A Handicap International által Marokkóban, Algériában és Tunéziában végrehajtott „A Maghreb-országokban fogyatékkal élők önállóságának ösztönzése” elnevezésű projekt (2004–2006) célja a helyi kezdeményezések ösztönzése volt, a fogyatékkal élő személyek társadalmi integrációjának támogatása, valamint önbizalmuk és emberi méltóságuk növelése érdekében. A tunéziai szociális minisztérium és a fogyatékkal élők különböző szervezetei is részt vettek ebben a projektben.

4.12 Az Európai Unió által egy földközi-tengeri partnerországban, a fogyatékkal élőkkel szembeni magatartás megváltoztatása érdekében végrehajtott projektre kiváló példa az „EuroMed” elnevezésű (*EuroMed Youth Programme*) ifjúsági program, az Európai Bizottság harmadik országokban végzett ifjúsági munkájának alapvető pillére. Ez a barcelonai folyamat harmadik fejezetének egyik regionális programja, amely a 27 Euromed-partnerországban az informális képzésre és a kultúrákon átívelő párbeszéd kialakítására törekszik. A résztvevő tagállamok száma rövid távon 37-re fog emelkedni. Az Euromed ifjúsági program az euromediterrán partnerség konkrét kezdeményezése. Az e kezdeményezés keretében rendelkezésre álló eszközöket fel lehet használni a földközi-tengeri partnerállamokban élő fiatalok közötti kölcsönös megértés javítására, a civil társadalom demokratizálódásának támogatására, a fiatalok – különösen a fiatal nők – bátorságának növelésére, az ifjúsági szervezetek számára kiterjedtebb fórumok megteremtésére, valamint az ifjúsági szervezetek közötti információ- és tapasztalatcserére ösztönzésére. A fogyatékkal élőkkel és a krónikus betegségben szenvedőkkel szembeni magatartás megváltozását ilyen intézkedések segítségével lehet előidézni. Az 1999-ben létrehozott programot az európai bizottsági ifjúsági programok meghosszabbított tengelyének tekinthetjük ebben a régióban.

5. A „mindenki számára történő tervezés” koncepció – Akadálymentes környezet megteremtése a földközi-tengeri térségben

5.1 A földközi-tengeri partnerországok épületstruktúrája és közlekedése még nincs a fogyatékkal élők szükségleteihez alakítva. Nem kellene elfelejteni, hogy az akadálymentes és felhasználóbarát környezet nem csak a fogyatékkal élőknek kedvez, hanem további társadalmi csoportoknak is, mint például a gyermekes családoknak, idősebbeknek, valamint sérülés miatt bizonyos ideig korlátozott mozgásképességű személyeknek is.

5.2 A „mindenki számára történő tervezés” azt jelenti, hogy a termékeket és az életkörülményeket úgy alakítjuk ki, hogy mindenki a lehető legszabadabban igénybe tudja venni azokat, anélkül, hogy alkalmazkodásra vagy különleges megoldásokra lenne szükség. Az egyetemes tervezés más társadalmi célokkal együttműködve fejti ki hatását, és a teljes körű megoldási javaslatok része.

5.3 A „mindenki számára történő tervezés” koncepciónak az életkörülményeink kialakítása során figyelembe veendő, lényeges alapelvei a következők:

- a különböző társadalmi csoportok által történő egyenrangú használat,
- a „mindenki számára történő tervezés” koncepcióban az emberi jogok kérdése központi jelentőségű,
- felhasználóbarát jelleg / rugalmas felhasználás – változtatások könnyen végrehajthatók,

- egyszerű és intuitív – a felhasználó logikáját követi,
- érthető információk a felhasználó számára,
- robusztus jelleg – a létrehozott környezet ellenáll a rombolásnak és az elhasználódásnak,
- a környezet és a segédeszközök nem igényelnek nagy fizikai erőfeszítést,
- a megteremtett környezet tágas és alkalmas arra, hogy különböző segédeszközöket alkalmazó emberek is használják.

5.4 A fizikai környezet kialakítása mellett nagy a szerepe az emberek hozzáállásának is. A városi környezetekben való közlekedés biztonsága nagymértékben függ a közlekedés résztvevőinek egymással szembeni figyelmétől. Az akadálymentes és felhasználóbarát környezet létrehozásában a közönségkapcsolati tevékenységnek különösen nagy szerepe van.

5.5 Néhány földközi-tengeri partnerországban (többek között Jordániában, Marokkóban és Tunéziában) a közterületek hozzáférhetőségére vonatkozóan már elfogadtak jogszabályokat. A fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményben kifejezetten szerepel, hogy az akadálymentesség alapelveinek figyelmen kívül hagyása a fogyatékkal élőkre nézve diszkriminációnak minősül. Nagyon lényeges a munkahelyekhez való akadálymentes hozzáférés és a munkahelyi biztonság is.

5.6 A tömegközlekedés helyzete a fogyatékkal élők számára kedvezőbb ott, ahol támogatták és modernizálták a vasúti közlekedést. Marokkóban például a vasúti közlekedés jól ki van építve, fogyatékkal élők vonattal tudnak utazni, amennyiben a vasúti épület és a vasúti peronok lehetővé teszik azt számukra.

5.7 Hangsúlyozni kellene a földközi-tengeri országokban az akadálymentes közlekedésre vonatkozó projekt, valamint a „mindenki számára történő tervezés” koncepció keretébe illeszkedő egyéb projektek bevált példáit is.

5.8 Jordániában például lépéseket tettek annak érdekében, hogy a fogyatékkal élőknek a nyilvános helyekhez való hozzáférést biztosító rendelkezéseket a mindennapi életben is betartsák. Ennek érdekében Nagy-Ammán város közigazgatása a fogyatékkal élők tanácsával együttműködésben kétnapos meghallgatást tartott. Üdvözlendő lenne más hasonló kezdeményezés is az egész régióban.

Akadálymentes környezet mint az idegenforgalmi ágazat hajtóereje

5.9 Évente 40 millió turista tesz látogatást a földközi-tengeri térség uniós partnerországaiban. Az akadálymentes környezet és a „mindenki számára történő tervezés” koncepció alapelveinek alkalmazása nagyon fontos szerepet játszik az idegenforgalmi ágazatban. A kényelem és az elérhetőség fontos szempontok, amelyek befolyásolják a turistákat üdülőhelyük kiválasztásában. Olyan régiókat részesítenek előnyben, amelyekben már megvalósultak akadálymentesítési törekvések.

5.10 Közös projektek – főként minden uniós finanszírozást élvező projekt – végrehajtása során tiszteletben kellene tartani a „mindenki számára történő tervezés” koncepció alapelveit. A közlekedés területén is fontos az akadálymentesség támogatása. <http://www.euromedtransport.org>.

5.11 Az Európa Tanácsnak az egyetemes tervezés alkalmazása révén történő teljes mértékű integrációról szóló jelentése számos jó példát tartalmaz arra nézve, hogy hogyan lehet kihasználni egy mindenki számára hozzáférhető környezetet a fogyatékkal élők integrációjához. A földközi-tengeri térség uniós partnerországai felhasználhatnák ezeket a pozitív példákat.

5.12 Az a felismerés, hogy a „mindenki számára történő tervezés” koncepció alapelvein nyugvó, akadálymentes környezet pozitív hatással van a társadalom gazdasági fejlődésére, fontos érv a döntéshozók számára amellett, hogy olyan környezetet alakítsanak ki, amely mindenki számára – beleértve a fogyatékkal élőket is – megfelelő.

5.13 A „mindenki számára történő tervezés” koncepció alkalmazása során át kell gondolni azt a számos akadályt, amellyel a hallás- és látáskárosodásban szenvedők szembesülhetnek. Az ilyen akadályokat meg kell szüntetni, hogy az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben ugyanazon jogokat biztosítsuk minden ember számára az élet minden területén.

6. Az EU és a földközi-tengeri partnerországok közötti együttműködés megerősítése a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos témákban

6.1 Az Európai Unió a földközi-tengeri térség valamennyi partnerországában működtet képviseletet. Ezáltal könnyebb a vonatkozó témaköröket és az uniós politikát megismerni. A képviseleteknek jó példával kellene elől járniuk, és nyitottnak kellene lenniük a fogyatékkal élők szervezeteivel szemben. Ezen túlmenően ügyelni kellene arra, hogy az uniós képviseletek nyilvános használatra szánt épületeit a „mindenki számára történő tervezés” alapelveinek megfelelően rendezzék be.

6.2 A fogyatékkal élőket sújtó megkülönböztetés elleni küzdelem az 1999. évi Amszterdami Szerződés óta az EU számára fontos témák között szerepel. Az EU megkülönböztetés elleni irányelvének – amelyről az EGSZB véleményt ⁽⁷⁾ bocsátott ki – megvitatása folyamatban van. 2010 a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve, amelyet különösen a földközi-tengeri országok szociális helyzetének tükrében kellene felhasználni az ezekkel az országokkal folytatott együttműködés továbbfejlesztésére. A földközi-tengeri partnerországok civil társadalmait és kormányait nagyobb mértékben be lehetne vonni a tematikus évek keretében sorra kerülő tevékenységekbe.

6.3 A földközi-tengeri partnerországok civil társadalmi szervezetei, amelyek szociális területen tevékenykednek és emberi jogi kérdésekkel foglalkoznak, valamint a megkülönböztetés elleni küzdelem, az európai tematikus éveket és más kezdeményezéseket – amelyek célja, hogy szélesebb közönség ismerje meg az Európai Unió prioritásait – felhasználhatnák népszerűsítő célú tevékenységekre. A közönségkapcsolati tevékenység nagy szerepet játszik a társadalmi viselkedés megváltoztatásában, és a fogyatékkal élők, valamint egyéb hátrányos helyzetű csoportok életminőségének javításában.

6.4 Az euro-mediterrán folyamatba mindenképpen be kellene illeszteni azt a legújabb javaslatot, amely szerint az „Európa kulturális fővárosa” cím mintájára az „Európa általánosan akadálymentes fővárosa” címet is odaítélnék, hogy a partnerországok városai is pályázhassanak erre a címre.

6.5 Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy a kutatási és fejlesztési beruházások támogatnák új technikai segédeszközök, valamint IKT-alapú termékek és szolgáltatások létrehozását, és ezáltal hozzájárulnának a fogyatékkal élők életminőségének javításához, az egészségügyi és szociális költségek csökkentéséhez, a munkaerő-piaci hozzáférés megkönnyítéséhez, valamint új munkahelyek teremtéséhez.

6.6 A „Fogyatékkal élők európai fóruma” és a fogyatékkal élők földközi-tengeri partnerországokban létező szövetségei közötti együttműködés, valamint a fogyatékkal élők uniós tagállamokban és a földközi-tengeri partnerországokban létező szövetségei közötti kapcsolatok pozitívan befolyásolnák nemzeti csúcsszervezetek létrejöttét azokban az országokban, amelyekben eddig nem volt ilyen jellegű szövetség.

⁽⁷⁾ HL C 182., 2009.08.4., 19. o

6.7 A Fogyatékkal élők európai fóruma együttműködik az Fogyatékkal élők arab szervezetével, amelyet 1989-ben Kairóban hoztak létre több ország fogyatékkal élők érdekeit képviselő civil társadalmi szövetségének független csúcsszervezeteként. Naser Al-Mahmood, a Fogyatékkal élők arab szervezetének

elnöke küldöttségvezetőként részt vett a Fogyatékkal élők európai fóruma 2010. évi, madridi közgyűlésén. Ez az együttműködés nagyon fontos szerepet játszik abban, hogy a földközi-tengeri térségbeli partnerországokban javuljon a fogyatékkal élők helyzete.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU többnyelvűségi politikája
(kiegészítő vélemény)**

(2011/C 48/18)

Előadó: **An LE NOUAIL-MARLIÈRE**

2009. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata végrehajtási rendelkezései 29. cikkének A. pontja alapján kiegészítő véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az EU többnyelvűségi politikája.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. július 9-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 145 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezető

1.1 Az elmúlt években az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság két véleményt fogalmazott meg az európai uniós intézmények számára a többnyelvűséggel kapcsolatos európai stratégia tárgyában:

1) Az első, 2005-ben, melynek címe *Új keretstratégia a többnyelvűség ösztönzésére*, egy új stratégia Európai Bizottság általi kidolgozásáról szólt.⁽¹⁾

2) A második Leonard Orban biztos feltáró vélemény kidolgozására vonatkozó, 2008. február 4-i felkérése nyomán jött létre, melyre az Európai Bizottság *Többnyelvűség: európai tőke és közös elkötelezettség* című közleményének kidolgozása miatt volt szükség⁽²⁾.

1.2 A többnyelvűséggel kapcsolatos politika az EGSZB és a 2008–2010-es elnöki mandátum politikai prioritásainak részét képezi, mivel hozzájárul a gazdaság versenyképességének javításához, a lisszaboni stratégia céljainak megvalósításához és az európai integráció megerősítéséhez az interkulturális párbeszédn keresztül („egység a sokféleségben”).

1.3 A 2006-ban meghatározott többnyelvűségi politika a fejlesztés és a végrehajtás szakaszában van; a véleménykiegészítés célja az, hogy nyomon kövesse a fejlődést az Európai Bizottság és különösen az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság által hozott intézkedésekkel kapcsolatban, valamint hogy kiegészítse és aktualizálja az EGSZB ajánlásait, főként az egész életen át tartó tanulással, a felnőttképzéssel, a foglalkoztatással és a fenntartható gazdasági, kulturális és társadalmi hatásokkal kapcsolatban.

⁽¹⁾ COM(2005) 596, 2005. november 22. – HL C 324., 2006.12.30., 68. o.

⁽²⁾ COM(2008) 566, 2008. szeptember 18. – HL C 77., 2009.3.31., 109. o.

2. A többnyelvűség Európában: helyzetfelmérés

2.1 A 2008. november 21-i Tanács (Oktatás, ifjúság és kultúra) elfogadta a kulturális sokféleségnek és a kultúrák közötti párbeszédnek az Unió és a tagállamok külkapcsolataiban való előmozdításáról szóló következtetéseket, valamint az európai többnyelvűségi stratégiáról szóló állásfoglalást⁽³⁾.

2.2 Az Európai Bizottság és a Tanács az EGSZB több, alábbi javaslatát is figyelembe vette:

- az alkalmazások és az oktatási kínálat sokféleségének ösztönzése,
- az interkulturális és a bevándorlók által beszélt nyelvek előmozdítása,
- az európai nyelvek terjesztése a harmadik országokkal fenn tartott kulturális kapcsolatokban,
- az egész életen át tartó tanulás és a sokféleség ösztönzése a gazdasági területen és a vállalkozások esetében,
- a fordítás és a tolmácsolás támogatása.

2.3 Az Európai Bizottság azóta két konzultációs platformot teremtett meg: az egyiket az oktatás és a kultúra területén tevékenykedő szövetségek és nem kormányzati szervezetek számára, a másikat a gazdaságban működő érdekelttek részére, amelyen szociális partnerek és egyetemek⁽⁴⁾ vesznek részt, valamint megfigyelőként az EGSZB.

⁽³⁾ HL C 320., 2008.12.16., 1. o.

⁽⁴⁾ Vállalkozások platformja a többnyelvűség előmozdítására.

2.4 A szakszervezetek a maguk részéről 2006 óta több kezdeményezést szerveztek, illetve több ilyenben vettek részt. Ide tartoznak a munkanyelvek használatával kapcsolatos konferenciák, a bíróságok ítéletei a saját nyelv munkahelyen történő használatának tiszteletben tartásáról és a diszkrimináció ellen, a frankofónia támogatását célzó kezdeményezések (frankofón internetes oldal létrehozása a québec-i légi közlekedési dolgozók részvételével).

2.5 Az Európai Bizottság a helyi és szakmai szakszervezeti szövetségek számos választát (8) felhasználta nyilvános konzultációi során, de 2009-ig nem kereste meg a Szakszervezetek Európai Szövetségét (CES/ETUC) formailag megfelelő konzultáció keretében.

2.6 Az EGSZB részt vett az európai többnyelvűségi konferencián, melyet 2009 júniusában Berlinben rendezett meg a Többnyelvűség Európai Megfigyelőközpontja, amely egy, vállalkozásokat és egyetemeket tömörítő szövetségi hálózat. Az üléseken részt vett a Szakszervezetek Európai Szövetsége és az ágazati szociális partnerek is.

2.7 Nemzeti szinten megemlíthetjük a francia nyelv használatáról készülő éves jelentést, amelyet a francia kulturális és kommunikációs minisztérium terjeszt a Parlament elé a 94-665 sz. törvény⁽⁵⁾ keretében, amely a francia nyelv nemzeti szintű helyzetéről, valamint a francia nyelv nemzetközi szervezetekben történő alkalmazásáról szóló jelentés készítését írja elő. A 2009-es jelentés mérleget készít a francia nyelv helyzetéről az európai uniós intézményeken belül, illetve a nemzetközi szervezetek afrikai székhelyein. Megemlíti a francia nyelv használatát és a többnyelvűséget a közszolgáltatások területén is, a munka világát, valamint a vállalkozások nyelvi stratégiáit, a társadalmi életet, a tudományos közösséget, az analfabétizmust, csakúgy, mint a bevándorlók integrációját és a munkavállalók képzését a differenciált köz- és magánszféra által.

2.8 A Szakszervezetek Európai Szövetsége egy projekt keretében finanszírozni fog egy értékelő tanulmányt, és ebből az alkalmából létrehoz egy munkacsoportot (*task force*) a „nyelvek a munkakörülmények” tárgyában, amely a munkahelyi nyelvhasználat alábbi különböző szempontjait elemzi:

- a tudományos területen dolgozók, a felnőttoktatással foglalkozó tanárok és szakemberek, valamint a tolmácsok és fordítók, illetve a tudósok összefogása sajátos és általános érvényű igényeik vonatkozásában,
- a nemzeti nyelv használatának védelme a munka területén és az idegennyelv-ismeret kritériumainak arányos és nem diszkriminatív figyelembe vétele a foglalkoztatásban,

— a nemzetközi szinten leggyakrabban használt nyelvek országai számára adódó gazdasági előnyök behatóbb vizsgálata,

— az olyan jellegű hatóságok megerősítése, mint az európai munkaügyi tanácsok, amelyek jelenleg évente mindössze mintegy húsz órával rendelkeznek nyelvi képzés céljára,

— a biztonsági szempontok előnyben részesítése a dolgozók és a felhasználók esetében a részükre rendelkezésre bocsátott eszközök és a munkáltatók által támasztott követelmények tekintetében a képzettségek elismerése, a nyelvi képességek és az ennek megfelelő bérezés szempontjából.

2.9 Az Európai Bizottság (Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság) szűk körű ajánlati felhívást tett közzé az általa létrehozott konzultációs platformok résztvevői számára, a következő céllal:

— a vállalatoknak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos projektek támogatása,

— a nyelvi képességek erősítéséhez szükséges képzések rendszerezése, a legjobb gyakorlatok és konkrét javaslatok kialakításának fejlesztése,

— projektek kifejlesztése, amelyek lehetővé teszik az olyan hátrányos helyzetű csoportok integrációjának megerősítését, mint „azok a bevándorlók, akik idő előtt kikerültek az oktatási rendszerből és a nyugdíjasok”,

— az új technológiákon alapuló képzési módszerek és modellek terjesztése,

— általános értelemben konkretizálni kell a stratégiájában és a tanácsi ajánlásokban jóváhagyott intézkedéseket.

2.10 Sajnálatos, hogy a konzultatív platformok összes munkadokumentuma és a többnyelvűség ösztönzését célzó közbeszerzési felhívás csak egy nyelven jelent meg. **Az első ajánlás az Európai Bizottság számára: Az Európai Bizottság példaértékű és hatékony kell, hogy legyen, valamint összhangban kell, hogy működjön a többnyelvűség védelmével és a polgárok lehető legszélesebb körében való terjesztésével kapcsolatos stratégiával, tiszteletben tartva az általa létrehozott, és a civil társadalom képviselőiből, valamint a szociális partnerekből álló konzultatív platformok résztvevőinek alapvető jogait, vagyis lehetővé téve számukra, hogy szóban és az írásbeli dokumentumok tekintetében saját nyelvüket, illetve az Unió egyik nyelvét használják⁽⁶⁾. Ennek érdekében igénybe vehetnek legalább 3–4 hídnyelvet, köztük a 2004–2007 közötti bővítések során belépett tagállamoknak legalább egy nyelvét.**

⁽⁵⁾ Az 1994.8.4-én, a francia nyelv használatával kapcsolatban hozott törvény.

⁽⁶⁾ Az Európai Unió alapjogi chartájának 22. cikke: az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget.

2.11 Az Európai Bizottság szintén kiadta az egész életen át tartó tanulásról és képzésről szóló, 2010-es programot⁽⁷⁾, melynek 7. specifikus célkitűzése a nyelvtanulásnak és a nyelvek sokféleségének ösztönzése. Ez a program négy ágazati programot foglal magába. Ezek a COMENIUS, az iskolai oktatással kapcsolatban; az ERASMUS, mely a felsőoktatásra vonatkozik; a LEONARDO DA VINCI a szakmai képzéssel kapcsolatban, valamint a GRUNDTVIG, melynek központjában a felnőttképzés áll. Számos átfogó dimenzió létezik, így a nyelveket érintő, második kulcsfontosságú tevékenység. Az EU tagállamain kívül a program nyitott az EGT, Törökország, a tengeren túli országok és területek, a Horvát Köztársaság és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság részére az előkészítő intézkedésekre vonatkozó cselekvések keretében, valamint a harmadik országokból származó partnerek számára, akik érintettek az európai szomszédságpolitikában (ENP), vagy „különleges prioritást jelentenek egy, az oktatással, képzéssel és többnyelvűséggel kapcsolatos párbeszédre irányuló stratégiai politika a kialakításának összefüggésében”. Az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít egy integrált európai referencia- és minőségbiztosítási keretnek az egész életre vonatkozó tanulással kapcsolatban, és arra ösztönzi a civil szervezeteket, hogy használják az útmutató első, rendelkezésre álló részét. Érdeklődéssel várja a második részt, hogy értesüljön a többnyelvűség számára biztosított keretről, arányaiban és összegszerűen. **2. ajánlás:** Az EGSZB ismételten felhívja az Európai Bizottság figyelmét, hogy **az előző programokhoz képest történt kétségtelen javulások ellenére egy átfogó elképzelés hozzájárulna a programokhoz és eljárásokhoz való hozzáféréstől szóló útmutató jobb megértéséhez**, mely eljárások összetettek és nem ösztönzik az eljárási szempontból legkedvezőtlenebb helyzetben lévő szervezetek részvételét, amelyek méretüktől, illetve adminisztratív kapacitásuktól függetlenül érdekesek lehetnek tapasztalataik miatt, illetve mert újításokat hajtottak végre a meghatározott kedvezményezettek körében. Bizonyos közoktatási intézmények szintén rámutatnak az eljárás vagy a szervezés kényszerűségeire, amelyek megfelelő adminisztratív eszközök híján, a program által kiosztott elégtelen összegek miatt érinthetik a fiatal tolmácsok képzését (mobilitás, eredeti nyelvi környezetben tartózkodás) illetve oktatóikat.

2.12 Az Európai Számvevőszék⁽⁸⁾ 2008-as gyakorlatára vonatkozó éves jelentés szerint az európai alapokból 1060 millió eurót szántak az oktatásra, a kultúrára, beleértve a többnyelvűséget, mindezt központilag (európai ügynökség) és decentralizált módon (nemzeti ügynökségek), valamint különböző közvetlen és másodlagos ellenőrzésekre, melyekre a nagyszámú közvetlen kedvezményezett miatt van szükség; a többnyelvűségre vonatkozó arányt azonban nem részletezi. Emiatt nem könnyű, vagy mondhatni, lehetetlen az egyes, európai és nemzeti részek megkülönböztetése, valamint az európai többnyelvűségi stratégia egyes részeire fordított pénzeszközök felmérése. **Emiatt a stratégia kiértékelésére sem előzetesen, sem utólagosan nincs lehetőség. Ez egy olyan hiányosság, melynek megoldására az Európai Bizottságnak mostantól törekednie kellene.** **3. ajánlás: világos áttekintés készítése**

a helyzetről, a többnyelvűségre vonatkozó erőfeszítések költségvetésben előirányzott és megvalósított részéről, az európai, illetve a nemzeti szint által.

3. Politika és többnyelvűség az EGSZB-ben

3.1 Az EGSZB és az RB közös szolgálataik keretében saját fordítói szolgálattal rendelkeznek (melynél a külsős fordítások aránya eddig 4–6 %-os volt), valamint igénybe veszik az Európai Bizottság intézményközi tolmácsolási szolgáltatásait (SCIC), amely 49–52 %-ban nem tisztviselő, azaz szabadúszó tolmácsokat alkalmaz az időnyellegű változások miatt, az igénybevétel egyes intézményekre jellemző gyakoriságának függvényében.

3.2 Az EGSZB és az RB külön-külön szolgáltatási megállapodást (Service Level Agreement SLA) írt alá, amely tartalmazza azokat a feltételeket, amelyek mellett a SCIC rendelkezésre bocsátja a tolmácsokat, valamint e szolgáltatások számlázási feltételeit és a két fél kötelezettségeit. A szabadúszó tolmácsok munkafeltételeit és javadalmazását egyrészt az érintett európai intézmények, másrészt a Szinkrontolmacsok Nemzetközi Szövetsége (AIIC) között meg tárgyalott intézményközi konvenció szabályozza.

3.3 A két intézmény közös szolgálatai a 11 új hivatalos nyelv következtében előállt megnövekedett nyelvi szükségletek lefedése érdekében (462 lehetséges kombináció), hídnyelvi rendszert⁽⁹⁾ vezetett be a 2004–2007-es bővítéseket követően. Emellett a két intézmény főtitkárai 2010. május 25-én fordítói magatartási kódexet fogadtak el, amely főként az egyes közgyűlések és adminisztrációk által szerkesztett dokumentumok speciális jellegét figyelembe véve prioritások és határidő kijelölését teszi lehetővé.

3.4 A nyelvi szolgálatok egy, a tagoknak és előadók számára szóló információs brosrút készítettek, mivel szeretnék megerősíteni a nyelvi jellegű együttműködést saját maguk és a tagok között. Ez a brosrút főként arra hívja fel a figyelmet, hogy létezik egy személyre szóló nyelvi szolgáltatás, amely lehetővé teszi az előadók számára nyújtott támogatást a dokumentumok eredeti változatának megfogalmazása során, főként amennyiben a dokumentumok nem az előadó anyanyelvén kerülnek megfogalmazásra. Ez az eszköz, valamint a dokumentumok lektorálásának lehetősége a fordítói szolgálatoknak történő elküldés előtt lehetővé teszi a dokumentumok minőségének, így a fordítók munkakörülményeinek a javítását, valamint a határidő lerövidítését.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_fr.htm – „Az egész életen át tartó tanulás”

⁽⁸⁾ HL C 269., 2009.11.10.

⁽⁹⁾ 2009-106, 2009.11.23.

3.5 Ez a javított együttműködés, melynek célja egy színvonalasabb szolgáltatás nyújtása, illetve jobb körülmények teremtése az előadók, a tagok és a fordítók számára, **középtávon be kellene, hogy vonja a tagokat egy kapcsolattartó csoportba, amelybe a tagokon, illetve képviselőiken kívül beletartoznak a fordítói szolgálatok, adminisztratív szolgálatok, illetve főtítkárságok között már létező kapcsolattartók. Cél a globális gondolkodás, amely szükséges a két intézmény nyelvi politikájának átláthatóbbá és hosszabb távúvá tétele érdekében, beleértve ebbe a minőségi és mennyiségi kritériumokat is (4. ajánlás).**

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az AIIC-vel (Szinkrontolmacsok Nemzetközi Szövetsége) és az európai tisztviselők szakszervezeti szövetségével történő konzultációból kiderült, hogy az alkalmazott vagy független szakemberek érdekeinek védelme mellett – a megfelelő számú személyzettel, a munkaidővel és a tárgyi feltételekkel kapcsolatban – (munkahelyek és kabinok), ezeknek a szervezeteknek feladata a szakma szabályozása is. A tolmácsok és fordítók az európai uniós intézményekkel kialakított megállapodások alapján ugyanazokkal a jogokkal rendelkeznek, és ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint az azonos funkciót betöltő tisztviselők, azzal a különbséggel, hogy a szabadúszók számára ez az egyenlő elbánás csak a ledolgozott munkanapokra vonatkozik, megbízásonként, ami a gyakorlatban különbségekhez vezet. Mindazonáltal a megállapodások minőségi normákat is tartalmaznak a nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban, és azok a tolmácsok, akik az AIIC tagjai, hozzászoktak, hogy egy csapat nevében tárgyaljanak, amennyiben az intézmények egy adott megbízásra a szövetséghez tartozó tolmácsokat kérnek fel. Az európai uniós intézmények eddig – mint az előírások fő megfogalmazói – pozitív kiegészítő szerepet játszottak az AIIC-hez képest a szakmát érintő szociális és szakmai normák terén.

4.2 Mivel a kereslet diverzifikálódott, megbizonyosodott, hogy kialakultak bizonyos gyakorlatok. Néhány megrendelő kevésbé figyel az akkreditációra és a minőségre, ami egészen a „kabinbérletig” mehet el, ahol is a szolgáltató egy tételben adja bérbe a tárgyi feltételeket (kabinok és fülhallgatók), valamint a tolmácsolást. Ennek kettős hatása van:

- egyrészt az, hogy illegális személyzetet alkalmaznak, és illegális jutalékot számolnak fel (a vállalkozás nem minősül személyzetet bérbeadó ügynökségnek, nincs számára megengedve a bérek utáni jutalékok levonása, sem az európai jog, sem a nemzetközi egyezmények szempontjából),
- másrészt pedig az, hogy nem ellenőrzik a nyújtott szolgáltatások minőségét, amelyek „európai színvonalúnak” állítják be magukat, ami megtévesztő módon azt sugallja, hogy az uniós intézmények által minősített tolmácsokról van szó.

4.3 Az intézmények kapcsán az AIIC felhívta a Tolmacsolási Főigazgatóság figyelmét bizonyos, az Európai Bizottság főigazgatóságai által időnként kiírt pályázatokra, amelyek célja konferenciaszolgáltatások biztosítása volt, beleértve néhány esetben tolmácsolási szolgáltatást is, amelyek nem feleltek meg a

konvenció rendelkezéseinek. A Jogi Szolgálattal folytatott konzultációt követően a Tolmacsolási Főigazgatóság tájékoztatta ezekről a lépésekről az Európai Bizottság más főigazgatóságait.

4.4 A tolmácsszakma nincs szabályozva. Az AIIC erre vonatkozóan megjegyzi, hogy a kereslet sokszínűségét figyelembe véve (vállalkozások, szociális ágazat stb.) szükséges lehet **elgondolkodni a szakma támogatásán, és világos kritériumokat meghatározni a tolmács cím használatával kapcsolatban (egyetemi diploma, szakmai kritériumok, tapasztalat stb.) annak érdekében, hogy elejét vegyünk a negatív hatásoknak a szakma egészére, és megvédjük a felhasználót vagy a megrendelőt a visszaélésektől (magas ár felszámítása a vállaltnál rosszabb minőségű szolgáltatásért). Az Európai Bizottság európai szintű konzultációt indíthat a szociális partnerek körében ezzel kapcsolatban (5. ajánlás).** Ezenkívül minden megkérdőjelezett intézményi dolgozó és szabadúszó – tolmács és fordító egyaránt – egyetért abban, hogy fontos a pozitív és vonzó kép kialakítása erről a két szakmáról a létszám megújulásának biztosítása érdekében közép- és hosszú távon.

4.5 Az Európai Parlament saját szolgálatokkal rendelkezik mindkét területen, valamint magatartási kódex-szel⁽¹⁰⁾, miközben 40 %-ban professzionális szabadúszók munkáját is igénybe veszi. 2010-ben 22 millió eurót költött fordításra.

4.6 Az intézmények nyelvi rendszerének keretében az Európai Számvevőszék két külön jelentést⁽¹¹⁾ fogalmazott meg az Európai Parlament, az Európai Bizottság és a Tanács tolmácsolással (RS 5/2005) és fordítással kapcsolatos kiadásairól (RS 9/2006).

5. Nyelvi rendszer és kulturális sokszínűség a Lisszaboni Szerződést követően

5.1 A nyelvek számán és a jogalkotási aktusok tervezeteinek a nemzeti parlamentek rendelkezésére bocsátása nyelvi keretén (1. jegyzőkönyv, 4. cikk) kívül a Lisszaboni Szerződés nem módosította lényegi módon az EU nyelvi rendszerét, viszont megerősítette az európai kulturális és nyelvi sokszínűség tiszteletben tartásának célkitűzését.⁽¹²⁾

5.2 Az Unió intézményeinek nyelvhasználatára vonatkozó szabályokat, az Európai Unió Bíróságának alapokmányában foglalt rendelkezések sérelme nélkül, a Tanács határozza meg egyhangúlag elfogadott rendeletekben (EUMSz. 342. cikke, az EKSz. korábbi 290. cikke). Az Európai Bíróság nyelvhasználatára vonatkozó rendelkezéseket szintén a Tanács által egyhangúlag elfogadott rendelet állapítja meg (3. jegyzőkönyv, 64. cikk). Az EUSz. 3. cikke (az EUSz. korábbi 2. cikke) többek között úgy rendelkezik, hogy az Unió „tisztelben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét, továbbá biztosítja Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását”.

⁽¹⁰⁾ PE 413.599/BUR, 2008.11.18.

⁽¹¹⁾ HL C 291, 2005.11.23. és HL C 284, 2006.11.21.

⁽¹²⁾ Lásd még: PE 431.591.0 „Tanulmány a strukturális és kohéziós politikákról a Lisszaboni Szerződés után”, 2010. február 15.

5.3 Az EUSz. 55. cikke (az EUSz. korábbi 53. cikke) meghatározza azokat a nyelveket, amelyeken a Szerződés készül, és amelyekre lefordítják. Az EUSz. 55. cikke (2) bekezdéséhez kapcsolódó 16. sz. nyilatkozat úgy rendelkezik, hogy a „Konferencia úgy ítéli meg, hogy az a lehetőség, hogy a Szerződéseket lefordítsák az 55. cikk (2) bekezdésében említett nyelvekre ⁽¹³⁾, hozzájárul az Unió gazdag kulturális és nyelvi sokféleségének tiszteletben tartására vonatkozó, a 3. cikk (3) bekezdésének negyedik albekezdésében megállapított célkitűzés megvalósításához. Ebben az összefüggésben a Konferencia megerősíti az Unió elkötelezettségét Európa kulturális sokfélesége iránt, illetve azt, hogy az Unió továbbra is különös figyelmet szentel ezeknek és más nyelveknek.”

5.4 A megkülönböztetés tilalmáról és az uniós polgárságról szóló második részben foglalt rendelkezések alapján az Unió polgárai jogosultak arra, hogy a Szerződés nyelveinek valamilyen az Unió bármely intézményéhez vagy tanácsadó szervéhez forduljanak, és ugyanazon a nyelven választ kapjanak (EUMSz. 20. cikke, az EKSz. 17. cikke).

5.5 A „XII. cím – Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport” cím alatt a következők olvashatók: „Az Unió a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésével és szükség esetén tevékenységük támogatásával és kiegészítésével hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak az oktatás tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét, valamint kulturális és nyelvi sokszínűségüket.” (EUMSz. 165. cikk, az EKSz. korábbi 149. cikke)

5.6 A közös kereskedelempolitika területére vonatkozóan, az EUMSz. 207. cikkének (az EKSz. korábbi 133. cikke) 4. pontja alapján „A Tanács szintén egyhangúlag határoz a kulturális és audiovizuális szolgáltatások kereskedelmére vonatkozó megállapodások tárgyalása és megkötése tekintetében, ha fennáll a veszélye annak, hogy azok korlátozzák az Unió kulturális és nyelvi sokféleségét”.

5.7 Az Alapjogi Charta a tiltott megkülönböztetés alapjai között megemlíti a nyelvet, és kijelenti, hogy „tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés” (21. cikk), 22. cikkében pedig emlékeztet arra, hogy „az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget”.

5.8 E tekintetben az EGSZB-nek szintén a tartalmat kellene előnyben részesítenie a formával szemben, és honlapja minden módosítása előtt meg kellene bizonyosodnia arról, hogy valamennyi oldal és dokumentum hozzáférhető legyen, és le legyen fordítva az európai nyelvekre. A megjelenés módosítására szánt költségeket megoszthatná a nyelvi szolgálatokkal, amelyeknek szintén és elsősorban kommunikációs küldetésük van. (6. ajánlás)

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹³⁾ Vagyis »a tagállamok által meghatározott bármely további olyan nyelv [...], amely egy adott tagállam területének egészén vagy egy részén a tagállam alkotmányos rendjének megfelelően hivatalos nyelv«.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

465. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. SZEPTEMBER 15–16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

véleménye

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A jobb szabályozás harmadik stratégiai felülvizsgálata az Európai Unióban

(COM(2009) 15 végleges)

A Bizottság munkadokumentuma – Az adminisztratív terhek csökkentése az Európai Unióban – Melléklet a jobb szabályozás harmadik stratégiai felülvizsgálatához

(COM(2009) 16 végleges)

A Bizottság munkadokumentuma – Harmadik jelentés a szabályozási környezet egyszerűsítését célzó stratégia eredményeiről

(COM(2009) 17 végleges)

(2011/C 48/19)

Előadó: **Claudio CAPPELLINI**Társelőadó: **Milena ANGELOVA**

2009. július 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A jobb szabályozás harmadik stratégiai felülvizsgálata az Európai Unióban

COM(2009) 15 végleges,

A Bizottság munkadokumentuma – Az adminisztratív terhek csökkentése az Európai Unióban – Melléklet a jobb szabályozás harmadik stratégiai felülvizsgálatához

COM(2009) 16 végleges és

A Bizottság munkadokumentuma – Harmadik jelentés a szabályozási környezet egyszerűsítését célzó stratégia eredményeiről

COM(2009) 17 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. július 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15.–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 103 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A következtetések és ajánlások összefoglalása

1.1 A vállalatoknak és a civil társadalomnak könnyen érthető és alkalmazható jogi keretre van szükségük. A jobb szabályozás elősegíti a versenyképesség növekedését azzal, hogy megszünteti ezt a jogi keretet a felesleges költségektől és terhektől.

Az EGSZB határozottan támogatja ezt a politikát, és a jelenlegi gazdasági válság idején a vállalkozások támogatásának egyik módjaként tekint a jobb szabályozásra, mely nem kíván további költségeket és beruházásokat.

1.2 A jobb szabályozásnak köszönhetően jobb lesz a minőség, nagyobb a koherencia, illetve arányos és célzott jogi lépéseket lehet tenni a piaci hiányosságokkal és az Európa 2020 stratégiával kapcsolatban. A jobb szabályozást a felesleges szabályozás megszüntetésével lehet elérni, ugyanakkor az nem jelenti a szabályozás teljes hiányát.⁽¹⁾ A cél egyszerű és megvalósítható szabályok kidolgozása, melyek kevesebb költséggel járnak a felhasználókra és az adófizetőkre nézve. A jobb szabályozás célja a gyors és hatékony döntéshozatal és a hatékony végrehajtás elősegítése, és a teljes körű elszámoltathatóság garantálása érdekében az eljárások nyomon követése szükséges.

1.3 Abból kell kiindulni, hogy a jobb szabályozás olyan egységes és koherens politika, amely egy sor olyan elvre épül, mint a kisvállalkozói intézkedéscsomagban meghatározott „Gondolkozz előbb kicsiben” elv, a „kisvállalkozói teszt” jelenleginél rendszeresebb és módszeresebb alkalmazása mellett. Az EGSZB azt javasolja, hogy a politika legyen átfogó és következetes, és hogy ennek érdekében jobban vonja be az érdekelt feleket. A konzultációk során átlátható prioritásokat kell követni, és autentikusan, nyitottan és következetesen kell eljárni.

1.4 A jobb szabályozás terén sokkal nagyobb előrelépéseket lehetne elérni, ha az a civil társadalom minden szabályozási szinten történő széles körű bevonása révén kevésbé technokrata lenne és több információra épülne. A nemzeti és az uniós szinten a gszt-khez időben el kellene juttatni a hatáselemzéseket, és teljes körű adatbázist kellene rendelkezésre bocsátani. Az ilyen megfontolásokból eredő legitimáció, nagyobb tudatosság és innovatív megoldások az uniós szabályozások javára válnának.

1.5 Átláthatóbb lenne a helyzet, hatékonyabb lenne a végrehajtás, és nagyobb erővel is bírna az, ha irányelvek helyett rendeleteket alkalmaznának. Számos szabályozási probléma a nemzeti jogba történő átültetés során lép fel. Nem jó az, ha a tagállamok megkettőzik vagy bonyolítják az uniós jogszabályokat, ezért az Európai Bizottságnak és valamennyi szociális partnernek szorosan nyomon kellene követnie a tagállamok idevonatkozó tevékenységét.⁽²⁾

1.6 Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy abból a szempontból is foglalkozzon a jobb szabályozás témájával, hogy a tagállamok hogyan alkalmazzák és kezelik az európai alapokat. Ennek érdekében meg kell szüntetni az

olyan felesleges vagy alkalmatlan nemzeti szabályokat és adminisztratív eljárásokat, amelyek gátolják az ilyen források megfelelő és gyors elosztását.⁽³⁾

1.7 Az EGSZB azzal támogathatja a jobb szabályozást, hogy bemutatja az elért eredményeket, illetve azt, hogy a politika milyen kihívásokat tartogat a civil társadalom és egyéb szervek számára. Ez kézzelfogható bizonyítéka lenne annak, hogy a Lisszaboni Szerződés 11. cikkében foglaltaknak megfelelően⁽⁴⁾ az EGSZB milyen fontos szerepet játszik a részvételi demokráciában.

2. A jobb szabályozás bevezetése

2.1 A szabályozás az uniós politika egyik központi eleme. Az uniós jogalkotási eszközök teremtették meg az egységes európai piacot, erősítették meg a versenyképességet, növelték a fogyasztók választási lehetőségeit, erősítve magát a fogyasztóvédelmet, csökkentették az egyes tranzakciók költségeit, alapozták meg a környezetvédelmet, és egy sor egyéb haszonnal járnak a vállalatok és a magánszemélyek számára az EU-ban. Jogbiztonságot is hoztak a piacon, mivel a sokféle nemzeti szabályozást olyan egyértelmű, közös szabályokkal váltották fel, amelyekhez egyrészt alkalmazkodhatnak a vállalkozások és amelyekket betarthatnak, másrészt pedig amelyek Európa-szerte hasznosak a polgároknak, a munkavállalóknak és a fogyasztóknak is.

2.2 A szabályozási reform sikerén felbuzdulva nagyobb lett az igény az olyan szabályozás iránt, amely kiterjed a nem gazdasági jellegű kockázatokra is. A tagállamokban nem új keletű dolog, hogy szabályozással érjenek el szociális célokat, az uniós szintű szabályozás kialakítása viszont végrehajtási, átfedési, illetve túlszabályozási problémákat vet fel, és félreértéseket szül. A szabályozások akadályozhatják is a normatív jelleggel nem rendelkező eszközök alkalmazását. Az EU hitelessége az uniós politikák összehangolt alkalmazásának függvénye, ezért mára alapvető fontosságúvá vált a jobb szabályozásra irányuló stratégia.

2.3 A jobb szabályozásnak köszönhetően jobb lesz a minőség, nagyobb a koherencia, illetve megfelelő jogi lépéseket lehet tenni a piaci hiányosságokkal kapcsolatban, hiszen a piacok nem mindig érik el az optimális eredményeket, és gyakran nem veszik figyelembe a külső költségeket. Az ennek eredményeként megvalósuló rossz forráselosztást úgy kell kezelni, hogy közben hatékonyan védik a legfőbb felhasználók (azaz a fogyasztók, munkavállalók, kvk-k) érdekeit, figyelnek a főbb kockázatokra (a környezeti, egészségügyi, biztonsági kockázatokra és a szociális szükségletekre), és teljes mértékben szem előtt tartják a versenyképesség és a vállalkozói szellem védelmét. Ennélfogva a jobb szabályozást sosem szabad úgy felfogni, mintha egyenértékű lenne a deregulációval, még ha azt a célt szolgálja is, hogy egyszerű és megvalósítható szabályok kerüljenek kidolgozásra, melyek kevesebb költséggel járnak a felhasználókra és az adófizetőkre nézve. A jogállamiság jelenti minden szervezett társadalom alapját, de amennyiben a jogszabályok rosszul kidolgozottak, akadályozhatják a társadalom megfelelő működését, és a polgárok, munkavállalók és vállalkozások egyenlőtlen kezeléséhez vezethetnek.

⁽¹⁾ HL C 175., 2009.7.28., 26. o., 4.4. pont; HL C 24., 2006.1.31., 39. o., HL C 93., 2007.4.27., 25. o.

⁽²⁾ HL C 277., 2009.11.17., 6. o., HL C 24., 2006.1.31., 52. o., HL C 204., 2008.8.9., 9. o., HL C 93., 2007.4.27., 25. o.

⁽³⁾ Például a vállalkozások esetében az állami támogatásokkal vagy a közbeszerzéssel kapcsolatos szabályokat.

⁽⁴⁾ HL C 354 2010.12.28., 59. o.

2.4 Rendkívül fontos a megfelelő konzultáció. A jól kialakított és célzott szabályozás biztonságot teremt azzal, hogy érthetőséget és következetességet biztosít a szabályokban, illetve hogy megkönnyíti ez utóbbiak betartását és végrehajtását. Világosan meg kell határozni a célokat, illetve az azok elérésére szolgáló, leghatékonyabb, legegyszerűbb és legolcsóbb módszereket. Természetesen segítséget jelent egy számos mutatóra épülő, jobb adatbázis megléte, de a politikák többségét nem lehet csupán ennek alapján értékelni. Az érintettekkel és a szakértőkkel folytatott széles körű konzultáció fontos szerepet játszik abban, hogy megtalálják az egyensúlyt a politikai célok elérése, illetve a vállalkozásokra és a magánszemélyekre nehezedő adminisztratív terhek korlátozása között. Amennyiben ezt nem sikerül elérni, olyan komplex szabályok jöhetnek létre, melyeket nehéz alkalmazni, betartani vagy végrehajtani, és amelyek aránytalan költségekkel is járnak. A jobb konzultáció nagyobb tudatosságot eredményez, javítva ezzel a végrehajtást.

3. Az európai bizottsági intézkedések

3.1 A 2005-ös közleményének⁽⁵⁾ végrehajtásáról szóló harmadik jelentésében az Európai Bizottság felülvizsgálja, hogy milyen előrelépéseket sikerült elérni a meglévő jogszabályok javítása, a vállalkozásokat és a magánszemélyeket érintő adminisztratív terhek csökkentése, illetve a jobb szabályozási kultúra előmozdítására szolgáló új kezdeményezések meghonosítása terén.

3.2 A jelentés ismerteti az elért eredményeket, valamint a frissítési, modernizálási és egyszerűsítési folyamatra vonatkozó új célkitűzéseket.⁽⁶⁾ A közlemény becslései szerint az egyszerűsítés a 2007-ben meghatározott 13 kiemelt területen 115–130 milliárd euróval csökkentette majd az adminisztratív költségeket. A kvk-k statisztikai jelentési kötelezettség alóli mentesítése több mint 200 milliárd euró megtakarítást fog jelenteni 2010-től kezdve. Az elektronikus számlázás előtti akadályok megszüntetése a héa-irányelv értelmében, valamint a papír nélküli környezet megteremtése az EU vámhivatalaiban szintén jelentős megtakarításokat fog eredményezni.

3.3 A jelentés felhívja a figyelmet arra, hogy az integrált hatásvizsgálatok miként javítják az EU jogi keretének minőségét és koherenciáját. A hatásvizsgálatok ezen mechanizmusát még tovább fogják fejleszteni és meg fogják erősíteni. A jelentés kiemeli, hogy a jobb szabályozást az EU minden szintjén, valamennyi intézményen és szerven belül prioritásként kell kezelni. Szintén elengedhetetlen a közösségi jog alkalmazásának javítása érdekében a tagállamokkal folytatott együttműködés, az eddig elért eredmények korlátozott volta ellenére is. A jelentés hangsúlyozza továbbá, hogy szorosabb együttműködésre van szükség az EU kereskedelmi partnereivel, illetve hogy a globális szabályozás létrehozását illetően több harmonizációra lenne szükség, a G20 erre vonatkozó menetrendjének formálása révén.

3.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság eredményeit és a hatékonyság növelésére vonatkozó új prioritásait. Az e politika folytatása iránti elkötelezettség hozzájárul a versenyképességhez

és a munkahelyteremtéshez, és ezáltal segíteni fogja a gazdasági fellendülést, azonban sürgető szükség van egy szélesebb körű párbeszéd kialakítására ezen politikák kedvezményezettjeivel.

4. Jobb szabályozás és az uniós politikák kialakítása

4.1 A jobb szabályozás teljes értékű politika, mely az átfogó és összehangolt cselekvés révén a vállalkozások terheinek csökkentését, valamint a jogalkotási folyamat hatékony eszközzé történő átalakítását célozza annak érdekében, hogy a társadalom szükségleteivel arányos és gyakorlatban is használható módon lehessen foglalkozni. Ennek a folyamatnak egy sor olyan elvre kell épülnie, mint a kisvállalkozói intézkedéscsomagban meghatározott „Gondolkozz előbb kicsiben” elv, a prioritásokat átlátható módon kell kiválasztani, az érdekelt felekkel folytatott szoros együttműködésben és széles körű konzultáció mellett, valamint gyors és hatékony döntéseket kell hozni, és a teljes körű elszámoltathatóság érdekében nyomon kell követni a végrehajtást és az eljárásokat.

4.2 Következetesebb és átfogóbb módon kellene folytatni a jobb szabályozás programot, mivel az elszigetelt kezdeményezések nem hordoznak magukban többletértéket. A közlemény leírja ugyan a cselekvéseket és a konkrét terveket, azonban nem ad áttekintést arról, hogy ezek a tervek miként kapcsolódnak egymáshoz, illetve miként válaszolnak az eredeti program gyenge pontjaira.⁽⁷⁾ Ahhoz, hogy a jobb szabályozás következetes legyen, világosabbá kellene tenni, hogy hogyan épül fel. Az EGSZB megítélése szerint valamennyi uniós intézménynek, és különösen az Európai Bizottságnak, ahol az eredmények változók lehetnek, együtt kell megoldania ezt a kérdést.

4.3 A jelenlegi szabályozás javítása a Hivatalos Lap terjedelmének és a jogszabályok számának csökkentésénél többet foglal magában. Az EGSZB tehát üdvözli az Európai Bizottságnak egy integráltabb megközelítés irányába tett elköteleződését, mely az átfedésekre, felesleges szabályozásra, hiányokra, következtetlenségekre, és mindenekelőtt az adminisztratív akadályok csökkentésére irányul.⁽⁸⁾ E téren kulcsfontosságú a tájékoztatási és közzétételi követelmények hatékony csökkentése, különösen a kvk-k esetében, olyan területeken, mint a statisztika, a héa vagy a társasági jog. Az EGSZB támogatja a jelenlegi szabályozás egyszerűsítésére, frissítésére és javítására irányuló új lépések mögötti általános irányvonalat.

4.4 Az EGSZB kedvezően fogadja a hatásvizsgálati folyamat keretében végzett értékelést, mivel az lehetővé teszi az új szabályok szükségességének átfogóbb felmérését. Az EGSZB egyébiránt gratulál a hatásvizsgálatokat végző bizottságnak a munkája minőségéhez. Az e szerv által végzett független ellenőrzés, mely átláthatósággal és az érdekelt felekkel való széles körű konzultációval párosul, nélkülözhetetlen a jobb szabályozáshoz. Az EGSZB támogatja az ezen cselekvési irány keretében tervezett javításokat.

4.5 Mindazonáltal az Európai Bizottság átvilágítási programjának befejezéséhez egyértelműen politikai elhatározásra lesz

⁽⁵⁾ COM(2005) 535 végleges, 2005. október 25.

⁽⁶⁾ Köztük a jogszabályok egyszerűsítését célzó gördülő programot, a közösségi joganyag átvilágítását, az egységes szerkezetbe foglalást és az átdolgozást, az elavult jogi aktusok hatályaon kívül helyezését stb.

⁽⁷⁾ COM(2005) 535 végleges, 2005. október 25., COM(2007) 23 végleges, 2007. január 24.

⁽⁸⁾ COM(2009) 16 végleges.

szükség e kérdésben. ⁽⁹⁾ Semmilyen említés nem történik ezzel kapcsolatban a közleményben, ami kétségeket hagy afelől, hogy az Európai Bizottság vajon úgy ítéli-e meg, hogy már elvégezte ezt a feladatot.

5. Jobb szabályozás a tagállamokban

5.1 Az EGSZB némi aggodalommal jegyzi meg, hogy az erőfeszítések tagállamokkal való koordinálására vonatkozó tervek késedelmet szenvednek. Ez csökkenti a kezdeményezés hatékonyságát. A tagállamoknak hatásvizsgálatokat kell végezniük a szabályozások elfogadását megelőzően, és – amennyiben lehetséges –, minden olyan alkalommal, amikor jelentős változtatásokat vezetnek be, továbbá a hatásvizsgálatokat végző nemzeti szerveket jobban be kell vonni az uniós szintű vitákba. Alapvetően fontos a nemzeti programok koordinációja a bürokrácia csökkentése érdekében, és e téren mindennemű késedelem veszélyezteti az európai gazdaság versenyképességét. Ezt a kérdést közérdeknek kell tekinteni.

5.2 A jobb szabályozást nem kellene a jogszabályok készítésének javítására vagy a jogalkotás túltengésének megelőzésére korlátozni. Alternatív módokat kellene megfontolni a hasonló eredmények eléréséhez az együttműködés előmozdítása, valamint a magatartási kódexek szélesebb körű használata révén, a tanácskozási előnyben részesítő módszerek segítségével. ⁽¹⁰⁾ A technikai követelmények szabványosítása a jó gyakorlatok példáival szolgál ennek az összetett kérdésnek a kezelésével kapcsolatban, anélkül hogy nehézkes harmonizációs irányelvekhez fordulna, melyek nem tartanak lépést a fogyasztók és a vállalkozások igényeivel. Az ipari javak területén elért eredményeknek más tevékenységi területeken, különösen a szolgáltatások terén is tükröződniük kell. ⁽¹¹⁾

5.3 Miközben az Európai Bizottságnak nem sikerül ilyen kiegészítő tevékenységet előmozdítania, a joghézagot betölti a nemzeti szabályok növekvő száma, és ez aláássa a belső piac koherenciáját. A nem egyértelmű nemzeti szabályozást el kell kerülni. E tekintetben ösztönözni kell a legjobb gyakorlatok cseréjét és a teljesítményértékelést a tagállamok között. A jobb szabályozás csak akkor eredményezhet kézzelfogható előnyöket a polgárok számára, ha a nemzeti hatóságok teljes mértékben részt vesznek a folyamatban. Az átültetésnek szintén az egyszerűsítés és a jogalkotási folyamat javításának szellemében kell történnie, elzárva az utat az akadályok és terhek újbóli „becsempészése” előtt.

5.4 A belső piac eredményeit túl sokszor rontják le a nemzeti szinten felmerült akadályok. A feltérképezés eredményei azt mutatják, hogy „úgy tűnik, az adminisztratív terhek nagyon jelentős hányada a nem megfelelő hatósági és vállalati adminisztrációs gyakorlatok eredménye (30 % és 40 % között)”. ⁽¹²⁾ A közlemény mégsem tesz semmilyen utalást ezekre a gyakorlatokra, és nem tervez semmilyen intézkedést az ilyen indokolatlan tendenciák kompenzálására. Az EGSZB attól tart, hogy ha további követelményeket állítunk fel az irányelvek nemzeti jogba való átülte-

tésén keresztül, az alááshatná a közös szabályok érvényesítését a belső piacon. Az EGSZB megítélése szerint többet kell tenni uniós szinten annak érdekében, hogy csökkenteni lehessen a nemzeti hatóságok által bevezetett potenciális terhek körét. Alapvetően fontosnak tűnik a jobb szabályozás átfogóbb megközelítése, mely szorosan bevonja a nemzeti hatóságokat, a magánszerveket és az érdekelt feleket. Az irányelveknek nem csupán a minimumkövetelményekre kellene irányulniuk, hanem a tagállamok jogalkotás során gyakorolt szabad mérlegelési körének korlátaira is. A távközlési szabályokat említhetjük példaként, ahol ilyen korlátokat állítottak fel bármilyen egyoldalú cselekvés megfékezésére érdekében.

5.5 Az EGSZB emellett úgy ítéli meg, hogy a tagállamoknak tartózkodniuk kellene az olyan uniós szabályok átültetésétől, amelyeket valójában nem szükséges átültetni a nemzeti jogba, mivel ez bizonytalanságot eredményez, és esetleges inkoherenziához vezet. Az eredeti 2005-ös program az irányelvek rendeletekkel történő felváltását javasolta ott, ahol az praktikus, illetve a Szerződés értelmében megvalósítható. Ezt az elgondolást nem fejlesztették tovább, és a közlemény nem tesz róla említést. A rendeletek nagyobb biztonságot hordoznak magukban, egyenlő versenyfeltételeket teremtenek, és biztosíthatják az intézkedések egyidejű megvalósítását, amit az irányelvek sokszor nem tesznek lehetővé. Abban az esetben, ha rendeletek vagy állami támogatásra vonatkozó iránymutatások átültetésre kerülnek a nemzeti jogba, azonban eltérő megfogalmazással vagy jelentéssel, az Európai Bizottságnak orientálnia kell a tagállamokat. Bizonyos esetekben a „28. rendszer” lehet a választható opció. ⁽¹³⁾

6. Nagyobb szerep a civil társadalom és a szociális partnerek számára a jobb szabályozásban

6.1 Az EGSZB mélyreható és időigényes elemzést végzett a jobb szabályozás programjával kapcsolatban. Általános és célzott véleményeket alkotott az EU jogalkotásának javításáról, és kérdéseket vetett fel az Európai Bizottság javaslataival kapcsolatban. Konkrét javaslatokat tett az EU jogi keretének megerősítésére a tekintetben, hogy miként lehetne javítani az EU jogalkotási eljárásain, jogszabályain és azok végrehajtásán. ⁽¹⁴⁾ A jogalkotás integrált megközelítését szorgalmazta a proaktív megközelítés, a nagyobb átláthatóság és szélesebb körű konzultáció, valamint az intézményi elszámoltathatóság jelentőségére helyezve a hangsúlyt. ⁽¹⁵⁾ Kiterjesztette továbbá a jobb szabályozást a nemzeti jogra mint az uniós szintű gyakorlat szükséges kiegészítőjére. ⁽¹⁶⁾

6.2 Az EGSZB Egységes Piac Megfigyelőközpontja (SMO) csatornát biztosított az érdekelt felek nézetei és kezdeményezései számára a jobb szabályozással kapcsolatos helyes gyakorlatok bemutatása érdekében. A szervezett civil társadalom intézményes érdekérvényesítési fórumaként szorosan együttműködött az uniós intézményekkel, különösen az Európai Bizottsággal, tanácsokkal és támogatással szolgálva a jobb szabályozással kapcsolatos kérdésekben. Ez a vélemény a korábbi

⁽⁹⁾ COM(2009) 17 végleges, 6.2. pont.

⁽¹⁰⁾ HL C 175., 2009.7.28., 26. o.

⁽¹¹⁾ COM(2005) 535 végleges, 2005. október 25., 3. d) pont.

⁽¹²⁾ Lásd COM(2009) 16 végleges, 2.3. pont.

⁽¹³⁾ CESE 758/2010 (INT/499, a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽¹⁴⁾ HL C 24., 2006.1.31., 39. o. és HL C 24., 2006.1.31., 52. o.

⁽¹⁵⁾ HL C 175., 2009.7.28., 26. o.

⁽¹⁶⁾ HL C 277., 2009.11.17., 6. o.

hozzjárulásokra, a mindennapos együttműködésre és a helyes gyakorlatokra építve készült el.

6.3 Az EUSz. 11. cikke speciális szereppel ruházta fel az EGSZB-t a vertikális és horizontális párbeszéd megvalósításában.⁽¹⁷⁾ Az adminisztratív terhek csökkentése érdekében az érdekelt felekkel folytatott konzultáció még mindig nem kielégítő. Az érdekelt felekből álló magas szintű csoport hasznos hozzájárulást nyújt, de a főbb érdekelt feleket – munkaadókat, munkavállalókat, fogyasztókat, környezetvédelmi és más érdekeket – képviselő európai szövetségeknek és szervezeteknek is jobban részt kellene venniük a konzultációs folyamatban. Csupán 148 beadvány érkezett online, és csupán 237 elgondolás érkezett beszámolókból és levelekből az adminisztratív terhek csökkentésére vonatkozóan.⁽¹⁸⁾ A civil társadalmi csoportokat nagyobb mértékben be kell vonni a jobb szabályozás programjába. Ők szélesebb körben vállalnak kötelezettséget, közvetítik a program értékét a polgárok, a vállalkozások és a munkavállalók felé, és hangsúlyt adnak Európa arra irányuló elkötelezettségének, hogy könnyen érthető és alkalmazható politikákat dolgozzon ki.

6.4 E tekintetben a közlemény túlzottan technokrata beállítottságú, nem közvetíti kellő mértékben a jobb szabályozás dinamikájából az európai polgárok és vállalkozások számára adódó előnyöket. A szervezett civil társadalom ebben segíthet azáltal, hogy terjeszti az eredményeket, és világosan megfogalmaz egy olyan politika iránti igényt, mely egyszerre nyomon követi és előmozdítja a jobb szabályozás elveinek megvalósítását mind nemzeti, mind pedig uniós szinten.⁽¹⁹⁾

6.5 Az EGSZB meggyőződése szerint a kiegyensúlyozottabb áttekintés érdekében törekedni kellene a civil társadalom és a szociális partnerek szorosabb bevonására. Túl gyakori, hogy az érdekelt felek speciális érdekeket képviselnek, melyeket ötvözni kellene a civil társadalom egészéből érkező általánosabb szempontokkal. Az SMO és a Régiók Bizottsága már aktív szerepet játszik ezzel kapcsolatban, és az EGSZB megismétli, hogy kész szorosabban együttműködni a döntések megalapozását szolgáló szilárd információs bázis létrehozásában.

6.6 Az EGSZB támogatja azt a nézetet, mely szerint az összes uniós intézménynek koordinálnia kell a jobb szabályozással kapcsolatos megközelítést. Alapvetően fontos, hogy az egyszerűsítésre irányuló intézkedéseket gyorsan fogadják el a

jogalkotói szervek, ahogyan az is, hogy az eredeti javaslatok módosításra kerüljenek, egyértelműen jelezve az előírásoknak való megfelelés költségeit és előnyeit.

6.7 A hatásvizsgálatokat ezért átfogó és összehasonlítható módon kell lefolytatni, az azokat végző intézménytől függetlenül. Egy sor olyan tényalapot kell felsorakoztatniuk, melyek lehetővé teszik a jogszabályok gazdasági, szociális és környezeti érdekeket érintő hatásainak feltérképezését.

6.8 Az EGSZB javasolja, hogy a jobb szabályozás programja jobban támaszkodjon a felsőoktatási ágazatra, hogy a hatásvizsgálatok kidolgozásakor tovább bővíthesse tényadatait. Az egyetemi oktatók kutatásokat folytatnak, és arra tanítják hallgatóikat, hogy színvonalas, objektív adatokat produkáljanak, melyeket gyakran kollégáik értékelnek és ellenőriznek. Ennek a kérdésnek a nagy része azonban mégsem szerepel a politikai vitákban, pedig javítaná a jobb szabályozás biztosításának lehetőségeit, valamint az európai társadalom szélesebb körével való párbeszédet.

7. Konkrét kérdések

7.1 Az uniós alapok felhasználásának hatékonyságát sokszor akadályozzák az állami támogatásra vonatkozó nemzeti szabályok vagy a közösségi követelményeken jóval túllépő közbeszerzések. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy e kérdés megoldása érdekében kezelje kiemelten az uniós alapokat szabályozó jogi keret javítását. Az erőforrások alacsony felhasználási aránya és rossz elosztása azt mutatja, hogy az uniós alapokat hátrányosan érintik a nemzeti szabályozás által állított akadályok.

7.2 Az EGSZB üdvözlí a globális szabályozás formálására irányuló, a közleményben említett szándékot, valamint a kereskedelmi partnereinkkel való jobb együttműködés biztosítása érdekében tett gyakorlati lépéseket. Európának vezető szerepet kellene játszania e téren oly módon, hogy felajánlja szaktudását egy integráltabb és koherensebb globális szabályozási környezet kialakítása érdekében. Kulcsfontosságú befolyással bír a pénzügyi reformok formálására, és minden téren folytatnia kell erőfeszítéseit, elsősorban annak révén, hogy közös normákat állít fel a kereskedelem megkönnyítésére, és növeli a jogbiztonságot a vállalkozások és a közvetlen beruházások számára az egész világon.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ HL C 354 2010.12.28., 59. o. (11. cikk).

⁽¹⁸⁾ A COM(2009) 16 végleges 5.1. pontja szerint.

⁽¹⁹⁾ HL C 204., 2008.8.9., 9. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Felkészülés a jövőre: közös stratégia kidolgozása a kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatban

(COM(2009) 512 végleges)

(2011/C 48/20)

Előadó: **Peter MORGAN**

2009. október 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Felkészülés a jövőre: közös stratégia kidolgozása a kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatban

COM(2009) 512 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. július 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 112 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy a kulcsfontosságú alaptechnológiákra kell összpontosítani. Hangsúlyozza továbbá, hogy a kulcsfontosságú alaptechnológiákra irányuló hatékony kutatásra és fejlesztésre van szükség az egyetemeken és a kutatóközpontokban, hogy ezáltal ösztönözzük a fejlesztést, és támogassuk ezeknek a technológiáknak a kereskedelmi és ipari alkalmazását.

1.2 Úgy tűnik azonban, hogy a javaslat ebben a formában nem más, mint egy újabb uniós kezdeményezés azok hosszú sorában, amelyek az innováció, valamint a kutatás és fejlesztés intenzitását kívánják fokozni a belső piacon. A korábbi rendszerek nem jártak sikerrel, amint azt az európai bizottsági elemzésben leírt jelenlegi helyzet is mutatja (lásd a 3.8. pontot). Új megközelítésre van szükség.

1.3 A közlemény szerint „míg a szükséges kutatás-fejlesztés és egyedi alkalmazásai elsősorban a vállalatok felelősségi körébe tartoznak, a megfelelő keretfeltételeket és támogatási eszközöket a politikai döntéshozóknak kell megteremteni ahhoz, hogy a kulcsfontosságú alaptechnológiák fejlesztését szolgáló, uniós ipari kapacitásokat megerősítsék.” Ennek felelőssége a tagállamokra hárul, azonban az EGSZB úgy véli, hogy ez a megközelítés azért is problémás, mivel – amint azt az 5. részben kifejti – a tagállamokban nincs elegendő piacvezető csúcstechnológiai vállalat, amely megfelelően ki tudná aknázni a kulcsfontosságú alaptechnológiákat.

1.4 Mivel a csúcstechnológiai nagyvállalatok spektrumában hézagok mutatkoznak, a kkv-knak sajátos problémákkal kell szembenéznük az EU-ban. Egyes kkv-k induláskor kicsik,

majd világszinten erős résztvevővé nőnek ki magukat. A legtöbb csúcstechnológiai induló vállalkozásnak szüksége van arra, hogy kapcsolatot tartson fenn egy nagyvállalattal, amely támogatja a növekedését és a túlélését. Számos kkv-t felvásárolnak a nagyvállalatok, amelyek azután az új részleggel saját kutatási és fejlesztési erőfeszítéseiket egészítik ki. Uniós csúcstechnológiai vállalatok híján egyesült államokbeli és ázsiai vállalatok válnak az EU-beli kkv-k partnereivé és tulajdonosaivá.

1.5 A közlemény burkoltan arra utal, hogy az EU érdekei jól körülhatároltak és érthetőek, holott ez nem így van. A legtöbb technológiai cég multinacionális vagy globális. Székhelyük és tőzsdei jegyzésük bárhol lehet. A részvényeseik globális intézmények. Az alapkutatás, a termékfejlesztés, a gyártás és az összeszerelés értékláncának elemei akár különböző földrészekben is lehetnek. Bárhol felvásárolhatnak cégeket, ahol megtalálható a szükséges technológia. A márka és az értékesítés globális, mivel minden termék mindenütt hozzáférhető.

1.6 Hol van Európa érdeke ebben az érdekhálózatban? Ahhoz kapcsolódik, hogy sikerül-e a tagállamoknak serkenteniük a vállalkozásokat. Több olyan vállalkozásra van szükség, amely ki tudja aknázni a kulcsfontosságú alaptechnológiákat. Ösztönözni kell a cégalapítást, támogatni kell a vállalkozások növekedését, és vonzóvá kell tenni a belülről irányuló befektetéseket. A jelenlegi európai üzleti kultúrát meg kell kérdőjelezni. A Római Szerződés és az azt követő Egységes Európai Okmány óta az EU-nak nem sikerült a technológiai fejlődés terén lépést tartania a világ többi részével. A kulcsfontosságú alaptechnológiákban rejlik Európának valószínűleg az utolsó esélye arra, hogy a csúcstechnológiai termékek és szolgáltatások terén az élel törjön.

1.7 Ahhoz, hogy ez a politika sikeres lehessen, jóval több gyártási tevékenységre van szükség Európában. Paradigmaváltásra lesz szükség. Az az elképzelés, hogy a gyártást ki lehet adni alvállalkozásba a fejlődő országoknak, már nem tartható fenn. A gyártástervezés és -technológia a csúcstechnológiájú termékekben megtestesülő innováció egyik kulcsa. Ezt a versenyelőnyt vissza kell hozni Európába, és az új, induló európai technológiai vállalkozásoknak növekedniük kell. Ezenkívül Európának szüksége is van a munkahelyekre.

1.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy kiegyensúlyozott viszonyra van szükség az alkalmazott kutatás és az alap kutatás között. Az alap kutatás olyan közvagyon, amelyből hosszú távon és folyamatosan innovációk és kulcsfontosságú alaptermotechnológiák születnek. Az alkalmazott kutatás és az alap kutatás közötti kiegyensúlyozott viszony azért is fontos, hogy minőségi kutatók érkezzenek az EU-ba.

1.9 A globális piacon nehéz érvényesülni egy EU-központú stratégiával. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közlemény nem említ sem teljesítménymértéket, sem célszámokat, sem határidőket, amelyek a kezdeményezés eredményére vonatkozhatnának. A magas szintű csoport első feladata az kellene, hogy legyen, hogy a programot formába öntsék.

1.10 A 4. szakasz pontonként reagál a kulcsfontosságú alaptermotechnológiával kapcsolatos politikai javaslatokra. A fő pontok összefoglalva a következők:

- szembe kell nézni azzal, hogy a belső piac nem képes ösztönözni a vállalkozásokat, és olyan ipari stratégiát kell kifejleszteni, amely orvosolni képes Európa súlyos hiányosságait a csúcstechnológiai vállalatok terén,
- a gyártást vissza kell hozni Európába, és az új európai vállalkozásoknak növekedniük kell,
- meg kell könnyíteni a vállalkozások számára, hogy pénzügyi támogatáshoz jussanak az innovatív technológiákkal kapcsolatban,
- pénzügyi ösztönző eszközöket kell létrehozni annak érdekében, hogy az EU a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákkal kapcsolatos innováció és vállalkozás jövedelmező helyszíne lehessen,
- az iskolákban és az egyetemeken gyökeres reformra van szükség, hogy biztosítani tudják a szükséges készségeket,
- ösztönözni kell az egyetemeken és a kutatóközpontokban az innovatív csúcstechnológiai cégek klasztereinek létrejöttét,
- fel kell ismerni, hogy a világ megváltozott, és agresszív nemzetközi kereskedelempolitikát kell folytatni,
- biztosítani kell, hogy a kezdeményezés átfogó legyen, és az összes európai bizottsági főigazgatóság valamennyi ide kapcsolódó kezdeményezését figyelembe vegye.

1.11 Az Európai Bizottság jogosan aggódik amiatt, hogy helyes tájékoztatás hiányában a félreinformált lakosság esetleg

– indokolatlanul – ellenzi majd a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákra épülő termékek és szolgáltatások bevezetését. Az EGSZB a szükséges előrehaladás érdekében támogatná a civil társadalom bevonását. Kiemelt helyen kell ezért kezelni általában véve a lakosság, különösen pedig a fiatalok érdeklődésének felkeltését a tudomány és a technológia bámulatos világa iránt, amely átszövi mindennapi életünket, legyen szó akár a TMT-k ⁽¹⁾ rendkívüli ötvöződéséről, amely jól megfigyelhető az iPhone-hoz hasonló termékekben, vagy arról a biológia, kémia, fizika és logisztika alkotta láncról, amelyen keresztül – a mikrohullámú sütőtől – az ételek eljutnak az asztalig. Európának több olyan tudósra van szüksége, aki eltökélten meg akarja váltani a világot.

1.12 Ugyanakkor az EGSZB hangsúlyozza, hogy elővigyázatos megközelítéssel kell kezelni a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák fejlesztését, hogy az elkerülhetetlen kockázatok ellenére minél kevesebb éghajlati, egészségügyi és társadalmi probléma lépjen fel, és a fejlesztések fenntarthatóak legyenek. A fejlesztést és a felfedezést gátolja az, ha a kutatás nem járhat kockázatokkal, azonban ha kulcsfontosságú alaptermotechnológiai alkalmazások tömeggyártásáról van szó, az EGSZB elvárja, hogy se a lakosság jóléte, se a környezet fenntarthatósága ne szenvedjen csorbát.

2. Bevezetés

2.1 A közlemény 1. pontjának állítása szerint „az EU-nak jó innovatív teljesítményre van szüksége ahhoz, hogy meglegyenek a szükséges eszközei az előttünk álló társadalmi kihívások megválaszolásához”. Az Európai Bizottság arra kéri a tagállamokat, hogy jussanak egyetértésre a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák EU-ban történő hatékony felhasználásának jelentőségével kapcsolatban. Ez az egyetértés alapfeltétele annak, hogy az EU az innováció fellegvárává fejlődjön. Ahhoz is szükséges, hogy az EU kulcsfontosságú szereplővé váljék a nemzetközi porondon, és elkötelezettsége nyomán mind határain belül, mind azokon kívül nagyobb legyen a jólét.

2.2 Az Európai Bizottság ezenkívül magas szintű szakértői csoport létrehozását tanácsolta, amelynek az lenne a feladata, hogy a 4. fejezetben megnevezett cselekvési területekkel foglalkozzon. Ez már meg is történt. A csoport a tagállamok ágazati és elméleti szakembereiből állt össze. Ahhoz, hogy sinergiák jölessenek létre, a szakértői csoportnak egyéb magas szintű szakértői csoportokkal, bizottsági munkacsoportokkal és más technológiai szervezetekkel is együtt kellene működnie.

2.3 A csoport feladatai közé tartozik:

- a releváns technológiák versenyhelyzetének felmérése az EU-ban, különös tekintettel azok ipari hasznosítására és arra, hogy azok mennyiben kapcsolódnak a társadalmi kihívásokhoz,
- a köz- és magánszektor kulcsfontosságú alaptermotechnológiákra irányuló kutatási és fejlesztési kapacitásainak mélyreható elemzése az EU-ban,

⁽¹⁾ Távközlés, média és (információs) technológia.

— célirányos politikai ajánlások a kulcsfontosságú alaptechnológiák hatékonyabb ipari hasznosítására az EU-ban.

Az EGSZB azt várja a csoporttól, hogy munkáját az előretekinvés, a jövőképalkotás és az átfogó megközelítés vezérelje.

3. Kulcsfontosságú alaptechnológiák

3.1 Az Európai Bizottság a következőket tekinti a stratégiai szempontból legjelentősebb kulcsfontosságú alaptechnológiáknak:

3.2 A *nanotechnológia* olyan gyűjtőfogalom, amely anyagstruktúrák, eszközök és rendszerek nanométeres nagyságrendű alaki és méretbeli szabályozás mellett történő tervezését, kialakítását, gyártását és alkalmazását foglalja magában.

3.3 A *mikro- és nanoelektronika* a félvezető alkatrészekkel és az erősen miniaturizált elektronikai alrendszerrel, illetve azok nagyobb termékekbe és rendszerekbe való integrálásával foglalkozó tudományág.

3.4 A *fotonika* a fényvel – a fény előállításával, kimutatásával és kezelésével – foglalkozó multidiszciplináris szakterület.

3.5 A *korszerű anyagok technológiáinak* köszönhetően létező anyagokat lehet alacsonyabb költségűekkel helyettesíteni, és új, nagyobb hozzáadott értéket képviselő termékek és szolgáltatások jöhetnek létre. Ezekkel a technológiákkal egyúttal az erőforrásfüggés, a környezeti kockázatok és a hulladék mennyisége is csökkenthető.

3.6 Az *ipari biotechnológia* mikroorganizmusoknak és azok alkotórészeinek, például enzimeknek a felhasználásával állít elő olyan képességekkel rendelkező, ipari szempontból hasznos termékeket, anyagokat és kémiai alkotóelemeket, amelyek hagyományos petrokémiai folyamatok útján nem jöhetnének létre.

3.7 A kulcsfontosságú alaptechnológiák kiválasztásával kapcsolatos közösségi szintű egyetértés a közlemény fő témája. Az, hogy milyen szoftver vezérli majd ezeket a technológiákat, valamint az alkalmazási körük már a technológiák kiválasztásából adódik majd. Az EGSZB a lista finomítását szívesen ráhagyja a magas szintű szakértői csoportra. Az EGSZB azt javasolja, hogy a nagy teljesítményű számítástechnikát és a szimulációs tudományát vegyék fontolóra.

3.8 Az Európai Bizottság szerint jelentős akadályokba ütközik, hogy az EU-ban szélesebb körben hasznosítsák a kulcsfontosságú alaptechnológiákat. Az EU a nanotechnológia, a fotonika néhány szempontja, a biotechnológia, illetve a félvezetők hatékony kereskedelmi hasznosítását és kiaknázását illetően elmarad az USA és egyes ázsiai országok mögött. Ezekre a területekre az államok jelentős kutatási és fejlesztési ráfordításokat irányítottak, de ezek sem gazdasági, sem társadalmi szempontból nem térültek meg kellőképpen. Ennek számos oka van:

— Az EU nem kamatoztatja hatékonyan a saját kutatási és fejlesztési eredményeit.

— A nagyközönség kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatos ismeretei gyakran hiányosak.

— A kulcsfontosságú alaptechnológiák multidiszciplináris jellegének megfelelő szaktudással rendelkező munkaerőből is hiány van.

— Viszonylag alacsony a kulcsfontosságú alaptechnológiák számára elérhető kockázati tőke-befektetések és magánberuházások szintje.

— Gyakran a hosszú távú elképzelések és a koordináció hiánya áll amögött, hogy az EU politikai erőfeszítései nem állnak össze egésszé.

— Egyes harmadik országokban a kulcsfontosságú alaptechnológiák gyakran átláthatatlan állami támogatásban részesülnek, amit az EU-n belül nem értenek kellőképpen.

4. Politikai javaslatok

4.1 A kulcsfontosságú alaptechnológiák hatékony ipari hasznosításához tíz politikai területen kellene lépéseket tenni. Az alábbi pontokban a dőlt betűvel kiemelt részek az európai bizottsági javaslat lényegének összefoglalását tartalmazzák.

4.2 A kulcsfontosságú alaptechnológiák fokozott hangsúlya

— A kutatásra és fejlesztésre, valamint az innovációra irányuló állami támogatás egyik legfontosabb célja – különösen a gazdasági hanyatlás időszakában – az információáramlás fenntartása és a gazdasági és a technológiaátvétel megkönnyítése kell, hogy legyen.

4.2.1 Az EGSZB maradéktalanul támogatja azt a javaslatot, hogy az állami támogatásban részesülő programokat meg kell erősíteni, hogy ezzel ellensúlyozzuk a válságnak a technológiai fejlődésre gyakorolt hatását. Az üzleti profitra nehezedő szorító nyomás természetesen a vállalati kutatást és fejlesztést is visszafogja. Az uniós finanszírozási rendszerekben az együttműködés hangsúlyozása gyakran áthatolhatatlan akadályt jelent, azok előtt a kis csúcstechnológiai induló vállalkozások előtt, amelyek valódi küldetéstudattal szeretnék végezni feladatukat. Az állami pénzhez jutást nem lenne szabad feltételekhez kötni, hogy meglegyen az indulótőke, amíg az újítók és a vállalkozók a termék működőképességének igazolásán munkálkodnak.

4.3 A technológiatranszfer és az egész EU-ra kiterjedő ellátási láncok fokozott hangsúlya

— A kutatóintézetek és az ágazat közötti technológiatranszfer folyamata több támogatásra szorul.⁽²⁾ A világszínvonalú innováció megteremtése és fenntartása érdekében elengedhetetlen, hogy a kkv-k könnyebben hozzáférhessenek az Európában előállított csúcstechnológiákhoz, és a regionális innovációs klaszterek és hálózatok támogatásban részesüljenek.

(2) Lásd: HL C 218., 2009.9.11., 8. o.

4.3.1 Ez a politika a kutatóintézetek és az ipar, különösen a kkv-k közötti viszonyra vonatkozik. Nem tér ki az egyetemeken és kutatóközpontokban működő ipari klaszterekre. Nagy a különbség azok között az ipari ellátási láncban már meglévő kkv-k között, amelyek a láncbéli pozíciójukhoz kötődő legújabb technológiákhoz hozzá kell, hogy férjenek, valamint azok között az új, kisebb kkv-k között, amelyek azért jöttek létre, hogy olyan új tudományos vagy technológiai fejlesztéseken dolgozzanak tovább, amelyek esetleg valamilyen tudományos intézetből, egyetemről vagy vállalati kutatási részlegről indultak útjukra. Az EGSZB támogatja ugyan a felvázolt politikai javaslatot, azonban amellett száll síkra, hogy határozottabb erőfeszítést kellene tenni az egyetemi tudomány és technológia színvonalának növelése, valamint az egyetemekhez kapcsolódó kockázatitőke-klaszterek kockázatitőke-támogatásának javítása érdekében.

4.3.2 Ahhoz, hogy ez a politika sikeres lehessen, jóval több gyártási tevékenységre lesz szükség Európában. Paradigmaváltásra lesz szükség. Az az elképzelés, hogy a gyártást ki lehet adni alvállalkozásba a fejlődő országoknak, már nem tartható fenn. A gyártástervezés és -technológia a csúcstechnológiájú termékekben megtestesülő innováció egyik kulcsa. Ezt a versenyelőnyforrást vissza kell hozni Európába. Ez egyúttal a munkahelyteremtésre is jó alkalom. Ahogy növekednek a kisvállalkozások, ösztönözni kellene őket arra, hogy Európában gyártsanak.

4.4 A közös stratégiai tervezés és demonstrációs projektek fokozott hangsúlya

- Nemcsak a Közösségnek, hanem a tagállamoknak és a régióknak is összehangoltabb és stratégiaibb megközelítést kellene alkalmazniuk, hogy elkerüljék a gazdasági szempontból kedvezőtlen párhuzamos folyamatokat, és hatékonyabban használják fel a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákhoz kapcsolódó kutatási és fejlesztési eredményeket.
- A tagállamokban finanszírozott innovációs programok nagyobb ösztönzést kellene, hogy nyújtsanak a tagállamok közötti együttműködésen alapuló, közös tervezésnek. Így lehetőség nyílna a méret és a választék előnyeinek kihasználására, és az európai vállalatok között könnyebben jönnének létre stratégiai szövetségek.
- Mivel a demonstrációs projektek költségei néha egész nagyságrenddel meghaladják a megelőző kutatási és fejlesztési intézkedések költségeit, az EU egészére kiterjedő, fokozottabb együttműködés, amelyből az ágazatok és a felhasználók is jobban kivennék a részüket, lehetővé tenné a haladás hatékonyabb és olcsóbb megvalósítását.

4.4.1 Az erre való összpontosítással lehetne például orvosolni az uniós csúcstechnológiai cégek spektrumában rejlő hézagok problémáját. A piaci szempontokat szem előtt tartó termékek és a valódi piaci igényeket kielégítő szolgáltatások fejlesztésén és bemutatásán keresztül lehetne a kis csúcstechnológiai vállalkozások növekedését elősegíteni. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a politika inkább a tudományos és technológiai alkalmazások területén alkalmazható, mint az alapkutatások területén. Az EGSZB látni szeretné, hogy uniós és tagállami forrásokat összpontosítsanak a technológiák piaci potenciáljának megvalósítására, amint az már annyi politikai iratban és elképzelésekben leíró dokumentumban szerepelt. Ahhoz, hogy új vállalkozások jöjjenek létre, és ahhoz, hogy ezek a világpiacon

jelen lévő és versenyképes vállalatokká fejlődjenek, egyaránt összehangolt erőfeszítésre van szükség.

4.4.2 A kutatás és a makroregionális együttműködés területehez kapcsolódó közös tervezésre vonatkozó európai bizottsági kezdeményezések alapján újabb szinergiák jöhetnek létre. Különleges ösztönző eszközöket lehetne rendelkezésre bocsátani kifejezetten a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákkal kapcsolatos projektekben való közös együttműködéshez.

4.5 Állami támogatási politikák

— A piaci elégtelenségeket ellensúlyozó, jól irányzott állami támogatás megfelelő eszköz a kutatási és fejlesztési tevékenységek és az EU-ban zajló innováció fokozására. Az Európai Bizottság 2010-ben felül fogja vizsgálni a kutatásra, fejlesztésre és innovációra irányuló állami támogatások 2006. évi keretrendszerét, és megvizsgálja, hogy megfelelő-e.

4.5.1 Világos, hogy az uniós székhelyű vállalkozások nem kívánnak versenybe szállni olyan más uniós cégekkel, amelyek állami támogatásban részesülnek. Az EGSZB megfigyelése szerint azonban a legnagyobb probléma abban rejlik, hogy igen kevés az uniós csúcstechnológiai nagyvállalat, amint azt az 5. részben ki is fejtjük. Az EGSZB úgy véli, hogy a piac működésének ösztönzése érdekében van helye állami intervenciónak ezekben az ágazatokban.

4.5.2 Helyénvaló lehet konkrét politikákat kidolgozni egyes kelet- és dél-európai államok megsegítésére egy csúcstechnológiai infrastruktúra és egy azt kiegészítő egyetemi tudományos infrastruktúra kifejlesztésének meggyorsítása érdekében. A kutatási potenciál esetleg az erőforrások hiánya miatt marad kiaknázatlan.

4.5.3 Az Európai Bizottságnak prioritásként kellene kezelnie annak megértését, hogy miért vannak hézagok az uniós csúcstechnológiai cégek spektrumában, és mit lehetne tenni annak érdekében, hogy ezek megszűnjenek. A világ minden jelentős térségében a csúcstechnológiai cégek sikeréhez a piaci erők és az állami beavatkozás együttesen járulnak hozzá. Az Apple, a Google, a Microsoft és a Dell pusztán a piacnak köszönheti hírnevét, az EU-nak a repüléstechnika terén betöltött jelentős piaci szerepe pedig a köztámogatásoknak (ESA, EADS) köszönhető. Az EU piaci erői segítették elő a Nokia felemelkedését, azonban az EU fennállása során egyetlen más hasonló cég sem tudott ekkora sikerre szert tenni. A szakértői csoportnak meg kell találnia a módját annak, hogy az EU újra jelentős szereplővé válhasson a világ IKT-iparágában. Ezenkívül ha az EU sikeres akar lenni a megújuló energiák terén, akkor egyértelműen el kell tudnia dönteni, melyek azok a cégek, amelyek képesek új üzemanyagokat és energiaforrásokat kifejleszteni és elterjeszteni, majd pedig támogatnia kell ezeket a cégeket, hogy megerősödjének.

4.6 A kulcsfontosságú alaptermotechnológiák és az éghajlat-változási politika együttes bevetése

— A kulcsfontosságú alaptermotechnológiák támogatásának és az éghajlatváltozás elleni küzdelemnek az ötvözése fontos gazdasági és társadalmi lehetőségeket kínál, és jelentős mértékben megkönnyítené a nemzetközi megállapodások által a jövőben megkövetelt kötelezettségekből való európai részesedés finanszírozását.

4.6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy prioritásként kellene kezelni a járművek meghajtására, illetve hő és fény előállítására szolgáló alternatív üzemanyagok és technológiák kifejlesztését. A legjobb éghajlat-változási stratégia az energia terén választási lehetőségek kidolgozása. ⁽³⁾

4.7 Vezető piacok és közbeszerzés

— Az EU-nak olyan környezetre van szüksége, amely kedvez annak, hogy a kutatási eredményeket termékek formájában pénzre lehessen tenni. Támogatnia kell a keresletet közbeszerzés útján és olyan rendszerek révén, mint például a vezető piaci kezdeményezés. Az alaptechnológiák feltörekvőben lévő piacait a tagállamok a kereskedelmi hasznosítás előtti beszerzésekkel, valamint nagy léptékű, piacközi innovatív fejlesztésekre irányuló beszerzésekkel lendíthetnék fel.

4.7.1 Az EGSZB támogatja a javaslat elvi megközelítését. A magas szintű szakértői csoporttól azt várna, hogy kiemelt projekteket dolgozzanak ki annak érdekében, hogy ez a politika maximálisan kifejthesse hatását.

4.8 A csúcstechnológia területére vonatkozó politikai intézkedések nemzetközi összehasonlítása, valamint fokozott nemzetközi együttműködés

— Az Európai Bizottság nemzetközi szinten össze fogja hasonlítani a csúcstechnológia területére vonatkozó politikai intézkedéseket egyéb vezető, illetve feltörekvő országokban, mint például az USA, Japán, Oroszország, Kína és India, és körbe fogja járni a szorosabb együttműködés lehetőségének kérdését.

4.8.1 Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy kiterjedd nemzetközi összehasonlító elemzési program alkossa az alapot a kulcsfontosságú alaptechnológiák politikájának kialakításához. ⁽⁴⁾ A nemzetközi együttműködés értékes lehet a nagy léptékű fejlesztések esetében, különösen az éghajlatváltozás területén, de a versenyképességet kell előtérbe helyezni. Az Európai Bizottságnak arra kellene törekednie, hogy levonja a tanulságot a máshol alkalmazott ipari stratégiákból.

4.9 Kereskedelmi politika

— Fokozott figyelmet kellene fordítani arra, hogy két- vagy többoldalú eszközökön keresztül a kulcsfontosságú alaptechnológiák számára kedvező kereskedelmi feltételeket biztosítsanak, hogy ezáltal elkerüljék a nemzetközi piac torzulásait, megkönnyítsék a piacra jutást és a beruházási lehetőségeket, javítsák a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogok védelmét, valamint globális szinten csökkentsék a segélyek, valamint a vámjellegű és nem vámjellegű akadályok használatát.

4.9.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak el kell vetnie azt a korábbi paradigmát, amely különbséget tett fejlett és fejlődő országok között, és azt eredményezte, hogy a politikaalkotók eltúrták a harmadik országokban alkalmazott köztámogatásokat és más piactorzító tényezőket, miközben többéves tárgyalásokat folytattak a helyzet orvoslása érdekében. Az EU sok technológiai

területen le van maradva Ázsia mögött. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak készen kell állnia arra, hogy a köztámogatásokkal és a piactorzító tényezőkkel szemben saját köztámogatásokat és piactorzító tényezőket vessen be. Az EU-nak természetesen készen kell állnia arra, hogy megfelelő szerződésekből állapodjon meg, ha a többi fél is kész arra, hogy leüljön tárgyalni. Addig pedig az EU-nak olyan ipari stratégiát kell követnie, amelynek révén újjáépítheti vállalkozásait, és újra a technológia élvonalába kerülhet.

4.10 Az Európai Beruházási Bank finanszírozási eszköze és a kockázati tőke-finanszírozás

— Az Európai Bizottság továbbra is ösztönözni fogja a csúcstechnológiai beruházásokat, és bátorítani fogja az EBB-t, hogy részesítse előnyben a csúcstechnológiai ágazatokat a meglévő rendszerek használata, illetve olyan új eszközök kifejlesztése révén, amelyek a jelen pénzügyi és gazdasági válságra való tekintettel megkönnyítik a beruházásokat.

— Meg kell erősíteni a projektek korai szakaszában történő befektetésre specializálódott kockázati tőke-alapokat. A kockázati tőke megfelelő elérhetőségét a magán- és a közszféra között létrejövő partnerségekkel lehet biztosítani. Ezek a partnerségek döntő szerepet játszanak a nagy kutatási és fejlesztési intenzitást igénylő vállalatok létrejöttében és terjeszkedésében.

4.10.1 Az elengedhetetlen piaci erők közül a pénz a legfontosabb. A kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatos program előfeltétele az, hogy még több és kiterjedtebb fejlesztési finanszírozási forrást találjunk.

4.10.2 Az EGSZB úgy véli, hogy meglévő uniós befektetési és finanszírozási mechanizmusokhoz kapcsolódó bürokratikus eljárásoknak nem szabad sem eltéríteniük a kulcsfontosságú alaptechnológiák fejlesztéséhez szükséges forrásokat, sem megakadályozniuk, hogy azok célhoz érjenek.

4.10.3 Csúcstechnológiai befektetésekkel nagyon könnyű pénzt veszíteni. Az Európai Bizottságnak nem szabad megragadnia pusztán a kockázati és a banki tőke különféle formáinál. A nagy vagyonnal rendelkezőket minden eszközzel arra kell ösztönözni, hogy pénzüket csúcstechnológiával foglalkozó induló cégekbe fektetve tegyék kockára még a korai szakaszban, mielőtt a kockázati tőke is megjelenik a színen. A csúcstechnológiai kutatást és fejlesztést a lehető legmagasabb adókedvezményben kell részesíteni. A csúcstechnológiai induló cégek értékesítéséből származó tőkehaszonra kivetett adóterhet enyhíteni kell. A siker jutalmának kompenzálnia kell az egyéb befektetésekből eredő veszteségeket. Az EU más térségekkel szemben kevésbé barátságos a befektetőkkel és a vállalkozókkal szemben.

4.11 Készségek, felsőfokú végzettség, képzések

— A természettudományoknak és a műszaki tudományoknak méltó helyet kell elfoglalniuk az oktatási rendszerekben. Az ezeken a területeken végző hallgatók arányát növelni kell és meg kell erősíteni azáltal, hogy a világ más tájairól is idecsalogtatják a tehetségeket.

⁽³⁾ Lásd: CESE 766/2010 2010.5.27.

⁽⁴⁾ Lásd: HL C 306., 2009.12.16., 13. o.

4.11.1 Közismert, hogy Ázsia milyen nagyságrendben fektet be az oktatásba és a készségek fejlesztésébe. Az ázsiai egyetemeken szerzett doktori diplomák száma mellett eltörpül az EU-belieken szerzettké. A legjobb uniós egyetemeken tanuló ázsiai diákok részaránya igen magas. Ha azt vesszük, hogy a XXI. században a nemzeti vagyont a világban található tantermek számával mérik, akkor a legtöbb uniós tagállam oktatási teljesítménye – az alap- és középfokú oktatásban, továbbá a felsőoktatásban egyaránt – messze nem éri el a megkívánt szintet. Ezt az iskolai teljesítményeket globális szinten összehasonlító táblázatok adatai és az egyetemek nemzetközi rangsorai támasztják alá.

4.11.2 Elsőbbséget kell biztosítani az iskolai oktatási színvonal növelésének, különösen a matematika és a természettudományok terén, és ezáltal arra kellene ösztönözni a diákokat, hogy a középiskolában, illetve az egyetemen matematikát és természettudományokat válasszanak fakultációjuk, illetve specializációjuk tárgyául, a természettudományos diplomát szerzettek pedig arra, hogy oktatóként dolgozzanak. Emellett meg kellene határozni, hogy mely egyetemek tartozzanak az elitegyetemek csoportjába, ahol az oktatási és kutatási színvonal világszinten versenyképes lehet, emellett pedig az egyetemekhez kapcsolódó infrastruktúrákat (tudományos parkokat) kellene kialakítani, amelyek inkubátorként szolgálhatnak és biztosíthatják a szükséges magvető tőkét az induló kk-k számára.

4.11.3 Az oktatás problémái számos tagállamban olyan mértékűek, és a politikusok az évek során olyannyira nyilvánvalóan képtelenek voltak megbirkózni a problémával, hogy a társadalomnak most már szinte hadiállapotban kell erőforrásait bevetnie, amíg a szükséges eredményeket nem sikerült elérni.

4.11.4 Ezenkívül az egyetemeken és a kutatóközpontokban sokkal vonzóbb oktatási, illetve kutatási és fejlesztési keretfeltételekre van szükség. Az EU-ba kell vonzani más térségekből a legkiválóbb elméket. Jelenleg olyanok a körülmények, hogy ennek épp az ellenkezője történik: az EU legkiválóbb elméi költöznek más térségekbe, mivel ott kedvezőbbek a feltételek.⁽⁵⁾ Ennek ellenére fontos elősegíteni a nemzetközi mobilitást,⁽⁶⁾ mivel az ma már a sikeres pályafutás előfeltételének számít.

4.11.5 Ugyanígy kiegyensúlyozott viszonyra kell törekedni az alapkutatás és az alkalmazott kutatás támogatásában. Az alapkutatás olyan közvagyon, amelyből hosszú távon és folyamatosan innovációk és kulcsfontosságú alaptermotechnológiák is születnek. Ez a kiegyensúlyozott viszony azért is fontos, hogy minőségi kutatók érkezzenek az EU-ba.

5. Csúcstechnológiai vállalatok

5.1 Az EGSZB-t rendkívül aggasztja, hogy a világ vezető csúcstechnológiai vállalatai közül túl kevés működik Európában. Az alábbi két táblázatot a Financial Times 2010. évi, a vállalatokat piaci értékük szerint rangsoroló 500-as világ- és regionális ranglistája alapján állítottuk össze. Azokra az ipari ágazatokra vonatkozóan tartalmaznak adatokat, amelyek a leginkább képesek kiaknázni a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákat.

5.2 Az első táblázat az 500-as világranglista kivonata. E szerint az elemzés szerint Európa a vegyi anyagok ágazatát kivéve egyetlen csúcstechnológiai ágazatban sem világszoros.

A Financial Times 500-as világranglistája – technológiai ágazatok					
Ágazat	Vállalatok száma				
	Világszerte	USA	Ázsia	Európa	
Gyógyszerészet és biotechnológia	20	10	3	6	Novartis*, Roche*, GSK, Sanofi-Aventis, AstraZeneca, Novo Nordisk
Technológia, hardver	21	13	5	2	Nokia, Ericsson
Szoftver, számítástechnikai szolgáltatások	12	6	5	1	SAP
Gépjárművek, alkatrészek	11	2	6	3	Daimler, VW, BMW

⁽⁵⁾ Lásd: HL C 110., 2004.4.30., 3. o.

⁽⁶⁾ Lásd HL C 224., 2008.8.30.

A Financial Times 500-as világranglistája – technológiai ágazatok					
Ágazat	Vállalatok száma				
	Világszerte	USA	Ázsia	Európa	
Vegyí anyagok	13	4	1	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta,* Linde
Egészségügyi berendezések	12	11	0	1	Fresenius
Általános iparcikkek	13	4	6	2	Siemens, ThyssenKrupp
Ipari technológia	11	3	4	4	ABB*, Volvo, Atlas Copco, Alstom
Repüléstechnika és honvédelem	10	7	0	3	BAE Systems, Rolls Royce, EADS
Olajipari berendezések és szolgáltatások	7	4	0	1	Saipem
Szabadidős termékek	4	0	3	1	Phillips Electrical
Elektronikai és elektromos eszközök	6	2	3	1	Schneider Electric
Alternatív energia	1	1	0	0	

Az elemzésben nem szerepel a kőolaj- és földgáztermelés, az ipari fémek, a bányászat, az építés és az építőanyagok, valamint az élelmiszerek, az italok és a dohány iparága.

A listában nem szerepel továbbá a vezetékes és a mobilkommunikáció, az ipari szállítás, az elektromos áram, a földgáz, a víz és a vegyes közművek szolgáltatói iparága.

Ázsia túlnyomórészt Japánt jelenti, azonban felbukkannak ebben a rovatban tajvani, dél-koreai, hongkongi, kínai, indiai és ausztrál vállalatok is.

Európa az EU és az EFTA országait jelenti. A csillaggal (*) jelölt vállalatok svájciak.

5.3 A második táblázat az Amerikai Egyesült Államok, Japán és Európa 500-as ranglistájának kivonatát tartalmazza. Ágazatonként feltüntettük a regionális piaci értékeket is. A tizenhárom csúcstechnológiai ágazatból Európa a vegyi anyagok, az ipari technológia és az alternatív energia ágazatában áll az élen, bár ez utóbbi még gyermekcipőben járó ágazat. Európa ezenkívül a gyógyszerészet és a biotechnológia ágazatában is előkelő helyet szerzett. Japán vezet a gépjárművek, az elektronikai és elektromos eszközök, valamint a szabadidős termékek ágazatában. Ezekben az ágazatokban más ázsiai országok pozíciója is erős. Az Amerikai Egyesült Államok uralja a piacot és áll az első helyen a gyógyszerészet és a biotechnológia, a technológia és a hardver, a szoftverek és a számítástechnikai szolgáltatások, az egészségügyi berendezések és szolgáltatások, az általános iparcikkek, a repüléstechnika és a honvédelem, valamint az olajipari berendezések és szolgáltatások ágazatában. A kulcsfontosságú alaptechnológiák kiaknázásának szempontjából ezek mind fontos ágazatok.

A Financial Times 500-as regionális ranglistája – technológiai ágazatok						
Ágazat	Vállalatok száma (db) és piaci értéke (milliárd \$)					
	USA		Japán		Európa	
	db	mrd \$	db	mrd \$	db	mrd \$
Gyógyszerészet és biotechnológia	21	843	24	147	18	652
Technológia, hardver	34	1 049	18	164	8	140
Szoftver, számítástechnikai szolgáltatások	25	884	12	58	8	98
Gépjárművek, alkatrészek	5	81	37	398	9	186
Vegyí anyagok	12	182	36	134	18	293
Egészségügyi berendezések	31	511	4	24	11	94
Általános iparcikkek	9	344	8	38	6	127
Ipari technológia	11	165	36	185	18	210

A Financial Times 500-as regionális ranglistája – technológiai ágazatok						
Ágazat	Vállalatok száma (db) és piaci értéke (milliárd \$)					
	USA		Japán		Európa	
	db	mrd \$	db	mrd \$	db	mrd \$
Repüléstechnika és honvédelem	12	283	—	—	7	84
Olajipari berendezések és szolgáltatások	17	271	—	—	9	62
Szabadidős termékek	5	42	14	181	1	31
Elektronikai és elektromos eszközök	10	124	29	159	6	54
Alternatív energia	1	10	—	—	2	16

Ez a táblázat a Financial Times által a három térség mindegyikében összeállított 500-as vállalati ranglisták alapján készült. Az egyes térségekben igen különböző az ágazatok megoszlása és egyensúlya, viszont az ágazatok térségenkénti egymáshoz viszonyított piaci értéke hasznos mérőszáma lehet a relatív technológiai intenzitásnak.

5.4 Az elemzésből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az EU-nak olyan ipari stratégiára van szüksége, amellyel 2020-ig, illetve azon túl is megszilárdíthatja pozícióját a kulcsfontosságú alaptechnológiák terén.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv – A cégnyilvántartások összekapcsolása

(COM(2009) 614 végleges)

(2011/C 48/21)

Előadó: **Ana BONTEA**

2009. november 4-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv – A cégnyilvántartások összekapcsolása

COM(2009) 614 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. július 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 16-i ülésnapon) 65 szavazattal 13 ellenében, 18 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az EU valamennyi tagállamában létező cégnyilvántartások közötti együttműködés fejlesztését és megerősítését, az átláthatóság, a gyorsaság, az alacsonyabb költségek, az adminisztratív egyszerűsítés, a személyes jellegű adatok megfelelő védelme és az interoperativitás elvének alapján. A cégnyilvántartások közötti határokon átnyúló együttműködésnek garantálnia kell, hogy a hitelezőknek, a kereskedelmi partnereknek, a részvényeseknek és a fogyasztóknak nyújtott hivatalos tájékoztatás jobb és megbízhatóbb legyen. Ez nagyobb jogbiztonságot eredményez, és gördülékenyebbé teszi a belső piac működését.

1.2 A cégnyilvántartások összekapcsolásának célkitűzéseit összhangba kell hozni a következő két stratégiai jelentőségű dokumentummal: *Európa 2020* ⁽¹⁾ és az *Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag* (Small Business Act, SBA) ⁽²⁾. A cégnyilvántartások összekapcsolásának növelnie kell az átláthatóságot és meg kell könnyítenie a vállalatok közötti együttműködést, illetve csökkentenie kell a határokon átnyúló tevékenységek fejlesztése előtt álló akadályokat, valamint az adminisztratív terheket, különös tekintettel a kkv-kra. Ezek az egységes piac konszolidálásának, valamint a kiegyensúlyozott és fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés ösztönzésének alapvető szempontjai, amint arra a „Gondolkozz előbb kicsiben!” Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: „Small Business Act” (COM(2008) 394 végleges) című európai bizottsági közlemény is rámutat.

1.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy a zöld könyv célkitűzéseit egésszéssék ki újabakkal:

— egyrészt egy kötelező együttműködési eszköz kidolgozásával, amely megkönnyítené és megerősítené az egyes tagállamok központi nyilvántartásainak elektronikus összekap-

csolását, és különösen az e-igazságszolgáltatási portállal való összekapcsolást, amely ezáltal az uniós jogszabályokra vonatkozó információk fő hozzáférési pontjává válna, hogy így hatékonyabban lehessen alkalmazni a társasági jogról szóló irányelveket,

— másrészt a határokon átnyúló együttműködés növekedésének biztosításával, különös tekintettel a határokon átnyúló egyesületekre és más tagállamokban fióktelepek létrehozására, felhasználva a belső piaci információs rendszer (IMI) által kínált előnyöket.

1.4 Üdvözlí a zöld könyv által felvázolt fő irányvonalakat, fenntartva egy, e kérdésre vonatkozó részletes hatáselemzés elkészítésének szükségességét, valamint azt, hogy el kell kerülni a vállalatokra háruló további terhek kiszabását.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a cégnyilvántartások összekapcsolása csak akkor jár majd valós hozzáadott értékkel, ha nemcsak a központi nyilvántartást, hanem a 27 tagállam valamennyi helyi és regionális nyilvántartását is felöleli, és ha a hálózaton keresztül továbbított információk a származási országtól függetlenül naprakészek, biztonságosak, szabványosítottak, egyszerű eljárással és gyorsan, lehetőség szerint az EU valamennyi hivatalos nyelvén és ingyenesen elérhetőek lesznek (legalább az alapinformációk esetében).

1.6 Szükségesnek tartja, hogy amennyiben sor kerül egy jogi intézkedés közösségi szintű végrehajtására, használják fel ezt az alkalmat a közzétételre vonatkozó szabályozások módosítására, a vállalatok és különösképpen a kkv-k adminisztratív kötelezettségeinek mérséklése érdekében, az átláthatóság csökkentése nélkül. Mivel a cégnyilvántartási információk online hozzáférhetőek, a hivatalos nemzeti közlönyökben történő közzététel valós hozzáadott érték nélküli jelentős többletköltségeket jelent a vállalatoknak.

⁽¹⁾ A Bizottság közleménye: *Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája* (COM(2010) 2020 végleges).

⁽²⁾ A Bizottság közleménye: „Gondolkozz előbb kicsiben!” – Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: „Small Business Act” (COM(2008) 394 végleges).

1.7 Az irányításra vonatkozó megállapodás megoldást jelentene a cégnyilvántartások közötti együttműködés technikai részleteinek a kidolgozására.

1.8 A zöld könyvben szereplő célkitűzések megvalósítása érdekében az EGSZB egy olyan megoldás alkalmazását javasolja, amely biztosítja a jelenleg létező valamennyi együttműködési mechanizmus és kezdeményezés, különösképpen az EBR ⁽³⁾, a BRITE ⁽⁴⁾, az IMI és az e-igazságszolgáltatás integrálását és hasznosítását, mégpedig az EBR kiterjesztése, valamint korszerű és innovatív interoperatív rendszerré fejlesztése révén, egy IKT szolgáltatási platform formáját öltve, valamint az európai e-igazságszolgáltatási portál keretébe integrálandó hatékony és előretérítő irányítási eszközként, amely az egész EU-n belül biztosítja a cégnyilvántartások összekapcsolását és átjárhatóságát, valamint a vállalatok közötti együttműködés növekedését és fejlődésük értékelését.

1.9 A cégnyilvántartási hálózatnak a 2004/109/EK irányelv által létrehozott elektronikus hálózattal történő összekapcsolására vonatkozóan az EGSZB úgy véli, hogy hatáselemzést kell készíteni, elsőbbséget élvez azonban valamennyi cégnyilvántartás összekapcsolása.

1.10 A külföldi fióktelepek vonatkozásában az EGSZB támogatja az IMI bevezetését, amely mint információs rendszer olyan keretet teremt az adminisztratív együttműködés számára, amely felhasználható a belső piacra vonatkozó bármely jogszabály alkalmazásának támogatására.

1.11 Az EBR átvételéért, kiterjesztéséért és fejlesztéséért felelős – kötelező és nem önkéntes jellegű – intézmény létrehozása, valamint e projekt európai alapokból való megfelelő finanszírozásának biztosítása hozzájárul majd egy olyan, határokon átnyúló együttműködési hálózat kiépítésének a gyorsításához, amely valamennyi tagállam cégnyilvántartását felölelné, emellett pedig segítené ezeknek a célkitűzéseknek a rövid és középtávú megvalósítását.

1.12 A cégnyilvántartások összekapcsolásának többféle feladatot kell teljesítenie, és több eszközt kell biztosítania a kommunikáció elősegítésére.

1.13 Különösen fontos a nemzeti és európai intézményeknek a szociális partnerekkel és a civil társadalommal való együttműködése e területen.

2. Háttér

2.1 Európában 27, nemzeti vagy regionális alapon működő cégnyilvántartás létezik. Ezek biztosítják az illetékességi területükön (országban vagy régióban) alapított vállalatokra vonatkozó információk nyilvántartásba vételét, vizsgálatát és tárolását, tiszteletben tartva egyúttal az általuk nyújtott alapvető szolgál-

tatásokra vonatkozóan az európai jogszabályokban meghatározott minimális előírásokat.

2.2 Bár a cégekre vonatkozó hivatalos információk könnyen hozzáférhetőek a nyilvántartó országban (2007. január 1-je óta a cégnyilvántartások majdnem minden tagállamban elektronikusak és online elérhetőek), ugyanennek az információnak más tagállamból való megszerzését technikai (az információk keresési feltételei és eltérő struktúrák) vagy nyelvi akadályok gátolhatják.

2.3 A határokon átnyúló tevékenységekkel összefüggésben egyre növekszik a céginformációkhoz való hozzáférés igénye, akár kereskedelmi célokból, akár a jogvédelem megkönnyítése érdekében. Ennek oka, hogy az egységes piac kínálta lehetőségeket kihasználva az üzleti tevékenységek egyre inkább a nemzeti határokon túlra terjeszkednek, a nagyszámú egyesülésben és szétválásban az EU különböző tagállamaiból származó cégek érintettek, különösen a cégnyilvántartások közötti együttműködést előíró 2005/56/EK irányelv óta, valamint hogy lehetőség van arra, hogy az üzleti tevékenységet részben vagy egészében az alapítás helyszínétől szolgáló államtól eltérő tagállamban folytassák.

2.4 A vállalkozások határokon átnyúló tevékenysége szükségessé tette a nemzeti, regionális vagy helyi szintű hatóságok és/vagy cégnyilvántartások állandó együttműködését, és e területen számos, az önkéntes együttműködésre vonatkozó eszközt és kezdeményezést is megvalósítottak.

3. A zöld könyv összefoglalása

3.1 A cégnyilvántartások összekapcsolásáról szóló zöld könyv ismerteti a jelenlegi keretet, és számba veszi az EU-n belüli cégekre vonatkozó információkhoz való hozzáférés javításával és a társasági jogi irányelvek hatékonyabb alkalmazásával összefüggésben elképzelhető fejlődési irányokat.

3.2 A zöld könyv a cégnyilvántartások összekapcsolását érintő két különböző, de egymáshoz szorosan kapcsolódó célt emel ki:

— az egységes piac átláthatóságának növelése, valamint a részvényesek és harmadik felek védelmének fokozása érdekében a hivatalos és megbízható céginformációkhoz való határokon átnyúló hozzáférés megkönnyítése, valamint

— a cégnyilvántartások közötti együttműködés megerősítése az olyan határokon átnyúló eljárások esetén, mint az egyesülések, székhelyáthelyezések vagy fizetéseképtelenségi eljárások. Ezt az együttműködést a határokon átnyúló egyesületekről szóló irányelv, az európai részvénytársaság statútuma és az európai szövetkezet statútuma egyébként kifejezetten előírja.

⁽³⁾ Európai cégnyilvántartás (European Business Register – EBR).

⁽⁴⁾ Átjárható cégnyilvántartások Európában (Business Register Interoperability Throughout Europe – BRITE).

3.3 A zöld könyv ismerteti a meglévő együttműködési mechanizmusokat és kezdeményezéseket, melyek a következők:

— az **EBR**, amelyet 18 tagállami és 6 Unión kívüli országbeli cégnyilvántartás önkéntes alapon, az Európai Bizottság támogatásával hozott létre. A cégnyilvántartások e hálózata célja az, hogy megbízható információkat kínáljon a társaságokról. Működése azonban bizonyos korlátokba ütközik, egyrészt a hálózat kiterjedése tekintetében, másrészt a határokon átnyúló eljárásokban való együttműködés terén;

— a **BRITE**, néhány EBR-partner által indított és nagyrészt az Európai Bizottság által finanszírozott, 2009 márciusában befejezett kutatási kezdeményezés, amelynek az volt a célja, hogy egy korszerű és innovatív interoperatív modellt, egy IKT szolgáltatási platform és egy irányítási eszköz kidolgozásával és végrehajtásával előmozdítsa a cégnyilvántartások európai szintű együttműködését, különösen a határokon átnyúló székhelyáthelyezésekre és egyesülésekre, valamint a más tagállamban nyilvántartott társaságok fióktelepeinek jobb ellenőrzésére összpontosítva;

— a **belső piaci információs rendszer (IMI)**, amely egy 2006 márciusában kidolgozott, az Európai Bizottság által működtetett biztonságos webes alkalmazás. Zárt hálózat, amely egyszerű eszközként segíti a tagállamok illetékes hatóságait abban, hogy megtalálják más tagállamokban a megfelelő tárgyalópartnereket, valamint hogy gyorsan és hatékonyan kommunikálhassanak velük. A szakmai képzések elismeréséről szóló irányelv és a szolgáltatási irányelv végrehajtására alkalmazzák;

— a 2007 júniusában indított **e-igazságszolgáltatás** kezdeményezés célja, hogy segítse az igazságügyi hatóságok és a szakemberek munkáját, és megkönnyítse a polgárok hozzáférését az igazságügyi és jogi információkhoz. Tervezett kézzelfogható eredménye az európai igazságügyi portál létrehozása, amely a jogi információk, jogi és közigazgatási intézmények, nyilvántartások, adatbázisok és egyéb szolgáltatások hozzáférési kulcsfontja lesz. A 2009–2013 közötti időszakra szóló, az európai e-igazságszolgáltatásra vonatkozó cselekvési terv foglalkozik az EBR-nek a portálba történő szakaszos beillesztésével (az első szakaszban egy linkként, majd részleges integrálásának lehetőségét vizsgálva).

3.4 A cégnyilvántartások között meglévő együttműködési mechanizmusok zöld könyv által javasolt jövőbeli fejlesztésének lehetséges irányai elsősorban a következők:

— az egyik opció a BRITE-projekt eredményeinek felhasználása és egy olyan szerv kijelölése vagy létrehozása, amelynek feladata a minden tagállamra kiterjesztett szükséges szolgáltatások fenntartása,

— a már működő IMI felhasználásának lehetősége, amely olyan kapacitásokkal rendelkezik, hogy az elkövetkező években a közösségi jog újabb területeire is ki lehet terjeszteni,

— e két lehetőség kombinálása.

4. Általános észrevételek

4.1 Az EGSZB támogatja az EU valamennyi tagállamában létező cégnyilvántartások közötti együttműködés fejlesztését és megerősítését, azzal a céllal, hogy növekedjen a hivatalos és megbízható vállalati és céginformációkhoz való hozzáférés és az egységes piac átláthatósága, valamint a részvényesek és harmadik felek (hitelezők, üzleti partnerek, fogyasztók stb.) védelme, különösképpen a határokon átnyúló eljárások (például az egyesülések, székhelyáthelyezések vagy fizetéseképtelenség eljárások) esetén.

4.2 Dicséretes az Európai Bizottság kezdeményezése, amely az EU teljes területén belüli cégekre vonatkozó információkhoz való hozzáférés javításával, valamint a társasági jogi irányelvek hatékonyabb alkalmazásával kapcsolatos lehetőségek elemzésére vonatkozik. Az EGSZB üdvözlöi a zöld könyv által ismertetett általános irányvonalakat, szükségesnek tartva egy részletes hatáselemzés elkészítését, valamint fenntartva, hogy el kell kerülni a vállalatokra háruló további terhek kiszabását.

4.3 A cégnyilvántartások összekapcsolásának célkitűzéseit összhangba kell hozni a következő két stratégiai jelentőségű dokumentummal: *Európa 2020* (amely előírja, hogy „fokozzák (...) a határokon átnyúló együttműködést”) és az *Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag* (amely megállapítja „a vállalkozások költségeinek és a terheinek minimalizálását”, mivel így „nagy mértékben hozzájárulhat a kkv-k sikeréhez és növekedéséhez azáltal, hogy időt és pénzt takarít meg számukra, ami által az innovációra és a munkahelyek létesítésére fordítható források szabadulnak fel”, részletesen elemezve a jövőbeli jogi és adminisztratív kezdeményezések hatásait).

4.4 A cégnyilvántartások összekapcsolásának biztosítania kell az átláthatóság növekedését, javítania kell a vállalatok közötti együttműködést és a velük kapcsolatos hivatalos információk hozzáférhetőségét, és kulcsfontosságú az egységes piac konszolidálásához, valamint a kiegyensúlyozott és tartós gazdasági és társadalmi fejlődés ösztönzéséhez.

5. Válaszok a zöld könyv kérdéseire

5.1 A tagállami cégnyilvántartások továbbfejlesztett hálózatának szükségessége

5.1.1 A jelenlegi helyzetre tekintettel az EGSZB egyetért az EU valamennyi tagállamában létező cégnyilvántartások közötti együttműködés fejlesztésének és megerősítésének szükségességével, az átláthatóság, a gyorsaság, az alacsonyabb költségek, az adminisztráció egyszerűsítése, a személyes adatok megfelelő védelme és az interoperabilitás (a helyi és regionális nyilvántartásokkal való automatikus kommunikáció) elvének alapján.

5.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a cégnyilvántartások összekapcsolása csak akkor jár majd valós hozzáadott értékkel, ha a 27 tagállam valamennyi helyi és regionális nyilvántartását felöleli, és ha a hálózaton keresztül továbbított információk a származási országtól függetlenül naprakészek, biztonságosak, szabványosítottak, egyszerű eljárással és gyorsan, lehetőség szerint az EU valamennyi hivatalos nyelvén és ingyenesen elérhetőek lesznek (legalább az alapinformációk esetében).

5.2 Annak lehetősége, hogy az együttműködés részleteit a tagállamok képviselői és a cégnyilvántartások közötti „hálózati irányítási megállapodásban” határozzák meg

5.2.1 Egy átfogó hatáselemzés részét képező költség-haszon elemzés függvényében az EGSZB egyetért a cégnyilvántartások közötti jelenlegi együttműködés kiterjesztésének és megerősítésének szükségességével, valamennyi tagállam arra vonatkozó kötelezettségvállalásával, hogy fejlesztik partnerségüket e területen, aktív módon közreműködve ennek megvalósításában, valamint a határidőkre és feltételekre vonatkozó döntések meghozatalában.

5.2.2 Amennyiben a cégnyilvántartások közötti együttműködési kötelezettség biztosítása érdekében a hatáselemzés megerősíti egy jogi intézkedés közösségi szintű végrehajtásának szükségességét, az EGSZB úgy véli, hogy ezt az alkalmat fel kell használni a nyilvántartások nyilvánosságra hozatalára vonatkozó szabályozások módosítására, a vállalatok és különösen a kkv-k adminisztratív kötelezettségeinek mérséklése érdekében, az átláthatóság csökkenése nélkül. Mivel a cégnyilvántartási információk online hozzáférhetőek, a nyilvántartásokat tartalmazó nemzeti közlönyökben történő közzététel valós hozzáadott érték nélküli jelentős többletköltségeket jelent a vállalatoknak.

5.2.3 Hasznos lehet a hálózat bizonyos tényezőit illetően a szilárdabb jogi alap létrehozása, de az együttműködés részleteit a cégnyilvántartások elektronikus hálózatának irányításáról szóló megállapodásban célszerű meghatározni. A megállapodásnak szabályoznia kellene legalább a hálózathoz való csatlakozás feltételeit, a hálózatot irányító szerv kijelölését, a feladatkörök, finanszírozás, vitarendezés kérdéseit, a központi szerver fenntartását, az EU összes hivatalos nyelvén történő hozzáférés biztosítását, valamint a minimális biztonsági és adatvédelmi előírásokat.

5.3 Többletértékkel jár-e a cégnyilvántartások hálózatának az átláthatósági irányelv (2004/109/EK) keretében létrehozott elektronikus hálózattal történő hosszú távú összekapcsolása?

5.3.1 A cégnyilvántartások hálózatának az átláthatósági irányelv (2004/109/EK) keretében létrehozott és a jegyzett társaságokra vonatkozó szabályozott információkat tároló elektronikus hálózattal való összekapcsolását illetően az EGSZB úgy véli, hogy e célkitűzést megelőzően véglegesíteni kell valamennyi cégnyilvántartás összekapcsolását, valamint hogy hatáselemzést kell készíteni az összekapcsolás technikai nehézségei, az intézkedés hatékonysága, a valós hozzáadott érték és a kapcsolódó költségek tekintetében. Helyénvalóbb lenne esetleg a 2003/58/EK irányelvre támaszkodni, amely bevezette az elektronikus cégnyilvántartásokat.

5.3.2 A cégnyilvántartások közötti fokozott együttműködés a különböző szervek által közzétett céginformációkkal való lehetséges szinergiák miatt is előnyös lesz (hogy növekedjen a pénzügyi piacok átláthatósága, javuljon a jegyzett társaságokra vonatkozó pénzügyi információk hozzáférhetősége Európa-szerte, és hatékonyabb legyen a határokon átnyúló fizetéseketelenségi eljárások lebonyolítása).

5.4 A határokon átnyúló egyesületek és székhelyáthelyezések esetében a cégnyilvántartások közötti kommunikáció megkönnyítésére előnyben részesített megoldás

5.4.1 A zöld könyvben szereplő célkitűzések megvalósítása érdekében az EGSZB egy olyan megoldás alkalmazását javasolja, amely biztosítja a jelenleg létező valamennyi együttműködési mechanizmus és kezdeményezés, különösen az EBR, a BRITE, az IMI és az e-igazságszolgáltatás integrálását és hasznosítását, mégpedig az EBR valamennyi tagállamra történő kiterjesztése, valamint előrehaladott és innovatív interoperatív rendszerre fejlesztése révén, egy IKT szolgáltatási platform formáját öltve és az európai e-igazságszolgáltatási portál keretében integrálandó előretekintő irányítási eszközként, amely az egész EU-n belül biztosítja a cégnyilvántartások összekapcsolását és átjárhatóságát, valamint a vállalatok közötti együttműködés növekedését és fejlődésük értékelését.

5.4.2 Az EGSZB által javasolt megoldás (vagyis az EBR-hálózat kiterjesztése valamennyi tagállamra, a BRITE-projekt eredményeinek felhasználásával és az IMI rendszer esetleges alkalmazásával javítva egyúttal működését is, valamint az e-igazságszolgáltatási portál keretében történő integrálása), biztosítani fogja az ilyen informatikai platformok kezelése és adminisztrálása terén már megszerzett gyakorlat folytatását, valamint az elismertség fenntartását. Hozzá fog járulni egy új, az EBR-hez hasonló vagy azzal megegyező információkat nyújtó eszköz létrehozása miatt esetleg kialakuló zavar megelőzéséhez, valamint a már megvalósított beruházások – ideértve az európai alapokból létrejött beruházásokat is – eredményeinek megszorozódásához, ráadásul kisebb végrehajtási költségekkel, különösen akkor, ha az IMI rendszert alkalmazzák, vagy a hálózatot integrálják az e-igazságszolgáltatási portál keretében.

5.5 A fióktelepekre javasolt megoldás

5.5.1 A külföldi fióktelepekre vonatkozó, a 89/666/EGK irányelv által megállapított közzétételi követelmények a gyakorlatban elengedhetetlenné teszik a cégnyilvántartások közötti együttműködést, annak érdekében, hogy egy fióktelep megnyitáskor biztosított legyen az információk és a dokumentumok nyilvánossága. Az EGSZB egyetért a BRITE-projekt eredményeinek felhasználásával és fejlesztésével, valamint a nyilvántartások közötti automatikus értesítésre vonatkozó megoldással, a vonatkozó adatok helyességének és naprakész jellegének ellenőrzése érdekében, így védve a fiókintézzettel kapcsolatba kerülő hitelezők és fogyasztók érdekeit.

6. Részletes megjegyzések

6.1 A cégnyilvántartások interoperabilitásának teljes mértékű megvalósítása érdekében meg kell találni a legjobb megoldásokat a jelenlegi technikai (a cégnyilvántartások eltérő keresési feltételei és struktúrái) vagy nyelvi jellegű (az EBR keretén belül megtalálva a valamennyi nyelven elvégezhető keresést, illetve az igényelt információknak a keresés nyelvén történő szolgáltatását biztosító megoldást) akadályok felszámolása érdekében.

6.2 Az EBR átvételéért, kiterjesztéséért és fejlesztéséért, valamint e projekt európai alapokból való megfelelő finanszírozásának biztosításáért felelős intézmény létrehozása egyrészt hozzájárul majd egy olyan hálózat kiépítésének gyorsításához, amely valamennyi tagállamot felöleli, másrészt ezeknek a célkitűzéseknek a rövid és középtávú megvalósításához. A jövőben túl kell lépni azokon az akadályokon, amelyek a magas csatlakozási díjból, az EBR-software magas használati díjából, vagy az előfizetési díjból adódnak, ahogy a részvételt gátló nemzeti szintű akadályokat is fel kell számolni.

6.3 A cégnyilvántartások összekapcsolásának nem szabad a hálózat és a software karbantartására, fejlesztésére, kezelésére és naprakészé tételére korlátozódnia, hanem biztosítania kell a résztvevők közötti kapcsolatok megfelelő kezelését, a polgárok és a vállalatok felé történő megfelelő terjesztést, az EU által finanszírozott programokban való részvételt, a szolgáltatások új országokra való kiterjesztését, sőt, bizonyos bevételt biztosító kereskedelmi szolgáltatások kialakítását is. E bevételeket kizárólag a hálózat fejlesztésére fordítanák.

6.4 A cégnyilvántartások összekapcsolásának több eszközt kellene biztosítania a kommunikáció elősegítésére: keresési kritériumok, a kérelmek átvételére és a válaszok megküldésére vonatkozó, valamennyi tagállammal egyeztetett átlátható eljárások csomagja, bizonyos elektronikus dokumentumok és bizonyítványok kézhezvételének lehetősége, a kérelmek/válaszok kezelésére és a fejlemények nyomon követésére szolgáló eszközök, a fellebbezések benyújtására és rendezésére vonatkozó eljárások, többnyelvű keresési lehetőségek, előre megadott, illetve nyitott kérdések és válaszok, kapcsolattartási adattár stb.

6.5 A cégnyilvántartások összekapcsolását úgy kell megvalósítani, hogy mindazok az információk beépüljenek, amelyeknek a nyilvánosságra hozatalát előírták; biztosítva legyen a tagállami nyilvántartásban szereplő elektronikus formátumú dossziében ezen információk elérhetősége; csökkenjenek a vállalatok adminisztratív terhei; és ne keletkezzenek pótlólagos díjak, főleg a kkv-k esetében. Az IMI alkalmas eszköznek bizonyul a különböző tagállamok cégnyilvántartásai közötti kommunikáció megkönnyítésére.

6.6 A hatáselemzés elvégzésekor tanácsos a következők alkalmazásának szempontjait is értékelni:

- a cégnyilvántartások hálózatához való egyetlen hozzáférési pont,
- a vállalat közösségi szintű egyedi azonosítója,
- egységes számlázási rendszer,
- európai igazoló bizonyítvány, a közösségi szinten szabványosított cégnyilvántartás kivonataként,
- a közösségi szinten harmonizálandó és alkalmazandó adatok minimális készlete, ideértve a valamennyi tagállamban azonos minőségű tájékoztatási szolgáltatásokat is.

6.7 Különösen fontos a nemzeti és európai intézményeknek a szociális partnerekkel és a civil társadalommal való együttműködése e területen.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat több mint egynegyede volt, a vita során elutasították (az eljárási szabályzat 54. cikkének (3) bekezdése alapján):

2.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Európában 27, nemzeti vagy regionális alapon működő cégnyilvántartás létezik. Ezek biztosítják az illetékességi területükön (országban vagy régióban) alapított vállalatokra vonatkozó információk nyilvántartásba vételét, vizsgálatát és tárolását, tiszteltben tartva egyúttal az általuk nyújtott alapvető szolgáltatásokra vonatkozóan az európai jogszabályokban meghatározott minimális előírásokat. Ezekbe jegyzik be a kereskedők és más, törvényileg erre kötelezett személyek adatait, ezekben történik az üzleti könyvek nyilvános hitelesítése, a független szakértők és könyvvizsgálók kinevezésének bejegyzése, valamint a könyvviteli dokumentumok lététbe helyezése és nyilvánosságra hozatala az európai jogszabályokkal összhangban.

Indokolás

Szóban történik.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 22
Ellenszavazat: 24
Tartózkodás: 2

A szekció véleményéből az alábbi szövegrészeket elutasították, hogy egy, a Közgyűlés által elfogadott módosítás kerülhessenek a helyükbe, azonban a szavazók több mint egynegyede mellettük voksolt:

2.2. pont

Bár a cégekre vonatkozó hivatalos információk könnyen hozzáférhetőek a nyilvántartó országban (2007. január 1-je óta a cégnyilvántartások valamennyi tagállamban elektronikusak és online elérhetőek), ugyanennek az információknak más tagállamból való megszerzését technikai (az információk keresési feltételei és eltérő struktúrák) vagy nyelvi akadályok gátolhatják.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 44
Ellenszavazat: 29
Tartózkodás: 2

4.1. pont

Az EGSZB támogatja az EU valamennyi tagállamban létező cégnyilvántartások közötti együttműködés fejlesztését és megerősítését, azzal a céllal, hogy növekedjen a hivatalos és megbízható céginformációkhoz való hozzáférés és az egységes piac átláthatósága, valamint a részvényesek és harmadik felek (hitelezők, üzleti partnerek, fogyasztók stb.) védelme, különösképpen a határokon átnyúló eljárások (például az egyesülések, székhelyát helyezések vagy fizetéseptelenségi eljárások) esetén.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 49
Ellenszavazat: 29
Tartózkodás: 5

4.4. pont

A cégnyilvántartások összekapcsolásának biztosítania kell az átláthatóságnak és a vállalatok együttműködésének a növekedését, a határokon átnyúló tevékenységek fejlesztése előtt álló akadályok felszámolását és az adminisztratív terhek csökkentését, amelyek az egységes piac konszolidálásának, valamint a kiegyensúlyozott és tartós gazdasági és társadalmi fejlődés ösztönzésének alapvető szempontjai.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 50
Ellenzavazat: 40
Tartózkodás: 6

4.5. pont

Az EGSZB úgy véli, hogy a zöld könyv által tervezett két célkitűzés nem elégséges, ezért azt ajánlja, hogy két új célkitűzéssel egészítsék ki ezeket. A cégnyilvántartások összekapcsolásának elsősorban egy előrejelző eszköz kidolgozására kellene összpontosítania, amely az uniós vállalatok fejlődését és teljesítményét értékelő irányítási módszerként megalapozná a terület valamennyi szintjére vonatkozó (közösségi, regionális és helyi) stratégiákat és politikákat. A cégnyilvántartások összekapcsolásának másik fontos célkitűzéseként az EU-n belüli vállalatok közötti együttműködés növekedésének biztosítását kellene meghatározni.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 54
Ellenzavazat: 44
Tartózkodás: 7

5.3.1. pont

A cégnyilvántartások hálózatának az átláthatósági irányelv (2004/109/EK) keretében létrehozott és a jegyzett társaságokra vonatkozó szabályozott információkat tároló elektronikus hálózattal való összekapcsolását illetően az EGSZB úgy véli, hogy e célkitűzést megelőzően véglegesíteni kell valamennyi cégnyilvántartás összekapcsolását, valamint hogy hatáselemzést kell készíteni az összekapcsolás technikai nehézségei, az intézkedés hatékonysága, a valós hozzáadott érték és a kapcsolódó költségek tekintetében.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 61
Ellenzavazat: 31
Tartózkodás: 8

5.4.1. pont

A zöld könyvben szereplő célkitűzések megvalósítása érdekében az EGSZB egy olyan megoldás alkalmazását javasolja, amely biztosítja a jelenleg létező valamennyi együttműködési mechanizmus és kezdeményezés, különösképpen az EBR, a BRIT és az e-igazságszolgáltatás integrálását és hasznosítását, mégpedig az EBR valamennyi tagállamra történő kiterjesztése, valamint előrehaladott és innovatív interoperatív rendszerre fejlesztése révén, egy IKT szolgáltatási platform formáját öltve és az európai e-igazságszolgáltatási portál keretében integrálandó előrettekintő irányítási eszközként, amely az egész EU-n belül biztosítja a cégnyilvántartások összekapcsolását és átjárhatóságát, valamint a vállalatok közötti együttműködés növekedését és fejlődését.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 51
Ellenzavazat: 37
Tartózkodás: 7

5.4.2. pont

Az EGSZB által javasolt megoldás (vagyis az EBR-hálózat kiterjesztése valamennyi tagállamra, a BRITE-projekt eredményeinek felhasználásával javítva egyúttal működését is, valamint az e-igazságszolgáltatási portál keretébe történő integrálása), biztosítani fogja az ilyen informatikai platformok kezelése és adminisztrálása terén már megszerzett gyakorlat folytatását, valamint az elismertség fenntartását. Hozzá fog járulni egy új, az EBR-hez hasonló vagy azzal megegyező információkat nyújtó eszköz létrehozása miatt esetleg kialakuló zavar megelőzéséhez, valamint a már megvalósított beruházások – ideértve az európai alapokból létrejött beruházásokat is – eredményeinek megsokszorozódásához, ráadásul kisebb végrehajtási költségekkel.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 55
Ellenszavazat: 33
Tartózkodás: 7

6.5. pont

A végleges megoldás kiválasztásakor figyelembe kell venni a szerzői jog védelmére, az adatátvitelre és a személyes adatok védelmére vonatkozó, a nemzeti és európai szinten hatályban lévő szabályozásoknak megfelelő jogi szempontokat.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 53
Ellenszavazat: 42
Tartózkodás: 3

6.6. pont

A cégnyilvántartások összekapcsolásakor figyelembe kell venni mindazoknak az információknak a beépítését, amelyeknek a nyilvánosságra hozatalát kérték, a vállalat tagállami nyilvántartásban szereplő elektronikus formátumú dossziéjában szereplő ezen információk elérhetőségének biztosítását, valamint a vállalatok adminisztratív terheinek csökkentését, pótlólagos díjak kivetése nélkül, főleg a kvv-k esetében.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 56
Ellenszavazat: 33
Tartózkodás: 3

6.7. pont

Kíváncos a cégnyilvántartások új hálózata által biztosítottakhoz hasonló szolgáltatásokat nyújtó vállalatokkal való együttműködés és partnerség ösztönzése.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 53
Ellenszavazat: 40
Tartózkodás: 1

1.3. pont

Az EGSZB azt javasolja, hogy a zöld könyv célkitűzéseit egészítsék ki két újabbal:

— egyrészt egy előrejelző eszköz kidolgozásával, amely az EU-n belüli vállalatok fejlődését és teljesítményét értékelő irányítási módszerként megalapozná a terület valamennyi szintjére vonatkozó stratégiákat és politikákat,

— másrészt a határokon átnyúló együttműködés növekedésének biztosításával.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 54
Ellenszavazat: 38
Tartózkodás: 1

1.8. pont

A zöld könyvben szereplő célkitűzések megvalósítása érdekében az EGSZB egy olyan megoldás alkalmazását javasolja, amely biztosítja a jelenleg létező valamennyi együttműködési mechanizmus és kezdeményezés, különösképpen az EBR ⁽¹⁾, a BRITE ⁽²⁾ és az e-igazságszolgáltatás integrálását és hasznosítását, mégpedig az EBR kiterjesztése, valamint korszerű és innovatív interoperatív rendszerré fejlesztése révén, egy IKT szolgáltatási platform formáját öltve, valamint az európai e-igazságszolgáltatási portál keretében integrálandó hatékony és előretekinthető irányítási eszközként, amely az egész EU-n belül biztosítja a cégnyilvántartások összekapcsolását és átjárhatóságát, valamint a vállalatok közötti együttműködés növekedését és fejlődésük értékelését.

⁽¹⁾ Európai cégnyilvántartás (European Business Register – EBR).

⁽²⁾ Átjárható cégnyilvántartások Európában (Business Register Interoperability Throughout Europe – BRITE).

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 51
Ellenszavazat: 37
Tartózkodás: 7

1.10. pont

A külföldi fióktelepek vonatkozásában az EGSZB támogatja a BRITE-projekt eredményeinek felhasználását és fejlesztését, valamint a cégnyilvántartások közötti automatikus értesítésre vonatkozó megoldást.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 56
Ellenszavazat: 33
Tartózkodás: 3

1.11. pont

Az EBR átvételéért, kiterjesztéséért és fejlesztéséért felelős intézmény létrehozása, valamint e projekt európai alapokból való megfelelő finanszírozásának biztosítása hozzájárul majd egy olyan hálózat kiépítésének a gyorsításához, amely valamennyi tagállam cégnyilvántartását felölelné, emellett pedig segítené ezeknek a célkitűzéseknek a rövid és középtávú megvalósítását.

A módosító indítványra vonatkozó szavazás eredménye:

Támogató szavazat: 54
Ellenszavazat: 38
Tartózkodás: 1

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kutatási keretprogramok végrehajtásának egyszerűsítése

(COM(2010) 187 végleges)

(2011/C 48/22)

Előadó: **Gerd WOLF**

2010. április 29-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A kutatási keretprogramok végrehajtásának egyszerűsítése

COM(2010) 187 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. szeptember 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 114 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 Az Európai Unió kutatási keretprogramjainak hatékonyságát és vonzerejét javítani kell. Ehhez egyszerűsíteni kell végrehajtásukat.

1.2 Ennek megfelelően az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság közleményét, és alapvetően egyetért az abban előterjesztett javaslatokkal.

1.3 Az EGSZB üdvözlí továbbá a Versenyképességi Tanács 2010. május 26-án e témával kapcsolatban megfogalmazott következtetéseit.

1.4 A részben nagyon eltérő szabályok és eljárások szerint működő különböző részprogramok és azok eszközeinek fokozódó diverzifikációja az EU kutatásfinanszírozásának központi problémájává vált. Ez a pályázók és a támogatás kedvezményezettjei számára már-már alig áttekinthető komplexitáshoz vezetett, amelyet a különböző tagállamok és az ottani támogatásnyújtók eltérő szabályozásai csak fokoznak.

1.5 Az EGSZB ezért az érintett szabályok és eljárások fokozatos harmonizációját javasolja: első lépésként az EU kutatásfinanszírozásában, majd hosszú távon a tagállamok egymás közötti és az Európai Bizottsággal ápolt viszonyában is. Az Európai Kutatási Térség csak ekkor válna teljessé.

1.6 Az EU kutatásfinanszírozásához a szabad mozgástér és az ellenőrzés közötti jobb egyensúlyra van szükség. Ez a szabályok kialakítására és gyakorlati alkalmazásukra egyaránt vonatkozik. Az EGSZB egy bizalmi alapú módszer követését és annak az európai kutatásfinanszírozás középpontjába való állítását ajánlja. Ebben az összefüggésben az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a kutatás terén elfogadható hibakockázat szintjeinek növelésére vonatkozó javaslatát.⁽¹⁾

1.7 További konkrét lépésként – messzemenően az Európai Bizottság közleményét követve – az EGSZB az alábbiakat ajánlja:

— a kedvezményezettek elfogadott, szokásos elszámolási eljárásainak elismerését a hatályos tagállami jogszabályok keretében,

— a szabályok megfelelő és hatékony alkalmazását a gyakorlatban,

— választható opcióként átalányösszegek megállapítását, de nem a csökkentett támogatás elfedésére: a számítás alapjául a tényleges költségek szolgálnak,

— az eljárások lehető legnagyobb mértékű koherenciáját és átláthatóságát,

— a jogszabályok és eljárások minél nagyobb stabilitását és folytonosságát,

— tapasztalt, nemzetközileg elismert szakértők kijelölését elegendő döntési mozgástérrel rendelkező koordináló tisztviselőkké,

— világos eljárásokkal meghatározott és koherens ellenőrzési stratégiát,

— a szoftvereszközök továbbfejlesztését,

— a héa visszatéríthetőségét,

⁽¹⁾ Ezzel kapcsolatban lásd még: COM(2010) 261 végleges.

- egyszerűsítéseket kimondottan a kkv-k számára,
- megbízható, világos és időben rendelkezésre álló útmutatókat (használati utasításokat) a támogatási programokról és eszközökről.

1.8 Az EGSZB mindaddig alapvetően szkeptikusan viszonyul az Európai Bizottságnak ahhoz a távolabb mutató javaslatához, hogy a következő keretprogram az „eredményalapú támogatást” alternatív támogatási módszerként vegye figyelembe, ameddig az Európai Bizottság nem készít olyan részletes és feltáró jelentést, amelynek alapján objektív módon megítélhető, hogy mit kellene vagy lehetne ez alatt érteni a folyamatmenetben. Ettől függetlenül természetesen minden kutatásfinanszírozás elsődleges feladata és szellemisége a fontos és újszerű ismeretek megszerzése kell, hogy legyen, ehhez a legjobb és leghatékonyabb út kiválasztása, valamint az, hogy a szabályzatokat és azok alkalmazását e célnak rendelve alá.

1.9 A jogi-adminisztratív és pénzügyi szabályok és folyamatok egyszerűsítése mellett azonban a tudományos és tematikus pályázati, elbírálási és monitoringeljárások egyszerűsítése ugyanolyan fontos a szélsőséges túlszabályozás és sokféle európai, nemzeti, regionális és intézményi jelentéstételi kötelezettség, pályázati eljárás, elbírálási illetve értékelési és engedélyezési eljárás stb. csökkentése és harmonizációja érdekében.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1 Az Európai Bizottság közleményének célja az Európai Kutatási Keretprogram végrehajtásának további egyszerűsítése. A közlemény elsődlegesen finanszírozási kérdésekkel foglalkozik.

2.2 A közleményben bemutatott, a további egyszerűsítésre szolgáló lehetőségek három fő irányvonalba sorolhatók:

- 1. irányvonal: egyszerűsítési javaslat és támogatáskezelés a meglévő szabályok szerint,
- 2. irányvonal: a jelenlegi költségalapú rendszer szabályainak kiigazítása,
- 3. irányvonal: a költségalapú finanszírozás felváltása eredményalapú finanszírozással.

2.3 Az első irányvonal olyan folyamatok és eszközök gyakorlati szempontú javítását mutatja be, amelyek végrehajtását az Európai Bizottság már megkezdte.

2.3.1 A második irányvonal meglévő szabályok olyan módon történő módosításával foglalkozik, amely lehetővé tenné a szokásos számviteli gyakorlat szélesebb körű elfogadását (beleértve az átlagos személyi költségeket), a speciális feltételek számának csökkentését, a kkv-k tulajdonos-ügyvezetőire vonatkozó rendelkezések bevezetését, valamint a támogatott pályá-

zatok kiválasztási folyamatának megváltoztatását. Ezen megoldási modell keretében a javaslatok többsége a jövőbeni keretprogramok kialakításra vonatkozik.

2.3.2 A harmadik irányvonal olyan lehetőségeket mutat be, amelyek szélesebb körű jövőbeni változtatásokat vetítenek előre az eredményalapú támogatás bevezetésével. Ez lényeges elmozdulást jelentene a pénzügyi ellenőrzéstől a tudományos-műszaki ellenőrzés felé.

3. Általános megjegyzések

3.1 **A K+F-keretprogram jelentősége, hatékonysága és vonzereje.** A K+F-keretprogram az európai versenyképesség és jólét fenntartásának és erősítésének, az új „Európa 2020” stratégia teljesítésének és az Európai Kutatási Térség kialakításának egyik legfontosabb közösségi eszköze. Ezért a kutatási keretprogramot a lehető leghatékonyabb módon kell megvalósítani. A keretprogramban való részvétel a legkiválóbb tudósok és intézetek mellett az ipar és a kkv-k számára is vonzó kell, hogy legyen: megérje, és kitüntetésnek számítsa az abban való közreműködés. Ehhez nélkülözhetetlen, hogy a támogatás kedvezményezettjei számára vonzó és hatékony adminisztratív és pénzügyi keretfeltételek legyenek adottak.

3.2 **Szükséges egyszerűsítés.** Összességében a múltban és a jelenben is egyértelmű igény mutatkozik az eljárások és szabályok jelentős javítása és egyszerűsítése iránt. Az EGSZB ezért már többször figyelmeztetett a kutatási keretprogram alkalmazásával kapcsolatos folyamatok egyszerűsítésére, és megelégedéssel állapította meg, hogy az ezzel kapcsolatos első intézkedések megvalósítására már a hetedik kutatás-fejlesztési keretprogramban sor kerül.

3.3 **A Tanács következtetései.** Ennek megfelelően az EGSZB üdvözlö a Tanács 2010. május 28-án megfogalmazott következtetéseit. ⁽²⁾ Az EGSZB további elemzései és ajánlásai az e dokumentumban említett szempontok elmélyítését és támogatását szolgálják.

3.4 **Elvi támogatás.** Az EGSZB alapvetően üdvözlö az Európai Bizottság kezdeményezését és a közleményben ismertetett szándékokat és opciókat. Számos javasolt intézkedés alkalmas arra, hogy jelentős javulást idézzon elő, ezért ezeket az EGSZB teljes mértékben támogatja. Ez vonatkozik például a meglévő szabályok szerinti egyszerűsítési javaslatra és támogatáskezelésre vagy a támogatás kedvezményezettjeinek nemzetileg elfogadott, szokásos könyvelési és számviteli gyakorlatának szélesebb körű elfogadására. Ezzel azonban a jelenlegi komplexitás fő okai még nem szűnnek meg, csak enyhülnek. A hosszabb távú törekvéseknek ezért a közös belső piac és az Európai Kutatási Térség elveinek értelmében a problematika fő okainak megszüntetésére is kell irányulniuk.

⁽²⁾ Az Európai Unió Tanácsa, 2010. május 28. Az európai kutatást és innovációt támogató egyszerűsített és hatékonyabb programok – A Tanács következtetései, 10268/10. sz. dokumentum.

3.5 A jelenlegi komplexitás fő oka. Az EU kutatásfinanszírozásának egyik fő problémája az európai uniós programok és eszközök fokozódó diverzifikációja. Az évek során kialakult támogatási eszközöknek és programoknak részben saját, nagyon különböző támogatási szabályzataik és eljárásaik vannak (mint az EUMSZ. 187. cikkében említett közös technológiai kezdeményezések, a 185. cikkben szereplő kezdeményezések, az EIT, az ERA-Net-ek, a PPP stb.). A támogatás kedvezményezettjei számára mindez csak fokozza az összetettséget. Ez nemcsak az alkalmazott eszközök hatékonyságát rontja, hanem a keretprogram vonzerejét is a legkiválóbb tudósok számára. Ezzel pedig a keretprogram veszít sikerességéből.

3.5.1 A tagállamok eltérő szabályozásai. Ezt a komplexitást fokozzák az egyes tagállamok és a nemzeti szinten működő, a támogatási projektekben lényeges, gyakran döntő szerepet játszó támogatásnyújtók részben igen eltérő szabályozásai. A problémakör teljes jelentőségének érzékeltetése érdekében emlékeztetnünk kell arra, hogy az Európai Bizottság által támogatott közel összes projekt (kivéve az Európai Kutatási Tanács, az ERC projektjeit) esetében feltétel **legalább három tagállam (!)** kutatóinak és támogatásnyújtóinak részvétele.

3.6 A szabályozások harmonizációja. Az EGSZB ezért az Európai Kutatási Térség megvalósításáért felelős valamennyi szereplőnek azt ajánlja, hogy a K+F-keretprogramban csökkentsék a jogi-adminisztratív és pénzügyi szabályok e különbözőségét és sokféleségét. **A K+F-keretprogramokat érintő szabályozások harmonizációjára/egységesítésére és csökkentésére** van szükség. A keretprogram bevált támogatási eszközeit meg kell határozni és kongruens módon tovább kell vinni. A keretprogramokon belüli valamennyi európai K+F-támogatási intézkedésre egységes jogi keretet kell alkalmazni.

3.7 Távolabbi cél. Távolabbi cél lenne ugyanakkor, hogy a támogatási projektek és elszámolási eljárások (ezzel kapcsolatban lásd még a 4.1. pontot) egységesítésére való törekvés ne csak a K+F-keretprogramon belül, hanem a tagállamok egymás közötti és az Európai Bizottsággal fenntartott viszonyában is megjelenjen. Ezáltal elhárulhatna a tudósok tagállamok közötti fokozottabb mobilitását gátló legismertebb akadályok közül néhány. Összességében ez fontos lépés lenne az Európai Kutatási Térség kiteljesülése felé. Jóllehet, ez a fontos cél ma még utópisztikusnak tűnhet, megvalósítása sok türelemmel, kitartással és lépésről-lépésre sikeres lehet. **Hiszen pontosan e cél elérése lenne az a lényeges lépés, amellyel az Európai Kutatási Térség teljessé válhat.**

3.7.1 Pluralizmus a kutatásban. Az ilyen egységesítések ugyanakkor semmiképp sem vezethetnek a kutatási módszerek, kiindulópontok és a témaválasztás EGSZB által szükségesnek tartott pluralizmusának korlátozásához.⁽³⁾ A (kutatásban megvalósuló) pluralizmus nem pazarlás, hanem az optimalizá-

láshoz és a fejlődéshez szükséges eszköz az új ismeretek és képességek keresése során, valamint a tudományos fejlődés elengedhetetlen („sine qua non”) feltétele.

3.8 Egyensúly a szabad mozgástér és az ellenőrzés között. Alapvetően a szabad mozgástér és az ellenőrzés megfelelő arányára van szükség. Ez a szabályok kialakítására és azok gyakorlati alkalmazására egyaránt vonatkozik. Amíg az egyszerűsítés a szabályok szintjén nem valósul meg, addig a **szabályok** rugalmasabb és pragmatikus gyakorlati **alkalmazása** még sürgetőbbé válik. A szabályok alkalmazása és értelmezése során a hatékony projektbonyolítás és eszközfelhasználás előnyt élvez a hibakockázatok elkerülésével szemben. A részvételi szabályok és a költségvetési rendelet elvont módon megfogalmazott szabványai mérlegelési mozgásteret biztosítanak ehhez. Ezeket a szabványokat következetesen, az optimális kutatásfinanszírozás és a hatékony eszközfelhasználás jegyében kellene alkalmazni. Az EGSZB ezért emlékeztet azon korábbi ajánlásaira, amelyek értelmében az Európai Bizottságon belül alapvetően nagyobb döntési mozgásteret kell hagyni az egyes döntéshozóknak, és ezzel összefüggésben nagyobb toleranciát kell biztosítani a hibakockázatokkal szemben. *Az egyesek által elkövetett hibáktól vagy a nem megfelelő egyéni viselkedéstől való félelem nem vezethet túlszabályozáshoz vagy mindenki akadályozásához. Ugyanez érvényes a támogató szervezetek és a kutatók munkamódjára is.*

3.9 Bizalmon alapuló módszer. A költségelszámolásban megállapított hibák vagy tévedések többnyire a támogatási kritériumok összetettségére vezethetők vissza és rendszerint nem csalárd jellegűek. Ezért a hibákat, tévedéseket vagy a csalást egyértelműbben meg kellene különböztetni egymástól. Az EGSZB ennek érdekében egy bizalmon alapuló módszer követését és annak az európai kutatásfinanszírozás középpontjába való állítását javasolja a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Bizottságnak. Ebben az összefüggésben az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a *kutatás terén elfogadható hibakockázat szintjeinek növelésére* vonatkozó javaslatát.⁽⁴⁾

3.10 Hozzáértő és elkötelezett tisztviselők. Az Európai Bizottságnak a K+F-keretprogramban a feladatai végrehajtásához olyan hozzáértő tisztviselőkre van szüksége, akiknek tudományos szakmai kompetenciáját a nemzetközi tudományos közösség is elismeri.⁽⁵⁾ E szakemberek optimális eredmények és hatékony programvégrehajtás iránti elkötelezettségét a zavarba ejtő komplexitás, a lehetséges eljárási hibák és azok következménye miatti aggodalom nem veszélyeztetheti a szükségesnél nagyobb mértékben. Ez azonban azt is jelenti, hogy a keletkezett hibákért nem kell mértéken felül felelniük. Ezért is szükséges az egyszerűsítés, a rugalmasság és a jobb érthetőség.

⁽⁴⁾ Ezzel kapcsolatban lásd még: COM(2010) 261 végleges.

⁽⁵⁾ Az EGSZB hivatkozik az HL C 44 2008.02.16., 1. o. sz. dokumentumra, amely 1.12. pontjában már ajánlasként fogalmazta meg a következőt: „Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy a támogató szervezetekben, különösen az Európai Bizottságban tudományos területen bizonyítottan kiváló szakértő tisztviselők működjenek közre, akik igen jól, huzamos ideje és tartósan ismerik az adott szakterületet, annak sajátosságait és specifikus »köreit«. (A rendszeres állásrotáció [job rotation] ebben az esetben kontraproduktív!)”

⁽³⁾ HL C 44 2008.02.16., 1. o.

3.11 Az átláthatóság mint kiegészítő ellenőrzési mechanizmus. Az Európai Bizottságon belüli döntéshozók EGSZB által ajánlott és a hatékonyságot szolgáló nagyobb döntési mozgástere elkerülhetetlenül további tévedések vagy kedvezményezések lehetőségét rejtje magában. Mivel azonban az EGSZB mindig rámutatott arra, hogy a kutatásfinanszírozásban is teljes nyíltságra és átláthatóságra van szükség, a tájékozott felhasználói közösség és annak reakcióival a potenciális hibák tovább korrigálhatók.

3.12 A folytonosság és a stabilitás jelentősége. Az ilyen komplex rendszerek kezeléséhez nehéz tanulási folyamatra és rutinra van szükség; ez az Európai Bizottság tisztviselőire és a támogatás potenciális kedvezményezettjeire – főként a kkv-kra, amelyek nem engedhetik meg maguknak, hogy csak ezekért a kérdésekért önálló jogi osztályokat működtessenek – egyaránt vonatkozik. Az eljárás megbízható folytonossága ezért nemcsak a jobbiztonságot növeli, hanem inherens módon a rendszer további kezelését is egyszerűsíti. Ennélfogva minden tervezett változást – akkor is, ha az az egyszerűsítést szolgálja – mérlegre kell tenni a folytonosság és a stabilitás esetleges megszűnésével szemben: **a tervezett egyszerűsítésnek jelentős többletértéket kell hordoznia a folytonosság és a stabilitás esetleges megszűnéséhez képest.**

3.13 A tudományos pályázati és elbírálási eljárások egyszerűsítése. A jogi-adminisztratív és pénzügyi szabályok és folyamatok (3.6. és 3.7. pont) egyszerűsítése mellett azonban ugyanolyan fontos a tudományos és tematikus pályázati, elbírálási és monitoring-eljárások egyszerűsítése is annak érdekében, hogy egyszerűsíthetők, adott esetben összevonhatók és a feltétlenül szükségesre csökkenthetők legyenek az európai, országos, regionális és intézményi szintű jelentési kötelezettségek, kérelmezési, jóváhagyási, értékelési és engedélyezési eljárások stb. Az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság közleményében ez a szempont egyáltalán nem szerepel. Az EGSZB ezért újfent azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság a tagállamokkal és azok képviselőivel való egyetértésben törekedjen a sokféle, egymást gyakran átfedő intézményi, nemzeti és európai szintű pályázati, monitoring- és értékelési eljárás harmonizálásra és összevonására. Ezzel tenni lehetne a magasan képzett kutatók – általában a humán tőke – felesleges „elhasználódása” ellen. Ezzel kapcsolatban a hetedik keretprogram keretében ugyan már történt előrelépés, e feladat nagyobb része azonban még megoldásra vár. A potenciális megoldási kísérletek során figyelni kell arra, hogy a tagállamok részvételi aránya a grémiumokban és bizottságokban továbbra is megfelelő legyen a támogatási döntések meghozatalának folyamatában.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A tagállamok elszámolási gyakorlata. A „szokásos számviteli gyakorlat” Európai Bizottság által javasolt „szélesebb körű elfogadása” az EGSZB véleménye szerint valóban jelentős egyszerűsítéshez vezetne. Ez azonban csak akkor igaz, ha ez valóban azt akarja jelenteni – és az Európai Számvevőszék is elfogadná –, hogy a K+F-keretprogramokban is az egyes tagállamok kutatásfinanszírozásra vonatkozó hatályos nemzeti támogatási szabályai szerint lehet eljárni és elszámolni. Az EGSZB ugyan tisztában van azzal, hogy ez bizonyos mértékig egyenlőtlen bánásmóddhoz vezethet, de ezt a megvalósult egyszerűsítés javára el kell fogadni. Az EGSZB ezért nyomatékosan ajánlja,

hogy az Európai Bizottság e javaslatát valóban hatékonyan és korlátozás nélkül, minden költségkategóriára vonatkozóan, az itt bemutatott pontosítás jegyében valósítsa meg.

4.1.1 A héa visszatéríthetősége. Egyes kutatási projektek esetén a héa is a keletkező költségek közé tartozik. Az EU költségvetési rendelete lehetővé teszi a héa bizonyos feltételek melletti támogathatóságát. A legtöbb európai támogatási programban már meg is valósul ez a szabályozás. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy héa-t a jövőben a K+F-keretprogramok is megtéríthető költségként ismerjék el.

4.2 A szabályok sokféleségének csökkentése. A különböző programok és eszközök terén érvényes szabályok sokféleségének csökkentése sürgetően szükségesnek tűnik (lásd még a 3.6. pontot). Ennek ellenére nem kell a támogatás valamennyi kedvezményezettje számára egyetlen megoldásra törekedni, mert ez a módszer még az egyszerűsítés szempontja szerint sem tudja figyelembe venni a K+F-programokban részt vevők különböző érdekeit. Ezért célszerű lenne legalább a szervezetek jelenlegi megkülönböztetését megtartani. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság által e címen javasolt, minden szervezeti és tevékenységi típusra vonatkozóan egységes finanszírozási keret bevezetésére ne kerüljön sor.

4.3 Kísérleti „léggömbök” engedélyezése. A szabályok sokféleségének csökkentése és a szabályozások folytatólágossága és stabilitása iránti igény (lásd még: 3.12. pont) azonban nem vezethet a rendszer megbénulásához. Az új eszközöket ezért előbb kísérleti „léggömbként” kellene engedélyezni és kipróbálni, mielőtt döntés születik normál szabályok keretében történő alkalmazásukról.

4.4 Egyértelmű meghatározások és útmutatók: használati utasítás. Pontosan az összetett rendszerekben – a szereplők hatékony cselekvésének lehetővé tétele érdekében – döntő fontosságú a fogalmak, szabályzatok, eljárások és folyamatok világos és egyértelmű meghatározása. Ez vonatkozik az Európai Bizottság által készített megbízható útmutatók és „használati utasítások” kellő időben történő rendelkezésre bocsátására is. Az útmutatóknak egyrészt elegendő mozgásteret kell biztosítaniuk ahhoz, hogy a támogatás kedvezményezettjeire vonatkozó különböző keretfeltételeket megfelelő módon vegyék figyelembe. Másrészt olyanoknak kell lenniük, hogy a támogatás kedvezményezettjei hagyatkozhasanak a bennük foglaltakra. Ez az igény nem áll ellentmondásban a szükséges rugalmassággal, hanem éppen ellenkezőleg: lehetővé teszi annak maradéktalan érvényesítését. Az EGSZB pontosan ebben a tekintetben véli különösen problémásnak az Európai Bizottság javaslatainak legutolsó és valóban forradalmi újításokat tartalmazó részét (lásd a lenti 4.8. pontot).

4.5 Koherens ellenőrzési stratégia. Az Európai Bizottság jövőbeni ellenőrzési stratégiája az egyszerűsítési folyamat lényeges eleme (lásd még a 3.9. és a 4.1. pontot). Az EGSZB ezért a K+F-keretprogram hatékonyságának növelése és az adminisztratív eljárások egyszerűsítése érdekében az ellenőrzési stratégia újradefiniálását ajánlja. Ezen a helyen azokat a feltételeket is világosan meg kellene határozni, amelyek szerint felül kell vizsgálni a tagállamokban alkalmazott, meglévő számviteli gyakorlatokat – beleértve a személyi költségekre vonatkozó átlagos adókulcsok potenciális elszámolását is.

4.6 A költségátalány szélesebb körű alkalmazása a jelenlegi költségalapú megközelítésben. Az EGSZB alapvetően egyetért az Európai Bizottság e javaslatával, amely mindenképpen különböző költségneveket érinthet. Az Európai Bizottság ebben a **kkv-k részvételi feltételei javításának** lehetőségét is látja. Az EGSZB egyetértése azonban csak azzal a megkötéssel érvényes, hogy az átalányoknak fedezniük kell a tényleges ráfordításokat, nem szolgálhatnak csökkentett mértékű támogatás elfedésére, és kizárólag opcióként kínálhatók fel.

4.6.1 A tényleges költségek mint az átalányösszegek meghatározásának alapja. A pénzügyi támogatás nagyságának – azaz a felajánlott átalányösszegeknek is – alapvetően a támogatások kedvezményezettjeinek tényleges költségeihez kell igazodniuk. Az európai kutatási programokban való részvétel csak akkor válik – a befektetendő adminisztratív és egyéb ráfordítás ellenére – a legjobb teljesítőképességű szervezetek számára is vonzóvá, ha a K+F-keretprogram keretében nyújtott támogatás nagysága megfelelő mértékű. Csak ekkor érhető el teljesen a verseny- és innovációs képesség területén kitűzött célok.

4.7 Stabil projektvezetési szoftvereszközök. A webes alapú rendszerek alkalmazása a projektek teljes ideje alatt – a pályázat benyújtásától a projekt zárásáig – az Európai Bizottság és a pályázók oldalán egyaránt komoly lehetőséget kínál az adminisztratív ráfordítás számottevő csökkentésére. Ebben a tekintetben az Európai Bizottság ez irányú törekvései kifejezetten üdvözlendők. Az Európai Bizottság által készített és a pályázók által használandó eszközöknek ugyanakkor hibátlanul együtt kell működniük. Azonban még ha a 7. keretprogramban kifejlesztett új szoftvereszközök meg is könnyítik az Európai Bizottságon belüli folyamatokat, ez nem mehet a pályázók rovására. A beta verziós szoftverek (pl. NEF) és az inkonzisztens dokumentumstruktúrák (pl. a projektfázisok között) ugyanis az összes pályázónál felesleges többletráfordítást okoznak. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ezt a szempontot valamennyi projektfázisban és minden szinten vegyék figyelembe, és a jövőben még több erőforrást fektessenek a szoftvereszközök továbbfejlesztésébe.

4.8 A költségalapú finanszírozás felváltása eredményalapú finanszírozással. Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy különösen újszerű egyszerűsítésként és alternatív támogatási koncepcióként már a következő, nyolcadik kutatási keretprogramban mérlegeljék a költségalapú finanszírozásról az ered-

ményalapú finanszírozásra történő áttérést. Mivel minden kutatásfinanszírozás elsődleges feladata és szellemisége a fontos és újszerű ismeretek megszerzése és ehhez a legjobb és leghatékonyabb út kiválasztása, ez a javaslat első ránézésre különösen vonzóan tűnik. A szabályokat és azok alkalmazását ugyanis természetesen éppen e feladat szolgálatába kell állítani, és ennek kell alárendelni.

4.8.1 Egyelőre szkepszis. Konkrét eredmények a priori meghatározása kutatási projekteknél problémát jelenthet; ez a szerződéses kutatás jellemzőit viseli magán. Ez nemcsak odaítélési és adójogi problémákat vet fel, hanem a kutatás lényegének értelmezésére vonatkozó kérdéseket is. Milyen eredményre vezet az alapkutatás? Ezért az EGSZB mindaddig alapvetően szkeptikusan viszonyul az Európai Bizottság e javaslatához, ameddig az Európai Bizottság részletes és feltáró anyaga alapján nem tudja objektív módon megítélni, mi értendő konkrétan eredményalapú támogatás alatt, és mely eszközök kerülnének itt alkalmazásra. Az EGSZB szerint kételyeit az Európai Bizottság óvatos hozzáállása is alátámasztja, amely ezzel kapcsolatban így nyilatkozik: Az *eredményalapú megközelítésekhez az egyes projektek szintjén gondosan meg kell határozni a várt eredményeket és körültekintő elemzés során kell meghatározni az [...] átalányösszegeket.* Az EGSZB ezért alapos és átgondolt vitát ajánl az összes potenciális résztvevő körében, amelynek eredményeként – a konkrét lépések megtétele előtt – elkészülhet egy újabb, az eredményalapú kutatásfinanszírozással kapcsolatos, világosan fogalmazó közlemény.

4.8.2 Megvalósíthatósági tanulmány és meghatározások. A bemutatott okokból az EGSZB üdvözlölné egy eredményalapú támogatásra vonatkozó megvalósíthatósági tanulmányt (lásd még a 4.3. pontot) elkészítését annak érdekében, hogy e támogatás konkrét esélyei, kockázatai, problémái és a potenciális egyszerűsítés lehetőségei objektív módon megítélhetők legyenek. Az „eredményalapú kutatásfinanszírozás” fogalma helyett talán jobban megfelelne olyan fogalmak, mint például „kutatásalapú projektfinanszírozás”⁽⁶⁾ (TRANS E science-based funding) vagy „programalapú kutatásfinanszírozás”.

4.8.3 A kkv-k speciális igényeinek figyelembe vétele. A támogatás később elérendő, bizonytalan kimenetelű projekteredményekhez való kötése különösen a kkv-k számára jelenthet problémát. Ha a támogatások Európai Bizottság általi jóváhagyása bizonytalan lenne, akkor például nehezen lenne elérhető egy szükséges kiegészítő finanszírozás.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽⁶⁾ A Herbert Reul (EP-képviselő) elnöklésével működő, a hetedik keretprogram végrehajtásáért felelős informális munkacsoport javaslata.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlament és tanács irányelvre a 97/68/EK irányelvnek a rugalmas végrehajtási eljárással forgalomba hozott motorokra vonatkozó rendelkezések tekintetében történő módosításáról

(COM(2010) 362 végleges – 2010/0195 (COD))

(2011/C 48/23)

Önálló előadó: **Antonello PEZZINI**

2010. szeptember 7-én a Tanács, majd ugyanaznap az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a 97/68/EK irányelvnek a rugalmas végrehajtási eljárással forgalomba hozott motorokra vonatkozó rendelkezések tekintetében történő módosításáról”

COM(2010) 362 végleges – 2010/0195 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. szeptember 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott 465. plenáris ülésén (a szeptember 16-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB meggyőződése, hogy a szén-monoxid, nitrogén-oxidok, szénhidrogének és részecskék⁽¹⁾ tekintetében egyre alacsonyabb kibocsátású, egyre inkább környezetkímélő **nem közúti mozgó gépek (NRMM)** európai piacra történő bevezetésének célkitűzése elkerülhetetlen, és megfelel az EU által az egészségre káros és éghajlatváltozást okozó kibocsátások csökkentésére vonatkozóan 2020-ra kitűzött céloknak.

1.2 Az EGSZB-nek az is meggyőződése, hogy – főként a pénzügyi, gazdasági és foglalkoztatási világválság időszakában – az európai NRMM motorgyártó-ipar számára az alábbiakat kell biztosítani:

- megfelelő versenyképességi szintek,
- lehetőség és idő a kutatásra és a technológiai fejlesztésre,
- megfelelő rugalmassági szintek az innovatív előállítási alkalmazásokhoz és a beépítésnél szükséges módosításokhoz,⁽²⁾ amelyek foglalkoztatási válság kockázata nélkül teszik lehetővé az előírt kibocsátási határértékek elérését és betartását.

1.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak az NRMM-irányelvben⁽³⁾ előírt rugalmassági mechanizmusok hatálya alá tartozó ágazatokban a rugalmasság arányának 50 %-ra történő emelésére, a forgalomba hozandó motorok teljes számának a

tervezett mechanizmusokhoz történő igazítására, valamint a vasúti motorkocsiknak és mozdonyoknak a rugalmassági mechanizmusba való felvételére vonatkozó javaslatát, ezek számára 20 %-os rugalmassági arányt fenntartva.

1.4 Ahogyan azt az EGSZB korábban⁽⁴⁾ már hangsúlyozta: „A referencia-üzemanyagokkal működő motorok típusjóvágyása garantálja a III B szakasz határértékeinek való megfelelésüket. A kibocsátások azonban csak akkor fognak megfelelni ezen értékeknek, ha a megfelelő üzemanyagok valóban jelen lesznek a piacon”.

1.4.1 Tekintettel a részecskék és a NO_x kibocsátásai⁽⁵⁾ tekintetében a III B szakaszban⁽⁶⁾ előírt határértékek eléréséhez szükséges technológiára, számos tagállamban a jelenlegi szintek alá kell csökkenteni az üzemanyag kéntartalmát, és szükségesnek tűnik a referencia-üzemanyag jellemzőinek meghatározása.

1.5 A célkitűzések teljesítéséhez az EGSZB nemcsak szigorú határértékek, hanem a konkrét helyzeteknek megfelelő teszteljárások meghatározását is szükségesnek tartja, korlátozva az elméleti eredményeket adó laboratóriumi teszteknek és a kibocsátás-szabályozás ellentmondásos módszertanainak használatát. A nem közúti mozgó gépek kipufogógázának pontos mérésére e gépek tényleges használata során is szükség van, nem csupán a mérőpadon tesztelt motorok viselkedésének és kibocsátásának vizsgálatakor.

⁽¹⁾ CO; NO_x; HC; PM.

⁽²⁾ A gépgyártóknak teljes mértékben felül kell vizsgálniuk a jövőben az új motorokat befogadó struktúrák tervét.

⁽³⁾ 97/68/EK irányelv.

⁽⁴⁾ HL C 220., 2003.9.16., 16. o.

⁽⁵⁾ 2011. január 1. óta.

⁽⁶⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

1.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy aggályosnak tartja a III B szakasz és a IV. szakasz valamint a vonatkozó típus-jóváhagyási eljárások hatálybalépésére vonatkozóan előírt időpontok betartását, és felveti, hogy nem lenne-e célszerű a III B szakasz végrehajtási időpontját kettő, a IV. szakaszét három évvel elhalasztani annak biztosítása érdekében, hogy az előírásokat konkrétan és teljes mértékben tiszteletben tartsák.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az alkalmazkodás rugalmas mechanizmusai és az egyes szakaszok közötti átállás végrehajtási ideje különösen a kkv-k számára megterhelő és időigényes, mivel a berendezések és motorok esetén várható költségek, és főleg a KTF-hez és a megfelelésértékeléshez szükséges várható költségek természetesen sokkal nagyobb terhet rónak egy kisebb vállalkozásra, mint a nagy ipari vállalatokra.

1.8 Az EGSZB szerint tekintettel arra, hogy „felmerül a kockázat, hogy a nem közúti gépek mechanikai állagromlása gyorsabb, mint a vonatkozó motoroké” (7), a gépek mechanikai részeinek cseréjét követően is fontos a motor teljes hasznos élettartama alatti kibocsátás figyelembevétele, valamint olyan egyetemlegesen elfogadott, élettartamra vonatkozó technikai követelmények bevezetése, amelyek lehetővé teszik a kibocsátási szint idővel bekövetkező romlásának elkerülését.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy az I. mellékletben szereplő típusbizonyítványoknak nemcsak egy rugalmas végrehajtási eljárással történő forgalomba hozatali címkemintát és egy kiegészítő címkemintát kellene tartalmaznia, hanem azon kötelező készülékek részletes leírását is, amelyek lehetővé teszik a típus-jóváhagyás alapját képező rendelkezésekben szereplő határértékek betartását.

1.10 Az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja az egyértelmű és mindenki által elfogadott műszaki szabványok kidolgozására irányuló közös erőfeszítések európai és nemzetközi szintű előmozdítását azzal a céllal, hogy a Közösségben hatályos és a harmadik országokban alkalmazott vagy előírt kibocsátási határértékek fokozatos harmonizálásával előmozdítsa az ágazatban a globális szintű kereskedelmet.

1.11 Az EGSZB aktualizált végrehajtási iránymutatások kidolgozását ajánlja, annak érdekében, hogy nemcsak a motorgyártók, hanem egyben és elsősorban a gépgyártók számára megkönnyítsék a különböző szakaszokra előírt rendelkezések alkalmazását. Egyben az NRMM-motorokhoz kapcsolódó környezetvédelmi perspektívák, valamint az ágazati ökocímke használatának ösztönzési lehetőségei tekintetében a helyzet előzetes áttekintését ajánlja, az érdekeltek részvételével.

1.11.1 Fontos, hogy a tájékoztatási kampány során nemcsak a nem közúti mozgó gépek (NRMM) és a módosított motorral rendelkező gépek gyártói, hanem a végfelhasználók számára is világossá váljon a rendelkezések korrekt alkalmazásának szükségessége, amelyeket a kisebb kibocsátással járó tevékenységek

különböző fejlesztési szakaszai számára írtak elő, új „zöld” szakmai és használati profilok kifejlesztése mellett, egy, az új szakképesítések elismerésére szolgáló európai rendszerben, megfelelő támogatási mechanizmusokkal, a szociális partnerek és az állami hatóságok segítségével.

2. Bevezetés

2.1 A 97/68/EK irányelv (NRMM – Non-Road Mobile Machinery, nem közúti mozgó gépek) a 18 kW és 560 kW közötti teljesítményű kompressziós gyújtású motorokra vonatkozik. Meghatározza a szén-monoxid, a nitrogén-oxidok, a szénhidrogének és a részecskék kibocsátási határértékeit. Az irányelv az alábbiak által kibocsátott kipufogógáz maximális szintjének betartásához előírt különböző időpontoknak megfelelő különböző szakaszokra egyre szigorúbb határértékeket ír elő:

- építőipari gépekben használt dízelmotorok,
- mezőgazdasági és erdészeti berendezések,
- vasúti motorkocsik és mozdonyok,
- belvízi hajózásra használt hajók
- állandó fordulatszámú működő motorok,
- különböző géptípusokban használt kis benzinmotorok.

2.2 Az NRMM-jogszabályokat – amelyeket az EGSZB több alkalommal is véleményezhetett (8) – idővel többször módosították: a 2001/63/EK irányelvvel, a 2002/88/EK irányelvvel és a 2004/26/EK irányelvvel. Ez utóbbi a különböző megengedett kibocsátási szintekre történő áttérés megkönnyítésére rugalmasági rendszereket vezetett be.

2.3 Legutóbb a 2010. március 31-i 2010/26/EU bizottsági irányelv meghosszabbította a mentesség időszakát 2013. július 31-ig a fogantyúval ellátott kisebb gépekben használt benzinmotorok esetében, és tisztázta a típusjóváhagyás néhány technikai mechanizmusát, melyek szükségesek a III B szakasz előírásainak való megfeleléshez. Egyszerűsítette továbbá a rugalmas alkalmazás adminisztratív eljárását is.

2.4 Hasonló jogszabályok léteznek az Egyesült Államokban, és kisebb mértékben Japánban, míg más fontos gazdasági térségek – mint Kína, India, Oroszország vagy Brazília – nem alkalmaznak rendelkezéseket e téren.

2.5 A bevezetett rugalmassági rendszerek megfelelnek azon igényeknek, hogy a vállalkozások alkalmazkodhassanak az új szabványokhoz, mivel a motoroknak a III B szakasz határértékeihez való igazodását lehetővé tevő technikai megoldások „általában még nem véglegesek” és „az eredetiberendezés-gyártóknak további kutatásokat és műszaki fejlesztéseket kell végezniük avégett, hogy a III B szakaszban megfelelő gépek kerüljenek forgalomba az előírt időben”. (9)

(8) HL C 407., 1998.12.28., HL C 260., 2001.9.17., 1. o., HL C 220., 2003.9.16., 16. o.

(9) A COM(2010) 362 végleges javaslatot kísérő SEC(2010) 829., 2010.7.7.

(7) Lásd a 4. lábjegyzetet.

2.6 Másrészt az NRMM európai gyártóiparát 2008 őszétől jelentősen sújtották a gazdasági és pénzügyi világválság utóhatásai, főleg az építőipari és mezőgazdasági gépek ágazatában. ⁽¹⁰⁾

2.6.1 Az ipar fejlődésének környezetvédelmi keretben történő megővéséhez az alábbiakra van szükség:

- az európai NRMM-ipar versenyképességének megőrzése a gazdasági válság közvetlen nyomásának enyhítésével;
- a III B szakasz során annak lehetővé tétele az ipar számára, hogy tovább finanszírozza KTF-tevékenységét minden terméktípus vonatkozásában;
- a kibocsátás korlátozása a régi NRMM-ek tisztább motorokkal történő lecserélésével.

2.7 A nem közúti mozgó gépekbe és berendezésekbe szánt belső égésű motorok gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátása elleni intézkedésekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítését olyan, csökkentett rugalmassági mechanizmusokat tartalmazó közösségi rendelkezések szabályozzák, amelyek az alkalmazkodáshoz már meghatározott határidőkre egyre alacsonyabb kibocsátási határértékeket állapítanak meg.

2.8 A Bizottság célul tűzte ki a bevezetett előírások szigorúságának lehetőségek szerinti enyhítését a gazdasági válság hatásának, valamint a kutatáshoz és a technológiai fejlesztéshez, az innovációhoz és a műszaki szabványosításhoz szükséges fokozott erőfeszítések szükségességének figyelembevételére érdekében.

3. Az irányelv módosítására irányuló javaslat

3.1 Ez a javaslat a következő módosításokat irányozza elő a 97/68/EK irányelv vonatkozásában:

3.1.1 A rugalmas végrehajtási eljárással forgalomba hozott, szárazföldi gépekben alkalmazott motorok arányának növelése minden egyes motorkategóriában. A III A és a III B kibocsátási szakaszok közötti időszakban az eredetiberendezés-gyártók éves berendezés-eladásainak 20 %-ról 50 %-ra történő növelése, valamint választható alternatívaként a rugalmas végrehajtási eljárással forgalomba hozható motorok maximális számának kiigazítása.

3.1.2 A vasúti motorkocsik és mozdonyok meghajtására használt motorok rugalmassági végrehajtási eljárásba történő bevonásának lehetősége. Ez lehetőséget ad az eredetiberendezés-gyártóknak arra, hogy a rugalmassági eljárás keretében kisebb számban hozzanak forgalomba motorokat.

3.1.3 Az intézkedések határidejéül 2013. december 31-ét határozták meg.

3.2 A javaslat tehát a jelenlegi rugalmas végrehajtási eljárás megerősítését és az eljárás hatálya alá nem tartozó más ágazatokra való kiterjesztését tartalmazza. Ez tűnik a legjobb megoldásnak, amely megteremti az egyensúlyt a környezeti hatás és

az új kibocsátási határértékeknek való piaci megfelelés lehetővé tételéhez szükséges költségsökkentésből eredő gazdasági haszon között.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) támogatja a Bizottság iránymutatását, amelynek célja fokozottabb rugalmasság biztosítása az NRMM-ek vonatkozásában megengedett szénmonoxid-, nitrogén-oxid-, szénhidrogén- és részecske-kibocsátási határértékek végrehajtásának egyes szakaszai alkalmazása során.

4.2 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság igyekezetét az NRMM európai ipara versenyképességi és foglalkoztatási szintjének – a nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság hatásai közepette történő – megőrzése tekintetében, ugyanakkor egyetért avval is, hogy magas szinten kell biztosítani mind a környezetvédelmet, mind pedig az európai polgárok jólétét.

4.3 Az EGSZB – a kibocsátás-csökkentésre vonatkozó bizottsági jogalkotási javaslatokról szóló korábbi véleményeiben kifejtettekhez hasonlóan – ezúttal is megerősíti, hogy az üvegházhatást okozó gázok csökkentésére vonatkozó konkrét célok elérését célzó valamennyi közösségi kezdeményezést támogatja, mivel ezt az éghajlatváltozás elleni küzdelem, a környezet- és egészségvédelem alapvető elemének tartja.

4.4 Az EGSZB tehát támogatja az Európai Bizottság javaslatát a már többször módosított 1997-es NRMM-irányelvben előírt rugalmassági mechanizmusok hatálya alá tartozó ágazatokban a rugalmasság arányának 50 %-ra történő emelésére, valamint a vasúti motorkocsiknak és mozdonyoknak a rugalmassági mechanizmusba történő bevonására, a megfelelő kategóriába tartozó motorral felszerelt berendezések éves értékesítésére vonatkozó 20 %-os rugalmassági arány mellett.

4.5 Az EGSZB újólal megerősíti, ⁽¹¹⁾ hogy a kibocsátások csak akkor fognak megfelelni ezeknek az értékeknek, ha a szóban forgó üzemanyagok valóban jelen lesznek a piacon, és felhívja a figyelmet arra, hogy – figyelembe véve a III B és a IV. szakasz szerinti részecske- és NO_x-kibocsátási határértékek eléréséhez szükséges technológiát – számos tagállamban a jelenlegi szint alá kell csökkenteni az üzemanyag kéntartalmát, és meg kell határozni az üzemanyagpiac valós helyzetének megfelelő, egységes referencia-üzemanyagot. ⁽¹²⁾

4.6 Az EGSZB ezen felül aláhúzza a fenti felülvizsgálat bonyolultságát és nehézségét, hiszen annak egyrészt valós indokokkal a szénmonoxidból, nitrogén-oxidokból, szénhidrogénből és szilárd részecskékből származó kibocsátások további csökkentésére kell törekednie, másrészt viszont el kell kerülnie a rendkívül kiélezett versenyhelyzettel és a mostani mély válsággal jellemzett világpiacra működő érdekelt ágazatok meggyengítését is.

⁽¹¹⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet.

⁽¹²⁾ Lásd a benzin és dízelüzemanyagok minőségéről szóló, 2003/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (2003. március 3.).

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/non-road-mobile-machinery/publications-studies/index_en.htm

4.7 E tekintetben az EGSZB alapvetően fontosnak tartja az egyértelmű és mindenki által elfogadott műszaki szabványok kidolgozására irányuló európai és nemzetközi szintű közös erőfeszítések fokozását a világkereskedelem előmozdítása érdekében, a Közösségben hatályos és a harmadik országokban alkalmazott vagy előírt kibocsátási határértékek fokozatos harmonizálásának céljából.

4.8 Az EGSZB egyetért azok aggályaival, akik hangot adnak az ipari költségekre, a KTF-költségekre és az NRMM megfelelésértékelési költségeire gyakorolt túlzott mértékű hatással kapcsolatos aggodalmuknak. Ha ezek a költségek nem tervezettek és nem oszlanak meg az időben, veszélyeztethetik az érintett ágazatok foglalkoztatási szintjét.

4.9 Az EGSZB rámutat, hogy a célkitűzések pontos teljesítése érdekében nem csupán szigorú határértékeket kell kijelölni, hanem a konkrét helyzetekhez igazodó olyan vizsgálati eljárásokat is, melyek révén elkerülhető a pusztán laboratóriumi eredmények és egymásnak ellentmondó módszerek használata a kibocsátások ellenőrzése során. Mindeközben arra kell törekedni, hogy a nem közúti mozgó gépek által kibocsátott gázok viselkedésének egyértelmű és pontos mérése a valós használat során – és nem csupán a próbapadon – történjen.⁽¹³⁾

4.10 Különös figyelmet érdemelnek a kkv-k, amelyekre – az EGSZB véleménye szerint – az alkalmazkodás rugalmas mechanizmusai, a végrehajtási idő és az egyes szakaszok közötti átállás tervezett ideje a berendezések és motorok alkalmazkodási költségei miatt különös terhet ró; e terhek egy kisebb vállalkozás esetén mindig sokkal súlyosabbak, mint a nagy ipari vállalatoknál.

4.10.1 Az EGSZB aktualizált, a legjobb gyakorlatokat áttekintő útmutatással kiegészített végrehajtási iránymutatások kidolgozását ajánlja, annak érdekében, hogy nemcsak az erede-

timotor-gyártók, hanem egyben és elsősorban az ezen motorokat beépítő gépgyártók számára megkönnyítsék a különböző megvalósítási szakaszokra előírt rendelkezések alkalmazását. Egyben az NRMM-motorokhoz kapcsolódó környezetvédelmi perspektívák, valamint az ágazati ökocímke használatának ösztönzési lehetőségei tekintetében a helyzet előzetes áttekintését ajánlja, az érdekeltek részvételével.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy aggályosnak tartja a III B szakasz és a IV. szakasz, valamint a vonatkozó jóváhagyási eljárások hatálybalépésére meghatározott időpontok betartását.

5.1.1 Az EGSZB felveti, hogy nem lenne-e célszerű a III B szakasz végrehajtási időpontját kettő, a IV. szakaszét három évvel elhalasztani annak biztosítása érdekében, hogy az előírtak konkrétan és teljes mértékben teljesüljenek.

5.2 Az I. MELLÉKLETET illetően az EGSZB úgy véli, hogy a típus-jóváhagyási bizonyítványoknak nemcsak egy – rugalmas rendszer keretében működő – forgalombahozatali címkemintát és egy kiegészítő címkét kellene tartalmazniuk, hanem a típus-jóváhagyás alapját képező rendelkezésekben szereplő határértékek tiszteletben tartásához szükséges kötelező készülékek részletes leírását is.

5.3 Végül az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak jelentést kell benyújtania az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és magának az EGSZB-nek, amely a gyártó vállalkozások, a felhasználók és a tagállamok által szolgáltatott adatok alapján tartalmazza a javasolt irányelv végrehajtási állapotát és hatását – mind annak a munkaerőpiacon való érvényességét, mind a konkrét kibocsátáscsökkenést, valamint az NRMM-ek környezetvédelemhez és az uniós „20–20–20” célok megvalósításához való hozzájárulását illetően.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹³⁾ Lásd elsősorban az alábbi UNECE-tanulmányt: „Exhaust emissions test protocol of non-road mobile machinery (NRMM) – Draft global technical regulation concerning the test procedure for compression-ignition (C.I.) engines to be installed in agricultural and forestry tractors and in non-road mobile machinery with regard to the emissions of pollutants by the engine”.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a gyermekek szexuális zaklatása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről

(COM(2010) 94 végleges – 2010/0064 (COD))

(2011/C 48/24)

Előadó: **Madi SHARMA**

2010. július 22-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a gyermekek szexuális zaklatása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről

COM(2010) 94 végleges – 2010/0064 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésen (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 110 szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB határozottan elítéli a gyermekek minden-fajta szexuális zaklatását és kizsákmányolását, és méltányolja, hogy az Európai Bizottság a 2004/68/IB kerethatározat új, objektívebb irányelvvel való felváltása révén erősíti Európa elkötelezettségét a gyermekek zaklatásának felszámolására. E bűncselekmények súlyosságát, az okozott kár mértékét, illetve a gyermekek világméretű kiszolgáltatottságának és sérülékenységének szintjét sohasem szabad alábecsülni. A gyermekek minden szinten megvalósítandó védelmét prioritásként kell kezelni, maximális támogatást nyújtva az áldozatoknak és az elkövetőknek, segítve ezzel rehabilitációjukat és elősegítve a jövőbeli szociális védelmet.

1.2 Az EGSZB újfent arra kéri azokat a tagállamokat, amelyek még nem tették meg, illetve az új Lisszaboni Szerződés alapján működő Európai Uniót, hogy mielőbb írja alá és ratifikálja az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaélésekkel szembeni védelméről szóló egyezményét, valamint a gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezmény gyermekkereskedelemlről, gyermekprostitúcióról és gyermekpornográfiáról szóló fakultatív jegyzőkönyvét, hogy az EU eredményesen áttekinthesse, miként kezelje a gyermekekkel szemben visszaéléseket elkövető európaiakat. ⁽¹⁾ Az Európai Unió kétoldalú megállapodások keretében befolyást gyakorolhatna más európai orszá-

gokra (például Oroszországra vagy Bosznia-Hercegovinára), meggyőzve őket, hogy írják alá az egyezményt. **Az egyezmény rendelkezéseinek az uniós jogba való beillesztése a nemzeti ratifikációs eljárásoknál hatékonyabban elősegíti a nemzeti intézkedések gyors elfogadását, és biztosítja majd a végrehajtás hathatós nyomom követését.**

1.3 Fontos, hogy legyen egy, a bűnüldözést és a szexuális zaklatással vagy szexuális kizsákmányolással vádolt elkövetők elítélését szabályozó jogi keret, de a megelőzés az, amelynek egész Európában elsődleges jelentőséget kell tulajdonítani, és azt a jogalkotással párhuzamosan kell kezelni. A megelőzés az irányelv egyik fő céljaként szerepel, de az irányelv mégsem foglalkozik vele kellőképpen. Az EGSZB kibocsáthatna egy olyan véleményt, melyben áttekintené a megelőzés lépéseit, esettanulmányok révén bemutatva, milyen bevált gyakorlatokat alkalmaznak világszerte a civil szervezetek és a kormányok a prevenció mechanizmusok terén.

1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egy platformot az ilyen bűncselekmények kezelése terén bevált gyakorlatok cseréjére, jogalkotási és nem jogalkotási mechanizmusokat egyaránt igénybe véve a módszertani eszközök és a képzetek kifejlesztéséhez. Ennek a helyi szintű oktatás és tudatosságnövelés támogatása érdekében a civil szervezetekkel, a szociális partnerekkel és a nem kormányzati szervezetekkel folytatott szorosabb együttműködést is magában kellene foglalnia.

1.5 Az EGSZB felszólítja azokat az európai intézményeket (Európai Bizottság, Tanács, Európai Parlament), amelyek erős és privilegizált helyzetben vannak, hogy közösen gyakoroljanak nyomást a külső országokra, különösen a világ fejlett részein találhatóakra (például az Egyesült Államokra, Kanadára, Japánra, Ausztráliára és Oroszországra), követelve, hogy távolítsák el a gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló weboldalakat. Az EU-nak erőteljesebben kell fellépnie, hogy felelős cselekvést követeljen az ICANN ⁽²⁾-tól.

⁽¹⁾ Lásd az alábbi EGSZB-veleményt: HL C 317., 2009.12.23., 43. o. Az Európa Tanács egyezménye a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaéléssel szembeni védelméről, 2007. 10. 25., lásd: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>.

A tagországok, amelyek eddig még nem írták alá ezt az egyezményt: Cseh Köztársaság, Magyarország, Lettország és Málta (<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>).

A gyermek jogairól szóló egyezményhez csatolt fakultatív jegyzőkönyv a gyermekkereskedelemlről, gyermekprostitúcióról és gyermekpornográfiáról; elfogadva: 2000. május, hatályba lépett: 2002. január. Lásd: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm>. A gyermekek jogairól szóló egyezménynek ezt a fakultatív jegyzőkönyvét eddig a következő tagállamok nem ratifikálták: Cseh Köztársaság, Finnország, Írország, Luxemburg és Málta (http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtidsg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en).

⁽²⁾ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers [Bejegyzett Nevek és Számok Internetszervezete].

1.6 Az EGSZB mindenekelőtt a gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló weboldalak eltávolítását, illetve ahol ez nem lehetséges, a weboldalak zárolását szeretné látni. E témában az EGSZB kidolgozhatja egy véleményt, amit az érintettekkel és a civil társadalommal az eltávolítás, illetve a zárolás hatásairól folytatott konzultáció követne.

1.7 Az EGSZB ösztönözné a tagállamokat, hogy használják ki a fenti új irányelv nyújtotta lehetőséget arra, hogy vitát nyissanak egy Európa-szerte egységes beleegyezési minimumkorhatár megállapításáról. A mobilitással, a bevándorlással és az Európa-szerte változóban lévő társadalmi értékekkel összefüggésben vitákat és konzultációkat kell tartani a „hagyományok” e területekre gyakorolt hatásáról.

1.8 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság adjon világos meghatározást bizonyos fogalmakra, amelyek esetleg több értelmezési lehetőséget hagynak nyitva a nemzeti jogrendszerekbe való átültetésekor.

1.9 Az EGSZB kéri, hogy az irányelv rendelkezzen egy valamennyi tagállamra vonatkozó, egységes elévülési időtartamról. Adott esetben tovább is menne, javasolva, hogy az elévülés akkor kezdődjön, amikor az áldozat eléri a 18 éves kort.

1.10 Az EGSZB munkáját a gyermekvédelem területén dolgozó számos nem kormányzati szervezet és szakértő támogatja; az új irányelvre vonatkozó ajánlásaik weblapjukon találhatók.⁽³⁾ Az EGSZB elismeri a gyermekek védelménél világszerte dolgozó nem kormányzati szervezetek dicséretes munkáját, és nagyra értékeli, hogy az európai intézmények, az Európa Tanács és az ENSZ jogi mechanizmusokat kínálnak a gyermekek szexuális zaklatás elleni védelme területén.

2. Az új irányelv háttere és célkitűzései

2.1 Az EU elismeri a gyermekek jogait a Lisszaboni Szerződés (EUSz.) 3. cikkében és az Alapjogi Chartában, különösen a 24. cikkben és annak jogi alapjában, amely rögzíti azt a kötelezettséget, hogy fel kell lépni a gyermekek szükséges védelmének biztosítása érdekében. Ehhez arra van szükség, hogy a gyermekekkel kapcsolatos valamennyi fellépésnél – az ENSZ gyermekjogi egyezményével összhangban – **a gyermek érdeke legyen az elsődleges szempont**. Ez a gyermekek jogainak elősegítésére, védelmére és érvényesülésére irányuló politikákban – így például az EU ifjúsági stratégiájában, illetve belső és külső politikáiban – fejeződött ki.

2.2 Az új irányelv – az emberkereskedelem megelőzését és az ellene való küzdelmet, illetve az áldozatok védelmét célzó javaslatokkal, valamint a „biztonságosabb internet” programmal összhangban – a gyermekek védelmét illetően szilárdabb eljárási szabályokat és büntetőjogi szabályozást kíván meghonosítani a tagállamokban. A megelőző intézkedések hatékonysága az egész EU-ban növekedni fog, elkerülve az olyan helyzeteket, amikor az elkövetők úgy döntenek, hogy kevésbé szigorú szabályokat alkalmazó tagállamokba mennek át bűncselekményeik elköve-

tése céljából. A közös definíciók lehetővé tennék a hasznos közös adatok cseréjének előmozdítását, javítanák az adatok összehasonlíthatóságát, és megkönnyítenék a nemzetközi összevetést.

2.3 Az új irányelv a következőkre terjed majd ki:

- informatikai környezetben elkövetett új típusú bűncselekmények, például **a szexualitásra való felhívás („grooming”), mint új bűncselekmény;**
- **a bűncselekmények kivizsgálásának és a vádemelésnek az elősegítése;**
- a külföldön elkövetett bűncselekmények üldözése: mind az uniós állampolgárok, mind az állandó lakosok **akkor is eljárás alá vonhatók legyenek, ha bűncselekményeiket az EU-n kívül követik el;**
- az áldozatok védelmével foglalkozó új rendelkezések annak érdekében, hogy az áldozatok **könnyen hozzájussanak a jogorvoslatokhoz, és a büntetőeljárásban való részvétel ne okozzon számukra szenvedést;**
- a bűncselekmények megelőzése olyan intézkedések révén, amelyek az újbóli bűnelkövetés megelőzését **és a gyermekpornográfiához való internetes hozzáférés korlátozását** helyezik előtérbe.

3. Általános megjegyzések az indokolásról

3.1 Tekintve, hogy „Az Európai Unió Alapjogi Chartájának és a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek megfelelően a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie az e bűncselekmények elleni küzdelem érdekében tett bármely intézkedés végrehajtása során”, az EGSZB támogatja azt a döntést, hogy a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett aktualizálják, bővítsék és erősítsék meg a nemzeti jogszabályokat. A tagállamoknak a bűncselekmény esetében érvényes területen kívüli joghatóság megállapításához ki kell tudniuk zárni a kettős büntethetőség követelményét. **A tagállamok hatáskörrel kell, hogy rendelkezzenek a gyermekek bármely formában történő szexuális zaklatásának üldözésére.**

3.2 **A meglévő és az új jogszabályokat határozottabban érvényre kell juttatni,** és azokat az Európai Bizottságnak az Europol és a bűnüldöző szervek támogatásával nyomon kell követnie annak biztosítása érdekében, hogy a gyermekek védelme kiemelt kérdés legyen. A szexuális zaklatási és szexuális kizsákmányolási bűncselekmények súlyosságának megállapítására közös elveket és kritériumokat kell kialakítani. Az EGSZB ennek érdekében javasolja, hogy állítsanak fel egy platformot az ilyen bűncselekmények kezelése terén bevált gyakorlatok cseréjére, és a módszertani eszközök, valamint a képzés kidolgozásához egyaránt vegyenek igénybe jogalkotási és nem jogalkotási jellegű mechanizmusokat is. Ennek a helyi szintű oktatás és tudatosságnövelés támogatása érdekében a civil szervezetekkel, a szociális partnerekkel és a nem kormányzati szervezetekkel folytatott szorosabb együttműködést is magában kellene foglalnia.

⁽³⁾ IWF (www.iwf.org.uk), ECPAT International (<http://www.ecpat.com>), Save the Children (www.savethechildren.org), Missing Children Europe (www.missingchildreneurope.eu), Amnesty International (www.amnesty.org).

3.3 A nagy nyilvánosságot kapott ügyeket – különösen azokat, amelyeknek politikai vagy vallási vonatkozásuk lehet, vagy több esetet foglalhatnak magukban – a bűnismétlés megelőzése érdekében uniós szinten átlátható formában nyomon kell követni. ⁽⁴⁾

3.4 A megelőzési mechanizmusok javítása és az áldozatok sebezhetőségének csökkentése érdekében az irányelvnek más uniós szakpolitikákkal, így például a szociális biztonságra, az oktatásra, a családra, a foglalkoztatásra és a digitális menetrendre vonatkozó politikákkal is összhangban kellene lennie. A gyermekek magas kockázatú, különösen sérülékeny csoportjai között találhatók a bevándorlók, a menedékkérők, a kísértő nélküli kiskorúak, a szociálisan hátrányos helyzetűek, a kirekesztett vagy fogyatékkal élő gyermekek, a nevelőszülői vagy nevelő-intézeti gondozásban élők, valamint azok, akik családjában előfordult már erőszak vagy zaklatás.

3.5 Az Egyesült Államokban és Európában rendelkezésre álló bűnüldözési adatok szoros összefüggéseket mutatnak a még beszélni nem tudó kisgyermek szexuális zaklatását bemutató anyagok letöltése és a valós életben a gyermekek ellen elkövetett szexuális bűncselekmények között. Valószínű, hogy a büntetés fokának kizárólag a testi kapcsolat alapján történő megállapítása még több gyermeket (és különösen kisgyermeket) tesz ki a súlyos zaklatás veszélyének.

3.6 A gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló online tartalom 92 %-a észak-amerikai, európai vagy oroszországi szervereken található. ⁽⁵⁾ Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament erős és privilegizált helyzetben vannak ahhoz, hogy nyomást gyakoroljanak az EU-n kívüli országokra, különösen a világ fejlett részein találhatóakra, követelve, hogy **távolítsák el** a gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló weboldalakat.

3.7 Nagyobb mértékben kell terjesztetni és népszerűsíteni a polgárok között a „kiberbiztonság kultúráját” és az európai digitális menetrendet. ⁽⁶⁾ A gyermekek zaklatását ábrázoló képek felhasználók közti megosztásának növekedése, ⁽⁷⁾ illetve a közösségi hálózatépítő oldalakon egyre inkább jelen lévő „grooming” (gyermekek elcsábítása) terjedése miatt azonnali cselekvésre van szükség az elkövetők – az oldalakat vagy képeket megtekintők és az azoknak tárhelyet biztosító szolgáltatók – azonosítása és az ellenük történő vádemelés érdekében, továbbá nyomon kell követni és le kell állítani azoknak a pénzügyi tranzakcióknak az útját, amelyek a gyermekek zaklatását ábrázoló képekhez való hozzáférést célozzák. Van olyan technológia, amellyel a zaklatás láncának valamennyi elemét azonosítani lehet, és az EU-nak erőteljesebben kell fellépnie, hogy felelős cselekvést követeljen az ICANN ⁽⁸⁾-tól.

⁽⁴⁾ Számos nemrég napvilágra került zaklatási ügy – néhányukra állami beavatkozás révén derült fény – azt mutatja, hogy vallási intézményekben, pedofil körökben, iskolákban és nevelőintézetekben széles körű, rendszeres visszaélések folynak, amelyek közül sokat az egyének, illetve az intézmények imázsának és hírnevének védelme érdekében évtizedeken át takargatnak.

⁽⁵⁾ http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm.

⁽⁷⁾ Az ISIS projekt megállapította, hogy a fájlcsere (peer to peer) hálózatokban percenként több ezer, gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló fájl oszтанak meg. „Supporting Law Enforcement in Digital Communities through Natural Language Analysis”, [A digitális közösségekben történő bűnüldözés támogatása természetes nyelvelmézés segítségével]. Nemzetközi workshop a számítógépes bűnüldözési technológiáról, Springer Lecture Notes in Computer Science 5158, 2008, 122–134. o.

⁽⁸⁾ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers [Bejegyzett Nevek és Számok Internetszervezete].

3.8 Az irányelv középpontjában egyértelműen a „gyermekek mindenek fölött álló érdeke” és a „gyermekek védelme” áll. Egészében véve azonban az irányelvből hiányoznak a fogantatandó „megelőző intézkedések” részletei. **A megelőzés kérdésének egész Európában elsőrendű fontosságot kell tulajdonítani, és azt a jogalkotással párhuzamosan kell kezelni.** Noha az Európai Bizottságnak nincs túl széles hatásköre a megelőzés terén, az irányelvvel segítenie kellene, hogy mások megelőző intézkedéseket hozhassanak, és mechanizmusokat kellene teremtenie erre.

3.9 A megelőzés keretében további finanszírozást lehetne kérni az európai bizottsági programok (például a DAPHNE és a keretprogram) kibővítésére, illetve a civil társadalmi partnerek által végrehajtandó új programok kidolgozására. Az EGSZB úgy véli, hogy hatékony megelőző mechanizmusnak bizonyulhat, ha a nagyközönséget tájékoztatják a gyermekek számára ártalmas egyes magatartásokat büntető megfelelő jogszabályok létezéséről.

3.10 A gyermekek szexuális zaklatásának megelőzésében kulcsfontosságú a beavatkozás, és azt a jogi szankciókkal párhuzamosan kell alkalmazni. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy **A javaslat okai és céljai** alatt, ahol az áll, hogy „A következő konkrét célokat kellene megvalósítani: hatékony bűnüldözés; a sértettek jogainak védelme; valamint a gyermekek szexuális zaklatásának és kizsákmányolásának megelőzése”, a szöveget ki kellene egészíteni a következőkkel: **„többek közt a gyermekkorú áldozatok megfelelően képzett személyzet általi gyors azonosítása, illetve az áldozatok és az elkövetők gyermekközpontú kezelésének biztosítása révén”.**

3.11 Megelőző intézkedéseket és bünvádi eljárások meghatározását kell fontolóra venni a közösségi és **fájlcsere (peer to peer)** hálózatokon előforduló zaklatások és képcserék ellen. A fájlmegosztás növekedése, illetve a közösségi hálózatépítő oldalakon egyre inkább jelen lévő „grooming” miatt azonnali cselekvésre van szükség az elkövetők – az oldalakat megtekintők és az azoknak tárhelyet biztosító szolgáltatók – azonosítása és az ellenük történő vádemelés érdekében.

3.12 A javaslat (okok és célok) kiemeli, hogy **„Európában a gyermekek jelentős kisebbségét érheti szexuális támadás gyermekkoruk során”.** **Az Európán kívüli gyermekek fenyegetettségét is figyelembe kell venni:** a gyermek a világon mindenütt gyermek; védelemre van szüksége az Európából érkező utazó szexuális bűnelkövetők ellen is, akik más európaiakat vagy Európán kívüli gyermekeket zaklatnak.

3.13 A „gyermekpornográfia” kifejezést (cím, illetve meghatározás formájában és végig a szövegben) a **„gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló képek vagy anyagok”** kifejezéssel kell felváltani. A pornográfiához az erotikát társítjuk.

3.14 „**Turizmus**”: Az irányelvben szerepel a „szexturizmus” kifejezés ((9) preambulumbekzdés). A területen működő szakértők és civil szervezetek által ma használt kifejezés az „utazó szexuális bűnelkövetők”.⁽⁹⁾ Ahogyan azt „A gyermekek megóvása az utazó szexuális bűnelkövetőkről” című korábbi EGSZB-vélemény⁽¹⁰⁾ is kiemelte, a „turizmus” kifejezést az üdüléssel és az örömmel azonosítjuk.

3.15 „**Hagyományok**” [(7) preambulumbekzdés]: „Ez az irányelv nem irányadó azokra a tagállami szakpolitikákra nézve, amelyek (...) beleegyezésen alapuló, az emberi fejlődés során a szexualitás normális felfedezésének tekinthető szexuális cselekményekre vonatkoznak, figyelembe véve az **eltérő kulturális és jogi hagyományokat** (...)”. Az EGSZB javasolja, hogy a mobilitással, a bevándorlással és az Európa-szerte változóban lévő társadalmi értékekkel összefüggésben tartsanak vitákat és konzultációkat a „hagyományok” e területekre gyakorolt hatásáról. A konzultációknak és a jogi vonatkozásoknak ki kellene terjedniük az olyan kulturális gyakorlatokra is, mint például a női nemi szervek megcsonkítása, ami a gyermekek szexuális zaklatásának tekinthető.

3.16 „**Nyilvánosan hozzáférhető**” [(13) preambulumbekzdés]: „A (...) gyermekpornográfia (...) nem tekinthető véleménynyilvánításnak. A gyermekpornográfia elleni küzdelem érdekében csökkenteni kell a gyermekek szexuális zaklatását tartalmazó anyagok forgalmát annak révén, hogy megnehezítik ilyen képek feltöltését a nyilvánosan hozzáférhető világhálóra.” **Az irányelvnek meg kell akadályoznia a gyermekekkel való szexuális visszaélésekről készült anyagok bármely médiumban és bármilyen formában való megjelenését.**⁽¹¹⁾ Az „ábrázol” kifejezés nem terjed ki minden rendelkezésre álló anyagra, és az irányelvnek rendelkeznie kellene a gyermekekkel való szexuális visszaélésekről készült nem vizuális jellegű anyagokról is. Az irányelvnek ezen túlmenően figyelembe kellene vennie a „művészi szabadság” és a „véleménynyilvánítás” elvét is, biztosítandó, hogy egyik se legyen félreértelmezés tárgya a gyermekekkel való szexuális visszaélésekről készült anyagok kapcsán. Ezért a 2. cikk „gyermekpornográfia” fogalm meghatározását tartalmazó b) pontját a következők szerint kellene módosítani. Az i. alpontban: **„bármely adathordozó, amely (...) gyermeket mutat be”,** a ii. alpontban: **„a gyermek nemi szerveinek bármely (...) bemutatása”** és a iii. alpontban: **„gyermeknek látszó személyt bemutató adathordozó”.**

3.17 Azzal kapcsolatban, hogy „ösztönzik az internetszolgáltatókat, hogy önkéntességi alapon dolgozzanak ki magatartási kódexeket és iránymutatásokat az ilyen internetes oldalakhoz történő hozzáférés letiltására” [(13) preambulumbekzdés], az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tartalomnak a forrásnál való eltávolítását kell prioritásként kezelni, és csak abban az esetben, ha ez nem lehetséges (az EU-n kívül), kellene a kérdéses oldalakhoz való hozzáférést letiltani. Ha az ágazat, az internetszolgáltatók, a gazdasági és pénzügyi szereplők – például a hitelkártyacégek – valóban komolyan elkötelezettek a zaklatástípus felszámolása iránt, akkor Európán belül ezt jogi követelménnyé kellene tenni.

4. Az irányelv egyes cikkeire vonatkozó megállapítások

4.1 Az 1. cikket („Tárgy”) a következőkkel kellene kiegészíteni „Ezen irányelv célja a bűncselekményi tényállások és a büntetési tételek meghatározására vonatkozó szabályozási minimumok megállapítása a gyermekek szexuális **zaklatása és** kizsákmányolása, **valamint a gyermekekkel való szexuális visszaélésekről készült anyagok bemutatása terén.**”

4.2 A 2. cikk b) pontjának iv. alpontjában a „szexuális magatartást tanúsító” kifejezést a következőkkel kellene kiegészíteni „**vagy úgy bemutatott (gyermek).**”

4.3 2. cikk b) pont: az „elsődlegesen” szót az egész pontból törölni kellene, mert hangsúlytalanabbá teszi a „nemi vágy felkeltése céljából” részt.

4.4 2. cikk e) pont: törölni kell a következő kivételeket „**kivéve az államokat, illetve a közhatalmi jogosítványokat gyakorló közjogi testületeket, valamint a nemzetközi közjogi szervezeteket**”, hiszen jogi személyek esetén a gyermekek szexuális zaklatása nem maradhat büntetlenül.

4.5 3. cikk (3) bekezdés és 8. cikk: „beleegyezés”. Ami a következő mondatot illeti: „A nemzeti jog szerinti beleegyezési korhatárt el nem érő gyermekkel folytatott szexuális tevékenység miatt kiszabható szabadságvesztés felső határa legalább öt évig terjedjen”, meg kell jegyezni, hogy az ENSZ gyermekjogi egyezménye és a vonatkozó európai jog a gyermeket „18 év alatti”-ként határozza meg, ezért a fenti terminológia ellentmondásos. Ezzel a kérdéssel a 8. cikk („Egykorúak közötti, beleegyezésen alapuló szexuális tevékenység”) részben foglalkozik. A 3., 4., 5. és 8. cikk ráadásul nem szabályozza a jogszabály által meghatározott beleegyezési korhatárt elért vagy annál idősebb gyermekek közötti, beleegyezésen alapuló szexuális tevékenységet. Az EGSZB úgy véli, hogy erről a kérdésről még további vitákat kell folytatni a tisztánlátás végett. Az EGSZB ösztönözné a tagállamokat, hogy használják ki az ezen új irányelv nyújtotta lehetőséget arra, hogy Európa-szerte egységes beleegyezési minimumkorhatárt állapítsanak meg. Az „életkor szerint hozzá közelálló személy” fogalma is további tisztázásra szorul.

3. cikk (4) bekezdés i. pont: figyelemmel a családon belüli esetek nagy számára, a „szülői felelősség”-et a bizalmi helyzet egyik aleseteként külön meg kellene említeni. Ez összhangban lenne az ENSZ gyermekjogi egyezményének 5. cikkével. Emellett az „elismert” kifejezést a „gyermekkel kapcsolatban fennálló, elismert bizalmi, hatalmi vagy befolyási helyzettel” kifejezésből törölni kellene. Ez az Európában történt, nem csupán a pedofil köröket érintő, hanem a családokban vagy az egyházi, az oktatási intézményekben, továbbá az alternatív gondozóintézetekben előfordult esetek miatt aggodalomra ad okot. Fontos, hogy egyetlen politikai vagy vallási méltóság se mentesülhessen sem a büntetőeljárás, sem a kihallgatás vagy a nyilvántartásba vétel alól.

⁽⁹⁾ CEOP.

⁽¹⁰⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽¹¹⁾ HL C 224., 2008.8.30., 61. o.

4.6 3. cikk (5) bekezdés: A szexuális zaklatással kapcsolatos bűncselekményeknek ebben a felsorolásában szerepelnie kell az „exhibicionizmus”-nak is, miután az Európai Bizottság elfogadható fogalom meghatározást dolgoz ki erre a magatartásra. ⁽¹²⁾

4.7 A 4. cikk (2), (3), (4) és (5) bekezdése a „pornográf előadásokkal” foglalkozik, és valódi gyermekek közvetlen részvételére vonatkozik, ami összekeverhető a gyermekpornográfiával kapcsolatos bűncselekményekkel foglalkozó 5. cikkel. Nagyra értékelnénk egy magyarázó feljegyzést a félreértések elkerülése végett.

4.8 4–8. cikk: az irányelvnek egyértelmű fogalom meghatározást kellene tartalmaznia a „szándékos” kifejezés vonatkozásában.

4.9 4. cikk (1) bekezdés: A „szándékos” kifejezést el kellene hagyni, hiszen az lehetővé teszi, hogy az elkövetők a büntető-eljárás elkerülése érdekében azt állítsák, hogy nem voltak tisztában az áldozat életkorával. ⁽¹³⁾

4.10 4. cikk (8) bekezdés: a „gyermekkel folytatott szexuális tevékenység (...)” kifejezést ki kellene egészíteni a „**vagy az ilyen tevékenységbe való beleegyezés**” kifejezéssel, és a rendelkezésnek a következők útján lehetővé kellene tennie a büntető-eljárás megindítását: **„függetlenül attól, hogy sor kerül-e a szexuális tevékenységre”**.

4.11 A 6. cikket („Gyermekek szexualitásra való felhívása”) ki kellene egészíteni a szexualitásra való felhívás különböző módzataival, így a gondozási-nevelési feladatokat ellátó felnőttek általi, és a nem interneten megvalósuló ilyen felhívásokkal is.

4.12 7. és 9. cikk: az irányelv többi részéhez hasonlóan ezekben a cikkekben is meg kellene határozni a bűncselekményhez kapcsolódó büntetési tételeket.

4.13 7. cikk (3) bekezdés b) pont: az utazó zaklatók egy része alkalmi elkövető, akik akkor élnek a szexuális zaklatás lehetőségével, amikor azt felkínálják nekik. Ezért az EGSZB javasolja az **„utazásszervezés és/vagy egyéb előkészítő tevékenység a 3–7. cikkben említett bűncselekmények bármelyike elkövetésével összefüggésben”** tényállásának büntethetővé tételét.

4.14 8. cikk: Az „amennyiben annak során zaklatás nem valósul meg” kifejezés helyett a következőt kellene beilleszteni: **„amennyiben annak során kényszerítésre nem került sor”**.

4.15 A 9. cikket („Súlyosbító körülmények”) a következőkkel kellene kiegészíteni: „a bűncselekmény során súlyos erőszakot alkalmaztak vagy súlyos sérelmet okoztak a gyermeknek, **vagy ezek veszélye fennállt**”.

4.16 Tekintettel arra, hogy ezek a bűncselekmények milyen, akár a felnőttkorban is fennmaradó károkat okoznak a gyermekkorú áldozatoknak, az EGSZB javasolja, hogy e bűncselekmények ne évülhessenek el, illetve egy meghatározott ideig mindenképpen büntethetők legyenek.

4.17 A 10. és 12. cikk nem veszi számításba az áttelepülő elkövetőket, és nem megy elég messzire a zaklatók utazásának megakadályozása terén. Egy korábbi véleményben ⁽¹⁴⁾ az EGSZB együttműködött az ECPAT ⁽¹⁵⁾ szervezettel, és a következőket ajánlotta:

- felülvizsgálat és az engedély megtagadása;
- kétoldalú együttműködési megállapodások;
- megállapodások az elítélt bűnelkövetők kiutasításáról;
- a határátlépést megtiltó rendelkezések alkalmazása.

4.18 11. cikk („A jogi személyek felelőssége”): A jogi személyeket minden olyan esetben felelősségre kell vonni, ha lehetővé tették a zaklató személy magatartását, függetlenül attól, hogy haszonélvezői-e a cselekménynek vagy sem. Ezért „a jogi személy javára” szövegrészt törölni kell.

4.19 A 12. cikk b) pontját („A jogi személyek elleni szankciók”) úgy kellene módosítani, hogy az elkövetőt ne csak a kereskedelmi tevékenység folytatásától tiltsák el, hanem „bármely olyan tevékenység folytatásától” is, amelynek révén kapcsolatba kerülne gyermekekkel.

4.20 A 13. cikkben („Büntetőeljárás mellőzése”) nem csupán „lehetőséget kell biztosítani”, hanem **„biztosítani kell”**, hogy a gyermekek mentesüljenek a büntetőeljárás, illetve a büntetés kiszabása alól jogellenes cselekményekben való részvételük miatt, ha arra annak közvetlen következményeként került sor, hogy az említett bűncselekmények áldozataivá váltak.

4.21 A 14. cikk a „nyomozás és a büntetőeljárás” kérdésével foglalkozik. Annak érdekében, hogy a nyomozás és büntetőeljárás praktikus és hatékony legyen, megfelelő rendelkezést kell alkotni az új és elterjedőben lévő technológiákra vonatkozó képzést, tanácsadást és kutatást lehetővé tévő alapokhoz való hozzáférésről. A nyomozati eljárásnak teljesen átláthatónak kell lennie. A cikkben azt is lehetővé kellene tenni, hogy bizonyos bűncselekménytípusok ne évülhessenek el.

4.22 14. cikk (2) bekezdés: Ami a „kellő időben” kifejezésről, a tagállamok számára rugalmasságot kell biztosítani az elévülés alkalmazása terén annak érdekében, hogy a cselekmény által az áldozat életére, egészségére, és/vagy jólétére gyakorolt hatás súlyosságát is figyelembe vehessék.

4.23 Az EGSZB javasolja, hogy az irányelv mondja ki, hogy a nemzeti jog alapján fennálló elévülés az áldozat nagykorúvá válásakor lép életbe. Javasolja továbbá, hogy az Európai Bizottság munkálkodjon az egyes nemzeti elévülési szabályok összehangolásának előmozdításán, azt elkerülendő, hogy határon átnyúló nyomozások esetén a bűnüldöző szervek félreértésekbe ütközzenek vagy hibákat vétessenek.

⁽¹²⁾ Erre a kérdésre nemrég egy portugál eset hívta fel a figyelmet.

⁽¹³⁾ Az ECPAT egy külön rendelkezés kidolgozását javasolja a bizonyítási teher megfordításáról a gyermekekkel való szexuális visszaélésekről készült anyagokban szereplő személyek életkora kapcsán annak érdekében, hogy a bizonyítás terhe az ilyen anyagokat készítő, terjesztő, és/vagy birtokló személyeken legyen. Hollandia már kidolgozott egy ilyen rendelkezést.

⁽¹⁴⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽¹⁵⁾ ECPAT: End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes [Vessünk véget a gyermekprostitúciónak, a gyermekpornográfiának és a szexuális célú gyermekkereskedelemnek]. Az ECPAT különleges tanácsadói státusszal rendelkezik az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsában (ECOSOC).

4.24 A 14. cikk (3) bekezdésében a „*hatékony nyomozati eszközök álljanak (...) rendelkezésére*” mondatrész vonatkozásában biztosítani kell, hogy az eszközök mellett az azok használatára képes, alaposan kiképzett személyzet is rendelkezésre álljon.

4.25 A 15. cikk támogatja a „*bejelentés*”-t, ám nem határozza meg a gyermekekkel foglalkozó szakemberek gyors beavatkozásának hatékony támogatását célzó mechanizmusokkal és finanszírozással kapcsolatos részleteket. Tekintettel arra, hogy a gyermekek elleni szexuális bűncselekményeket gyakran nem jelentik be, valamennyi tagállamban hatékony és hozzáférhető bejelentési mechanizmusokat kellene létrehozni.

4.26 A gyanúsítottak, illetve a megtörtént szexuális zaklatás vagy kizsákmányolás időben történő bejelentésének előmozdítása érdekében fontos biztosítani, hogy a jóhiszemű bejelentést tevő szakemberek védelemben részesüljenek büntető- vagy polgárjogi feljelentésekkel, etikai bizottságok előtti panaszokkal és a titoktartással kapcsolatos szabályok megsértése miatt indított eljárásokkal szemben.

4.27 A 16. cikk (1) bekezdésének d) pontja („*A joghatóság és a büntetőeljárás összehangolása*”) nem terjed ki a gyanúsítottak kiadatásának egyetlen aspektusára sem. Ezzel a kérdéssel az ENSZ gyermekjogi egyezménye fakultatív jegyzőkönyvének 5. cikke foglalkozik, amit a bizottsági irányelvben is figyelembe kellene venni. A fenti pontban a „*területén székhellyel rendelkező jogi személy*” mondatrészt a következőkkel kellene kibővíteni: „*területén székhellyel rendelkező, ott letelepedett vagy ott működő jogi személy*”.

4.28 16. cikk (2) bekezdés: a „*hogy joghatósága kiterjed azon helyzetekre, amikor a (...) 3. és a 7. cikkben említett bűncselekményeket*” mondatrészbe az EGSZB véleménye szerint a 3., 4., 5., 6. és 7. cikkre való hivatkozást is be kellene illeszteni.

4.29 16. cikk (3) bekezdés: ha a tagállamok komolyan gondolják a gyermekek egész világra kiterjedő védelmét, akkor nem lehetnek kivételek. Ennélfogva törölni kellene azt a lehetőséget, hogy „*A tagállam határozhat úgy, hogy nem alkalmazza, illetve csak bizonyos esetekben vagy körülmények között alkalmazza a(z ...) joghatósági szabályokat, amennyiben a bűncselekményt nem a területén követték el.*”

4.30 17. cikk (1) bekezdés: a „*segítséget (...) kell nyújtani*” mondatrészt illetően az EGSZB azt javasolja, hogy minden tagállam biztosítsa a 3–7. cikk szerinti bűncselekmények áldozatául esett gyermekek számára a megfelelő és szakszerű segítséget, beleértve a biztonságos helyen való elhelyezést, valamint az orvosi és pszichoszociális segítséget és az oktatást is. A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy ezeket a szolgáltatásokat képzett szakemberek nyújtsák, és hogy a gyermekek kulturális identitását/hátterét, nemét és életkorát mindvégig tiszteltben tartsák.⁽¹⁶⁾ Ezek az intézkedések csökkentenék az áldozatok kiszolgáltatottságát és elősegítenék a megelőzést.

4.31 A „*bűnügyi nyomozások*”-kal foglalkozó 19. cikk tárgya megegyezik az ENSZ gyermekjogi egyezménye 8. cikkének tárgyával, amit az Európai Bizottság irányelvében figyelembe kellene venni.

⁽¹⁶⁾ Rio de Janeiro-i Nyilatkozat és Felhívás a gyermekek és fiatalkorúak szexuális kizsákmányolásának megelőzésére és megállítására.

4.32 Ezen túlmenően az EGSZB javasolná egy hivatkozás bevezetését az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsának a bűncselekmények gyermekkorú áldozatainak és szemtanúinak védelmére vonatkozó intézkedésekről szóló 2005/20. sz. határozatában foglalt iránymutatásokra.⁽¹⁷⁾

4.33 Számos gyermek, akiket a szüleik zaklattak és eladtak, illetve gyermekkereskedők vagy a prostitúcióval foglalkozó felnőttek zaklattak, elveszíti a felnőttekbe vetett bizalmát. Emiatt a nyomozás megkezdése előtt először egy bizalmi kapcsolatot kell kialakítani a felnőttek és az érintett gyermek között. A tagállamoknak így azonosítaniuk kell a gyermekkorú áldozatokat, és többek között szállás, gondozás, védelem és szakszerű pszichológiai szolgáltatások segítségével újra fel kell építeniük a gyermek életét, ezzel segítve az ilyen bűncselekmények büntetésére vonatkozó jogszabályok végrehajtását.

4.34 19. cikk (3) bekezdés e) pont: a pont szövegét a következők szerint kellene kiegészíteni „*lehetőség szerint korlátozzák a kihallgatások számát, és ezeket kizárólag akkor folytatassák le, ha a büntetőeljárás céljából vagy a gyermekek biztonságának és jólétének garانتálása érdekében feltétlenül szükséges*”.

4.35 A 21. cikket („*A gyermekpornográfiát tartalmazó weboldalakhoz való hozzáférés letiltása*”) át kellene fogalmazni.⁽¹⁸⁾ A weboldalak eltávolításának elsőbbséget kell élveznie a hozzáférés letiltásával szemben, amit másodlagos intézkedésnek kellene tekinteni olyan esetekre, amikor az eltávolítás nem megoldható. A hozzáférés letiltása az eltávolítás mellett rövid távú taktikaként működhet a hozzáférés meggátolására és az ártatlan felhasználóknak a gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló tartalomtól való megvédésére.⁽¹⁹⁾ Ebben a cikkben meg kellene követelni a tagállamoktól, hogy azonnal intézkedjenek az érintett weboldal eltávolításáról.

4.36 Ha az eltávolítás nem lehetséges azonnal, erőfeszítéseket kellene tenni az olyan oldalakon történő mozgások és tevékenységek nyomon követésére, amelyek kapcsolatba hozhatók gyermekekkel szembeni szexuális visszaélést bemutató tartalmak terjesztésével. Ezáltal az illetékes szervek és a nemzetközi bűnüldöző hatóságok hozzájuthatnának az ilyen tartalmak későbbi eltávolításához, illetve az ezek terjesztőivel szembeni eljárások megindításához szükséges információhoz. Az EGSZB javasolja

— a doménnévbejegyzők és az illetékes hatóságok nemzetközi erőfeszítéseit a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélést bemutató tartalmakhoz kapcsolódó domének törlése érdekében;

— nagyobb erőfeszítések megtételét a fájlmegosztási tevékenység vizsgálatára, a *peer-to-peer* fájlmegosztást is beleértve.

4.37 21. cikk (2) bekezdés: erőfeszítéseket kellene tenni annak megrendelése vagy más módon való biztosítása érdekében is, hogy a pénzintézetek gondoskodjanak az olyan pénzügyi tranzakciók nyomon követéséről és leállításáról, amelyek a szolgáltatásaik igénybevétele segítségével a gyermekek zaklatását ábrázoló képekhez való hozzáférést célozzák.

⁽¹⁷⁾ Lásd: <http://www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Lásd az Internet Watch Foundation [Internetfigyelő Alapítvány] jelentését a hozzáférés letiltásáról és az eltávolításról.

⁽¹⁹⁾ <http://www.iwf.org.uk/public/page.148.htm>.

5. További elemek, amelyeknek az irányelvbe való beemelését meg kell fontolni

5.1 Az irányelv nem tesz említést az adatvédelemről. A gyermekek védelmének az Emberi jogok európai egyezményében rögzítettek szerint bizonyos jól meghatározott esetekben elsőbbséget kell élveznie az adatvédelemmel és a szólásszabadsággal szemben.

5.2 Szorosabb bűnüldözési együttműködést, az elkövetők országos és nemzetközi kezelési rendszereit és egy gyermekeltűnésekről értesítő rendszert kell uniós szinten bevezetni.

5.3 Nem foglalkozik a javaslat a gyermekek zaklatásának olyan aloseteivel, amikor az elkövető egy vagy több gyermek. Ezt a speciális esetek közt kellene szerepeltetni, például a 9. cikkbe beillesztve. Erre a szöveg csak egy rövid megjegyzés erejéig tér ki, a bűnmegelőzési programokról szóló 20. cikkben. ⁽²⁰⁾

5.4 A szubszidiaritás elvének teljes körű tiszteletben tartása mellett az EGSZB felhívja a tagállamokat, hogy fontolják meg olyan egyedi intézkedések bevezetését, amelyek biztosítják, hogy az áldozatvédelemben dolgozók kiegészének elkerülése érdekében megfelelő pszichológiai segítség és szupervíziós rendszerek álljanak rendelkezésre. A személyzet oldaláról nézve ezt kötelező előírásá kell tenni, nem pedig választható opcióvá.

5.5 Az EGSZB szerint öröndetes, hogy az Európai Bizottság felismerte, hogy nagyobb szükség van a következőkre: „információ- és tapasztalatcsere a büntető eljárás során, védelem és megelőzés, tudatosságerősítés, együttműködés a magánszektorral, továbbá az önszabályozás ösztönzése”. Ezzel kapcsolatban az EGSZB rávilágítana a munkahelyek figyelembevételére. Ez lehetővé tenné, hogy a munkaadók és munkavállalók tudatában legyenek felelősségüknek az illegális tevékenységek bejelentése terén, amelyek először esetleg a munkavégzés helyén vagy ügyfelek/szállítók révén kerülnek napvilágra. ⁽²¹⁾

5.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy az új irányelv végrehajtása nem jár többletköltségekkel. Több erőforrásra van azonban szükség például a nyomozások, a nyilvánosság elé tárás, a képzés, a tanácsadás és a jogsegélynyújtási szolgáltatások terén annak biztosítása érdekében, hogy az ilyen zaklatást mielőbb felszámoljuk.

5.7 Végül pedig a tartalomterjesztők azonosítása és bíróság elé állítása, illetve a gyermekek szenvedéstől való megmentése érdekében az EGSZB támogatná egy, a gyermekek ellen világszerte elkövetett szexuális zaklatásokat és ilyen jellegű tartalom terjesztését vizsgáló **nemzetközi bűnüldöző testület** felállítását. Számos olyan taktika létezik, ⁽²²⁾ amelynek hatására az ilyen tartalmak elérhetősége minimálisra csökkenthető, és amely – ha globális szinten bevezetik – biztosíthatja, hogy a nemzetközi reakció e bűncselekmények esetében hatékonyabb, gyorsabb és elrettentőbb legyen.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽²⁰⁾ A becslések szerint a gyermekek elleni szexuális bűncselekményeket elkövetők mintegy egyharmada 18 év alatti (May-Chahal és Herzog, 2003).

⁽²¹⁾ Az EGSZB javasolta egy európai projekt indítását „Európa a gyermekek szexuális kizsákmányolása ellen – MONDJ NEMET!” címmel (lásd az 1. lábjegyzetben hivatkozott véleményt).

⁽²²⁾ Lásd az Internet Watch Foundation [Internetfigyelő Alapítvány] jelentését

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc

(COM(2009) 591 végleges)

(2011/C 48/25)

Előadó: **Pedro NARRO**

Társelőadó: **KAPUVÁRI József**

2009. október 28-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyról:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc

COM(2009) 591 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 121 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Bizottság által az elmúlt évek során készített jelentések és közlemények olyan elemzést tárnak elénk, amely rávilágít az értéklánc működésének gyenge pontjaira és hibáira. Az árak volatilitása, a spekuláció, a beszerzési ár alatti értékesítés, az átláthatatlanság, az illegális és versenyellenes gyakorlatok általánossá válása vagy a tárgyalási pozíciók kiegyensúlyozatlansága mind olyan problémák, amelyek kihatnak az egész élelmiszeripari ágazat jövőjére, és veszélyeztetik az úgynevezett „európai mezőgazdasági modell” fennmaradását.

1.2 *Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc* c. közleményében az Európai Bizottság találóan megnevezi a kiemelt fellépési területeket. Az EGSZB azonban sajnálattal állapítja meg, hogy a javaslatok elfogadása lassan történik, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsa fel a döntéshozatali folyamatot, mert olyan területről van szó, ahol sürgős, konkrét és kézzelfogható intézkedésekre van szükség. Az élelmiszeripar versenyképességével foglalkozó, megújult magas szintű csoportnak a lehető leghamarabb folytatnia kellene munkáját, és az új és kialakulóban lévő élelmiszeripari politikák alappillérvé kellene válnia.

1.3 A siker jelentős mértékben függ majd attól, hogy az Európai Bizottság, a tagállamok és a lánc egyes szereplői milyen mértékben vesznek részt a munkában. Az összehangolt és közös munka elengedhetetlen egy olyan területen, ahol jelentős különbségek vannak az egyes tagállami piacok és a különféle termékek között. Az Európai Uniónak határozott vezet

szerepet kell vállalnia az erre irányuló erőfeszítésekben, és ösztönöznie kell mind a rendelkezésre álló eszközök kiigazítását, mind pedig olyan új eszközök létrehozását, amelyek elősegítik a lánc kiegyensúlyozottabb fejlődését, és javítják a versenyt.

1.4 Az élelmiszer-ellátási lánc kapcsán eddig kidolgozott kezdeményezések vizsgálata az önszabályozás és az önkéntes megállapodások korlátozott hatékonyságát mutatja. Az EGSZB támogatja az önkéntes mechanizmusok fejlesztését, azonban megállapítja, hogy hatékony ellenőrző szervek és szankciók nélkül nem lehet véget vetni annak, hogy e mechanizmusokat a lánc erősebb tagjai rendszeresen figyelmen kívül hagyják.

1.5 A gazdasági szereplők magatartásának változását olyan piacsabályozásnak kell kísérnie, amely lefekteti az agrár-élelmiszeripari ágazat új fejlődési irányának alapjait. A rendszer átláthatóságának elősegítése érdekében meg kell erősíteni a szerződéskötéseket, és ágazatonként meg kell vizsgálni, hogy meghatározhatók-e kötelező feltételek, vagy kötelezővé tehető-e az írásos szerződéskötés. Az Európai Bizottság közleményében jelzett célkitűzések nagy része csak arányos és megfelelő jogszabályi beavatkozás révén teljesülhet.

1.6 A bevált gyakorlatok kódexeit illetően az EU-nak mérnie kell a tagállami tapasztalatokból, és egy európai ombudsman alkalmazása révén hatékony ellenőrző és büntető mechanizmust kell kialakítania. Azon túl, hogy ezek a kódexek mit tartalmazzanak, a legfontosabb azonban eredményességük és magas betartási arányuk biztosítása.

1.7 A versenyjogot nemzeti és európai szinten is jelentősen át kell alakítani úgy, hogy kedvezzen az ágazat jó szerveztségének, garantálja az ellátási láncok rugalmas működését, és a fogyasztók érdekében jogbiztonságot nyújtson a piaci szereplőknek. A tejágazattal foglalkozó magas szintű csoport következtetései⁽¹⁾ és a spanyol elnökségnek az élelmiszer-ellátási láncról szóló közleménnyel kapcsolatos következtetései⁽²⁾ összhangban vannak az EGSZB azon elvárásával, hogy az agrárszektor jellegzetességeit figyelembe véve rugalmasabban alkalmazzák a versenyjogot.

1.8 Az EGSZB megállapítja, hogy az – elsősorban a nagykereskedelemben – erősen koncentrált kereslettel szemben a kínálati oldal szétaprózódott, ami kihat az értéklánc megfelelő működésére. A szakmaközi szervezetek fejlesztése és szerepének megerősítése segíthet enyhíteni a termelőágazat szervezetlenségén. E kihívás leküzdése érdekében mélyreható vitát kell folytatni, méghozzá nem a termelői szervezetek méretéről, hanem arról, hogy hogyan lehetne őket a mezőgazdasági termelők hatékony értékesítési eszközévé tenni. A termelői szervezetek nem jelenthetik az egyetlen hatékony eszközt a mezőgazdasági kínálat gazdasági szerveztségnek javítására.

1.9 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ne csak arra összpontosítsa figyelmét, hogy miként lehetne koncentrálni a kínálatot, hanem határozottan lépjen is fel a keresleti oldalon, megakadályozva a domináns pozícióval való visszaélést és bizonyos tisztességtelen és versenyellenes gyakorlatokat, amelyek felett a nemzeti vagy közösségi hatóságok sok esetben nem gyakorolnak hatékony ellenőrzést.

1.10 Az európai fogyasztóknak megfelelő, kiszámítható és stabil árakra és árstruktúrára van szükségük. A közleményben javasolt intézkedések hatékonyabbak lehetnének, ha széles körben tájékoztatnának róluk, és elkerülnék a fogyasztói választás torzítását. Az árfigyelő központok csak akkor lennének hasznos eszközök, ha az árak pusztá figyelése helyett gyorsan fel is tudnának lépni az árak alakulásában bekövetkező esetleges torzulásokkal szemben.

2. Az Európai Bizottság közleményének összefoglalása

2.1 Az Európai Bizottság elismeri a – mezőgazdasági termelők, iparból és forgalmazókból álló – élelmiszer-ellátási láncnak az európai gazdaságban betöltött igen fontos szerepét.⁽³⁾ Az élelmiszer-ellátási lánc működésének felügyelete valóban politikai prioritássá vált a közösségi menetrendben. A hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási láncról szóló közlemény közzététele az európai jogalkotó ezen indokolt aggodal-

mának következménye. A közlemény azzal a szándékkal született, hogy olyan konkrét intézkedéseket alkosson a nemzeti és az uniós szint számára, amelyek hozzájárulhatnak az élelmiszer-ellátási lánc helyzetének javításához.

2.2 A közlemény konkrét javaslatot fogalmaz meg az élelmiszer-ellátási láncot érintő és a dokumentumban kifejtett három kihívás mindegyike kapcsán. A fenntartható kapcsolatok elősegítése érdekében az Európai Bizottság küzdeni kíván a tisztességtelen gyakorlatok ellen, és felül kívánja vizsgálni a verseny területéhez kapcsolódó kérdéseket. Az átláthatóság növelésének mindig elsődleges kérdését a spekuláció elleni küzdelem és egy, az élelmiszerárak figyelésére szolgáló európai eszköz bevezetése révén kívánja kezelni. Végül pedig a versenyképesség elősegítése érdekében az Európai Bizottság eltökélte, hogy felülvizsgálja a címkézést és a környezetvédelmi előírásokat, korlátozza a területi ellátás gyakorlatait, és olyan eszközök révén, mint a termelői szervezetek, megerősíti a mezőgazdasági termelők tárgyalási pozícióját.

2.3 2010 novemberében az Európai Bizottságnak közzé kell majd tennie egy nyomonkövetési jelentést arról, hogy milyen mértékben hajtották végre a javasolt intézkedéseket, és ezt egy új közlemény egészíti majd ki a kiskereskedelmi piacok felügyeletéről. Emellett az Európai Bizottság úgy döntött, hogy kiszélesíti az élelmiszeripar versenyképességével foglalkozó magas szintű csoport mandátumát és összetételét, és azt egy, az élelmiszer-ellátási láncról foglalkozó valódi vitafórummá alakítja.

3. Általános megjegyzések

3.1 Ezzel a közleménnyel és más kezdeményezésekkel az EU az elmúlt években bizonyította, hogy az élelmiszer-ellátási lánc helyzete immár kiemelt kérdésként szerepel szakpolitikai napi-rendjén. Az áringadozások és a láncban belüli kiegyenlítetlen erőviszonyok ártanak a fogyasztóknak és a termelőágazatnak. Az elmúlt években született elemzések és javaslatok sora ellenére továbbra is számos olyan torzulás figyelhető meg, amely komolyan megkérdőjelezi az európai agrár-élelmiszeripari modell fenntarthatóságára irányuló törekvéseket.

3.2 A megfelelő élelmiszer-ellátás biztosításán kívül a minőség is stratégiai jelentőségű kérdés; ezért mindenképpen megfelelő védelmet kell nyújtani a minőségjelzéssel ellátott termékek számára. Amennyiben az élelmiszer-ellátási láncban hatékonysági problémák lépnek fel, korlátozódhat a termékkínálat az egységes piacon, ami fenyegetné az európai mezőgazdasági modellt. Az Európai Bizottság számos dokumentumban tárgyalta már az Európai Unió belüli élelmiszer-ellátási lánc működésében rejlő ellentmondásokat, azonban jelen közlemény nem tükrözi e tényt.

⁽¹⁾ A tejágazattal foglalkozó magas szintű csoport 2010. június 15-én elfogadott következtetései.

⁽²⁾ A mezőgazdasági miniszterek tanácsának 2010. március 29-i ülésén a szavazatok többségével elfogadott elnökségi következtetések.

⁽³⁾ Az agrárélelmiszer-ipari ágazat az EU-ban a foglalkoztatás 7 %-át és a hozzáadott érték 5 %-át adja.

3.3 Az európai élelmiszer-ellátási lánc kiegyensúlyozatlansága is komoly veszélyt jelent az európai polgárok érdekeinek szempontjából. A nyersanyagok és a fogyasztási cikkek árai közötti eltérések irreális árstruktúrákhoz vezettek, amelyek hátrányosan befolyásolhatják a hosszú távú kilátásokat az értéklánc tagjainak, valamint az EU egész gazdasági és társadalmi rendjének szempontjából. A kiskereskedelmi ágazat erősen koncentrált és jól szervezett, és állandó nyomás alatt tartja az élelmiszerek fogyasztói árát. A nagy élelmiszer-ellátási láncok megtehetik ezt, mivel – bizonyos kereskedelmi gyakorlatoknak köszönhetően – haszonrészüket nemcsak a fogyasztóknál, hanem a szállítóknál is realizálják, ahogyan azt a mezőgazdasági termékek árának robbanásszerű növekedése is megmutatta 2007–2008-ban. A „dupla haszonrész” technikáján alapuló kereskedelempolitikák súlyos problémákat okoznak a fogyasztóknak és a szállítóknak.

3.4 Az élelmiszer-ellátási lánc szereplői közti fokozódó feszültségek különféle gazdasági helyzeteket eredményeznek, amelyek különösen kedvezőtlenek egy olyan agrárágazat esetében, amely a súlyos általános gazdasági válság hatására példátlanul kritikus helyzetbe került.

3.5 Az EGSZB és az Európai Bizottság ismét egyetért a kiemelt fellépési területek tekintetében és abban, hogy sürgősen szükség van olyan új konkrét intézkedésekre és eszközökre, amelyek hatékonyabbá teszik az európai élelmiszer-ellátási lánc működését. Alapvető változtatásokra van szükség, amelyekkel az ágazat fejlődése új irányt vehet. A főbb agrár-élelmiszeripari kihívások sikeres megválaszolása érdekében az EGSZB a termelés további diverzifikálását, az üzemek méretének növelése révén a költségek csökkentését és az értékesítési stratégiák javítását szorgalmazza.

3.6 Az EGSZB egyetért az élelmiszeripar versenyképességével foglalkozó magas szintű csoport főbb következtetéseivel, amelyek összhangban állnak az EGSZB által a mezőgazdaság tárgyában a közelmúltban kidolgozott dokumentumokkal: ⁽⁴⁾

„Jelenleg – a szabadpiaci szemlélettel összhangban – kizárólag a piac szabályozza a legfontosabb kérdést, azaz azt, hogy ki mekkora részt kap az értéktérlelési láncból. Ez semmiképpen sem kielégítő, különösen azokra a gazdálkodókra nézve, akik a gyakran magasabb egységköltségek mellett egyre inkább csökkenő termelői árakkal szembesülnek, és erre rendszerint olyan lépésekkel kénytelenek válaszolni, amelyek ellentétesek az európai agrármodell céljaival. Mivel a 27 tagú EU-ban mindössze 15 üzletlánc ellenőrzi már az élelmiszerpiac 77 %-át, az EGSZB úgy véli, hogy – az USA jelenlegi gyakorlatához hasonlóan – meg kellene vizsgálni, elegendő-e a versenyjog a piacot uraló struktúrák és a kétes szerződési gyakorlatok megakadályozására. Fontos, hogy a felülvizsgálatba valamennyi érintett csoportot bevonják.”

3.7 Mindezen kezdeményezések sikere jelentős mértékben függ majd attól, hogy milyen mértékben vonják be ezekben az Európai Bizottságot, a tagállamokat és az élelmiszer-ellátási lánc egyes szereplőit. Elengedhetetlen a különféle résztvevők összehangolt fellépése és a versenyjog alkalmazásának felülvizsgálata. Az Európai Bizottság által javasolt intézkedések nagy részét tagállami szinten már korábban is alkalmazták. ⁽⁵⁾ Ezért meg kellene vizsgálni, hogy az egyes országok milyen megközelítést alkalmaztak ugyanarra a problémakörre, és a tagállamok által megvalósított kezdeményezések többsége milyen – gyakran jelentéktelen – eredményre vezetett. Ez a helyzet például az árfelügyelőközpontok alkalmazásával vagy a helyes gyakorlatok kódexének bevezetésével, amelyek hatékony ellenőrzési és végrehajtási eszközök hiányában nem tudták visszaszorítani a visszaéléseket.

3.8 A közlemény általánosságban foglalkozik az élelmiszer-ellátási lánc egyes olyan szempontjaival, amelyeket nemzeti vagy ágazati szinten már részletesen elemeztek. Az élelmiszer-ellátási lánc egyensúlyának helyreállítására tett francia törekvések példát mutattak más uniós országok számára. A mezőgazdaság korszerűsítéséről szóló francia törvény túlmutat a közleményen: kötelező szerződéses keretet határoz meg a mennyiségek és az árak tekintetében, előírja kötelező záradékok beépítését, kibővíti a szakmaközi szervezetek szerepét, valamint egyeztetési és szankciórendszert állít fel az esetleges konfliktusok megoldására.

3.9 Az ágazati szintet tekintve az Európai Bizottság elismerte, hogy a tejágazatban sürgős fellépésre van szükség. Ezért a 2009 októberében létrehozott, a tejágazattal foglalkozó magas szintű csoport a közleménynél alaposabban vizsgálta a kérdést, és egy keretszerződés-moddell létrehozását, a szakmaközi és a termelői szervezetek fejlesztési lehetőségeit, valamint a tejtermékek határidős piacának bevezetését állította a középpontba. A közösségi, nemzeti és ágazati kezdeményezések sokaságát látva az EGSZB – bár tisztában van e kérdések összetettségével és horderejével – hangsúlyozza, hogy szilárd közösségi keretet kell létrehozni, ösztönzi a tapasztalatcserét és kéri, hogy az illetékes hatóságok jobban hangolják össze munkájukat.

3.10 Az EGSZB már többször megjegyezte, hogy a jogszabályokat az élelmiszer-ellátási lánc aktuális helyzetéhez kell igazítani. A tagállami és közösségi jogszabályokban végrehajtandó mélyreható változtatások mellett ki kell alakítani a lánc szereplői közti kapcsolatokat új keretbe, amely kedvez az együttműködésnek, az átláthatóságnak és a haszon igazságos elosztásának az értéklánc teljes hosszában. Az ágazat önszabályozását kötelező jellegű eszközök bevezetésével párhuzamosan kell ösztönözni. A rendszer eredményes végrehajtása az átláthatóság melletti határozott elkötelezettséget tesz szükségessé, ami a lánc különböző tagjai között megkötendő önkéntes megállapodások teljesítését garantáló ellenőrzési mechanizmusokat igényel.

⁽⁵⁾ Ebben az értelemben Spanyolország úttörőnek számít az élelmiszerár-megfigyelő központ felállításával. Franciaország alaposan megvizsgálta a kötelező szerződések kérdését, az Egyesült Királyság pedig ombudsmant nevezett ki, hogy őrködjön a bevált gyakorlatok kódexének betartása felett.

⁽⁴⁾ A közös agrárpolitika 2013, HL C 354., 2010.12.28., 35. o.

3.11 A közleményben és az azt kísérő munkadokumentumokban az Európai Bizottság pontos elemzést közöl az árak volatilitásáról. Ugyanakkor kritikai elemzést kellene készíteni arról is, hogy a KAP legutóbbi, az „állapotfelmérésben” foglalt változásai milyen hatást gyakoroltak az élelmiszer-ellátási lánc egyensúlyára. Az agrárpiacon szabályozási eszközeinek (kvóták, támogatás, tárolás) eltörlése kedvezőtlen hatással volt az áringadozásokra és a piac irányítására. Az Európai Bizottságnak figyelembe kell vennie ezt az elemzésben.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Fenntartható piaci kapcsolatok előmozdítása

4.1.1 Elemzésében az Európai Bizottság felhívja a figyelmet a lánc egyes elemei közti „aszimmetriára”. Ezek a kiegyensúlyozatlan helyzetek versenyellenes, illetve tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokhoz vezetnek. A gyorsan romló áruk esetében, ahol az alkupozíciók az átlagosnál rosszabbak, ez az aszimmetria többszörösen jelentkezik. Az EGSZB egyetért a közleménynek azzal a javaslatával, hogy európai szinten meghatározott közös szabályok alapján erősítsék meg a szerződéseket. Bár a szerződések alkalmazása önkéntes is lehetne, meg kellene vizsgálni néhány olyan esetet, ahol jogszabályban elő lehetne írni a szerződéskötést és bizonyos szerződési feltételek meglétét.

4.1.2 Mindenesetre az Európai Bizottságnak meg kellene akadályoznia, hogy az agrártermékek kereskedelmi tranzakcióit az ilyen ügyleteket igazoló dokumentumok hiányában bonyolítsák le. Ennek célja az lenne, hogy megszüntesse az olyan elterjedt és káros gyakorlatokat, mint a „nyitott áron” való értékesítés, amelynek esetében a mezőgazdasági termelőnek fizetett vételár a közvetítő kereskedő által elért eladási ár függvényében, utólag alakul ki. Az EGSZB úgy véli, hogy a szerződési rendszeren túlmenően létre kellene hozni a bevált gyakorlatok kódexét ⁽⁶⁾ és egy annak betartását ellenőrző nyomomonkövetési bizottságot. A bevált kereskedelmi gyakorlatok kódexének biztosítása kellene az értéklánc egyes tagjai közötti tárgyalások minőségét a fogyasztó javára. Az európai jogalkotó véget kellene, hogy vessen a fogyasztó megnyerésére szokásosan alkalmazott veszteséges értékesítésnek, és elemeznie kellene a forgalmazók saját márkáinak egyre nagyobb mértékű terjedése által a versenyre, a fogyasztó választására, valamint az EU-ban előállított minőségi termékek érvényesülésére gyakorolt hatást.

4.1.3 A versenyszabályokat az egyes tagállamokban igen különböző módon alkalmazzák. Egy szakmaközi szervezet adott lépése más és más elbírálás alá esik, attól függően, hogy mely tagállamban mely illetékes nemzeti versenyhatóság vizsgálja az esetet. Számos országban az a tendencia, hogy büntetnek minden kínálat szabályozó kezdeményezést, amely a termelőágazat részéről érkezik. A helyzet nem új keletű; az Európai Versenyhatóságok Hálózatával való együttműködés szorosabbá tételére tett kísérletek ellenére nem sikerült hatékonyan összehangolni a versenyhatóságok tevékenységét.

4.1.4 Az EGSZB a fogyasztó és termelő közötti kapcsolat olyan új modellje mellett foglal állást, amely kedvez a helyi

piacoknak (kötelező minimumkvóták bevezetésének lehetőségével), és elősegíti a közvetítő kereskedők kiiktatását rövid ellátási láncok kialakításával és a „nulla kilométeren át szállított” termékek előnyben részesítésével. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene az arra irányuló termelői kezdeményezéseket, hogy a fogyasztókhoz közeledve törekedjenek az élelmiszerek értéktöbbletének növelésére, továbbá azok kulturális és regionális identitásbeli jellegzetességeinek megőrzésére.

4.1.5 A késedelmes fizetésekről szóló irányelv felülvizsgálata érdekes, európai szintű vitát nyitott arról, hogy helyénvaló-e csökkenteni az agrár-élelmiszeripari termékek fizetési határidejét. A gyorsan romló áruk esetében hasznos volna a 30 napos határidőt az árucikk vevőnek való kiszállításától, és nem a számla kiállításától kezdve megállapítani. A késedelmes fizetések fokozott ellenőrzése mellett az irányelvnek tartalmaznia kellene a tisztességtelen gyakorlatok és szerződési feltételek világos meghatározását, valamint olyan, hatékony eszközöket, amelyekkel ezek száműzhetők a kereskedelmi kapcsolatokból.

4.2 Az élelmiszer-ellátási lánc átláthatósága

4.2.1 Az EGSZB megítélése szerint kiemelten fontos az árképzés átláthatósága. ⁽⁷⁾ Egy új közösségi élelmiszerár-felügyeleti eszköz létrehozása mellett új ellenőrzési és szankcionálási hatáskörökre is szükség van. Az EGSZB úgy véli, hogy felügyelet helyett aktív fellépésre van szükség, hogy az érintett szervek gyorsan és hatékonyan tudjanak reagálni az árak alakulásában jelentkező torzulásokra.

4.2.2 Az EGSZB nem osztja azt a nézetet, mely szerint a fogyasztóknak nyújtott ár-összehasonlítás kiterjesztése önmagában növelné az élelmiszer-ellátási lánc átláthatóságát. Az árak nagyobb átláthatósága és kiszámíthatósága csupán egy az árképzési trendeket és folyamatokat befolyásoló számos tényező közül.

4.2.3 A különféle nemzeti árfelügyeleti eszközök harmonizálására és koordinálására tett, egyébként elismerésre méltó európai bizottsági erőfeszítések kudarcra vannak ítélve, ha nem egységesítik az ártranszmisszió referenciaalapjait. Az adatgyűjtéskor ugyanazt a referenciaalapot alkalmazzák-e? Léteznek-e közös elvek az árfigyelő központok létrehozására és működésére? Rendelkezik-e az EU olyan szervezetekkel, amelyek képesek fellépni, amikor az árak alakulásában összehanghiány, rendellenesség vagy indokolatlan ingadozás mutatkozik? A tagállamok által az Európai Bizottsághoz eljuttatott adatok gyakran nem azonos kritériumokon alapulnak. Például a citrusfélék esetében megfigyelték, hogy az Európai Bizottság által közzétett, elvileg a termelői árakra vonatkozó adatok valójában a nagykereskedelmi árakat takarják, amelyek nem tartalmazzák a forgalmazási költségeket. Egy ilyen fajta adateltérés hamis képet adhat a valós helyzetről, ami megnehezíti az átláthatóság megvalósítását.

⁽⁶⁾ HL C 175., 2009.7.28.

⁽⁷⁾ HL C 128., 2010.5.18., 111. o.

4.2.4 A közleményben javasolt intézkedések csak akkor fognak működni, ha széles körben megfelelően elterjesztik azokat. E feltétel alapvető fontosságú tekintettel arra, hogy pontos tájékoztatást kell nyújtani a fogyasztóknak. Ezenkívül az agrár-élelmiszeripar és az elosztási ágazat fokozódó koncentrációja miatt az egyes márkák hírneve sérülékenyebb is napjainkban, ami különféle kockázatokkal jár a vállalkozások számára.

4.3 Az élelmiszer-ellátási lánc versenyképességének és integrációjának javítása

4.3.1 Az Európai Bizottság jelenleg igen jelentős munkát folytat az élelmiszeripari termékek egységes piacának kialakítása érdekében. Ennek ellenére az egyes országok közötti nagy árkülönbségek közvetlen kapcsolatban vannak a vásárlóerő különböző szintjeivel. A 12 új EU-tagállam nemcsak, hogy nem éri utol a régebbieket, de lemaradásuk tovább is nő. Ezért van szükség arra, hogy az Európai Bizottság támogassa őket a különbségek mérséklése és az egységes piac megfelelő működése érdekében. Amennyiben nem fordul meg a trend, akkor a korábbi 15 tagállamból származó termékek fokozatosan veszteni fognak piaci részesedésükből az új tagállamokban.

4.3.2 Az élelmiszer-ellátási láncra jellemző, hogy míg a termelői szektorban sok kis szereplő működik, erős a nagykereskedői koncentráció, ez pedig igencsak kiegyensúlyozatlan erőviszonyokat jelent. Az EGSZB úgy véli, hogy az élelmiszer-

ellátási lánc zökkenőmentes működését fenyegető problémák nagy része a lánc végén található vállalkozások gyorsabb, folyamatosabb és koncentráltabb fejlődésének a következménye. Az Európai Bizottság tisztában van a problémával, és (a zöldség- és gyümölcs piacok közös szervezése nyomán) fejleszteni igyekszik a termelői szervezeteket, hogy csökkentse a kínálati oldal szétaprózódottságát. Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy nem az a fontos, hogy több és nagyobb méretű termelői szervezet jöjjön létre, hanem az, hogy javuljon a meglévők irányítása és értékesítési kapacitása, és így hatékonyan képviseljék a mezőgazdasági termelők érdekeit. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy vezessen be új, válságellenes és stabilizációs intézkedéseket, így például egy jövedelembiztosítási rendszert. Kanada és az USA kedvező idevágó tapasztalatai alátámasztják a WTO által megerősített legitimitású intézkedés európai bevezetését.

4.3.3 A szakmaközi szervezeteknek meg kell erősödniük, és dinamikusabbá kell válniuk egy közös fellépési keret révén. Olyan európai jogszabályokra van szükség, amelyek minden tagállamban egyforma szabályok mellett harmonizálják és fejlesztik a szakmaközi szervezeteket, hogy azok ne pusztán az ágazat általános támogatására szolgáló szakmai szövetségek legyenek. Mindenképpen fel kell számolni azokat a jogszabályi akadályokat, amelyek aláássák a szakmaközi szervezetek jogbiztonságát piacstabilizálási feladataik során. Ehhez nagyobb kiváltóságokat kell biztosítani ezeknek a szervezeteknek ágazatközi megállapodások elfogadásához, hogy ne legyenek kiszolgáltatva a nemzeti versenyhatóságok önkényes döntéseinek.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A biológiai sokféleséggel kapcsolatos lehetséges uniós koncepciók és célkitűzések a 2010 utáni időszakra

(COM(2010) 4 végleges)

(2011/C 48/26)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2010. január 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A biológiai sokféleséggel kapcsolatos lehetséges uniós koncepciók és célkitűzések a 2010 utáni időszakra

COM(2010) 4 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. július 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 112 szavazattal 11 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB szívesebben látta volna, ha nem lett volna szükség közlemény megfogalmazására ezzel a tartalommal, hanem a politika valóra váltotta volna 2001-ben tett ígérését, mely szerint 2010-re megállítja a biológiai sokféleség csökkenését, és gondoskodik az elveszett élőhelyek helyreállításáról. Ezt a célt azonban nem sikerült elérni.

1.2 Az EGSZB két komoly hiányosságot lát. Egyfelől a politika még mindig nem kezeli központi kérdésként a biológiai sokféleség megőrzését, másfelől meg kell állapítani, hogy – habár a társadalom alapján véve kedvezően viszonyul a természet megőrzéséhez – ezzel együtt rendkívül hiányosak az ökológiai összefüggésekre vonatkozó ismeretek. A két hiányosság összefügg, megoldásukhoz új koncepcióra van szükség a biológiai sokféleséggel kapcsolatban.

1.3 Kérdéses, megértik-e az emberek a szakpolitika és a különböző egyesületek szóhasználatát. A „biodiverzitás”, a „faj” vagy az „ökoszisztéma-szolgáltatások” kifejezés csak keveseket szólít meg közvetlenül, illetve ragad magával. (*)

1.4 Az EGSZB az európai bizottsági közleményben ismertett 4. lehetőség keretében megfogalmazott – a környezetvédelmi miniszterek és az Európai Tanács által is elfogadott – ambiciózus célokat támogatja. Ahhoz, hogy a jövőben sikert érjünk el, több erőfeszítésre van szükség, és előre meg kell határozni, hogy ehhez milyen pénzügyi eszközökre és milyen politikai változásokra van szükség. (1)

(*) A fordító megjegyzése: az európai bizottsági közlemény magyar nyelvű változata a „biodiverzitás” helyett a „biológiai sokféleség” kifejezést használja.

(1) HL C 277., 2009.11.17., 62. o., 1.4. és 1.5. pont.

1.5 Ezért arra szólítja fel az Európai Bizottságot és az Európai Tanácsot, hogy ne elégedjenek meg a régi célkitűzések újradátumozásával, hanem végre kötelező erejű, világosan ütemezett, köztes célokkal rendelkező, megfelelő finanszírozási eszközökkel ellátott cselekvési koncepciót dolgozzanak ki az összes európai bizottsági szolgálat számára, és nyújtsanak támpontokat azzal kapcsolatban, hogy mi változzon tagállami szinten.

1.6 A biológiai sokféleség megőrzése nem kizárólag a környezetvédelmi politika feladata. A hosszú távú gazdaságot is érinti, ezért végre a gazdasági és pénzügyminisztereknek is foglalkozniuk kellene a kérdéssel.

1.7 Tekintettel arra, hogy társadalmunk ijesztenően keveset tud az ökológiai összefüggésekről, ki kell alakítani egy a természeti környezettel kapcsolatos oktatást támogató politikát.

1.8 A költségvetési reform – csakúgy mint a közös agrár- és halászati politika, a strukturális alapok és más releváns politikák újragondolása – megfelelő próbája lesz a biológiai sokféleség védelmével foglalkozó uniós politika komolyságának.

1.9 Az új Európa 2020 stratégia eddigi tartalmi elemei nem felelnek meg a biológiai sokféleség megőrzésével összefüggő kihívásoknak. A biológiai sokféleséggel kapcsolatos új koncepciónak pótolnia kell ezeket a hiányosságokat, és később a stratégia szerves részét kell képeznie.

1.10 Uniós szinten az EGSZB az alábbi cselekvési területeket tartja különösen fontosnak:

- az agrár- és a halászati politika módosítása,
- a Natura 2000 hálózat biztosítása és fejlesztése,
- „zöld infrastruktúra” kiépítése és fejlesztése egy transz-európai biodiverzitás-hálózat révén,
- a biológiai sokféleség céljának beépítése az összes többi uniós politikába,
- uniós szintű oktatási kampány.

1.11 Lehetőségeket kell keresni arra, hogy a mezőgazdaság és a fajmegőrzés újra szorosabban összekapcsolódjon. Egyes tagállamokban előremutató kezdeményezések figyelhetők meg, amelyeket ki kell értékelni, és határozottan tovább kell vinni. A gazdálkodókat arra kellene ösztönözni, hogy ennek megfelelő szolgáltatásokat bocsássanak rendelkezésre.

1.12 Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Unió kellően felkészüljön a biológiai sokféleségről szóló egyezményt aláíró felek 10. konferenciájára, és meghatározóan hozzájáruljon a biológiai sokféleség 2010 utáni védelmére vonatkozó új globális stratégiai tervhez.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1 Az európai bizottsági közleményt azért kellett ilyen formában megfogalmazni, mert az EU nem érte el a legutóbbi évtized egyik legfontosabb környezetvédelmi célját: 2001-ben az Európai Tanács – a fenntarthatósági stratégia keretében – Göteborgban azt tűzte ki célul, hogy a biológiai sokféleség csökkenését az EU-ban 2010-re meg kell állítani, és gondoskodni kell az elveszett élőhelyek helyreállításáról. Ezt a célt azonban a 2006-ban elfogadott, biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós cselekvési terv és a Natura 2000 hálózat létrehozásának kétségtelen sikerei ellenére sem sikerült elérni.

2.2 A vélemény tárgyát képező európai bizottsági közlemény a szóban forgó cél megvalósításához vezető út első állomásának tekintendő. A közlemény felvázolja a 2010 utáni időszakra kidolgozandó elképzelések és célkitűzések lehetőségeit.

2.3 A biológiai sokféleség védelme mellett szóló érveket a dokumentum részletesen leírja, hangsúlyozza és méltatja. Mindenekelőtt a biológiai sokféleség, következésképpen az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenéséből világviszonylatban adódó nemzetgazdasági költségeket/veszteségeket említi, amelyet a TEEB-jelentés (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity*) évi mintegy 50 milliárd euróra (!) becsül. Ennek megfe-

lőlően a jóléti veszteség összesített értéke 2050-re elérheti a GDP 7 %-át (!).

2.4 Az Európai Bizottság világosan kimondja, hogy a biológiai sokféleség védelme – csakúgy mint az éghajlatvédelem – hosszú távú feladat. Ezért a biológiai sokféleséggel kapcsolatos koncepciót hosszú távra kell kidolgozni (időkeret: 2050), és az EU-nak 2020-ra – a nemzetközi szinthez hasonlóan – saját (köztes) célt kellene kitűznie.

2.5 A 2020-as célt illetően a felelős politikusoknak négy, az ambíciókat tekintve különböző szintű lehetőséget kínáltak, melyek a következők:

- 1. lehetőség: a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenési ütemének jelentős mérséklése az Európai Unióban 2020-ig,
- 2. lehetőség: a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének megállítása az Európai Unióban 2020-ig,
- 3. lehetőség: a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének megállítása az Európai Unióban 2020-ig, és azoknak a lehetőségek keretén belüli helyreállítása,
- 4. lehetőség: a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének megállítása az Európai Unióban 2020-ig, és azoknak a lehetőségek keretén belüli helyreállítása, valamint a biológiai sokféleség globális csökkenésének megelőzéséhez való uniós hozzájárulás fokozása.

3. Általános megjegyzések a biológiai sokféleséggel kapcsolatos eddigi uniós politikát illetően

3.1 A biológiai sokféleséggel kapcsolatos eddigi uniós politika értékelése kiábrándító eredményt ad.

3.2 Mintegy tíz évvel ezelőtt ígéret hangzott el arra, hogy egy évtizeden belül megállítják a biológiai sokféleség csökkenését, és gondoskodnak az élőhelyek és a természetes rendszerek helyreállításáról.

3.3 Az európai bizottsági szolgálatok, a biztosok és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség szinte éves rendszerességgel utalt arra, hogy a kitűzött cél eléréséhez az eddigi intézkedéseken túl további erőfeszítésekre van szükség. Mégsem történtek ennek megfelelő lépések.

3.4 Az EGSZB-t nem érte váratlanul, amikor tavaly beismerték, hogy nem fogják elérni a kitűzött célt. Már több véleményben kifejezte azt a nézetét, hogy a bevezetett politikai intézkedések teljességgel elégtelenek. ⁽²⁾

⁽²⁾ HL C 195., 2006.8.18., 88. és 96. o., HL C 161., 2007.9.13., 53. o., HL C 97., 2007.4.28., 6–11. o. 1.3. pont.

3.5 Az EU tehát nem érte el a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célkitűzéseit, és ennek hátterében nem az áll, hogy ne tudnánk, mit kell tennünk, illetve hogy a civil társadalom ne lenne hajlandó kivenni a részét a szükséges lépésekből. Lényegében arról van szó, hogy a politika a rövid távú gazdasági érdekeket az ökoszisztéma-szolgáltatások hosszú távú hatásai fölé helyezi. Az, hogy gazdasági rendszerünk nem fenntartható, hanem a természeti erőforrások kizsákmányolására épül, a biológiai sokféleségben is megmutatkozik.

3.6 Ezért az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság részletesen kitér a TEEB-jelentésre, és így fontos érveket sorakoztat fel a biológiai sokféleség gazdasági jelentősége mellett. Az EGSZB azonban óva int attól, hogy a biológiai sokféleség pénzze tételének kérdésére kerüljön a hangsúly. Hiszen

- a biológiai sokféleség megőrzése mellett szóló fontos érvek között sok olyan van, amelyeket nem lehet és nem is lenne szabad pénzben kifejezni. Ilyenek a „természeti törvények”, a teremtetelmélet, a sokféleség kulturális jelentősége vagy egyszerűen a természettel való azonosulás,
- semmiképpen sem megengedhető, hogy olyan helyzet alakuljon ki, amelyben egy adott faj megőrzésének szükségességét a szóban forgó faj kiszámított gazdasági értékétől teszik függővé.

3.7 Az EGSZB attól is tart, hogy a TEEB-jelentés hasonló sorsra jut, mint az éghajlatvédelemről szóló Stern-jelentés, melynek az éghajlatváltozás hosszú távú gazdasági következményeire vonatkozó figyelmeztetéseit a politikusok szintén figyelmen kívül hagyták. Jellemző, hogy a gazdasági és pénzügyminiszterek mindaddig még hozzá sem fogtak a TEEB-jelentés vizsgálatához.

3.8 Az EGSZB szerint ebben a helyzetben nem lehet az a cél, hogy újra elővegyük a régi, 2001-es célkitűzéseket, vagyis az eredetileg 2010-re tervezett célt egyszerűen áttegyük 2020-ra, és 2050-re új elképzeléseket foglazzunk meg – bármennyire fontosak is a hosszú távú elképzelések. Inkább értékelnünk kellene az eddigi politikákat és eszközöket, és végre jobb, az adott helyszíneken hatásosabb intézkedéseket kellene kidolgoznunk és végrehajtunk. A biológiai sokféleséggel kapcsolatos új EU 2020 stratégiának ezért nemcsak konkrét, számszerűsített (köztes) célokat kell tartalmaznia, hanem mindenekelőtt konkrét és kötelező erejű végrehajtási tervvel is kell rendelkeznie, és világosan meg kell határoznia a hatásköröket. Gondoskodni kell egyben a megfelelő finanszírozásról.

4. Általános megjegyzések a közleményről

4.1 Az EGSZB abban látja az európai bizottsági közlemény célját, hogy új vitát indítson a felelős uniós politikusok körében, amelynek eredményeképpen a társadalom egyértelmű jelzést kap, és világossá válik az illetékes szolgálatok munkaprogramja. Az EGSZB egyetért ezzel a megközelítéssel.

4.2 Üdvözlí az uniós környezetvédelmi miniszterek tanácsának 2010. március 15-i állásfoglalását, amely lényegében a 4. lehetőséget támogatja. Óva int azonban attól, hogy most is –

mint 2001-ben – a tényleges tanulságok levonása nélkül térjünk vissza a szokott ügymenethez, hiszen akkor ezt az új célkitűzést is ugyanaz a sors fenyegeti, mint a 2001-ben megfogalmazottat.

4.3 Az EGSZB szerint nem elegendő, ha „csak” a környezetvédelmi tanács foglalkozik ezzel a témakörrel, ezért kéri, hogy a többi érintett tanácsi formáció keretében is foglalkozzanak a kérdéssel. Az európai bizottsági közlemény igen egyértelműen kimondja, hogy a biológiai sokféleség csökkenésének nemcsak ökológiai és etikai, hanem gazdasági vetülete is van. Ezért az EGSZB elvárja, hogy főként a gazdasági és pénzügyminiszterek mélyedjenek el a kérdésben, illetve hogy számítsák ki: az elkövetkező években milyen finanszírozási eszközöket kell beépíteni a költségvetési tervekbe, és ehhez milyen egyéb gazdasági és politikai átalakulásoknak kell társulniuk.

4.4 Az EGSZB számára határozottan csodást okozott, hogy az Európai Tanács – 2001. évi fellépésével ellentétben – nem adott tényleges jelzéseket. Az új EU 2020 stratégiában, amelynek állítólagos célja, hogy előmozdítsa a „zöld Európát”, egyetlenegyszer sem található meg a következő fogalmak: „biológiai sokféleség”, „élőhelyek”, „természetvédelem”, „fajok védelme” és „a genetikai erőforrások sokféleségének védelme”. A „biodiverzitás” kifejezés mindössze kétszer fordul elő, akkor is csak mellékesen, a hatékony erőforrás-felhasználás kérdéskörébe ágyazva. A 2010. márciusi Európai Tanács következtetése sem szentelnek külön fejezetet ennek az alapvetően fontos témának. Csupán a Környezetvédelmi Tanács március 15-i határozatának megerősítésére kerül sor az éghajlatvédelmi politikával kapcsolatos kérdések keretében.

4.5 Nyilvánvaló, hogy a biológiai sokféleség jelentősége és megőrzése nem került a politikai elképzelések és lépések középpontjába. Ez fatális és elfogadhatatlan jelzés az európai nyilvánosság felé, amelynek körében szintén jelentős hiányosságok tapasztalhatók az ismereteket és a tettekre készséget illetően.

4.6 A biológiai sokféleséggel kapcsolatos új koncepciónak világosabban meg kell határoznia a hatásköröket, például az EU, a tagállamok, a régiók és a települések közötti, a gazdaság, az egyesületek és a társadalom közötti, de az európai bizottsági szolgálatokon belüli viszonyokat is.

4.7 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a biológiai sokféleség egy különböző szakpolitikákat átfogó, több területre kiterjedő feladat. A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, újból kidolgozandó stratégiát éppen ezért 1) mindenképpen bele kell építeni az EU 2020 stratégiába, és 2) az összes európai bizottsági szolgálatnak – így például a mezőgazdasággal, az energiával és a közlekedéssel foglalkozó egységeknek is – meg kell vitatnia, komolyan kell vennie és határozottan követnie kell. A biológiai sokféleséggel kapcsolatos integrált koncepciót is tartalmazó EU 2020 stratégia elfogadásával valamennyi európai bizottsági szolgálatnak kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy közreműködik a végrehajtásban. Ehhez tartozik annak értékelése, hogy támogatási programjaik és rendeleteik mennyiben felelnek meg a természetvédelem szempontjainak, illetve e programok és rendeletek megfelelő kiigazítása.

4.8 Ezért az EGSZB elvárja az Európai Bizottságtól, hogy 2010 őszén részletes jegyzéket tegyen közzé, amelyből kiderül, hogy a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célok integrálását illetően konkrétan mely politikaterületeken jelentkeznek a közleményben csak igen homályosan említett hiányosságok. Azt is ki kellene fejteni, hogy a biológiai sokféleséggel kapcsolatos 2006. évi stratégia, amely pedig mintegy 160 különböző intézkedést tartalmazott, miért nem volt elegendő a sikerhez.

4.9 A biológiai sokféleséggel kapcsolatban kidolgozandó új stratégiában szerepelnie kell, hogy milyen eszközökkel és politikai átalakulásokkal tervezik az elemzett hiányosságok megszüntetését.

4.10 Így a közelgő költségvetési reform, valamint az agrár- és halászati politika és a strukturális alapok mint kulcsfontosságú uniós politikák újragondolása bizonyos mértékben a biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós politikának is próbája lesz, méghozzá mind a más politikaterületekbe történő, évek óta kért integráció, mind pedig a szükséges pénzügyi eszközök vonatkozásában. (A biológiai sokféleség megőrzésére fordított uniós kiadások a költségvetés 0,1 %-át teszik ki. Ugyanakkor számos olyan kiadás van, amely kedvezőtlenül hat a biológiai sokféleségre.)

4.11 Ebben az összefüggésben az EGSZB utal arra, hogy a mezőgazdaság döntő szerepet játszik a biológiai sokféleség megőrzésében. A fajgazdagság jobbára a hagyományos, mezőgazdasági hasznosítási módszerekre vezethető vissza, ezek azonban napjainkra – főként gazdasági okokból – elvesztették alapjaikat.

4.12 Ezért lehetőségeket kell keresni arra, hogy a mezőgazdaság és a fajmegőrzés újra szorosabban összekapcsolódjon. Egyes tagállamokban előremutató kezdeményezések figyelhetők meg, amelyeket ki kell értékelni, és határozottan tovább kell vinni. A gazdálkodókat arra kellene ösztönözni, hogy ennek megfelelő szolgáltatásokat bocsássonak rendelkezésre. ⁽³⁾

4.13 Kiemelt figyelmet kell fordítani a tengerek biológiai sokféleségének védelmére. Az Unió lakossága többnyire keveset tud a tengerek ökológiai helyzetének kérdéseiről, és a tengerek védelméért felelős hatóságokra és intézményekre viszonylag gyenge nyomás nehezedik ez ügyben. Felül kell vizsgálni a tengeri erőforrások védelmét szolgáló jelenlegi rendszerek hatékonyságát, és tenni kell annak érdekében, hogy a tengervédelem előkelőbb helyet kapjon az oktatási programokban és a gazdaságirányításban.

4.14 Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Unió kellően felkészüljön a biológiai sokféleségről szóló egyezményt aláíró felek 10. konferenciájára, és meghatározóan hozzájáruljon a biológiai sokféleség 2010 utáni védelmére vonatkozó új globális stratégiai tervhez.

5. Részletes megjegyzések

5.1 A hatályos jogszabályok, szabályozások és intézkedések nyilvánvalóan nem elegendők a biológiai sokféleség biztosításá-

sához, másként fogalmazva: a biológiai sokféleség csökkenése nem a hatályos jogszabályok folyamatos megsértéséből adódó, hanem – túlnyomórészt – a jogszabályok keretében zajló folyamat. A természetbarát cselekvés gyakran gazdasági versenyhátránynak bizonyul. Másfelől szakmai körökben egyre többet vitáznak a biológiai sokféleség gazdasági relevanciájáról, jelentőségét mégsem fogadják és ismerik még el igazán. Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Bizottság és a Tanács kiemelten foglalkozzon ezzel a helyzettel, és dolgozzon ki koncepciót a kezelésére. Segítséget jelenthetne a külső költségek – már több ízben kért, de még csak nyomokban megvalósított – internalizálása.

5.2 Különösen a KAP keretében fontosabb szerepet kell tulajdonítani a biológiai sokféleség megőrzésének. A gazdaságos termelés és a természetmegőrzés közötti jelenlegi konfliktus megoldása érdekében a biológiai sokféleség megőrzését szolgáló kritériumoknak a 2013 utáni agrárreform révén fontosabb helyet kell kapniuk a KAP-ban.

5.3 Az európai bizottsági közleményben a „zöld infrastruktúrával” kapcsolatban megfogalmazott elképzeléseket mielőbb tovább kell fejleszteni. A biológiai sokféleséggel kapcsolatos célok eléréséhez nemcsak terület alapú rendszerre van szükség, amely jelenleg a Natura 2000 hálózat keretében épül, hanem az európai biotópok lineáris kapcsolódási rendszerére is, azaz – európai kifejezéssel élve: egy transzeurópai természeti hálózatra. Ennek részei lehetnének a következők:

- vándorlási folyosók szárazföldön vándorló állatfajok (például a farkas, a hiúz, a medve, a vadmacska) számára, amelyek például az erdőhöz kötött fajoknak kedvező lineáris struktúrákból állnak,
- a felszíni vizek szegélyeinek összekapcsolása a vizes területek biotópjaival a víz-keretirányelv végrehajtásának részeként, ami igen hasznos volna a vizes területekhez és a felszíni vizek szegélyeihez kötött fajok szempontjából (nyílt területi struktúra),
- táblaszegélyek, táblavégi fordulók, bozótosok, fajgazdag legelők (sík rétek), nyílt területi fajoknak kedvező fasorok (összekapcsolódás az agrártámogatással).

5.4 Egy ilyen transzeurópai „természeti” hálózat elősegítené a Natura 2000 területek összekapcsolódását és a víz-keretirányelv végrehajtását, és részben az éghajlatváltozásra is válaszolna. A szárazföldi állatfajoknak lehetőséget adna arra, hogy vándorlással reagáljanak az éghajlatváltozásra. Hasonlóan fontos azonban az is, hogy egy ilyen hálózat lehetővé tenné egy adott faj eddig elszigetelt populációinak keveredését, ami lényeges feltétele a túlélés biztosításának.

5.5 A biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós politika központi elemének: a Natura 2000 területeinek megőrzése és továbbfejlesztése érdekében az EU-nak végre elegendő támogatási lehetőséget kell létrehoznia e területek fejlesztésére és fenntartására.

⁽³⁾ HL C 354., 2010.12.28., 35. o.

5.6 Az Európai Bizottság helyesen utal a biológiai sokféleség megoszlásának különbségeire. Vannak olyan régiók, amelyekre még jelentős biológiai sokféleség jellemző, de olyanok is, ahol – mindenekelőtt emberi beavatkozás miatt – erőteljesen csökkent a sokféleség. Ebből azonban nem szabad helytelen következtetéseket levonni: a politikai intézkedéseknek, ezen belül a támogatásoknak nem szabad kizárólag a biológiai sokféleség szempontjából látványos helyekre összpontosítaniuk. A fajokban kevésbé gazdag régiókban különösen szükség van a sokréti politikai eszköztárra az ökoszisztéma-szolgáltatások megőrzéséhez, illetve helyreállításához. Másfelől nem „büntetni”, hanem jutalmazni kellene azokat a tagállamokat, amelyek még magas védelmi szinttel, illetve potenciállal rendelkeznek.

5.7 A biológiai sokféleség megőrzéséhez nem elég a területet átfogó megközelítés. Az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos új koncepciójának hangsúlyt kellene fektetnie az éghajlat- és a fajvédelem előremutató összekapcsolására is, és ezért többet kell tennie mindenekelőtt a mocsarak, a nedves területek és a legelők, valamint a fenntartható erdei ökoszisztémák megőrzéséért és fejlesztéséért. Nem megengedhető, hogy a biomassza

energiatermelési célú felhasználására irányuló politika ellenében álljon ezzel a megközelítéssel. Fenntarthatósági kritériumokat kell ezért bevezetni, amelyeket más területeken (például a takarmányokat illetően) is alkalmazni kell.

5.8 Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, mennyire fontos, hogy valóban tudatosítsuk a társadalomban és a gazdaságban, miért áll mindnyájunk érdekében a biológiai sokféleség megőrzése. E tekintetben – a meglévő programok és a környezetvédelmi egyesületek munkája ellenére – még hosszú út áll előttünk.

5.9 Már a szakpolitika szóhasználata is megkérdőjelezendő: vajon mit ért az átlagpolgár azon, hogy „biodiverzitás”? Tud-e kezdeni valamit az olyan kifejezésekkel, mint a „faj” és az „ökoszisztéma-szolgáltatás”? Számos felmérésből az ökológiai összefüggésekkel kapcsolatos ismeretek ijesztő hiányára lehet következtetni. Ebből is az derül ki, hogy a természet megőrzése nem kizárólag a környezetvédelmi miniszterek feladata: az oktatáspolitikának is tennie kell a szükséges alapismeretek közvetítése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv – Erdővédelem és erdészeti információcsere az Európai Unióban – Erdeink felkészítése az éghajlatváltozásra

(COM(2010) 66 végleges)

(2011/C 48/27)

Előadó: **Seppo KALLIO**

Társelőadó: **Brendan BURNS**

2010. május 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv – Erdővédelem és erdészeti információcsere az Európai Unióban: erdeink felkészítése az éghajlatváltozásra

COM(2010) 66 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 121 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményét.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy

- az erdők jelentősége az elkövetkező évtizedekben várhatóan nőni fog, mivel megújuló természeti erőforrásokat képeznek, különféle ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtanak, és az emberek jólétének előfeltételeit jelentik,
- az előrejelzések szerint az éghajlatváltozás az ökoszisztémák alapvető funkcióira, és ezen keresztül az erdők által nyújtott ökológiai szolgáltatásokra is hatással lesz,
- az előrejelzések szerint az éghajlatváltozás fokozza a bizonytalanságot és növeli az olyan különféle, környezeti hatással járó és a nemzeti határokat átlépő jelenségek és kockázatok előfordulási gyakoriságát, mint például a rovarkárok, a betegségek, az aszály, az áradások, a viharok vagy az erdőtüzek,
- egyre fontosabbá válik a naprakész erdészeti tájékoztatás szerepe az erdőgazdálkodásban meghozandó alkalmazkodási intézkedések és az erdőkkel kapcsolatos döntéshozatalra irányuló kutatás szempontjából.

1.2 Az EGSZB kiemeli, hogy

- kiegyensúlyozott megközelítés alkalmazandó az erdők különböző funkcióinak kezelésekor; nem lehet kizárólag az erdővédelemre összpontosítani,

— az ökoszisztéma és az azon alapuló ökológiai szolgáltatások megőrzése, továbbá az egyéb közjavak rendelkezésre állásának biztosítása azt igényli, hogy pénzügyi ösztönzőket és tájékoztatást nyújtsanak az erdőtulajdonosoknak és az egyéb olyan szereplőknek, mint az erdészeti vállalkozók és a fafelhasználók, akik a gyakorlatban felelnek az erdőkre vonatkozó döntésekért,

— az éghajlatváltozás következményei és multiplikátorhatásai a válsághelyzetek megelőzésével és az azokra való felkészüléssel enyhíthetők;

— az államok és az egyéb szereplők közötti koordináció fontos módja a határokon átnyúló jelenségek szabályozásának és az erdészeti adatszolgáltatás javításának.

1.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy az erdők és az erdőalapú ágazat által a zöld gazdaságban az EU 2020 stratégiával összhangban betöltött, döntő szerepet az alábbiaknak megfelelően vegyék figyelembe az uniós politikák különféle területein:

- az EU erdőkkel kapcsolatos politikáinak, így erdészeti stratégiájának és az erdőgazdálkodásról szóló cselekvési tervének is támogatnia kell az aktív erdőgazdálkodást és -használatot, valamint a fa és a faalapú termékek fenntartható és környezetbarát felhasználásának versenyképességét,

- az erdészeti ügyeknek az azokat érintő egyéb ágazatokkal és szakpolitikákkal való koordinációjára figyelmet kell fordítani többek között azért, hogy az erdőkkel kapcsolatos uniós döntéshozatalban megerősítik az Erdészeti Állandó Bizottság, valamint egyéb erdészeti tanácsadó csoportok és bizottságok szerepét, ⁽¹⁾
- az ökoszisztémával összefüggő különféle szolgáltatások és közjavak díjszabását számításba kell venni az EU vidékfejlesztési politikájában.

1.4 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság

- mutasson példát a tagállamoknak az erdészeti ügyeknek az egyéb ágazatokkal, szakpolitikákkal, a szomszédos államokkal és a többi szereplővel való koordinációját illetően a várható fejleményekre való felkészülést, valamint a kockázat- és válságkezelést illetően,
- támogassa az erdőkre épülő ágazatra vonatkozó objektív adatszolgáltatást, például „az erdők nemzetközi éve (2011)” kezdeményezés keretében, az erdőalapú ágazat erdőtulajdonosok, fogyasztók és a nagyközönség általi elfogadottságának növelése érdekében,
- támogassa a faanyag és a faalapú termékek tulajdonságaira – például éghajlati előnyeire – vonatkozó adatszolgáltatást a fenntartható termelés és fogyasztás ösztönzése érdekében,
- készítessen tanulmányt az erdőkkel kapcsolatos adatgyűjtésben részt vevő különböző szereplőkről és az általuk gyűjtött adatokról,
- fejlesszen ki erdészeti tájékoztatási és tervezési rendszereket, valamint e rendszereken alapuló helyes gyakorlatokat az erdőalapú ágazat technológiai platformjával, kutatóközpontokkal, tagállami szervezetekkel és az ágazat különféle szereplőivel együttműködve a hirtelen változások, így a katasztrófák lokalizálásának és kezelésének elősegítése érdekében,
- nyújtson több segítséget a tagállamoknak és az egyéb szereplőknek a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósításában és ellenőrzésében, továbbá az ehhez szükséges adatok előállításában és az adatszolgáltatás harmonizációjában.

⁽¹⁾ Advisory Group on Forest and Cork, Advisory Committee on Community Policy regarding Forestry and Forest-based Industries; A Bizottság 97/837/EK sz. határozata (1997. december 9.) a 83/247/EGK határozat módosításáról, HL L 346., 1997.12.17., 95–96. o.

2. A vélemény háttere és célkitűzései

2.1 A zöld könyv azzal a céllal készült, hogy Európa-szerte nyilvános vitát indítson, amely felszínre hozza az erdővédelmi és információs politika jövőjének lehetséges megközelítéseit, és amely hasznos adalékokkal szolgálhat az Európai Unió erdészeti stratégiájának esetleges éghajlati vonatkozású felülvizsgálatához. A zöld könyv kérdésfelvetése az Európai Bizottság ezt megelőző, „Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: egy európai fellépési keret felé” ⁽²⁾ című fehér könyvének alapul.

2.2 A zöld könyv áttekinti az erdők általános helyzetét és jelentőségét, jellemzi az Európai Unió erdeit és azok funkcióit, és feltárja azokat a főbb kihívásokat, amelyekkel az EU erdőinek szembe kell nézniük. Bemutatja továbbá, hogy az éghajlatváltozás milyen veszélyekkel jár az erdők funkciói szempontjából, valamint áttekintést nyújt a rendelkezésre álló erdővédelmi eszközökről és erdészeti információs rendszerekről.

2.3 A szubszidiaritás elvének megfelelően az erdészeti politika elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartozik. Az Európai Unió feladata legfőképpen az, hogy a nemzeti erdészeti politikákat és programokat kiegészítse többek között az alábbi értéktérítő tevékenységekkel: a tagállamok figyelmeztetése a környező kihívásokra, valamint javaslattevés uniós szintű korai fellépésre.

2.4 Ez a vélemény elsősorban arra keres válaszokat, hogy az éghajlatváltozás Európában hogyan változtatja meg az erdőgazdálkodás és az erdővédelem feltételeit, milyen irányt kell vennie az uniós szakpolitikának ahhoz, hogy nagyobb mértékben tudja támogatni a tagállamok erdészeti kezdeményezéseit, hogyan segíthet a jövőbeli kihívások leküzdésében az Európai Unió, és milyen további információk megosztására lesz ehhez szükség. Az uniós erdővédelemnek elsősorban arra kell összpontosítania, hogy az erdők a jövőben is be tudják tölteni valamennyi termelési, társadalmi-gazdasági és környezeti funkciójukat.

3. A különböző erdőfunkciók fenntartása, kiegyensúlyozása és fejlesztése (1. kérdés)

3.1 Az ENSZ-egyezmények elismerik az erdőknek az éghajlatváltozás enyhítésében ⁽³⁾ és a biológiai sokféleség megőrzésében ⁽⁴⁾ játszott szerepét. Összeurópai szinten – az EU erdészeti stratégiájával összhangban – az uniós tagállamok az erdészeti különféle funkcióinak kiegyensúlyozása terén elkötelezték magukat egy olyan megközelítés mellett, amely a fenntartható erdőgazdálkodásra és az erdők sokszínű felhasználására alapul. ⁽⁵⁾ Uniós szinten az erdők különféle funkcióit figyelembe vették az EU erdészeti stratégiájában, erdőgazdálkodásról szóló

⁽²⁾ COM(2009) 147 végleges.

⁽³⁾ United Nations Framework Convention on Climate Change (az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye, UNFCCC).

⁽⁴⁾ Convention on Biological Diversity (Biológiai Sokféleség Egyezmény, CBD).

⁽⁵⁾ Forest Europe, korábban: Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (az európai erdők védelmével foglalkozó miniszteri konferencia, MCPFE).

cselekvési tervében, valamint az erdőalapú iparágakról szóló közleményben.⁽⁶⁾ Nemzeti és regionális szinten a különféle erdőfunkciókkal többek között az erdészeti programok foglalkoznak. Az erdőalapú ágazat saját szakpolitikai kerete tehát eredményesen támogatja a különböző erdőfunkciók fenntartását, kiegyensúlyozását és fejlesztését. Ezzel szemben az erdészeti ügyeknek az azokat érintő egyéb ágazatokkal és szakpolitikákkal való koordinációja további erőfeszítéseket kíván. Erre például az Erdészeti Állandó Bizottságban (SFC), egyéb erdészeti tanácsadó csoportok és bizottságok keretében,⁽⁷⁾ valamint az Európai Bizottság szolgálatközi erdészeti csoportjában van lehetőség. Növelni szükséges az SFC szerepét az uniós erdészeti ügyekben való döntéshozatalban. Az erdészeti ügyekkel kapcsolatos ágazatközi koordinációt nemzeti szinten is hatékonyabbá kellene tenni. Fontos, hogy az Európai Bizottság példát mutasson a nemzeti szereplők számára az előretekintés terén és az ágazatközi megközelítéssel.

3.2 Az erdők – mint megújuló természeti erőforrások, ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtói és az emberek jólétének előfeltételei – jelentősége az elkövetkező évtizedekben várhatóan nőni fog. Például a fogyasztói piacokon az ún. felelősségteljes fogyasztók⁽⁸⁾ aránya sok európai országban már jelentős. Az erdők, valamint az erdőalapú termékek és szolgáltatások sokoldalú és fenntartható használata és az ezt támogató erdőgondozás munkahelyeket, megélhetést és jólétet teremt számos területen és szinten. Az erdőknek és az erdőkön alapuló tevékenységeknek, a fatermelésnek, az erdei melléktermékeknek és az erdei turizmusnak különösen fontos szerepe van a helyi közösségek szempontjából. Az EU 2020 stratégiával összhangban fontos megfelelő működési feltételeket biztosítani az erdőtulajdonosok, az erdészeti vállalkozók és a feldolgozó iparágak számára, mivel fokozódik a verseny a fatermelésre használt földért és a feldolgozási vagy energiatermelési célra használt fáért. Az információs készségek szerepe is fontossá válik. „Az erdők nemzetközi éve (2011)” kezdeményezés lehetőséget kínál arra, hogy növeljék az erdőalapú ágazat elfogadottságát a fogyasztók és a nagyközönség körében, és hogy támogassák a fenntartható termelést és fogyasztást annak megmutatása révén, hogy a fának és a faalapú termékeknek egyéb anyagokhoz képest milyen kedvező tulajdonságaik vannak az éghajlatváltozással összefüggő problémák megoldását tekintve (pl. szén-dioxid-megkötő képesség, alacsony előállítási energia, termikus hatékonyság).

3.3 A környezethez kapcsolódó erdővédelmi és -megőrzési tevékenységeket hagyományosan stratégiai célkitűzésekkel és a megvalósításukat célzó szabályokkal, iránymutatásokkal és ajánlásokkal biztosították. Az utóbbi években az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal és az egyéb közjavakkal kapcsolatos feladatkörök egyre inkább átkerültek az erdőtulajdonosok és a vállalkozások kezébe. Nekik a környezeti kérdések kezeléséhez új ismeretekre és információkra van szükségük a különféle fellépési lehetőségekről (így a költséghatékonyságot javító közös projektekről) és a pénzügyi ösztönzőkről. Kihívásnak számít például a biológiai sokféleség és a folyók vízgyűjtőterületei védelmének, a szabadidős tevékenységeknek vagy a szén-dioxid-megkötésnek a gazdasági értékelése.

3.4 Az erdőknek, a fának és a faalapú termékeknek nagy szerepük van az éghajlat szabályozásában. Kiemelten fontosnak számít az erdők és a fatermékek szén-dioxid-megkötő képessége. A faalapú termékek más, az éghajlatváltozás elleni küzdelemben kevésbé hatásos anyagokból készült termékek helyettesítésére használhatók fel. Például az épületekben, a lakberendezési tárgyakban és a bútorokban felhasznált faalapú anyagok viszonylag tartós szén-dioxid-megkötőnek számítanak. A faalapú bioenergiával bizonyos mértékig fosszilis energiaforrások is kiválthatók. Az éghajlatváltozás elleni küzdelem részeként szakpolitikai célokkal és eszközökkel ösztönözni lehetne olyan „éghajlatbarát” anyagok alkalmazását, mint a fa és a faalapú termékek.

3.5 Az elmúlt években sokfelé pusztító viharok és erdőtüzek nyomán egyre több szó esett az éghajlatváltozásnak az erdei ökoszisztémára és ezen keresztül az erdőkön alapuló tevékenységekre gyakorolt hatásairól. Az erdőknek a helyi és regionális éghajlat-szabályozásban és talajvédelemben játszott szerepe régiónként eltér. Ez a szerep az utóbbi években fokozottan tudatosult, mivel több információ áll rendelkezésre a vízkörforgásról, és több a tapasztalat a száraz területek problémáiról is.

4. Az éghajlatváltozás hatásai az erdőkre és az erdészeti ágazatra (2. kérdés)

4.1 Az előrejelzések szerint az éghajlatváltozás fokozza a bizonytalanságot és a különféle olyan környezeti hatások kockázatát, mint a rovarkár, a betegségek, az aszály, az árvizek, a viharok és az erdőtüzek. További kihívást jelent a globalizáció, illetve a fa és az erdészeti szaporítóanyagok hozzá kapcsolódó mozgása, mivel ezek felgyorsítják többek között a kártevő rovarok természetes élőhelyükön kívül történő elterjedését. Az erdőkhöz és az erdőalapú ágazathoz kapcsolódó környezeti kockázatok bekövetkeztének számos társadalmi és gazdasági következménye lehet. A gazdasági hatások az eszközértéknek vagy a vállalkozás működési környezetének a megváltozásából fakadhatnak. A társadalmi hatások lehetnek közvetlenek, pl. a lakókörnyezet megváltozása erdőkár következtében; vagy közvetettek, pl. az érintett területek szereplői gazdasági helyzetének megváltozásából eredő társadalmi következmények. A környezeti kockázatok bekövetkeztének váratlansága sajátos, például piaci és logisztikai kihívásokat támaszt. A bizonytalanság csökkentése és a kockázatok kezelése érdekében több információra van szükség az éghajlatváltozás lehetséges okairól és következményeiről.

⁽⁶⁾ COM(2008) 113 végleges.

⁽⁷⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁸⁾ Lifestyles of Health and Sustainability (LOHAS).

4.2 A bőséges erdei erőforrásoknak és a színvonalas erdőgazdálkodásnak köszönhetően az európai erdők képesek alkalmazkodni a különféle változásokhoz. Európán belül azonban számottevő regionális különbségek vannak, melyeknek hátterében a természeti környezetbeli és társadalmi különbségek állnak. Például az előrejelzések szerint az éghajlatváltozás és az emberi tevékenységek együttes hatására a Földközi-tengert övező száraz területeken az erdőtüzek veszélye jelentősen fokozódni fog. Ha a szárazság Európában máshol is gyakoribbá válik, annak például a főként fenyvessel borított területek láthatják kárát. Ha talaj menti fagyok nélküli, enyhe telek várhatók, az megnehezíti egyes fakitermelési formák logisztikáját. Ezenkívül a gomba- és rovarkárok kockázata is nő. Azokon a területeken, ahol a kitermelési lehetőségek kihasználtsági szintje csökkent, viharkárok és ezek következtében rovarkárok jelentkezhetnek. Az erdőtulajdonosok és a helyi gazdaságok jelentős gazdasági hatásokkal számolhatnak, és az erdők sokfélesége csökkenhet. A változó működési környezet változásokat hozhat a régiók viszonylagos előnyeiben, és ezen keresztül a régióközi munkamegosztásban és a társadalomban is.

4.3 Az éghajlatváltozás káros következményei felkészüléssel megelőzhetők. A szisztematikus előrejelzés hasznos mind a nemkívánatos hatások megelőzéséhez, mind pedig a váratlan változásokra, pl. a természeti katasztrófákra való felkészüléshez. Egyre nagyobb jelentőséget nyer az alkalmazkodási és megelőző intézkedéseknek a különböző szintű előrejelzéseken alapuló megtervezése. Emellett fontos, hogy az erdőkkel kapcsolatos uniós politikák és az erdőalapú ágazat technológiai platformjához hasonló testületek támogassák az aktív erdőgazdálkodást és -használatot, és növeljék a fához hasonló „éghajlatbarát” anyagok fenntartható alkalmazásának versenyképességét.

4.4 Az éghajlatváltozás következményei és multiplikátorhatásai a válsághelyzetekre való előzetes felkészüléssel, többek között a cselekvőképesség fejlesztésén keresztül enyhíthetők (pl. válságkezelési tervek, megfelelő felszerelés és helyes gyakorlatok révén). Átmeneti és válsághelyzetekben különösen fontos figyelmet szentelni a biztonsági szempontoknak, ideértve a munkabiztonságot is.

5. Az erdővédelem terén alkalmazható eszközök (3. kérdés)

5.1 Az erdővédelmi szabályozás alapja és eszközválasztéka tagállami és uniós szinten is szilárd. A hagyományos területvédelmen felül különféle kezelési korlátozásokat alkalmaznak, vagy engedélyhez kötik a tevékenységeket. Az erdészeti ágazat szempontjából problémás a szabályozás és az eszközök szétaprózottsága, valamint az ebből eredő átfedések és lehetséges ellentmondások.

5.2 Az önkéntességre alapuló védelmi eszközök elsősorban a kis erdőgazdaságok terén bizonyultak költséghatékonyak. Ezek alkalmazásához azonban szükséges a tudás és az információ terjesztése az erdőtulajdonosok körében, valamint az önkéntes védelmi intézkedések miatt felmerülő költségek és jövedelemkiesés teljes összegű megtérítése.

5.3 Jelen pillanatban a legnagyobb bizonytalanságot a védett területeken kívül eső erdők sokfélesége okozza, amelyről nem áll rendelkezésre elegendő információ. Ezenkívül a biomassza megújuló energiaforrásként való nagyobb mértékű felhasználásának célkitűzése hatással járhat az erdőgazdálkodásra és a fatermelési gyakorlatra – és ezáltal a sokféleségre is.

6. Erdőgazdálkodás és erdőhasználat (4. kérdés)

6.1 Az európai erdőgazdálkodást hosszú vágásforduló jellemzi, így az új erdőgazdálkodási eljárások hatásairól például csak évtizedek múlva lesznek információink. Bizonyos társadalmi és gazdasági feltételek növekvő igényt támasztanak a gazdasági erdőkben alkalmazandó olyan új fatermesztési és -kitermelési technológiákkal szemben, mint az energiatermelésre felhasznált fa rövid vágásfordulóval történő termesztése vagy az idősebb állományok gyérítése. Az ökológiai környezet, pl. a változó éghajlat maga is erősítheti az új erdőművelési technikák ökológiai hatásait. Az alkalmazkodó erdőgazdálkodásban az erdők állapotát és a változásokat folyamatosan nyomon követik, így a gazdálkodást szükség esetén jobban a célokhoz lehet igazítani. Az erdőgazdálkodási és -használati kérdésekről az erdőtulajdonosok döntenek, akiknek ezáltal információra van szükségük a lehetséges eljárásokról és azok potenciális következményeiről. A tulajdonosközpontú erdőtervezés az egyik lehetséges megoldás.

6.2 Az erdészeti szaporítóanyagok génállománya sokféleségének megőrzése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásának biztosítása például úgy támogatható, hogy a fenntartható erdészet kritériumainak és mutatóinak rendszerét ehhez igazítják.

7. Elegendő és megfelelő szintű erdészeti információk (5. kérdés)

7.1 Az európai erdészeti információk három fő szervtől származnak:

- az Európai Bizottság, ügynökségei és az általa finanszírozott projektek,
- a nemzeti kutatási és statisztikai szervek, valamint
- az erdőalapú ágazat vállalkozásai és egyéb szereplői.

7.2 A szubszidiaritás elve szerint elsősorban a tagállamok hatásköre, hogy az őket érintő ügyekben eljárjanak, míg az EU feladata az, hogy közös fellépés révén hozzáadott értéket teremtsen. A tagállami kutatási és statisztikai szervezetek, például az országos erdőnyilvántartások és statisztikai hivatalok gondoskodnak a nemzeti erdészeti politika tervezéséhez és végrehajtásához szükséges erdészeti információ rendelkezésre bocsátásáról. Az erdészeti információk az EU-ban napjainkban magukban foglalják az erdők állapotával (így az erdőtüzekkel), valamint egyes esetekben a fatermeléssel és a végfelhasználással – például a faalapú termékekkel – kapcsolatos adatokat. Emellett a nemzeti szervezeteknek a nemzetközi statisztikákhoz kapcsolódó kötelezettségeik is vannak. Az Eurostat felel az európai statisztikákért az erdei erőforrásokat és a fatermelést illetően, valamint a világszintű statisztikákhoz európai adatokkal való hozzájárulásért, tehát az országos adatok összegyűjtéséért és harmonizációjáért.⁽⁹⁾ A nemzetközi kötelezettségekhez kapcsolódóan az Európai Bizottság nemzeti szervezeteket is támogatott az adatok harmonizációjában.⁽¹⁰⁾ A harmonizáció során figyelembe kell venni a közös statisztikakészítés követelményeit és az adatok tartalmában (pl. a sokféleségi mutatókban) meglévő nemzeti és regionális különbségeket. Az Európai Bizottság létrehozott többek között az országhatárokon átnyúló jelenségekkel, például az erdők egészségével⁽¹¹⁾ és az erdőtüzekkel⁽¹²⁾ foglalkozó nyomkövetési rendszereket, valamint összeurópai információs és kommunikációs⁽¹³⁾ rendszereket is.

7.3 Az erdőtulajdonosok és az erdőalapú ágazat egyéb érdekelt szereplői a működésükkel kapcsolatos vagy ahhoz szükséges információkat általában a nemzeti kutatási és statisztikai szervezetektől vagy a kereskedelmi szereplőktől kapják meg. Az

erdőtulajdonosok és az erdőalapú ágazat egyéb szereplői saját valós idejű információs rendszereikben maguk is létrehozhatnak és tárolnak információkat. A naprakész erdészeti információknak egyre nagyobb jelentősége van a változó működési környezetben és az alkalmazkodó erdőgazdálkodásban.

7.4 Az erdészeti információk nem minden országban egyformán átfogóak, pontosak és naprakészek. A legtöbb ország majdnem évente jelentést tud tenni nemzeti szinten az erdőkben lábon álló faállomány mennyiségéről. A nemzeti szervezetek egy része ezenkívül évente részletes és megbízható jelentést tud tenni hazája erdeinek egészségével és állapotával, termőképeségével, szén-dioxid-mérlegével, védelmi funkcióival, az általuk nyújtott szolgáltatásokkal és életképességükkel kapcsolatos eredményekről.⁽¹⁴⁾ Az uniós tagállamok egy részében még mindig hiányosságok tapasztalhatók az információk tartalmát, pontosságát és aktualitását illetően. A nemzetközi statisztikakészítés harmonizációja érdekében az Európai Bizottság K+F-projektet és együttműködési hálózatokat finanszíroz.⁽¹⁵⁾ Az erdővédelem és az éghajlatváltozás szempontjából a legsúlyosabb hiányosságok a védett területeken kívül eső erdők sokfélesége, a bioenergia-erőforrások fenntartható használata, a szén-dioxid-tárolás és -elnyelés, (ideértve a faalapú termékeket), valamint a károsodott területek gyors lokalizálása terén találhatók. Meg kell erősíteni a tagállami szereplőknek az erdészeti adatok összegyűjtéséhez és harmonizációjához nyújtott támogatást.

7.5 Az európai szintű, harmonizált erdészeti adatok előállítását illetően a kihívást az adatgyűjtésben részt vevő szereplők nagy száma jelenti. Ezért fontos átfogó tanulmányt készíteni annak tisztázására, hogy ki milyen adatokat gyűjt.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽⁹⁾ Lásd a FAO-val, az ITTO-val és az ENSZ-EGB-vel együttműködve évente kiadott Joint Forest Sector Questionnaire-t (JFSQ) [egységes erdészeti kérdőív].

⁽¹⁰⁾ Többek között: COST E43 (Harmonisation of National Forest Inventories in Europe: Techniques for Common Reporting) [A nemzeti erdőnyilvántartások európai harmonizációja: közös jelentéstételi technikák].

⁽¹¹⁾ Forest Focus Community Scheme 2003–2006/7 [közösségi erdőfigyelő rendszer].

⁽¹²⁾ European Forest Fire Information System (EFFIS) [európai erdőtűz-információs rendszer].

⁽¹³⁾ European Forest Data Center (EFDAC) [európai erdészeti adatbank] és European Forest Information and Communication Platform (EFICP) [európai erdészeti információs és kommunikációs platform].

⁽¹⁴⁾ Forest Europe or regional contribution to global forest resource assessment (GFRA) [regionális hozzájárulás a globális erdei erőforrás-felméréshez].

⁽¹⁵⁾ FUTMON, egy, a LIFE+ keretében társfinanszírozott projekt egy EU-szintű erdőfigyelő rendszer továbbfejlesztésére és kialakítására; a JRC (Közös Kutatóközpont) keretszerződése az E-Forest Platform összefüggésében; COST hálózat, Improving Data and Information on the Potential Supply of Wood Resources: A European Approach from Multisource National Forest Inventories [az erdei erőforrások potenciális kínálatára vonatkozó adatok és tájékoztatás javítása: a többforrású nemzeti erdőnyilvántartásokra épülő európai megközelítés] (USEWOOD).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi (EURATOM) rendeletre nukleáris balesetet vagy bármely egyéb radiológiai veszélyhelyzetet követően az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettsége legmagasabb megengedett határértékeinek megállapításáról

(COM(2010) 184 végleges – 2010/0098 (CNS))

(2011/C 48/28)

Előadó: **Pirkko RAUNEMAA**

2010. április 27-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó Szerződés 31. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi (EURATOM) rendeletre nukleáris balesetet vagy bármely egyéb radiológiai veszélyhelyzetet követően az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettsége legmagasabb megengedett határértékeinek megállapításáról (átdolgozás)

COM(2010) 184 végleges – 2010/0098 (CNS).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 456. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 127 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A radioaktív csapadék szinte mindig határokon átnyúló probléma, melynek nyomán hosszú ideig és nagy távolságra kiterjedően radioaktív anyagok szabadulnak fel, ami kiterjedt területet érint. Amennyiben tehát ilyen jellegű baleset történik, akár nemzetközi méretű katasztrófa-helyzettel állhatunk szemben.

1.2 Nagy szükség van olyan egyértelmű és aktualizált jogszabályokra, amelyeket az uniós intézmények és a tagállamok könnyen alkalmazhatnak radioaktív csapadék esetén. Ezért ésszerű és egyben szükséges is az idevonatkozó jogszabályok reformja.

1.3 Az 1986-os csernobili nukleáris katasztrófa óta a Közösség szabványokat dolgozott ki az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettségének nukleáris balesetet követő legmagasabb megengedett határértékeiről, ⁽¹⁾ illetve megállapodásokat kötött a radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcseréről. ⁽²⁾ A megengedett határértékeket az Euratom-szerződés 31. cikkének értelmében szakértői csoport vizsgálta felül, legutóbb 1995-ben. Ezért újból felül kellene vizsgálni a megengedett határértékeket.

1.4 Az EU hatékonyan működő és nemzetközileg is elismert kockázatelemző szervet hozott létre: az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot (EFSA, 2002. január 28-i 178/2002/EK rendelet). Az EFSA hatáskörét ki kellene terjeszteni arra, ,

hogy egészségügyi szempontból vizsgálja az élelmiszerekben és takarmányokban visszamaradt radioaktív anyagokat, az Európai Bizottságnak pedig felül kellene vizsgálnia a már létező, esetenként több évtizedes megállapodásokat.

1.5 Ahhoz, hogy magas szintű ellenőrzést lehessen végezni az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szintjéről, a nemzeti radioaktív-védelmi ügynökségek mellett jogköröket kell biztosítani a nemzeti élelmiszerügyi hatóságoknak, hogy a sugárzásellenőrzési hatóság jóváhagyásának kötelező megszerzése nélkül is ellenőrizhessék a legmagasabb megengedett határértékeket és az élelmiszerek és takarmányok behozatalát azokban az esetekben, amikor ezeket az értékeket túllépik.

1.6 Az Európai Bizottságnak azt is szorgalmaznia kellene, hogy a Codex Alimentarius szabványainak és irányvonalainak keretén belül dolgozzanak ki nemzetközi szabályozásokat a radioaktív csapadék előfordulására vonatkozóan, illetve annak az élelmiszerekre és takarmányokra gyakorolt hatásairól. Azt is meg kellene határozni, hogy elsősorban mely intézmények feladata legyen nukleáris baleset esetén az Európai Unióba behozott és onnan kivitt termékek határokon történő ellenőrzése.

1.7 Mivel az élelmiszerek és a takarmányok egyik legfőbb összetevője a víz, a vizet meg kell említeni a rendelethez csatolt mellékletekben is. Az előírásoknak pedig az ivóvíz valamennyi fajtájára vonatkozniuk kellene, nem csupán az élelmiszerekben és a takarmányokban előforduló vízre.

⁽¹⁾ A Tanács 1987. december 22-i 3954/87/Euratom rendelete (módosított változat).

⁽²⁾ A Tanács 1987. december 14-i 87/600/Euratom határozata.

1.8 Amennyiben balesetek történnek, meg kell próbálni befolyásolni az emberek viselkedését és rávenni őket arra, hogy biztonságos vagy kevésbé veszélyes élelmiszereket és italokat válasszanak. A nemzeti hatóságok és az ágazati szervezetek feladata az iránymutatások kidolgozása és a figyelemfelkeltés.

2. Bevezetés

2.1 Háttér

2.1.1 A csernobili atomerőműben 1986. április 26-án bekövetkezett balesetet követően jelentős mennyiségű radioaktív anyag került a légkörbe, amely Európa több országában egészségügyi szempontból számottevő mértékben szennyezte az élelmiszereket és takarmányokat.

2.1.2 Közösségi szinten első alkalommal hoztak intézkedéseket az olyan jellegű nukleáris balesetek kezelésére, amelyek nyomán hosszú ideig és nagy távolságra kiterjedően radioaktív vegyületek szabadulnak fel, kiterjedt területet érintve.

2.1.3 Az EGSZB csak egyetlen korábbi alkalommal fejtette ki véleményét a nukleáris balesetet vagy bármely egyéb radiológiai veszélyhelyzetet követően az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettségének kérdésében.⁽³⁾ Ez a vélemény azonban csak egy elsődleges álláspontot képviselt, mivel az Európai Bizottságnak azt követően javaslatot kellett tennie a legmagasabb megengedett radioaktív értékekre. Így a jelenlegi konzultáció lehetőséget biztosít az EGSZB számára, hogy aktuális véleményt nyilváníthasson a kérdésben.

2.2 Jogi keret

2.2.1 A Tanács 3954/87/Euratom rendelete (1987. december 22.) rögzíti azt az eljárást, melynek keretében elfogadják a nukleáris balesetet vagy bármely egyéb radiológiai veszélyhelyzetet követően az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettségének legmagasabb megengedhető határértékeit. A rendeletet az évek során gyökeresen átdolgozták.⁽⁴⁾ Külön mellékletet csatoltak a második módosításhoz, melyben meghatározták a legmagasabb megengedhető referenciaértékeket.

2.2.2 Amikor az Európai Bizottság olyan balesetről vagy egyéb radiológiai veszélyhelyzetről értesül, melynek során az értékek valószínűleg elérik, vagy már el is érték a megengedett legmagasabb szintet, elfogadja a megengedett maximális határértékeket alkalmazására vonatkozó rendeletet. Az ilyen rendelet a lehető legrövidebb ideig, de legfeljebb három hónapig maradhat hatályban.

2.2.3 Az Európai Bizottság az Euratom-szerződés 31. cikkében említett szakértői csoporttal folytatott konzultációt

követően és a rendelet elfogadását követő egy hónapon belül javaslatot terjeszt a Tanács elé egy olyan rendeletre, amely kiigazítja, vagy megerősíti ennek a rendeletnek a rendelkezéseit. Ennek a második rendeletnek is korlátozott az érvényességi ideje. Hosszú távon, azaz a nukleáris balesetet vagy a radiológiai veszélyhelyzetet követően egyéb jogi eszköz vagy jogalap alkalmazható a forgalomba hozott élelmiszerek és takarmányok ellenőrzésére.

2.2.4 A 31. cikk értelmében a rendelet mellékletében meghatározott megengedett határértékek szakértői vélemény alapján módosíthatók vagy kiegészíthetők. A 31. cikk szerinti szakértői csoport legutoljára 1995-ben vizsgálta meg a meghatározott megengedett határértékek érvényességét a 96/29/Euratom tanácsi irányelv rendelkezéseinek fényében, amely előírja, hogy a tagállamok állapítsák meg a balesetek esetére vonatkozó beavatkozási szinteket.⁽⁵⁾

2.2.5 Az import kapcsán az EU intézkedéseket fogadott el annak érdekében, hogy az Unió területére csak azok a közös rendelkezéseknek eleget tevő mezőgazdasági termékek juthassanak be, amelyek esetében megvalósulnak a lakosság egészségét óvó, ugyanakkor a piac egységes jellegét megőrző és a kereskedelmi egyenlőtlenségeket kiküszöbölő feltételek.

2.2.6 Radiológiai veszélyhelyzet esetén a tagállamoknak az „Ecurie-rendszeren” keresztül kell egymást tájékoztatniuk.⁽⁶⁾ A rendszer azt kéri a tagállamoktól, hogy minden esetben értesítsék és tájékoztassák az Európai Bizottságot, illetve az érintett vagy feltételezhetően érintett tagállamokat, ha valamilyen széles körű intézkedést hoznak a lakosság radiológiai veszélyhelyzet esetén történő védelmével kapcsolatban. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az esemény jellegére és időpontjára, pontos helyszínére, az érintett üzem vagy tevékenység jellegére, a baleset okára, feltételezhető lefolyására, a meghozott vagy tervezett védelmi intézkedésekre, valamint az ellenőrző hatóságok által az élelmiszerekben, a takarmányokban, az ivóvízben és a környezetben mért radioaktívítási értékekre.

2.3 Az Európai Bizottság dokumentuma

2.3.1 Az Európai Bizottság kezdeményezte a 3954/87/Euratom tanácsi rendelet kodifikációját és ezt követő módosítását.

2.3.2 A jogalkotási eljárás során azonban felismerték, hogy a kodifikált szövegre vonatkozó javaslatban megjelenő egyik rendelkezés a Tanács végrehajtási hatáskörének fenntartását írta elő, amelyet a 3954/87/Euratom rendelet egyik preambulumbekezdése sem indokolt meg.

⁽³⁾ CES 480/1987, HL C 180., 1987.7.8., 20–25.o.

⁽⁴⁾ 944/89/Euratom európai bizottsági rendelet és 770/90/Euratom európai bizottsági rendelet.

⁽⁵⁾ A Tanács 96/29/Euratom irányelve (1996. május 13.) a munkavállalók és a lakosság egészségének az ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmét szolgáló alapvető biztonsági előírások megállapításáról, 50. cikk, (2) bekezdés.

⁽⁶⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

2.3.3 Mivel egy ilyen preambulumbekzdés beiktatása érdemi változtatást jelentene, és ily módon túllépne az egyszerű kodifikáción, a szükséges változtatások beillesztése érdekében észszerűnek bizonyult, hogy a kodifikáció helyett átdolgozásra kerüljön sor.

2.3.4 A javaslat preambulumban szereplő 15. új bekezdés arra a lehetőségre vonatkozik, hogy bizonyos esetekben az Európai Bizottság helyett a Tanács fogadhat el nagyon rövid határidőn belül azonnal kiigazított intézkedéseket a korábban meghatározott megengedett maximális határértékek alkalmazásáról.

3. Értékelés

3.1 Nagy szükség van olyan egyértelmű és aktualizált jogszabályokra, amelyeket az uniós intézmények és a tagállamok könnyen alkalmazhatnak radioaktív csapadék esetén. Ezért az idevonatkozó jogszabályok reformja ésszerű és egyben szükséges is. Az EU-ban nőhet a valószínűsége annak, hogy baleset következik be valamelyik atomerőműben, vagy radioaktív csapadék fordul elő, többek között azért, mert egyre régebbiek a már meglévő atomerőművek, számos új erőművet építenek, és mert egyéb váratlan baleset is előfordulhat.

3.2 A radioaktív csapadék szinte mindig nagy területre terjed ki, és nem feltétlenül veszít jelentősen intenzitásából, amikor nagy távolságokra jut el. Akár nemzetközi léptékű egészségügyi és környezeti katasztrófával állhatunk tehát szemben.

3.3 1986-hoz képest ma az EU hatékonyan működő és nemzetközileg is elismert kockázatelemző szervvel rendelkezik: az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal (EFSA, 2002. január 28-i 178/2002/EK rendelet). Az élelmiszerekben és takarmányokban visszamaradt radioaktív anyagok élelmiszerekben előforduló szennyező anyagokhoz hasonlíthatók. Ezért jogos

elvárás lett volna, hogy az EFSA-t felruházzák az ilyen anyagok egészségügyi vizsgálatának feladatával. Az Európai Bizottság azonban továbbra is a már létező, esetenként több évtizedes megállapodásokat tartja életben anélkül, hogy közelebbi magyarázatot vagy indoklást fűzne ehhez.

3.4 Amennyiben balesetek történnek, meg kell próbálni befolyásolni az emberek viselkedését és rávenni őket arra, hogy biztonságos vagy kevésbé veszélyes élelmiszereket és italokat válasszanak. Ráadásul a mezőgazdasági termelőknek minden esetben ismerniük kell a takarmányok radioaktív szennyezettségének mértékét és az állatok etetésének módját válsághelyzet esetén. A nemzeti hatóságok és az ágazati szervezetek vezető szerepet játszhatnak ezen a téren az irányvonalak lefektetésében és a figyelemfelkeltésben.

3.5 Fontos megjegyezni, hogy a radioaktív csapadékot és a radioaktivitási értékeket szabályozó rendelkezéseket most oly módon dolgozták át, hogy azáltal egyszerűbbé és átláthatóbbá vált uniós és tagállami szintű végrehajtásuk.

3.6 A megengedett radioaktivitási határértékeket a népesség különösen veszélyeztetett csoportjainak igényeihez kell igazítani: szigorúbb értékeket kell alkalmazni a gyermekeknek szánt élelmiszerek esetében, mint a népesség egésze által fogyasztottakban.

3.7 Nukleáris kísérletek következtében, atomenergia, illetve radioaktív anyagok egészségügyi, ipari és kutatási célú használata során radioaktív anyagok kerülhetnek a felszíni vizekbe. Bár normális körülmények között ezek mértéke nem jelentős, a helyzet könnyen változhat, nukleáris balesetet okozva. És mivel az élelmiszerek és a takarmányok egyik legfőbb összetevője a víz, ezt sem lett volna szabad kihagyni a rendelethez csatolt mellékletekből.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi xxxx/2010/EU rendeletre (ÉÉÉÉ. hónap NN.) az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek („az egységes közös piacszervezésről szóló rendelet”) a német alkoholmonopólium keretében nyújtott támogatás tekintetében történő módosításáról

(COM(2010) 336 végleges – 2010/0183 (COD))

(2011/C 48/29)

Előadó: **Adalbert KIENTLE**

2010. július 7-én, illetve 2010. július 8-án az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi xxxx/2010/EU rendeletre (ÉÉÉÉ. hónap NN.) az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek („az egységes közös piacszervezésről szóló rendelet”) a német alkoholmonopólium keretében nyújtott támogatás tekintetében történő módosításáról

COM(2010) 336 végleges – 2010/0183 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) 114 szavazattal 2 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a német alkoholmonopólium keretében nyújtott támogatás korlátozott idejű meghosszabbításával kapcsolatban javasolt intézkedéseket, így a támogatás legkésőbb 2017 végén történő végleges megszűnésének megállapítását, mivel nem ismeretesek piaci torzulások, és a javaslat nincs hatással a Közösség költségvetésére.

1.2 Az EGSZB ajánlja, hogy az átmeneti időszakot használják ki arra, hogy a hagyományos mezőgazdasági lepárlással foglalkozó családoknak megkönnyítsék, hogy üzemeikben szociális szempontból elfogadható új tevékenységekbe kezdjenek, de – különösen – arra is, hogy megőrizték az ökológiai szempontból értékes gyümölcsösöket.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság javasolja, hogy 2018. január 1-jétől szűnjön meg a mezőgazdasági eredetű etil-alkoholra vonatkozó, 1918 óta létező német alkoholmonopólium. A nemzeti hatóság jelenleg még lepárlási engedélyeket ad ki, és átvételi árat határoz meg, amely fedezi a lepárlóüzemek önköltségét.

2.2 A monopólium általi termelést/értékesítést a kitűzött időpontig fokozatosan csökkentik:

— a jövedéki felügyelet alatt álló mezőgazdasági lepárlóüzemeknek, amelyek főként gabonát és burgonyát dolgoznak fel, 2013. december 31-re ki kell lépniük a monopóliumból, és a megadott időpontot megelőző három év alatt termelésüket fokozatosan harmadára kell csökkenteniük (azaz 2011-ben összesen még 540 000 hl termelhető, 2013-ban – az utolsó alkalommal – azonban már csak 180 000 hl),

— a kis méretű, átalányalapon működő lepárlóüzemek (Abfindungsbrennereien), a bérlepárló üzemek igénybevevői (Stoffbesitzer) és a gyümölcsösszetkezteti lepárlóüzemek (Obstgemeinschaftsbrennereien), amelyek helyi érdekeltségük és gyümölcsből nagyon kis mennyiségű alkoholt állítanak elő, még 2017 végéig évente összesen legfeljebb 60 000 hl-t állíthatnak elő.

2.3 A javaslat nincs hatással a Közösség költségvetésére.

3. Észrevételek

3.1 Az EGSZB üdvözli a német alkoholmonopólium fokozatos megszüntetéséhez javasolt forgatókönyvet, amely időben korlátozott eltérést tesz lehetővé, és a mezőgazdasági eredetű etil-alkohol engedélyezett előállításának differenciált csökkentését írja elő.

3.2 2008-ban az EU 27 tagállamában mintegy 40,5 millió hl mezőgazdasági eredetű etil-alkoholt állítottak elő mindenekelőtt gabonából, cukorrépából/melaszból, szőlőből, burgonyából, gyümölcsből és más termékekből. A mezőgazdasági alkoholt termelő uniós országok közül a legfontosabbak Franciaország (15,4 millió hl), Németország (5,9 millió hl), Spanyolország (5,4 millió hl) és Lengyelország (1,9 millió hl). Az uniós tagállamok ugyanebben az évben mintegy 13 millió hl etil-alkoholt importáltak harmadik országokból. Mezőgazdasági eredetű etil-alkoholt emberi fogyasztásra (italokban és ecetként), a bioüzemanyag-ágazatban és egyéb ipari alkalmazásokban használnak. Az utóbbi időkben erősen növekedett az üzemanyagként történő felhasználás.

3.3 A Németországban mezőgazdaságilag előállított alkoholnak azonban mindössze mintegy 10 százalékát termelték a német alkoholmonopólium keretében és részesítették állami támogatásban. Az utóbbi időkben 674 – átlagosan 800 hl-t előállító – mezőgazdasági lepárlóüzem termelt a monopóliumnak. A kb. 28 000 kis méretű, átalányalapon működő lepárlóüzemnek – melyekből évenként mintegy 20 000 van működésben – a monopólium keretében évente legfeljebb 300 liter alkoholt szabad termelnie.

3.4 Napjainkig az alkoholmonopólium tette lehetővé ezt a hagyományos és erősen decentralizált termelést a kis vagy igen kis méretű mezőgazdasági lepárlóüzemekben. A termelésnek ez a módja azonban regionális szinten rendkívül fontos – például a középhegységek, köztük a Fekete-erdő peremén. A mezőgazdasági lepárlóüzemek környezetbarát, újrahasznosí-

táson alapuló gazdálkodása, valamint a kis méretű és a gyümölcsöt feldolgozó lepárlóüzemek hozzájárulása a jövedelmek stabilizálásához, a megművelt területek gondozásához és a biológiai sokféleség megőrzéséhez általában véve komoly politikai és társadalmi elismerést arat.

3.5 Az EGSZB abból indul ki, hogy az alkoholmonopólium megszűnése és a mezőgazdasági alkoholpiac liberalizálása után az ipari alkoholtermelés nem jelent majd alternatívát a hagyományos mezőgazdasági (kis méretű) lepárlóüzemek számára. Ezért az átmeneti időszakban lehetőségeket kell keresni egyfelől arra, hogy az érintett gazdálkodó családok könnyebben kezdhessenek új, jövőképes és szociális szempontból elfogadható tevékenységekbe üzemeikben, másfelől pedig arra, hogy megőrizhessük az ökológiai szempontból rendkívül értékes gyümölcsösöket és gyümölcskerteket.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az energiaágazatbeli projektek közösségi pénzügyi támogatásán alapuló gazdaságélénkítő program létrehozásáról szóló 663/2009/EK rendelet módosításáról

(COM(2010) 283 végleges – 2010/0150 (COD))

(2011/C 48/30)

Előadó: **Stéphane BUFFETAUT**

2010. június 15-én az Európai Parlament, 2010. június 23-án pedig az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 194. cikke (1) bekezdésének c) pontja, valamint 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyról:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az energiaágazatbeli projektek közösségi pénzügyi támogatásán alapuló gazdaságélénkítő program létrehozásáról szóló 663/2009/EK rendelet módosításáról

COM(2010) 283 végleges – 2010/0150 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2010. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) 133 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB egyetért a szövegben foglalt általános gazdasági szempontokkal és az Európai Bizottság által kitűzött célokkal. Különösen azt az elképzelést helyesli, hogy az európai alapokat multiplikátorként használják fel az energiahatékonyság és a megújuló energiák terén eszközölt befektetések végrehajtásának felgyorsítása végett. Az EGSZB azt szeretné, ha a pénzügyi támogatásnak a technikai segítségnyújtás és a kedvezményes kamatozású hitelek, valamint a pénzügyi intézetek által adott banki garanciák közötti megoszlása részletesebb indoklást kapna. Az EGSZB azt szeretné, ha a technikai segítségnyújtás területén pontosítanák a szöveget.

1.2 Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság által részletesen leírt mechanizmus végrehajtása hatékonyan történik, és hogy valamennyi érdekelt pénzügyi közvetítő jogosítvánnyal rendelkezik majd a pénzügyi eszköz kezelésére, a projektek kiválasztását pedig az alapkezelők végzik az Európai Bizottság felügyeletével. Az EGSZB reméli, hogy az eszközök kezelésének és az alapokhoz való hozzáférésnek a módját pontosabban meghatározzák, ami mind a közvetítők, mind a projektgazdák számára egyértelmű iránymutatásként szolgál majd.

1.3 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a következő pontokkal kapcsolatban némi pontosításra lenne szükséges, vagy legalábbis az hasznos lenne:

1.3.1 A lehető leghamarabb, de legkésőbb 2010 végére tisztázni kell a rendelkezésre álló keretnek a bejelentett 114 millió eurón felüli teljes (vagy legalább a becsült) összegét, hiszen az a 27 tagállam között elosztva csak viszonylag korlátozott hozzájárulást jelent. Amint azonban a technikai segítségnyújtási szakasz jelentős támogatásban részesül, figyelembe kell venni a magánbefektetők kiegészítő hozzájárulásából, valamint a projektek és a szigorú értelemben vett befektetések ösztönzéséből adódó multiplikátorhatást is.

1.3.2 A „megtérülést ígérő projektek” fogalmának meghatározása: az épületek szigetelése például, ami energiahatékonysági szempontból igen hasznos, energiamegtakarítási szempontból hosszú távon megtérül, különösen a régi épületek esetében. A „megtérülést ígérő projektek” kifejezés alatt olyan finanszírozásra jogosult projekteket kell érteni, amelyek európai támogatás nélkül nem valósulhatnának meg. A „megtérülést ígérő projekt” fogalmát a rendeletben a következőképp lehetne részletezni: „olyan projekt, amelynek pénzügyi egyensúlyát az európai eszközökből nyújtott támogatás biztosítja”.

1.3.3 Támogathatósági kritériumok:

— az EGSZB megérti, és el is fogadja, hogy a különböző érintett ágazatok között nincs elsőbbségi sorrend, és hogy a kiválasztáskor a befektetési kritériumokat, továbbá az energiahatékonysági és a megújuló energiákkal kapcsolatos európai célkitűzések szem előtt tartásának kritériumait fogják alkalmazni. Különösen az energetikai teljesítményre irányuló szerződések keretében végrehajtandó projektek, valamint az olyan projektek lesznek támogatásra jogosultak, amelyek már részesülnek európai alapokból nyújtott támogatásból. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az eszköz a strukturális alapok és a kohéziós alapok közötti szinergiákat fogja előnyben részesíteni,

— ha nem készül lista a már előre kiválasztott projektekről (mint a 663/2009/EK rendelet keretében), az EGSZB gondosan ügyelni fog a megítélt forrásoknak a projekt finanszírozása és a technikai segítségnyújtás közti felosztására. Úgy ítéli meg, hogy túlnyomórészt konkrét befektetésekre, illetve projektekre kellene fordítani a finanszírozási összegeket,

— az EGSZB megjegyzi, hogy a rendelet maga nem fogja tartalmazni a már előre kiválasztott projektek listáját, és hogy az alap a rendeletben foglalt kritériumok alapján választja majd ki a projekteket. A finanszírozott projektek jelentés tárgyát képezik majd,

- Az EGSZB jelzi, hogy a befektetési projektek finanszírozására szolgáló pénzügyi támogatásnak tiszteletben kell tartania a működtetők semleges kezelésének elvét, legyen szó akár állami, akár magánműködtetőről. Ezeknek a projekteknek a magán- és a közsféra közötti partnerségek (PPP) keretei között is megvalósíthatónak kell lenniük.
- általánosságban véve az EGSZB igen fontosnak tartja, hogy az odaítélés kritériumai elsősorban a technikai kivitelezhetőséghez, a projektek pénzügyi biztonságához, valamint az elvárt energiahatékonysági és a megújuló energiákkal kapcsolatos konkrét eredményekhez kötődjenek.
- Az EGSZB azt szeretné, ha pontosítanák „az uniós gazdaság fellendüléséhez” „gyorsan, mérhető módon és jelentős mértékben” hozzájáruló intézkedésekre vonatkozó támogatási kritériumokat.

1.4 Megérti ugyan, hogy az Európai Bizottság azt szeretné, hogy az érintett helyi önkormányzatok tegyenek „az éghajlatváltozás enyhítését célzó politikai kötelezettségvállalást [...]”, többek között pontos célok meghatározásával, ám óva int attól, hogy túlságosan nagy fontosságot tulajdonítsunk az olyan hozzáállásnak, amely inkább a politikailag korrekt gondolkodásmódra és kommunikációra épül, mintsem a megbízható és innovatív technológián, illetve az energiahatékonyság, a távfűtési hálózatok vagy a megújuló energiák területén elismert hatékony irányítási rendszereken alapuló konkrét cselekvésre.

2. Az energiaágazatbeli projektek közösségi pénzügyi támogatásán alapuló gazdaságélénkítő program létrehozásáról szóló rendelet eredete és alapelvei

2.1 Az energetikai gazdaságélénkítő program (EEGP) számára 3,98 milliárd eurós keretet különítettek el. Ennek a keretnek szinte a teljes összegét már 2010-ben le kellett kötni. 114 millió euró összeget azonban nem kötnek le az EEGP céljaira. Ez az összeg tovább emelkedhet, ha egyes projektekről kiderül, hogy mégsem tudják teljesíteni a jogi, pénzügyi vagy technikai követelményeket.

2.2 Az EEGP-rendelet II. fejezetében foglaltak szerint a le nem kötött pénzeszközöket egy olyan célzott pénzügyi eszköz létrehozására használják fel, amely az energiahatékonyság, valamint a fenntartható energiákat támogató finanszírozási javaslat keretén belül megvalósuló, a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos kezdeményezések támogatását szolgálja.

3. Általános elvek

3.1 A javasolt pénzügyi mechanizmus célja, hogy támogassa a megtérülést ígérő energiahatékonysági és megújuló energiával kapcsolatos projekteket, valamint elősegítse az energiahatékonyság és a megújuló forrásokból származó energia területén történő beruházások finanszírozását, különösen városi környezetben.

3.2 A nagyszámú decentralizált beruházás ösztönzése érdekében a kedvezményezettek az önkormányzati, helyi és regionális állami hatóságok lesznek, ideértve a PPP-ket is.

3.3 A fenntartható energiával kapcsolatos finanszírozható projektek között említhetők a köz- és magánépületek, a nagy energiahatékonyságú kapcsolt hő- és villamosenergia-termelő, illetve távfűtési/-hűtési hálózatok, a helyi környezetbe beépített decentralizált megújuló energiaforrások, a tiszta városi közlekedés és a helyi infrastruktúra, így például az intelligens hálózatok, az energiatakarékos közvilágítás és az intelligens fogyasztásmérés.

4. Kiválasztási és támogathatósági kritériumok

4.1 A finanszírozásra jogosult intézkedéseknek gyorsan, mérhető módon és jelentős mértékben hozzá kell járulniuk az uniós gazdaság fellendüléséhez, az energiabiztonság fokozásához és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentéséhez.

4.2 A kívánt cél az, hogy a közösségi finanszírozás az érintett önkormányzatok vagy vállalkozások egyéb más hozzájárulásaihoz képest multiplikátorhatást fejtsen ki, mindezt egyrészt az önkormányzatok által folytatott politikákra, másrészt a projektek technikai és pénzügyi jellemzőire vonatkozó, pontosan meghatározott kritériumok függvényében.

4.3 Az önkormányzatokról szóló szabályok az éghajlatváltozás elleni küzdelem iránti elkötelezettségükre, a bejelentett pontosan meghatározott célkitűzésekre, a kidolgozott stratégiák jellegére, valamint a végrehajtás és a kapott eredmények nyomon követésére és nyilvánosságára vonatkoznak.

4.4 A technikai és pénzügyi szabályok pedig a megközelítésmód megalapozottságával és műszaki megfelelőségével, a pénzügyi konstrukció szilárdságával, annak mértékével, hogy az európai hozzájárulás mennyire gerjeszt további állami, illetve magánfinanszírozási forrásokat, a gazdasági és társadalmi hatásokkal, a környezeti hatásokkal, a projektek megfelelő földrajzi egyensúlyával, valamint a konkrét beruházási szakasz gyors elérése érdekében a projektek előrehaladottságának mértékével kapcsolatban fogalmaznak meg követelményeket.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a nem a visszatérítés helye szerinti tagállamban, hanem egy másik tagállamban letelepedett adóalanyok részére a 2006/112/EK irányelvben előírt hozzáadottérték-adóvisszatérítés részletes szabályainak megállapításáról szóló 2008/9/EK irányelv módosításáról

(COM(2010) 381 végleges – 2010/0205 (CNS))

(2011/C 48/31)

2010. augusztus 4-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSz.) 113. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi irányelvre a nem a visszatérítés helye szerinti tagállamban, hanem egy másik tagállamban letelepedett adóalanyok részére a 2006/112/EK irányelvben előírt hozzáadottérték-adóvisszatérítés részletes szabályainak megállapításáról szóló 2008/9/EK irányelv módosításáról

COM(2010) 381 végleges – 2010/0205 (CNS).

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a 2010. szeptember 15-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 2187/2005/EK rendeletnek az érték szerinti szelektálás tilalma, valamint a Balti-tenger, a Baeltek és az Øresund területén folytatott, érdes lepényhalra és nagy rombuszhalra irányuló halászat korlátozása tekintetében történő módosításáról

(COM(2010) 325 fin – 2010/0175 (COD))

(2011/C 48/32)

2010. július 6-án az Európai Parlament, 2010. július 8-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 2187/2005/EK rendeletnek az érték szerinti szelektálás tilalma, valamint a Balti-tenger, a Baeltek és az Øresund területén folytatott, érdes lepényhalra és nagy rombuszhalra irányuló halászat korlátozása tekintetében történő módosításáról

COM(2010) 325 végleges – 2010/0175 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. szeptember 15–16-án tartott, 465. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok forgalmazásáról

(COM(2010) 359 végleges – 2010/0194 (COD))

(2011/C 48/33)

2010. július 8-án az Európai Parlament, 2010. szeptember 7-én pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) 43. cikkének (2) bekezdése, illetve 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok forgalmazásáról (átdolgozás)

COM(2010) 359 végleges – 2010/0194 (COD).

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a 2000. július 13-án elfogadott, CESE 807/2000 számú véleményében, (*) illetve a 2002. december 11-én elfogadott CESE 1360/2002 számú véleményében (**) már nyilatkozott a kérdéstről, 2010. szeptember 15–16-án tartott, 456. plenáris ülésén (a szeptember 15-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javasolt szöveggel kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, amelyben az említett dokumentumokban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2010. szeptember 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) EGSZB-velemény: „Javaslat tanácsi irányelvre a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló 68/193/EGK irányelv módosításáról”, HL C 268., 2000.9.19., 42. o.

(**) EGSZB-velemény: „Javaslat tanácsi irányelv az összehasonlító vizsgálatok és kísérletek tekintetében a takarmánynövények vetőmagjainak értékesítéséről szóló 66/401/EGK irányelv, a gabonamagvak értékesítéséről szóló 66/402/EGK irányelv, a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló 68/193/EGK irányelv, a vetőmagon kívüli zöldség-szaporító és -termesztő anyagok forgalmazásáról szóló 92/33/EGK irányelv, a gyümölcsfajták szaporító- és ültetvényanyagainak forgalmazásáról szóló 92/34/EGK irányelv, a dísznövények szaporítóanyagainak forgalmazásáról szóló 98/56/EK irányelv, a cukorrépa-vetőmag forgalmazásáról szóló 2002/54/EK irányelv, a zöldségvetőmagok forgalmazásáról szóló 2002/55/EK irányelv, a vetőburgonya forgalmazásáról szóló 2002/56/EK irányelv, továbbá az olaj- és rostnövények vetőmagjának forgalmazásáról szóló 2002/57/EK irányelv módosításáról”, HL C 85., 2003.4.8., 43–44. o.

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság**465. plenáris ülés, 2010. szeptember 15–16.**

2011/C 48/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A jobb szabályozás harmadik stratégiai felülvizsgálata az Európai Unióban – (COM(2009) 15 végleges) – A Bizottság munkadokumentuma – Az adminisztratív terhek csökkentése az Európai Unióban – Melléklet a jobb szabályozás harmadik stratégiai felülvizsgálatához – (COM(2009) 16 végleges) – A Bizottság munkadokumentuma – Harmadik jelentés a szabályozási környezet egyszerűsítését célzó stratégia eredményeiről – (COM(2009) 17 végleges)	107
2011/C 48/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Felkészülés a jövőre – Közös stratégia kidolgozása a kulcsfontosságú alatechnológiákkal kapcsolatban – (COM(2009) 512 végleges)	112
2011/C 48/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv – A cégnyilvántartások összekapcsolása – (COM(2009) 614 végleges)	120
2011/C 48/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kutatási keretprogramok végrehajtásának egyszerűsítése – (COM(2010) 187 végleges)	129
2011/C 48/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlament és tanács irányelvre a 97/68/EK irányelvnek a rugalmas végrehajtási eljárással forgalomba hozott motorokra vonatkozó rendelkezések tekintetében történő módosításáról – (COM(2010) 362 végleges – 2010/0195 (COD))	134
2011/C 48/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a gyermekek szexuális zaklatása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről – (COM(2010) 94 végleges – 2010/0064 (COD))	138
2011/C 48/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc (COM(2009) 591 végleges)	145
2011/C 48/26	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A biológiai sokféleséggel kapcsolatos lehetséges uniós koncepciók és célkitűzések a 2010 utáni időszakra – (COM(2010) 4 végleges)	150

2011/C 48/27	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv – Erdővédelem és erdészeti információcsere az Európai Unióban – Erdeink felkészítése az éghajlatváltozásra (COM(2010) 66 végleges)	155
2011/C 48/28	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi (EURATOM) rendeletre nukleáris balesetet vagy bármely egyéb radiológiai veszélyhelyzetet követően az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettsége legmagasabb megengedett határértékeinek megállapításáról – (COM(2010) 184 végleges – 2010/0098 (CNS))	160
2011/C 48/29	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi xxxx/2010/EU rendeletre (ÉÉÉÉ. hónap NN.) az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek („az egységes közös piacszervezésről szóló rendelet”) a német alkoholmonopólium keretében nyújtott támogatás tekintetében történő módosításáról – (COM(2010) 336 végleges – 2010/0183 (COD))	163
2011/C 48/30	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az energiaágazatbeli projektek közösségi pénzügyi támogatásán alapuló gazdaságélénkítő program létrehozásáról szóló 663/2009/EK rendelet módosításáról – (COM(2010) 283 végleges – 2010/0150 (COD))	165
2011/C 48/31	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelv a nem a visszatérítés helye szerinti tagállamban, hanem egy másik tagállamban letelepedett adóalanyok részére a 2006/112/EK irányelvben előírt hozzáadottérték-adóvisszatérítés részletes szabályainak megállapításáról szóló 2008/9/EK irányelv módosításáról – (COM(2010) 381 végleges – 2010/0205 (CNS))	167
2011/C 48/32	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 2187/2005/EK rendeletnek az érték szerinti szelektálás tilalma, valamint a Balti-tenger, a Baeltek és az Øresund területén folytatott, érdes lepényhalra és nagy rombuszhalra irányuló halászat korlátozása tekintetében történő módosításáról – (COM(2010) 325 fin – 2010/0175 (COD))	168
2011/C 48/33	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok forgalmazásáról – (COM(2010) 359 végleges – 2010/0194 (COD))	169

2011-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 100 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	770 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	400 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	többszövevényű: az EU 23 hivatalos nyelvén	300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többszövevényű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU